

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

İZNİK (NİCAEA) TİYATROSU TAŞ ESERLERİ: SÜTUNLU
GALERİLER VE ÇEVRESİ

Nihal KARDORUK

Danışman
Doç. Dr. Ali Kazım ÖZ

İZMİR 2022

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI
ARKEOLOJİ PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

İZNİK (NİCAEA) TİYATROSU TAŞ ESERLERİ: SÜTUNLU
GALERİLER VE ÇEVRESİ

Nihal KARDORUK

Danışman
Doç. Dr. Ali Kazım ÖZ

İZMİR 2022

Bu alışma Dokuz Eylöl Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir. Proje Numarası: **2018.KB.SOS.012.**

31.01.2022 tarihinde vefat eden babam için...

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “İznik (Nicaea) Tiyatrosu Taş Eserleri: Sütunlu Galeriler ve Çevresi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Nihal

KARDORUK

ÖZET

Doktora Tezi

İznik (Nicaea) Tiyatrosu Taş Eserleri: Sütunlu Galeriler ve Çevresi

Nihal KARDORUK

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Arkeoloji Anabilim Dalı

Arkeoloji Programı

Bithynia sınırları içerisinde Askania Limne'nin (İznik Gölü) kıyısında konumlanan Nicaea antik kenti, Bithynia Krallığı'ndan itibaren sırasıyla Roma, Bizans, Laskarisler Dönemi, Anadolu Selçukluları ve Erken Osmanlı hakimiyetine girmiş, bu süreçte önemli bir merkez olarak varlığını sürdürmüştür.

Roma Dönemi kalıntılarının çoğu modern yerleşim altında kalan ya da sonraki uygarlıklar tarafından zarar verilen kentte, bu döneme tanıklık eden ve bugün hala ayakta olan yapı Roma tiyatrosudur. Anadolu sınırları içerisinde düz bir alanda tonozlu galeriler ile oturma sırası elde edilen iki örnekten birini teşkil eden yapı, antik yazar Genç Plinius tarafından yapım tarihi ve mimari özellikleri hakkında bilgi verilmesi ve alt (*ima*) *cavea*'yı taşıyan trapezoidal tonozların kullanımda olması gibi özellikler ile diğer örneğinden ayrılır.

Vali Plinius ve İmparator Traianus arasında yapılan mektuplaşmalarda MS II. yüzyılda yapım aşaması devam eden tiyatroda, kazı çalışmalarının başladığı dönemden günümüze kadar geçen süreç içerisinde mimari özellikleri ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapılmamıştır. Bu tez çalışmasındaki amaç, mimari özellikleri ile bir bütün halinde ele alınan tiyatronun ortaya çıkarılan farklı mimari kalıntıları ve taş eserleri ile bilim dünyasına kazandırmaktır.

Bütün taş eserleri ve mimarisi çalışma kapsamına alınan tiyatroda, sütunlu galeriler ve çevresinde ele geçen taş eserler ve mimari kalıntılar daha ayrıntılı olarak araştırılmıştır. Scaena'nın doğusunda ve batısında yer alan iki galeride Amorf/Profilsiz bloklar (111 adet), Postamentler (17 adet), Sütunlar (45

adet), Korinth Başlıkları (9 adet), Arşitrav+Friz (49 adet), Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima (25 adet), Attik İon Kaideler (7 adet), Parapetler (37 adet), Hermeler (9 adet), Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima (27 adet), Alınlıklar (4 adet), işlevinin ne olduğu anlaşılamayan ve diğer başlığı altında değerlendirilen (18 adet) bloklar incelenmiştir.

Yapılan çalışmalarda doğu ve batı galerinin iki katlı ve çevresinde yer alan yapı kalıntıları ile ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Çevresindeki mimari örüntünün sit alanını çeviren çitin dışına çıkmasından dolayı kazı çalışmaları yapılamamış, bu yüzden galeriler ile bağlantısı analogik örnekler üzerinden karşılaştırılarak olası restitüsyon önerisi üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nicaea, Mimari, Tiyatro, Sütunlu Galeri, Taş Eser

ABSTRACT

Doctoral Thesis

Doctor of Philosophy (PhD)

**The Stone Artifacts of Iznik (Nicaea) Roman Theater: Columned Galleries and
its Environment**

Nihal KARDORUK

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Archaeology

Archaeology Program

The ancient city of Nicaea, located on the shore of Askania Limne (Lake Iznik) within the borders of Bithynia, entered the Roman, Byzantine, Laskaris Period, Anatolian Seljuks and Early Ottoman rule, respectively, since the Kingdom of Bithynia, and continued to exist as an important center in this process.

Most of the Roman Period ruins were under modern settlement or damaged by later civilizations, and the building that witnessed this period and still stands today is the Roman theater. The building, which constitutes one of the two examples of vaulted galleries and seating in a flat area within the borders of Anatolia, is distinguished from the other example by providing information about the history and architectural features of the construction by the Young Pliny and the use of trapezoidal vaults bearing the lower cavea.

According to the correspondence between Governor Plinius and Emperor Traianus, no comprehensive studies have been carried out on the architectural features of the theater, which was under construction in the 2nd century AD, from the beginning of the excavations to the present day. The aim of this thesis is to bring the theater, which is considered as a whole with its architectural features, to the world of science with different architectural remains and stone works.

In the theater, where all stone works and architecture were included in the study, the columned galleries, the stone artifacts and architectural remains

around them were examined in more detail. Amorphous blocks (111), Pedestals (17), Columns (45), Corinthian capitals (9), Architrave + Frieze (49), Cornice / Geison + Sima / Geison + Sima with dentil (25), Attic Ionic Bases (7), Parapets (37), Herma/Herms (9), Cornice / Geison + Sima / Geison with Console (27), Pediments (4) the function of which could not be understood and (18) evaluated under the title of other were examined.

During the studies, it was understood that the east and west galleries had two floors and were related to the building remains in the vicinity. Excavations could not be carried out because the architectural pattern around it was outside the fence surrounding the site, so the connection with the galleries was compared over analogical examples and a possible restitution proposal was emphasized.

Keywords: Nicaea, Architecture, Theater, Columned Gallery, Stone Artifact

İZNİK (NİCAEA) TİYATROSU TAŞ ESERLERİ: SÜTUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
EKLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İZNİK (NİCAEA) TARİHİ VE ANTİK TİYATROLAR

1.1. İZNİK (NİCAEA) TARİHÇESİ	5
1.1.1. Kentin Konumu ve Coğrafyası	5
1.1.2. Kentten Bahseden İsimler ve Eserleri	6
1.1.3. Bithynia Bölgesi ve Kent Tarihi	8
1.2. ANTİK TİYATROLAR	32
1.2.1. Yunan Tiyatrolarının Gelişimi ve Temsilleri	33
1.2.2. Roma Tiyatrolarının Gelişimi ve Temsilleri	46

İKİNCİ BÖLÜM

İZNİK (NİCAEA) TİYATROSU

2.1. İLK ARAŞTIRMALAR	65
2.2. MİMARİ ÖZELLİKLERİ	71
2.2.1. Cavea ve Tono�lar	71
2.2.2. Orkhestra	81
2.2.3. Scaena	82
2.3. TİYATRONUN EVRELERİ VE KULLANIM İŞLEVLERİ	90
2.3.1. Özgün Kullanım �ncesi (Arkaik-Klasik-Helenistik Dönem)	90
2.3.2. Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik �a� (MS I-VII Yüzyıl)	91
2.3.3. Bizans ve Selçuklu Dönemi (MS VIII-XIII Yüzyıl)	94
2.3.4. Osmanlı Dönemi (MS XIV-XVIII Yüzyıl)	100
2.4. DEPREMLER VE İZNİK/NİCAEA TİYATROSU	102

       B   M

KAZILAR VE TAŞ ESERLER

3.1. TİYATRO KAZILARI VE TAŞ ESERLERİ	113
3.1.1. 1980-2006 Yılları Arasında Yapılan �alışmalar	115
3.1.2. 2011-2014 Yılları Arasında Yapılan �alışmalar	121
3.1.3. 2015 Yılı ve Sonrasında Yapılan �alışmalar	130
3.1.4. Taş Eserler/Mimari Bloklar �zerine Genel Bir Değerlendirme	133

D       B   M

S  TUNLU GALERİLER VE  EVRESİ

4.1. S��TUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ KAZI �ALIşMALARI	139
4.1.1. Batı S��tunlu Galeri ve �evresi	139
4.1.2. Doğu S��tunlu Galeri ve �evresi	149
4.1.3. Galeriler ve çevresinde Ele Geçen Kontekst Buluntular �zerine Değerlendirme	159

4.2. SÜTUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ	162
4.3. SÜTUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ TAŞ ESERLER	164
4.3.1. Amorf/Profilsiz Bloklar	164
4.3.2. Postamentler	169
4.3.3. Sütunlar	173
4.3.4. Korinth Başlıkları	178
4.3.5. Arşitrav+Friz	192
4.3.6. Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima	199
4.3.7. Attik İon Kaideler	202
4.3.8. Parapetler	203
4.3.9. Hermeler	207
4.3.10. Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima	211
4.3.11. Alınlıklar	213
4.3.12. Diğer Parçalar	214
4.4. KATALOG	218
4.4.1. Doğu Sütunlu Galeri ve Çevresi	220
4.4.2. Batı Sütunlu Galeri ve Çevresi	437

BEŞİNCİ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

5.1. ANALOJİK DEĞERLENDİRME	640
5.2. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ	667
5.3. TARİHLEME	681
 SONUÇ	 687
KAYNAKÇA	700
EKLER	

KISALTMALAR

Abb.	Abbildung
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
bkz.	Bakınız
BSG	Batı Sütunlu Galeri
cm	Santimetre
Çev.	Çeviren
Çiz.	Çizim
D.	Derinlik
DSG	Doğu Sütunlu Galeri
DT	Dış Tono
Ed.	Editör
Fig.	Figür
Foto.	Fotoğraf
G	Galeri/Genişlik
GA	Galeri Arkası
GB	Güneybatı
GDTÇ	Güneydoğu Temizlik Çalışmaları
Haz.	Hazırlayan
İllust.	İllustration
İT	İç Tono
Kat. No.	Katalog Numarası
Kat.	Katalog
Kb	Korinth Başlığı
KB	Kuzeybatı
KD	Kuzeydoğu
km	Kilometre
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
Lev.	Levha
m	Metre
MÖ	Milattan Önce

MS	Milattan sonra
Nr./No.	Numara
OG	Orta Galeri
Pic.	Picture
Pl.	Plate
Res.	Resim
s.	Sayfa
ss.	Sayfadan Sayfaya
SBB	Sahne Binası Bölüm
SK	Skene Kuzey
Şek.	Şekil
Taf.	Tafel
Tav.	Tavole
TT	Trapezoidal Tono
Y.	Yükseklik

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Türkiye haritası üzerinde İznik ve İznik Gölü'nün konumu	Ek s. 1
Ek 2: Bithynia Bölgesi sınırları ve Nicaea kentinin konumu	Ek s. 1
Ek 3: Nicaea kent planı	Ek s. 1
Ek 4: Richard Pococke'nin İznik gölü ve Nicaea kenti çizimi	Ek s. 2
Ek 5: Charles Texier'in Nicaea kent planı ve tiyatronun konumu	Ek s. 2
Ek 6: Alfons Maria Schneider'in tiyatro altyapı çizimi	Ek s. 2
Ek 7: Alfons Maria Schneider'in tiyatro kesit çizimleri	Ek s. 3
Ek 8: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu rölöve	Ek s. 3
Ek 9: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu tonozları	Ek s. 3
Ek 10: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu havadan görünüm	Ek s. 4
Ek 11: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu kuzeyden görünüm	Ek s. 4
Ek 12: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu ve Askania (İznik) Gölü	Ek s. 4
Ek 13: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu planı ve bölümleri	Ek s. 5
Ek 14: Tiyatroda ele geçmiş birkaç <i>prohedria</i> 'dan biri	Ek s. 5
Ek 15: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu altyapı planı	Ek s. 5
Ek 16: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu altyapı planı ve <i>cavea</i>	Ek s. 6
Ek 17: Trapezoidal Tonozlar ve <i>aditus</i>	Ek s. 6
Ek 18: Trapezoidal Tonozlar ve bunlara bağlanan Beşik Tonozlar	Ek s. 6
Ek 19: Trapezoidal ve Beşik Tonozlardan örnek kesit çizimi	Ek s. 7
Ek 20: Trapezoidal Tonoz 2 ve <i>orkhestra</i> önündeki rüstik dolgu	Ek s. 7
Ek 21: Trapezoidal Tonozlar arasındaki geçiş koridorlarından biri	Ek s. 7
Ek 22: <i>Orchestra</i> 'dan Trapezoidal Tonoz 4'e geçiş koridoru	Ek s. 8
Ek 23: Trapezoidal Tonozlara bağlanan Beşik Tonozlar	Ek s. 8
Ek 24: Beşik Tonozların vaziyet planı	Ek s. 8
Ek 25: Trapezoidal Tonozdan İç Tonoza geçişi sağlayan kapılar	Ek s. 9
Ek 26: İç Tonozdan Trapezoidal Tonoza geçişi sağlayan kapılar	Ek s. 9
Ek 27: Batı <i>analemma</i> üzerinde <i>media cavea</i> 'ya çıkan <i>vomitorium</i>	Ek s. 9
Ek 28: Batı <i>analemma</i> üzerinde <i>media cavea</i> 'ya çıkan <i>vomitorium</i>	Ek s. 10
Ek 29: Batı <i>analemma</i> üzerinde <i>media cavea</i> 'ya çıkan <i>vomitorium</i>	Ek s. 10
Ek 30: Güneyde yer alan merdiven kovanlarından biri	Ek s. 10

Ek 31: <i>Summa cavea</i> 'ya çıkan dört sahanlıklı merdiven kovanları	Ek s. 11
Ek 32: <i>Vomitorium</i> 'dan <i>praecinctio</i> 'ya çıkış ve <i>media cavea</i>	Ek s. 11
Ek 33: Batıda bulunan <i>tribunalia</i> havadan görünüm	Ek s. 11
Ek 34: Batıda bulunan <i>tribunalia</i> rölöve	Ek s. 12
Ek 35: <i>Tribunalia</i> altında bulunan ikili tonoz cepheden çizim	Ek s. 12
Ek 36: <i>Tribunalia</i> altında bulunan ikili tonoz ön cephe	Ek s. 12
Ek 37: <i>Tribunalia</i> altında bulunan merdiven basamakları	Ek s. 13
Ek 38: <i>Ima Cavea</i> , <i>tribunalia</i> , altında bulunan ikili tonoz canlandırma	Ek s. 13
Ek 39: <i>Vomitorium</i> 'a kadar eğimli giden <i>analemma</i> duvarı	Ek s. 13
Ek 40: Batıda bulunan paye/fil ayakları havadan görünüm	Ek s. 14
Ek 41: Paye/fil ayakları eksik ayakların tamamlanması	Ek s. 14
Ek 42: Batıda bulunan paye/fil ayakları rölöve	Ek s. 14
Ek 43: Batıda bulunan paye/fil ayaklarından biri 3D canlandırma	Ek s. 15
Ek 44: Batıda bulunan paye/fil ayaklarından biri ön cephe çizim	Ek s. 15
Ek 45: Tiyatroyu çevreleyen 28 adet paye/fil ayağı çizim	Ek s. 15
Ek 46: <i>Summa cavea</i> /Sütunlu Portiko restitüsyon kuzeyden görünüm	Ek s. 16
Ek 47: <i>Summa cavea</i> ya da Sütunlu Portiko 3D canlandırma	Ek s. 16
Ek 48: <i>Summa cavea</i> 'ya ait olduğu düşünülen mimari bloklar	Ek s. 16
Ek 49: <i>Orchestra</i> havadan görünüm	Ek s. 17
Ek 50: <i>Orchestra</i> rölöve	Ek s. 17
Ek 51: <i>Scaena</i> rölöve	Ek s. 17
Ek 52: <i>Scaena</i> havadan görünüm	Ek s. 18
Ek 53: <i>Scaena Frons</i> restitüsyonu	Ek s. 18
Ek 54: <i>Scaena</i> ve <i>cavea</i> kesit	Ek s. 18
Ek 55: <i>Scaena</i> ve <i>scaena frons</i> restitüsyonu doğu batı yan kesit	Ek s. 18
Ek 56: <i>Scaena Frons</i> ve <i>cavea</i> restitüsyonu	Ek s. 19
Ek 57: <i>Scaena</i> arka cephe restitüsyonu	Ek s. 19
Ek 58: <i>Scaena Frons</i> nişler havadan görünüm	Ek s. 19
Ek 59: <i>Scaena</i> altyapı planı	Ek s. 19
Ek 60: <i>Scaena Frons</i> podyumu	Ek s. 20
Ek 61: <i>Scaena Frons</i> silmelerde kullanılan bezemeler	Ek s. 20
Ek 62: Podyum üzerinde kullanılan bezemeli levhalar	Ek s. 20

Ek 63: <i>Scaena Frons</i> kare postament	Ek s. 21
Ek 64: <i>Scaena Frons</i> kare postamentlerin <i>scaena</i> 'daki konumu	Ek s. 21
Ek 65: <i>Scaena Frons</i> sekizgen gövdeli bezemeli postament	Ek s. 21
Ek 66: <i>Scaena Frons</i> bezemeli kaideler	Ek s. 22
Ek 67: <i>Scaena Frons</i> plaster bezemeli sütunlar	Ek s. 22
Ek 68: <i>Scaena Frons</i> plaster bezemeli sütun	Ek s. 22
Ek 69: <i>Scaena Frons</i> Korinth başlıkları	Ek s. 23
Ek 70: <i>Scaena Frons</i> arşitravlar	Ek s. 23
Ek 71: <i>Scaena Frons</i> entablatür bloklardan bazıları	Ek s. 23
Ek 72: <i>Pulpitum</i> 'da ahşap direklerin yerleştiği yuvalar	Ek s. 23
Ek 73: Nicaea tiyatrosu kullanım evreleri ve işlevleri	Ek s. 24
Ek 74: MS I-II. yüzyıllarda tiyatro mimarisi	Ek s. 24
Ek 75: MS II-III. yüzyılda tiyatro mimarisi	Ek s. 25
Ek 76: MS IV. ve MS VII. yüzyıl başlarında tiyatro mimarisi	Ek s. 25
Ek 77: Rigole arkasında bulunan Meryem ve İsa freski	Ek s. 25
Ek 78: Rigole'nin <i>orkhestra</i> 'ya bakan yüzünde Haç ve Çelenk motifi	Ek s. 26
Ek 79: Tiyatroda özgün mimariye eklenen geç dönem duvarları	Ek s. 26
Ek 80: Ortaya çıkarılan mezarlardan bazıları	Ek s. 26
Ek 81: Tiyatro planı içerisinde kiliselerin yeri	Ek s. 27
Ek 82: Tiyatro üzerinde fırın ve atölyelerin konumları	Ek s. 27
Ek 83: Tiyatroda ele geçen kare formlu fırın ateşhanesi	Ek s. 27
Ek 84: Tiyatroda ele geçen yuvarlak formlu fırın ateşhanesi	Ek s. 28
Ek 85: Tiyatroda ele geçen yuvarlak formlu fırın ateşhanesi	Ek s. 28
Ek 86: Seramik Atölyesi	Ek s. 28
Ek 87: Bedri Yalman dönemi kazılarını gösteren plan	Ek s. 28
Ek 88: 2011 yılında kazı çalışmaları yapılan alanlar	Ek s. 29
Ek 89: OG5 (Trapezoidal Tonoz 4) giriş kazı öncesi	Ek s. 29
Ek 90: OG5 (Trapezoidal Tonoz 4) içi kazı çalışmaları sonrası	Ek s. 29
Ek 91: Galeri 1 (Trapezoidal Tonoz 1) kazıdan önce	Ek s. 30
Ek 92: Galeri 1 (Trapezoidal Tonoz 1) kazı çalışmaları sonrası	Ek s. 30
Ek 93: Galeri 1 (Trapezoidal Tonoz 1) kazı çalışmaları sonrası ön giriş	Ek s. 30
Ek 94: Galeri 7 (Trapezoidal Tonoz 7) kazıdan önce	Ek s. 30

Ek 95: Galeri 7 (Trapezoidal Tono 7) kazıdan sonra	Ek s. 31
Ek 96: OG3-4 (Batı Additus) girişleri	Ek s. 31
Ek 97: GA5 (İç ve Dış Tono 6) kazıdan önce	Ek s. 31
Ek 98: GA5 (İç ve Dış Tono 6) kazıdan sonra	Ek s. 31
Ek 99: G5 (Trapezoidal Tono 6) güneyden görünüm kazıdan önce	Ek s. 32
Ek 100: GA8 (İç ve Dış Tono 8) kazı sonrası	Ek s. 32
Ek 101: 2012 yılında kazısı yapılan alanlar	Ek s. 32
Ek 102: GA4 (İç ve Dış Tono 5) su kuyusu	Ek s. 33
Ek 103: GA4 (İç ve Dış Tono 5) kireç söndürme ocağı	Ek s. 33
Ek 104: GA5 (İç ve Dış Tono 6) güneyden görünüm ve fırın kalıntısı	Ek s. 33
Ek 105: GA5 (İç ve Dış Tono 6) güneyden kireç havuzu	Ek s. 33
Ek 106: GA7 (Vomitorium 3) kazı öncesi	Ek s. 34
Ek 107: GA7 (Vomitorium 3) Geç dönem kapatma duvarı	Ek s. 34
Ek 108: Orkestra Kuzey çalışmaları kazı öncesi	Ek s. 34
Ek 109: Orkestra kuzey çalışmaları kazı sonrası	Ek s. 34
Ek 110: Skene kazı öncesi	Ek s. 35
Ek 111: Skene Kuzey açılan 18 açma	Ek s. 35
Ek 112: Güneydoğu Alanı modern yol kalıntısı	Ek s. 35
Ek 113: 2013 yılında kazısı yapılan alanlar	Ek s. 36
Ek 114: Güney Alanı modern yol moloz dolgu	Ek s. 36
Ek 115: Güney Alanı seramik fırını kalıntıları	Ek s. 36
Ek 116: Güneybatı Alanı kazıdan önce	Ek s. 37
Ek 117: Güneybatı Alanı kazıdan sonra	Ek s. 37
Ek 118: Güneybatı Alanı paye temeli	Ek s. 37
Ek 119: Güneydoğu Alanı kazı sonrası genel görünüm	Ek s. 37
Ek 120: Kuzey Alanı kazı öncesi	Ek s. 38
Ek 121: Kuzey Alanı kazı sonrası	Ek s. 38
Ek 122: Kuzeybatı Alanı kazı sonrası	Ek s. 38
Ek 123: Kuzeydoğu Alanı kazı öncesi	Ek s. 38
Ek 124: Kuzeydoğu Alanı kazı sonrası	Ek s. 39
Ek 125: Kuzeydoğu Alanı geç dönem duvarları	Ek s. 39
Ek 126: Batı Alanı kazı sonrası	Ek s. 39

Ek 127: Doğu Alanı kazı sonrası	Ek s. 39
Ek 128: GA10 (İç ve dış tonoz 10) ve seramik fırını	Ek s. 40
Ek 129: GA6 (İç ve dış tonoz 7) seramik fırını	Ek s. 40
Ek 130: G2-G3 Ara Geçiş (<i>Vomitorium 2</i>) ve seramik fırını kalıntısı	Ek s. 40
Ek 131: 2014 yılı kazısı yapılan alanlar	Ek s. 41
Ek 132: Güney Alanı paye temelleri ve <i>ambulacrum</i>	Ek s. 41
Ek 133: G3 (Trapezoidal Tono 3) kazı öncesi	Ek s. 41
Ek 134: G3 (Trapezoidal Tono 3) geç dönem duvar hattı	Ek s. 42
Ek 135: GA3 (İç ve dış tonoz 4) ve geç dönem duvarı	Ek s. 42
Ek 136: 2011-2012 yılında ele geçen seramik gruplarından örnekler	Ek s. 42
Ek 137: 2012-2013 yılında ele geçen seramik gruplarından örnekler	Ek s. 42
Ek 138: 2014 yılında ele geçen seramik gruplarından örnekler	Ek s. 42
Ek 139: 2012-2014 yılları seramik gruplarının dağılımı	Ek s. 43
Ek 140: 2012-2014 yılları seramik gruplarının yoğunlukları	Ek s. 43
Ek 141: 2012 yılında ele geçen mimari plastik parçalar	Ek s. 43
Ek 142: 2013 yılında ele geçen mimari plastik parçalar	Ek s. 44
Ek 143: 2014 yılında ele geçen mimari plastik parçalar	Ek s. 44
Ek 144: 2016-2021 yılları arasında kazı çalışmaları yapılan alanlar	Ek s. 45
Ek 145: 2016 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları	Ek s. 45
Ek 146: 2017 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları	Ek s. 45
Ek 147: 2018 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları	Ek s. 46
Ek 148: 2019 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları	Ek s. 46
Ek 149: 2020 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları	Ek s. 46
Ek 150: 2016-2021 yılları arazide numaralandırılan bloklar	Ek s. 47
Ek 151: 2016-2021 yılı küçük mimari plastik eser yoğunlukları	Ek s. 47
Ek 152: Teşhirde bulunan blokların ait olduğu birimler	Ek s. 48
Ek 153: Korinth başlıklarına ait abakus levhaları	Ek s. 48
Ek 154: Korinth başlıklarına ait abakus çiçekleri	Ek s. 49
Ek 155: Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları	Ek s. 49
Ek 156: Attik ion kaidelerine ait bezemeli parçalar	Ek s. 49
Ek 157: Kare sütunlar ve frizlerde kullanılan ranke bezemesi	Ek s. 50
Ek 158: Plaster sütunlar ve arşitrav, friz tacına ait S silmeler	Ek s. 50

Ek 159: <i>Scaena Frons</i> 'ta kullanılan masklar ve kanat bezemeleri	Ek s. 50
Ek 160: Tiyatro planı üzerinde doğu ve batı sütunlu galeriler	Ek s. 51
Ek 161: Doğu ve batı sütunlu galerinin bulunduğu plankareler	Ek s. 51
Ek 162: Batı sütunlu galeri ve çevresi kazı çalışması yapılan alanlar	Ek s. 52
Ek 163: Batı sütunlu galeri batı sondaj	Ek s. 52
Ek 164: Batı sondajda ele geçen fildişi parça	Ek s. 52
Ek 165: Batı sütunlu galeri E4 plankare	Ek s. 53
Ek 166: E4 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 53
Ek 167: E4 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 53
Ek 168: Batı sütunlu galeri E5 plankare	Ek s. 53
Ek 169: E5 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 54
Ek 170: E5 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 54
Ek 171: Batı sütunlu galeri F4 plankare	Ek s. 54
Ek 172: Batı sütunlu galeri F5 plankare	Ek s. 54
Ek 173: F4 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 55
Ek 174: F4 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 55
Ek 175: F5 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 55
Ek 176: Batı sütunlu galeri bloklar arasında görünen zemin dolgusu	Ek s. 56
Ek 177: Batı Sütunlu Galeri F5-6 sondaj	Ek s. 56
Ek 178: F5-6 sondajda ele geçen seramikler	Ek s. 56
Ek 179: F5-6 sondaj çalışmasında ele geçen buluntular	Ek s. 56
Ek 180: F5-6 sondaj çalışmasında ele geçen sikkeler	Ek s. 57
Ek 181: Batı sütunlu galeri D5 plankare	Ek s. 57
Ek 182: Batı sütunlu galeri D4 plankare	Ek s. 57
Ek 183: D5 plankarede ele geçen pişmiş toprak eserler	Ek s. 57
Ek 184: D5 plankarede ele geçen sikkeler	Ek s. 58
Ek 185: D5 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 58
Ek 186: D4 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 58
Ek 187: D4 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 58
Ek 188: Batı sütunlu galeri C4-5 plankareler	Ek s. 59
Ek 189: C4-5 plankarelerde ele geçen buluntular	Ek s. 59
Ek 190: C4-5 plankarelerde ele geçen sikkeler	Ek s. 59

Ek 191: C4-5 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 59
Ek 192: Batı sütunlu galeri G4-5 plankareler	Ek s. 60
Ek 193: G4 plankarede ele geçen seramikler	Ek s. 60
Ek 194: G5 plankarede ele geçen seramikler	Ek s. 60
Ek 195: G5-4 plankarelerde ele geçen sikkeler	Ek s. 60
Ek 196: G4 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 61
Ek 197: G5 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 61
Ek 198: Batı sütunlu galeri E3 plankare	Ek s. 61
Ek 199: Batı sütunlu galeri F3 plankare	Ek s. 62
Ek 200: E3/F3 plankarelerinde ele geçen buluntular	Ek s. 62
Ek 201: E3 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 62
Ek 202: F3 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 62
Ek 203: Batı sütunlu galeri F6-E6 (Batı Parados) plankareler	Ek s. 63
Ek 204: F6-E6 (Batı Parados) plankarelerde seramik grupları	Ek s. 63
Ek 205: F6-E6 (Batı Parados) plankarelerde ele geçen buluntular	Ek s. 63
Ek 206: E6 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 63
Ek 207: F6 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 64
Ek 208: Batı sütunlu galeri D6-7 plankareler	Ek s. 64
Ek 209: D6-7 plankarelerde ele geçen buluntular	Ek s. 64
Ek 210: D6-7 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 65
Ek 211: Batı sütunlu galeri G6 plankare	Ek s. 65
Ek 212: Batı sütunlu galeri G3 plankare	Ek s. 65
Ek 213: G6 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 66
Ek 214: G6 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 66
Ek 215: G3 plankarede ele geçen harç	Ek s. 66
Ek 216: G3 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 66
Ek 217: Doğu sütunlu galeri ve çevresinde çalışma yapılan plankareler	Ek s. 67
Ek 218: Doğu sütunlu galeri U5 plankare	Ek s. 67
Ek 219: Doğu sütunlu galeri U6 plankare	Ek s. 67
Ek 220: U5-6 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 68
Ek 221: U5 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 68
Ek 222: U6 plankarede ele geçen metal buluntular	Ek s. 68

Ek 223: U6 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 69
Ek 224: Doğu sütunlu galeri V6 plankare	Ek s. 69
Ek 225: Doğu sütunlu galeri V5 plankare	Ek s. 69
Ek 226: V5 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 70
Ek 227: V5 plankarede ele geçen sikkeler	Ek s. 70
Ek 228: V5 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 70
Ek 229: V6 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 70
Ek 230: V6 plankarede ele geçen sikke	Ek s. 70
Ek 231: V6 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 71
Ek 232: Doğu sütunlu galeri T5-S6 plankareler	Ek s. 71
Ek 233: T5-S6 plankarelerde ele geçen buluntular	Ek s. 71
Ek 234: T5-S6 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 71
Ek 235: Doğu sütunlu galeri S6-T6 plankareler	Ek s. 72
Ek 236: S6-T6 plankarelerde bulunan zemin dolgusu	Ek s. 72
Ek 237: S6-T6 plankarelerde ele geçen buluntular	Ek s. 72
Ek 238: S6-T6 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 72
Ek 239: Doğu sütunlu galeri W6 plankare	Ek s. 73
Ek 240: W6 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 73
Ek 241: Doğu sütunlu galeri W5 plankare	Ek s. 73
Ek 242: W5 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 73
Ek 243: W5 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 74
Ek 244: Doğu sütunlu galeri doğu sınırı (V7- U7- T7- W7 plankareler)	Ek s. 74
Ek 245: Doğu sütunlu galeri U3 plankare	Ek s. 74
Ek 246: U3 plankare drenaj kanalı ve kemerli giriş	Ek s. 75
Ek 247: U3 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 75
Ek 248: Doğu sütunlu galeri V3 plankare	Ek s. 75
Ek 249: V3 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 75
Ek 250: Doğu sütunlu galeri V4 plankare	Ek s. 76
Ek 251: Doğu sütunlu galeri U4 plankare	Ek s. 76
Ek 252: U4 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 76
Ek 253: V4 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 76
Ek 254: V3-4/U3-4 plankarelerinde ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 77

Ek 255: Doğu sütunlu galeri W4 plankare	Ek s. 77
Ek 256: W4 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 77
Ek 257: W4 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 77
Ek 258: Doğu sütunlu galeri T4 plankare	Ek s. 78
Ek 259: T4 plankarede ele geçen buluntular	Ek s. 78
Ek 260: T4 plankarede ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 78
Ek 261: Doğu sütunlu galeri ve çevresi seramik yoğunlukları	Ek s. 79
Ek 262: Batı sütunlu galeri ve çevresi seramik yoğunlukları	Ek s. 79
Ek 263: Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen buluntular	Ek s. 80
Ek 264: Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen buluntular	Ek s. 80
Ek 265: Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 81
Ek 266: Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen küçük taş eserler	Ek s. 81
Ek 267: Galeriler ve çevresinde ele geçen küçük taş eserlerin oranları	Ek s. 82
Ek 268: Doğu sütunlu galeri ve çevresi plan rölöve	Ek s. 82
Ek 269: Doğu sütunlu galeri havadan görünüm	Ek s. 83
Ek 270: Batı sütunlu galeri havadan görünüm	Ek s. 83
Ek 271: Batı sütunlu galeri ve çevresi plan rölöve	Ek s. 84
Ek 272: Galeriler ve çevresinde numaralandırılan bloklar	Ek s. 84
Ek 273: Doğu sütunlu galeri ve çevresi blokların işlev yüzdeleri	Ek s. 85
Ek 274: Doğu sütunlu galeride blokların katlara göre dağılımı	Ek s. 85
Ek 275: Batı sütunlu galeri ve çevresi blokların işlev yüzdeleri	Ek s. 86
Ek 276: Batı sütunlu galeride blokların katlara göre dağılımı	Ek s. 86
Ek 277: Doğu sütunlu galeri ve çevresi çizim	Ek s. 87
Ek 278: Doğu sütunlu galeri ve çevresi mimari örüntü	Ek s. 87
Ek 279: Drenaj kanalı	Ek s. 88
Ek 280: Batı sütunlu galeri ve çevresi çizim	Ek s. 88
Ek 281: Batı sütunlu galeri ve çevresi mimari örüntü	Ek s. 89
Ek 282: Paye temelleri ile batı galeri çevresindeki duvar	Ek s. 89
Ek 283: Doğu ve batı sütunlu galeri çevresi mimari örüntü	Ek s. 90
Ek 284: Galeriler ve çevresi bloklar ve mimari örüntü	Ek s. 91
Ek 285: Sütunlu galeriler 1 ve 2. kat çizimi	Ek s. 92
Ek 286: Sütunlu galeriler 1 ve 2. katların ayrı çizimleri	Ek s. 93

Ek 287: Sütunlu galeriler 1. kat çizim	Ek s. 94
Ek 288: Sütunlu galeriler 2. kat çizim	Ek s. 95
Ek 289: Doğu ve batı sütunlu galeri restitüsyonu	Ek s. 96
Ek 290: Galeri restitüsyonu korunan bloklarla birlikte	Ek s. 97
Ek 291: Doğu sütunlu galeri yıkılmış kemer kalıntıları	Ek s. 98
Ek 292: Kemerli giriş restitüsyonu	Ek s. 98
Ek 293: Kemerli giriş kapı restitüsyonu	Ek s. 99
Ek 294: Galeriler ve çevresi kemerli mimari örüntü restitüsyonu	Ek s. 100
Ek 295: Doğu ve batı sütunlu galeri ve çevresi olası altyapı planı	Ek s. 101
Ek 296: Sütunlu galeriler ve çevresi olası altyapı planı bloksuz	Ek s. 102
Ek 297: Doğu sütunlu galeri ve çevresi altyapı planı	Ek s. 103
Ek 298: Batı sütunlu galeri ve çevresi altyapı planı	Ek s. 103
Ek 299: Sütunlu galeriler ve <i>scaena</i> alt yapı planı	Ek s. 104

GİRİŞ

İznik, antik ismi ile Nicaea, Antik Dönem’de ve sonrasında çevresinde gelişen tüm uygarlıklara başkentlik etmiş önemli bir merkezdir. Denizden uzak geniş bir göl kenarında verimli bir ovada kurulması ve iklimi-coğrafi özellikleri ile ön plana çıkan kent, zamanla tanık olduğu dönemlerin sosyal, politik ve ekonomik merkezi haline gelmiştir. Bithynia Krallığı’ndan itibaren sırasıyla Roma, Bizans, Laskarisler Dönemi, Anadolu Selçukluları ve Erken Osmanlı Dönemi’nde önemli bir merkez olarak varlığını sürdürmüştür.

Roma Dönemi kalıntılarının çoğu modern yerleşim altında kalan ya da zarar gören kentte, bu döneme tanıklık eden ve bugün hala ayakta olan en önemli yapı Roma tiyatrosudur. Anadolu sınırları içerisinde düz bir alanda tonozlu galeriler ile oturma sırası elde edilen iki örnekten birini teşkil eden yapı, antik yazar Genç Plinius tarafından yapım tarihi ve mimari özellikleri hakkında bilgi verilmesi ve alt *cavea*’yı taşıyan trapezoidal tonozların kullanımda olması gibi özellikler ile diğer örneğinden ayrılır. Doğal afetler ve kentin cazibe merkezi olmasının getirdiği savaşlar sebebiyle zarar gören tiyatro, kent içerisinde daha sonraki dönemlerde yapılan yapılar için hammadde kaynağı olarak da kullanılmasıyla birlikte zarar payını katlamıştır. Özellikle yaşanan savaşlar ve akınlar ile ortaya çıkan acil savunma ihtiyacı nedeni ile tiyatro malzemesinin büyük bir bölümü surlar üzerinde devşirme olarak kullanılmıştır. Bu yüzden, başta *scaena* olmak üzere, oturma basamakları, *orkhestra* zemini, dış duvarları, kemer ve tonozları onarılamayacak derecede tahrip olmuştur.

Anadolu’da tonozlu/kemerli galeriler üzerinde düz bir alanda yükseltilmiş iki örnekten birini oluşturan tiyatroda, kazı çalışmalarının başladığı dönemden günümüze kadar geçen süreç içerisinde mimari özellikleri ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapılmamıştır. Özellikle son dönem çalışmalarında ortaya çıkarılan mimari kalıntılar ile birlikte, tiyatronun planı üzerinde bazı değişiklikler olmuştur. 2016 yılı ve sonrasında yapılan kazı sezonlarında mimari çalışmalarını yakından yürüttüğüm ve Roma tiyatroları arasında önemli yere sahip olan Nicaea tiyatrosunu tez danışmanım Doç. Dr. Ali Kazım Öz’ünde önerisi ile Doktora tezi olarak çalışmaya karar verdim.

Öncelikle tiyatro içerisinde yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkan küçük büyük mimari ya da küçük buluntu olarak gelen bütün taş eserler çalışma kapsamına alınmıştır. Ancak söz konusu çalışmanın içeriğinin çok geniş olması nedeni ile

konunun sınırlandırılmasına karar verilmiştir. Bu amaçla 2015 yılı ve sonrasında yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan doğu ve batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçen bütün mimari bloklar ve mimari örüntü doktora tezimin ana içeriğini oluşturmuştur. Ancak tez içeriğinde bütün mimari özelliklere ya da bölümlere de değinilmiş, ayrı bir araştırma konusu olacağını düşündüğüm mimari ile alakalı bazı bölümler ya da küçük mimari plastik eserler hakkında edinilen ilk izlenimler tez çalışmasında ön rapor şeklinde sunulmuştur.

Toplamda beş bölümden oluşan tezde, birinci bölümde; kentin bulunduğu antik bölge ve kent tarihine yer verilmiştir. Söz konusu bölümde Nicaea antik kenti tiyatrosunun tarih süreci içerisindeki yeri, önemi ve üstlendiği roller anlamaya çalışılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde yaşanan olaylar zincirinin tez konusu belirleyen sütunlu galeriler ve çevresinde ele geçen Amorf/Profilsiz blokların neden sayıca fazla olduğunu açıklamamıza yardımcı olmuştur. Tiyatronun Yunan ve Roma tiyatroları arasındaki yerini ve önemini anlamak için tiyatroların gelişimleri emsaller üzerinden anlatılmıştır. Yunan ve Roma tiyatrolarının özellikleri ve gelişim evrelerindeki sürecin Nicaea tiyatrosu üzerindeki etkileri anlaşılmaya çalışılmış ve yapılan çalışmada, Nicaea tiyatrosunun hem Yunan hem de Roma tiyatrolarının özelliklerini bünyesinde barındırdığı anlaşılmıştır.

Nicaea tiyatrosuna giriş yapılan ikinci bölümde, tiyatro hakkında yapılan ilk araştırmalardan, mimari özelliklerinden ve bu özelliklerin Roma İmparatorluk sınırları içerisinde inşa edilmiş bütün tiyatrolar ile benzerliklerine ve farklılıklarına değinilmiştir. Kültür katmanlılığının yoğun olduğu tiyatroda bütün evreler ve bu evrelerdeki mimari değişim hakkında bilgi verilmiş ve özellikle deprem bölgesinde yer alan Nicaea kentinin deprem geçmişi ayrıntılı olarak anlatılarak Nicaea tiyatrosuna etkileri üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde tiyatronun kazıları anlatılmıştır. Tiyatro kazılarının çok eski olması ve bazı kazı dönemlerindeki çalışmaların yayınlarının yapılmamış olması nedeni ile kazılar başlığı tez çalışması içerisine eklenmiştir. Ayrıca tiyatronun mimarisine ışık tutacak taş eserleri ve yapılaşmayı anlamlandırmak, teze bu bölümün eklenmesini zorunlu kılmıştır. 1980 yılından itibaren özet şeklinde verilen kazı çalışmalarında, yayın yapılmayan 2011-2014 yılları arasında yapılan kazı çalışmaları ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Söz konusu kazı dönemlerinde ele geçen, mimari

özelliklerin anlaşılmasına yardımcı olacak taş eserler ve özgün mimariye eklenen duvarlar ile birlikte tarihleme açısından önemli olduğunu düşündüğüm seramik gruplarının yoğunlukları özet olarak sunulmuştur. Özellikle 1980 yılından 2021 yılına kadar olan sürede ele geçen mimari taş eserlerin çoğunluğunun *scaena* 'ya ait olduğu anlaşılmış ve konu kapsamlı bir çalışma gerektirdiğinden elde edilen ilk izlenimler tez çalışması içerisinde değerlendirme başlığı altında aktarılmıştır.

Dördüncü bölümde tezin ana konusu olan doğu-batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan mimari blok, taş eserler, buluntular ve galerilerin mimarisine ayrıntılı olarak değinilmiştir. Kazılar başlığı altında ele geçen eserler ve ortaya çıkan mimari kalıntılar ayrıntılı olarak anlatılmış ve pişmiş toprak eserler katman katman kategorize edilerek bir stratigrafi olup olmadığı gözlemlenmeye çalışılmıştır. Diğer ele geçen buluntular ayrıntılı incelenerek kontekst içi değerlendirme yapılmıştır. Çalışmalar sonucunda tamamı ortaya çıkarılan planların ayrıntılı bilgilerine yer verilmiş ve galerileri oluşturan mimari bloklar yani taş eserlerin kataloğu yapılarak analogi örnekleri ile birlikte ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu çalışma yalnızca galerilere ait bloklar değil, aynı zamanda galeri ve çevresinde ele geçen blokların da tamamını oluşturmaktadır. Ancak çalışma kapsamına alınan eserlerin büyük çoğunluğu galerilere ait olduğundan, bunun dışında kalan birkaç mimari blok diğer başlığı altında değerlendirilmiştir.

Beşinci bölüm galeriler ve çevresindeki ortaya çıkan yapılar ile birlikte bir bütün olarak değerlendirmeye alınmıştır. Analojik örnekler ile ayrıntılı tanımlamaları yapılan taş eserlerin ya da mimari blokların galerilerin hangi birimine ait olduğu ve olası restitüsyonu üzerinde durulmuş, çevresinde yer alan yapı kalıntılarının benzer örnekler üzerinden işlevi ve galerilerin bu yapılaşma ile ilişkisi anlamaya çalışılmıştır.

Arkeoloji biliminde oluşan her çalışma arka planda birçok ismin birleşerek oluşturduğu ve tek bir isimde birleşen bir emek ürünüdür. Emek çok değerlidir ve ben Doktora tezim aşamasında bana yardım eden herkese teşekkürü borç bilirim. Öncelikle tez konumun seçimi ve tezimin gelişiminde yardımcı olan aynı zamanda tez danışmanım Doç. Dr. Ali Kazım Öz'e, kazısında kazı başkan yardımcısı olarak görev aldığım omuz omuza her zorluğu beraber göğüslediğim hocam Doç. Dr. Aygün Ekin Meriç'e, çalışmalarımda özellikle kaynaklara ulaşmamda bana yardımcı olan hocam Araştırma Görevlisi Doktor Fatih Hakan Kaya'ya, zaman zaman mimar izlenimleri ile

ufkumu açan Prof. Dr. Nezihat Köşklük Kaya'ya, kontekst malzemeleri değerlendirme aşamasında yardımcı olan Dilara Çamlıca ve Melisa Kömürcü'ye, taş eserlerin toplanması ve kategorize edilmesinde yardımcı olan Seda Yalova, Doruk Bayrak ve Burak Doğru'ya, düzenlemede yardımcı olan İrem Değer ve Şerife Vatansever'e; maddi manevi hiçbir yardımını benden esirgemeyen aileme teşekkürlerimi borç bilirim.

BİRİNCİ BÖLÜM

İZNİK (NİCAEA) TARİHİ VE ANTİK TİYATROLAR

1.1. İZNİK (NİCAEA) TARİHÇESİ

1.1.1. Kentin Konumu ve Coğrafyası

İznik, antik ismi ile Nicaea, Antik Dönem’de ve sonrasında çevresinde gelişen tüm uygarlıklara öncülük etmiş önemli bir merkezdir. Helenistik ve Roma Dönemlerinde en parlak günlerini yaşar ve anıtsal yapılarla süslenir¹. Bithynia Krallığı’ndan itibaren sırasıyla Bizans, Laskarisler Dönemi, Anadolu Selçukluları ve Erken Osmanlı Dönemi’nde başkent olarak kullanılmıştır.

Denizden uzak fakat geniş bir göl kenarında ve verimli bir ova üzerine kurulmuş olması, tanıklık ettiği dönem içerisinde kentin önemini artırmıştır. Aynı zamanda önemli yolların kavşağında yer alması, kentin defalarca istilaya uğramasına sebep olmuştur². İklim ve coğrafik özellikleri nedeniyle öne çıkan kent, zamanla dönemin sosyal, politik ve ekonomik merkezi haline gelmiştir.

Kent, Antik Dönem’de “Askania Limne” olarak anılan³ İznik gölünün kıyısında kurulmuştur⁴ (**Ek 1**) ve gölün doğusunda konumlanmıştır. Göl alanı kuzeyden Samanlı Dağları, doğudan depresyon alanını Pamukova çöküntü alanından ayıran yüksek eşik sahası, güneyden ise Gürle Dağı ve Avdan Dağları ile çevrelenmektedir. Aynı zamanda İznik’i çevreleyen bu dağlık alanlar içerisinde en yüksek noktalar Samanlı dağları üzerinde bulunan Karakaya tepesi ve Gürle Dağı’nın zirvesidir⁵. İçerisinde bulunduğu bu dağlık alan, bölgeye hâkim olmaya çalışan

¹ Bedri Yalman, “İznik Tiyatro Kazısı 1992”, **15. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1995, (15. KST), s. 425.

² Bedri Yalman, “2003 Yılı İznik Tiyatro Kazısı”, **26. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2005, (26. KST), s. 347.

³ Sencer Şahin, “İznik (Nicaea) in the Hellenistic and Roman Periods”, **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen, Oktay Aslanapa), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, (ITH), s. 3.

⁴ Samuel Augustus Mitchell, **Ancient Geography**, Philadelphia, E.H. Butler&Co, 1860, s. 43; Strabon XII.4.7; Onur Bengisun, **Antik Edebi Kaynaklarda Bithynia (İÖ 333-İS 284)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2010, s. 8.

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Aydoğan Meşeli, “İznik Gölü Havzasındaki Çevre Sorunları”, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı 14, 2010, ss. 138-148.

kuvvetlere doğal engeller olmuştur⁶. İznik gölünün de içinde yer aldığı bu bölge, kuzey-güney yönünde 20-25 km, doğu-batı yönünde 60 km'yi bulmaktadır⁷. Bölgenin en çukur bölümünü dolduran İznik Gölü'nün denizden yüksekliği 85 m olup, en derin noktası güney kıyılara yakın konumdadır ve 65 metreden biraz daha fazladır⁸.

1.1.2. Kentten Bahseden İsimler ve Eserleri

Kentten birçok önemli isim bahsetmiştir⁹. Bu isimler arasında İbn Battuta¹⁰, Hans Dernschwam¹¹, Ogier Ghiselin De Busbecq¹², Simeon¹³, Evliya Çelebi¹⁴, Josephus Grelot¹⁵, Richard Pococke¹⁶, Charles Texier¹⁷, Feldmareşal Helmuth Von Moltke¹⁸, Georges Perrot¹⁹, Clement İmbault Huart²⁰, Lubenau²¹, Sestini²²,

⁶ Tefik Doğan, **Bursa Bölgesinde Yapılan Savaşlar**, Ankara, Askeri Matbaa, 1940, s. 1.

⁷ Kağan Mehmet Usta, **İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından İznik'in Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2005, s. 27.

⁸ Besim Darkot ve Metin Tuncel, **Marmara Bölgesi Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1981, s. 51.

⁹ Gezinlerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Nürşen Günaydın ve Raif Kaplanoğlu, **Seyahatnamelerde Bursa**, Altan Matbaacılık, Bursa, 2000; Ümmühan Melda Ermiş, "Seyyahların Gözüyle İznik Şehri ve Yapıları", **CIEPO 19**, Osmanlı Öncesi ve Dönemi Tarihi Araştırmaları I, İstanbul, 2014, (CIEPO 19), ss. 205-232.

¹⁰ İbn Battuta, **İbn Battûta Seyahatnamesi**, Çev. A. Sait Aykut, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004.

¹¹ Hans Dernschwam ve Franz Babinger, **Tagebuch Einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien (1553/55)**, München-Leipzig, 1923.

¹² Ogier Ghiselin De Busbecq ve Edward Seymour Forster, **The Turkish Letters of Ogier Ghiselin Busbecq, Imperial Ambassador at Constantinople 1554-1562**, Oxford, 1927.

¹³ Hrand D. Andreasyon, **Polonyalı Simeon'un Seyahatnamesi: 1608-1619**, Baha Matbaası, İstanbul, 1964.

¹⁴ Evliya Çelebi, **Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, İstanbul, 1896.

¹⁵ Josephus Grelot, **Relation nouvelle d'un voyage de Constantinople**, Enrichie de Plans Levez par L'auteur et des Figures, Paris, 1680.

¹⁶ Richard Pococke, **A Description of the East and Some Other Countries**, Cilt: 2, Part II, Observations on the Island of the Archipelago, Asia Minor, Thrace, Greece and Some Other Parts of Europe, London, 1745.

¹⁷ Charles Texier, **Asie Mineure: Description Géographique, Historique Et Archéologique Des Provinces Et Des Villes De La Chersonnèse D'asie**, Paris, M DCCC LXII, 1862 (Asie); Charles Texier, **Description de L'Asie Mineure**, I, Paris, 1839, (L'Asie)

¹⁸ Feldmareşal Helmuth Von Moltke, **Briefe Über Zustände und Begebenheiten in Der Türkei Aus Den Jahren 1835 bis 1839**, Berlin, 1841.

¹⁹ Georges Perrot, **Souvenirs D'un Voyage en Asie Mineure**, Paris, 1864.

²⁰ Clement İmbault Huart, **Konia, La Ville Des Derviches Tourners, Souvenirs D'un Voyage en Asie Mineure**, Paris, 1897.

²¹ Reinhold Lubenau ve Wilhelm August Ludwig Sahn, **Beschreibung Der Reisen Des Reinhold Lubenau**, II, Königsberg, 1930.

²² Dominique Sestini, **Voyage Dans La Grece Asiatique A La Peninsule De Cyzique, A Brusse Et A Nicee**, Avec Des Details sur L'Histoire Naturelle Ces Contrees, M.DCC.LXXXIX, Paris, 1789.

Tancoigne²³, Xavier Hommaire De Hell²⁴, Karl Baedeker²⁵, Pozzi²⁶, John Macdonald Kinneir²⁷, Prokesch von Osten²⁸, Charles Fellows²⁹, Mordtmann³⁰, Louis de Launay³¹, Joseph von Hammer³², Edmund Naumann³³, Leon de Laborde³⁴, Colmar Freiherr von der Goltz³⁵, Alfons Maria Schneider³⁶, John Covel³⁷, Charles de Peyssonel³⁸, Jean Babtiste Lechevalier³⁹, William Martin Leake⁴⁰, William Francis Ainsworth⁴¹, Walter Karnapp⁴², Clive Foss, David Winfield⁴³, James Dallaway⁴⁴, Georgiades Arnakis⁴⁵,

²³ M. Tancoigne, **A Narrative of a Journey into Persia and Residence Theran: Containing a Descriptive Itinerary from Constantinople to Persian Capital**, London, 1820.

²⁴ Xavier Hommaire De Hell, **Voyage en Turquie et en Perse**, I, Paris, 1855, (Voyage I); Xavier Hommaire De Hell, **Voyage en Turquie et en Perse**, IV, Paris, 1860, (Voyage IV).

²⁵ Karl Baedeker, **Konstantinopel und Das Westliche Kleinasien: Handbuch für Reisende**, Leipzig, 1905.

²⁶ Jean Pozzi, **Nicee**, Paris, 1933.

²⁷ John Macdonald Kinneir, **Journey Through Asia Minor, Armenia and Koordistan in the Year 1813 and 1814**, London, 1818.

²⁸ Prokesch von Osten, **Denkwürdigkeiten und Erinnerungen aus dem Orient**, III, Stuttgart, 1837.

²⁹ Charles Fellows, **A Journal Written During an Excursion in Asia Minor**, London, 1839.

³⁰ Andreas David Mordtmann, **Anatolian Skizzen und Reisebriefe aus Kleinasien (1850-1859)**, Hannover, 1925.

³¹ Louis de Launay, **La Turquie Que L'on Voit**, Paris, 1913.

³² Joseph von Hammer, **Umblick auf Einer Reise von Constantinopel nach Brussa und dem Olympos und von da Zurück über Nicaa und Nicomedien**, Pesth, 1818.

³³ Edmund Naumann, **Von Goldnen Horn zu den Quellen des Euphrat**, München-Leipzig, 1893.

³⁴ Leon de Laborde, **Voyage de L'asie Mineure**, Paris, 1838.

³⁵ Colmar Freiherr von der Goltz, **Anatolische Ausflüge**, Berlin, 1896.

³⁶ Alfons Maria Schneider, **Die Römischen und Byzantinischen Denkmaler von İznik Nicaea**, İstanbuler Forschungen, 16, Berlin, 1943.

³⁷ Jean Pierre Grelois ve Cyril Mango, **Dr. John Covel Voyages en Turquie 1675-1677**, Paris, 1988.

³⁸ Charles De Peyssonel, **1745 Yılında İzmit ve İznik'e Yapılmış Bir Gezinin Öyküsü** (Relation d'un Voyage fait a Nicomedie et a Nicee en 1745)", Çev. F. Yavuz Ulugün, Kocaeli Yüksek Öğrenim Derneği Kültür Yayınları, 3, 2005.

³⁹ Jean Babtiste Lechevalier, **Voyage de la Propontide et du Pont-Euxin**, Paris, 1800.

⁴⁰ William Martin Leake, **Journal of a Tour in Asia Minor: With Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of the Country**, London, 1824.

⁴¹ William Francis Ainsworth, **Travels and Researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea and Armenia**, II, London, 1842.

⁴² Alfons Maria Schneider ve Walter Karnapp, **Die Stadtmauer von Iznik (Nicaea)**, İstanbuler Forschungen 9, Berlin, 1938.

⁴³ Clive Foss ve David Winfield, **Byzantine Fortifications: An Introduction**, University of South Africa Press, Pretoria, 1986, (Fortifications).

⁴⁴ James Dallaway, **Constantinople Ancient and Modern with Excursions to the Shores and Islands of the Archipelago and to the Troad**, London, 1797.

⁴⁵ Georgiades Arnakis, "Gregory Palamas Among the Turks and Documents of His Captivity as Historical Sources", **Speculum**, 26. 1, 1951.

Julian Raby⁴⁶, Adolphe Joanne⁴⁷, Ludwing Schneller⁴⁸, Urs Peschlow⁴⁹, Stephan Gerlach⁵⁰, Poujoulat⁵¹ gibi gezginler ve araştırmacılar İznik ve İznik'te bulunan önemli yapılar hakkında bilgiler veren önemli kişilerdir.

1.1.3. Bithynia Bölgesi ve Kent Tarihi

Kentin yer aldığı bölge, ilkçağlardan itibaren yerleşim yeri olarak seçilmiştir.⁵² Bunun en önemli nedeni, İznik Gölü'nün bulunduğu vadiye hâkim olması sebebiyle dışarıdan gelebilecek herhangi bir tehdide karşı savunulabilecek durumda olmasıdır⁵³. İznik ve çevresinde yapılan araştırmalarda çok sayıda Prehistorik Dönem yerleşmesine rastlanmıştır⁵⁴ ve en erken tarihin ele geçen bulgulardan Kalkolitik Dönem'e kadar indiği düşünülmektedir⁵⁵. Özellikle Erken Tunç Çağı'na ait en önemli yerleşmeler Çakırca Höyük, Karadın Höyük, Çiçekli Höyük ve Üyücek Höyük

⁴⁶ Julian Raby, "A Seventeenth Century Description of Iznik-Nicaea", *İstanbul Mitteilungen*, 26, 1976.

⁴⁷ Adolphe Joanne ve Emile Isambert. *Itinereire Descriptif Historique et Archeologique de L'oient*, Paris, 1861.

⁴⁸ Ludwing Schneller, *Nicaa und Byzanz*, Leipzig, 1907.

⁴⁹ Urs Peschlow, "Neue Beobachtungen zur Architektur und Ausstattung der Koineskirche in Iznik", *İstanbul Mitteilungen*, 22, 1972.

⁵⁰ Stephan Gerlach, *Tage Buch*, Frankfurt, 1674.

⁵¹ M. Baptistin Poujoulat, *Voyage a Constantinople dans L'Asie Mineure, en Mesopotamie a Palmyre en Syrie en Palestine et en Egypte*, I, Paris, 1840.

⁵² İnan Demirci, *2004-2005 Yılları Arasında İznik Roma Tiyatrosunda Ortaya Çıkarılan Osmanlı Dönemi Milet İşi Seramikleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2006, s.6; Nurşen Özkul-Fındık, *İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, (Osmanlı), s.1; Charles Texier, *Küçük Asya (Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi)*, Çev. Ali Suat, Cilt: 1, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, 2002, (Küçük Asya), s. 150; Bedri Yalman, "İznik Roma Tiyatro Kazısı 1987, *10. Kazı Sonuçları Toplantısı*, II, Ankara, 1989, (10. KST), s.339.

⁵³ Texier, *Küçük Asya*, s. 150.

⁵⁴ Prehistorik yerleşmelerle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. David French, "Prehistoric Sites in Northwest Anatolia: I. The Iznik Area", *Anatolian Studies*, 17, 1967, ss. 49-100; James Mellaart, "Some Prehistoric Sites in North-Western Anatolia", *İstanbul Mitteilungen*, 6, 1955, ss. 57-74; Şevket Aziz Kansu, "Bitinya'da Prehistorya Araştırmaları", *Atatürk Konferansları*, II, Ankara, 1970, ss. 111-118; Clemens Bosch, "Bithynia Tetkikleri", *Belleten*, Cilt: 10, Sayı:37, Ankara, 1946, ss. 35-40.

⁵⁵ Neslihan Bingöl, *XV. -XVII Yüzyıl Hayvan Figürlü İznik Seramikleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Eskişehir, 2004, s.3; Neslihan Nuhoglu Altun, "Kuruluşundan Günümüze İznik'in Yerleşim Özellikleri", *Coğrafya Dergisi*, Sayı:6, İstanbul, 1998, s.346.

olarak⁵⁶ bilinen yerleşmelerdir⁵⁷. MÖ IV. binlerde iskân edilen Ilıpınar Höyük⁵⁸ yerleşimler arasında önemli bir yere sahiptir. Höyüklerin bulunduğu alanlardaki tarım faaliyetleri üst tabakalarında bulunan kültür katmanını yok etmektedir. Erken dönem yerleşmelerinin yerli yabancı birçok gezgin tarafından incelendiği bilinmesine rağmen, höyüklerin çoğunda arkeolojik kazılar başlamamıştır. Bölgenin Prehistorya araştırmaları açısından eksik kaldığını söylemek yanlış olmaz.

Hakkındaki en erken bilgilerin Helenistik Dönem'e gittiği kent, Bithynia sınırları içerisinde (**Ek 2**) yer almaktadır. Bithynia'nın sınırlarını belirlemek zor olsa da bölgenin ilk sınırları; batıda İstanbul Boğazı (Bosporos Thracios), İzmit Körfezi (Astakos Kolpos) ve Marmara Denizi (Propontis), güneyde Orhaneli Çayı (Rhyndakos) ve Uludağ (Olympos), kuzeyde Karadeniz (Pontos Euksinos), doğuda Sakarya (Sangarios) nehridir⁵⁹. Coğrafi açıdan dağlık bir bölgede yer alan Bithynia hakkında birçok antik yazar bilgi vermiştir.

Strabon'a göre;

*Bithynia Bölgesi doğuda, Paphlagonialılar ve Mariandynler, Epiktetonlar kuzeyde, Sangarios Irmağı'nın döktüğü yerden Byzantion ve Khalkhedon Denizi'nin ağzına kadar Pontos Denizi; batıda, Propontis; güneydoğru Mysia ve Hellespontos Phrygia'sı olarak da adlandırılan Phrygia Epiktetos ile sınırlanmıştı*⁶⁰.

Aynı zamanda antik yazarlardan Herodotos ve Pseudo-Skylaks da Bithynia'dan bahsetmektedir. Her iki yazar da bölgeden Bithynia, Asya Thraciası ve

⁵⁶ Yerleşmelerin ayrıntılı bilgileri için bkz. Mustafa Şahin, Doğan Yavaş, Recep Okçu ve Derya Şahin "İznik Yüzeysel Araştırması 2006", **25. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döşim Basımevi, Çanakkale, 2008, ss.11-26.

⁵⁷ Bedri Yalman, "2006 Yılı İznik Tiyatro Kazısı", **29. Kazı Sonuçları Toplantısı**, III, Ankara, 2008, (29. KST), ss. 44-49; F. Yavuz Ulugün, Taner Aksoy ve Muhittin Bakan, **Kocaeli ve Çevresi Tarihi I – Tarih Öncesi ve Helenistik Dönem Bithynia**, Kocaeli Yükseköğretim Derneği Tarih Yayını, İzmit, 2004, ss. 20-22; Berkay Dinçer, "Bursa ve Çevresi Yüzeysel Araştırmaları 2008-2009 Tarihöncesi Buluntuları", **Arkeoloji ve Sanat**, 134, 2010, s.11.

⁵⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Jacob Roodenberg, "Ilıpınar Höyük Kazıları, 1987, 1988 yılları Kazı Çalışmaları Özeti", **11. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 18-23 Mayıs 1989, Cilt: 1, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara, 1990, ss. 99-102.

⁵⁹ Velin Sevin, **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2001, ss.31-32; Barbora Weisssova, Robin Bringand ve Silvia Polla, "The Hinterland of Nicaea/Nicaea/Iznik. Analyzing the Hellenistic, Roman and Late Antique Bithynian Landscape through Remote Sensing and GIS Techniques", **Journal for Ancient Studies**, Cilt: 8, 2019, ss. 23-24.

⁶⁰ Strabon XII.4.1.

Thrakia Bithyniası olarak bahsetmiştir⁶¹. Herodotos aynı zamanda Bithynialılar'ın Asya'ya gelmeden önce Strymonia kıyılarında oturduklarını, bu yüzden Stryminialılar adını da taşıdıklarından bahseder⁶². Appianos kendilerini önceleri Bebrykler olarak tanımladıklarından ve Thrak kökenli halkın Bithynia'ya yerleştikten sonra kendilerini Bithynler olarak adlandırdıklarını belirtir⁶³. Asya topraklarına geçtiklerinde Bithynialılar ismini alan halkın, bu adı Balkanlardan gelen halktan aldığı da belirtilmektedir⁶⁴. Yaşlı Plinius Thynlerin Kios'tan Pontus Eukseios'un ağzına kadar olan bölgeye, Bithynialılar'ın ise iç kısımlara yerleştiklerinden bahsetmektedir⁶⁵. Ksenophon Anabasis isimli eserinde Euksenios ve Herakleia arasında kalan bölgeyi Thrakia olarak adlandırırken⁶⁶, Hellenika adlı eserinde Bithynialı Thraklar olarak belirtmektedir⁶⁷. Aynı zamanda Makedonya sınırında yaşayan Maediler ile yakın bağları olduğu Anadolu'ya geldiklerinde Maedo-Bithynler şeklinde adlandırıldıkları da söylenmektedir⁶⁸. Strabon bölgeye ilk gelenlerin Phrygia ve Mysia halkları olduğunu ve Bithynialılar'ın bu halklar içinde yaşadıklarından bahseder⁶⁹. Bithynia Bölgesi'ne Miletos ve Megara tarafından birçok koloni kenti kurulmuştur⁷⁰. MÖ VIII. yüzyılda başlayan Helen kolonizasyonu nedeniyle Bithynia'da yaşayan halk, yerleşimlerini bu halklarla da paylaşmak zorunda kalmıştır. Kısacası bugün Bithynia Thrak kavimler tarafından göç edilmiştir ve kökenleri Thrak haklarına dayanmaktadır⁷¹. Helenistik Dönem'de Bithynia sınırları içerisinde bulunan Helen

⁶¹Pseudo-Skylaks, Periplus, **Geographi Graeci Minores**, Çev. C. W. L. Müller, Hildesheim 1990, s. 92'den aktaran Hale Güney, "Hellenistik Dönem Öncesi Bithynia'da Hellen Kolonileri ve Bithynialılar Arasındaki İlişkiler", **Belleten**, 282, 78/282, 2014, (Belleten), s. 408.

⁶² Afif Erzen, **İlkçağ Tarihinde Trakya Başlangıçtan Roma Çağına Kadar**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1994, s.76.

⁶³Appianos, **Rhomaika, Appian's Roman History**, Çev. H. White, Londra, New York, 912-3, II 12, 1; Ammianus Marcellinus, **The Res Gestae, the Roman History**, Çev. J.C. Rolfe, Londra, New York, 1935-9, XXII 8-14'den aktaran Güney, Belleten, s.408.

⁶⁴Deniz Güçlü, **Antik Bithynia Bölgesinin Tarihsel İçerikli Yazıtlar Kataloğu Tarihçesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2007, ss.3-4.

⁶⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Pliny, **Pliny's Natural History**, A Translation on the Basis on thay by Dr. Philemon Holland, Cilt: 1, George Barclat, Castle Street, Leicestee Square, 1847-48, (Natural), V, XXXII, ss. 94-97.

⁶⁶Ksenophon, **Anabasis**, Çev. Hayrullah Örs, İstanbul, 1975, VI.4.1'den aktaran Hülya Boyana, "Bithynia Bölgesinin Tarihi ve Kullandıkları Takvim", **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu**, III, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli, 2017, (Takvim), s.154.

⁶⁷Güney, Belleten, s. 409.

⁶⁸Strabon VII, 3.2; VII.5.7.

⁶⁹Strabon, XII 4, 1.

⁷⁰ Güney, Belleten, s. 413.

⁷¹ Kurt A. Raaflaub ve Hansvan Wees, **A Companion to Archaic Greece**, Wiley-Blackwell, A John WileySons, Ltd. Publication, 2009, s. 331.

kentleri, Thrak göçleriyle birlikte birbirlerinden etkilenmiş ve bu durum sanatlarına da yansımıştır⁷².

Trakya üzerinden Bithynia'ya doğru olan bu göçlerin ne zaman başladığı tam olarak bilinmese de en erken tarih olarak MÖ VII. yüzyıl verilebilir⁷³. Genel olarak Demir Çağı'ndan itibaren bölgede yaşamaya başlayan halk, bölgeye adını vermiştir⁷⁴. Antik Dönem'den itibaren ticaret merkezi haline gelen bölgede uzun süre varlıklarını devam ettiren halk, gelenekleri ve tarzlarıyla bölgenin tarihsel gelişimini etkilemiştir⁷⁵. Bithynia sınırları içerisinde yer alan Nicaea kentinin kökenlerini bu göçlerde aramak yanlış olmaz. Nitekim Thrak isimlerinin bulunduğu bazı yazıtlar kent içerisinde ele geçmiştir⁷⁶.

Bithynialıların bağımsızlıklarını korumak için savaştıkları ancak buna rağmen MÖ VII. yüzyıl sonlarında Lidya ve MÖ 545 yılında Pers egemenliği altına girdikleri bilinmektedir⁷⁷. MÖ V. yüzyılın ikinci yarısında Doidalsos isimli bir yönetici Bithynialıları bir yönetim çatısı altında birleştirmeye başlar⁷⁸. Bu tarihten sonra antik bölge devlet yapısı olarak ortaya çıkmaya başlamıştır⁷⁹. Astakos şehrinin Megaralılar tarafından MÖ 435 yılında kurulduğu sırada Doidalsos Bithynialıların lideridir. MÖ 377-279 yılları arasında da önemli bir güç olarak tarih sahnesine çıkmıştır⁸⁰. MÖ 334 yılında Büyük İskender'in Pers hakimiyetine son vermesiyle Bithynia Makedonya Krallığı'nın bir parçası haline gelmiştir⁸¹. Vasiyet yolu ile Roma Cumhuriyeti egemenliği altına girene kadar devlet/krallığı Bias (MÖ377-327), Zipoetes/Zipoites (MÖ 297-280), Nikomedes I (MÖ280-242), Ziaelas (MÖ 250-277), Prusias I (MÖ 230-187), Prusias II (MÖ 182-149), Nikomedes II (MÖ 149-127), Nikomedes III (MÖ

⁷² Tyler Jo Smith ve Dimitris Plantzos, **A Companion to Greek Art**, Wiley-Blackwell, A John Wiley Sons, Ltd. Publication, Cilt: 1, 2012, ss. 363-364.

⁷³ Arrianus, **Bithyniaka**, (Ed. A. G. Roos), Scripta Minora et Fragmenta, Lipsiae, 1928, s. 37'den aktaran Boyana, Takvim, s.155.

⁷⁴ Bilge Umar, **İlkçağda Türkiye Halkı**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1999, s.167; Sevin, s. 29; Kâmil Doğanç, "Mehmet Ziya'nın Gözüyle Antik Dönemde Bursa ve Çevresi (Eleştirel bir Bakış)", **Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 21, 2012, (Mehmet Ziya), s.201.

⁷⁵ Güney, Belleten, s. 407.

⁷⁶ Kâmil Doğanç, "The Oldest Peoples of Bithynia: Tribes of Tracian Origin", **The Balkans-Languages, History, Cultures**, Cilt: 3, 2013, (Oldest), s. 49.

⁷⁷ Hasan Yılmazyaşar, **Orhangazi Döneminde İznik Kenti Mimarisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, (Orhangazi), s. 18; Doğanç, Oldest, s. 48.

⁷⁸ Strabon, XII.4.2.

⁷⁹ Strabon, XII.4.2; Eduard Meyer, Bithynia, **Real Encyclopedia**, III, I, Stuttgart, 1897, s.515.

⁸⁰ Sevin, ss.30-31.

⁸¹ Doğanç, Mehmet Ziya, s. 201; Doğanç, Oldest, s. 48.

127-94), Nikomedes IV (MÖ 94-74) yönetmiştir⁸². Pontus Kralı VI Mithridates Roma generali Pompeius'a yenilince krallığa son verilmiş ve MÖ 64/63 yılında Bithynia ile birleştirilerek Pontus at Bithynia adını almıştır⁸³. Kendisi MÖ 63 yılında Pandikapaion da ölmüştür⁸⁴.

Bithynia sınırları içerisinde⁸⁵Askania Limne'nin kıyısında konumlanan⁸⁶ ve MÖ IV. yüzyılda kurulduğu bilinen kent⁸⁷, antik kaynaklarda; Khryseapolis⁸⁸, Angkore/Ancora/Anchore⁸⁹, Ankyra⁹⁰, Helikore⁹¹, Antigoneia ve Nicaea adlarını⁹² almıştır. Bithynia Bölgesi içerisinde konumlandırılmasına rağmen bazen Mysia Bölgesi sınırları içerisinde gösterilir. Bazı kaynaklarda Mysialıların Nicaea bölgesine kadar yayıldıklarından bahsedilmektedir⁹³. İznik'in ilk olarak Bottiaelılar denilen bir

⁸² Ayrıntılı bilgi için bkz. Güçlü, ss. 8-15; S. Şahin, ITH, s. 7.

⁸³ Strabon, XII.3.1; Murat Arslan, **Mithridates VI Eupator: Roma'nın Büyük Düşmanı**, Odin Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 490; Mehmet Oktan, "Roma Cumhuriyet Döneminde Pontus'ta Yapılan Düzenlemeler", **Anatolia**, 34, 2008, s. 52.

⁸⁴ Jakob Munk Hojte, "The Death and Burial of Mithridates VI", **Mithridates VI and The Pontic Kingdom**, Black Sea Studies, 9, Aarhus University Press, 2009, s. 121.

⁸⁵ Mathew Bunson, **Encyclopedia of the Roman Empire**, Facts On File, 2002, s. 389.

⁸⁶ Pococke, s. 122.

⁸⁷ Bedri Yalman, "2005 Yılı Tiyatro Kazısı", **28. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 2007, (28. KST), s. 387; Yalman, 29. KST, s. 37.

⁸⁸ Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1991", **14. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1993, (14. KST), s. 181. Söz konusu ismin Altın Şehir anlamına geldiği ve kent sikkelerinde kullanıldığı söylenmektedir.

⁸⁹ Ali Bora, "Kuruluşundan Yıkılışına Kadar Bithynia Krallığı'nın Sınırları ve Gelişimi", **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu**, III, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli, 2017, s. 131; John Yonge Akerman, "Unpublished Coins of Nicaea in Bitynia", **The Numismatic Journal**, Cilt: 1, London, 1836-1837, s. 1; Reinhold Merkelbach, "Nicaea Die Rankenreiche", **Epigraphica Anatolica**, Heft V, 1985, (Epigraphica), s. 1; Kâmil Doğancı, "Antik Kaynaklara Göre Bithynia'daki Civitas'lar", **Uludağ Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 24, 2014, (Civitas), s. 175; Getzel Cohen, **The Hellenistic Settlements in Europe The Island and Asia Minor**, University of California Press, Los Angeles, 1995, s. 398; William Mitchell Ramsay, **The Historical Geography of Asia Minor**, London: John Murray, 1890, s. 179.

⁹⁰ Roma Dönemi öncesinde kentin Ankara adıyla isimlendirildiği söylense de yapılan araştırmalarda bu konuyla ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Tevfik Arcan, **İznik**, Bursa Halkevi Yayınları, İstanbul, 1943, s. 6.

⁹¹ Sencer Şahin ve Reinhold Merkelbach, **Katalog Der Antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nicaea)**, (İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu), Inschriften Griechischer Städteaus Kleinasien, Testimonia, 10.3, Bonn: R. Habelt, 1987, s. 1; Demirci, s.7; Semavi Eyice, **Nicaea İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri**, Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi Yayını, İstanbul, 1988, (Eski Eser), s.3; Sencer Şahin, "Yazıtların Diliyle İznik'te (Nicaea) Tarih", **5. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 6-10 Nisan 1987, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Cilt: 1, Ankara, 1987, (5. AST), s. 373; Merkelbach, Epigraphica, s.1; Mehmed Ziya Bey, **Bursa'dan Konya'ya Seyahat**, Haz. Mehmet Fatih Birgül, Levent Ali Çanaklı, Bursa, İl Özel İdaresi, 2008, s.150; Doğancı, Civitas, s.175; Ramsay, s. 179.

⁹² Yalman, 14. KST, s. 181; Pococke, s. 122; John Antony Cramer, **A Geographical And Historical Description Of Asia Minor: With A Map**, by J.A. Cramer, D.D. Principal Of New Inn Hall, and Public Orator Of The University Of Oxford. In Two Volumes. Oxford: At the University Press. MDCCCXXXII, 1832, s. 180.

⁹³ Cramer, s. 168.

kavim tarafından kurulduğunu belirten kaynaklar da bulunmaktadır⁹⁴. Stephanos Nicaea'nın Bottiaia kolonisi ve Bithynia'nın bir kenti olduğundan bahseder⁹⁵. Plinius İznik'e ilk yerleşenlerin Bottiaelılar olduğunu ve burada Nicaea öncesinde adının Olbia olduğu kentten⁹⁶ bahsetmektedir⁹⁷. Ancak Olbia ismi bugünkü Kocaeli antik ismi ile Nicomedia ilişkilendirilmektedir⁹⁸. Olbia adının değiştirilerek Astakos yapıldığı ve Megaralılar tarafından kurulan bir koloni kenti olduğu bilinmektedir⁹⁹. Texier Pythopolis adından bir kentten bahsederek kentin Askania Limne çevresinde kurulduğunu ve Nicaea'nın kurulduğu yere konumlandırılmazsa kent için farklı bir lokasyon belirtmenin zor olduğundan bahseder¹⁰⁰. Pythopolis kenti bazı kaynaklarda Bithynia¹⁰¹ bazı kaynaklarda Mysia¹⁰² antik bölgesi içinde gösterilmektedir. Kentin Askania kıyısında Nicaea kentine yakın bir yerde lokalize eden kaynakların yanında¹⁰³, bugünkü Sölöz civarında kurulduğunu belirten kaynaklar da bulunmaktadır¹⁰⁴. Kentin Theseus tarafından kurulduğunu¹⁰⁵ belirten bir mitolojiden de bahsedilmektedir.

⁹⁴Doğancı, Mehmet Ziya, s. 208.

⁹⁵Stephanı Byzantı **Ethnica**, Margarethe Billerbeck, Stephanı Byzantı **Ethnica**, Cilt: 3: K-O, Corpus Fontium Historiae Byzantinae De Gruyter Berolini Et Bostoniae, NM XIV, 2014, s. 383.

⁹⁶Pliny, Natural, s. 96.

⁹⁷İlk yerleşenlerin Bottiaelılar olduğu ve Bottiaelılar'ın kente geldiğinde adının Ancore olduğunu belirten kaynaklar da bulunmaktadır. Bkz. Güçlü, s.8.

⁹⁸Ramsay, s. 179.

⁹⁹Güney, Belleten, s.419.

¹⁰⁰Texier, Asie, ss. 111-112.

¹⁰¹Burçe İvedi, **Bursa İli Gemlik İlçesi Umurbey Beldesi Çırganlar Evi için Restorasyon Önerisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002, s. 6.

¹⁰²Alan H. Cadwallader ve Michael Trainor, **Colossae in Space and Time Linking to an Ancient City**, Vandenhoeck and Ruprecht, 2011, s. 50.

¹⁰³Mustafa Şahin, "Nicaea'nın Kayıp Apollon Tapınağı", **Bursa'da Zaman**, Sayı 23, 2017, s. 52; S. Şahin ve Merkelbach s. 137; Aliye Erol Özdzibay, **Roma İmparatorluk Dönemi'nde Pontus-Bithynia Eyaleti'nde Agonlar ve Agonistik Sikkeler**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011, s.178.

¹⁰⁴İvedi, s.6; Raif Kaplanoğlu, **Orhangazi (Dün-Bugün- Yarın)**, Aslımlar Ofset-Tipo Matbaacılık, 1988, s. 20; Andrienne Mayor, **The Amazons: Lives Legend of Warrior Women Across the Ancient World**, United States, 2014, s. 264; M. Şahin, s. 53.

¹⁰⁵Mayor, s. 264; Özdzibay, s.178; Plutarkhos, **Plutarch's Lives**, With an English Translation by Bernadotte Perrin, In Eleven Volumes, I, Theseus and Romulus/Lycurgus and Numa/Solon and Publicola, Harward University Press, MCMLIX, London, 1914, ss. 59, 61; Bahar Güzel, Antik **Yunan Mitolojisinde Theseus**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2017, s. 91.

Kent isminin Helikore olarak geçtiği kaynaklarda vardır¹⁰⁶. MS X./XI. yüzyılda yaşayan bir din adamı *Notitiae Episcopatum*¹⁰⁷ nüshasına Helikore isminin yanına Metropolis Nicaea notunu düşmüştür ve bu notun bilgisinin *Bithyniaka*¹⁰⁸ isimli kitaptan aldığı bilinmektedir¹⁰⁹. Notun Çevirisi şu şekildedir.

*Nicaea Bithynia sınırında bir Mysia kenti; Lysimakhos tarafından Askania Gölü kıyısında kurulmuş olup, daha önceleri Helikore ismini taşıyan, mertlik ve zenginliği ile Helenlerin hayranlığını kazanmış idi; burası Mysia'lılar tarafından zapt edilince, erkeklerin bir kısmı can vermiş, bir kısmı da çevre kentlere yerleşmişlerdi; yurtları ise yakılıp yıkılmıştı. İskender'in ölümünden sonra Lysimakhos tarafından yeniden kurulmuş, Antipatros'un kızına izafen de Nicaea adı verilmiştir*¹¹⁰.

Ayrıntılı olarak en kapsamlı bilgiler MÖ 300 yıllarından sonra alınmaktadır. Buna göre; Makedonya Kralı Büyük İskender'in kumandanlarından Antigonos Monophthalmos tarafından MÖ 316 yılında kurulmuştur. Bu çağın geleneklerine göre, kurucusu Antigonos'a atfen Antigoneia adını almıştır¹¹¹. Büyük İskender'in mirasçıları Antigonos ve Lysimakhos, imparatorluğu egemenlikleri altına almak için birbirleri ile savaşırlar. Lysimakhos, MÖ 301 yılında Antigonos'u mağlup ederek ve kenti yönetimi altına alarak, o dönemin geleneklerine göre kente eşinin adını (Nicaea) vermiştir¹¹².

¹⁰⁶ S. Şahin, ITH, s. 5; Ümmühan Melda Ermiş, **İznik ve Çevresi Bizans Devri Mimari Faaliyetinin Değerlendirilmesi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009, (Bizans Devri), s.5; Yılmazyaşar, Orhangazi, s. 20.

¹⁰⁷ Jean Darrouzes, **Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae**, Institut Français D'études Byzantines, Paris, 1981.

¹⁰⁸ Merkelbach, Epigraphica, s. 1.

¹⁰⁹ Notun orijinali için bkz. Heinrich Gelzer Gregory ve Leo, **Georgii Cyprii Descriptio Orbis Romani**, Lipsiae: B.G.Teubneri, 1890, s. 11.

¹¹⁰ S. Şahin, ITH, ss. 5-6; Eyice, Eski Eser, s.3; S. Şahin 5. AST, s. 373; Hülya Boyana "Nicaea Kenti ve Dionysos Kültü", **Uluslararası Kara Mürsel Alp Sempozyumu II**, Kocaeli 2015, (Dionysos), s.43; İsmet Burak Batır, **Selçuklu Başkenti İznik**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014, s.6.

¹¹¹ Bingöl, s.3; Doğancı, Mehmet Ziya, s. 208; Doğancı, Civitas, s.175; Strabon, XII, 14.7.

¹¹² Şefik Kargın ve Kemal Keresteci, **İznik – Nicaea**, Özyurt Basımevi, İstanbul, 1963, s.12; Yalman, 15. KST, s.425; Demirci, s.7; Bingöl, s.3; S. Şahin, ITH, s. 6; Ermiş, Bizans Devri, s. 5; Eyice, Eski Eser, s. 3; Erdoğan Savaş, **İznik Nicaea**, Divan Matbaacılık ve Ticaret, Bursa, 1973, s.14; S. Şahin ve Merkelbach, ss. 1-5; Boyana, Dionysos, s. 44; Kargın ve Keresteci, s. 12; Doğancı, Mehmet Ziya, s. 208; Doğancı, Civitas, s.175; Dmitriev Sviatoslav, "The Last Mariage and the Death of the Lysimachus", **Greek, Roman and Byzantine Studies**, 47, 2007, s. 145; Christian Marek, **Stadt, Ara und Territorium in Pontus-Bithynia und Nord-Galatia**, İstanbuler Forschungen, Band 39, Ernst Wasmuth Verlag, Tübingen, 1993, s. 21.

Strabon olayı şu şekilde aktarır.

“Nicaea... ilkin Philippos oğlu Antigonos tarafından Antigoneia adı altında kurulmuş, daha sonra Lysimakhos karısına izafeten adını Nicaea olarak değiştirmiştir. Bu Nicaea Antipatros'un kızıydı.”¹¹³

MÖ 316 yılından itibaren hakkındaki bilgilerin kesinleştiği kenti, Strabon şu şekilde tanımlar.

*Bithynia'nın iç kısmında... ve Nicaea. Bithynia'nın Metropolü Askania Gölü kıyısındadır. Çepeçevre büyük ve mümbit bir ovayla kuşatılmış olup, yazın sağlığa pek elverişli değildir. İlk kuruluşu Antigonos'a dayanır; çevresi on altı stadion olan kent, dört köşe bir plana sahiptir. Dört kapısı olup düz bir sahada durduğundan ve yollar birbirini dümdüz kestiğinden orta yerindeki gymnasion'un yanındaki bir taştan bakıldığında, dört kapıyı da görmem mümkündür.*¹¹⁴

Mitolojiye göre; Nicaea Sangarios ile tanrıça Kybele'nin kızıdır. Bakire kalmaya ant içen Nicaea erkeklerden kaçır ve avcılıktan hoşlanır. Hymnos adlı bir çoban Nicaea'ya âşık olur. Nicaea çobanı kendinden uzak tutmaya çalışırken öldürür. Tanrı Eros Nicaea'nın bu davranışına sinirlenir ve Dionysos'a durumu bildirir. Şarap tanrısı derede yıkanırken gördüğü Nicaea'ya âşık olur ve kendisini öldüreceğini anlayınca da göle şarap karıştırır. Sarhoş olan Nicaea ile ilişkiye giren Dionysos Nicaea'yı hamile bırakır. Önce kendini öldürmeyi düşünen Nicaea, sonrasında Dionysos'a boyun eğerek ve birçok çocuk doğurur. Şarap tanrısı Hindistan yolculuğu dönüşünde Nicaea'nın şerefine bir şehir kurarak sevgilisinin adını bu şehre verir¹¹⁵.

Kentin kökeni Dionysos ve Heraklese dayandırılır¹¹⁶ ve Dionysos dışında kent kökeninin aynı zamanda Herakles'e dayandırılması dönem içerisinde çok

¹¹³ Strabon, XII, 4, 7.

¹¹⁴ S. Şahin, ITH, s. 3; Strabon, XII, 4, 7; S. Şahin ve Merkelbach, s. 45, Taf. 29; Schneider ve Karnapp, s. 1.

¹¹⁵ Azra Erhat, **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2007, s.217; Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. S. Şahin, ITH, ss. 4-5; S. Şahin ve Merkelbach, s. 55, Taf. 32 a; Reinhold Merkelbach, **Nicaea in der Römischen Kaiserzeit**, Westdeutscher Verlag, 1987, (Kaiserzeit), s. 36; S. Şahin 5. AST, ss. 371-372; Boyana, Dionysos, s. 46; Altun, s.347; Batır, ss. 6-8; Yılmazyaşar, Orhangazi, s. 20; Serkan Parlak, **Antik Dönem Anadolu Kültürleri ve Kült Merkezleri**, (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi), Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2012, s. 28.

¹¹⁶ Demirci, s.5; S. Şahin, ITH, s. 3; Cevriye Artuk, “Nicaea (İznik) da Herakles”, **İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı**, Sayı:9, 1960, ss.40-41; Ermiş, Bizans Devri, s.6; S. Şahin 5. AST, s. 370; Sencer Şahin, **Katalog Der Antiken Inschriften des Museums von İznik (Nicaea)**, (İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu), Stadt Gebiet und Die Nächste Umgebung Der Stadt, (Şehir ve Yakın Çevresi), Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 9, Teil: I, Bonn: Rudolf Hebel Verlag, 1979, (Inschriften 9) s. 29.

yadırganacak bir olgu değildir¹¹⁷. Herakles'in yaşadığı dönemlerde Nicaea ve çevrelerinde dolaştığı ve kentler kurulduğu herkes tarafından bilinen mitlerdir. Mitolojiye göre, altın postu aramaya çıkan Argonautların yanında Herakles Hylas isimli bir gençle bulunmaktadır. Argonautlar bugünkü Gemlik civarında karaya çıktıklarında Hylas'ı su almak üzere Askanios ırmağına gönderirler. Hylas'a âşık olan su perileri yanlışlıkla Hylas'ı suda boğar ve Herakles gemiyi terk ederek Hylas'ı aramaya koyulur. Hyla'yı aradığı sıralarda da kentin temellerini atar¹¹⁸.

Tarihçi Memnon'a göre Büyük İskender'in ordusunda Nicaea ismindeki bir kentten gelen askerler bulunmaktaydı ve İskender'in ölümünden sonra Askania Limne kıyısında aynı ismi taşıyan Nicaea kentini kurmuşlardı¹¹⁹.

Asklepios kültünün de varlığı da bilinen¹²⁰ kentte, Osmanlı menkıbelerine göre İznik'in Nuh'un en sevgili oğlu "Sam" tarafından kurulduğuna da inanılmıştır¹²¹.

İznik Gölü antik ismi olan Askania Homeros'un İlyada destanında da geçmektedir¹²². Homeros bu kaynakta Bithynia ya da Nicaea adından bahsetmez. Strabon bunun nedeni olarak Bithynialıların henüz bölgeye yerleşmemiş olduğunu ya da savaşa katılan diğer kabileler arasında yaşadıklarını öne sürmüştür¹²³.

İlyada destanındaki dizeler şu şekildedir.

"Phorky'le tanrıya benzer Askanios yönetir Phrygialıları uzak Askania'dan gelmişlerdir onlar..."

*"...ve Palmys Askanios vardı Hippotion'un oğlu Morys"...*¹²⁴

MÖ 281 yılında Lysimakhos ve Seleukos arasında meydana geçen savaşta Lysimakhos yaşamını yitirmiş, Seleukos ise bundan kısa bir süre sonra öldürülmüştür. Bu savaşın hemen akabinde Helenistik Dönem'de Nicaea ve civar bölgeler Zipoit

¹¹⁷ Richard D. Weigel, "An Augean Stables Coin Type From Nicaea, Museum Notes", **American Numismatic Society**, Cilt: 31, 1986, s. 168.

¹¹⁸ S. Şahin 5. AST, s. 371.

¹¹⁹ S. Şahin, ITH, s. 4; S. Şahin ve Merkelbach, s. 38, 54, Taf. 32.

¹²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Hülya Boyana, "Nicaea Kenti ve Asklepios Kültü", **Uluslararası Çoban Mustafa Paşa ve Kocaeli Tarihi Kültürü Sempozyumu IV Bildirileri**, Cilt: 1, Kocaeli, 2018, ss.117-130.

¹²¹ Nurhan Atasoy ve Julian Raby, **İznik Seramikleri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1989, s.24; Demirci, s.5; Ahmet Oktay, **Üç Büyükler İznik: Roma, Bizans, Selçuk, Osmanlı, Tarihi ve Eserleri**, Oğuz Matbaası, İzmir, 1969, s. 30; Yılmazyaşar, Orhangazi, s. 20; Altun, s.348; S. Şahin ve Merkelbach, s. 38, 39.

¹²² S. Şahin, ITH, s. 5.

¹²³ Strabon, XIV, 5. 23.

¹²⁴ Homeros, İlyada, 2. 850-861, 13.792. Homeros, **İlyada**, Çev. Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, 2008.

tarafından Bithynia Krallığı'na bağlanmıştır¹²⁵. Bu dönemlerde hakkında fazla bilgi edinilemeyen kentin krallığa başkentlik yaptığı bilinmektedir. Adına altın sikkeler basılan ve dönemin siyasal ve kültürel merkezi¹²⁶ haline gelen Helenistik İznik, Altın Şehir unvanı ile anılmıştır. Megara kolonisi olarak kurulan Astakos'un Makedonya Kralı Lysimakhos tarafından yıkılması üzerine Nikomedes I tarafından kurulan Nicomedia¹²⁷ kenti ile merkezi konumda olabilmek adına sürekli rekabet halinde olmuştur.

III. Nikomedes'in ölümünden sonra yerine iki oğlundan biri olan IV. Nikomedes geçmiştir. En büyük düşmanı olan Pontos kralı VI. Mithridates IV. Nikomedes'i tahtından indirerek kendisinden yardım isteyen kardeşi Sokrates'i tahta geçirmiştir¹²⁸. Roma Cumhuriyeti'nin desteği ile tahta MÖ 89 yılında¹²⁹ tekrar geçen IV. Nikomedes, krallığı bırakacak bir varisi olmadığı için MÖ 74 yılında vasiyet yolu ile Roma Cumhuriyetine bırakmıştır¹³⁰.

Homeros'un İlyada'sında, İznik veya İznik çevresindeki arazi üzerinde Ionian kentlerinin varlığı bilinmektedir. Dolayısıyla daha sonra Nicaea olarak isimlendirilen Antigoneia kentinin antik Ionian yerleşiminin kalıntıları üzerine kurulmuş olduğu söylenebilir. Nicaea adı Yunanca "Eis Ten Nikaieon" (Nicaea'ya) anlamına gelen kelime grubunun "Eis" ve "Nik" kısımlarının "Eisnik", "İsnik" olarak telaffuz

¹²⁵ S. Şahin, ITH, ss. 6-7; S. Şahin ve Merkelbach, s. 2; Demirci, s.7; Bingöl, s.3; Ernst Meyer, **Die Grenzen der Hellenistischen Staaten in Kleinasien**, Leipzig, 1925, s. 109.

¹²⁶Yacine Benjelloun, Julia de Sigoyer, Helene Dessales, Stephane Garambois ve Mustafa Şahin, "Constraction History of Aquaduct of Nicaea (Iznik NW Turkey) and its on-fault Deformation viewed from Archaeological and Geophysical Investigations", **Journal of Archaeological Science**, Reports 21, 2018, s. 389.

¹²⁷Strabon XII.4.2; Kâmil Doğancı, "Geç antik Çağda Hacı Yolu Güzergâhında Bir Merkez: Nicomedia", **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu**, III, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli, 2017, (Hacı Yolu), s.151.

¹²⁸ Boyana, Takvim, s. 156.

¹²⁹ Bazı kaynaklarda MÖ 91 tarihi verilmektedir. Bilgi için bkz. Kâmil Doğancı, **Roma Principatus Dönemi (MÖ 27- MS 284) Bithynia Eyaleti Valileri (Prosopografik Bir İnceleme)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, (Principatus), s.10.

¹³⁰ S. Şahin, ITH, ss. 5-7; S. Şahin, 5. AST, s. 373; Kamil Doğancı, "Bithynia Tarihi I: Bithynia Krallığı (MÖ 297-MÖ 74)", **Bursa Defteri**, 20, 2003, s. 80; Bedri Yalman, "İznik ve Çevresinde Eski Eser Tahribatları ve Öneri Koruma Tedbirleri", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt:36, Sayı: 1-2, 1993, s. 461; Bedri Yalman, "İznik Surlarında Tiyatroya Ait Mimari Parçalar", **İlgi**, 57, 1989, (Mimari Parçalar), s.25; Boyana, Dionysos, s. 44; F. Yavuz Ulugün, Muhittin Bakan ve Taner Aksoy, **Kocaeli ve Çevresi Tarihi II – Roma Dönemi Bithynia**, İzmit, Cilt: 2, KYÖD/İzmit Rotary Klübü, 2007, (Kocaeli), s. 300; Umar, s. 432; Yılmazşar, Orhangazi, s. 18; Mehmet Ali Kaya, "Anadolu'da Roma Eyaletleri; Sınırlar ve Roma Yönetimi", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt: 24, Sayı: 38, 2005, s. 14.

edilmesiyle günümüze İznik olarak gelmiştir¹³¹. Arap kaynaklarında Nikiyye olarak geçen kentin ismini¹³², Osmanlı egemenliği altında İznik'i ilk yazarlardan biri olan İbn Battuta¹³³ Yeznik¹³⁴ olarak kaydetmiştir. Osmanlı Dönemi'nde fethedildiğinde "Nicaea'nın İzi" anlamına gelen İz-i Nicea olarak adlandırıldığı da bilinmektedir¹³⁵.

Şehrin planı Hippodamos tarafından geliştirilen ızgara planı biçiminde olup, Roma tarzı kent planlamasına uygun olarak merkezde kesişen iki ana yol etrafında kurulmuştur (**Ek 3**). İznik'te yapılan kazılarda Helenistik Dönem'e tarihlenen çeşitli buluntular ortaya çıkarılmasına rağmen, herhangi bir yerleşim izine henüz rastlanmamıştır. Helenistik Dönem'e dair kentteki en önemli kalıntılar, Bithynia Kralı II. Prusias'a (M.Ö 185-149) ait olduğu düşünülen Berberkaya Mezar Anıtı¹³⁶ ve Dörttepeliler Tümlüsü'dür. İznik'in Helenistik Dönem'de kurulan ve plan itibari ile günümüze kadar ulaşan kent mi, yoksa farklı bir yerleşim mi olduğu konusunda elimizde ayrıntılı bilgiler bulunmamaktadır. Kentin hemen doğusundaki Abdulvahap Tepesi uygun bir Akropolis gibi görünse de ne mimari ne de arkeolojik buluntular bu görüşü destekler nitelikte değildir.

Daha önce de belirttiğim gibi, antik yazar Strabon'dan edindiğimiz bilgiye göre¹³⁷; kent, Helenistik Dönem'de üzerinde 4 adet ana kapı olan surlarla çevriliydi ve çevresi 16 Stadia genişliğinde idi. Kurulduğunda surların yuvarlak şekilde kenti sardığı düşünülür¹³⁸. Ancak Helenistik surlardan günümüze ulaşan somut bir veri bulunmamaktadır. İşlevini bitiren surlara ait bloklar Roma Dönemi'nde farklı yapıların yapım aşamasında kullanılmış olmalıdır. Bilindiği gibi Pax Romana Çağı'nda dış tehditlere karşı güvenliğin sağlanmış olması, surların işlevini

¹³¹ Bedri Yalman, **İznik (NICAEA)**, Bursa, 1999, (Nicaea), s.10; Burcu Şahin Özcan, **İznikname**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s. 2; Merkelbach, Kaizerseit, s. 7; S. Şahin, ITH, s. 3.

¹³² İbn Hurdazbih, **Yollar ve Ülkeler**, Çev. Murat Ağarı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2008, ss. 88, 90, 91.

¹³³ Heath W. Lowry, "Ottoman İznik (Nicaea): Through the Eyes of Travelers as Recorded in Administrative Documents, 1331-1923", **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen), Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, s. 136.

¹³⁴ İbn Battûta, s. 430.

¹³⁵ Hasan Yılmazyaşar, "Orhangazi Döneminde (1326-1362) İznik Kenti", **Osmanlı Dünyasında Kültürel Yaklaşımlar ve Sanatsal Yansımaları: Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu'na Armağan**, 2017, (Kültürel) s. 263.

¹³⁶ Eyice, Eski Eser, s.4; Boyana, Dionysos, s. 45.

¹³⁷ Strabon, XII,4,7.

¹³⁸ Clive Foss, "The Walls of İznik 260-1330", **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen), Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, s. 249.

kaybetmesine neden olmuş ve sur yapımını gereksiz kılmıştır. Hatta Helenistik Dönem’de yapılan surların birçok yerleşmede yıkıldığı bilinmektedir.

Kent, MÖ IV. yüzyılda etrafındaki verimli topraklarda tarım yaparak Kios üzerinden yaptığı ticaret ile zenginleşmeye başlamıştır¹³⁹, ancak ikliminden dolayı sık sık hastalıkların yaşandığı bir yer olarak tanımlanmıştır¹⁴⁰.

VI. Mithridates ile Bithynia Kralı arasında yapılan savaşta VI. Mithridates Bithynia’dan çekilmiş¹⁴¹ ve Kralın MÖ 74 yılında krallığı vasiyet yolu ile Roma Cumhuriyeti’ne bırakmasıyla kent Roma hakimiyeti altına girmiştir¹⁴². Durumu kabullenemeyen Pontus Kralı Roma’ya savaş açmış, ancak Roma Senatosu tarafından savaşmak üzere Küçük Asya’ya gönderilen Pompeius tarafından yenilgiye uğratılmıştır¹⁴³. Pompeius bu tarihten itibaren bölgede Lex Pompeia adı verilen düzenlemeler yapmıştır ve bu düzenlemelere göre Pontus Krallığı topraklarının büyük bir bölümü Bithynia’ya dahil edilerek Bithynia-Pontus eyaleti oluşturulmuştur¹⁴⁴.

Nicaea Roma hakimiyetine girdikten sonra Nicomedia’nın yanında ikinci büyük kent olarak tarih sahnesine çıkmıştır¹⁴⁵. Bithynia Krallığı’nın başkentliğini yapan Nicomedia Roma Dönemi’nde eyaletin metropolisi olmuştur. Nicaea ve Nicomedia arasında eyaletin metropolisliği için yaptıkları rekabet birçok yazarın ilgisini çekmiştir¹⁴⁶. Roma Dönemi sikkelerinde kent metropolis olarak gösterilmemiş, ancak kapılar üzerindeki yazıtlarda bu unvanı kullanılmamıştır.

Vasiyet yolu ile Bithynia Krallığı’nın Roma Cumhuriyet yönetiminin altına girmesiyle Roma’ya bağlanan kent, bu dönemden sonra önem kazanmaya başlamıştır. Roma İmparatorlarından; MS 41 yılında Claudius ve eşi Agrippina, MS 124-125, MS

¹³⁹ Jonathon S. Storey, **Bithynia: History and Administration to the Time of Pliny the Younger**, Edmonton, 1998, s. 35.

¹⁴⁰ Mehmed Ziya Bey, s.150; Ermiş, CIEPO 19, s. 206.

¹⁴¹ Felix Jacoby, **Die Fragmente der Griechischen Historiker**, Leiden, 1962, s. 24.

¹⁴² S. Şahin, ITH, s. 7.

¹⁴³ Doğancı, Civitas, s.170.

¹⁴⁴ Andrew Erskine, **A Companion to the Hellenistic World**, Blackwell Publishing, 2005, s. 92; Charles Freeman, **Mısır, Yunan ve Roma Antik Akdeniz Uygarlıkları**, Dost Kitapevi, 1996, s.405; Oğuz Tekin, **Hellen ve Roma Tarihi**, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2011, s.86; Mehmet Ali Kaya, “Anadolu’da Roma Egemenliği ve Pompeius’un Siyasal Düzenlemeleri”, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, XIII, İzmir, 1998, s. 124; Ronald T. Ridley, **History of Rome (A Documented Analysis)**, Roma, 1987, s. 209.

¹⁴⁵ Eyice, Eski Eser, s.4.

¹⁴⁶ Kent J. Rigsby, **Asyia: Territorial Inviolability in the Hellenistic World**, University of California Press, California, 1996, s. 445.

129-31 yıllarında Hadrian¹⁴⁷, MS 214'de Caracalla, MS 218/219 yıllarında Elagabalus, MS 233/234 yıllarında Alexander Severus, MS 242/243 yıllarında III. Gordianus Bithynia'ya gelerek kenti ziyaret¹⁴⁸ ettiği bilinmektedir.

Helenistik Dönem sonundan itibaren komşu kent olan Nicomedia ile ön planda olma yarışı Roma Dönemi'nde de devam etmiştir¹⁴⁹. Öyle ki bazı durumlarda Roma'nın iki kent arasında arabuluculuk görevini üstlendiği bilinmektedir¹⁵⁰. Bu çekişmenin en önemli nedeni ise törenlerde kent temsilcisinin en önde yer alması olmalıydı, çünkü bu durum kentler arasında saygınlık kazanmak anlamına geliyordu¹⁵¹. MS 180 yılında Commodus yönetiminde başlayan ve Got akınları ile son bulan¹⁵² festivaller ya da bayramlar¹⁵³ Roma egemenliğine karşı da bir sadakat göstergesi sayılıyordu¹⁵⁴.

İki kent arasındaki bu çekişmeler bazen kenti zor durumda bırakmıştır. MS 193 yılında iki Roma generali olan Septimius Severus ve Pescennius Niger arasında yapılan iç savaşta¹⁵⁵ Bithynia kentleri arasında çoğunluk Septimius Severus'un yanında olurken, Nicaea antik kenti Nicomedia'ya olan nefreti yüzünden Niger'i seçmiştir¹⁵⁶. Savaşı kazanan Septimius Severus Nigeri'in tarafından olan bütün kentleri cezalandırır ve Nicaea kentinin başında yer alan Neokoros, Bithynia ve Pontus'un birinci kenti, gibi sahip olduğu unvanlarını tamamını onursal yazıtlardan sildirir¹⁵⁷.

¹⁴⁷Bruce Fairgay Harris, "Bithynia: Roman Sovereignty and Survival of Hellenism", **Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt**, II-7/2, New York: Walter de Gruyter, 1980, s. 895; David Magie, **Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ**, Cilt: 1: Text, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1950, s. 614.

¹⁴⁸Clemens Bosch, **İzmit Şehrini Muhtasar Tarihi**, Çev. Osman Nuri Arıdağ, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937, (İzmit), s. 36.

¹⁴⁹Bingül, s.3.

¹⁵⁰Hale Güney, "Antik Çağ'da Nicomedia (İzmit) Kenti'nin Jeopolitik Önemi", **ICANAS**, 38, 10-16 Eylül 2007, Ankara, 2013, s.1480.

¹⁵¹Eyice, Eski Eser, s.5.

¹⁵²S. Şahin ve Merkelbach, s. 66.

¹⁵³Festivaller ve Bayramlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Clemens Bosch, "Nicaea (Iznik) Bayram Oyunları", **Belleten**, Cilt: 12, Sayı 46, 1948, (Bayram), ss. 325-347; Clemens Bosch, "Die Festspiele von Nicaea", **Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung**, 1, 1950, ss. 80-99.

¹⁵⁴Bosch, Bayram, s. 325.

¹⁵⁵Savaşın ayrıntıları için bkz. Mehmet Ali Kaya, "Roma İmparatoru Septimius Severus Döneminde Anadolu", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 39, Cilt: 25, 2005, ss. 27-48.

¹⁵⁶Doğancı, Principatus, s. 127; Barbara Levick, Pliny in Bithynia and What Followed, **Greece&Rome**, Cilt: 26, Sayı: 2, 1979, s.123; Alan K. Bowman, Peter Garnsey ve Dominic Rathbone, **The High Empire A.D. 70-192**, The Cambridge Ancient History, Cilt: 11, Cambridge University Press, 2000, s. 616.

¹⁵⁷Ayrıntılı bilgi için bkz. S. Şahin, Inschriften 9, Numara 25-26, 29-30, 53-54.

Roma İmparatoru Traianus'un (MS 98-117), Bithynia'ya vali olarak atadığı ve aynı zamanda tarihçi ve devlet adamı olan Genç Plinius'un, imparatora yazdığı mektuplardan¹⁵⁸, yaptığı imar faaliyetleri hakkında bazı bilgiler ediniyoruz¹⁵⁹. 10 kitaptan oluşan Epistuale¹⁶⁰ adlı eserindeki mektup koleksiyonunda 50 adet mektup Plinius'tan Traianus'a, 121 tanesi Traianus'dan Pilinus'a¹⁶¹ yazılmıştır¹⁶². MS 111 yılında atanan valinin söz konusu mektuplarında Bithynia'nın Nicomedia (İzmit) ve Nicaea (İznik) şehirlerindeki bayındırlık hizmetleri¹⁶³ hakkında ayrıntılı bilgiler alınmaktadır. Özellikle tezin ana konusunu oluşturan tiyatro hakkındaki ayrıntılı bilgiler bu mektuplardan elde edilir.

İlk birkaç yüzyıl içinde meydana gelen depremler¹⁶⁴ ve saldırılar nedeniyle Nicaea kenti oldukça tahrip olmuştur. Yıkılan kentin tekrar ayağa kaldırılması ya da yapıların onarılmasında İmparator Hadrian'ın (MS 117-138) rolü büyüktür¹⁶⁵. Bithynia Bölgesi'ne yaptığı ziyaret sırasında Nicaea'ya da uğrayan imparator¹⁶⁶, kente parasal destekte bulunmuştur. Bugün Lefke Kapı üzerinde yer alan bir yazıtta bu onarımlar için Hadrian'a yazılmış bir ithaf yazıtı bulunmaktadır¹⁶⁷. Lefke kapı üzerinde Vespasianus ve Titus'a ithaf yazıtı¹⁶⁸, Hadrian'a ithaf yazıtı¹⁶⁹, Marcus

¹⁵⁸Eyice, Eski Eser, s.9; James Allan Evans, **Arth and Humanities Through the Eras, Ancient Greeceans Rome, 1200 B.C.E – 476 C.E**, Thomson Gale, 2005, s. 171.

¹⁵⁹ Yalman 15. KST, s.425; Schneider, s. 8; Yalman, 26. KST, s. 347; S. Şahin, ITH, s. 9; Cramer, s. 180.

¹⁶⁰ Mehmet Sait Benek, "Geç Plinius'un Anadolu Mektupları Işığında Traianus Döneminde Bithynia Eyalet Yönetimi", **Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 17, S. 36, 2016, s.84.

¹⁶¹ Antik dönem içerisinde imparatorların mektuplarını okuyan ve cevaplayan katiplerin varlığı bilinmektedir. Bu yüzden mektupların Traianus tarafından yazıldığı kesin değildir. Bkz. Fergus Millar, **Rome, the Greek World, and the East**, The Roman Republic and Augustan Revolution, Cilt: 1, The University of North Carolina Press, 2002, (Augustan), s. 276.

¹⁶²Özlem Genç, "Vali Plinius'un Mektupları Işığında Bithynia Bölgesi ve İzmit", **Karamürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II**, 4-6 Nisan 2015, 2016, s.88.

¹⁶³ Yalman, 29. KST, s. 37; Ulugün ve diğerleri, Kocaeli, s.71.

¹⁶⁴ Yalman, 26. KST, s. 347.

¹⁶⁵ Bedri Yalman, "2002 Yılı İzmit Tiyatro Kazısı", **25. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 2004, (25. KST), s.391; Bingül, s.4; Avni Kulunyar, **İznik'teki Bizans Dönemi Yapılarında Tarihleme Sorunları ve Malzeme-Teknik** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara, 1990, s.1.

¹⁶⁶ Wilhelm Weber, **Untersuchungen zur Geschicte des Kaiser Hadrianus**, Leipzig, 1907, s. 128; Savaş, s.15; Altun, s.348.

¹⁶⁷ S. Şahin ve Merkelbach, Taf. 13; S. Şahin, ITH, s. 19.

¹⁶⁸ S.Şahin, Inschriften 9, Numara 25; S. Şahin, ITH, s. 19.

¹⁶⁹ Alfred Körte, **Kleinasiatische Studien V**, AM XXIV, 1899, s. 403; Louis Robert, "La Titulature de Nicee et de Nicomedie: La Gloire et la haine", **Harward Studies in Classical Philology**, Cilt: 81, 1977, s. 9; S.Şahin, Inschriften 9, Numara 29; S. Şahin, ITH, s. 19.

Plancius Varus'a¹⁷⁰ atfen bir yazıt¹⁷¹ da bulunmaktadır. İznik surları üzerinde toplamda 41 adet yazıtın varlığı bilinmektedir¹⁷².

Roma Dönemi içerisinde kenti etkileyen en önemli olaylardan biri de MS 257/258 yılında hemen hemen bütün Mysia ve Bithynia kentlerini etkileyen Got saldırılarıdır¹⁷³. Gotlar Nicaea kentini yağmalamışlar¹⁷⁴ ve saldırılar nedeniyle kent hayalet şehir haline dönüşmüştür¹⁷⁵.

Tarihçi Zosimos, Got İstilasını şöyle aktarır.

*“(Gothlar) pek büyük bayındır bir kent olan, zenginliği ve her hususta elverişli konumu ile ün yapmış Nicomedia üzerine yürürler. Haberin duyulması üzerine buranın halkı daha önce davranarak, eşyalarını taşıyabildikleri ölçüde yanlarına alıp kaçarlar... (daha sonra barbarlar) Nicaea, Kios, Apameia, ve Prusa'ya yönelip buralarda da benzeri şeyler yaptıktan sonra Kyzikos üzerine yürürler, ancak yağışlardan dolayı kabarık olan Rhyndakos ırmağını geçemedikleri için geri dönerler; Nicomedia ve Nicaea'yı ateşe verirler. Ganimetlerini araba ve gemilerine yükleyerek memleketlerine doğru yola çıkarlar.”*¹⁷⁶

Pax Romana ile başlayan barış, huzur ve refah çağı¹⁷⁷ MS III. yüzyılda dış tehditlerin artması ile birlikte bitmiş, savunmaya yönelik yapılaşma bu süreçte önem kazanmıştır. Nicaea kentinde Got saldırıları sonrasında surların onarılmış olduğu, bu tarihten sonra kentte basılmış sikkelerde sur betiminin artış göstermesinden anlaşılmaktadır. Özellikle Gallienus (MS 253-268) döneminde başlayıp Claudius Gothicus (MS 268-270) tarafından bitirilen sur duvarlarının¹⁷⁸ yurttaşlar üzerindeki

¹⁷⁰ MS 69-79 yılları arasında Bithynia'da eyalet valisidir.

¹⁷¹ S.Şahin, *Inschriften* 9, Numara 52-51; S. Şahin, *ITH*, s. 19; Yalman, *Mimari Parçalar*, s.25.

¹⁷² Marcus N. Tod, “Bithynica”, *The American Journal of Philology*, Cilt: 62, Sayı: 2, 1941, s. 193.

¹⁷³ Bingül, s.4; Savaş, s.15; Kulunyar, s.1; S. Şahin ve Merkelbach, ss. 21-22.

¹⁷⁴ Ridley, s. 558; Magie, s. 704; Mehmet Ali Kaya, *Anadolu'daki Galatlar ve Galatya Tarihi*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 112, İzmir, 2000, (Galatlar), s.145; Albert Ten Olmstead, “The Mid-Third Century of the Christian Era II”, *Classical Philology*, Cilt: 37, Sayı: 4, October, 1942, s. 411.

¹⁷⁵ Savaş, s.13; Demirci, s.8.

¹⁷⁶ S. Şahin ve Merkelbach, *Taf.* 17; S. Şahin, *ITH*, s. 11.

¹⁷⁷ Pınar Özlem-Aytaçlar, “Küçük Asya'nın Romanizasyonu”, *Doğu Batı (Romalılar I)*, Sayı: 49, 2009, s. 290.

¹⁷⁸ S. Şahin, *ITH*, s. 11; Tunca Toker ve Zafer Kendik. *Nikaia/İznik*, Çev. Haluk, Uzel, Nurettin Turan, Bursa Rotary Klübü Yayınları, Cemturan Ofset, Bursa, 2006, s.132; S. Şahin ve Merkelbach, ss. 10, 12; Arnold Walter Lawrence, “A Skeletal History of Byzantine Fortification”, *The Annual of the British School at Athens*, Cilt: 78, 1983, s. 172; Ferit Baz, “Consideration for the Administration of the Province Pontus et Bithynia During Imperial Period”, *Cedrus The Journal of MCRI*, 2013, ss. 276-277; Christian Marek, *Pontus et Bithynia. Die Römischen Provinzen im Norden Kleinasien*. Mainz am Rhein 2003, s. 51.

etkisi bu dönem sikkelerinde görülmektedir¹⁷⁹. Bugün kentte ayakta duran surların bir bölümü MS 258 yılında başlayan Got saldırılarından sonra yapılmıştır¹⁸⁰. Dönem içerisinde yapılan surlar hakkındaki bilgileri Lefke Kapı ve Yenişehir Kapı üzerinde yer alan yazıtlardan almaktayız¹⁸¹. Bugün ayakta duran surların¹⁸² büyük bölümü de Bizans Dönemi'ne aittir¹⁸³. Yaşanan depremler de sivil mimarının tekrar ayaklanmasında önemli etkiye sahiptir¹⁸⁴. Got İstilas ve sonrasında yoğun yapı programı, bu dönem öncesinde kentte bulunan birçok yapıya zarar vermiştir. Eski yapılara ait olan bloklar sur ve diğer dönem yapıları için taş ocağı olarak kullanılmıştır. MS III. yüzyıl ortalarından itibaren işlevini kaybeden Roma tiyatrosu da söz konusu kıyımdan nasibini almıştır.

Şehrin mali durumu zaman zaman imparatorları kaygılandırmış bu yüzden kentte curator gönderilmiştir. Bunlardan en sonuncusu MS 258'de Gotların Nicaea'yı işgal etmesinden sonra yaşanan mali krizde gönderilmiştir¹⁸⁵. Komşu kent Nicomedia ile rekabet halinde olmak kenti ekonomik krizin eşiğine getiren nedenler arasında gösterilmektedir¹⁸⁶.

Hristiyanlığın resmi din olmasında en önemli etken¹⁸⁷ olan I. Ekümenik Konsil, MS 325 yılında Nicaea kentinde yapılmıştır¹⁸⁸. Ancyra'da toplanmasının uygun

¹⁷⁹Hadiranud Dönemi'nde İstanbul ve Lefke kapıları, II. Claudius Gothicus Dönemi'nde ise Yenişehir ve Göl kapıları yapılmıştır. Bkz. Eyice, Eski Eser, s.15. Sur betimine sahip sikkeler için bkz. Wolfram Weiser, **Katalog der Bithynischen Münzen Der Sammlung des Instituts für Altertumskunde der Universität zu Köln**, Band I: Nikaia, Köln, 1983, Numara 255, 263.

¹⁸⁰ S. Şahin, ITH, s. 16; S. Şahin ve Merkelbach, s. 7,15,21.

¹⁸¹ Yazıtlar için bkz. S.Şahin, Inschriften 9, Numara 11.

¹⁸² Surlarla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Foss ve Winfield, Fortifications, s. 298; Texier, Asie, ss. 100-106.

¹⁸³ Schneider ve Karnapp, s. 2.

¹⁸⁴ Batır, s. 12.

¹⁸⁵ Doğancı, Principatus, s. 128.

¹⁸⁶ İki kent arasındaki rekabetin ayrıntıları için bkz. Pliny, **Pliny Letters**, Çev. William Melmoth, Cilt: 2, Harvard University Press, William Heineman LTD, MCM XLVII, London, 1915, (Letters), X 31; X 37; X 39; X 40; X 83; X 84.

¹⁸⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Alpaslan Yalduz, "Konsillerin Hristiyanlık Tarihindeki Yeri ve İznik Konsili", **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 12, Sayı 2, Bursa, 2003, ss. 257-296.

¹⁸⁸ Mustafa Sinanoğlu, "İznik Konsili", **DİA**, Cilt: 23, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2001, s.549; Hasan Darcan, "Athanasius ve İznik Konsili", **Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 28, 2013, s. 171; Roland Minnerath, **Histoire des Conciles**, Paris, 1996, ss. 11-15, 35-38; Mehmet Aydın, **Hristiyan Genel Konsilleri ve II. Vatikan Konsili**, Konya, 1991, ss.13-14; François Dvornik, **Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a**, Çev. Mehmet Aydın, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990, ss. 6-7; Mustafa Şahin ve Ahmet Bilir, "Underwater Survey in Lake İznik-2015", **North Meets East 3, Aktuelle Forschungen zu Antiken Hafen**, Ein Workshop Veranstaltet von Julia Daumund Martina Seifert an der Universität Hamburg vom 15 bis 17. März 2016, 2016, s. 75; Arnold Hug Martin Jones, **The Decline of The Ancient World**, Longman London and Newyork 1966, s. 43; Andrew Erskine, **A Companion to Ancient History**, Blackwell Publishing, 2009, s. 324; Philip

olacağı söylenen konsil¹⁸⁹, imparatorun isteği ile İznik'te toplanmıştır¹⁹⁰ ve sayısı net olmasa da¹⁹¹ Roma dünyasından gelen¹⁹² 300'den fazla rahip ve din adamı alınacak kararları görüşmek üzere İznik'e gelmiştir. Yapılan bu konsil toplantısı gelenekler dışında ilk resmi toplantı olması açısından önem taşımaktadır¹⁹³. Aynı zamanda Hristiyanlık yorumlarının tek tipleştirildiği milli kilise ve imparatorluk kiliselerinin de başlangıcı sayılmaktadır¹⁹⁴, çünkü bundan öncesinde Hristiyanlık dini ile ilgili ortak bir görüş ya da yapı bulunmamaktadır¹⁹⁵. Toplantıda Hristiyanlık ile alakalı birçok konu konuşulmuş ve karar alınmıştır¹⁹⁶. Söz konusu konsilün aldığı kararlar ile alakalı Hristiyan kaynakları oldukça fazla olmasına rağmen, konsilde yapılan tartışmalara ilişkin belgeler bulunmamaktadır. Toplantının yapıldığı yer konusunda imparatorluk sarayının¹⁹⁷ kullanıldığı konusunda bazı görüşler vardır¹⁹⁸. Konsilin en belirgin sonuçlarından biri bütün Hristiyanların ittifakla kabul edeceği bir “amentü” metninin ortaya çıkmasıdır. Metin Hristiyan ilahiyatında “İznik Akidesi” (İznik Sembolü) olarak geçmektedir¹⁹⁹. Roma dininin değişmesi ve kentte yapılan konsil toplantıları

Rousseau, **A Companion to Late Antiquity**, Blackwell Publishing, 2009, s. 528; Fergus Millar, **The Greek World, The Jews & The East, Rome, The Greek World, and The East**, Cilt: 3, The University of North Carolina Press, 2006, s. 404.

¹⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Turhan Kaçar, “Roma İmparatorluğu'nda Kilise Konsillerinin Siyasallaşması: İznik Örneği”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 2, Sayı 1, 2003, ss.1-18.

¹⁹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Turhan Kaçar, “Hristiyanlığın İlk Genel Konsili'nin İznik'te Toplanma Sebebi”, **Uluslararası İznik Sempozyumu (5-7 Eylül 2005)**, İstanbul, 2005, ss. 69-80.

¹⁹¹ Jörg Ulrich, “Nicaea and the West”, **Vigiliae Christianae**, Cilt: 51, Sayı:1, 1997, s. 12.

¹⁹² Robert M. Grant, “Religion and Politics at the Council of Nicaea”, **The Journal of Religion**, Cilt: 55, Sayı:1, 1975, s. 1.

¹⁹³ John Norman ve Davidson Kelly, **Early Christian Creeds**, Great Britain: Continuum, 2008, ss. 205-207.

¹⁹⁴ İsmail Taşpınar, “I. İznik Konsili (325) ve İslam Kaynaklarındaki Yeri”, **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:26, 2004, s.24.

¹⁹⁵ John Alfred Faulkner, “The First Great Christian Creed”, **The American Journal of Theology**, Cilt: 14, Sayı:1, 1910, s. 47.

¹⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Sinanoğlu, “Hristiyan ve İslâm Kaynaklarında Tartışmalı Bir Dini Toplantı: İznik Konsili”, **İslâm Araştırmaları Dergisi**, Sayı:6, 2001, ss.1-16.

¹⁹⁷ Konsilin bütün toplantılarının mı yoksa yalnızca ilk veya son toplantının mı sarayda yapıldığına dair kesin cevaplar verilememektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ümmühan Melda Ermiş, “İznik Sarayı Çevresindeki Kiliseler”, **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs İznik, Bursa, 2011, s.80. Ayrıca sarayın lokalizasyonu için bkz. İbrahim Hakan Mert, “Nicaea (İznik) Kent Planı Tipolojisi”, **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs İznik, Bursa, 2011, ss.171-182.

¹⁹⁸ Schneider, s. 1.

¹⁹⁹ Taşpınar, s. 28; Grant, s. 1.

dönem içerisinde kentin ön planda olmasını sağlamıştır²⁰⁰. Kent aynı zamanda hacı yolu güzergahı üzerinde bulunmaktadır²⁰¹.

İmparator I. Valentinianus'un (MS 364-375) kente metropolis unvanını vermesiyle birlikte Nicomedia'ya karşı itibarını geri kazanmıştır²⁰². Bu dönemde İznik'te gelişen fikir hayatına paralel olarak Libanios ve Aristainetos gibi sofist filozoflar da yetişmiştir. Valentinianus kardeşi Valens'i ortak imparator ilan ettirir²⁰³. Bu süreç içerisinde yaşanan depremlerde (MS 362-368) kent ciddi zararlar görmüş ve toparlanması zaman almıştır. Justinianus Dönemi'nde yapı programı açısından en aydınlık dönemini yaşar²⁰⁴. İmparatorluğu sırasında birçok yapı kente dahil edilmiş ve surlar gibi zarar gören yapılar onarılmıştır²⁰⁵.

Roma Dönemi'nde Nicaea'daki yapıların depremler²⁰⁶, istilalar ve yangınlar sonunda büyük tahribata uğradıkları bilinmektedir. Sürekli iskân halinde olan kent, Antik Çağ'dan günümüze ulaşan fazla kanıt bırakmamıştır. Antik Çağ içerisindeki yapıların taş ocağı görevini görmesi de yapılar üzerindeki zararı fazlalaştırmıştır²⁰⁷. Özellikle Bizans ve Osmanlı Dönemi'nde spolia kullanımı Nicaea'da oldukça yoğundur²⁰⁸. Bu dönemdeki yapılar hakkındaki bilgiler antik yazarlardan, sikkelerden, yazıtlardan ve devşirme malzemelerden elde edilebilmektedir.

Roma İmparatorluğu'nun MS 395 yılında ikiye ayrılmasıyla birlikte²⁰⁹ İznik, Doğu Roma İmparatorluğu yani Bizans İmparatorluğu'nun toprakları içinde kalmıştır²¹⁰. MS IV. yüzyılda depremler, kıtlık ve siyasi olaylar nedeniyle güç duruma düşen kent²¹¹, gücünü Roma İmparatorluğu'nun sonlarına doğru tekrar kazanmış,

²⁰⁰Doğancı, Hacı Yolu, s. 152.

²⁰¹Kâmil Doğancı, "Prus (Bursa) Kentinden Geçen Antik Yollar", **Osmangazi ve Bursa Sempozyumu, Payitaht Bursa'nın Kültürel ve Ekonomik İlişkileri**, (Ed. Cafer Çiftçi), 04-05 Nisan 2005, 2005, s. 171. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz. David French, **Roman Roads and Milestones of Asia Minor I The Pilgrims's Road**, Bar International Series 105, Oxford, 1981.

²⁰²Robert Anhegger, "İznik", **Türk İslam Ansiklopedisi**, Cilt: 2, 1950, s. 1957; Schneider, s. 2.

²⁰³S. Şahin, ITH, s. 12.

²⁰⁴Bosch, İzmit, s.39.

²⁰⁵Schneider, s. 2; Boyana, Dionysos, s. 45.

²⁰⁶Yalman, 26. KST, s. 347.

²⁰⁷Bosch, İzmit, s.39.

²⁰⁸Claudia Barsanti, "The İznik Nicaea's Archaeological Museum: In Search of a Catalogue", **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen, Oktay Aslanapa), İş Bankası Kültür Yayınları, 2003, s. 269.

²⁰⁹Bülent İplikçioglu, **Eski Çağ Tarihinin** Ana Hatları, Bilim Teknik Yayınevi, 1994, s.17.

²¹⁰Altun, s.349.

²¹¹Ayrıntılı bilgi için bkz. Işın Demirkent "Bizans Kaynaklarına Göre IV.-XI. Yüzyılda İstanbul ve Çevresinde Depremler", **Tarih Boyunca Anadolu'da Doğal Afetler ve Deprem Semineri**, 22-23 Mayıs 2000, Globus Dünya Basımevi, İstanbul, 2001, (Afetler), ss. 51-65; Yalman, 26. KST, s. 347;

Bizans Dönemi'nde de devam ettirmiştir. İmparatorluğun başkentine yakın olması sebebiyle siyasi faaliyetlerin odak noktası haline gelmiş ve önemli olayların merkezinde olmuştur²¹².

Bizans Dönemi'nde yaşanan en büyük sıkıntılar çağın başlarında yaşanan MS 358, 362, 368 yılında yaşanan depremler ve MS 420 yıllarında başlayan kıtlık olmuştur. Kentte büyük zarar veren bu depremlerde Bizans öncesinde yapılan birçok yapı kullanılmaz duruma gelmiş, hatta bu yapılara ait bloklar tekrar kullanılmak üzere İstanbul'a taşınmıştır²¹³. Kent içerisindeki onarımlar dışında, İmparatorluğun başkentine de malzeme gönderilmesi önceki medeniyetlere ait yapılara zarar vermiştir.

Doğuda İslam'ın yayılışı ile birlikte Arap orduları seferler yapmaya başlamış²¹⁴ ve MS VIII. yüzyıl başlarında²¹⁵ İstanbul önlerine gelmiştir²¹⁶. Bu seferler sırasında İznik de kuşatılmış ancak Arap orduları güçlü surlar nedeniyle şehre girememiştir²¹⁷. Karanlık Dönem olarak da adlandırılan bu süreçte²¹⁸ Nicaea kenti ciddi zarar görmüştür. Kuvvetli kuşatmalar sebebiyle ciddi oranda hasar gören surlar, III. Leo (717-744) Dönemi'nden itibaren onarıma girmiştir. Arap ordularının surları aşamaması Göl Kapı arasında yer alan yazıtta bahsedilmektedir²¹⁹. MS 740 yılında yaşanan deprem de Nicaea kentine zarar veren önemli depremler arasında yer almaktadır²²⁰. Onarımda kentte bulunan birçok yapıdan malzeme toplandığı surlar üzerinde kullanılan devşirme malzemelerden anlaşılmaktadır ve tiyatro da taş ocağı

Kâmil Doğanç, "Bursa ve Civarını Etkileyen Depremler (MS 6. Yüzyıla Kadar)", **Bursa Yöresi'nin Depremselliği ve Deprem Tarihi**, (Ed. Nurhan Abacı), Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, 2001, (Depremsellik), ss. 61-66; Turhan Kaçar, "Eskiçağ Kaynaklarında M.S. 358 İzmit Depremi", **Toplumsal Tarih Dergisi**, Sayı: 109, 2003, (Toplumsal), ss.24-25.

²¹² Batır, s.13.

²¹³ Eyice, Eski Eser, s.10.

²¹⁴ Bingül, s.4; Savaş, s.15; Şahin Uçar, "Müslümanların İstanbul'u Fethetmek İçin Yaptıkları İlk Üç Muhasara", **Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 1, 1986, ss. 65-83.

²¹⁵ Bedri Yalman, "2001, İznik Tiyatro Kazısı", **24. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2003, (24. KST), s. 127.

²¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ş. Uçar, ss.65-83; Yalman, 26. KST, s. 348; Eyice, Eski Eser, ss. 10-11.

²¹⁷ Theophanes, **The Chronicle of Theophanes Confessor: Byzantine and Near Eastern History, AD 284-813**, (Ed. Cyril A. Mango, Roger Scott, Geoffrey Greatrex), New York, Clarendon Press, 1997, ss. 560-561; Ermiş, Bizans Devri, s.7; Nurşen Özkul-Fındık, **İznik Roma Tiyatrosu Kazısı Seramik Buluntuları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000, (Doktora), s.4; Schneider, s. 2; Nezih Fıratlı, "İznik", **Türkiye Düring ve Otomobil Kurumu Belleteni**, Sayı: 206, 1959, ss. 4-9.

²¹⁸ Michael Angold, "The City Nicaeaca. 1000 – ca. 1400", **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen), Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, s. 27.

²¹⁹ S.Şahin, *Inschriften* 9, Numara 450; S. Şahin, *ITH*, s. 18.

²²⁰ Eyice, Eski Eser, s.11; Altun, s.349; George Ostrogorsky, **Bizans Devleti Tarihi**, Çev. Fikret Işıltan, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s.146.

olarak kullanılan yapılardan biridir²²¹. Kenti ziyaret eden gezginler genellikle surlar üzerinde kullanılan bu malzemelerden bahsetmektedir²²².

Parçaların sur yapımında kullanıldığını Charles de Peyssonel'in 1745 yılında İznik'te yaptığı bir gezinin arkasından anlattıklarından anlayabiliyoruz.

*"...Kentte en eski antikite döneminden ne kalmışsa yıkmışlar ve duvar işçiliğinde kullanmışlar...Bu kalıntılar korniş, friz, arşitrav, söve pervazı ve bu türden başka parçalar olarak kullanıldı ve bu sayede.... Eski mimarisinin görkemine ulaşılar..... yan taraftaki duvara gömülü alçak kabartmalar olasılıkla bir zamanlar bir zafer takının saçağında kullanılmışlar. Türkler bu figürü oldukça etkili silmişler ve çekiç darbeleriyle öylesine hasar vermişler ki..."*²²³

Anlatılanlardan anlaşıldığı üzere yapılardan blokların kullanım aşamasında üzerinde bulunan bezeme ya da kabartmaların tıraşlandığı da anlaşılmaktadır. Nitekim Nicaea tiyatrosunda yapılan kazı çalışmalarında çok sayıda mimari plastik parça ele geçmesi bunu kanıtlar niteliktedir.

Bizans Dönemi'nin en önemli olaylarından birisi MS 787 yılında 7. Ekümenik Konsil'in kentte toplanmasıdır²²⁴. Konsil kent içerisinde bugün cami olarak işlev gören Ayasofya yapısında toplanmıştır²²⁵. Bu konsilin en önemli kararı, yıllardır sanata düşmanlık anlamına gelen ve 730-787 yılları arasına denk gelen²²⁶ İkonoklazmanın sona erdirilmesiydi. MS VIII. yüzyılın başlarında Bizans Dönemi sınırları içerisinde ortaya çıkan bu düşünce²²⁷, yapılan konsil sonucunda İkonaklazm kınanmış²²⁸ ve

²²¹ Yalman, 24. KST, s.127.

²²² Leake, s. 11.

²²³ Peyssonel, ss. 35-36.

²²⁴ Eyice, Eski Eser, s.11; S. Şahin, İTH, s. 13; Taşpınar, s. 24; Dvornik, ss. 23-26; Ermiş, Bizans Devri, s. 8; Mehmet Aydın, "1. ve 2. İznik Konsillerinin Hristiyanlık Tarihi Açısından Önemi", **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs İznik, Bursa, 2011, s.32; Vincenzo Ruggieri, "The Political Reasons of the Council of Nicaea (787)", **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı'nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs İznik, Bursa, 2011, s.129; Schneider, s. 3; Paul J. Alexander, "Church Councils and Patristic Authority the Iconoclastic Councils of Hiereia (754) and St. Sophia (815)", **Harward Studies in Classical Philology**, Cilt: 63, 1958, s. 449.

²²⁵ Ümmühan Melda Ermiş, "İznik Ayasofyası'nın Son Restorasyon Çalışmasında Açığa Çıkarılan Freskoları", **Uluslararası Katılımlı XV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu Araştırmaları**, 19-21 Ekim 2011, Cilt: 1, Edebiyat Fakültesi Yayınları, No:32, Eskişehir 2012, s. 349; Eyice, Eski Eser, s.11; Schneider, s. 3.

²²⁶ Andrzej Piotrowski, "Heresy, Hybrid Buildings, and a Geography of Architectural Traditions", **Traditional Dwellings and Settlements Review**, Cilt: 27, Sayı: 1, 2015, s. 12.

²²⁷ Bronwen Neil, "The Western Reaction to the Council of Nicaea II", **The Journal of Theological Studies**, New Series, Cilt: 51, Sayı: 2, 2000, s. 533.

²²⁸ Liz James, **A Companion to Byzantium**, Wiley Blackwell, USA, 2010, s. 196.

kutsal tasvirlerle tapınmayı yasaklayan 754 kararları yürürlükten kaldırılmıştır²²⁹. Konsillerde İkonoklazm ile bağlantılı olarak kutsallık nasıl bilinmelidir, nasıl yaklaşılmalı ya da nasıl ibadet edilmelidir ve Tanrı cansız ya da ruhu olmayan nesnelerle nasıl ifade edilmelidir gibi soruların cevapları aranmıştır.

Roma Dönemi'nde de konsile ev sahipliği yapan Nicaea, İmparator Justinianus Dönemi'nde büyük bir sıçrama yapmış ve birçok yapıda onarım çalışmaları yapılmıştır. Bunun yanında birçok yapının da eklendiği kent, merkezi bölge olma özelliğine tekrar kavuşmuştur.

1071 Malazgirt Savaşı ile Anadolu'ya giren Selçuklu Türkleri batıya ilerlediklerinde İznik'i fethettiler²³⁰. Süleyman Şah Anadolu'da ilerleyerek Bizans'ın başkenti Constantinopolis'in hemen yakınlarındaki Nicaea şehrini fethetmiş, 1075 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'ni kurmuş²³¹ ve Nicaea 1081 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin himayesine geçmiştir²³². 1080 – 1097 yıllarında da Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkentliğini yapan İznik²³³, Anadolu'nun ilk Türk başkenti olma özelliğini elinde tutar.²³⁴ Fakat I. Kılıçarslan Dönemi'nde 1097 (I. Haçlı Seferi 1096-1099) yılında Haçlılarla girdiği mücadelede kentin Bizanslıların eline geçmesine engel olamamıştır²³⁵. 1105 yılında Bizanslılar kentte uzun süre kalamamış ve Nicaea Selçuklular tarafından geri alınmıştır²³⁶.

1204 yılında IV. Haçlı Seferi ordusu İstanbul'u alıp²³⁷ Bizans Devleti'ni ortadan kaldırmıştır²³⁸. Latinler tarafından İstanbul'dan kovulan Bizanslılar 1261

²²⁹ Bingül, s.4.

²³⁰ Eyice, Eski Eser, s.11.

²³¹ Bingül, s.5.

²³² Cyril A. Mango, "İznik", *Archaeology*, Cilt: 4, Sayı:2, 1951, s. 104; Ahmet Yaşar Ocak, "Toplum, Kültür ve Entelektüel Hayat (1071-1453)", *Türkiye Tarihi 1071-1453, Bizans'tan Türkiye'ye*, Çev. Ali Özdamar, Cilt: 1, Kitap Yayınevi, 2012, s. 425.

²³³ Schneider, s. 5; Averil Cameron, *The Byzantines*, Blackwell Publishing, Oxford, 2006, s. 45; Halil İnancık, "Osman Gazi's Siege of Nicaea and the Battle of Bapheus", *The Ottoman Emirate (1300-1389)*, (Ed. Elizabeth A. Zachariadou), Crete University Press, 1993, s. 77.

²³⁴ Savaş, s.28; Anhegger, s. 1257; Altun, s.350; Batır, s. 116.

²³⁵ Schneider, ss. 3-4; Işın Demirkent, *Türkiye Selçuklu Hükümdarı I. Kılıç Arslan*, Ankara 1996, (I. Kılıçarslan), ss. 23-28; Steven Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, Çev. Fikret İşıltan, Cilt: 1, Ankara, 1998, ss. 135- 138; Altun, s.350; Işın Demirkent, "The Siege of Nicaea by the Crusaders (May 6 – June 19. 1097)", *İznik Throughout History*, (Ed. Işıl Akbaygıl, İnci Delemen, Oktay Aslanapa), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, (Siege), s. 121.

²³⁶ Schneider ve Karnapp, s. 5.

²³⁷ Yalman, 24. KST, ss.127-128; Yalman, 25. KST, ss. 391-392; S. Şahin, İTH, s. 13; Aygün Ekin-Meriç, İznik Roma Tiyatrosu Kazılarında Son Durum", *Bursa'da Zaman*, Sayı 24, Bursa, 2017, (Bursa), s. 11; Mango, s. 107.

²³⁸ Eyice, Eski Eser, s.13.

yılına kadar yani 57 yıl İznik'te hüküm sürmüştür²³⁹. 1204-1261 yıllarında İznik Latin hakimiyeti altında kalmıştır²⁴⁰. Bizans Devleti'ni yeniden canlandırmak isteyen I. Theodoros Laskaris (1204-1222) direnişi kırarak İznik'e gelmiş ve İznik Krallığı'nı (Nicaea Krallığı) kurmuştur. İstanbul'a yakın olması, güçlü surlarla çevrelenmiş olması, yol güzergâhlarında önemli merkezlerin kesişim noktasında olması ve zengin tarım arazilerine sahip olmasından dolayı İznik'i merkez olarak seçer²⁴¹. Az zaman geçtikten sonra da İznik'i başkent ilan etmiştir²⁴². I. Theodoros Laskaris İznik'teki Bizans Devleti'ni oluştururken yönetim konusunda Bizans'ın temel ilkelerini esas alır ve İznik'te kilise geleneklerini yeniden oluşturur²⁴³. Bu dönem içerisinde birçok sanatçı, din adamı ve bilgin buraya gelerek şehri Helenizmin büyük bir kalesi haline getirmiştir²⁴⁴. Aynı zamanda zarar gören yapıların, surlar gibi, onarıldığı bilinmektedir²⁴⁵ ve özellikle duvarlar ve kuleler yükseltilmiştir²⁴⁶. I. Theodoros Laskaris'in ölümünün ardından III. Ioannes Dukas Vatatzes başa geçer ve 1225 yılında İznik ve Latinler arasında yapılan antlaşma ile Latinler Anadolu'da sahip oldukları toprakların tamamından geri çekilirler²⁴⁷. İmparator şehir surlarının önüne duvar inşa ettirerek şehrin korumasını güçlendirmiştir²⁴⁸. III. Ioannes Dukas Vatatzes'in ölümünün ardından II. Theodoros Laskaris (1254-1258) başa geçer ve bu dönemde İznik Sarayı bir ilim merkezi haline gelir²⁴⁹.

MS XIII. yüzyıl sonu ile MS XIV. yüzyıl başında Türkmenler Batı Anadolu içlerine girerek Bizans'a ait olan topraklarda beylikler kurmaya başlar. Osmanlı

²³⁹ Savaş, s.20; Deno John Geanakoplos, "Greco-Latin on the Eve of the Byzantine Restoration: The Battle of Pelagonia 1259", **Dumbarton Oaks Paper**, Cilt: 7, 1953, s. 99.

²⁴⁰ Frederik William Hasluck, **Cyzicus**, Being Some Account Of The History and Antiquities of that City and of The District Adjacent to It by F.W. Hasluck, Cambridge University Press, Cambridge, 1910, s. 214.

²⁴¹ Ermiş, Bizans Devri, s.16.

²⁴² Alice Gardner, **The Lascarids of Nicaea. The Story of an Empire in Exile**, Amsterdam, 1964, s. 58.

²⁴³ Ermiş, Bizans Devri, s.17; Donald M. Nicol, **Bizans'ın Son Yılları (1261-1453)**, Çev. Bilge Umar, İstanbul, Türk Tarih Vakfı Yayınları, 1999, s.11.

²⁴⁴ Schneider, s. 4.

²⁴⁵ Clive Foss, **Nicaea: A Byzantine Capital and Its Praises**, Hellenic College Press, 1996, (Byzantine Capital), s. 224.

²⁴⁶ Haluk Abbasoğlu ve İnci Delemen, "Remains From Ancient Nicaea", **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen, Oktay Aslanapa), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, s. 190.

²⁴⁷ Nicol, s.14; Ostrogorsky, s.402.

²⁴⁸ Savaş, s.16; Yalman, Mimari Parçalar, s.26; Anthony Bryer, "Nicaea, Byzantine City", **Peoples and Settlement in Anatolia and the Caucasus**, London, Variorum Reprints, 1988, s. 30.

²⁴⁹ Ermiş, Bizans Devri, s.24.

Beyliği bu dönem içerisinde kurulan beyliklerden biridir²⁵⁰. Osman Bey Nicaea çevresindeki kaleleri güçlendirme ve İznik'e yakın yerleşim birimlerini ele geçirme stratejisi edinmiştir²⁵¹. 1326 yılında öldüğünde yerine Orhan Bey geçmiştir. Orhan Bey bütün stratejik noktaları ele geçirdikten sonra İznik'i kuşatmıştır. Kentin çevresindeki kuşatmayı kaldırmak için 1329 yılında III. Andranikos ve ordu komutanı Ioannes Kantakuzenos Osmanlı ordularına bir sefer düzenlemiştir²⁵². Bizans'ın bütün karşı koymalarına rağmen Orhan Bey, Bursa ve İznik çevresini ele geçirmiş ve İznik Osmanlı kontrolü altına girmiştir²⁵³. Yapılan büyük çatışmalardan sonra 2 Mart 1331 tarihinde²⁵⁴, Bizans Tekfuru İznik'i Orhan Bey'e teslim etmiştir²⁵⁵. Osmanlı'nın kontrolü altına giren İznik²⁵⁶ başkent yapılmıştır²⁵⁷. Orhan Bey İznik'i Türkleştirmek yolunda çok sayıda girişimde bulunur²⁵⁸. İznik'in ele geçirilişinin hemen ardından başlatılan ve Orhan Bey'in özel ilgisi ve desteği ile yürütülen yapılandırma süreci, İznik kentinin Osmanlıların gözündeki önemini açıkça ortaya koymaktadır²⁵⁹. Yıldırım Bayezid'in 1402 yılında Ankara Savaşı'nda Timur ordularına yenilmesiyle İznik geçici süreyle Moğolların eline geçmiş ve yağmalanmıştır²⁶⁰.

II. Murat ve II. Mehmet devrinde kent Osmanlı egemenliğinde kalmıştır. Özellikle II. Murat ve Çandarlılar Dönemi'nde şehir tepeden tırnağa imar edilmiş ve birçok cami, medrese, han, hamam yapılmıştır. Kütür ve sanat merkezi haline gelen İznik, İstanbul'dan Anadolu'ya uzanan sefer ve kervan yolunun üzerinde önemli bir

²⁵⁰ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi I**, Anadolu Selçukluları ve Anadolu Beylikleri Hakkında Bir Mukaddime ile Osmanlı Devleti'nin Kuruluşundan İstanbul'un Fethine Kadar, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1994, ss.39-40.

²⁵¹ Eyice, Eski Eser, s.14.

²⁵² Stephen Turnbull, **The Ottoman Empire 1326-1699**, Routledge, New York and London, 2003, s. 13.

²⁵³ Uzunçarşılı, ss.109-110; Halil İnancık, "Osman Gazi'nin ilk Kuşatması ve Bafeus Muharrebisi", **Osmanlı Beyliği (1300-1389)**, (Ed. Elizabeth A. Zachariadou), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1997, s. 85; Boyana, Dionysos, s. 45.

²⁵⁴ İznik kuşatması Aşıkpaşazade tarafından ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Lowry, s. 137.

²⁵⁵ Eyice, Eski Eser, s.15; Yalman, 24. KST, s. 128; Bingöl, s.5; Ostrogorsky, s. 476; Kulunyar, s.4; Altun, s.350.

²⁵⁶ Halil İnancık, "The Struggle Between Osman Gazi and the Byzantines For Nicaea", **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen, Oktay Aslanapa), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, s. 79.

²⁵⁷ Mango, s. 108; Norman H. Baynes ve St. L. B. Moss, **Byzantium an Introduction to East Roman Civilization**, At The Clarendon Press, Oxford, 1948, s. 28.

²⁵⁸ Bizans Kilisesi Ayasofya'yı camiye çevirmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Semavi Eyice, "Ayasofya Camii", **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, Cilt:4, İstanbul, 1991, ss. 219-220.

²⁵⁹ Demirci, s.11.

²⁶⁰ Özkul-Fındık, Doktora, s.8.

durak ve konaklama merkezi olmuştur²⁶¹. MS XIV. ve MS XVI. yüzyıllarda İznik, Türk kültür hayatında önemli bir yere sahipti. Birçok ulema ve şairin yetiştiği bir kültür merkezine dönüşmüş, dönemin ünlü fikir adamları İznik'e gelmiş ve hatta medreselerde ders vermeye başlamıştır. Evliya Çelebi, İbni Battuta, Şeyh Bedrettin, Eşrefoğlu Abdullah Rumi ve Şemsettin Musa bunlar arasındadır²⁶². MS XV. ve MS XVI. yüzyıllarda İznik'i ziyaret etmiş ya da buradan yolu geçen seyyahlar İznik'in çinilerinden bağ ve bahçelerinden bahsetmiştir ve "Çini İznik" (Çin-i Maçin-i Rum) isimleri ile anılmıştır²⁶³. Evliya Çelebi "Şehr-i Çin-i Rum" olarak bahseder. İstanbul'un fethi ve Anadolu'daki Osmanlı egemenliğinin pekişmesinden sonra İznik'in önemi azalmıştır. Diğer taraftan Kara Halil Paşa'nın idamı, Çandarlı ailesinin nüfuzunun sarsılmasına sebep olmuştur. Şehrin köklü ve zengin aileleri de İstanbul'a göç etmeye başlayınca İznik gerileme sürecine girerek XVI. yüzyıl sonlarından itibaren boşalmaya ve eski zenginliğini kaybetmeye başlar.²⁶⁴ İstanbul'da çini fabrikasının açılması, sarayın İznik'e ekonomik desteğinin azalması gibi sebepler çini sanatının gerilemesinde önemli faktörler olmuştur. 1648 yılında kente gelen Evliya Çelebi, sur içinde güney tarafta yoğunlaştığını doğu tarafın bağ ve bahçe olarak kullanıldığını bahseder. Burada cami, mescit, 7 medrese, 46 çocuk mektebi, 7 tekke, 2 hamam, çeşme ve sebiller 600 dükkân ve çini üretim atölyelerinin olduğunu belirtmiştir. Ancak I. Ahmet Dönemi'nde 300 kadar olan İznik çini atölyelerinin sadece dokuz tane kaldığı bilgisini aktarır.

İznik'in Osmanlı Dönemi'nde kazandığı en önemli kimlik Osmanlı çiniciliğinin kaynağı olmasıdır²⁶⁵. Bu seramiklerin üretiminde İznik tek değildi ve Kütahya'da bu dönemde ön plandaydı²⁶⁶. Çok kaliteli seramiklerin İznik'te Bizans Dönemi'nde de yapıldığı bilinmektedir²⁶⁷. Bu sanayi 1495 yılında Hazine Defteri'ndeki kayıttan anlaşıldığı üzere Osmanlı Dönemi'nde de sürdürülmeye devam

²⁶¹ Fatih Adatepe ve Levent Erel "İznik Tarihsel Deprem Verilerinin İrdelenmesi", **İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Yer Bilimleri Dergisi**, Cilt:19, Sayı:2, 2006, (Deprem Verileri), s.141; Kulunyar, s.5; Altun, s. 346.

²⁶²Eyice, Eski Eser, s.28.

²⁶³Altun, s.351.

²⁶⁴ Savaş, s.46; Yılmazyaşar, Orhangazi, s. 42.

²⁶⁵ Bingül, s.5; Lynda Carroll, "Toward an Archaeology of Non-elite Consumption in Late Ottoman Anatolia", **A Historical Archaeology of the Ottoman Empire, Breaking New Ground**, (Ed. Uzi Baram, Lynda Carroll), Kluwer Academic Publishers, New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow, 2002, s. 171.

²⁶⁶ Carroll, s. 172.

²⁶⁷Eyice, Eski Eser, s.28.

etmiştir. MS XIV. ve MS XVI. yüzyıllarda ele geçen yüksek kalitedeki çini örnekleri, İznik dışında Avrupa ve Amerika gibi büyük kıtalarda müze koleksiyonlarında teşhirde bulunan eserler de İznik fırınlarında üretilmiştir²⁶⁸. MS XVII. yüzyılda İznik Çinisi kaybolmaya başlamış²⁶⁹ ve 1716 yılında tüm fırınlar kapatılarak çini ustaları İstanbul'a taşınmıştır²⁷⁰. Özellikle bu dönemden sonra İznik eski zenginliğini kaybetmeye başladığı görülür²⁷¹.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı Kurtuluş Savaşı sırasında iki defa Yunan işgaline uğrayan İznik'te bu işgaller sırasında Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve gerekse Osmanlı Dönemi'ne ait birçok tarihi eser tahrip edilmiştir²⁷². 1922 Mübadele dönemi ve sonrasındaki yıllarda İznik'te yaşayan Rum vatandaşların ayrılmasıyla birlikte tarihi yapıların üzerinde onarılamaz zararlar verilmiştir.

1.2. ANTİK TİYATROLAR

İlk insanla birlikte başlayan tiyatro sanatı²⁷³ dönem insanların avcılık yapmalarına bağlı olarak oluşturdıkları ritüellere dayandırılır. İlk çağlardan günümüze kadar çeşitli gelişmeler ve değişimler göstererek varlığını devam ettiren oyunlar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan yapılar, tiyatro olgununun gösterdiği gelişimi izlememize yardımcı olmaktadır. Antik Dönem'de tiyatro, oturma sıralarının bulunduğu bir seyir alanı olarak tanımlanmaktadır ve buna; olay yeri, oyun, seyirci alanı gibi anlamları da eklemek mümkündür.

İlk çağlardan itibaren varlığı bilinen tiyatroların ilk ortaya çıkışı Yunanlılarla bağdaştırılsa da Yunan kültürü öncesinde tiyatroların farklı yerlerde varlıkları bilinmektedir. Çin²⁷⁴, Hindistan²⁷⁵ ve Japonya²⁷⁶ gibi ülkeler bunlardan bazılarıdır. Yunan kültürü ile ortaya çıkmış tiyatro ile alakalı diğer bulgulara bu bölgelerde rastlanmadığından dolayı çıkış yeri olarak Yunanistan kabul edilir. Yunanlıların

²⁶⁸Eyice, Eski Eser, s.28.

²⁶⁹Carroll, s. 173.

²⁷⁰Eyice, Eski Eser, s.29; Altun, s.351.

²⁷¹Eyice, Eski Eser, s.28; Özkul-Fındık, Osmanlı, s. 17; Yılmazyaşar, Kültürel, s. 263.

²⁷² Yalman, Nicaea, s. 9.

²⁷³Phyllis Hortnoll, **The Theatre a Concise History**, Thomes Hudson, World of Art, United Kingdom 2003, s. 7.

²⁷⁴ Bedrettin Tuncel, **Tiyatro Tarihi**, İstanbul Devlet Basımevi, İstanbul, 1938, s.9.

²⁷⁵ Aziz Çalışlar, **Gerçekçi Tiyatro Sözlüğü**, May Yayınları, İstanbul, 1980, s.142.

²⁷⁶ Yılmaz Arıkan, **A'dan Z'ye Tiyatro Kılavuzu**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006, s.221.

tapınak çevresinde yaptıkları ritüeller, tiyatro sanatının ve yapısının gelişmesine katkıda bulunmuştur²⁷⁷.

Tiyatronun yapı olarak ortaya çıkmasında dinsel ritüeller temel olarak alınsa da sanat olarak kendini göstermesi yalnızca dinsel ritüeller ile bağdaştırılmamalıdır. Araştırmacıların bir bölümü tiyatro sanatının kökenini öykü anlatıcılığına dayandırır²⁷⁸.

Antik tiyatro yapıları devasa büyüklükleri ile dikkat çekici yapılardır. Günümüzde hala ilgi sahibi olan bu yapıların ilk araştırmacıları gezginlerdir. En erken çalışmaların ya da gezgin notlarının XV. yüzyılda başlayan tiyatrolar²⁷⁹, zarar görmüş ya da henüz kazılmamış olsalar da fark edilebilir olmaları gezginlere avantaj sağlamıştır.

Bu bölümde Yunan örnekleri ile tarihte yerini almaya başlayan tiyatro yapılarının tarihsel gelişim süreci Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar ayrıntılı olarak anlatılacaktır. Amaç, tez kapsamında incelenen Roma tiyatrosunun hangi özellikleri bünyesinde barındırdığını daha iyi anlamaya çalışmaktır.

1.2.1. Yunan Tiyatrolarının Gelişimi ve Temsilleri

Yunanca *koilon* veya *theatron* Latince de ise *cavea* ismini alan²⁸⁰ tiyatro, seyircilerin oturduğu bölüme verilen isimdir²⁸¹. Çeşitli gösterilerin izleyici önünde oynandığı yer olarak da tanımlanan tiyatro sözcüğü, Yunancada tiyatro seyirlik

²⁷⁷ Christian Norberg-Schulz, **Meaning in Western Architecture**, Praeger Publishers, New York, 1978, s. 50.

²⁷⁸ Oscar Gross Brockett, **Tiyatro Tarihi**, Çev. İnönü Bayramoğlu, Dost Kitapevi, 2000, s.19.

²⁷⁹ Hans Peter Isler, "Studies on Greek Theaters: History and Prospect", **The Architecture of the Ancient Theatre**, (Ed. Rune Federiksen, Elizabeth R. Gebhard, Alexander Sokolicek), Acts of an International Conference at the Danish Institute at Athens 27-30 January 2012, Monograph of the Danish Institute at Athens, Cilt:17, 2015, (Danish), s. 15.

²⁸⁰ Mert Çalık, **Troas Bölgesi'ndeki Yunan ve Roma Tiyatroları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2010, s.28; Behçet Ünsal, **Mimari Tarihi I**, Teknik Okul Yayınları, İstanbul, 1967, s.387.

²⁸¹ Secda Saltuk, **Arkeoloji Sözlüğü**, İnkilap Kitapevi, İstanbul, 1993, s.179; Ünsal, s.387.

yeri/görme yeri anlamına gelen *theatron* sözünden türetilmiştir²⁸² ve ilk örneklerinin Yunanistan'da ortaya çıktığı bilinmektedir²⁸³.

Günümüzde görsel sanatlar için kullanılan tiyatro yapısının ilk ortaya çıktığı dönemlerde dinsel anlamlar taşıdığı ve dinsel ritüel ve kutlamalarla bağlantılı olduğu düşünülmektedir²⁸⁴. Yani yapı olarak direk ortaya çıkmamış, yapılan dinsel törenlerde bir yapıya ihtiyaç duyulması sonucunda gelişerek bugünkü halini almıştır²⁸⁵. İlk tiyatronun ne şekilde ve nasıl ortaya çıktığı ile ilgili birçok varsayım olmakla birlikte²⁸⁶ ilk izlerine MÖ VII. ve VI. yüzyıllarda Yunan dünyasında rastlanmaktadır. Bu gelişimin en önemli nedenlerinden biri Atina'da meydana gelen siyasal, toplumsal ve kültürel gelişmelerdir²⁸⁷. MÖ VI. yüzyıl başlarında Sikyon'a Tiran olan Kleistenes Dionysos'a önem veren ilk tiranlardan biridir ve Kleistenes'ten sonra MÖ 560 yıllarında Peisistratos Dionysos'a olan tapınmayı yaygınlaştırmak istemiştir. Peisistratos Dionysos onuruna bayramlar düzenlemiş, bu şenliklerde ilk tiyatro gösterileri diyebileceğimiz gösteriler yapılmıştır ve bu dini törenlerin tiyatro anlayışını

²⁸² Banu Özdilek, **Rhodiapolis Tiyatrosu ve Lykia Tiyatroları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2011, (Rhodiapolis), s.1.

²⁸³ Richard Allan Tomlinson, **Yunan Mimarlığı**, Çev. Rıfat Akbulut, Homer Kitabevi, İstanbul 2003, s. 65; Funda Başbüyük, **Tiyatroda Göstergebilim**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 2004, s.11; Çalık, s.13.

²⁸⁴ Judith Swadding, **Antik Olimpiyat Oyunları**, Çev. Burçak Gürün, Homer Kitabevi, İstanbul 2000, s. 90; Cenk Çorbacı, **Antik Dönem Tiyatrosu ve Günümüze Yansıması**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007, s.25.

²⁸⁵ Margarete Bieber, **The History of Greek and Roman Theater**, Princeton, 1961, s. 73; William Bell Dinsmoor, **The Architecture of Ancient Greece: An Account of Its Historic Development**, Bastford, 1975, (Development), ss. 318-319; Hans Lauter, **Die Archirektur des Hellenismus**, Darmstad, 1986, s. 167.

²⁸⁶ Çorbacı, s.14.

²⁸⁷ Haluk Kargı, **Antik Çağ Tiyatroları ve Pamphylia'daki Örnekleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1991, s.4.

başlattığı kabul edilir²⁸⁸. Ancak tiyatro sanatı Kleistenes reformları ile birden ortaya çıkmamış, demokrasi anlayışının girmesinden sonra gelişmeye başlamıştır²⁸⁹.

Dionysos adına yapılan dini törenler ya da bayramlarda okunan Lirik şiirlerin tarihi MÖ VIII. yüzyıla kadar geri gitmektedir²⁹⁰. Tiyatronun ortaya çıkmasında ilk adım olarak kabul edilen bu şiirler, Dithyrambos²⁹¹ olarak isimlendirilmiştir. Bilindiği üzere Dionysos ölmüş, ancak Zeus'un ona can vermesi ile ikinci kez dünyaya gelmiştir. Bu olay üzerine Dionysos, ikinci kez doğan anlamına gelen Dithyrambos niteliği kazanmıştır²⁹². Dionysos adına okunan bu lirik şiirlere de Dithyrambos adı verilmiştir²⁹³. Başlangıçta iki mısradan oluşan şairin tek okuyarak koronun eşlik ettiği şiirler²⁹⁴, zamanla içeriğini değiştirmiş ve Dionysos'un yerini kahramanlar almaya başlamıştır²⁹⁵. Bu şiirlerden Yunan tiyatrolarının oluşmasında önemli etkiye sahip olan Drama²⁹⁶ ve Tragedyalar ortaya çıkmıştır²⁹⁷.

²⁸⁸ Kargı, s.5; Özdemir Nutku, **Dünya Tiyatrosu Tarihi**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1985, s.29; Refik Ahmet Sevengil, **Türk Tiyatrosu Tarihi I**, Maarif Basımevi, İstanbul, 1959, s.14; Derman Bayladı, **Mitoloji Tanrıların Öyküsü**, Say Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 94-95; Aydın Uçar, **Side Tiyatrosu İkinci Diazomanın Araştırılması**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2000, (Diazoma), s.6; Arthur Wallace Pickard-Cambridge, **Dithyramb Tragedy and Comedy**, Clarendon Press, Oxford, 1962, s. 58; Hasan Kuruyazıcı, **Oyun-Mekân İlişkisi Açısından Başlangıçtan Günümüze Tiyatro Yapılarının Gelişmesi**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2003, s.13; Walfer F. Otto, **Dionysus Myht and Cult**, Çev. Robert B. Palmer, Indiana University Press, Bloomington-London, 1993, s. 88; John Arthur Hanson, **Roman Theatre-Temples**, Princeton University Press, New Jersey, 1959, s. 18; Nurettin Korkmaz, "Antik Çağ'da Tiyatro", **Türkiye Mühendislik Haberleri**, 455, 2009, s.64.

²⁸⁹ John Hesk, "The Socio-political Dimension of Ancient Tragedy, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, s. 76.

²⁹⁰ Kargı, s.6.

²⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bernhard Zimmermann, **Dithyrambos, Geschichte Einer Gattung**, Verlag Antike, Berlin, 2008; Hermann Koller, **Dithyrambos und Tragödie**, Erscheinungsort nicht Ermittelbar: Verlag Nicht Ermittelbar, 1962.

²⁹² Ferhat Altıntaş, **Grek-Roma Tiyatroları ve Güney-Batı Anadolu'da Bu Dönemlerde İnşa Edilmiş Tiyatrolardan Örnekler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008, s.5; Çağatay Yücel, "Dionysos Bayramları ve Şenlikleri", **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 4, 2015, s.151.

²⁹³ Nutku, s. 28.

²⁹⁴ Memet Fuat, **Başlangıcından Bugüne Türk ve Dünya Tiyatro Tarihi**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1970, s.39.

²⁹⁵ Fuat, s.41; Çağrı Durmuş, **Batı Anadolu'daki Tiyatro Maskları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü, 2016, Denizli, s.14.

²⁹⁶ Fritz Graf, "Religion and Drama", **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, s. 55.

²⁹⁷ Durmuş, s. 6; George Thomson, **Tragedyanın Kökenleri- Aiskhylos ve Atina**, Çev. Mehmet H. Doğan, Payel Yayınları İstanbul, 1990, s.106; Bedia Demiriş, "Cumhuriyet Dönemi Roma'sında Tragedya", **Navisalvia, Dr. Sina Kabağaç'ı Anma Toplantısı: Trajedi**, 29-30 Nisan 2004, İstanbul, 2004, s.11; Sevdâ Şener, **Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi**, Dost Kitapevi, Yayınları, Ankara 2003, ss. 26-27.

Başlangıçta basit formlarda olan Tragedya türü zamanla gelişerek yeni metinleri, jest ve mimikleri bünyesine ekleyerek teatral bir hava kazanmıştır²⁹⁸. Komedyanın da Trajedi türüyle eşzamanlı ortaya çıktığını söyleyebiliriz²⁹⁹. Komedyanın ve Tragedyaların dışında; Homeros'un destanları, Hesiodos'un Teogonia'sı, Orfizm, Arkaik Çağ misterleri, Yunan tiyatro olgusunun içerisinde yer almaktadır³⁰⁰. Dionysos ile bağlantılı dini ritüeller kapsamında oynanan oyunlar, Helenistik Dönem'de yalnızca Dionysos şenliklerinde değil, farklı zamanlarda da oynanmıştır³⁰¹.

İlk tiyatro temelleri MÖ VI. yüzyılda³⁰² Atina Akropolis'in kuzeydoğusundaki tepeye, Eski Dionysos alanının yakınlarına dayanmaktadır³⁰³. Tiyatro yapıları ile bütünleşen tanrı Dionysos³⁰⁴ bu geleneği belli bir süre devam ettirmiştir. Bu yüzden Yunan kültürü etkisiyle tiyatro yapılarının bazılarının sunak ya da Dionysos'a ait tapınaklar³⁰⁵ yapılmaya devam etmiştir. Bu dönem içerisinde tapınaklar ve tiyatrolar arasında kuvvetli bir ilişki söz konusudur³⁰⁶. Örneklerine Priene, Dionysos, Epidauros tiyatrolarında rastlanmaktadır. Thymele olarak adlandırılan sunaklar, Dionysos için yapılan şenliklerde kurban için kullanılıyor olmalıydı³⁰⁷. İlk örneklerinin ahşaptan olduğu bilinen tiyatrolar hakkında bir tipoloji oluşturmak imkansızdır³⁰⁸. Bilgiler genellikle vazo resimleri ya da yazıtlardan elde edilmektedir³⁰⁹.

²⁹⁸ Kargı, s.9.

²⁹⁹ Ayşegül Yüksel, "Antik Yunan Tiyatrosunda Komedyanın Evreleri", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt: 33, Sayı: 1-2, 1990, s.557.

³⁰⁰ Kargı, s.5.

³⁰¹ Brockett, s.50.

³⁰² Andreas Rumph, **Yunan ve Roma Sanatı**, Çev. Jale İnan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1949, s.83; Heinrich Bulle, Karl Lehmann,, Hans Möbius ve Walther Wrede. **Untersuchungen an Griechischen Theatern**. München: Verlag der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 1928, ss. 174, 180-192.

³⁰³ A. Uçar, Diazoma, s. 6.

³⁰⁴ Erika Fischer-Lichte, **Theatre, Sacrifice, Ritual**, Routledge, London and New York, 2005, s. 17. A. Uçar, Diazoma, s. 10; Ayrıca bkz. Clifford Ashby, **Classical Greek Theatre New View an old Subject**, (Ed. Thomas Postlewait), University of Iowa Press, Iowa, 1999, ss. 42-59.

³⁰⁶ Naif Haddad ve Monder Jamhavi, Talal Akeshch, "Relations between Ancient Theaters, Landscape and Society", **Actas**, Second International Conference on Science & Technology in Archaeology & Conservation, 7-12 December, 2003, Fundación El Legado Andalusi, Jordan, 2003, s. 244.

³⁰⁷ Arthur Bernard Cook, "On the Thymele in Greek Theaters", **The Classical Review**, 9, 7, 1985, s. 370.

³⁰⁸ Rune Frederiksen, "Typology of the Greek Theatre Building in Late Classical and Hellenistic Time", **Proceeding of the Danish Institute at Athens III**, (Ed. Signe Isager-Inge Nielsen), Aarhus University Press, 2000, (Typology), s. 39.

³⁰⁹ Çorbacı, s.27; Ashby, ss. 18, 21.

İlk gösteriler tiyatro yapıları yapılmadan önce bir antik kentin kalbini oluşturan agorada oynanırdı³¹⁰. Agoralarda yapının bir bölümünde tiyatrolara benzer şekilde basamakların yapılması³¹¹ ilk teatral gösterilerin burada yapıldığı savını güçlendirmektedir. Ancak agora koronun rahatça hareket edebileceği ve seyircilerin birbirlerini engellemeden izleyebileceği uygun bir ortam değildi. Topluluk ruhunun oluşmasında ve gelişmesinde önemli etkiye sahip olan bu gösteriler için uygun bir yapıya ihtiyaç duyulması, tiyatro yapılarının ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır³¹².

Tiyatronun yapısal biçimde ortaya çıkması, koronun dans ederken belirlediği daire planlı alandan oluşmuştur.³¹³ Ortaya çıkan dairesel bir oyun alanı içerisinde oynanan oyunlar ve bu alanı çevreleyen seyircilerin oturabileceği eğimli doğal bir oturma alanı, tiyatro yapılarının temelini oluşturmaktadır. İlk gösterilerde halk tepeye dağınık bir şekilde yerleşmiştir³¹⁴. Bu yüzden, bir dağın eteği ve geniş bir düzlük tiyatro yapısının biçimlenmesinde ilk adım olmuştur³¹⁵. Bu iki ana öğeye zamanla farklı yapılar, eklemeler ya da müdahaleler yapılarak bugün bildiğimiz anlamda tiyatro yapısı ortaya çıkmıştır.

İlk örneklerin Klasik Dönem’de başladığını bildiğimiz tiyatro yapıları daha öncede bahsedildiği gibi birden ortaya çıkmamış belli bir gelişim sürecinden geçmiştir. Yapı olarak ilk basamaklı örnek Klasik Dönem öncesinde MÖ II. binde

³¹⁰ Orhan Bozkurt, **Açık Hava Tiyatroları**, İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1950, s.15; Dario De Bernardi Ferrero, **Batı Anadolu’nun Eskiçağ Tiyatroları**, Çev. Erendiz Özbayoğlu, İtalyan Kültür Heyeti Arkeoloji Araştırmaları Bölümü Yayınları, Ankara, 1990, (Batı Anadolu), s.104; Richard Beacham, “Playing Places: The Tempory and the Permanent”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, (Playing Places), s. 205.

³¹¹ Richard Ernest Wycherley, **Antik Çağda Kentler Nasıl Kuruldu?** Çev. Nur Nirven ve Nezih Başgelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1986, (Kentler), s. 41.

³¹² Orhan Bingöl, **Antik Çağ Mimarları ve Kent, Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme**, Tarih Vakfı Yayınları, 1999, s.166.

³¹³ Müren Beykan, “Yunan Tiyatrosu”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, 1997, s.1780.

³¹⁴ A.Uçar, *Diazoma*, s. 6; Ferrero, *Batı Anadolu*, s. 19.

³¹⁵ Özdilek, *Rhodiapolis*, s.39; Dilek Türedi, “Tiyatronun Gelişimi; Seyirci Oyuncu İlişkileri Bağlamında Mimari Mekâna Etkisi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1998, s.4; Wilhelm Dörpfeld ve Emil Reisch, **Das Griechische Theater: Beiträge Zur Geschichte Des Dionysos-Theaters in Athen und Anderer Griechischer Theater**, Athen, ScientiaVerlag, Ursprünglich Datum, 1896, s. 375; Zeynep Aktüre, “Akdeniz’deki Antik Tiyatrolar Ağı, Fernand Braudel’in Üç Tarihsel Zaman Düzleminden Esinlenen Yapısalcı Bir Yorum”, **Teorik Arkeoloji Grubu, TAG**, 2, 2015, (Braudel), s.157.

görülmektedir³¹⁶. Performans salonları olarak adlandırılan bu yapıların en güzel örnekleri Phaistos, Knossos³¹⁷, Gournia, Mallia ve Lato'da yer almaktadır³¹⁸.

Bugün bildiğimiz anlamda Yunan kültürü ile ortaya çıkan tiyatrolar *orkhestra*, *scaena* ve *theatron* olmak üzere üç bölümden oluşuyordu³¹⁹. *Orkhestra* ve *theatron*'u bir kabul eden görüşler de bulunmaktadır³²⁰. *Theatron*, *orkhestra* ve *scaena* yapı olarak birbirinden bağımsız görülse³²¹ de aslında birbirlerini tamamlayan öğeleridir. Bir yapının tiyatro olarak adlandırılması için önemli olan bu üç yapı biriminin gelişimi ihtiyaca göre yavaş yavaş olmuştur. *Orkhestra*, *scaena* ve doğal bir yamaca yaslanan *theatron* ya da *koilon* ile izleyicilere dışarıdaki manzarayı görme fırsatı sunan Yunan tiyatrolarında bu üç unsur, birbirinden ayrı olarak tasarlanmıştır³²².

Dionysos adına yapılan şenliklerde koronun dans ederken kullandığı yuvarlak daire, tiyatrolarda *orkhestra*'nın oluşmasında rol oynamıştır³²³. Tam anlamıyla ortaya çıkması Geç Klasik ve Erken Helenistik Dönem'de olmuştur³²⁴. Yunanca raks/dans yeri anlamına gelen *orkhestra*³²⁵, koro ve aktörlerin oyunlarını oynadığı, dans ettiği³²⁶ yerdir ve tiyatroların ana bölümlerinden birini oluşturur.³²⁷ Tiyatronun diğer ana unsuru olan *scaena* ve *theatron* ile çevrelenmiştir³²⁸. İlk örneklerde zemini sıkıştırılmış

³¹⁶ Ashby, s. 28.

³¹⁷ Yapı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Audrey Eunice Stanley, **Early Theatre Structures in Ancient Greece. A Survey of Archaeological and Literary Records from the Minoan Period to 388 B.C.**, Ann Arbor: University Microfilms International, California, 1970, ss. 6-18.

³¹⁸ Ashby, s. 28; Ali Kazım Öz, **Batı Anadolu Helenistik Dönem Tiyatroları Restitüsyon Önerileri ve Koruma Sorunları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2000, (Restitüsyon Önerileri), s.18. Yapıdan Homeros da bahsetmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Homeros, İlyada, XVIII, 590.

³¹⁹ Altıntaş, s.22; Dörpfeld ve Reisch, ss. 375-379; Cüneyt Öz, "Antikçağ Tiyatrolarında Akustik Üzerine Bir Değerlendirme", **Phaselis**, Cilt: 3, 2017, ss.119-120; Bieber, s. 73; Hans Peter Isler, **Ancient Architecture, Teatri Greci e Romani**, Alle Origini Del Linguaggio Rappresentato, Cilt: 1, Roma, 1994, (Greci), s. 88; F. Corni, "Theatre Classification", **Teatri Greci e Romani. Alle Origini Del Linguaggio Rappresentato**, Cilt: 1, Roma, 1994, s. 134.

³²⁰ Lauter, s. 166; Frederiksen, Typology, s. 135.

³²¹ Zeynep Aktüre, "Typological Studies of Ancient Theatre Architecture: The Tree vs. the Rhizome Model", **Trac (Theoretical Roman Archaeology Conference)**, 2008, s. 98.

³²² Aktüre, Braudel, s. 157.

³²³ Beykan, s.1780; O. A. W. Dilke, "The Greek Theatre Cavea", **Annual of the British School of Athens**, Cilt: 43, 1948, (Annual), s. 128.

³²⁴ Çorbacı, s.31.

³²⁵ Kerime Yaşaroğlu, **Açık Hava Tiyatrolarının Akustik Açısından Değerlendirilmesi: İstanbul Cemil Topuzlu Açık Hava Tiyatrosu Örneği**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006, s.6.

³²⁶ Elizabeth Gebhard, "The Form of the Orkhestra in the Early Greek Theater", **The Journal of the American School of Classical Studies at Athens**, Cilt: 43, Sayı: 4, 1974, (Orkhestra), s. 428.

³²⁷ Wycherley, Kentler, s. 144; A. K. Öz, Restitüsyon Önerileri, ss. 20-24.

³²⁸ Bozkurt, s. 11; Gebhard, Orkhestra, s. 428.

topraktan yapılan *orkhestra*³²⁹ gelişim gösterdikçe mermer levhalarla kaplanmış ya da mozaikle döşenmiştir.

Yunan *orkhestra*'larının en belirgin özelliği tam daire şeklinde olmasıdır³³⁰. Bunun en güzel örnekleri Priene, Korinth, Argos, Oinidai, Ephesos, Sikyon, Eretria, Atina-Dionysos³³¹ ve Epidauros³³² tiyatrosunda görülür³³³. Söz konusu tiyatrolardan bazıları daha sonraki dönemlerde yapılan eklemelerle yuvarlak *orkhestra* formunu kaybetmiştir. Yuvarlak formunu bugün hala koruyan Epidauros tiyatrosudur³³⁴. Doğal geometrik formda olan tiyatro³³⁵ Klasik Dönem tiyatro mimarisi hakkında somut kalıntı olması açısından önem arz etmesinin yanında, kendinden sonra yapılan tiyatrolara model işlevi görmesi³³⁶ açısından da önemlidir.

Erken dönem örnekleri öncesinde yuvarlak *orkhestra* 'nın varlığı bilinmez³³⁷. Bu dönemlerde yapım aşamasında ahşap malzeme kullanılmış olması, yuvarlak formu almayı zorlaştırmıştır³³⁸. Thorikos³³⁹, Pergamon, Heraklia, Rhamnous, Ikaria, Tegea, Isthmia, tiyatroları tam daire bir *orkhestra* planına sahip değildir³⁴⁰. Erken örnekler arasında prototipi temsil eden Thorikos tiyatrosu, köşeleri planlanmış oturma sıralarına sahiptir ve *theatron*'un dış çizgileri belirgin değildir³⁴¹. Arkaik-Klasik ve hatta Helenistik Dönem içerisinde yapılmış olan birçok tiyatro yapısında olduğu gibi yanında bir tapınak olan tiyatro³⁴², oturma basamakları düz şekilde stadiona

³²⁹ Altıntaş, s. 22.

³³⁰ Ashby, s. 24; Beacham, *Playing Places*, s. 205; J.S.Furley, "The Stage in the Greek Theatre", **The Classical Review**, Cilt: 3, Sayı:1, 1889, s. 85.

³³¹ Ian C. Storey ve Arlene Allan, **A Guide to Ancient Greek Drama**, Plackwell Publishing, 2005, s. 34.

³³² Armin von Gerkan ve Wolfgang Müller Wiener, **Das Theater von Epidauros**, Stuttgart, 1961, s. 347; I. C. Storey, s. 34.

³³³ Ashby, s. 24; Gebhard, *Orchestra*, s. 428.

³³⁴ Bieber, s. 72.

³³⁵ Hugh Honour ve John Fleming, **A World History of Art**, King Publishing, 1995, s. 123.

³³⁶ Frederiksen, *Typology*, s. 136.

³³⁷ Gebhard, *Orchestra*, s. 440; John R. Senseney, **The Art of Building in the Classical World: Vision, Craftsmanship and Linear Perspective in Greek and Roman Architecture**, Cambridge University Press, New York, 2011, s. 86.

³³⁸ Mehmet Salih Yıldırım, **Experiencing The Ancient Theatre: A Perspective On Interpreting The Ancient Greek and Roman Theatre Through Reflections From The Space Of The Performer**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Middle East Technical University, The Department of History of Architecture, 2013, s. 29.

³³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gebhard, *Orchestra*, s. 431; H.F. Mussche, "Das Theater Von Thorikos. Einige Betrachtungen" **Sacris Erudiri**, Cilt: 31, 1989, ss. 309-314; H. F. Mussche, "Recent Excavations In Thorikos", **Acta Classica**, Cilt: 13, 1970, ss. 131-132; Bieber, s. 57; Çorbacı, s.25.

³⁴⁰ Gebhard, *Orchestra*, ss. 434-440.

³⁴¹ Wycherley, Kentler, s. 134; A. K. Öz, *Restitüsyon Önerileri*, s. 18; Altıntaş, s. 27.

³⁴² Bieber, s. 57.

benzemektedir³⁴³. Thorikos tiyatrosu dışında Argos, Isthmia, Tagea, Syracuse, Oropos, Morgantina, Trachones, Lenaion tiyatrolarında da düz şekilde inşa edilmiş oturma basamaklarının varlığı bilinir³⁴⁴ ve bazı örneklerde bu sıralar kayanın oyulması ile elde edilmiştir³⁴⁵. Özellikle Ikarion, Rhamnous, Tegea tiyatrolarında *orkestra* 'nın kare şeklinde olduğu düşünülmektedir³⁴⁶. Oturma sıralarının düz olması nedeniyle tam daire *orkhestra* formuna sahip olmadığı düşünülen bu tiyatrolar, sonraki dönemlerde yapılan eklemelerle özgün formunu yitirmiştir.

Gelişen *orkestra* 'nın istisnai durumlar dışında ilk örnekleri tam daire şeklinde olmasına rağmen, zamanla yapısal gelişmelere bağlı olarak değişkenlik göstermiştir. Helenistik Dönem içerisinde yeni değişken yapı tarzlarının ortaya çıkmasının nedeni, ihtiyaca karşılamaya yönelik sosyal açıklamalar³⁴⁷ ve yaşanan tarihsel olaylar cevap olacaktır. Bu dönem tiyatro yapıları yarı dairesel planı olan kendine özgü yapılardır. Helenistik Dönem'de tam yuvarlak *orkhestra*, yerini U biçimli *orkhestra*'ya bırakmıştır. U şekilli ya da at nalı şekilli olarak tanımlanan tiyatroların³⁴⁸ dinleyicilere sesin daha anlaşılır şekilde ulaşmasını sağlamak amacıyla yapıldığı da söylenmektedir³⁴⁹. Bu tiyatroların en güzel örnekleri Erken Helenistik tiyatrolar olan Miletos ve Assos tiyatrosudur.

Diğer önemli unsur tam anlamıyla Klasik Dönem'de ortaya çıkan Yunanca *koilon* ya da *theatron*, Latince *cavea*³⁵⁰ denilen bölümdür. İlk ahşaptan yapılan³⁵¹ oturma sıraları yani ikrialar³⁵² kazalar sonucunda³⁵³ dayanıklılığının az olmasının fark edilmesiyle, dönem içinde pahalı bir malzeme olan taştan³⁵⁴ yapılmaya başlanmıştır. Hatta izleyici sayısını artırabilmek adına oturma basamaklarının yer aldığı *theatron* kısmı yanlara doğru genişletilmiştir.

³⁴³ Bozkurt, s.11.

³⁴⁴ Ashby, s. 37.

³⁴⁵ Frederiksen, Typology, s. 139.

³⁴⁶ Bulle ve diğerleri, ss. 5-6; O. A. W. Dilke, "Details and Chronology of Greek Theater Caveas", **The Annual of the British School at Athens**, Cilt: 45, 1950, (Chronology), s. 40.

³⁴⁷ Lauter, s. 168.

³⁴⁸ Bieber, s. 70. Ayrıca bkz. Dinsmoor, Development, s. 317.

³⁴⁹ C. Öz, s. 125; Özdilek, Rhodiapolis, s.31.

³⁵⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. O. A. W. Dilke, Chronology, ss. 20-62; Dilke, Annual, ss. 125-192.

³⁵¹ Çorbacı, s.25.

³⁵² Brockett, s.45.

³⁵³ Bieber, s. 54.

³⁵⁴ Hasan Malay, "Batı Anadolu'nun Antik Çağ'daki Ekonomik Durumu", **Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi**, Cilt: 2, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1983, s.51.

Orchestra yuvarlağına göre şekil alan *theatron*, eğimi yakalamak için genellikle bir yamaca yaslanmıştır³⁵⁵, bu nedenle dış cephesi bulunmaz. *Theatron*'un tam anlamıyla gelişmeden önce oturma basamakları kayadan oyulmuş lineer tipte koltuk sıralarından meydana geliyordu. Argos I, Chaironeia I ve Syrakousai I gibi örneklerde izlenen bu özellik, yapım tarihi olarak MÖ V. yüzyıla kadar gitmektedir. Ancak daha önce de belirttiğimiz gibi, ilerleyen dönemlerde yapılan değişiklikler, kalıntıların görülmesini zorlaştırmaktadır.

Dairesel planın vazgeçilmez olması ses sistemlerinin cihazlar sayesinde değil, mimari biçim ve doğal etmenlerle sağlanmasından kaynaklanmaktadır³⁵⁶. Bu dönem tiyatroları içerisinde Epidauros tiyatrosunun iyi bir akustiğe sahip olduğu bilinmektedir³⁵⁷. Ses akustiğini daha iyi sağlayabilmek adına oturma sıraları eğimi 20-34 derecelik açılarla yapılmıştır³⁵⁸. *Theatron diazoma* (çoğul: diazomata³⁵⁹) adı verilen bir yol yardımı ile iki ya da daha fazla katlara ayrılmıştır. *Theatron*'u dikine kesen merdivenler *kerkides*³⁶⁰ ve bu *kerkides*'lerin ayırdığı her bir dilime *cunei* adı verilmiştir³⁶¹ ve bu bölümler *diazoma* gibi *theatron*'u ve oturma basamaklarını parçalara ayırmıştır³⁶². Oturma basamakları arasına yerleştirilen *kerkides*, her oturma basamağına iki basamak gelecek şekilde tasarlanmıştır³⁶³ ve *theatron* ya da *koilon* açısız olarak 180 dereceyi aşmıştır³⁶⁴.

Klasik Dönem'de olgunlaşan ve Helenistik Dönem'de zenginleşen *theatron* ve *orchestra*³⁶⁵ üzerinde önemli ya da soylu kişilerin oyunları izlemesi için yapılan özel koltuklar *prohedria* olarak adlandırılmıştır. Özenli işçiliğe sahip olan bu koltuklar³⁶⁶ normal oturma basamaklarının aksine yaslanmak için arkalıkları mevcuttur ve

³⁵⁵ A.Uçar, *Diazoma*, s. 9.

³⁵⁶ Çorbacı, s.25.

³⁵⁷ Peter D. Arnott, **Public and Performance in the Greek Theatre**, London:Routledge, 2003, s. 74; Andrew Fossum, "Harmony in Theatre at Epidauros", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 30, Sayı:1, 1926, s. 70.

³⁵⁸ C. Öz, s. 124.

³⁵⁹ Özdilek, Rhodiapolis, s.47.

³⁶⁰ A.Uçar, *Diazoma*, s. 10.

³⁶¹ Saltuk, s. 96.

³⁶² Bozkurt, s. 12; Tomlinson, s.65.

³⁶³ Savos Gogos, "Zur Typologie vor Hellenistischer Theater Architektur", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts**, Cilt: 59, Wien, 1986, s. 31.

³⁶⁴ Yaşaroğlu, s.7.

³⁶⁵ Dinsmoor, *Development*, s. 49.

³⁶⁶ Ferrero, *Batı Anadolu*, s.82.

orkhestra'ya yakın yerde konumlandırılmıştır³⁶⁷. Sıradan vatandaşların oturma sıraları ise *arquosta* olarak adlandırılmıştır. Ayrı oturma yerleri olan *prohedria* 'ların³⁶⁸ tiyatro içerisindeki konumlandırıldığı yerler değişkenlik gösterse de genel tip *ima cavea* 'da her bir *kerkides*'in önüne yerleştirilecek şekilde konumlandırılmasıdır³⁶⁹. Bu tip, Argos II, Korinthos II, Delos, Epidauros örneklerinde görülür³⁷⁰. Priene³⁷¹, Stratosta Oropos örneklerinde olduğu gibi *orkhestra*'nın köşesi etrafından döndürülen örnekler de vardır³⁷².

Giriş ve çıkışlar *theatron* ve *scaena* arasında yer alan ve *parodos* adı verilen geçitlerden sağlanıyordu³⁷³. *Scaena* ile *theatron*'u *parados* ayırır bu yüzden iki yapı arasında mimari bir bütünlük gözlenmez³⁷⁴. *Parodos*'ların *prohedria*'ları kullanan önemli insanların seremoni girişleri için de kullanıldığı bilinmektedir³⁷⁵. Yunan tiyatroları yamaca yaslandıkları için dış hatları belirgin değildir ancak zamanla dış hattın *analemma* denilen bir duvarla sınırlandırıldığı³⁷⁶ bilinmektedir.

Yunan tiyatrolarında üç ana bölümünden birini oluşturan son bölüm ise tente, kulübe ve çadır anlamına gelen *scaena*³⁷⁷ bölümüdür. Tragedya ve Komedya türünde yazan yazarların ortaya çıkmasıyla birlikte, oyuncuların kostümleri değiştirecekleri bir çadır ya da tente ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Daha sonra MÖ V. yüzyılın ikinci yarısında bu çadırın yerine ahşap mimariden oluşan kulübeler yerleştirilmiştir.³⁷⁸ Bu da *scaena* denilen ve tiyatro binasına bağlı ikinci bir yapının ortaya çıkmasını sağlamıştır³⁷⁹. MÖ V. yüzyıla kadar yükseltilmiş bir *scaena*'nın olmadığı görülmektedir³⁸⁰. İlk olarak Klasik Dönem içerisinde oluşmaya başlayan *scaena*, gelişimini Helenistik Dönem

³⁶⁷ Beacham, *Playing Places*, s. 206.

³⁶⁸ Dilke, *Annual*, ss. 165-181; Dinsmoor, *Development*, ss. 317-318.

³⁶⁹ Frederiksen, *Typology*, s. 146.

³⁷⁰ Frederiksen, *Typology*, s. 146.

³⁷¹ Ernst Robert Fiechter, **Die Baugeschichtliche Entwicklung Des Antiken Theaters**, Eine Studie, Mit 132 Abbildungen, University of Toronto, München, 1914, s. 30; Martin Schede, **Die Ruinen von Priene**, Berlin: De Gruyter, 1964, ss. 70-79.

³⁷² Ferrero, *Batı Anadolu*, s. 83.

³⁷³ Bieber, s. 59.

³⁷⁴ A.Uçar, *Diazoma*, s. 10.

³⁷⁵ Angelos Chaniotis, "Theatre Rituals", **The Greek Theatre and Festivals**, (Ed. Peter Wilson), Oxford University Press, New York, 2007, s. 61.

³⁷⁶ Kargı, s.23; Çalık, s.28.

³⁷⁷ Wycherley, *Kentler*, s. 129.

³⁷⁸ Beacham, *Playing Places*, s. 205.

³⁷⁹ A. K. Öz, *Restitüsyon Önerileri*, s. 20.

³⁸⁰ Edward Capps, "The Side-Entrances to the Greek Theatre", **The Classical Review**, Cilt: 8, Sayı: 7, 1894, s. 318.

içerisinde³⁸¹ tamamlamıştır. Oyunların önem kazanması *scaena* yapısına yoğunlaşmayı³⁸² gerektirmiş olmalıdır ve pek çok açıdan tiyatronun yapı kollarından bağımsız şekilde gelişmiştir. Bu yüzden Klasik Dönem içerisinde bildiğimiz anlamda bir *scaena* yapısına rastlanmaz³⁸³.

MÖ 465 yılında ahşap olan *scaena*, MÖ 425 yılından itibaren taştan yapılmaya başlanmış, MÖ IV. yüzyıl sonlarından itibaren de oyunlar *scaena*'da oynanmaya başlamıştır³⁸⁴. Başlangıçta *orkhestra*'da filizlenmeye başlayan teatral gösteriler, zamanla *orkhestra* içerisinde ve *theatron* karşısında çadır veya ahşaptan yapılmış binalara taşınmıştır. *Scaena*'nın ortaya çıkmasıyla birlikte koro ve oyuncular birbirinden ayrılmıştır³⁸⁵. Aktörlerin kostüm ya da maske değiştirmesi ile yapılmış ve sonrasında işlev değiştirmiş bu basit alan, MÖ III.-II. yüzyıllarda taş ve mermer kullanılarak daha görkemli yapılar haline gelmiştir³⁸⁶. *Orkhestra* ve *theatron*'dan bağımsız olarak yapılan *scaena* genel itibari ile dikdörtgen³⁸⁷ şekilde tasarlanmıştır³⁸⁸.

Her Yunan tiyatrosunda görülmemesine rağmen *scaena*'nın yanlarına *parascaena* denilen odalar eklendiği bilinmektedir. *Scaena*'nın yan kanatlarında yer alan *parascaena*'ların oyuncuların oyunlarını oynarken farklı yerden geldikleri izlenimi yaratmak için kullandıkları³⁸⁹ bilinmektedir. Eklenen *parascaena* yapımında yalnızca düz duvar değil, sütunlar, alınlıklar gibi mimari elemanlar da kullanılmıştır³⁹⁰. Dor ve İon düzenlerinin sıklıkla kullanıldığı bilinen *parascaena*³⁹¹ Helenistik Dönem içerisinde önemini yitirmiştir³⁹² *Parascaena*'ya Epidauros tiyatrosunda rastlanmaktadır.

³⁸¹ Dinsmoor, Development, s. 301; Isler, Greci, s. 96.

³⁸² Frederiksen, Typology, s. 148.

³⁸³ Bieber, s. 139.

³⁸⁴ Berge Aran, **Anadolu'da Roma Devri Mimarisi: Plan Bakımından Bölgesel Özellikleri Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1971, s.99.

³⁸⁵ M. S. Yıldırım, s. 25; Arthur Elam Haigh, "Dr. Dörpfels's Theory about the Logeion in Greek Theaters," **The Classical Review**, Cilt: 4, Sayı: 6, 1980, s. 280.

³⁸⁶ Bozkurt, s. 15; A.Uçar, Diazoma, s. 6; Yasemin Er, **Klasik Arkeoloji Sözlüğü**, Ankara 2012, ss. 404-405.

³⁸⁷ Arthur Elam Haigh, "Dörpfeld's Theory of the Greek Stage", **The Classical Review**, Cilt: 12, Sayı: 1, 1898, s. 1; Nutku, s. 66.

³⁸⁸ A.Uçar, Diazoma, s. 10; Kargı, s.24.

³⁸⁹ Beacham, Playing Places, s. 62.

³⁹⁰ Beacham, Playing Places, s. 210.

³⁹¹ Isler, Greci, s. 100.

³⁹² Çalık, s.40.

MÖ III.-II. yüzyıllarda koro ve oyuncuların birbirinden ayrılmasıyla birlikte *scaena*'ya yeni bir bölüm olan *logeion* eklenmiş ve oyunlar bu yüksek platform üzerinde sergilenmeye başlamıştır³⁹³. *Logeion* arkasında *scaena*'ya derinlik vermek için resimlerin ya da farklı nesnelerin kullanıldığı *thyroma*³⁹⁴ bulunuyordu. *Thyromata* boyanmış ahşap paneller (Pinakes) içeriyordu³⁹⁵ ve *pinakes*'ler oyun yeri cephesine iliştiler ve değiştirilebilirdi³⁹⁶. Burada yapılan boyama resimleri (Skenographia)³⁹⁷ Yunan tiyatroları için önem arz ediyordu³⁹⁸. *Scaena*'nın düz yapısı bu şekilde mimari unsurların boyamaları ile derinleştirilmiştir³⁹⁹. Boyama yapılan sahnelerde trajik, komik ya da satirik etkiler gözlemlenmiştir⁴⁰⁰.

Thyromata zamanla gelişerek mimari plastik süslemeleri, sütunları bünyesinde barındırmaya başlamış ve *proscena* ortaya çıkmıştır. Aktörlere oyunlarını sergilerken dekoratif bir arka plan oluşturan *proscena*'nın⁴⁰¹, ahşaptan yapılan ilk *scaena* örneklerinde de olduğu belirtilmektedir⁴⁰². Daha sonraki dönemlerde İon ve sıklıkla Dor düzeninde⁴⁰³ eklemeler yapılarak mimari bir boyut kazandırılmıştır.

Scaena'da ayrıca oyunda tanrı heykellerinin gösterilmesi için kullanılan bir makine sistemi yer alıyordu. *Deus ex machine*⁴⁰⁴ olarak adlandırılan bu makinenin Priene tiyatrosunda kullanıldığı bilinmektedir. *Scaena frons* denilen bu arka plan Yunan tiyatrolarında Roma tiyatroları ile karşılaştırıldığında özensiz kalmaktadır⁴⁰⁵.

³⁹³ Çalık, s.41.

³⁹⁴ Alan M. G. Little, "A Roman Sourcebook for the Stage". **American Journal of Archaeology**, Cilt: 60, Sayı: 1, 1956, (Sourcebook), s. 29.

³⁹⁵ Beacham, *Playing Places*, s. 212.

³⁹⁶ Brockett, s. 44.

³⁹⁷ Pompei ve Herculaneum'da bulunan birçok ev içerisinde *scaena*'nın yer aldığı fresk boyamalarına verilen isimdir. Yunan tiyatrosu *scaena* hakkında bilgi vermeleri açısından önem taşımaktadırlar. Ayrıntılı bilgi için bkz. Alan M. G. Little, "Scaenographia", **The Art Bulletin**, Cilt: 18, Sayı:3, 1936, (Scaenographia), ss. 407-418.

³⁹⁸ M. S. Yıldırım, s. 72.

³⁹⁹ Beacham, *Playing Places*, s. 206.

⁴⁰⁰ Little, *Scaenographia*, s. 407.

⁴⁰¹ Bieber, s. 114; Bulle ve diğerleri, s. 234; Dinsmoor, *Development*, s. 298; Ferrero, *Batı Anadolu*, s. 101; Fiechter, s. 28.

⁴⁰² F. E. Winter, "Greek Theatre Production: A Review Article", **Phoenix**, Cilt: 19, Sayı:2, 1965, ss. 107-108.

⁴⁰³ Isler, *Greci*, s. 100.

⁴⁰⁴ Brockett, s.45; Douglas L. Mann, "Deus Ex Machina Why Mechanism Matters in Translational Research", **Basic to Translational Science, JACC**, Cilt: 2, Sayı: 2, 2017, s. 227.

⁴⁰⁵ A.Uçar, *Diazoma*, s. 10; Çalık, s.28.

Tiyatronun ortaya çıkmasıyla birlikte tiyatro maskları da önem kazanmıştır. Ancak maskların ya da mask kullanımının tam anlamıyla tiyatro sanatı ortaya çıkmadan önce var olduğu unutulmamalıdır⁴⁰⁶. İlk başlarda gösterilerinde kadınların yer almadığı için kadın rolüne girebilmede⁴⁰⁷, tiyatro yapılarının büyük olmasından dolayı seyircilerin karakteri tanınmasında kolaylık sağlamada⁴⁰⁸, Dionysos için yapılan törenlerde tanrının duygularını belirtmede⁴⁰⁹, maskelerin kullanıldığı bilinmektedir. Farklı coğrafyalarda çeşitli kullanımlara sahip olan masklar⁴¹⁰ Tragedya ve Komedy maskları olmak üzere bölümlere ayrılmaktaydı⁴¹¹ ve yapımlarında birçok farklı malzeme kullanılmaktaydı⁴¹². Ayrıca tiyatro oyunlarında kullanılan bu maskların sesin izleyiciye duyurulmasında yardımcı bir rol üstlendiği de bilinmektedir⁴¹³.

Masklar dışında ilgi çeken diğer bir özellik, Yunan oyunlarında hayvanların da kullanıldığıdır. Ancak bunların işlevi Roma tiyatrolarında yapılan hayvan dövüşlerinden çok farklıdır.⁴¹⁴

Yunan tiyatrolarının kent içerisindeki yeri arazi koşullarına göre lokalize edilmiştir⁴¹⁵. İlk örneklerinin Mısır ve Mezopotamya’da görüldüğü⁴¹⁶ tonoz ve kemer teknolojisinin gelişmemiş olması, Yunanlıları tiyatro yapımında araziye bağlı kılmıştır. Genellikle yüksek bir dağ ya da tepenin eteği tiyatroların yapılmasına en uygun konum olmuştur⁴¹⁷. Tiyatro sanatının gelişimi MÖ VII.-VI. yüzyıla kadar götürülse de yapı olarak varlığı MÖ V. yüzyıl ve sonrasında gözlemlenmektedir. Yunan tiyatroları Roma tiyatroları gibi muhteşem bir mimari yapıya dönüşmemiştir⁴¹⁸.

⁴⁰⁶ Durmuş, s.16.

⁴⁰⁷ Fuat, s. 20.

⁴⁰⁸ Zühre İndirkaş, “Antik Yunan’da Tiyatro Maskları”, **Tiyatro Tiyatro**,1997, s. 42.

⁴⁰⁹ Durmuş, ss.16-17.

⁴¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Alison Burford, **Craftsmen in Greek and Roman Society**, Cornell University Press, London, 1972, s. 122; Ronald L. Grimes, “The Life History of a Mask”, **The Drama Review**, Cilt: 36, Sayı: 3, 1992, s. 61; Özgür Kaptan, “Pişmiş Toprak Maskeler”, **I. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Eskişehir, 2001, s.58.

⁴¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Altıntaş, ss.18-20.

⁴¹² Kaptan, s.56; Zühre İndirkaş, “Dionysos, Tanrının Maskesi ya da Meskenin Tanrısı”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü**, Sayı 5, İstanbul, 2004, ss. 53-60.

⁴¹³ C. Öz, s. 127.

⁴¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Peter D. Arnott, “Animals in The Greek Theater”, **Greece&Rome**, Cilt: 6, Sayı:2, 1959, ss. 177-179.

⁴¹⁵ Aşkıdıl Akarca, **Şehir ve Savunması**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998, s. 27.

⁴¹⁶ Nil Dirlik, “Antik Dönemde Kemer ve Tonoz”, **Tarih Okulu Dergisi (TOD)**, 10, XXXII, 2017, s. 819.

⁴¹⁷ Wycherley, Kentler, s. 129.

⁴¹⁸ Bieber, ss. 73, 127.

Klasik Dönem sınırları içerisinde değerlendirebileceğimiz ilk yapıların bir sonraki dönemde onarım görmesi, dönem özellikleri konusunda karışıklık yaratır ve tipoloji konusunda ayrıntılı bilgiler sunmaz. Helenistik Dönem, Yunan kültürü ile ortaya çıkan tiyatro sanatının somut yapı örneklerini sunar. Oyunların Dionysos şenlikleri dışında da oynanmaya başlaması ile nitelikli oyuncuya olan istek artmış, belki de bunun bir sonucu olarak Helenistik Dönem tiyatrosu tümüyle profesyonelleşmiştir⁴¹⁹. Helenistik Dönem tiyatrosu genel prensiplere bağlı kalmanın yanında bazı değişiklikleri de bünyesinde barındırmıştır⁴²⁰. Bunlar, dönemin iyi örnekleri arasında sayılan Priene, Orupus, Ephesos, Delos, Epidauros, Oeniade, Sicyon, Pergamon, Korinth ve Alexandria’da görülmektedir⁴²¹. Tiyatro yapılarının yaygınlığı ve örnekleri bu dönemde artış gösterir. Hem Yunan hem de Anadolu topraklarında bugün hala ayakta kalan erken dönem yapıları Helenistik Dönem’e tarihlenir.

Yunan tiyatroları Roma tiyatrolarının aksine demokratik ve dinsel bir yapıdır ve tiyatro oyunlarında ya da gösterilerde ana mekân *orkhestra*’dır. Rahiplere ya da din görevlilerine ayrılan ön koltukların arkasında da ışınal olarak bölümlere ayrılmış herkese eşit görsel bir alan sunan *theatron* bulunur. Bu bölüme girişler ayrı alanlardan değil, *scaena*’nın yan kanatlarında bulunan girişlerden sağlanır⁴²².

1.2.2. Roma Tiyatrolarının Gelişimi ve Temsilleri

Romalılar MÖ 509 yılında son Etrüsk kralını tahtan indirerek Cumhuriyet Dönemi’ne geçinceye kadar bu coğrafyada Etrüskler hâkim olmuştur. Cumhuriyet Dönemi’nden sonra Roma’nın izlediği yayılmacı politika ile Yunanlıların yönetimi altındaki topraklar ele geçirilmiştir. MÖ 240 yılında Yunan tiyatro kültürü ile tanışan Romalıların tiyatro başlangıcı bu tarihe verilir. Ancak bu tarih Roma öncesinde özellikle Etrüsklerin yapmış olduğu teatral gösteriler ya da yapıların başlangıcını göstermez⁴²³.

⁴¹⁹ Brockett, s.50.

⁴²⁰ Dörpfeld ve Reisch, s. 375.

⁴²¹ Brockett, s. 51.

⁴²² Aktüre, Braudel, s. 157.

⁴²³ Brockett, s.59.

Etrüsk geleneğinin Roma tiyatrosuna kattığı özellikleri değerlendirmek zor olsa da Roma’da tiyatro sanatı Etrüskler ile başlamaktadır.⁴²⁴ Etrüsklerin bu dönem içerisinde oluşturdıkları mimari yapılar, İmparatorluk dönemindeki yapılara öncülük etmiştir.⁴²⁵ Tiyatro sanatının ilk filizlenmeye başladığı İmparatorluk öncesi bu dönemlerde *Satura* adı⁴²⁶ verilen bir komedi türü bulunuyordu. *Satura*’ların kökeni ise Yunan tiyatrolarına benzer şekilde Demether kültüne uzanan törenlerle ilişkiliydi⁴²⁷. Bu komedi oyunları Demether adına düzenlenen ve ezgiler ile oynanan gülünç dansların bir sonucudur⁴²⁸. Zeus (Jüpiter) adına da festivallerin varlığı bilinir⁴²⁹. Yunanlılarda olduğu gibi Romalılarda da dinsel törenlere bağlı olarak oyunlar oynanmıştır⁴³⁰, Ancak Yunan kültüründe olduğu gibi dinsel yönü çok ağır basmamaktadır⁴³¹.

İlk *Satura*’ların MÖ 364 yılında Roma’da düzenlenen *Ludi* oyunlarında oynandığı düşünülmektedir⁴³². *Ludi*⁴³³ oyunları aslında dinsel festivallerdi⁴³⁴. Temelinde eğlence yatan bu festivallerin⁴³⁵ çok sayıda türü bulunuyordu⁴³⁶. Başlangıçta şehir merkezlerinde ya da kasabalarda sergilenen oyunlar için zamanla *Circus*, *Amphitheatro* ve tiyatro gibi büyük yapılar inşa edilmiştir.⁴³⁷ Komedi türünün

⁴²⁴ Özel Teraman, **Roma Dönemi Tiyatro-Tapınak Kompleksleri ve Anadolu’daki İzdüşümleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007, s.104.

⁴²⁵ Heiner Knell, **Bauprogramme Römischer Kaiser**, Mainz Am Rhein: Philipp Von Zabern, 2004, s. 25.

⁴²⁶ Mark Griffith, “Telling the Tale: A Performing Tradition from Homerto Pantomime”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, s. 27.

⁴²⁷ Kargı, s.18.

⁴²⁸ Kargı, s.18.

⁴²⁹ Sander M. Goldberg, “Comedy and Society from Meander to Terence”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, s. 131.

⁴³⁰ Beacham, *Playing Places*, s. 222; Hanson, s. 4.

⁴³¹ Richard P. Martin, “Ancient Theatre and Performance Culture”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, s. 49.

⁴³² Hanson, ss. 10–11; Teraman, s.107; Kargı, s.18.

⁴³³ Tekil hali *Ludus* olarak kullanılır. Aynı zamanda *Spectacula* olarak da bilinmektedir.

⁴³⁴ Torill Christine Lindstrom, “The Animals of the Arena: How and Why Could Their Destruction and Death be Endured and Enjoyed”, **World Archaeology**, Cilt: 42, Sayı:2, 2010, s. 311; Inge Nielsen, “Cultic Theaters and Ritual Drama in Ancient Rome”, **Res Bene Gestae**, Recherche Di Storia Urbana Su Roma Antica in Onore Di Eva Margareta Steinby, Roma, 2008, (Cultic), s. 239.

⁴³⁵ Griffith, s. 27.

⁴³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Brockett s. 63.

⁴³⁷ C. Holleran, “Public Entertainment Venues in Roma and Italy”, **Bread and Circues: Euergetism and Municipal Patronage in Roman Italy**, (Ed. Kathryn Lomas ve Tim Cornell), Routledge, London, 2003, ss. 46-59.

gelişmesinde önemli yere sahip olan *Satura*'lar, Yunan komedi ürünleri ile benzerlikler göstermektedir, ancak aynı durum Tragedya için söz konusu olmamıştır. Roma'da Trajedi türünde oynanan bir oyunda seçilen Trajedi karakterleri yüzünden özür dileyen yazarların varlığı bilinmektedir⁴³⁸. Yunan kültüründe Dionysos şenlikleri ile birlikte ortaya çıkan Drama türü ise Roma'da MÖ 240 yıllarında görülmeye başlar⁴³⁹. Roma'da önemli yere sahip olan *Ludi* oyunlarında⁴⁴⁰ *Satura*'lar dışında araba yarışı, kökeni Etrüsklere dayanan Gladyatör dövüşleri⁴⁴¹ gibi farklı tipte birçok oyun oynanıyordu. Başlangıçta tapınaklarda, forumlarda, sirklerde⁴⁴² yapılan gösteriler MÖ 240 yıllarında⁴⁴³ Tragedya ve Komedi gibi eserlerin çevrilmesi⁴⁴⁴ ile ahşaptan geçici bir yapıda sunulmaya başlamıştır⁴⁴⁵.

Ludi oyunlarının tapınaklar ile de bağlantısı bilinmektedir. Çünkü burada oynanan oyunlar ya da verilen kurbanlar genellikle tanrılara sunulurdu. Çoğu tapınağın ortasında bir tiyatronun bulunmuş olması⁴⁴⁶ aslında Roma tiyatrolarının gelişiminde bu yapıların da gözden geçirilmesi gerektiğini göstermiştir.

Tapınım/Kült tiyatrosu olarak da adlandırılabilen bu yapıların, kurban seremonilerinde kullanıldığı bilinir⁴⁴⁷ ve geçici platform ya da sahne binaları yerleştirilerek oyunlar oynanan Magna Mater Tapınağı⁴⁴⁸ bu gruba örnektir. Erken örnekler din konusunda önemli bir yere sahip olan ve bu konuda diğer merkezleri etkileyen Etruria, Magna Graecia ve Sicilya sınırları içerisinde bulunmaktadır⁴⁴⁹.

⁴³⁸ Şener, s. 57.

⁴³⁹ Graf, s. 55.

⁴⁴⁰ Marry T. Boatwright, "Theaters in the Roman Empire" **The Biblical Archaeologist**, Cilt: 53, Sayı: 4, 1990, s. 187.

⁴⁴¹ Hasan Malay ve H. Silay, **Antik Devirde Gladyatörler**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1991, s.8.

⁴⁴² Teraman, s.124; A.Uçar, Diazoma, s. 13.

⁴⁴³ Howard Hayes Scullard, **Festivals and Ceremonies of the Roman Republic**, Cornell University Press, 1981, s. 40.

⁴⁴⁴ Altıntaş, s. 33.

⁴⁴⁵ A.Uçar, Diazoma, s. 13.

⁴⁴⁶ Hanson, s. 93.

⁴⁴⁷ Inge Nielsen, "Theater und Kult im Antiken Italien", **Ikönographie und Ikönologie**, Interdisziplinäres Kolloquium Münster 2001, Ugarit-Verlag Münster, 2004, (Kult), s. 65.

⁴⁴⁸ Pietro Romanelli, **Lo scavo al Tempio della Magna Mater sul Palatino e nelle sue Adiacenze**, Monumente Antichi 46,1963, s. 202; Nielsen, Kult, s. 67.

⁴⁴⁹ Inge Nielsen, "Kultische Theater in Italien und in den Westlichen Provinzen: Ein Vergleich", **Theaterbauten als Teil Monumentaler Heiligtümer in den Nordwestlichen Provinzen Imperium Romanum: Architektur-Organisation-Nutzunf**, Internationales Kolloquium in Augusta Raurica, 18-21 Semptember 2013, Forschungen in August, 50, 2016, (Theaterbauten), s. 81.

Tiyatronun ortaya çıkmasında ilk adımlar olan bu tiyatroların daha geç örnekleri imparatorluğun yayıldığı Ürdün- Petra⁴⁵⁰, Suriye-Palmyra, Delos adasında, Irak- Tigris⁴⁵¹, Yunanistan-Sparta, İtalya -Magna Mater, Gabii'de bulunmaktadır⁴⁵². Kült tiyatroları yanında bu yapılarla birleşmemiş kutsal alanlar da imparatorluk içerisinde bulunuyordu. Bu tiyatrolar, yalnızca dini ritüellerle bağlantılı Drama ya da oyunlar için kullanılmıştır⁴⁵³. Ancak oyunlar için kullanılan ve Yunan tiyatrolarında olduğu gibi yakınında tapınak bulunan Pergamon tiyatrosu gibi örnekler de mevcuttu. Pompeius tiyatrosunda ise tapınak yapının en üstünde konumlandırılmıştır⁴⁵⁴.

Tiyatro yapısı oyunların sosyal hayata girmesiyle hemen ortaya çıkmamıştır ve Yunan örnekleri ile karşılaştırıldığında tiyatronun bir yapı olarak yavaş geliştiği söylenebilir⁴⁵⁵. Geç gelişim göstermiş olsa da Roma dünyasında tiyatrolar, Yunan ve Anadolu'da olduğundan daha fazla önem taşıyordu⁴⁵⁶.

İlk örneklerinin ahşaptan yapıldığı bilinen Roma tiyatrolarında⁴⁵⁷ ahşap malzemenin yangın sebebi ile yasaklanmasına rağmen, oyunlar ve festivaller için tiyatro yapısının gerekliliğinden dolayı yapımına devam edilmiştir. MÖ 179 yılında Marcus Amelius Lepidus⁴⁵⁸ bugün Marcellus tiyatrosunun olduğu yerde ilk tiyatroyu yaptırmaya başlar. MÖ 179-174 yıllarında iki kez kalıcı tiyatro yapılmaya çalışılmış ancak başarılı olunamamıştır. MÖ 153 yılında üçüncü kez yapılmaya başlanmasının ardından halkın değerleri açısından istenilmeyen ve zararlı olduğu düşünüldüğünden yapımı durdurulur⁴⁵⁹. Ahşap tiyatroların en şaşırtıcı olanı MÖ 58 yılında M. Aemilius'un yaptırmış olduğu tiyatrodur⁴⁶⁰.

⁴⁵⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Rune Frederiksen, "Theater in Temple", **Petra Great Temple**, Cilt: 3, 2017, ss. 149-186.

⁴⁵¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Inge Nielsen, "Das Kultische Theater: Ein Beispiel Architektonischer Innovation im Orient", **Austausch und Inspiration**, Verlag Philipp Von Zabern. Mainz am Rhein, 2008, ss. 152-159.

⁴⁵² Ayrıntılı bilgi için bkz. Nielsen, Theaterbauten, ss. 81-94.

⁴⁵³ Nielsen, Cultic, s. 239.

⁴⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Dorothy Kent Hill, "The Temple above Pompey's Theater", **The Classical Journal**, Cilt: 39, Sayı: 6, 1944, ss. 360-365; Maria C. Gagliardo ve James E. Packer, "A New Look at Pompey's Theater: History, Documentation and Recent Excavation", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 110, Sayı:1, 2006, ss. 93-122.

⁴⁵⁵ Teraman, s.124; A.Uçar, Diazoma, s. 13.

⁴⁵⁶ Boatwright, s. 184.

⁴⁵⁷ Kargı, s.30.

⁴⁵⁸ Constance Campbell, "The Uncompleted Theaters of Rome", **Theatre Journal**, Cilt: 55, Sayı:1, Ancient Theatre, 2003, s. 67.

⁴⁵⁹ A.Uçar, Diazoma, s. 13.

⁴⁶⁰ Altıntaş, s. 31; Ayşe F. Erol, "Aedikula Mimarisinin Orijini ve Mimari İkonografisi Üzerine Bir Gözlem", **Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, 10, 16, 2009, s.63.

Roma’da tiyatro mimarisinin taştan yapılması ve kalıcı olması MÖ 55 yılında Pompeius tiyatrosunun yapılması ile başlamaktadır⁴⁶¹ ve Roma tiyatrolarının prototipi olarak kabul edilir⁴⁶². Pompeius tarafından yaptırılan ve kendi adıyla anılan bu ilk taş yapı, bilinen tiyatro anlayışı dışında çok kompleks bir yapıydı. Tiyatronun içerisinde senatonun toplandığı yaptığı *Curi* olarak bilinen yapı bile bulunuyordu⁴⁶³.

Roma tiyatrolarının gelişim göstermesinde önemli yere sahip⁴⁶⁴ olan tiyatronun yarım kaldığı ve tamamlanamadığı da bilinmektedir⁴⁶⁵. MÖ 55 yılına kadar Roma’da taş tiyatro yapısına rastlanmaz⁴⁶⁶. Ancak tiyatroların taştan yapılmış daha erken örneklerine Yunan kolonilerinin bulunduğu Güney İtalya ve Sicilya’da rastlanmaktadır⁴⁶⁷. Plutarkhos Pompeius’un Mytilene tiyatrosundan esinlenerek bu yapıyı yaptırdığını bildirmektedir⁴⁶⁸. Sürekli olarak onarımdan geçen tiyatroda *scaena* Vitruvius tasarımına göre planlanmıştır⁴⁶⁹. Tiyatronun en dikkat çekici özelliklerinden biri de Yunan tiyatrolarında olduğu gibi bir tapınağın yer almasıdır⁴⁷⁰.

MÖ I. yüzyıl civarında edebi kaynaklardan edinilen bilgilere göre Roma’da bu dönemde oynanan komedya oyunları geçici tiyatrolarda sergilenirken, Güney İtalya ve Sicilya’da bu gösteriler taş malzeme kullanılarak inşa edilmiş yapılarda oynanıyordu. Bunların en güzel örnekleri MÖ 200 yılında yapılmış olan Pompei Büyük tiyatro⁴⁷¹, Sicilya sınırları içerisinde yer alan; ilk yapım tarihi MÖ V. yüzyıl olduğu tahmin edilen ancak bugünkü şeklini MÖ 230 yıllarında alan Syrakusai tiyatrosu, Helenistik Dönem’de yapılmış ancak MÖ 254 yılında restore edilmiş Tyndaris tiyatrosu ve MÖ

⁴⁶¹ Teraman, s. 130; Boatwright, s. 189; Frank B. Sear, “Vitruvius and Roman Theater Design”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 94, Sayı: 2, 1990, (Vitruvius), s. 249; Little, Scaenographia, s. 416.

⁴⁶² Beacham, *Playing Places*, s. 202.

⁴⁶³ Richard Beacham ve Hugh Denard, “The Pompey Project: Dijital Research and Virtual Reconstruction of Rome’s First Theatre”, **Computers and Humanities**, Kluwer Academic Publisher, 37, Netherlands, 2003, s. 129.

⁴⁶⁴ Richard Beacham, “Virtually Theater: Computer-assisted Reconstructions of Ancient Theatrical Spaces”, **New Approaches to Theatre Studies and Performance Analysis**, Paper Presented at the Colston Symposium, Bristol, 21-23 March 1997, *Theatron Band III*, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2001, s. 148.

⁴⁶⁵ Tamamlanmamış tiyatroların ayrıntıları için bkz. Campbell, ss. 67-79.

⁴⁶⁶ Martin Thorpe, **Roma Mimarlığı**, Homer Kitapevi, İstanbul, 2002, s.56; Haddad ve diğerleri, s. 246.

⁴⁶⁷ Richard Beacham, “The Development of the Roman Stage: A Missing Link Restored” **Theatre Research International**, Cambridge University Press, Cilt: 5, 1979, (Roman Stage), s. 41.

⁴⁶⁸ A. K. Öz, *Restitüsyon Önerileri*, s. 30; Nutku, s. 79; Fiechter, s. 83.

⁴⁶⁹ David B. Small, “Studies in Roman Theater Design”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 87, Sayı:1, 1983, s. 59.

⁴⁷⁰ Beacham, *Playing Places*, s. 222.

⁴⁷¹ Sear, *Vitruvius*, s. 249.

III. yüzyıl ortalarında yapılmış Segesta tiyatrosudur. Roma’da taş tiyatroların diğer en güzel örneği bugün hala ayakta olan, yapımına MÖ 44 yılında başlanan ve MÖ 13 yılında tamamlanan, Vitruvius’un Roma tiyatrosu planına göre planlanan⁴⁷² Marcellus tiyatrosudur⁴⁷³. Bazı imparatorlar tarafından onarım gördüğü de bilinmektedir⁴⁷⁴. Bunun dışında bu dönem hakkında bilgi veren diğer önemli yapı ise MÖ 11 yılında yapılan Balbus tiyatrosudur⁴⁷⁵.

Taşın tiyatro yapımında kullanılmaya başlamasına rağmen bazı bölgelerde ahşap tiyatroların varlığını bir süre devam ettirdiği belirtilir. İmparatorluk döneminde bunların yerini tamamen kalıcı tiyatrolar almıştır⁴⁷⁶. İmparatorluk döneminde yapılan Ostia tiyatrosu, Colesseum, Arles tiyatrosu, Orange tiyatrosu, Sabratha tiyatrosu, Korinth tiyatrosu Roma tiyatro mimarisine göre yapılmış iyi örneklerdir. Korinth tiyatrosu Roma tiyatrolarının Yunan topraklarındaki prototipidir⁴⁷⁷. Roma tiyatrosu Yunan tiyatrosu üzerine inşa edilmiştir ve kalıntılar her iki dönem için de bazı bölümlerde izlenebilmektedir.

Yunan tiyatrolarında en belirgin problemlerden birisi statiktir. Kolon probleminin⁴⁷⁸ cavea’nın yamaca yaslanmasını zorunlu kılmıştır. Romalılar bu statik problemi yüksek mimarlık ve mühendislik bilgileri sayesinde aşmış, Roma betonu (Opus Caementicium)⁴⁷⁹ ile güçlendirdikleri tonoz ve kemerler yardımıyla⁴⁸⁰ tiyatro yapılarını topografyadan bağımsız hale getirmiştir.⁴⁸¹ Bu yüzden Yunan tiyatrolarında olduğu gibi, yamaca yaslanan tiyatro yapılarına gereksinim duyulmamıştır⁴⁸².

⁴⁷² Sear, Vitruvius, s. 249.

⁴⁷³ Little, Scaenographia, s. 416.

⁴⁷⁴ Brockett, s.72.

⁴⁷⁵ Brockett, s.72.

⁴⁷⁶ Brockett, s.71.

⁴⁷⁷ Valentina Di Napoli, “Architecture and Romanization: The Transition to Roman Form in Greek Theaters of the Augustan Age”, **The Architecture of the Greek Theatre**, (Ed. Rune Federiksen, Elizaberth R. Gebhard ve Alexander Sokolicek), Acts of an International Conference at the Danish Institute at Athens 27-30 January 2012, Monographs of the Danish Institute at Athens, Cilt: 17, 2015, s. 368.

⁴⁷⁸ Sear, Vitruvius, s. 249.

⁴⁷⁹ Jean Pierre Adam, **Roman Building: Material & Techniques**, Çev. Mathews Anthony, B.T. Batsford Ltd. London, 1994, s. 67.

⁴⁸⁰ Thorpe, s. 58.

⁴⁸¹ A.Uçar, Diazoma, s. 17; Ashby, s. 140; Alexandra Retzleff, “Near Eastern Theaters in Late Antiquity”, **Phoenix**, Cilt: 57, Sayı: 1-2, 2003, s. 117.

⁴⁸² Boatwright, s. 388.

Düz bir alanda elde edilebilen oturma sıraları⁴⁸³, tiyatro mimarisinde yeni gelişkin örneklerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu durum kentlerin kurulmasında yerinin önceden planlanması avantajını Romalılara sunmuştur. Bu tiyatrolar Anadolu sınırları içerisinde bulunan Nicaea ve Side⁴⁸⁴ tiyatroları ile temsil edilmektedir. Tamamen kemer ve tonoz teknolojisi ile yapılan oturma sıraları Side örneğinde küçük bir farklılık gösterir. Tiyatroda Helenistik Dönem tiyatrolarında olduğu gibi *alt cavea* yamaca yaslanmıştır. Ancak Roma İmparatorluk Dönemi'nde Helenistik Dönem'deki gibi yamaç eğimi kullanılarak tiyatroların inşa edildiği bilinmektedir ve bunun örneklerine İber Yarımadası'nda rastlanmaktadır⁴⁸⁵.

Roma tiyatroları ilk örneklerde Yunan tiyatroları gibi dinsel özellikler göstermesine rağmen, imparatorluk döneminde dinsel içerikler yerine⁴⁸⁶ genellikle politik ve propaganda amaçlı kullanılmıştır. İmparatorluk öncesinde kültürel faaliyetlerin de tiyatro sanatında önem teşkil ettiğini⁴⁸⁷ unutmamak gerekir. Komedyalı ve Tragedya gibi olan oyunlara ilgi azalmış bunun yerine kökeninin Etrüsklere dayandığı düşünülen ve zengin Roma vatandaşlarının organize ettiği⁴⁸⁸ Gladyatör dövüşleri⁴⁸⁹ (Munera)⁴⁹⁰, Venationes⁴⁹¹ (Hayvan dövüşleri), Kolymbetra⁴⁹²/Naumachia⁴⁹³ (Su Gösterileri)⁴⁹⁴ gibi oyunlar sergilenmeye başlamıştır⁴⁹⁵. Çünkü Roma'da sergilenen oyunlarda Yunan tiyatrolarının aksine

⁴⁸³ Aktüre, Braudel, s. 157.

⁴⁸⁴ Aydın Uçar, "A Study of the 2nd Diazoma of the Side Theater", **Historical Constructions**, 2001, s. 218.

⁴⁸⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Aktüre, Braudel, ss. 153-177.

⁴⁸⁶ Kargı, s.30.

⁴⁸⁷ Hanson, s. 93.

⁴⁸⁸ Abdurrahman Uzunaslan, "Antik Roma'da Gladyatör Oyunları", **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 12, 2005, s.21.

⁴⁸⁹ Ferrero, Batı Anadolu, s. 156. Ayrıca bkz. E. J. Jory, "Gladiators in the Theatre", **The Classical Quarterly**, Cilt: 36, Sayı:2, 1986, ss. 537-539.

⁴⁹⁰ Rush Rehm, "Festivals and Audiences in Athens and Rome". **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, s. 193.

⁴⁹¹ Brockett, s. 74; Christopher Epplett, "The Capture of Animals by the Roman Military", **Greece&Rome**, Cilt: 48, Sayı: 2, 2001, s. 210.

⁴⁹² Çalık, s.32.

⁴⁹³ Barış Seyhan, "Antik Çağda Küçük Asya'da Festivaller ve Panayırılar", **I. Disiplinlerarası Turizm Kongresi**, 27-30 Mayıs 2010, Nevşehir, 2010, s.100; Brockett, s. 74.

⁴⁹⁴ Su gösterilerinin Myra, Hierapolis, Miletos, Ephesos gibi tiyatrolarda oynandığı düşünülmektedir. Bkz. Çalık, s.32.

⁴⁹⁵ Ferrero, Batı Anadolu, s. 142.

seyircileri memnun etme ve eğlendirme⁴⁹⁶ üzerine bir kurgu vardır⁴⁹⁷. Tiyatro anlayışındaki bu değişim, tiyatro yapılarında da bazı değişikliklere neden olmuştur. Hayvan dövüşü oyununda hayvanların seyirciye zarar vermesini engellemek adına ya korkuluklar yerleştirilmiş ya da oturma sıralarının en önde birkaç basamağı kaldırılarak bir duvar inşa edilmiştir⁴⁹⁸. Bu durum *cavea*'nın *orkhestra* seviyesinden biraz daha yüksekte olmasını gerektirmiş ve oturma basamakları Wadi Sabra, Caesarea ve Neapolis, Aspendos örneklerinde olduğu gibi yaklaşık 1 metre yükseklikten başlamıştır⁴⁹⁹. Ancak *cavea*'da oturma sıraları yükseltilmeden alt seviyeden başlayan basamaklar önüne parapet yerleştirildiği Scythopolis⁵⁰⁰, Cyrrhus⁵⁰¹ tiyatrosu gibi örneklere de rastlanmaktadır. Özellikle MS III. yüzyılda gladyatör ve hayvan dövüşlerinin de yapılmaya başlandığı tiyatrolarda *orkhestra* yüksek koruma duvarı ile çevrelenmiştir ve taş bir parapet eklenmiştir.

Koro ve dini ritüellerin dışında kullanılan tiyatrolar Yunanlıların kullandığı tam daire *orkhestra*'nın şeklinin değişmesine neden olmuştur⁵⁰². Roma tiyatrosunda koro ve dini törenlerin Yunanlılara nazaran az olması ya da bu tür etkinliklerin yapılmaması *orkhestra*'ya verilen önemi azaltmıştır⁵⁰³. *Orkhestra* bu dönemde yarım daire⁵⁰⁴ ya da D şeklinde planlanmaya başlanmış⁵⁰⁵, oyun alanı ve seyircilerin oturduğu bölüm birbirlerine yakınlaştırılmış ve böylece *scaena* ve *cavea* arasında bir bütünsellik sağlanmıştır. *Orkhestra*'nın yarım daireye dönüşmesi ile *theatron*'un en ucunda yer alan insanın bile oyunu görebilmesini sağlamıştır⁵⁰⁶. Bazı durumlarda *orkhestra*'nın oturma yeri olarak kullanıldığı da bilinmektedir ve bu bölüm genellikle taş, mermer ve mozaik malzeme kullanılarak doldurulmuştur⁵⁰⁷.

⁴⁹⁶Richard Beacham, *The Roman Theatre and Its Audience*, Cambridge, Massachusetts, USA: Harvard Üniversite Press, 1991, (Audience), s. 16.

⁴⁹⁷ Beacham, Audience, s. 22.

⁴⁹⁸Ferrero, Batı Anadolu, s.161; Fik Meijer, *Gladyatörler-Tarihin En Ölümcül Sporu*, Çev. Doğa Günenç, Homer Kitapevi, 2008, s. 94.

⁴⁹⁹Arthur Segal, *From Function to Monument: Urban Landscape of Roman Palestine, Syria and Provincia Arabia*, Oxford: Oxbow Books, 1997, (Urban Landscape), ss. 13,39,80.

⁵⁰⁰Yoram Tsafir ve Gideon Foerater, "Urbanism at Scythopolis- Bet Shean in the Fourth to Seventh Centuries", *Dumbarton Oaks Papers*, Cilt: 51, 1997, Fig. 16.

⁵⁰¹ Retzleff, s. 121.

⁵⁰² A.Uçar, Diazoma, s. 16.

⁵⁰³ Altıntaş, s. 40; C. Öz, s. 120.

⁵⁰⁴ Retzleff, s. 117.

⁵⁰⁵ Ashby, s. 24; Haddad ve diğerleri, s. 245.

⁵⁰⁶ Ekrem Akurgal, *Anadolu Kültür Tarihi*, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2005, s. 402.

⁵⁰⁷ Altıntaş, s. 40.

Orchestra’da *Euripus*⁵⁰⁸ adı verilen su kanalları yine Romalılar Dönemi’nde tiyatroya eklenmiştir. Zeminde Yunanlıların aksine sıkıştırılmış toprak yerine mermer zemin kullanılmasının akustik açıdan önemli olduğu üzerinde durulmaktadır⁵⁰⁹. Kireçtaşı ya da yumuşak zeminin sesi yuttuğu ve sert zeminin sesi iletmede daha başarılı olduğu belirtilir. Mermer zemin kullanımı Ephesos ve Aspendos tiyatrolarının *orkhestra*’larında görülmektedir. Ses iletkenliğini yalnızca *orkhestra* zemini için değil, tiyatronun diğer bütün birimleri için geçerlidir. Sert hammaddenin ses iletiminde iyi olmasına rağmen Aspendos tiyatrosunda oturma basamaklarının kireçtaşından yapılması⁵¹⁰ gibi istisnai örneklerin varlığı da bilinmektedir.

Tiyatronun kullanım amaçlarının değişmeye başladığı⁵¹¹ Roma’da, birçok yeni mimari özelliğin tiyatlara eklendiği bilinmektedir. *Cavea*’ların en üst bölümlerinde yer alan *summa cavea* bölümleri⁵¹² geçiş evrelerinde görülmeye başlanmıştır. Vitruvius insanlara bir gezinti alanı oluşması ve akustik açıdan sesin daha iyi iletilebilmesi için *summa cavea*’nın gerekli olduğunu belirtmiştir. Asya’nın en iyi korunmuş, Pamphylia bölgesinin en önemli yapısı olan⁵¹³ ve Anadolu içerisindeki en güzel Roma tiyatrosu örneklerinden biri Aspendos tiyatrosunda *summa cavea* yapılmıştır. Ancak günümüze bu galerilerle alakalı çok az kalıntı ulaşmıştır⁵¹⁴.

Cavea gradus denilen kademeli oturma sıralarından oluşuyordu ve bunlar *praecinctio/balteus*⁵¹⁵ ile katlara ayrılmıştır. *Aditus scaena*’ya kemer ya da tonozla birleştirilmiş ve mimari bütünsellik sağlanmıştır⁵¹⁶. Yan kanatların bu şekilde kapatılması seyirci ve oyuncuların dış mekanla ilişkisini tamamen kesmiştir⁵¹⁷. Bazen üzeri kemerle örtülü bir geçit haline dönüşen *aditus* üzerinde birkaç merdiven

⁵⁰⁸Retzleff, s. 120.

⁵⁰⁹Thanos Vovolis, “Acoustical Mask and Sound Aspects of Ancient Greek Theatre”. **Classica-Revista Brasileira de Estudos Clássicos**, Cilt: 25, Sayı: 1/2, 2012, s. 152.

⁵¹⁰Ünsal, ss. 390-391.

⁵¹¹Zeynep Aktüre, “Yunanistan’daki Antik Tiyatrolarda Yapı-Mekân-Zaman İlişkisi Üzerine Bir Deneme”, **Eski Çağın Mekânları, Zamanları, İnsanları**, Homer Kitabevi, İstanbul, 2001, s. 170.

⁵¹²Ferrero, Batı Anadolu, s. 122.

⁵¹³George E. Bean, **Eskiçağda Güney Kıyılar**, Çev. İnci Delemen ve Sedef Çokay, Arion Yayınevi, İstanbul, 1997, s.54; Rüstem Duyuran, **The Ancient Cities of Western Anatolia**, Turkish Press, Broadcasting and Tourist, Ankara, 1951, s. 17; Bieber, s. 208; Axel Boëthius ve John Bryan Ward-Perkins, **Etruscan and Roman Architecture**, 1970, s. 409.

⁵¹⁴Ferrero, Batı Anadolu, s. 64.

⁵¹⁵Small, s. 87.

⁵¹⁶A.Uçar, Diazoma, ss. 16-17; Thorpe, s. 57.

⁵¹⁷Mortimer Wheeler, **Roma Sanatı ve Mimarlığı**, Çev. Zeynep Koçel Erdem, Homer Kitabevi Yayınları, 2004, s. 112; M. Roth, Leland ve Ergun Akça, **Mimarlığın Öyküsü**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002, s. 294.

kesilerek *tribunalia*⁵¹⁸ adı verilen özel bölümler yapılmıştır ve Bostra tiyatrosunda⁵¹⁹ örneği görülen bu bölüm genellikle senatörlere ayrılmıştır⁵²⁰. Ancak *tribunalia* bölümlerinin *cavea* ortasında bulunduğu Caesarea gibi örnekler de bulunmaktadır. Augustus 'un yasaları ile politik ve sosyal ayrımlar oturma yerlerinde düzenlemeleri gerektirmiş olmalıdır⁵²¹. Yönetici sınıfı ya da önemli insanlara ayrılan oturma yerlerine normal halkın kullandığından farklı girişler planlanmış ve iki sınıfın ayrımı yapılmıştır⁵²². Nicaea tiyatrosunda *tribunalia* 'ya ulaşım *analemma* duvarı üzerinde yapılan ayrı bir geçişle sağlanmıştır.

Helenistik Dönem'den bilinen *prohedria* yani loca koltukları Roma tiyatrolarında da kullanılmıştır ancak Roma Dönemi'nde bu koltuklar *Bisellum*⁵²³/*Bisellia*⁵²⁴ olarak adlandırılır. Helenistik Dönem'de genellikle *orkhestra* zemini üzerinde yer alan koltuklar, Roma Dönemi'nde *cavea*'nın büyümesiyle *praecinctio*'nun önüne yerleştirilmiştir⁵²⁵.

Cavea taş ayaklar, tonozlar ve kemerler üzerinde yükseldiğinden sirkülasyon yapı içerisinde birçok yerden sağlanmıştır⁵²⁶. Geliştirilen teknoloji sayesinde tiyatro üzerine *vomitorium*⁵²⁷ adını verilen çok sayıda giriş ve çıkış alanları eklenmiştir⁵²⁸. Bu geçişler sayesinde farklı statülere sahip seyirciler bölümlere ayrılmıştır. Yunan tiyatrolarında görülmeyen bu özellik Romalıların farklı sosyal sınıflara sahip olmasından kaynaklanmaktadır⁵²⁹. Oturma basamaklarının bulunduğu *cavea* bölümü Yunan tiyatrolarının aksine 180 dereceye sabitlenmiştir⁵³⁰. Ancak yarım daireyi yani 180 dereceyi aşan *caveası* ile Side⁵³¹ örneğinde bunun aşıldığı görülür.

⁵¹⁸ Retzleff, s. 118.

⁵¹⁹ Arthur Segal, "Die Theaterbauten im Alten Palastina in Römisch-Byzantinischer Zeit: Eine Historisch-Archaeologische Untersuchung", *Antike Welt*, Cilt: 18, Sayı:1, 1987, (Alten Palastina), s. 11, Abb. 19-20.

⁵²⁰ Frank Sear, *Roman Theaters an Architectural Study*, Oxford University Press, London, 2006, (Roman Theaters), s. 6.

⁵²¹ Eric Csapo ve William J. Slater, *The Context of Ancient Drama*. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1995, ss. 306-307.

⁵²² Aktüre, Braudel, s. 157.

⁵²³ Özdilek, Rhodiapolis, s.58.

⁵²⁴ Small, s. 87.

⁵²⁵ Ferrero, Batı Anadolu, s.140.

⁵²⁶ Kargı, s.31.

⁵²⁷ Bieber, s. 72.

⁵²⁸ Ferrero, Batı Anadolu, s. 55.

⁵²⁹ Ferrero, Batı Anadolu, s. 129.

⁵³⁰ Yaşaroğlu, s. 12.

⁵³¹ Volkan Öztekin, *Side Agora-Tiyatro Kompleksi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2017, s.23.

Çok etkileyici örneklerinin olduğu *scaena*, Roma İmparatorluk Dönemi'nde Romalıların karakterize ettiği özgün nitelikler kazanmıştır. Kendine özgü mimari dili olan *scaena*⁵³² çok daha süslü, yüksek ve önemli⁵³³ hale gelmiştir. Günümüze ulaşan *scaena* yapıları Helenistik ve Roma⁵³⁴ Dönemi'ne aittir⁵³⁵. İlk ahşap örnekleri hakkındaki bilgiler *phylax*⁵³⁶ olarak bilinen seramik grubunda boyanmış olan sahnelerden⁵³⁷ ve freskolardan⁵³⁸ alınmaktadır. Romalıların ahşap *scaena* yapısına farklılıklar kattığını söylemek yanlış olmaz. Yunan örnekleri ile karşılaştırıldığında çok daha gelişen *scaena*, ortada süslü çifte kapılar ve yanlarda konuk odaları olan kompleks bir yapıdır. Katlar arasında sütunlar, podyumlar, alınlıklar⁵³⁹, heykeller⁵⁴⁰, *scaena frons*'a açılan birden fazla kapı göze çarpar. MÖ II. yüzyıl öncesinde yapılan daimî tiyatroların *scaena frons* bölümlerinin daha sade ya da düz olduğu düşünülmektedir.

Scaena yapılarının büyüklüğü tiyatroların büyüklüğü ile doğru orantılı olmuştur. Çoğu 6-12 m genişlik ile 30-90 m uzunluğu ile çok büyüktür⁵⁴¹. Yükselen *scaena* ile seyircinin gözü tamamen sahnededir⁵⁴². *Cavea*'nın en son sırası *scaena* yüksekliği ile aynı yükseklikte bitmesi portikonun akustik⁵⁴³ açısından bir işlevi olmasından kaynaklanmaktadır⁵⁴⁴. *Scaena*'nın ortaya çıkmasında aslında ses akustiğini geliştirmek olduğunu belirten kaynaklarda mevcuttur⁵⁴⁵.

⁵³² Lale Özgenel, **Eskiçağ'ın Mekanları, Zamanları, İnsanları**, ODTÜ Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans ve Doktora Araştırmaları Sempozyumu III 2-3 Haziran 2003-ODTÜ, Homer Kitapevi, İstanbul, 2005, s.9.

⁵³³ Er, s. 404.

⁵³⁴ Kargı, s.2.

⁵³⁵ George R. Kernodle, "The Fifth-Century Skene: A New Model", **Educational Theatre Journal**, Cilt: 20, Sayı:4, 1968, s. 502.

⁵³⁶ Little, Scaenographia, s. 416.

⁵³⁷ Beacham, Playing Places, s. 216.

⁵³⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Beacham, Roman Stage, ss. 39-45.

⁵³⁹ Boatwright, s. 186.

⁵⁴⁰ Süreyya Temel, "Tiyatro Mimarisinin Tiyatro Anlayışıyla Birlikte Gelişimi" **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı:55, 2016, s.535.

⁵⁴¹ Brockett, s. 72.

⁵⁴² A.Uçar, Diazoma, s. 18.

⁵⁴³ Vitruvius aynı zamanda akustik için tiyatrolarda açılan nişler içine yerleştirilen bronz küplerin varlığından bahseder. Ancak bu bronz küpler arkeolojik verilerle desteklenmemiştir.

⁵⁴⁴ A.Uçar, Diazoma, s. 18.

⁵⁴⁵ Vovolis, s. 152.

Genişleyen *scaena*⁵⁴⁶ ile izleyenlerin sahneyi daha rahat görebilmeleri için *prohedria* ya da *Bisellum* koltukları ile *orkhestra* daha alçak seviyede kalacak şekilde tasarlanmıştır.⁵⁴⁷ Sahne derinleştirilerek oyuncuların daha rahat hareket etmesi sağlanmıştır. *Orkhestra*'nın küçülmesi ile bu dönemde genellikle ahşaptan yapılan *pulpitum*⁵⁴⁸ üzerinde oyunların oynanmasına bağlı olarak *cavea*'da bulunan oturma basamaklarının ilk sırayı yükseltmesi *aditus maximus*'un ana giriş olma özelliğini kaybetmesine neden olmuştur⁵⁴⁹. *Scaena frons*'ta kullanılan *thyroma* önemini yitirerek sütunlar eklenmiş, *logeion* bölümü *proscena* özellikleri edinmiştir⁵⁵⁰. Yunanlıların *scaena frons*'u sahneye derinlik katmak için boyadıklarını Yunan tiyatroları bölümünde belirtmiştik. Roma tiyatrolarında *scaena frons*'un oluşmasında Yunan tiyatrolarındaki boyamalar arasında bir bağlantının kurulması mümkündür⁵⁵¹. Çünkü bu, resmin Roma Dönemi'nde taşla dönüşmüş şeklidir.

Oyunların oynandığı *proscena*⁵⁵² altında *hyposcaena*⁵⁵³ adı verilen sahneye ait eşyaların depolandığı odalar bulunuyordu⁵⁵⁴. Çatısının ahşapla kapatıldığı düşünülen *scaena* arkası, Yunan tiyatrolarının aksine daha özenli yapılmaya başlanmıştır. Rahatlığa önem veren Romalılar, seyirciyi güneşten koruma için *vela* ya da tenteyi kullanıma sokmuştur⁵⁵⁵. Ayrıca tiyatroların üzerlerinin kapatıldığı (*odea*)⁵⁵⁶ ve modern tiyatrolarda olduğu gibi perde (*Aulaeum*)⁵⁵⁷ kullanımının da var olduğu bilinir⁵⁵⁸.

Scaena'da *hospitalia* ya da *regia* adı verilen girişler bulunuyordu. Saray anlamına gelen *regia*⁵⁵⁹, *scaena*'daki ana girişi temsil etmekteydi. Bu kapı için *porta*

⁵⁴⁶Vitruvius, V.VII.2.

⁵⁴⁷ Ferrero, Batı Anadolu, s. 127.

⁵⁴⁸ Retzleff, s. 117.

⁵⁴⁹ A.Uçar, Diazoma, s. 18.

⁵⁵⁰ Çalık, s.31.

⁵⁵¹ Little, Sourcebook, s. 27.

⁵⁵² Jane E. Harrison, "Dr. Dörpfeld on the Greek Theatre", **The Classical Review**, Cilt: 4, Sayı:6, 1980, s. 274.

⁵⁵³ Nizami Çubuk, **Hieropolis Tiyatro Kabartmaları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2006, s. 13.

⁵⁵⁴ Kargı, s.32.

⁵⁵⁵ Brockett, s. 73.

⁵⁵⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. George Izenour, "The Ancient Roman Roofed Theater", **Perspecta**, Theater, Theatricality and Architecture, Cilt: 26, 1990, ss. 69-82.

⁵⁵⁷ Retzleff, s. 126.

⁵⁵⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. William Beare, "The Roman Stage Curtain", **Hermathena**, Sayı:58, 1941, ss. 104-115.

⁵⁵⁹ Barbara Burrell ve ברברה בוראל, "What was the Regia in Roman Theater", **Eretz-Israel: Archaeological, Historical and Geographical Studies**, Ehud Netzer Volume, 2015, s. 12.

regia ya da *valva regia* (Çoğul: *Valvae*) gibi isimler de kullanılmıştır. *Hospitalia* olarak adlandırılan kapılar ise bunun yan kanatlarında yer alan ve *scaena*'ye girişi sağlayan diğer kapılardı.

Fiechter İmparatorluk Dönemi *scaena frons*'u doğu ve batı olmak üzere iki gruba ayırmıştır⁵⁶⁰. Daire, dikdörtgen derin nişler ve *pulpitum*'a açılan 3 kapı batı stili, derin nişlerin bulunmadığı düz ve *pulpitum*'a açılan 5 kapı Doğu stili olarak belirlenmiştir⁵⁶¹. Aspendos, Side⁵⁶², Roma Dönemi'nde tekrar yenilenen *scaena* ile Ephesos⁵⁶³ örnekleri bu gruba girmektedir. Kısaca Batı tipinde üç boyutluluk, Doğu tipinde ise hacimleşmeyen iki boyutluluk söz konusudur. Derin nişli batı örnekleri Anadolu sınırları içerisinde oldukça azdır ve genellikle Doğu örneklerine rastlanmaktadır⁵⁶⁴.

Doğu ve Batı tipi gösteren Roma tiyatrolarında Yunan: Doğu, Batı: Roma gibi bir ayırım yapmak söz konusu değildir⁵⁶⁵. Her iki tipin imparatorluğun doğusunda ve batısında görülmesinden dolayı bu adlandırmanın doğru bir adlandırma olmadığı üzerinde durulmuştur⁵⁶⁶. Bunun üzerine Roma İmparatorluk Tipi (Batı), Anadolu Tipi (Doğu) şeklinde bir sınıflandırma⁵⁶⁷ yapılmıştır.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde çok sayıda tiyatro inşa edilmiştir. Bu tiyatroların en güzel örnekleri; İtalya'da bulunan Ostia, Fransa'da Arles, Orange, İspanya'da Media, Kuzey Afrika'da bulunan Timgad, Djemila, Dugga, Afrika'da Sabratha, Anadolu'da Aspendos tiyatrosudur. Yunanistan ve Anadolu'da Roma tiyatrolarının karakteristik özelliklerini taşıyan tiyatrolar oldukça azdır. Genellikle

⁵⁶⁰ Fiechter, s. 108.

⁵⁶¹ Eti Akyüz, "Ege'de Tiyatro", *Ege Mimarlık*, 4, 1993, s. 26; Arzu Öztürk, **Architektur Der Scaena Frons Des Theaters von Perge**, Von der Fakultät für Architektur, Bauingenieurwesen und Stadtplanung der Brandenburgischen Technischen Universität Cottbus zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktor-Ingenieurs (Dr.-Ing.) Genehmigte Dissertation, 1999, s. 61.

⁵⁶² Reha Günay, "Side Antik Tiyatrosu Sahne Binası 1992-2006 Yılları Çalışmaları Sonucu Ön Rapor". **Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı – Eurgetes**, Cilt: 1, İstanbul, 2008, s.545.

⁵⁶³ Friedrich Krinzing ve Peter Ruggendorfer, **Das Theater von Ephesos**, Archäologischer Befund, Funde und Chronologie, Tafelband, Forschungen in Ephesos Band II/1, Österreichischen Archäologischen Institut, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017, s. 484, Text Fig. 15.

⁵⁶⁴ March Waelkens, "Hellenistic and Roman Influence in the Imperial Architecture of Asia Minor", **Bulletin Supplemet**, The Greek Renaissance in Roman Empire: Papers From the Tenth British Museum Classical Colloquium, Sayı :5, 1986, s. 86.

⁵⁶⁵ Aktüre, Braudel, s.158.

⁵⁶⁶ Hans Hörmann, **Die Römische Bühnenfront zu Ephesos**, Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Insituts, 38-39, 1923-24, s. 338.

⁵⁶⁷ Isler, Greci, ss. 121-123.

Helenistik Dönem tiyatrolarının yeni eklemelerle Roma'nın özelliklerini aldığı görülür. Anadolu'da Nicaea ve Yunanistan'da Korinth tiyatrosu imparatorluk döneminde Roma tiyatrolarının karakteristik özelliklerini taşıyan istisnai örneklerdir.

Yunan tiyatrolarında olduğu gibi kostüm ve maskeler Roma tiyatrolarında da kullanılmıştır ve tiyatronun temel malzemeleri arasındadır⁵⁶⁸. Kullanılan kostümlerin ve aktörlerin farklı tiplere girmek için kullandıkları maskelerin⁵⁶⁹ Yunan tiyatrolarıyla benzer olduğu⁵⁷⁰ bilinmektedir. Yunan tiyatrolarında aktörlerin büyük önemi vardı ancak aynı durum Roma tiyatrolarında söz konusu değildi. Şiddet eğilimli oyunların eğlence için oynandığı Roma'da, köleler aktör olarak⁵⁷¹ seçilmiştir ve izleyiciler tarafından önemsenmemiştir. Ancak Yunan kültüründe izleyicilerin aktörlere karşı olan ilgisi⁵⁷² aktörleri önemsediklerini göstermektedir.

Bu dönemde tiyatrolar ve çevresinde dükkanların eklendiği görülmektedir. Klasik Dönem'den itibaren tiyatrolarda şarap ya da yemek sunumlarının varlığı bilinir. Helenistik Dönem'de de devam eden bu gelenek Roma Dönemi'nde bir üst evreye geçerek yapıya *taberna* adı verilen dükkanlar eklenmiştir. Bu dükkanların varlığı Roma'da bulunan Colesseum'da görülmektedir⁵⁷³.

Zamanla farklı eğlence anlayışlarının ortaya çıkması ile birlikte yarım daire şeklindeki Yunan özelliklerini taşıyan tiyatro planı Romalılar için yetersiz kalmaya başlamış, amphitiyatro gibi devasa yapılar yapılmıştır⁵⁷⁴. Bunlar Anadolu ve Yunan geleneğinden tamamen farklı şekilde Roma'nın özgün mimarisi olarak karşımıza çıkar⁵⁷⁵. Genellikle eliptik bir plana ve oval arenaya sahip bu yapılara Yunan

⁵⁶⁸ Gregory Mccart, "Masks in Greek and Roman Theatre", **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, s. 247; Stephanie Laine Hamilton, "Making Roman Theatrical Masks: An Aspect of Ancient Performance Culture", **Acta Iassyensia Computationis**, 9, 2011, s. 114.

⁵⁶⁹ Ashby, s. 153.

⁵⁷⁰ Altıntaş, s. 39.

⁵⁷¹ M. S. Yıldırım, s. 55.

⁵⁷² Rehm, s. 190.

⁵⁷³ Meijer, s.98.

⁵⁷⁴ İlk örneklerinin ahşaptan olduğu bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mark Wilson Jones, "Designing Amphitheaters", **Römische Mitteilungen**, 100, 1993, (Amphitheaters), ss. 391-441.

⁵⁷⁵ Waelkens, s. 88.

kökeninden gelen amphitiatronun⁵⁷⁶ isim olarak verilmesi oturma sıralarının oyun alanını çepeçevre sarmasıdır⁵⁷⁷.

Tiyatro yapılarında olduğu gibi amhitiatroların da bir gelişim süreci olduğu ve ilk örneklerinin ahşaptan yapıldığı ve bu örneklerin imparatorluğun ilk yıllarına kadar kullanıldığı bilinmektedir⁵⁷⁸. Gladius (kılıç) oyunlarına bağlantılı olarak inşa edilen ilk örnekler çok amaçlı yapılardır⁵⁷⁹. Taştan ilk örneği ise MÖ 29 yılında çok küçük formda taş ve ahşap kullanılarak Campus Martius yanına inşa edilmiştir. Capua, Cumae, Nola, Puteoli gibi imparatorluk sınırları içerisinde bulunan yerlerde erken örneklerin varlığı bilinmektedir⁵⁸⁰. Ancak erken örnekler arasında geniş ve hakkında en kapsamlı bilgi alınan Pompeii’de bulunan amphitiatrodur⁵⁸¹. En önemlisi ise bugün hala ayakta duran ve Roma’nın en büyük amphitiatrosu olan⁵⁸² Colosseum yapısıdır. MS 70 yılında İmparator Vespasian tarafından yapımına başlanmış⁵⁸³ ve MS 80 yılında tamamlanmıştır. Flaviuslar Amphitiatrosu olarak adlandırılmasına rağmen yakınındaki kolossal Nero heykeli nedeniyle halk arasında Colosseum adını almıştır⁵⁸⁴. Oturma kapasitesi 45 ile 55 bin arasında değişen yapı⁵⁸⁵, 80 adet giriş ve çıkış kapısına sahipti⁵⁸⁶. İmparatorların propagandasını yansıtan bu büyük yapı MS 217 yılında yaşanan bir yangın felaketi ile büyük zarar görmüş ve ahşaptan olan oturma basamaklarının çoğunluğu tahrip olmuştur⁵⁸⁷.

⁵⁷⁶ Kathleen M. Coleman, “Euergetism in Itsplace: Where Was the Amphitheatre in Augustan Rome?”, **Bread and Circuses: Euergetism and Municipal Patronage in Roman Italy**, (Ed. Kathryn Lomas and ve Tim Cornell), 2003, ss. 66-67.

⁵⁷⁷ Hazel Dodge, “Amphitheaters in the Roman World”, **A Companion to Sport and Spectacle in Greek and Roman Antiquity**, (Ed. Paul Christesen ve Donald G. Kyle), Wiley Blackwell, 2014, (Roman World), ss. 545-546.

⁵⁷⁸ Dodge, Roman World, s. 548.

⁵⁷⁹ Knell, s. 25.

⁵⁸⁰ Dodge, Roman World, s. 547.

⁵⁸¹ Jones, Amphitheaters, s. 392.

⁵⁸² Herbert W. Benario, “Amphitheaters of the Roman World”, **The Classical Journal**, Cilt: 76, Sayı: 3, 1981, s. 255.

⁵⁸³ Diego Gutierrez, Bernard Frischer ve Francisco Seron, “The Flavian Amphitheater (Colosseum) in Rome: An Excellent People-Mover?”, **Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology**. Proceedings of the 33rd Conference, Tomar, Portugal, 2007, s. 55.

⁵⁸⁴ Frank Sear, **Roman Architecture**, Cornell University Press, 1982, (Roman Architecture), s. 23.

⁵⁸⁵ Amanda Claridge, **Rome: An Oxford Archaeological Guide**, Cambridge University Press, New York, 1998, s. 276.

⁵⁸⁶ Sear, Roman Architecture, s. 136.

⁵⁸⁷ Andrea D. Van Drew, “The Colosseum as an Enduring Icon of Rome: A Comparison of the Reception of the Colessum and Circus Maximus”, **Western Illionis Historical Review**, Cilt: 1, 2009, s. 7.

Farklılaşan oyunlar için yapılan özel yapılar (Colesseum gibi) Anadolu toprakları içerisinde sık görülmemektedir⁵⁸⁸. Anadolu’da amphitiyatroların işlevlerini görece Laodikeia, Aphrodisias gibi yerleşmelerde *stadion* ya da *circus* denilen büyük yapılar inşa edilmiştir⁵⁸⁹.

Tiyatrolar Yunan tiyatroları ile benzer özellikler göstermesine rağmen göze çarpan farklılıklar Romalılara ait özellikler olarak kabul edilmelidir⁵⁹⁰. Roma sanatındaki ilerlemeler mimari yapılara yeni özgün nitelikler eklemiş ve bu özellikleri tiyatrolara da dahil etmiştir⁵⁹¹. İmparatorluk Dönemi tiyatroların Cumhuriyet ve Krallık Dönemi aksine din ve kültür kabuğundan çıkarak politik ve sosyal amaçlar için yapılmaya başlandığı açıktır. Tonoz ve kemerin kullanımı hem içte hem dışta zengin bir cephenin ortaya çıkmasını sağlamıştır⁵⁹². Yunan mimarisinin aksine Roma mimarisi dışta kapalı içte açık bir mimari sunmaktadır. Kesintisiz bir çevre duvarı ile çevrelenen Roma tiyatroları tek bir mimari yapıdan oluşmaktadır⁵⁹³. Bunu dış dünyanın içe yansıtılması ya da içe dönük⁵⁹⁴ mimari anlayış şeklinde düşünebiliriz. İzleyicileri oyuna odaklayan ve iç mekân özelliği gösteren Roma tiyatroları, Yunan tiyatrolarının aksine insan odaklı bir anlayışla inşa edilmemiştir.

Yunan ve Roma Dönemi’nde yapılan yapılarda Vitruvius’un teorileri ve yapım önerileri önem taşımaktadır. Helenistik Dönem’de yapılmış olan tiyatroların en iyi örneği olarak kabul edilen Priene⁵⁹⁵, 24 bin kişilik kapasiteye sahip olan⁵⁹⁶ Ephesos, Delos Vitruvius’un belirttiği planlara göre yapılmıştır. Ancak Roma tiyatroları arasında büyük çoğunluk Vitruvius’un Roma tiyatrosu dizaynı ile uyuşmamaktadır⁵⁹⁷. Vitruvius’un kitabında Yunan tiyatrolarını örnek alarak ideal Roma tiyatrosunun nasıl

⁵⁸⁸ Aktüre, Braudel, s. 158; Bieber, s. 190.

⁵⁸⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Hazel Dodge, “Circues in the Roman East: A Reappraisal”, **Actes du Colloque Le Cirque Romain et Son Image**, (Ed. Jocelyne Clement Nelis ve Jean Michel Roddaz), Bordeaux, 2008, ss. 133-146.

⁵⁹⁰ Bozkurt, s. 40.

⁵⁹¹ David L. Bomgardner, **The Story of the Roman Amphitheatre**, London, Routhledge, 2000, (The Story), s. 61.

⁵⁹² Fritz Kretschmer, **Antik Roma’da Mimarlık ve Mühendislik**, Çev. Zühre İlkelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000, s. 99.

⁵⁹³ C. Öz, ss.119-120; Brockett, s.72; B. H. Stricker, “The Origin of the Greek Theatre”, **The Journal of Egyptian Archaeology**, Cilt: 41, 1955, s. 34.

⁵⁹⁴ Haddad ve diğerleri, s. 248.

⁵⁹⁵ Sear, Vitruvius, s. 249.

⁵⁹⁶ Mükerrrem Usman Anabol, **İstanbul ve Anadolu’daki Roma İmparatorluk Dönemi Mimarlık Yapıtları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2001, s. 37.

⁵⁹⁷ Sear, Vitruvius, s. 249; Small, s. 55.

yapılabileceği konusundaki görüşlerini bildirdiği düşünülmektedir. Kitapta bahsedilen *scaena* ile örnekler birbiri ile karşılaştırıldığında çok büyük farkların olduğu gözlemlenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde yapılan tiyatrolarda gözlemlenemeyen Vitruvius teorileri, Cumhuriyet Dönemi'nde inşa edilmiş olan tiyatroların planları ile daha çok benzerlikler göstermektedir.

Roma tiyatroları din, toplum, politika ile yakından ilişkilidir⁵⁹⁸ ve Yunan tiyatrolarının aksine sınıflı bir toplum yapısı göze çarpmaktadır. *Cavea*'da yöneticiler sınıflara ayrılmıştır. Yarım daire D şeklindeki *orkhestra*'ya sahip olan Roma tiyatrolarında oyunun ana merkezi sahne binalarıdır. Ancak her iki tiyatronun temelinde de halkı eğlendirmeye yönelik bir tiyatro anlayışı vardır.

Roma İmparatorluğu'nun yayılmacı politikası ve içinde barındırdığı özgün mimari özellikleri, hakimiyeti altına aldığı topraklardaki yapılarda kendini gösterir. Bu yapıların en güzel örnekleri tiyatrolardır. İçinde barındırdıkları yeni özelliklerle ortaya çıkmaya başlayan Roma tiyatroları, aynı zamanda Yunan tiyatrolarının son evrelerine denk gelmiştir. Roma İmparatorluğu'nun başlarında Klasik ve Helenistik Dönem'de yapılmış olan Yunan tiyatrolarının kullanımda olduğu bilinmektedir. Özellikle Yunan kültürü etkisiyle yapılan ve Yunan özelliklerini taşıyan tiyatrolar, yeni inşa politikaları ile Roma'nın karakteristik mimari özelliklerini bünyelerine almıştır.

Yunan ve Roma tiyatroları arasında yapısal farklılıklar dışında işlevsellik ve toplum içerisindeki fonksiyonları açısından da birbirlerinden ayrılmaktadır. Yunan tiyatroları dinsel ritüeller vasıtası ile ortaya çıkmış olsalar da ilerleyen dönemlerde Roma tiyatroları tarafından kültürel ve mimari olarak asimilasyona uğramıştır. Yunan toprakları içerisinde yer alan tiyatrolar, Roma hakimiyeti ile gelen değişikliklere uzun süre direnseler de değişimden payını almıştır. Roma, Yunan tiyatrolarını dinden koparmıştır⁵⁹⁹.

Hem Roma hem de Yunan özelliklerini taşıyan tiyatrolar Greko-Romen tiyatrolar olarak adlandırılmıştır. Roma hakimiyetinin geniş bir coğrafyaya yayılması ile birlikte bu tiyatrolar sayıca fazlalaşmaya başlar. Melez tiyatrolar olarak da adlandırılacak bu tiyatrolara⁶⁰⁰ imparatorluğun yayıldığı özellikle Yunan

⁵⁹⁸ Boatwright, s. 185.

⁵⁹⁹ Çorbacı, ss.22-23; Emin Tangström, "Thater und Politik im Kaiserlichen Rom", **Eranos**, Sayı: 75, 1977, ss. 43-61.

⁶⁰⁰ Aktüre, Braudel, s. 157.

kültürünün hâkim olduğu coğrafyalarda rastlanmaktadır. Yunan yapısının Roma Dönemi'nde dinsel işlevinden sıyrılarak su gösterileri, gladyatör dövüşleri, hayvan dövüşleri gibi Roma oyunlarının gerçekleşebileceği şekilde yenilenmesi bu grup tiyatroların ortaya çıkmasında etken olmuştur⁶⁰¹. Bu tiyatroların en güzel örnekleri Atina'da bulunan Dionysos tiyatrosu, Delphi tiyatrosu, Pire tiyatrosu, Sikyon tiyatrosu, Argos tiyatrosu, Eretria tiyatrosu, Gythion tiyatrosu, Sparta tiyatrosu, Dodona tiyatrosu⁶⁰², İtalya'da Segesta ve Tyndaris tiyatrosu⁶⁰³ dur.

Akropol eteğinde konumlandırılan Dionysos Tiyatrosu⁶⁰⁴ MÖ IV.-III. yüzyıl arasında klasik formunu korumuş, yeniden düzenleme yapıldığında bazı Helenistik Dönem özelliklerini bünyesine almış, MS I. yüzyılda Roma sahne idealine daha yakın olan bir sahnenin inşa edilmiştir. Bu tarihten sonra gladyatör dövüşleri MS IV. yüzyılda *orkhestra* içinde su gösterileri yapılacak şekilde değişiklikler yapılmıştır⁶⁰⁵. Söz konusu tiyatrolar yalnızca yapısal anlamda değil, işlevleri de Roma tiyatro anlayışına bağlı olarak değişmiştir. Yunanistan dışında Romanizasyon etkisiyle birçok tiyatroda onarım yapıldığı ve bu onarımlarda bazı özelliklerin tiyatrolara eklendiği bilinmektedir⁶⁰⁶. Anadolu sınırları içerisinde Greko-Romen olarak adlandırılan bu tiyatroların örneklerine oldukça sık rastlanmaktadır.

Özgün karakterini kaybeden ve melez olarak adlandırılan tiyatrolar dışında Roma Dönemi'nde Helenistik özelliklere göre yapılmış tiyatrolar da bulunmaktadır ve bunun en güzel örneğini Aphrodisias tiyatrosu oluşturur. Depremler ve tahribat nedeniyle zarar gören tiyatroda bazı onarımlar yapılmıştır ve bu onarımların çoğunluğunu MS II. yüzyıl ve Bizans Dönemi'nde geçirmiştir⁶⁰⁷.

Pagan dini ve kültürü ile yakından ilişkili olan Roma tiyatro sanatı, Hristiyanlık ile birlikte son bulmuştur⁶⁰⁸. Elit kesimin eskiye bağlılığını devam ettirmek adına

⁶⁰¹ Aktüre, Braudel, s. 157.

⁶⁰² Ayrıntılı bilgi için bkz. Napoli, ss. 365-380.

⁶⁰³ Aktüre, Braudel, s. 157.

⁶⁰⁴ Robert Pignarre, **Tiyatro Tarihi**, Çev. Pınar Kür, İletişim Yayınları, 1991, s.19.

⁶⁰⁵ Brockett, s.54.

⁶⁰⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Mary C. Sturgeon, "Dedications of Roman Theaters", **Hesperia Supplements**, Cilt: 33, XAPIΣ: Essays in Honor of Sara A. Immerwahr, 2004, ss. 411-429.

⁶⁰⁷ Altıntaş, s. 106.

⁶⁰⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gugh Denard, "Lost Theatre and Performance Traditions in Greece and Italy", **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, (Ed. Marianne McDonald and J. Michael Walton), Cambridge University Press, 2007, ss. 158-159.

teatral faaliyetlerin varlığını bir süre devam ettirdiği bilinmektedir⁶⁰⁹. Ancak bu ritüellerde pagan kültü ile alakalı çok şey oyunlardan uzaklaştırılmış, bu durum tiyatroları pagan inancı kutsallığından arındırmıştır.

MS 393 yılında Theodius'un Hristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi ile birlikte tiyatrolarda bazı aşırılıkların ortadan kalkmaya başladığı bilinir⁶¹⁰. Örneğin Pagan inancı ile tanrılara yapılan şenliklerden bu dönemde vazgeçilmiştir. MS 404 yılında Gladatör, MS 523 yılında Venationes oyunları kaldırılmıştır. MS 300'lü yıllarda Hristiyanlık dini ile beraber sıkılaştan kilise kuralları, Hristiyanların tiyatroya gitmemesi için caydırıcı hale getirilmiştir. MS 398 yılında tiyatroya gidenlerin aforoz edileceği belirtilmiştir⁶¹¹. Hatta oyuncular mesleklerine devam etmeyeceklerine dair söz vermedikleri sürece kilise ayinlerine katılamamıştır. MS V. yüzyılda yavaş yavaş önemini yitirmeye başlayan tiyatrolar MS VII. yüzyılda tamamen ortadan kalkmıştır⁶¹².

⁶⁰⁹ Michele Salzman, "The Christianization of Sacred Time and Sacred Space", **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series, Cilt: 33, 1999, s. 123.

⁶¹⁰ Brockett, s.81; Tiyatroların ortadan kalkması ile alakalı ayrıntılı bilgi almak için bkz. Jack Googdy, "Theatre, Rites and Representations of the Other", **Sociologus**, Neue Folge, New Series, Cilt: 48, Sayı:2, 1998, ss. 136-150.

⁶¹¹ Brockett, s.81.

⁶¹² Daria De Bernardi Ferrero, **Teatri in Asia Minore III**, Roma, 1970, (Minore III), s. 54.

İKİNCİ BÖLÜM

İZNİK (NİCAEA) TİYATROSU

2.1. İLK ARAŞTIRMALAR

Tarihsel süreç içerisinde büyük zararlar gören Nicaea kentinde Roma Dönemi'ne tanıklık eden ve ayakta kalabilmiş en önemli yapı tiyatrodur. İznik'in güney batısında, Selçuk Mahallesi'nde Saraybahçe mevkiinde⁶¹³ İznik'i çevreleyen surlara 90⁶¹⁴ m, İznik Gölü'ne (Askania Limne) 400 m uzaklıkta olup⁶¹⁵, denizden 98 m⁶¹⁶, göl seviyesinden 7 m⁶¹⁷ yüksekliktedir. Toprak ve atık malzemelerle doldurulan tiyatro kalıntılarının üzeri yaklaşık 9,5 m yüksekliğe ulaşmış⁶¹⁸ ve 733,265 m'lik bir alana yayılmıştır⁶¹⁹. Bu yükseklikle Höyük görünümünde olan⁶²⁰ kalıntıların doğu batı uzunluğu 72 m kuzey-güney uzunluğu 67 m civarındadır⁶²¹. Uzun yıllar şahıs malı iken üzerinde tahıl ve sebze ekimi yapılan tiyatroda toprak tabakalarının bir bölümü kent içerisindeki çukur ve bataklık alanların doldurulmasında kullanılmıştır⁶²².

Gezginlerin en fazla dikkatini çeken yerlerden biri olan tiyatrolar⁶²³ XVIII. ve XIX. yüzyıllar boyunca gezginler tarafından ziyaret edilmiştir. Ziyaret edildiği dönemde büyük bir bölümü toprak altında olan İznik/Nicaea tiyatrosunda, açıkta olan tonozların bir bölümü ziyaretçilerin ilgisini çekmiştir. Gezginlerden bazıları kalıntıları

⁶¹³ Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1986", **9. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1988, (9. KST), s. 299; Yalman, 29. KST, s. 37; Ayşin Özügül, "İznik Tiyatrosu 2015", **38. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: 3, Ankara, 2017, s. 317; Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1985", **8. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1987, (8. KST), s. 233; Yalman, 28. KST, s. 387.

⁶¹⁴ Özügül, s. 317; Aygün Ekin-Meriç, "Hellenistic Pottery Found in the Roman Theatre of Nicaea", **Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien**, Band 87, 2018, (Hellenistic Pottery), s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s.9.

⁶¹⁵ Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1980", **3. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1981, (3. KST), s.31; Yalman, 14. KST, s. 181; Özügül, s.317; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s. 9; Ali Kazım Öz, "Son Dönem Kazıları Bağlamında İznik Roma Tiyatrosu'nun Mimari Özellikleri", **Arkeoloji ve Sanat**, Sayı: 161, 2019, (Son Dönem Kazıları), s. 2.

⁶¹⁶ Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı", **5. Kazı Sonuçları Toplantısı, İstanbul**, 1984, (5. KST), s.215; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 2.

⁶¹⁷ Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1983", **6. Kazı Sonuçları Toplantısı**, İzmir, 1985, (6. KST), s. 459; Bedri Yalman, "İznik Roma Tiyatrosu", **7. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1986, (7. KST), s. 579; Yalman, 8. KST, s. 233; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 2.

⁶¹⁸ Yalman, 6. KST, s. 459; Yalman, 25. KST, s. 391.

⁶¹⁹ Yalman, 8. KST, s. 233.

⁶²⁰ Yalman, 7. KST, s. 579; Yalman, 8. KST, s. 233.

⁶²¹ Yalman, 14. KST, s. 181.

⁶²² Yalman, 8. KST, s. 233.

⁶²³ Isler, Danish, s. 15.

tiyatro olarak tanımlarken, bazıları da bu kalıntılarla alakalı farklı görüşlerine yer vermiştir⁶²⁴.

Gezginlerden Lubenau, Nicaea tiyatrosunu saray kalıntısına⁶²⁵, Domenico Sestini hamam kalıntısına⁶²⁶, Papadopoulos zindana benzetmiştir⁶²⁷. Xavier Hommaire De Hell tiyatro olduğunu belirtmese de tonozların görüldüğünden bahsetmiştir ve görünürde olan küçük bölümün çizimini yapmıştır⁶²⁸. Ziyaret edildiği dönemde *cavea*'yı taşıyan tonozların küçük bir bölümünün görünür olması, gezginlerin farklı tanımlamalar yapmasına neden olmuştur. Ancak buna rağmen kalıntıların bir tiyatro yapısına ait olduğunu belirten gezginler de bulunmaktadır. Ainsworth⁶²⁹ tonozlu yapının tiyatro olarak bahsedildiğine değinir⁶³⁰.

Gezginlerden Peyssonel⁶³¹, Covel⁶³², Kinneir⁶³³, Texier⁶³⁴, Pococke⁶³⁵, Goltz⁶³⁶, Fellows⁶³⁷, Osten⁶³⁸, Launay⁶³⁹ gibi isimler tiyatrodan bahseder. Tiyatro kalıntılarının bulunduğu yerde Theodorus Sarayı'nın varlığına değinilmiştir ancak çoğunluk tiyatro olduğu üzerinde durmuştur⁶⁴⁰. Gezginler arasında tiyatro hakkındaki en ayrıntılı bilgileri Pococke, Texier ve Schneider vermektedir. Richard Pococke 1745 yılında kalıntıların tiyatroya ait olduğu belirtmiş⁶⁴¹ (**Ek 4**), Charles Texier tiyatronun kent içindeki yerini plan üzerine yerleştirmiş⁶⁴² (**Ek 5**), Alfons Maria Schneider 1943 yılında, kalıntıların toprak altında kalan bölümlerini incelemek amacıyla sondajlar yapıp, kroki ve resimleriyle beraber (**Ek 6-7**) yayınlamıştır⁶⁴³.

⁶²⁴ Ermiş, CIEPO 19, s. 212.

⁶²⁵ Lubenau ve Sahm, s. 103.

⁶²⁶ Sestini, s. 219.

⁶²⁷ Özügül, s. 318; Nihal Kardoruk, "İznik Roma Tiyatrosu Taş Eserleri Üzerine Bazı Gözlemler", **Propontis ve Çevre Kùltürleri**, Parion Studies III, Ege Yayınları, 2020, s.443.

⁶²⁸ Hell, Voyage I, s. 299; Hell, Voyage IV, s. 383'den aktaran Ermiş, CIEPO 19, s. 212.

⁶²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ainsworth, 1842.

⁶³⁰ Ermiş, CIEPO 19, s. 212.

⁶³¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Peyssonel 2005.

⁶³² Ayrıntılı bilgi için bkz. Grelois ve diğerleri, 1988.

⁶³³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kinneir, 1988.

⁶³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Texier, 2002.

⁶³⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Pococke, ss. 121-125.

⁶³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Goltz, 1896.

⁶³⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Fellows 1839.

⁶³⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Osten, 1837.

⁶³⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Launay, 1913.

⁶⁴⁰ Ermiş, CIEPO 19, s. 212.

⁶⁴¹ Pococke, ss. 121-123; Ekin-Meriç, Bursa, s.9.

⁶⁴² Texier, Asie, s. 106, Texier, L'Asie, Lev.5-6.

⁶⁴³ Schneider, s. 8, Textabbildung 2-3.

Tiyatro hakkındaki en önemli bilgileri Roma İmparatoru Traianus'un (MS 98-117), Bithynia'ya vali olarak atadığı ve aynı zamanda tarihçi ve devlet adamı olan Genç Plinius'un, imparatora yazdığı mektuplardan⁶⁴⁴, ediniyoruz. Mali, politik ve adli sebeplerle Bithynia Bölgesi'ne vali olarak atanan⁶⁴⁵ Plinius'un 10 kitaptan oluşan⁶⁴⁶ Epistuale⁶⁴⁷ adlı eserindeki mektup koleksiyonunda 50 adet mektup Plinius'tan Traianus'a, 121 tanesi Traianus'dan Pilinus'a⁶⁴⁸ yazılmıştır⁶⁴⁹. MS 111 yılında⁶⁵⁰ atanan valinin söz konusu mektuplarında Bithynia'nın Nicomedia ve Nicaea şehirlerindeki bayındırlık hizmetleri⁶⁵¹ hakkında ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. MS 111 yılında Plinius Nicaea'ya geldiğinde inşa halindeki tiyatroyu görür⁶⁵² ve durumu imparatora şu şekilde aktarır.

Efendim, Nicaea kenti vatandaşları bir tiyatro inşa ediyorlar ki, o inşaat, henüz bitmemiş olmasına rağmen, neredeyse bitap durumdadır. Bilgilendirildiğim kadarıyla (hesabı bizzat yapmamış olduğumdan), 10 milyon sesterces'in üzerinde bir tutar ve ne yazık ki, hiçbir amaca hizmet etmeden harcanmış bulunmaktadır. İnşaatin hem yumuşak ve bataklık alana yapılmış olmasından hem de taşın hafif ve parçalı oluşundan dolayı; duvarlar güneş gibi batıyor ve tepeden tırnağa çatlamıştır. Bu nedenle, inşaatın sürdürülmesinin veya tamamen iptal edilmesinin ya da böyle olmaktansa, belki inşaatın tümüyle yerle bir edilmesi hususunun çok daha basiretlice bir davranış olup olmayacağı takdirlerinizi hak etmektedir. Payandalar ve kaideler, zaman zaman, bu vasıtaıyla, sağlam olmaktan ziyade pahalı olduğu konusunda dikkatimi çeker. Bazı özel kişiler, bu tiyatronun bölümlerinin masraflarını üstlenmişlerdir, bazıları portikoların dikilmesiyle meşgul olmaktadır, cavea'nın üzerini kaplayan galerilerle meşgul

⁶⁴⁴Eyice, Eski Eser, s.9; Evans, s. 391; Yalman, 26. KST, s. 347; Aygün Ekin-Meriç, "İznik Tarihini Simgeleyen Bir Anıt: Antik Roma Tiyatrosu", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:21, Sayı:2, 2019, (Simgeleyen Anıt), s.342; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s. 9; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3.

⁶⁴⁵Betty Radice, "A Fresh Approach to Pliny's Letters", **Greece&Rome**, Cilt: 9, Sayı: 2, 1962, s. 160.

⁶⁴⁶ Carlos F. Norena, "The Social Economy of Pliny's Correspondence with Trajan", **The American Journal of Philology**, Cilt: 128, Sayı:2, 2007, s. 239.

⁶⁴⁷ Benek, s.84.

⁶⁴⁸ Antik dönem içerisinde imparatorların mektuplarını okuyan ve cevaplayan katiplerin varlıkları bilinmektedir. Bu yüzden mektupların Traianus tarafından birebir yazılmadığı söylenebilir. Bkz. Millar, Augustan, s. 276.

⁶⁴⁹ Genç, s. 88.

⁶⁵⁰ S.Şahin, Inschriften 9, Numara 233a, 234a.

⁶⁵¹ Yalman, 29. KST, s. 37; Ulugün ve diğerleri, Kocaeli, s.71; Yalman, 15. KST, s.425; Schneider, s. 8; Yalman, 26. KST, s. 347; S. Şahin, ITH, s. 9; Cramer, s. 180.

⁶⁵² Yalman, 5. KST, s. 220.

olmaktadır, fakat öncelikle tamamlanması zorunlu olan birincil yapı öylece tamamlanmamış olarak durduğundan, bu tasarım ifa edilemez⁶⁵³.

Bu mektuba imparatorun cevabı şu şekilde olmuştur.

*Nicaealılar tarafından başlamış olan tiyatroyla ilgili ne yapılması gerektiğini en iyi şekilde gözden geçirecek ve buna karar verecek olan kişi, halihazırda bu konunun içinde olan sensin. Bana, senin kararından haberdar olmam yeterli olacak. Ama, tiyatro bitirildiğinde, özel şahıslardan, tiyatroya ek bina yapacaklarına dair verdikleri sözleri yerine getirmelerini istemelisin*⁶⁵⁴.

Plinius yazdığı mektubun devamında aynı zamanda şu bilgileri aktarır.

*...Bu yüzden ben, bir yandan bu kamu parasının; bir yandan da her tür paradan daha değerli olan senin bağışının kötüye kullanılacağından endişe duyduğumdan; senden sadece tiyatroyu değil, bu hamamı da gözden geçirecek ve yapılan bunca masraftan sonra, bu yapıların başlandığı tarza uygun şekilde bitirilmesinin mi, yoksa düzeltilmesi gerekenlerin düzeltilip, değiştirilmesi gerekenlerin değiştirilip bitirilmesinin mi daha yararlı olacağına karar verecek bir mimar göndermeni talep etmek zorundayım. Yoksa, harcadığımız parayı koruyalım derken, eklememiz gereken parayı yok yere harcamış olacağız*⁶⁵⁵...

Mektuplardan Nicaea’da tiyatro ile birlikte diğer önemli yapıların onarımı için para istendiği, hatta buna ek olarak yeni bir ödenek talebinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Traianus ekonomik sıkıntılara rağmen yapıların bitirilmesi gerekliliği üzerinde durmuştur⁶⁵⁶. Plinius’un mimar isteğine karşılık Traianus bu isteğini reddetmiş ve mimarların Roma’ya zaten Yunan dünyasından geldiğini belirtmiştir⁶⁵⁷. Bu durum bize Plinius’un valiliği döneminde yani MS 111 yılında tiyatronun yapım aşamasında olduğu ve henüz bitmediğini göstermektedir⁶⁵⁸.

⁶⁵³ Gainus Plinius Caecilius Secundus, **Genç Plinius’un Anadolu Mektupları**, Çev. Çiğdem Dürüşken, Erendiz Özbayoğlu, Yapıkredi Yayınları, İstanbul, 2001, (Anadolu Mektupları), Mektup. 39; Pliny Caecili Secvndi, **Epistvlarvm Libri Decem**, Lipsiae in Aedibvs B. G. Tevbneri MCMXXII, 1922, (Epistvlarvm Libri Decem), X.39, ss. 277-278; Pliny, Letters, X. XXXIX, ss. 325-326.

⁶⁵⁴ Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 40.

⁶⁵⁵ Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 39.

⁶⁵⁶ Schneider, s. 380; Yalman, 26. KST, s. 347.

⁶⁵⁷ Mimarlardan yoksun kalamazsın. Usta ve yetenekli insanlara sahip olmayan hiçbir eyalet yoktur. En kolay yolun onların kentten gönderilmesi olduğunu düşünme; çünkü bize de hep Yunanistan’dan geliyorlar. Bkz. Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 40.

⁶⁵⁸ Özügül, s. 317; Yalman, 3. KST, s. 34; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 346.

Nicaea dışında bölgedeki imar faaliyetleri ile alakalı bilgiler veren mektuplarda yolsuzluklardan da bahsedilmektedir. Nicaea'da inşa edilen tiyatro için 10 milyon sesterces harcanmasına rağmen yapının kötü durumda olduğuna ve imparatorun iyi niyetinin kötüye kullanıldığına değinilmiştir⁶⁵⁹. Plinius yapının tamamlanması için gerekli olan parayı imparatorundan istemekten çekinmiştir. Bu durumda sorumluluk almak istememiş olmalı ki imparatora mektup yazmıştır. Tamamlama işlemi için merkezden para gelip gelmediği, geldi ise paranın ne kadar olduğu konusunda bilgi verilmemiştir. İnşaat çalışmaları devam eden tiyatroda hangi bölümlerin yapım aşamasında olduğu da belirsizdir.

Plinius aynı zamanda tiyatronun kötü orantılandığından, yumuşak zemin üzerine inşa edildiğinden dolayı bazı bölümlerde çökmelerden, yapım aşamasında parçalı hafif taşlar kullanıldığından ve yapıda baştan aşağıya çatlakların oluştuğundan bahseder. Kaidelerin ve payandaların sağlam bir görüntüsü olmadığına ve pahalı bir görüntüye sahip olmak dışında tiyatro mimarisi içerisinde yapı birimi olarak anlam ifade etmediğine değinir. Plinius'un anlattıklarından anlaşıldığı kadarı ile doğru orantılanamayan ve malzeme kalitesi, zemini kötü olan tiyatro için harcanan paranın gereksiz olduğu ya da boşuna sarf edildiği düşünülmektedir⁶⁶⁰. Mektuplarda bahsedilen bazı durumların somut kanıtları yeni dönem kazılarında ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalarda batı sütunlu galeride yapılan sondaj çalışmasında zemindeki çökme, trapezoidal tonozların bazılarında kullanılan küçük parçalı hafif taşlar izlenebilmiştir.

Mektuplarda tiyatronun bazı bölümlerinin masraflarının özel kişiler tarafından üstlenildiği, fakat bu bölümleri taşıyacak ana yapı tamamlanmadığı için, ek yapı birimlerinin inşa edilmeyeceği üzerinde durulmuştur. Traianus tiyatroya eklenecek ikincil bölümlerin tamamlandığında tiyatronun gerçek değerine kavuşacağı konusunda Plinius'u uyarır. Bahsedilen yapı birimleri portikolar ve çukurun etrafını saran galeriler olarak belirtilmiştir. Yeni dönem kazılarında *media cavea*'yı saran sütunlu galeriyi (*summa cavea*) taşıyan paye/fil ayakları ve *scaena*'nın iki yanında bulunan ve portiko olarak bahsedilen galerilere ait mimari kalıntılar ortaya çıkarılmıştır.

⁶⁵⁹ Ali Kazım Öz ve Aygün Ekin-Meriç. **İznik Roma Tiyatrosu**, Homer Kitapevi, 2021, (Homer), s.48.

⁶⁶⁰ A. K. Öz, Homer, s.49.

Plinius'un verdiği her bilginin somut kalıntılara ulaşamamıştır. Mektuplarda tiyatro dışında Gymnasion ve Claudiopolis hamamından da bahsedilmesine⁶⁶¹ rağmen yapılar henüz ortaya çıkarılmamıştır. Bu yüzden mektuplarda bahsedilen Nicaea tiyatrosunun şehir merkezindeki tiyatro olup olmadığı konusuna şüpheli bir yaklaşım edinilebilir⁶⁶².

Bu mektuplar dışında tiyatronun mimari özelliklerine dair antik kaynaklarda bilgiye rastlanmamaktadır⁶⁶³. Elde edilen arkeolojik ve mimari veriler sayesinde de yapı MS II. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir⁶⁶⁴ ve Traianus Dönemi'nde yapılmıştır⁶⁶⁵. Plinius sonrasındaki gelişmelerden, yani yapının tam anlamı ile bitirilip bitirilemediği konusunda da kesin yargılara varılamamaktadır⁶⁶⁶. Ancak Plinius'un Traianus'a mektup yazdığı dönemde en azından tiyatronun ana yapısı olan *cavea*, *orkhestra* ve *scaena*'nın inşa edilmiş olduğunu anlayabiliyoruz⁶⁶⁷.

Yapılan kazı çalışmalarında ele geçen küçük mimari parçalar ve büyük bezemeli bloklarda bazı bezemeli bölümlerin işlenmemiş olduğu görülmüştür. Aynı zamanda bloklar üzerinde taşımada kullanılan bazı teknik detayların tıraşlanmadan bırakılmış olması da tiyatronun yarım bırakıldığı savını destekler niteliktedir. Ancak yapıda görünmeyen yerlerde kalan bazı bölümlerde mimari bezemenin işlenmediği ya da taşımada kullanılan teknik detayların tıraşlanmadığı unutulmamalıdır. Taşların taşınmasında kullanılan bu detaylar özellikle *cavea*'yı ayağa kaldıran tonozların iç bölümlerinde tıraşlanmamıştır. Buna ek olarak deprem bölgesinde yer alan Nicaea kenti çok sayıda depreme tanıklık etmiştir. Depremlerden olumsuz etkilenen Nicaea

⁶⁶¹Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 39; Pliny, Letters, X. XXXIX, ss. 325-326.

⁶⁶²Doğancı, Principatus, s. 129; A. K. Öz, Homer, s.47.

⁶⁶³Schneider, s. 8; Daria de Bernardi Ferrero, **Theatre Classics in Asia Minore IV**. Deduzioni e Proposte Roma, 1974, (Asia Minore), s. 14.

⁶⁶⁴Yalman, 3. KST, s. 34; Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1990", **13. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1992, (13. KST), s.377; Bedri Yalman, "1994 İznik Roma Tiyatrosu Kazısı", **17. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1996, (17. KST), s. 345; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 339; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s. 9; Aygün Ekin-Meriç, "Late Roman Pottery From the Theatre of Nicaea in Bithynia", **Anatolia Antiqua (Eski Anadolu)** XXVI, 2018, (Late Roman), s. 70.

⁶⁶⁵Schneider, s. 8; Yalman, 9. KST, s. 299; Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1988", **11. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1990, (11. KST), s. 302; Yalman, 13. KST, s. 377; Yalman, 14. KST, s.181; Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1989", **12. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1991, (12. KST), s.380; Yalman, 24. KST, s. 127; Yalman, 29. KST, s. 37; Yalman, 6. KST, s. 459; Yalman, 3. KST, s. 34; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 339; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s. 9; Ekin-Meriç, Late Roman, s. 69; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3.

⁶⁶⁶Yalman, 3. KST, s. 34; Yalman, 5.KST, s. 220; Schneider, s. 8; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3.

⁶⁶⁷Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 346.

tiyatrosunda Antik Dönem restorasyonunu gösteren bazı kalıntıların ortaya çıkması, tiyatronun kullanılmış olduğu savını destekler.

2.2. MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Nicaea tiyatrosu 102,32 x 79,04 m boyutlarında⁶⁶⁸ (**Ek 8-12**) olması ve düz bir alana inşa edilmesinden⁶⁶⁹ dolayı eşine ender rastlanan tonozlu bir alt yapıya sahiptir⁶⁷⁰. Moloz taş ve harç kullanılarak, opus caementitum (Roma betonu) tekniğiyle inşa edilmiştir⁶⁷¹. 20 m'lik yüksekliğe sahip olduğu tahmin edilen tiyatronun 10 bin kişilik kapasitesi olduğu düşünülmektedir⁶⁷².

2.2.1. Cavea ve Tonozlar

Roma tiyatrolarında *cavea*⁶⁷³ *ima* (Alt) *media* (Orta) ve *summa* (Üst) olarak 3 bölüme ayrılmıştır (**Ek 13**). *Ima cavea*'nın yöneticiler, rahipler, askerler ve önemli Roma vatandaşları tarafından⁶⁷⁴; *media cavea*'nın asil olmayan orta sınıf vatandaşlar tarafından⁶⁷⁵; *summa cavea*'nın ise köleler, fakir halk ve kadınlar tarafından⁶⁷⁶ kullanıldığı bilinmektedir. *Cavea*, Anadolu'da benzeri bulunmayan ve imparatorluk sınırları içerisinde Beneventum⁶⁷⁷, Ostia⁶⁷⁸, Arelate⁶⁷⁹, Pompey⁶⁸⁰, Leptis Magna⁶⁸¹,

⁶⁶⁸ Önceki yayınlarda tiyatronun boyutları 70x95 m olarak verilmesine rağmen, son dönem kazılarında ortaya çıkan buluntular sayesinde yapının daha geniş bir alana yayıldığı anlaşılmıştır. Bkz. Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 342; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4.

⁶⁶⁹ Yalman, 9. KST, s. 299; Yalman, 17. KST, s. 338.

⁶⁷⁰ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3, A. K. Öz, Homer, s.49.

⁶⁷¹ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 342; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3; A. K. Öz, Homer, s. 50.

⁶⁷² Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 342.

⁶⁷³ Roma Döneminde *auditorium* olarak da adlandırılmıştır.

⁶⁷⁴ Sear, Roman Theaters, s. 3.

⁶⁷⁵ A. K. Öz, Homer, s. 56.

⁶⁷⁶ A. K. Öz, Homer, s. 58; Kardoruk, s.441.

⁶⁷⁷ Gino Iannace ve Amelia Trematerra, "The Rediscovery of Benevento Roman Theatre Acoustics", **Journal of Cultural Heritage**, 2013, s. 2, Fig. 2.

⁶⁷⁸ Antonella Pansini, "The Domus of Apuleius at Ostia Antica: A Private Space in a Central Point of Public Life", **Theoretical Roman Archaeology Conference (TRAC)**, 2017, s. 180, Fig.1.

⁶⁷⁹ Small, s. 62, III.7; Jean Charles Moretti, Alain Badie ve Dominique Tardy, "Les Fronsts De Scene En Narbonnaise", **La Scaena Frons En La Arquitectura Teatral Romana**, (Ed. Sebastian F. Ramallo Asensio, Nicole Röding), Universidad De Murcia Fundacion Teatro Romano De Cartagene, 2010, s. 156. Fig.20.

⁶⁸⁰ Hanson, Illust. 19.

⁶⁸¹ Sear, Roman Theaters, s. 283, Kat. Plan 256.

Iguvium⁶⁸², Marcellus⁶⁸³ gibi ancak önemli tiyatrolarda bulunan tonoz ve kemer teknolojisi kullanılarak yapılmış bir alt yapı sistemi tarafından taşınmaktadır.

Nicaea tiyatrosunun en fazla tahribata uğramış bölümü, seyircilere ait oturma basamaklarıdır⁶⁸⁴. İn-situ şeklinde oturma basamağına rastlanmayan tiyatroda, basamakların büyük çoğunluğu surlar üzerinde ve kent içerisinde daha sonraki medeniyetlerin imar faaliyetlerinde kullanılmıştır⁶⁸⁵. Surlarda ve tiyatro içerisinde bulunan birkaç örnek üzerinde yapılan incelemelerde ölçülerin 0,69 m derinlik ve 0,39 m yükseklikte olduğu anlaşılmıştır.

Tiyatro içerisinde ele geçen tahrip olmuş bazı oturma basamaklarının devşirme olarak kullanılanlardan farklılık gösterdiği anlaşılmış ve bunların *bisellum/prohedria* yani loca koltukları (**Ek 14**) olduğu anlaşılmıştır. Kadyanda, Kibyra, Myra⁶⁸⁶, Ephesos⁶⁸⁷ gibi Anadolu’da birçok tiyatroda benzer örneklerine rastlanan koltukların tamamında yaslanmak için kullanılan arkalık bölümleri kırılmıştır. Çok fazla tahrip olduğundan dolayı diğer ayrıntılarına ulaşamayan koltuklar, *cavea*’nın en altında ya da en üstünde konumlandırılmış olmalıydı⁶⁸⁸.

Bugün *cavea*’da tonozlar ve oturma basamakları arasındaki blokaj dolgu dışında mimari detaylar görülmemektedir⁶⁸⁹. Kireç harcıyla bağlanmış moloz taşlarla yapılan blokaj sıraları düzensiz bir şekildedir. *Media cavea*’ya ait tek kalıntı, tiyatronun doğusunda *vomitorium* tonozunun bulunduğu ve yerel halk tarafından kule olarak adlandırılan bölümdür⁶⁹⁰. Bu bölüme ait özgün oturma sıraları henüz ele geçmediği için *ima cavea*’dakiler ile benzer ölçülere sahip olduğu düşünülmektedir⁶⁹¹. *Summa cavea*’ya dair bu katı taşıyan paye/fil ayakları dışında günümüze ulaşan bir kalıntı bulunmamaktadır. Bu nedenle *cavea*’daki oturma sıraları hakkındaki bilgiler yetersiz kalmaktadır.

⁶⁸² Frank B. Sear, “The Roman Theatre at Gubbio”, **Mediterranean Archaeology**, Cilt: 17, Festschrift in Honour of J. Richard Green, 2004, (Gubbio), s. 214, Fig.1.

⁶⁸³ Fiechter, Abb. 71.

⁶⁸⁴ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3; A. K. Öz, Homer, s. 50.

⁶⁸⁵ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4.

⁶⁸⁶ Banu Özdiş, “Lykia Tiyatrolarına Genel Bakış”, **Cedrus The Journal of MCRI**, IV, 2016, (Lycian Theaters), s.172, Fig. 60, s.173, Fig. 61-62.

⁶⁸⁷ Rudolf Heberdey, George Niemann ve Wilhelm Wilberg, **Das Theater in Ephesos**, Forschungen in Ephesos, Österreichischen Archaeologischen Institute, II, Wien, 1912, s. 42, Fig.81.

⁶⁸⁸ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4; A. K. Öz, Homer, s. 55.

⁶⁸⁹ Kardoruk, s. 441.

⁶⁹⁰ Yalman, 3. KST, s. 31.

⁶⁹¹ A. K. Öz, Homer, s. 57.

Ima cavea yedi adet trapezoidal tonoz⁶⁹² tarafından taşınmaktadır ve devamında, üst üste iki tonozla yükseltilmiş 10 tonoz ve dört *vomitorium*'dan (**Ek 15-16**) oluşmaktadır⁶⁹³. Beşik tonozlu galeriler *ima cavea* 'yı taşıyan trapezoidal tonozlu mekânlara kapılar ile bağlanmaktadır⁶⁹⁴ (**Ek 17-19**). Roma imparatorluğu içerisinde ancak önemli tiyatrolarda görülen *ima cavea*'daki tonozlu sistemin Anadolu içerisinde örneğine rastlanmaz⁶⁹⁵. Doğudan batıya doğru numaralandırılan ve kazı çalışmaları ile tamamı açılan trapezoidal tonozlar, birbirlerinden ölçü olarak farklılıklar gösterir. *Cavea* planına göre kavisli şekilde daralan ve *orkhestra*'ya kadar eğimli şekilde giden tonozlardaki eğim %34 olarak hesaplanmıştır⁶⁹⁶ (**Ek 20**). Bu tonozlarda dikkati çeken diğer özellik Trapezoidal tonozların yaklaşık 1 m genişliğinde ve 5 m uzunluğunda dar koridorlar ile birbirine bağlanmasıdır (**Ek 21**). Doğudan *aditus*'u kullanarak trapezoidal tonozlara giriş yapan biri, tiyatroyu altta 180 derece dönerek batıdaki *aditus*'tan çıkış yapabilmektedir. Anadolu'da tonozlu galeriler ile oturma sıraları elde edilen, Side örneğinden sonra ikinci temsili oluşturan tiyatro, tonozlarının kullanımda olması açısından Side örneğinden ayrılmaktadır. Roma İmparatorluk sınırları içerisinde yapılmış tiyatrolar arasında da birebir benzer bir geçiş sisteminin örneği yoktur.

Yedi trapezoidal tonozun dar koridorlarla bağlanması dışında tonozlar, ortada bulunan merkez tonozdan (Trapezoidal Tonoz 4) açılan dar bir koridor ile *orkhestra*'ya bağlanmıştır (**Ek 22**). Benzer kullanım örneklerine Ostia⁶⁹⁷, Libarna⁶⁹⁸,

⁶⁹² Yalman, 3. KST, s. 31; Özügül, s. 318.

⁶⁹³ Önceki yayınlarda altyapıyı oluşturan tonozlarla üst *cavea*'ya çıkan *vomitorium* ayırt edilememiştir. Yalman, 3. KST, s. 31. Son yapılan araştırmalarda altyapıyı destekleyen birer tonoz olduğu düşünülen 14 açıklıktan, 4 tanesinin sirkülasyon için kullanıldığı anlaşılmıştır. A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4.

⁶⁹⁴ Yalman, 3. KST, s. 31; A. K. Öz, Homer, s.49.

⁶⁹⁵ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4.

⁶⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. A. K. Öz, Homer, ss.50-51.

⁶⁹⁷ Pansini, s. 180, Fig.1.

⁶⁹⁸ E. Romeo ve G. Tucci, "Integrated Survey Techniques the Study and the Restoration of the Archeological Heritage", **CIPA 2005 XX International Symposium**, 26 September-01 October, Italy, 2005, Fig.2.

Camulodunum⁶⁹⁹, Beneventum⁷⁰⁰, Grumentum⁷⁰¹, Tyndaris⁷⁰², Derventum⁷⁰³, Aventicum⁷⁰⁴, Albanum Domitiani⁷⁰⁵, Stobi⁷⁰⁶, Palmyra⁷⁰⁷ ve Aubigne-Racan⁷⁰⁸ tiyatrolarında da rastlanmaktadır. Bu tiyatrolar arasında Grumentum, Tyndaris, Derventum, Nicopolis, Aventicum, Stobi, örneklerinde *orkhestra*'dan üç geçiş bulunmaktadır. Nicaea tiyatrosunda da rigol duvarı üzerinde üç açıklık olmasına rağmen giriş yalnızca orta tonozdan sağlanmıştır. Bu özelliği ile de üç geçişe sahip olan diğer tiyatro örneklerinden ayrılır.

Ima cavea'yı taşıyan trapezoidal tonozların devamında bu tonozlara bağlantılı olarak yükselen ve *media cavea*'yı taşıyan çiftli 10 adet beşik tonoz bulunmaktadır (Ek 23-24). Trapezoidal tonozlar bir kapı ile dıştaki ikişer beşik tonozlara açılmaktadır⁷⁰⁹ (Ek 25-26). Beşik tonozlar iç ve dış olarak iki bölüme ayrılmıştır. İç tonozlar ortalama 4,10 x 6,12 m boyutlarında iken, dış tonozlar ortalama 5,42 x 7,30 m boyutlarındadır ve İç tonozlar ortalama 7,48 m, dış tonozlar ise 9,85 m yüksekliğe sahiptir⁷¹⁰.

Önceki yıllarda 12 adet olduğu düşünülen⁷¹¹ tonozların aslında 10 adet olduğu, geriye kalan dört boşluğun ise *media cavea*'ya çıkan ve kalabalık seyircilerin sirkülasyonu için önemli olan⁷¹² vomitorium olduğu anlaşılmıştır. Tiyatro doğuda ve batıda *analemma* üzerinde (Ek 27-29) iki adet ve tiyatronun güneyinde iki adet olmak üzere toplamda dört adet vomitorium'a sahiptir. *Ambulacrum* seviyesinde tiyatronun

⁶⁹⁹ Sear, Roman Theaters, s. 197, Kat. Plan 120.

⁷⁰⁰ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

⁷⁰¹ Hans Peter Isler, **Antike Theaterbauten Ein Handbuch**, Katalogband, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschriften, 490 Band, Archaeologische Forschungen, Band 27, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017, (Theaterbauten Katalogband) s. 316, Grumentum/Grumento; Sear, Roman Theaters, s. 146, Kat. Plan 41.

⁷⁰² Sear, Roman Theaters, s. 194, Kat. Plan 117, Pl.51.

⁷⁰³ Sear, Roman Theaters, s. 201, Kat. Plan 128, Pl.54.

⁷⁰⁴ Philippe Bridel, "Gradins, Scenes et Cheminements Dans Les Edifices du Secteur Sacre D' Aventicum" **Theaterbauten als Teil Monumentaler Heiligtümer in den Northwestlichen Provinzen des Imperium Romanum: Architektur-Organisation-Nutzung**, Internationals Kolloquium in Augusta Raurica, 18-21 September 2013, Forschungen in August 50, 2016, s. 164, Fig. 8.

⁷⁰⁵ Sear, Roman Theaters, s. 201, Kat. Plan 128, Pl.54.

⁷⁰⁶ Elizabeth Gebhard, "Discovery of the First Theater at Stobi", **Folia Archaeologica Balkanica II**, 2011, (Stobi), s. 331, Fig.6.

⁷⁰⁷ Edmond Frezouls, "Recherches Les Theaters De L'Orient Syrien", **Syria**, XXXVIII, Fasc. 1/2, 1961, Pl. VI- 2.

⁷⁰⁸ Sear, Roman Theaters, s. 225, Kat. Plan 170.

⁷⁰⁹ Özügül, s.318.

⁷¹⁰ A. K. Öz, Homer, s. 54.

⁷¹¹ Yalman, 3. KST, s. 31; Yalman, 17. KST, s. 338.

⁷¹² A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4.

arka cephesinde *vomitorium* geçişlerine Iguvium⁷¹³, Ostia⁷¹⁴, Side⁷¹⁵, Interammina Praetuttianorum⁷¹⁶, Tergeste⁷¹⁷, Patara⁷¹⁸, Verona⁷¹⁹, Lugdunum⁷²⁰, Tipasa⁷²¹, Albintimilium⁷²² tiyatrolarında da rastlanmaktadır. Ancak verilen örneklerde sayılar farklılık göstermektedir. Bazı örneklerde *vomitorium* sayısı altı, beş ya da dört olabilmektedir. *Scaena*'nın iki yanında *analemma* üzerinden *media cavea*'ya çıkış örneği ise Ephesos⁷²³, Herculaneum⁷²⁴, Leptis Magna⁷²⁵, Nysa⁷²⁶, Vasio⁷²⁷, Miletos⁷²⁸, Aspendos⁷²⁹, Prusias ad Hypium⁷³⁰ tiyatrolarında görülmektedir. *Vomitorium* aralarına *summa cavea* 'ya ulaşımı sağlayan bir kişinin geçebileceği genişlikte dört sahanlıklı

⁷¹³Sear, Gubbio, s. 214, Fig.1.

⁷¹⁴Pansini, s. 180, Fig.1.

⁷¹⁵Arif Müfid Mansel, "Side Tiyatrosu", **Belleten**, XXVI, 101, 1962, (Belleten), Res.4.

⁷¹⁶Sear, Roman Theaters, s. 158, Kat. Plan 60.

⁷¹⁷Carmelo G. Malacrino, "Il Teatro Romano Di Scolacium. Contributo Per Una Rilettura Architettonica E Topografica", **Rivista Di Archeologia**, (Ed. Gustavo Traversari), Anno XXIX, 2005, s. 122, Fig.25.

⁷¹⁸Hüseyin Sabri Alanyalı, "Patara Tiyatrosu 2004 Çalışmaları", **Anadolu/Anatolia**, Cilt: 29, 2005, (Patara), s. 9, Res. 2.

⁷¹⁹Maria Rosa Valluzzi, **Identificazione Strutturale Del Teatro Romano Di Verona Mediante Monitoraggio Statico Dinamica**, Dipartimento Di Ingegneria Civile Edile Ambientale Corso Di Laurea Magistrale in Ingegneria Edile-Architettura, Università Degli Studi Di Padova, Anno-Academico, 2014-2015, s. 15, Fig. 1.17.

⁷²⁰Pierre Gros, **L'Architecture Romaine**, Du Debut du III Siecle av. J.-C. A La Fin Du Haut-Empire, I, Les Monuments Publics, Les Monuels D'Art Et D'Archeologie Antiques, Collection Dirigee Par Gerard Nicolini, Paris, 1980, (Romaine), s. 293, Fig. 347.

⁷²¹Hanson, Illust. 23.

⁷²²Bruno Astori, Valentina Bonora ve Gabriele Garnero, "Il Rilievo Laser Scanner Del Teatro Romano Di Ventimiglia: Asperienze e Prospettive", **VI Conferenza Nazionale ASITA**, 2002, Fig. 2.

⁷²³Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 2, Abb.2.

⁷²⁴Fiechter, Abb. 73; Andreas Schlüter, "Vergangenheit, Sprich Das Antike Theater von Herculaneum bei Napel", **Antike Welt**, Cilt: 34, Sayı: 1, 2003, s. 38, Abb. 3.

⁷²⁵Small, s. 57, III.3; David L. Bomgardner, "The Theatre-Temple Complex at Leptis Magna: Multiple Dimensions of Functionality or There's More Than One Way to Act on the Emperor", **Theaterbauten als Teil Monumentaler Heiligtümer in den Northwestlichen Provinzen des Imperium Romanum: Architektur-Organisation-Nutzung**, Internationals Kolloquium in Augusta Raurica, 18-21 September 2013, Forschungen in August 50, 2016, (Theater-Temple) s. 68, Fig. 5.

⁷²⁶Sear, Roman Theaters, s. 283, Kat. Plan 256.

⁷²⁷Musa Kadioğlu, **Die Scaenae Frons Des Theaters von Nysa am Maander**, Inaugural Dissertation zur Erlangung Der Doktorwürde der Philosophischen Fakultaten der Albert-Ludwigs-Universität, Tafelband, 2002, (Die Scaenae), Taf.1.

⁷²⁸Sear, Roman Theaters, s. 251, Kat. Plan 216.

⁷²⁹Friedrich Krauss, **Das Theater Von Milet**, Das Hellenistische Theater, Der Römische Zuschauerbau, Milet, Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Teil I, Band IV, Deutsches Archaeologisches Institut, Walter De Gruyter & Co., Berlin, 1973, Abb. 165.

⁷³⁰Sear, Roman Theaters, s. 112; Hima B. Mallampati ve Ünal Demirel, "Architecture, Entertainment and Civic Lifer: The Thrater at Psidian Antioch", **Building a New Rome:The Imperial Colony of Pisidian Antioch (25 BC-AD 700)**, (Ed. Elaine K. Gazda, Diana Y. Ng, Ünal Demirel), Kelsey Museum of Archaeolog, 2011, ss. 62-84, 66, Fig.4.8; Thomas George Tucker, **Life in The Roman World of Nero and St.Paul**, The Macmillan Company, 1910, ss. 265-266, Fig. 79-80; Berk Boz, **Structural Analysis of Historic Aspendos Theatre**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Middle East Technical University, Civil Engineering, Ankara, 2006, s. 31, Pic. 4.1.

⁷³⁰Sear, Roman Theaters, s. 359, Kat. Plan 369.

küçük merdiven kovanlarının (Ek 30-31) da varlığı son dönem kazılarında tespit edilmiştir⁷³¹. Ana geçişler arasına *ambulacrum* seviyesinde *analemma* duvarı üzerindeki bu tür geçişlerin birebir benzer örnekleri ile karşılaşılmamıştır.

Ima ve *media cavea*, *praecinctio* adı verilen bir sirkülasyon koridoru ile birbirinden ayrılmaktadır. Tiyatroda batı *tribunalia* üzerindeki küçük bölümde *praecinctio*, *media cavea*'yı *ima cavea*'dan ayıran yaklaşık 1 m'lik duvar ve bu duvar üzerinde iki *cavea* arasındaki geçişi sağlayan merdivenlerin çok küçük bir bölümü korunmuştur. *Ima cavea*'dan *media cavea*'ya bu tarz merdivenlerle ulaşım şeklinin benzerleri Patara⁷³², Myra⁷³³, Kaunos⁷³⁴, Perge⁷³⁵, Selge⁷³⁶, Aspendos⁷³⁷, Nysa⁷³⁸, Alinda⁷³⁹, Pompey⁷⁴⁰ ve Hierapolis⁷⁴¹ tiyatrolarında da görülmektedir. Bunun yanında *Vomitoria*'nın *praecinctio* ile bağlandığı özellik (Ek 32) Perge⁷⁴², Side⁷⁴³, Bostra⁷⁴⁴, Lugdunum⁷⁴⁵, Arausio⁷⁴⁶, Falerio Picenus⁷⁴⁷, Gadara⁷⁴⁸, Miletos⁷⁴⁹, Tergeste⁷⁵⁰,

⁷³¹ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4; A. K. Öz, Homer, ss. 54-55.

⁷³² Alanyalı, Patara, s.9, Res. 2.

⁷³³ Özdilek, Rhodiapolis, s.382, Kat. Plan 18.

⁷³⁴ Yasemen Say Özer ve Nevzat Oğuz Özer, "Formal Analysis and Principal Architectural Character of Caunus Theater", **Megaron**, 12(2), 2017, s. 177, Fig.5.

⁷³⁵ Sear, Roman Theaters, s. 372, Kat. Plan 392, Pl.119.

⁷³⁶ Sear, Roman Theaters, s. 376, Kat. Plan 400.

⁷³⁷ Sear, Roman Theaters, s. 112; Mallampati ve Demirer, s. 66, Fig.4.8; Tucker, ss. 265-266, Fig. 79-80; Boz, s. 31, Pic. 4.1.

⁷³⁸ Kadioğlu, Die Scaenae, Taf.1.

⁷³⁹ Sear, Roman Theaters, s. 337, Kat. Plan 319.

⁷⁴⁰ Hanson, Illust. 19.

⁷⁴¹ Sear, Roman Theaters, s. 338, Kat. Plan 334.

⁷⁴² Sear, Roman Theaters, s. 372, Kat. Plan 392, Pl.119.

⁷⁴³ Mansel, Belleten, Res.4.

⁷⁴⁴ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Arthur Segal, "Roman Cities in the Province of Arabia", **Journal of the Society of Architectural Historians**, Cilt: 40, Sayı:2, 1981, (Province Arabia), s. 116, Fig.23.

⁷⁴⁵ Gros, Romaine, s. 293, Fig. 347.

⁷⁴⁶ Joao Miguel Quaresma Antunes, **A Identidade e a Forma Dos Edifícios Teatrais Nas Tipologias de Arquitetura**, Universidade Lusitana De Lisboa, Faculdade de Arquitetura e Artes Mestrado Integrado em Arquitetura, Lisboa, 2017, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, p .200, Fig. 675.

⁷⁴⁷ Sear, Roman Theaters, s. 156, Kat. Plan 57.

⁷⁴⁸ Sear, Roman Theaters, s. 310, Kat. Plan 292; İşler, Katalogband, s. 301, Gadara.

⁷⁴⁹ Krauss, Abb. 122.

⁷⁵⁰ Malacrino, s. 122, Fig.25.

Aspendos⁷⁵¹, Limyra⁷⁵², Myra⁷⁵³, Selge⁷⁵⁴, Pompey⁷⁵⁵, Sepphoris⁷⁵⁶, Arelate⁷⁵⁷, Vasio⁷⁵⁸, Iguvium⁷⁵⁹, Alinda⁷⁶⁰, Hierapolis⁷⁶¹, Ephesos⁷⁶² gibi Anadolu içinde ve dışındaki birçok tiyatrodan bilinir.

Ele geçen birkaç oturma basamağının ölçüleri dikkate alındığında Nicaea tiyatrosunda *ima cavea*'nın Marcellus, Arykanda, Samothrace, Pergamon Akropolis tiyatrosu, Knidos, Iaitas tiyatrolarında olduğu gibi yedi *cuneus*'dan oluştuğu anlaşılmıştır. Yedi *cuneus* olması halinde her bir *cuneus* 18 oturma sırasından oluşmalıdır⁷⁶³. Doğuda ve batıda *aditus maximus* üzerinde *analemma* duvarına bitişik olan 1 ve 7'inci *cuneus tribunalia* olarak bilinen özel loca alanları için ayrılmıştır (**Ek 33-34**). Roma tiyatrolarına özgü olan bu bölüm; Iguvium⁷⁶⁴, Tauromenium⁷⁶⁵, Arausio⁷⁶⁶, Aspendos⁷⁶⁷, Thugga⁷⁶⁸, Bostra⁷⁶⁹, Arelate⁷⁷⁰, Volaterrae⁷⁷¹, Vienna⁷⁷², Augusta Emerita⁷⁷³ tiyatrolarında da Nicaea tiyatrosu gibi *aditus maximus* üzerinde

⁷⁵¹ Sear, Roman Theaters, s. 112; Mallampati ve Demirer, s. 66, Fig.4.8; Tucker, ss. 265-266, Fig. 79-80; Boz, s. 31, Pic. 4.1.

⁷⁵² Sear, Roman Theaters, Pl.126-127.

⁷⁵³ Özdilek, Rhodiapolis, s.382, Kat. Plan 18.

⁷⁵⁴ Sear, Roman Theaters, s. 376, Kat. Plan 400.

⁷⁵⁵ Hanson, Illust. 19.

⁷⁵⁶ Sear, Roman Theaters, s. 307, Kat. Plan 287.

⁷⁵⁷ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

⁷⁵⁸ Sear, Roman Theaters, s. 251, Kat. Plan 216.

⁷⁵⁹ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

⁷⁶⁰ Sear, Roman Theaters, s. 337, Kat. Plan 319.

⁷⁶¹ Sear, Roman Theaters, s. 338, Kat. Plan 334.

⁷⁶² Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf.2, Abb.2.

⁷⁶³ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4.

⁷⁶⁴ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

⁷⁶⁵ Frank Sear, "The Theatre at Taormina-A New Chronology", **Papers of the British School at Rome**, Cilt: 64, 1996, (Taormina), s. 43, Fig. 2.

⁷⁶⁶ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

⁷⁶⁷ Sear, Roman Theaters, s. 112; Mallampati ve Demirer, s. 66, Fig.4.8; Tucker, ss. 265-266, Fig. 79-80; Boz, s. 31, Pic. 4.1.

⁷⁶⁸ Giorgio Bejor, "La Decorazione Scultorea Dei Teatri Romani Nelle Province Africane", **Prospettiva**, Sayı:17, 1979, (La Decorazione), s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

⁷⁶⁹ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

⁷⁷⁰ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

⁷⁷¹ Alberto Pizzigati, "Il Teatro Romano Di Volterra: Maestranze Urbane E Locali", **Annali Della Scuola Normale Superiore di Pisa. Classe di Lettere e Filosofia**, Serie III, Cilt: 25, Sayı: 4, 1995, Taf. CCXCVI.

⁷⁷² Hanson, Illust. 32; James C. Anderson, **Roman Architecture in Province**, Cambridge University Press, 2013, s. 162-98.

⁷⁷³ Pedro Mateos Cruz ve Antonio Pizzo, "El Teatro Y Anfiteatro De Augusta Emerita. Aspectos Arqueologicos, Cronologicos Y Urbanisticos", **La Scaena Frons Del Teatro Romano De Merida**, (Ed. Pedro Mateos Cruz), Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, s. 17, Fig. 4.

yer almaktadır. Ancak farklı alanlarda *tribunalia* kullanım örneklerine sahip tiyatrolar da mevcuttur.

Nicaea tiyatrosunda *tribunalia* için özel bir geçiş alanı yapılmıştır. Arausio, Pompei büyük tiyatro, Spolegium, Bostra, Gerasa kuzey tiyatrosunda⁷⁷⁴ da görülen bu geçişler, Nicaea tiyatrosunda farklılık göstermektedir. Söz konusu örneklerde *aditus maximus tribunalia*'ya geçiş için kullanılırken, Nicaea tiyatrosunda *analemma* duvarı üzerinde *scaena* ile bağlantılı olan *pulpitum* üzerinden bir geçiş kullanılmıştır. *Tribunalia* ile *orkhestra* arasındaki alan *aditus maximus* tonozları için ayrılmıştır (**Ek 35-38**) ve burada Pompei büyük tiyatrodan⁷⁷⁵ ve Arausio⁷⁷⁶ tiyatrosunda da görülen ikili tonoz sistemi görülmektedir.

Cavea'yı çevreleyen *analemma* duvarı Anadolu ve Anadolu dışındaki birçok tiyatrodan farklılık göstermektedir. *Orchestra*'dan başlayarak *aditus maximus*'a geçişi sağlayan girişe kadar eğimli şekilde ilerleyen *analemma*, giriş sonrasında *scaena*'ya paralel olarak (**Ek 39**) devam eder⁷⁷⁷. Roma tiyatrolarında *cavea* çoğunlukla 180 derece planlanmıştır ve bu dereceyi geçen *cavea*'lar Roma Dönemi içerisinde inşa edilmiş olmasına rağmen Yunan özellikli olarak tanımlanır. Nicaea tiyatrosunda *cavea*'nın 180 dereceyi aşması Nicaealıların Yunan köklerine bağlılığını göstermektedir. *Analemma* duvarının diğer özelliği ise iki küçük niş ve nişin altında bir yazıtın yer almasıdır⁷⁷⁸.

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
ΘΕΑΣΤΑΣ ΝΕΜΕΣΕΙΣ
ΑΙΛΙΑΝΟΣΑΣΚΛΗΠΙΟΔΟΤΟΣ
ΓΝΩΜΟΝΗΚΟΣΑΝΕΘΗΚΕΝ

Uğurlu Olsun
Tanrıça Nemesisleri
Güneş Saati Eksperti
Ailianos Asklepiodotos

Adaleti, yarışı ve intikamı simgeleyen tanrıça Nemesis heykelleri, Gladyatör dövüşlerinin yapıldığı tiyatrolarda genellikle bulunmuştur⁷⁷⁹. Bu da Nicaea

⁷⁷⁴ Sear, Roman Theaters, Fig.22, Pl. 9-10, 13, 31, 66, 99-100, 105.

⁷⁷⁵ Sear, Roman Theaters, Pl.12.

⁷⁷⁶ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

⁷⁷⁷ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4; A. K. Öz, Homer, s.55.

⁷⁷⁸ Yalman, 8. KST, s. 236.

⁷⁷⁹ Yalman, 8. KST, ss. 236-237.

tiyatrosunda Gladyatör dövüşleri yapıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır. İznik Müzesinde çok sayıda gladyatör stelinin bulunması, bu konuyu vurgulayan önemli arkeolojik eserlerdir⁷⁸⁰.

Roma tiyatroları genellikle *media cavea* ya da *summa cavea* sonrasında bir sütunlu portiko ya da galeri ile çevrelenirdi. Nicaea tiyatrosunda yeni dönem kazılarına kadar bu sütunlu portikodan tek bahseden isim, yapım aşaması hakkında önemli bilgiler aktaran Plinius'tur. Yeni dönem kazılarında, tiyatronun batısında 3,70 x 2,60 m boyutlarında birbirine yaklaşık 2,30 m uzaklıkta fil ayakları/paye temelleri ortaya çıkarılmış⁷⁸¹ (**Ek 40-42**) ve bunların *summa cavea* 'yı ya da sütunlu portikoyu taşıyan ayaklar olduğu anlaşılmıştır. Payelerin dışa bakan yüzeylerinde Colesseum'da olduğu gibi plaster sütunların yer aldığı, payeler üzerindeki plaster izlerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca paye temellerine yakın alanlarda plaster Korinth başlıklarının ele geçmesi, Korinth düzeninde yapılmış olduğunu düşündürmektedir. Korunan birkaç örnekte plaster sütunların kaidelerinde yazıt yer almaktadır (**Ek 43-44**). Paye temellerinin tamamı günümüze ulaşmamıştır. Birbirine eşit ölçülere sahip *analemma* duvarından yaklaşık 4,90 m uzaklıktaki payeler tiyatro çeperine göre paralel olarak yerleştirildiğinde 28 paye ayağı (**Ek 45**) olduğu anlaşılmıştır⁷⁸². Paye/fil ayakları üzerinde yükseltelen *summa cavea* ya da sütunlu potiko örnekleri Vasio⁷⁸³, Ostia⁷⁸⁴, Beneventum⁷⁸⁵, Falerio Picenus⁷⁸⁶, Libarna⁷⁸⁷, Grumentum⁷⁸⁸, Tauromenium⁷⁸⁹, Derventum⁷⁹⁰, Sabratha⁷⁹¹, Arelate⁷⁹², Salonae⁷⁹³, Gortyn⁷⁹⁴, Chersonesus⁷⁹⁵,

⁷⁸⁰ S.Şahin, Inschriften 9, Numara 180a-276, 182a-277.

⁷⁸¹ A. K. Öz, Homer, s.57; Kardoruk, s.441.

⁷⁸² A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 5; A. K. Öz, Homer, s.58.

⁷⁸³ Sear, Roman Theaters, s. 251, Kat. Plan 216.

⁷⁸⁴ Pansini, s. 180, Fig.1.

⁷⁸⁵ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

⁷⁸⁶ Sear, Roman Theaters, s. 156, Kat. Plan 57.

⁷⁸⁷ Romeo ve Tucci, Fig.2.

⁷⁸⁸ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 316 Grumentum/Grumento; Sear, Roman Theaters, s. 146, Kat. Plan 41.

⁷⁸⁹ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

⁷⁹⁰ Sear, Roman Theaters, s. 201, Kat. Plan 128, Pl.54.

⁷⁹¹ Maria Isabel Rodriguez Lopez, "The Relief Decorations of the Ancient Roman Theater: The Case of Sabratha", **Music in Art**, XLII/1-2, 2017, s. 20-3.

⁷⁹² Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

⁷⁹³ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Salonae.

⁷⁹⁴ Maria Cristina Manzetti, "3D Visibility Analysis As a Tool to Validate Ancient Theatre Reconstructions: The Case of the Large Roman Theatre of Gortyn", **Virtual Archaeology Review**, 7, 15, 2016, s. 38, Fig. 1,2.

⁷⁹⁵ Sear, Roman Theaters, s. 294, Kat. Plan 269.

Ferentium⁷⁹⁶, Pola büyük tiyatroda⁷⁹⁷ gibi birçok tiyatroda görülmektedir. Bazı ayaklar düz şekilde yapılırken bazıları kemerleri desteklemesi ve dış cephe süslemeleri için ön ve arkada destekli şekilde yapılmıştır. Nicaea tiyatrosunda da benzer bir durum söz konusudur ve aynı tasarım Beneventum⁷⁹⁸ tiyatrosunda da görülmektedir. Ancak Chersonesus⁷⁹⁹, Gortyn⁸⁰⁰, Ostia⁸⁰¹, Falerio Picenus⁸⁰² tiyatrolarında olduğu gibi sadece dış cephe süslemesi için en dışa yapılan destekli paye ayakları planı örnekleri de mevcuttur. Yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılan paye/fil ayakları yerden yükseltilmiş tüm Roma tiyatrolarında görülen bu özelliğin Nicaea kenti tiyatrosunda da olduğunu kanıtlanmıştır.

Bazı tiyatro örneklerinde portiko içerisine basamak yapılarak *summa cavea* ile bütünleştirilmiştir. Ancak portikoya dair alt yapı planı dışında ayakta kalan bir kalıntının olmaması, kesin bir sonuca ulaşmayı zorlaştırmaktadır (**Ek 46**). *İma* ya da *summa cavea*'yı saran sütunlu portikolar ya da *summa cavea* hemen hemen bütün Roma tiyatrolarında ya da Roma Dönemi'nde revize edilen melez tiyatrolarda kullanılmıştır. Nicaea tiyatrosunda da Marcellus⁸⁰³, Leptis Magna⁸⁰⁴, Bostra⁸⁰⁵, Vienna⁸⁰⁶, Pompey⁸⁰⁷, Thugga⁸⁰⁸ tiyatrolarında olduğu gibi bir sütunlu portiko ya da *summa cavea*'nın varlığı tiyatroyu çevreleyen paye temelleri ile kanıtlanmıştır (**Ek 47**). Ancak *ima cavea* sonrasındaki *cavea*'ların günümüze kadar korunmamış olması elde edilen bilgileri sınırlamaktadır. Payeler arasında ele geçen entablatur parçaları arasında Korinth başlıklarının da yer alması, sütunlu portiko ya da *summa cavea*'nın Korinth düzeninde yapıldığını düşündürmektedir (**Ek 48**)⁸⁰⁹.

⁷⁹⁶ Valerio Tuccini, "Il Sito Di Ferento", **Il Teatro Romano Di Ferento**, (Ed. Luigi Manfra), Un Progetto Di Gestione Per La Valorizzazione Di Un Sito Del Lazio, Gangemi Editore, 2012, s. 32.

⁷⁹⁷ İşler, Danish, s. 19, Fig.1.

⁷⁹⁸ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

⁷⁹⁹ Sear, Roman Theaters, s. 294, Kat. Plan 269.

⁸⁰⁰ Manzetti, s. 38, Fig. 1,2.

⁸⁰¹ Pansini, s. 180, Fig.1.

⁸⁰² Sear, Roman Theaters, s. 156, Kat. Plan 57.

⁸⁰³ Fiechter, Abb. 71.

⁸⁰⁴ Sear, Roman Theaters, s. 283, Kat. Plan 256.

⁸⁰⁵ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

⁸⁰⁶ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

⁸⁰⁷ Hanson, Illust. 19.

⁸⁰⁸ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

⁸⁰⁹ Kardoruk, s.442.

2.2.2. Orkhestra

İznik tiyatrosunun *orkhestra*'sı Roma tiyatrolarının aksine *cavea*'nın 180 dereceyi aşmasından dolayı, yarım daireden biraz fazla, yani at nalı planlıdır (**Ek 49-50**). Helenistik Dönem'de yapılan tiyatroların özelliklerinden biri olan at nalı biçimli *cavea*, Anadolu kültürünün Roma Dönemi'nde dahi Helenistik kökenlerine bağlı kaldığını göstermektedir⁸¹⁰.

Roma Dönemi'nde teatral faaliyetlerdeki değişimler, bu faaliyetlerin düzenlendiği yapıları da değiştirmiştir⁸¹¹ ve bu değişim Helenistik Dönem'de yapılmış tiyatrolarda da kendini gösterir. Helenistik Dönem'de inşa edilen Telmessos, Ksanthos, Patara, Myra, Ksanthos gibi tiyatrolarda *orkhestra* seviyesinden başlayan oturma basamakları kaldırılarak bir parapet duvarı örüldüğü⁸¹² *cavea* ve *orkhestra*'nın birbirlerinden ayrıldığı bilinmektedir. Roma Dönemi'nde inşa edilen tiyatroların çoğu, *konistra* veya *kolymbethra* şeklinde düzenlenmiştir ve Sabratha⁸¹³, Leptis Magna⁸¹⁴, Tyndaris⁸¹⁵, Bostra⁸¹⁶, Gerasa⁸¹⁷, Philadelphia⁸¹⁸, Hierapolis⁸¹⁹ tiyatroları bunlardan bazılarıdır. Nicaea tiyatrosunda yarım daireyi aşan *cavea*'da, *ima cavea* yüksek bir *konistra* veya *kolymbethra* şeklinde düzenlenerek 1,34 m'lik kot farkı ile *orkhestra* zemininden ayrılmıştır⁸²⁰.

En geniş yeri 24,22 m çapında olan *orkhestra*'ya tiyatronun doğusunda ve batısında bulunan *aditus maximi*'den ve *ima cavea*'yı taşıyan trapezoidal tonozlardan biri olan orta tonozdan (Trapezoidal Tonoz 4) geçiş sağlanmıştır. *Konistra* duvarı ile *ima cavea* arasında yağmur sularını uzaklaştırmak için bir rigole bulunmaktadır. Bu duvarın tiyatro gösterileri sırasında çalışan görevlilerin izleyicilere görünmeden yer değiştirmelerine olanak sağladığı da bilinmektedir⁸²¹.

⁸¹⁰ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 6; A. K. Öz, Homer, s.58.

⁸¹¹ Ferrero, Batı Anadolu, s.160.

⁸¹² Özdilek, Lycian Theaters s. 173.

⁸¹³ Bieber, s.206, Fig.695.

⁸¹⁴ Bieber, s.207, Fig.696.

⁸¹⁵ Sear, Roman Theaters, Pl.51.

⁸¹⁶ Sear, Roman Theaters, Pl.99.

⁸¹⁷ Sear, Roman Theaters, Pl.103, 105.

⁸¹⁸ Sear, Roman Theaters, Pl.107.

⁸¹⁹ Sear, Roman Theaters, Pl.116.

⁸²⁰ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 4; A. K. Öz, Homer, s.59

⁸²¹ A. K. Öz, Homer, s.59.

Orchestra zeminine ulaşmak için yapılan çalışmalarda in-situ mermer veya tuğla kaplamalara rastlanmamış, temel vazifesi görebilecek kireç harçlı bir zemine ulaşılmıştır⁸²². Çalışmalar sırasında çok sayıda mermer plakalara rastlanması zeminin zengin bir mermer süslemesi olduğunu düşündürmektedir⁸²³. *Orchestra*'da çok sayıda mermer blok ele geçmesi, taş ocağı olarak kullanıldığı dönemde oturma basamaklarının *orkhestra*'ya sürüklendiğini, bu yüzden de zemin tahribatının oluştuğunu göstermiştir.

2.2.3. Scaena

Alt yapı planı dışında günümüze ulaşmış bilgiler oldukça kısıtlı olan *scaena*, 54,15 x 13,16 m boyutlarındadır (**Ek 51-52**). Korunan alt yapı planı dikkate alındığında *scaena frons* Anadolu tipi sınıfında yer almaktadır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde yapılan tiyatroların *scaena frons* bölümleri Doğu ve Batı olmak üzere iki gruba ayrılmıştır⁸²⁴. Doğu ve Batı tipi olarak ayrılan tiyatrolarda Yunan: Doğu, Batı: Roma gibi bir ayırım yapmak söz konusu değildir⁸²⁵. Her iki tipin imparatorluğun doğusunda ve batısında görülmesinden dolayı bu adlandırmanın doğru olmadığı üzerinde durulmuştur⁸²⁶. Bunun üzerine Roma İmparatorluk Tipi (Batı), Anadolu Tipi (Doğu) şeklinde bir sınıflandırma yapılmıştır⁸²⁷.

Daire, dikdörtgen derin nişler ve *pulpitum*'a açılan üç kapı Batı, yani Roma İmparatorluk tipi, derinlik ve nişlerin bulunmadığı düz ve *pulpitum*'a açılan beş kapı Doğu, yani Anadolu tipi olarak tanımlanmıştır⁸²⁸. Aspendos⁸²⁹, Roma Dönemi'nde tekrar yenilenen *scaena* ile Ephesos⁸³⁰ örnekleri Anadolu tipi sınıfına girerken, Basra⁸³¹ tiyatrosu Roma İmparatorluk tipine örnek teşkil etmektedir.

⁸²² A. K. Öz, Homer, ss. 58-59.

⁸²³ Kardoruk, s. 442.

⁸²⁴ Fiechter, ss. 108, 112; Theodor Dombart, **Das palatinische Septizonium zu Rom**, München: C. H. Beck, 1922, s.4.

⁸²⁵ Aktüre, Braudel, s. 158; Hörman, s.338.

⁸²⁶ Musa Kadioğlu, "Ankyra Tiyatrosu: Ön Rapor, Vorbericht über das Theater von Ankyra", **Anadolu/Anatolia Ek Dizi**, (Ed. Z. Çizmeli Öğün, T. Sipahi, L. Keskin), I.- II. Ulusal Arkeolojik Araştırmalar Sempozyumu, 1, 2004, (Ankyra Tiyatrosu), s.7.

⁸²⁷ Isler, Greci, ss. 113-115,121; Kadioğlu, Ankyra Tiyatrosu, s.7.

⁸²⁸ Akyüz, s. 26; Öztürk, s. 61.

⁸²⁹ Kadioğlu, Ankyra Tiyatrosu, s.7.

⁸³⁰ Krinzing ve Ruggendorfer, s. 484, Text Fig. 15.

⁸³¹ Fiechter, Fig.93; Kadioğlu, Ankyra Tiyatrosu, s.7.

Derin nişli batı örnekleri Anadolu sınırları içerisinde oldukça azdır ve genellikle Doğu örneklerine rastlanmaktadır⁸³². Selge⁸³³, Aspendos⁸³⁴, Ephesos⁸³⁵, Myra⁸³⁶, Sagalassus⁸³⁷, Perge⁸³⁸, Telmesus⁸³⁹, Side⁸⁴⁰, Aizonai⁸⁴¹, Kaunos⁸⁴², Kibyra⁸⁴³, Patara⁸⁴⁴ tiyatrolarında olduğu gibi Nicaea tiyatrosu *scaena frons*'u da derin nişlerin bulunmadığı ve *scaena*'ya açılan beş kapısı ile Anadolu tipi içerisinde yer almaktadır.

Tergeste⁸⁴⁵, Herculaneum⁸⁴⁶, Minturnae⁸⁴⁷, Ostia⁸⁴⁸, Falerio Picensis⁸⁴⁹, Faesulae⁸⁵⁰, Casinum⁸⁵¹, Vienna⁸⁵², Arausio⁸⁵³, Regina⁸⁵⁴, Italica⁸⁵⁵, Segobriga⁸⁵⁶, Augusta Emerita⁸⁵⁷, Cuicul⁸⁵⁸, Thubursicu Numidarum⁸⁵⁹, Thamugadi⁸⁶⁰, Bulla

⁸³² Waelkens, s. 86.

⁸³³ Sear, Roman Theaters, s. 376, Kat. Plan 400.

⁸³⁴ Sear, Roman Theaters, s. 112; Mallampati ve Demirer, s. 66, Fig.4.8; Tucker, ss. 265-266, Fig. 79-80; Boz, s. 31, Pic. 4.1.

⁸³⁵ Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf.2, Abb.2.

⁸³⁶ Özdilek, Rhodiapolis, s.382, Kat. Plan 18.

⁸³⁷ Lutgarde Vandeput, "The Theatre-Façade at Sagalassus", **Anatolian Studies**, Cilt: 42, 1992, (Theatre-Façade), Fig.4.

⁸³⁸ Sear, Roman Theaters, s. 372, Kat. Plan 392.

⁸³⁹ Sear, Roman Theaters, s. 378, Kat. Plan 402.

⁸⁴⁰ Mansel, Belleten, Res.4.

⁸⁴¹ Elif Özer ve Hatice Korkmaz, "Tarihsel Süreçte Aizanoi Kentindeki Dört Yapıda Tahrip ve Koruma", **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 18, 2014, s. 18, Res. 4.

⁸⁴² Özer ve Özer, s. 176, Fig.3.

⁸⁴³ Sear, Roman Theaters, s. 332, Kat. Plan 324.

⁸⁴⁴ Alanyalı, Patara, s. 9, Res. 2.

⁸⁴⁵ Malacrino, s. 122, Fig.25.

⁸⁴⁶ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

⁸⁴⁷ Giovanna Rita Bellini, Francesca Sposito, "Minturnae Studio Dei Rivestimenti Pavimentali in un Contesto Urbano", **AISCOM XV**, s. 420, Fig. 8.

⁸⁴⁸ Pansini, s. 180, Fig.1.

⁸⁴⁹ Sear, Roman Theaters, s. 156, Kat. Plan 57.

⁸⁵⁰ Sear, Roman Theaters, s. 165, Kat. Plan 72; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 285, Faesulae.

⁸⁵¹ Small, s. 59, III.7.

⁸⁵² Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

⁸⁵³ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

⁸⁵⁴ Jose Luis De La Barrera, "La Decoration Arquitectonica Romana De Regina. Problemas De Estilo Y De Cronologia", **Romula**, 1, s. 61, Fig.1.

⁸⁵⁵ Sear, Roman Theaters, s. 262, Kat. Plan 227.

⁸⁵⁶ Juan Manuel Abascal, Martin Almagro-Gorbea, Rosario Cebrian ve Daniel Sanfeliu, "Cronologia y Entorno Urbano Del Teatro Romano De Segobriga", **Córdoba, Seminario de Arqueología**, Jornadas Sobre Teatros Romanos en Hispania. Actas del Congreso internacional Celebrado en Córdoba los Días 12 al 15 de Noviembre de 2002, 2006, s. 330, Fig.3.

⁸⁵⁷ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

⁸⁵⁸ Fiechter, Abb. 79.

⁸⁵⁹ Fiechter, Abb. 81.

⁸⁶⁰ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

Regia⁸⁶¹, Thugga⁸⁶², Sabratha⁸⁶³, Tipasa⁸⁶⁴, Palmyra⁸⁶⁵, Bostra⁸⁶⁶ gibi Batı/Roma İmparatorluk tipi içerisine giren tiyatroların *hyposcaena* bölümlerindeki mimari alt yapı planı, Nicaea tiyatrosu *scaena frons* alt yapı planına oldukça benzemektedir. İmparatorluk tipi içerisinde hemen hemen bütün *hyposcaena* planlarının aynı olması ve bunun Nicaea tiyatrosu *scaena frons* alt yapı planı ile benzer olması düşündürücüdür.

Nicaea tiyatrosunun *scaena*, *proscena* ve *versurae* hakkında antik kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır⁸⁶⁷. İki katlı olduğu düşünülen *scaena frons*'a (Ek 53-57) ait çok az mimari eleman ele geçmiştir ve kendisine ait olan malzemenin çoğunluğu, üzerlerindeki mimari plastik öğeler tıraşlanarak devşirilmiş, geri kalan küçük bölümü de *scaena* önündeki geç dönem duvarı üzerinde devşirme olarak kullanılmıştır. Bu durumda *scaena frons* restitüsyonunda kullanılabilecek mimari blok sayısı yok denecek kadar azdır.

Anadolu tipi içerisinde yer alan Nicaea tiyatrosunun özenli işçilikli, zengin süslemeli bir *scaena frons* 'a sahip olduğu, özellikle surlar ve kapılardaki tiyatroya ait olduğu belli olan parçalardan, kazılar sırasında ortaya çıkan mimari plastik süsleme ve heykel parçalarından anlaşılmaktadır. Nicaea surlarından Lefte Kapı'nın doğu cephesinde ve güneyinde, İstanbul Kapı'nın dış cephesinde savaş sahneleri ve adak hediyelerinin naklini gösterir kabartmaların tiyatrodan devşirilerek surda kullanıldıkları düşünülmektedir⁸⁶⁸.

Günümüze korunarak gelen alt yapı planı ve çalışmalar sırasında ele geçen bloklar incelendiğinde *scaena*'ya dair bazı bilgiler edinilebilmektedir. Yaklaşık 1 m yüksekliğindeki podyumu korunan *scaena* cephesinde dört adet niş bulunur ve bu nişler simetrik olarak *scaena*'nın ortasına yerleştirilmiştir (Ek 58-60). Podyum en altta ve en üstte S profilli bezemeli silmeler ile sınırlandırılmıştır. Bu silmelerde en üstte,

⁸⁶¹ Catherine Courtois, "Le Batiment De Scene Des Theaters Romains Du Sud De La Gaule, Des Provinces D'Espagne Et D'Afrique Du Nord. Etude Comparee", *Latomus*, 57, 1998, s. 100, Fig.4.

⁸⁶² Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

⁸⁶³ Lopez, s. 20-3; Mustafa Mohamed Kandilzaied ve Dooa Abd Elmoniem Abd Elrahman Rehan, "The Significance of Number Seven in the Theater of Sabratha", *International Journal of History and Cultural Studies (IJHCS)*, Cilt: 5, Sayı: 4, 2019, s. 23-24, Pl.2, 4-5.

⁸⁶⁴ Hanson, Illust. 23.

⁸⁶⁵ Frezouls, Pl. VI-2.

⁸⁶⁶ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

⁸⁶⁷ Yalman, 8. KST, s. 238; Ferrero, Asie Minore, s.14; Schneider, s. 8.

⁸⁶⁸ Yalman, 11. KST, s. 308.

aşağıdan yukarı doğru düz şerit, inci makara dizisi, Lesbos kymationu, Anthemion bezemesi; aşağıda olan silmede alttan üste doğru, defne yaprağı, Anthemion, inci makara dizisi, düz şerit bezeme olarak kullanılmıştır⁸⁶⁹ (**Ek 61**). S silmeler ve üzerindeki bezemeler podyum boyunca devam etmektedir⁸⁷⁰ ve podyuma temel vazifesi gördükleri için günümüze kadar korunabilmiştir.

Silmelerde kullanılan mermer ile silmeler arasında kullanılan friz kuşağının bulunduğu bölümün mermeri birbirinden farklılık göstermektedir. S silmeler (İscehisar-Dokimeion) antik taş ocaklarından getirilen şeker kamışı beyaz mermerden yapılmış⁸⁷¹, podyumun yapımında gri yerel mermer kullanılmıştır. Yaklaşık 0,20 m yükseklikteki S silmeler arasında kalan 0,57 m yükseklikteki⁸⁷² podyum üzerinde yine kaliteli beyaz mermerden Roma Dönemi'nde gladyatörlerin kullandığı giysilerin, araç ve gereçlerin kabartma olarak işlendiği mermer levhalar yerleştirilmiştir⁸⁷³ (**Ek 62**).

Scaena'da yapılan çalışmalarda in-sütü şeklinde gri mermerden yapılmış kare, beyaz mermerden yapılmış sekizgen postamentler ele geçmiştir. Kare monoblok ve kaideli postamentler *prascaena*'nın iç duvarı önünde konumlandırılmıştır (**Ek 63-64**). Yüksekliği 1,15 m, başlığı 0,88 m, taban çapı 1,10 m olan mermer postamentlerin⁸⁷⁴ kaidelerinde inci makara dizisi ve Lesbos kymationu bezeme olarak kullanılmıştır. Kare postamentlerin yakınında beyaz mermerden yapılmış sütunlu galerilerdeki gibi sekizgen gövdeli postamentler yer almaktadır (**Ek 65**). Bu postamentlerde alttan üste doğru, plinthos, torus, trokhilos/scotia, Lesbos kymation bezemeli s silme, inci makara dizisi, düz şerit, etrafı Lesbos kymationu ile bezenmiş sekizgen gövde, düz şerit, Lesbos kymation bezemeli s silme ve Anthemion bezemeli düz şerit detayları yer almaktadır. Yüksekliği 1,38 m olan postamentte, sekizgen gövdede her yüzeyin 0,55 m yüksekliği, 0,28 m eni bulunmaktadır. Anadolu'da bulunan tiyatrolar içerisinde *scaena frons*'ta oktogonal postament kullanımı Hierapolis tiyatrosundan⁸⁷⁵ da bilinmektedir.

⁸⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yalman, 8. KST, s. 235; Yalman, 9. KST, ss. 301, 302.

⁸⁷⁰ Yalman, 7. KST, s. 583.

⁸⁷¹ Yalman, 8. KST, s. 235; J. Röder, "Bericht über Arbeiten in der Antiken Steinbrüchen von İscehisar (Dokimeion)" **Türk Arkeoloji Dergisi**, XVIII,1, 1969-1970, s. 109.

⁸⁷² A. K. Öz, Homer, s.61.

⁸⁷³ Yalman, 11. KST, s. 308. Benzer örnek için bkz. Arif Müfid Mansel, "Side'nin Doğu Şehir Kapısında Bulunan Silah Kabartmaları", **Belleten**, Cilt: 30, Sayı: 119, 1966, ss. 351-378.

⁸⁷⁴ A. K. Öz, Homer, s. 62.

⁸⁷⁵ Müjde Türkmen, **Pamphylia ve Kilikia'da Severuslar Dönemi Mimarisi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, Lev. 48.1-2.

İlk örneklerinin Helenistik Dönem ve sonrasında görülmeye başlandığı bezemeli kaideler, Nicaea tiyatrosu *scaena frons*'unda da kullanılmıştır⁸⁷⁶ (**Ek 66**). Her biri ayrı özellikle olan kaideler arasında kare plaster örnekleri de bulunmaktadır. Kare plaster kaidelerde alttan üste doğru ranke bezemeli plinthos, giyoş ya da örgü motifli torus, trokhilos/scotia, defne yaprak bezemeli torus; yuvarlak kaidelerde alttan üste doğru, ranke bezemeli plinthos, giyoş ya da örgü motifli torus, ince makara bezemeli trokhilos/scotia, defne yaprak bezemeli torus detayları yer almaktadır. Bu stildeki kaideler Anadolu'da ele geçen örneklerden çok İtalya örneklerine benzetilmiştir⁸⁷⁷. Bugün kaidelerin tamamı daha önceki kazı sezonlarında İznik Müzesi'ne teslim edilmiştir.

Kare plaster kaideler cephesi işlenmiş plasterleri taşıyor olmalıydı (**Ek 67-68**). Ele geçen plaster parçalarında sarmaşık motifleri, kenger yaprakları yanında, Herakles, Perseus, Pegasus ve Eros gibi mitolojik tanrı ve tanrıçalar işlenmiştir⁸⁷⁸. Benzer plaster örnekleri komşu kent Claudopolis⁸⁷⁹ kentinde de bulunmuş ve bu örnekler MS II. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Scaena frons'a dair ortaya çıkarılan sütun sayısı oldukça azdır. Ele geçen örneklerin büyük çoğunluğu *scaena frons* önündeki geç dönem duvarı üzerinde devşirme olarak kullanılmıştır⁸⁸⁰. Duvar üzerinde kullanılan sütunlar arasında mermer ve konglomeradan yapılmış örneklerin varlığı tespit edilebilmiştir.

Sütunların taşıdığı Korinth başlıkları, mimari plastik parçalar arasında iyi korunan grup arasındadır (**Ek 69**). Tüme yakın ele geçen başlıklar sütunlar gibi geç dönem duvarı üzerinde devşirme olarak kullanılmış, geri kalan birkaç sağlam örnek İznik Müzesi'ne teslim edilmiştir. 0,50 m taban çapı, 0,66 m yüksekliğinde Korinth başlıklarının benzer stildeki örneklerine Miletopolis antik kentinde rastlanmaktadır⁸⁸¹. Bu başlıklar *scaena frons*'un Korinth düzeninde yapıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

⁸⁷⁶ Kardoruk, s. 440.

⁸⁷⁷ A. Oguz Alp, "Hellenistik-Roma Dönemi Anadolu Mimarlığında Bezemeli Kaideler", *Anadolu/Anatolia*, 34, 2008, s. 33.

⁸⁷⁸ Yalman, 14. KST, s. 186; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 6; A. K. Öz, Homer, s.62.

⁸⁷⁹ John Bryan Ward-Perkins, "Nicomedia and Marble Trade", *Papers of British School at Rome*, Cilt: 48, 1980, (Marble Trade), Pl. XXVII, c/d.

⁸⁸⁰ Kardoruk, s. 440.

⁸⁸¹ İbrahim Hakan Mert, "Miletopolis Antik Kentinde Bulunan Mimari Bezemeli Yapı Unsurları", *Uluslararası III. Mustafa Kemalpaşa Sempozyumu*, 1, 2016, Res. 12.

Korinth başlıkları ve sütunlarda olduğu gibi ele geçen arşitrav sayısı oldukça azdır (**Ek 70**). Arşitravların bir kısmı müzeye taşınmış, bir kısmı *scaena frons* önündeki geç dönem duvarı üzerinde devşirme olarak kullanılmış⁸⁸², bir kısmı da tiyatro içerisinde *scaena* çevresindeki yeni dönem kazılarında ortaya çıkarılmıştır. Ele geçen arşitravlar ve parçaları arasında üç tip arşitrav gözlemlenmiştir. Bunlardan birinci grup; yalnızca friz bölümleri ele geçen ve diğer arşitravların frizlerine göre yükseklikleri fazla olan mask ya da insan başı figürlü arşitrav parçalarıdır. Bu arşitravların birinde arşitrav tacı üzerinde Ion kymationu ve inci makara dizisi bezeme olarak kullanılmıştır. İkinci grup; ranke bezemeli friz yükseklikleri birinci gruba göre daha alçak olan soffit bölümlerinde örgü motifi kullanılan gruptur. Örneklerine Side⁸⁸³ antik kentinde rastlanan bu arşitrav grubunda alttan üste doğru sırasıyla; fascialarda inci makara dizisi, arşitrav tacında, inci makara, Ion kymationu, Anthemion, frizinde ranke bezemesi, friz tacında inci makara, Lesbos kymationu bezemesi mevcuttur. Üçüncü grup ise; friz yüksekliği ikinci gruba göre daha alçak olan frizinde mask bezemesine sahip, benzer stildeki örneklerine Myra⁸⁸⁴ tiyatrosunda rastlanan arşitrav grubudur. Bu grubun arşitrav tacında inci makara, Ion kymationu bezeme olarak kullanılmıştır.

Scaena frons'ta Korinth başlıkları ve arşitravlar dışında entablatur parçaları yok denecek kadar azdır (**Ek 71**). Müzeye teslim edilen ve alan içerisinde devşirme malzeme olarak kullanılan birkaç örnek dışında bilgi yoktur. Bu yüzden *scaena frons*'un korniş bölümlerinde nasıl bir mimari düzenin tercih edildiğini anlamak oldukça zordur. Ele geçen birkaç mimari blok akanthus yapraklı konsollu geison, dişli geison+sima ve benzer stildeki örneklerine Parion⁸⁸⁵ tiyatrosunda rastlanan alınlık parçalarıdır.

Scaena frons'ta kullanılan mimari plastik bezeme hakkında bilgi alınabilecek tek kaynak, mimari bloklar üzerinden kopan ya da bilinçli olarak tıraşlanan küçük mimari taş eserlerdir. Ele geçen küçük parçalar arasında; Lesbos kymation bezemeli parçalar, Ion kymation bezemeli parçalar, giyoş motifi bezemeli parçalar, ranke

⁸⁸² Kardoruk, s.441.

⁸⁸³ Vandeput, Theatre-Façade, Pl. 115.3.

⁸⁸⁴ Özdilek, Lycian Theaters, s.163, Fig. 42a,b,c,e.

⁸⁸⁵ Cevat Başaran, Mustafa Yıldızlı, "Parion Tiyatrosu Roma Dönemi Mimari Bezemeleri", **Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları**, (Ed. Cevat Başaran, H. Ertuğ Ergürer), İçdaş, İstanbul, 2016, (Bezeme), s. 78, Fig. 1-2.

frizinden kopmuş parçalar (yapraklar, çiçekler vs.), defne yaprakları, üzüm salkımları, Korinth başlığı parçaları (akanthus yaprakları, volütler, abakus çiçekleri ve levhaları), kaide parçaları (Attik-Ion tipi), ion başlıkları ve bu başlıklara ait volüt parçaları, tavan kasetleri ve konsollu geison+simaya ait olan parçalar, çiçek rozetleri (tavan kaseti ve konsollu geison+simada kullanılanlar), arşitrav parçaları (fascia bölümleri), kabartma mask parçaları, kabartma hayvan, insan ve mitolojik canlıların betimlerinin olduğu parçalar yer almaktadır. Bu parçalar arasında en yoğun bulunan gruplar ranke frizlerinden ve Korinth başlıklarından kopmuş yapraklar, Lesbos ve Ion kymationu bezemesine sahip silmeler, Korinth başlıkları ve ranke bezemelerinden kopmuş çiçek bezemesi, mask, insan ve hayvan kabartma parçalarından oluşmaktadır. Bu küçük parçaların büyük bir çoğunluğu *scaena frons*'a aittir. Ele geçen küçük parçalar tiyatronun görkemli bezemeli parçalarla dekore edildiğini fakat bu değerlerin kullanım evresinin bitmesinden itibaren korkunç bir şekilde tahrip edildiğini göstermektedir⁸⁸⁶.

Tiyatroda oyunların sergilendiği yer olan *pulpitum*'un *scaena* önünde ahşap direklerin (**Ek 72**) giriş yerlerinin ortaya çıkması ile ahşaptan yapıldığı anlaşılmıştır⁸⁸⁷. Yaklaşık 6,60 m boyutlarındaki ahşap platforma *versurae* ve *scaena frons*'a açılan beş kapıdan ulaşım sağlanabiliyordu. Bizans Dönemi'nde yapılan eklentiler ile ahşap platform altında bulunan *hyposcaena* bölümü tamamen tahrip olmuştur.

Scaena'nın arka duvarı üzerinde Hospitalia ve Regia adı ile bilinen üç giriş bulunmaktadır. Saray anlamına gelen Regia⁸⁸⁸, *scaena*'daki ana girişi yani orta kapıyı temsil ederken, Hospitalia aynı zamanda Porta Regia ya da Valva Regia olarak da adlandırılan ana kapının yanlarında yer alan tali girişleri temsil etmektedir. Arkada koridorlarla birbirinden ayrılmış dört odaya sahip olan *scaena*, en doğu ve en batısında oyunları düzenlemede kullanılan küçük odalar olduğu düşünülen⁸⁸⁹ *parascaena*'ya sahiptir. *Scaena*'da bulunan bu arka odaların dekor ve kostüm değişimi için kullanıldığı⁸⁹⁰ bilinmektedir. Ana mekânların çevresinde servis amaçlı kullanılan daha küçük boyutlu sekiz oda daha yer alır. Yapının güney kısmında bulunan dört odanın

⁸⁸⁶ Yalman, 15. KST, s. 430.

⁸⁸⁷ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 7; A. K. Öz, Homer, s.63.

⁸⁸⁸ Burrell, s. 12.

⁸⁸⁹ Hans Peter Isler, **Antike Theaterbauten Ein Handbuch**, Textband, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschriften, 490 Band, Archäologische Forschungen, Band 27, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017 (Theaterbauten Textband), s. 494.

⁸⁹⁰ Sear, Roman Theaters, s. 9.

birbiriyle bağlantılı olarak Aspendos tiyatrosu örneğinde olduğu gibi uzun ve yüksek bir koridor oluşturduğu düşünülmektedir⁸⁹¹. Benzer mimari plan Pietrabbondante⁸⁹², Aezani⁸⁹³, Alinda⁸⁹⁴, Ephesos⁸⁹⁵, Kaunos⁸⁹⁶, Aphrodisias⁸⁹⁷, Aspendos⁸⁹⁸, Myra⁸⁹⁹, Miletos⁹⁰⁰, Prusias ad Hypium⁹⁰¹, Perge⁹⁰², Side⁹⁰³, Stobi⁹⁰⁴ tiyatrolarında görülmektedir. Özellikle Kaunos, Prusias ad Hypium tiyatrolarının oda planları Nicaea tiyatrosuna daha çok benzemektedir. Yapılan kazı çalışmalarında *scaena*’nın arka cephesine ait az sayıda blok ele geçmesi, bu bölümde modelleme yapmayı zorlaştırmaktadır.

Scaena’nın kuzeyinde en geniş yeri yaklaşık 13 m, en dar yeri yaklaşık 7 m’lik bir alan içerisinde kazı çalışmaları gerçekleştirilebilmektedir. Çalışmalar sırasında kalıntıların 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak çevrelenen çitin dışına çıktığı gözlemlenmiştir. Çit sınırı dışında kalan alanlarda kazı çalışmaları gerçekleştirilemediğinden dolayı *scaena* kuzeyinde tiyatro mimarisinin nasıl devam ettiği konusunda bilgiler kısıtlıdır. Ancak kazı çalışmaları gerçekleştirilen kısıtlı alan içerisinde *porticus post scaena*’ya ve *quadriporticus* ait bir bulguya rastlanmamıştır.

Scaena planlarına bakıldığında bütün tiyatroların kendine has bir planda yapıldığı, birebir benzer planların olmadığı anlaşılmıştır. Yapılan gruplandırmalar ya da tipler, benzer örnekler üzerinden yapılmaktadır. Nicaea tiyatrosunun da diğer bütün tiyatrolarda olduğu gibi çağdaşı tiyatrolar ile benzer özellikler taşımasının yanında, kendine özgü nitelikleri de bünyesinde barındırdığı görülmektedir.

⁸⁹¹ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 6.

⁸⁹² Sear, Roman Theaters, s. 153, Kat. Plan 52.

⁸⁹³ Evren Tandoğan ve Elmas Erdoğan, “Aizonai Arkeolojik Sit Alanının Arkeolojik Peyzajlar Kapsamında Değerlendirilmesi”, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:22, Sayı:1, 2020, s. 298, Şek. 5.

⁸⁹⁴ Sear, Roman Theaters, s. 337, Kat. Plan 319.

⁸⁹⁵ Krinzing ve Ruggendorfer, Taf.2, Abb.2.

⁸⁹⁶ Özer ve Özer, s. 177, Fig.5.

⁸⁹⁷ Sear, Roman Theaters, s. 328, Kat. Plan 320.

⁸⁹⁸ Sear, Roman Theaters, s. 112; Mallampati ve Demirer, s. 66, Fig.4.8; Tucker, ss. 265-266, Fig. 79-80; Boz, s. 31, Pic. 4.1.

⁸⁹⁹ Özdilek, Rhodiapolis, s.382, Kat. Plan 18.

⁹⁰⁰ Sear, Roman Theaters, s. 343, Kat. Plan 342.

⁹⁰¹ Sear, Roman Theaters, s. 359, Kat. Plan 369.

⁹⁰² Sear, Roman Theaters, s. 372, Kat. Plan 392, Pl.119.

⁹⁰³ Mansel, Belleten, Res.4.

⁹⁰⁴ Gebhard, Stobi, s. 331, Fig.6.

2.3. TİYATRONUN EVRELERİ VE KULLANIM İŞLEVLERİ

Plinius ve İmparator Traianus arasında yapılan mektuplaşmalarda MS 111/112 yıllarında yapım aşamasında olan tiyatroda 1980 yılından günümüze kadar devam eden kazılar, tiyatronun özgün kullanım evresini tamamladıktan sonra kullanımının süreklilik gösterdiğini ve farklı işlevler/kimlikler kazandığını göstermiştir. Nicaea kentinin geçirdiği önemli olaylar ya da gelişmelerin bütün izlerini taşıyan yapı, İznik tarihinin açık hava müzesi izlenimini vermektedir (Ek 73).

2.3.1. Özgün Kullanım Öncesi (Arkaik-Klasik-Helenistik Dönem)

Roma Dönemi'ne tarihlenen tiyatroda yapılan kazı çalışmalarında ele geçen eserler, MÖ VII. yüzyıla kadar geri gitmektedir⁹⁰⁵. Kent tarihi hakkında Helenistik Dönem öncesinde yeterli bilgi bulunmayan İznik/Nicaea'da, bu dönem öncesinin temsil edildiği eser grupları, kent tarihini daha önceye çekmesi açısından önem teşkil etmektedir.

Çalışmalarda yoğun olarak ele geçen buluntu grupları Helenistik Dönem'e tarihlendirilmektedir⁹⁰⁶, ancak bu dönemi temsil eden mimari tabakaya ait somut kalıntılar ele geçmemiştir. Tiyatronun bazı bölümlerinde temel seviyelerinde ele geçen erken buluntu grupları, inşaat sırasında temel vazifesi görmesi için kullanılan hafriyat toprağı içinden çıktığı için kültür katmanı olarak değerlendirilebilir⁹⁰⁷.

Tiyatronun bazı bölümlerinde toprak tabakasının kent içerisindeki boşlukları doldurmak için taşındığı⁹⁰⁸, aynı zamanda kent içerisinden de yine buraya getirildiği bilinmektedir⁹⁰⁹. Özellikle kullanım evresinin oldukça üzerinde olan bu seviyelerde de erken dönem buluntu gruplarına rastlanmaktadır. Ancak küçük buluntular dolgu toprak içerisinden geldiği için kültür tabakası olarak değerlendirilmez.

⁹⁰⁵ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 341; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s.91, Kat. No.1

⁹⁰⁶ Ayrıntılı Bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, ss. 85-122.

⁹⁰⁷ A. K. Öz, Homer, s. 67.

⁹⁰⁸ Yalman, 3. KST, s. 31; Yalman, 13. KST, s. 378; Yalman, 25. KST, s. 391.

⁹⁰⁹ Yalman, 26. KST, s. 348.

2.3.2. Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik Çağ (MS I.-VII. Yüzyıl)

Flaviuslar Dönemi'nde kentte bayındırlık faaliyetlerine önem verildiği, bu dönemde İstanbul ve Lefke kapılarının inşa edildiği, faaliyetlerin Traianus-Hadrianus ve Antoninler Dönemi'nde de sürdürüldüğü bilinmektedir. Plinius mektuplarında MS 111/112 yıllarında yapım aşamasının devam ettiğini öğrendiğimiz tiyatronun, bu tarihten önce söz konusu bayındırlık faaliyetlerinin yapı programı içerisinde yer aldığı anlaşılmaktadır (**Ek 74**).

MS 111/112 yılında tiyatrodaki birinci yapı elemanları olan *cavea*, *orkhestra* ve *scaena*'nın yapım aşamasında olduğu ya da bitirildiği ve özel kişilerin sponsorluğunda *orkhestra*'nın üzerini çeviren galerilerin (*summa cavea*) ve *scaena*'nın iki yanına portikoların (*sütunlu galeriler*) (**Ek 75**) eklendiğinden bahsedilir.⁹¹⁰

MÖ 2100 ve MS 1900 yılları arasında 300 üzerinde depreme⁹¹¹ tanıklık eden bölge çevresinde bulunan antik kentler, ciddi zarar görmüştür. Hem antik yazarlar⁹¹² tarafından hem de yerinde yapılan araştırmalar ile, bu depremler zincirinin bölgedeki kentleri derinden etkilediği anlaşılmaktadır. Plinius mektuplarında bu dönemde yaşanan depremler, deprem sonrasında İmparatorların bölgeye yaptığı yardımlarda tiyatroya ait bilgilere ulaşılmaya da tiyatronun bu şiddetli doğa olaylarından etkilendiği düşünülmelidir.

Yaklaşık 200 yıl kadar kullanılan tiyatro⁹¹³ Hadrianus Dönemi'nde MS 120⁹¹⁴, MS 123⁹¹⁵ yıllarında, Antonius Pius Dönemi'nde MS 155⁹¹⁶ yılında, Marcus Aurelius Dönemi'nde MS 161-180⁹¹⁷ yılları arasında, Commodus Dönemi'nde MS 181⁹¹⁸

⁹¹⁰ Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 39; Pliny Epistvlarvm Libri Decem, X.39, ss. 277-278; Pliny, Letters, X. XXXIX, ss. 325-326.

⁹¹¹ Kâmil Doğanç, "Antik Kaynaklar Işığında Eskiçağ'da Nicomedia (İzmit) ve Civarını Etkileyen Depremler", **Karamürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu** II, 4-6 Nisan 2015, 2015, (Depremler), s.120; Kâmil Doğanç, "Hellespontos ve Çevresini Etkileyen Depremler (MÖ 3000-MS 6. yy)", **History Studies**, Cilt: 11, Sayı:2, 2019, (Hellespontos), s.543.

⁹¹² Bu bilgiler Hieronymus, Chronikon paschale ve Synkellos tarafından verilmektedir. Bkz. S. Şahin, ITH, s. 10.

⁹¹³ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 352.

⁹¹⁴ Doğanç, Depremsellik, ss. 62-63.

⁹¹⁵ Doğanç, Depremsellik, ss. 63-64; Doğanç, Hellespontos, s. 543.

⁹¹⁶ Doğanç, Hellespontos, s. 544.

⁹¹⁷ Kâmil Doğanç, "Eskiçağda Kios (Gemlik) Çevresini Etkileyen Depremler", **Bursa'da Yaşam**, 2018, (Kios, (Gemlik), s.39; Doğanç, Hellespontos, s. 544.

⁹¹⁸ Şahin, Sencer. "Antik Kaynaklar Işığında Tarihte Bithynia Depremleri", **Eskiçağ Yazıları** 5, (Ed. Eda Akyürek Şahin, Burak Takmer, Fatih Onur), Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi Yayını, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2013, (Bithynia Depremleri), s.4.

yılında ve özgün kullanım işlevinin bittiği dönemlere denk gelen MS 269⁹¹⁹ yıllarında büyük depremler yaşamıştır.

Yaşanan depremlerin izleri tiyatroda yapılan son dönem kazılarında ele geçen mimari plastik parçalar üzerindeki bezemelerin dönem farklılıklarında izlenebilmektedir. MS II. yüzyılda *scaena*'nın iki yanına eklenen sütunlu galerilere ait Korinth başlıklarının Hadrianus Dönemi ile Severuslar Dönemi'ne tarihlenmesi özellikle MS 180 depreminden sonra bir onarım çalışmasını ve kullanımının bu dönemde devam ettiğini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

MS 258 yılında meydana gelen ve Germanler olarak da bilinen⁹²⁰ Got saldırıları, Nicaea başta olmak üzere⁹²¹ birçok kenti etkilemiştir. Bu dönemde “Hayalet Şehir” tanımlaması yapılan kentte, kıtlık başlamış ve ekonomik kriz baş göstermiştir. Tiyatro faaliyetlerinin yavaş yavaş önemini kaybetmeye başladığı bu süreçte, İmparator Claudius Gothicus zamanında MS 269 yılında yaşanan büyük depremle birlikte zarar gören tiyatro, özgün kullanım sürecini tamamlamıştır. Dış tehditler nedeni ile sur yapımının önem kazandığı kentte, mali krizden dolayı toparlanamayan kent, sur yapımında tiyatroya ait özgün blokları kullanmış olmalıdır.

Got saldırıları ile birlikte acil güvenlik ihtiyacı, Pax Romana'nın önemini kaybetmesi sur yapımına ivme kazandırmıştır. Acil savunma ihtiyacı ile başlayan sur yapımında kriz ve kıtlık ortasında maliyeti düşürmek için en yakın yapıya, yani tiyatroya yönelim sürpriz görünmemektedir. Tiyatroya ait blokların bu dönemde kullanılmaya başlandığı konusunu netleştirmek zordur. Ancak MS IV. yüzyıl ve sonrasında tiyatro içerisindeki geç dönem yapılaşmasında tiyatronun özgün malzemesinin kullanılması, tiyatronun taş ocağı işlevinin daha öncesinde başlamış olabileceğini güçlendirmektedir. Özellikle Valerianus (MS 253-260), Gallienus (MS 253-268), Macrianus (MS 260-261), Quietus (MS 260-261) ve Claudius Gothicus (MS 268-270)⁹²² dönemlerinde sur yapımının devam ettiği sikkelerin arka yüzlerinde yer alan sur betiminden ve kapılarda ele geçen yazıtlardan⁹²³ anlaşılmaktadır.

⁹¹⁹ Doğançlı, Depremler, s.122.

⁹²⁰ Mert Kozan, “Tarihi Kaynaklar Işığında III. Yüzyılda Gotların Akdeniz’de Gerçekleştirdiği Korsanlık ve Yağma Faaliyetleri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 36, 2015, s.358. Ayrıca ayrıntılı bilgi için bkz. Mert Kozan, “Helwing Wolfram, History of Goths, Çev. J. Dunlop”, *Tad*, Cilt: 34, Sayı: 57, 2015, ss. 357-360; Savaş, s.13.

⁹²¹ S. Şahin, *Inschriften*, T. 17.

⁹²² S. Şahin, *ITH*, s. 11.

⁹²³ S. Şahin, *Inschriften*, Nr. z 1, 12; S. Şahin, *ITH*, ss. 11,17.

Taş ocağı olarak kullanımının giderek artması ardı ardına yıkıcı depremlerin yaşanması ile de bağdaştırılabilir. VIII şiddetinde olan MS 350 depremi⁹²⁴ ve MS 355⁹²⁵ yılında yaşanan depremlerin ardından MS 358 Nicomedia yakınlarında meydana gelen deprem⁹²⁶ Nicomedia yanında Nicaea kentine de ciddi şekilde zarar vermiştir.⁹²⁷ MS 358 yılında yaşanan depremde ayakta kalmayı başarabilmiş bazı yapılar, MS 362 yılında yaşanan depremle yerle bir olmuştur⁹²⁸. Daha sonraki bir dönemde gerçekleşen MS 368 depremi⁹²⁹ için Nicaea'nın temelden yıkıldığı belirtilir⁹³⁰. MS IV. yüzyılda yaşanan yıkıcı depremler bir son olmamış MS 408-557 yılları arasında⁹³¹ VIII-IX şiddetinde büyük depremler olmaya devam etmiştir. Söz konusu depremlerin tiyatroya etkileri hakkında yazılı kaynaklardan bilgi sahibi olunamasa da tiyatronun zarar görmesinde ve uzun yıllar taş ocağı olarak kullanılmasında önemli bir etkiye sahip olmalıdır.

Depremler ile büyük bir bölümü yıkılan yapı, sonraki medeniyetlerin imar politikalarında da hammadde kaynağı olarak kullanılmaya devam etmiştir. Özellikle İmparator Justinianus Dönemi'nde (MS 527-565)⁹³² ivme kazanan imar faaliyetlerinde tiyatroya ait birçok bloğun devşirildiği bilinmektedir. Piskoposluk Sarayı'nın yanı sıra karayolu ve su yolları yenilenmiş, kilise ve manastırlar kurulmuştur⁹³³.

Tiyatroda yapılan son dönem kazı çalışmalarında söz konusu tahribatı destekleyecek olan çok sayıda bulguya rastlanmıştır. Düz kesme blok şeklinde yapılan oturma basamakları yapılarda kullanılacak en uygun blok olması nedeni ile tamamı taşınmıştır. Bu yüzden oturma basamakları altındaki blokaj dolgu dışında günümüze ulaşan oturma basamağı sayısı yok denecek kadar azdır. Tiyatro içerisinde ele geçen oturma basamaklarının da genelde ön tarafında bulunan kavis kısmı tıraşlanmış şekilde

⁹²⁴ Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.150; Nusret Sancaklı, **Marmara Bölgesi Depremleri (M.Ö. 427- M.S. 1912), Marmara Denizindeki Tsunami'ler**, Kastaş Yayınları, İstanbul, 2004, s.95.

⁹²⁵ Doğancı, Depremler, s.122.

⁹²⁶ Kâmil Doğancı, "Eskiçağ'da Troas Bölgesi'nin Etkileyen Tsunami Felaketleri (MÖ 1380-MS 600)", **Tarih Okulu Dergisi**, Yıl:11, Sayı: XXXVII, 2018, (Troas), s. 389; Kaçar, Toplumsal, ss. 24-25.

⁹²⁷ Ayşe Çalık Ross, Füsun Tülek ve Ali Bora, "Nicomedia (İzmit) Depremleri ve Arkeoloji", **Deprem Sempozyumu (The Earthquake Symposium)**, Kocaeli, 2005, s. 765.

⁹²⁸ Doğancı, Depremsellik, s. 65.

⁹²⁹ Doğancı, Hellespontos, ss. 545-546.

⁹³⁰ S. Şahin İTH, s.9.

⁹³¹ Frank Verdeyen, "Bizans Döneminde İstanbul'da Depremler: Halk Üzerindeki Etki", Çev. Feda Şamil Arık, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 30, 1997, s. 303.

⁹³² Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 349; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 70.

⁹³³ Eyice, Eski Eser, s.10.

ele geçmiştir. Tıraşlama işlemi yalnızca basamaklarda değil, mimari plastik süslemelerde de kendini göstermektedir. Kazı çalışmalarında özellikle *scaena*'nın iki yanında yer alan galeri kazılarında mimari bezemeye sahip bütünlerden tıraşlanmış çok sayıda Korinth başlığı, ranke, Anthemion, örgü, defne yaprağı, Lesbos kymationu, Ion kymationu, vb. bezemeye sahip yoğun bir tıraşlanmış mimari plastik eser grubuna rastlanmıştır. Bu durum *scaena frons*'tan alınan blokların galeriler ve çevresinde tıraşlanarak buradan surlara ya da diğer yapılara taşındığını düşündürmüştür.

MS III. yüzyılın ikinci yarısından itibaren özgün işlevini kaybeden ve taş ocağı olarak kullanılmaya başlayan tiyatronun, MS IV. yüzyılda farklı bir kimlik kazandığı görülmektedir (**Ek 76**). Bizans Dönemi'nde *orkhestra*'nın farklı bir işlevle kullanılmaya başlandığı konistra ve rigole duvarlarındaki boya ve fresk kalıntılarından⁹³⁴ (**Ek 77-78**) ve özgün mimariye eklenen geç dönem mimari örüntüden anlaşılmaktadır (**Ek 79**). Mimari örüntü içerisinde yer alan duvarlardan Meryem ve İsa freski⁹³⁵, konistra duvarı üzerindeki haç çelenk motifi ile özdeş olanların *orkhestra*'ya geçişi engellenmeye çalıştığı izlenimi uyanmaktadır. Özellikle *scaena* önündeki geç dönem duvarının konistra ile birleşmesi, trapezoidal ve beşik tonozlardan bazılarının ve *summa cavea*'yı taşıyan fil ayaklarının aralarının kapatılması, Meryem ve İsa freskinin bulunduğu orta tonozdan *orkhestra*'ya geçişi sağlayan alanda geç dönem eklemelerinin az olması, batıda yalnızca *cavea*'ya çıkan izleyici merdivenlerinin açık bırakılması, izleyicili dışı kapalı dinsel ritüellerin ya da toplantıların *orkhestra*'da freskler ve haç çelenk motifi çevresinde gerçekleştirildiğini düşündürmektedir. Nitekim tiyatronun mimari olarak söz konusu ritüel ya da toplantılar⁹³⁶ için uygun bir ortamı oluşturduğu şüphesizdir.

2.3.3. Bizans ve Selçuklu Dönemi (MS VIII.-XIII. Yüzyıl)

MS 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun Doğu ve Batı Roma İmparatorluğu olarak ikiye ayrılmasıyla, İznik/Nicaea, Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde

⁹³⁴ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 353; Kardoruk, s.438; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s.6; Yalman, 28. KST, s.392.

⁹³⁵ Yalman, 28. KST, s.402, Res.7-8.

⁹³⁶ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 348.

kalmıştır. Batı Roma'nın MS 476 yılında yıkılmasına kadar olan dönemde Doğu ve Batı olarak yönetilmiştir.

Tiyatronun taş ocağı olarak kullanımının Bizans Dönemi'nde de süreklilik gösterdiği görülmektedir. İmparator Justinianus Dönemi'nde başlayan imar faaliyetleri, Erken Bizans Dönemi'nde de devam etmiştir. Bu dönemde yapılaşmanın devam etmesi kentin öneminin kaybolmadığını ve ayakta tutulmaya çalışıldığının göstergesidir⁹³⁷. Özellikle MS VI. yüzyıldaki depremden sonra Ayasofya'nın yeniden yapımı sırasında muhtemelen kentteki diğer yapılar da onarıma girmiştir. MS VII. yüzyıldan sonra Nicaea'da inşa edilmiş birçok anıtsal yapının temellerinde, Ayasofya, Koimesis Kilisesi gibi, tiyatroya ait yüzlerce kesme taş kullanılmıştır⁹³⁸.

Sur yapımı ya da onarımı bu dönemde de ivme kazanarak devam etmiştir. Got istilasından sonra Arap akınlarının başladığı döneme kadar surlar üzerinden büyük onarım çalışmaları izlenmemektedir. MS VIII. yüzyılda Arap akınlarının başlaması ile birlikte⁹³⁹ acil güvenlik ihtiyacından⁹⁴⁰ dolayı III. Leo (MS 717-741) ve V. Constantinus (MS 741-775) tiyatroya ait kesme taşları yerlerinden söktürerek surlara taşıtmış ve surların yapımında tiyatroya ait bloklar kullanılmıştır⁹⁴¹. Özellikle Lefke-Yenişehir-Göl kapıları arasında, tiyatro *cavea*'sına ait oturma basamakları surların üzerine yan yana dizilerek seğirdim yolu ile mazgallar oluşturulmuş ve yeni kuleler inşa edilmiştir⁹⁴². Oturma basamakları sınırındaki aslan ayağı kabartmaları, *praecintiodan orta caveaya* çıkışı sağlayan merdiven basamaklarıyla, İstanbul Kapı'daki iki tiyatro maskı, friz parçası, batısındaki sur üzerinde tiyatroya ait taş yazılmış Yunanca yazıt, Lefke Kapı'daki iki friz parçası tiyatronun önemli eserlerini

⁹³⁷ Schneider, s. 2.

⁹³⁸ Yalman, 15. KST, s. 427; Yalman, 24. KST, s.128; Bedri Yalman, "İznik Tiyatro Kazısı 1981", **4. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1983, (4. KST), s. 233; Özügül, s. 317.

⁹³⁹ Ostrogorsky, s. 147; Urs Peschlow. "The Churches of Nicaea/İznik", **İznik Throughout History**, (Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen, Oktay Aslanapa), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, (Churches), s. 216; Yalman, 6. KST, s. 463.

⁹⁴⁰ Aygün Ekin-Meriç, A. K. Öz, N. Kardoruk, F. H. Kaya ve N. Köşklük-Kaya, "İznik Roma Tiyatrosu 2018 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", **41. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2020, (41. KST), s. 273.

⁹⁴¹ Schneider ve Karnapp, s. 49; Yalman, 4. KST, s.233; Yalman, 24. KST, s. 127; Yalman, 25. KST, s. 391; Yalman, 26. KST, s. 348; Yalman, 10. KST, s. 341; Yalman, 3. KST, s. 34; Yalman, 5. KST, s. 220; Yalman, 6. KST, s. 463; Yalman, 8. KST, s.234; Yalman, 9. KST, s. 302; Ekin-Meriç, Bursa, s.11; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 349.

⁹⁴² Yalman, 24. KST, s.127, A. K. Öz, Homer, s.72.

oluşturmaktadır⁹⁴³. Oturma basamakları, *praecintio*, galeri, dış duvarlar, söveler, *klimakos* ve *scaena*'ya ait mimari parçaların önemli kısmı surlar üzerinde veya sur civarındaki yıkıntılar arasındadır.⁹⁴⁴

1075-1097 yılları arasında kısa bir süre Anadolu Selçuklu Devleti'nin eline geçen İznik'e karşı bu dönemde kenti geri alabilmek amacıyla Bizans ve Haçlı birlikleri tarafından birçok saldırı düzenlenmiştir. Zorlu mücadelelerden sonra tekrar Bizans İmparatorluğu'nun eline geçen kentin surlarının onarımı yapılmış ve bu onarım sırasında yine aynı şekilde tiyatronun taşlarından faydalanılmıştır⁹⁴⁵. Özellikle Laskarisler Dönemi'nde surlar üzerinde onarım çalışmaları görülmektedir. Ioannes Dukas Vatatzes (1222-1254) tarafından, tiyatrodan sökülen kesme taşlarla, surların önüne bir duvar ve gerekli yerlere yeni burçlar yapılmıştır⁹⁴⁶. 2017 yılında surlarda yapılan çalışmalarda Lefke, Yenişehir ve Göl Kapı arasında tiyatroya yakın olan bölgelerde tiyatro bloklarının yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bizans Dönemi'nde ve sonrasında MS 715, 740, 985, 1064 yıllarında⁹⁴⁷ VIII-IX, şiddetinde büyük depremler olmaya devam etmiştir. Söz konusu depremlerin tiyatroya etkileri hakkında yazılı kaynaklardan bilgi sahibi olunamasa da tiyatronun zarar görmesinde ve uzun yıllar taş ocağı olarak kullanılmasında önemli bir etkiye sahip olmalıdır.

MS VIII.-IX. yüzyıllara kadar geçmişe giden çini ve seramik sanatı İznik'te Büyük Selçuklu Dönemi'nde başlayarak Anadolu Selçuklu Dönemi ile devam etmiştir⁹⁴⁸. Osmanlı Dönemi'nde de bir önceki dönemden izler taşıyan sanat, MS XV.-XVI. yüzyıllarda zirveye ulaşır⁹⁴⁹. İznik'te MS VIII.-IX. yüzyıllardan MS XVII. yüzyıla kadar kesintisiz devam eden üretim söz konusudur⁹⁵⁰.

⁹⁴³ Semavi Eyice, "I. Türk Dönemine Kadar İznik, **İlgi Dergisi**, İstanbul, 1984, s.14; Yalman, 15. KST, ss. 426-427.

⁹⁴⁴ Yalman, 3. KST, s. 34; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3.

⁹⁴⁵ Yalman, 25. KST, ss. 391-392; Yalman, 24. KST, s. 127.

⁹⁴⁶ Eyice, Eski Eser, s. 14; Yalman, 24. KST, s. 127, Yalman, 25. KST, ss. 391-392.

⁹⁴⁷ Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.103.

⁹⁴⁸ İlter Özyıldırım, **15. yy. İznik Çinileri ve 16. yy. Mavi-Beyaz İznik Çinilerinin Türk Seramik Sanatı Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2019, s.6.

⁹⁴⁹ Seçil Satır, "Türk Kültüründe İznik Çinilerinin Önemi ve Güncel Değerlendirilmesi." **8. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) Bildiri Kitabı**, Atatürk Kültür, Dil, Tarih ve Yüksek Kurumu, Ankara, 2018, s.1129.

⁹⁵⁰ Belgin Demirsar-Arlı, Şennur Kaya, Hakan Arlı, Özlem Erol, "2015-2017 Kazı Dönemlerinde İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ele Geçen Baskı ve Kalıp Baskı Tekniğinde Dekorlu Seramikler" **Akdeniz Sanat**, 13, 2019, s. 183.

İznik üzerinde yapılan çalışmalar bu kentin Bizans Dönemi'nde de seramik üretiminin yapıldığı önemli bir merkez olduğunu göstermiştir⁹⁵¹. Osmanlı Dönemi'nde İznik'in çini üretim merkezi haline gelmesinde Bizans Dönemi'nden gelen düzenli bir üretim olduğu da belirtilmektedir⁹⁵². Tiyatroda ele geçen fırınlar, seramikler ve üretimle ilişkili fırın malzemeleri dikkate alındığında Osmanlı Dönemi'ne tarihlendirilse de Bizans Dönemi içerisinde de faaliyet gösteren bir üretim olduğu ihtimal dahilinde tutulabilir.

Bir atölyenin kullanım süreci içerisinde gerekli görüldüğü durumlarda fırınların onarıldığı ve hatta bazen yıkılarak kalan malzemenin üzerine yenisinin inşa edildiği bilinmektedir⁹⁵³. Bu yüzden fırınlar Bizans Dönemi içerisinde de kullanılsa da onarım görmüş ya da Osmanlı Dönemi'nde yeniden yapılmış olmalıdır. Bu da Bizans Dönemi kalıntılarının günümüze kadar ulaşmasını engellemiştir. Tiyatronun iki atölye ve sayısı 10'u geçen fırınla Osmanlı Dönemi'nde çini-seramik atölyesi olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bizans Dönemi'ne tarihlenen çok sayıda fırın malzemesi ve seramik buluntuları -bu döneme tarihlenen fırın kalıntısı ele geçmese de- Bizans Dönemi içerisinde de atölye olarak kullanımını güçlendirmektedir.

Tiyatronun özgün işlevini bitirmesinin ardından kullanımındaki süreklilik, her kullanım evresi ya da tabakanın kendi çöp yığını oluşturmuştur. Hayvan kemikleri, seramik atölyelerinden atılan seramik parçaları ve fırın malzemelerinin yığılması⁹⁵⁴ ile çöplük tabakası oluşmuştur. Çöplük olarak kullanım evresinin hangi tarihte başladığını belirlemek oldukça güçtür. Yaşanan büyük depremlerin ardından yapının zarar görmesi kıtlık, veba salgını ve istilalar gibi önemli olaylar sonunda özgün işlevin bitmesi ile birlikte çöplük olarak kullanılmaya başladığını, bu evrenin özellikle dini kullanım evresinin sonlanmaya başladıktan sonra ivme kazandığını söyleyebiliriz.

Bizans Dönemi ve sonrasında çöplük olarak kullanılan tiyatroda büyük bir çöp tabakası oluşmuş ve bu tabakaların içerisinde çok sayıda mezar ele geçmiştir⁹⁵⁵. Özellikle tiyatronun *cavea*'sında, *orkhestra*'sında ve güneyindeki dolgu toprak

⁹⁵¹ Özkul-Fındık, Osmanlı, s. 12.

⁹⁵² Özkul-Fındık, Doktora, s. 40.

⁹⁵³ Oktay Aslanapa, Şerare Yetkin ve Ara Altun, **İznik Çini Fırınları Kazısı (1981-1988) II. Dönem**, Tarihi Araştırmalar ve Dökümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı, İstanbul, 1989, s. 314.

⁹⁵⁴ Yalman, 24. KST, s. 127.

⁹⁵⁵ Metin Özbek, "Roma Açık Hava Tiyatrosundan (İznik) Çıkarılan Bizans İskeletleri", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 2, 1, 1984, (Bizans İskeletleri), s. 82.

içerisinde rastlanan iskeletler, tiyatronun toplu gömü alanı olarak kullanıldığını göstermiştir⁹⁵⁶ (**Ek 80**).

Toplu mezarlık alanı olarak kullanılmasında salgın hastalık, doğal afetler nedeni ile ölen insanlar olabileceği üzerinde durulmuştur. Ancak böyle bir durumda her yaştan ve cinsten insan iskeletine rastlamak gerektiği⁹⁵⁷, ele geçen iskeletlerin genellikle erkek bireye ait olduğu belirlenmiştir. Büyük çoğunluğunun erkek ve yetişkin insanlara ait olması, süngü, kılıç ya da kesici savaş aletleriyle yapılmış yaralanmalar gözlemlenmesi⁹⁵⁸ ve bireylerin yan yana ya da üst üste özensiz gömülmesi, iskeletlerin savaşta ölen askerler olduğunu göstermiştir⁹⁵⁹. Özellikle I. Haçlı Seferi (1096-1099) ve IV. Haçlı Seferi (1204) sırasında yoğun olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

Toplu gömü alanı olarak kullanımının yanında ölü gömme amacı ile yapılan mezarlık kiliselerinin varlığı (**Ek 81**) da tiyatrodan tespit edilmiştir⁹⁶⁰.

Tiyatronun *analemma* duvarı dışında güneydoğuda bulunan kilisede⁹⁶¹ üst yapıya ait kalıntılar günümüze ulaşmamıştır⁹⁶². Yapı 17,80x11,90 m boyutlarında ve doğu batı uzantılıdır. Kilise planı doğusunda absid, kuzey ve güney duvarları arasında altı adet mezar odası ve işlevi anlaşılamayan diğer odalardan mevcuttur⁹⁶³. Mekanlar çok sayıdaki geçitlerle birbirine bağlanan beşik tonozlu ya da köşeli tonozlu odalardan oluşmaktadır⁹⁶⁴. Yapı malzemesi olarak tuğla ve taş kullanılan yapıda yer yer tiyatro malzemesinin devşirme malzeme olarak kullanıldığı görülmüştür. Yapı içerisinde ayrılmış odalar ve duvarların içerisine yapılmış dikdörtgen biçimde çukur mekanlar, alt yapının defin bölgesi olarak düzenlendiğini göstermektedir. Bu mezarlık kilisesinde alt yapısının dışarıdan herhangi bir girişinin olmaması da erişimin yukarıda kiliseden olduğunu düşündürmektedir.

⁹⁵⁶ Yalman, 10. KST, s. 379, Çiz.3; Yalman, 12. KST, s. 391, Şek. 3; Yalman, 7. KST, s. 588, Plan 2.

⁹⁵⁷ Özbek, Bizans İskeletleri, s. 82.

⁹⁵⁸ Özbek, Bizans İskeletleri, s. 82.

⁹⁵⁹ Metin Özbek, “İznik Geç Bizans Çağı İskeletlerinde Hastalık ve Yaralanma İzleri”, **Belleten**, 54, 209, 1990, s. 44.

⁹⁶⁰ Peschlow, Churches, s.213.

⁹⁶¹ Yalman, 9. KST, s. 317, Plan 2.

⁹⁶² Eyice, Eski Eser, s. 22.

⁹⁶³ Bedri Yalman, “İznik'te Kilise Altyapı Kazısı”, **VIII. Türk Tarih Kongresi**, Ankara, 1979, (Kilise), s.458.

⁹⁶⁴ Peschlow, Churches, s.213.

Tiyatronun *caveası* üzerinde kuzeydoğuda yer alan kilise⁹⁶⁵ üç nefli ve narteksli kilisedir⁹⁶⁶. 13,30x11,42 m boyutlarındaki kilisenin sadece kuzey nefi sağlam olarak korunabilmiştir. Kilisenin diğer nefleri, apsis ve narteks bölümleri tiyatronun altyapısı üzerinde taşların devşirilmesi ya da deprem sonucu yıkılması sonrasında tahribata uğramıştır. Narteks kuzey güney yönünde dikdörtgendir. Kuzey, güney duvarları ile batı duvarının iki ucunda birer mezar nişi yapılmıştır. Kilisenin yalnızca temel seviyesinde günümüze ulaşmış olması yapının cephe düzenlemesi ve örtü sistemi hakkında bilgi sahibi olmamızı imkânsız kılmaktadır⁹⁶⁷. Kilise içerisinde özel mezar nişlerinin ve gömülerin bulunması bu kilisenin de ölü gömme için kullanıldığını göstermiştir.

Bulunan iki kilise de boyut olarak birbirlerine yakındır ve benzer özelliklere sahiptir. Yapım aşamasında yine diğer birçok yapıda olduğu gibi tiyatronun blokları kullanılmıştır⁹⁶⁸. İki kilise de iç mekanlarda arcolsolia ve tonozlu alt yapıları olan ve yeraltı definleri için özel alanların hazırlanan üç nefli kiliselerdir⁹⁶⁹. Yapım teknikleri ve kullanılan duvar stilleri birbirlerine yakın olan kiliseler muhtemelen mezarlık kiliseleri ile aynı zaman diliminde (MS XI.-XIII. yüzyıl) özel olarak ölülerin gömülmesi (Mezarlık/Ölü Kilisesi) için yapılmış olmalıdır⁹⁷⁰.

Gezginler tiyatro yakınlarını tanımlarken Theodoros Sarayı'ndan bahsetmektedir ve tiyatronun bugün bulunduğu konum Saraybahçe olarak adlandırılır. Tiyatronun özgün mimarisine eklenen geç dönem kalıntılarının bir saraya ait olabileceği üzerinde durulmuştur⁹⁷¹. Ancak yapılan kazılarda duvarların büyük bir bölümünün sit alanı dışına çıkması, söz konusu eklemelerin bir saraya ait olup olmadığı konusunda kesin yargılara ulaşmamızı engeller. Theodoros MS XII. yüzyılda Laskarisler Dönemi'nde İznik İmparatorluğu'nu yönetmiştir. Geç dönem mimari kalıntıları çevresinde genellikle yoğun olan malzeme grubunun MS IV.-VII. yüzyıla tarihlenmesi dönemsel farklılık yaratmaktadır ve söz konusu yapının saray işlevinde olabileceği fikrini çürütmektedir. Ancak tiyatro içerisinde yapılan kazılarda kültürel katmandaki

⁹⁶⁵ Peschlow, Churches, s.213.

⁹⁶⁶ Yalman, Kilise, s. 253, Plan 3.

⁹⁶⁷ Kulunyar, s. 49.

⁹⁶⁸ Yalman, 24. KST, ss.127-128; Özügül, s. 317.

⁹⁶⁹ Peschlow, Churches, s.213.

⁹⁷⁰ Peschlow, Churches, s. 214; Yalman, Kilise, s. 457.

⁹⁷¹ Yalman, 11. KST, s. 307.

devamlılığın net olmadığı, ele geçen buluntuların tarih aralığı olarak çok geniş olmasından anlaşılmaktadır. Bu durumda kalıntıların hangi döneme tarihlendiği ve ne amaçla kullanıldığı özellikle *scaena* arkasında kuzey bölümde yapılan kamulaştırma sonrasındaki kazı çalışmaları ile netleşecektir.

2.3.4. Osmanlı Dönemi (MS XIV.-XVIII. Yüzyıl)

Nicaea kuşatması ile 1328-1331 yılları arasında kuşatılan İznik, Osmanlı Hakimiyeti'ne girmiş ve Osmanlı için önemli merkezlerden biri olmuştur. Daha önceki dönemlerde olduğu gibi Osmanlı Dönemi içerisinde yürütülen imar politikalarında tiyatronun blokları hammadde olarak kullanılmıştır. Bu dönemde Mahmut Çelebi Camii, Yakup Çelebi Zaviyesi'nde, Nilüfer Hatun İmarethanesi'nin bilhassa temellerde tiyatroya ait yüzlerce kesme taş kullanılmıştır⁹⁷². Tiyatronun taş ocağı olarak kullanılması ve kendisine ait birçok bloğun devşirilmesi tahribi hızlandırmıştır⁹⁷³.

İznik Osmanlı Dönemi'nde önemli çini-seramik üretim merkezlerinden biridir ve bu üretim MS XV.-XVI. yüzyıllarda zirveye ulaşır. Evliya Çelebi, 300 atölyenin varlığından bahseder⁹⁷⁴. MS XVII. yüzyıl sonlarına doğru 50 yıl sonra yaptığı ziyaret sonrasında atölye sayısının 9'a kadar düştüğünü belirterek seramik endüstrisindeki gerilemeyi açıkça belirtir.

Seramik üretiminin önemli merkezlerinden biri haline gelen İznik'te Roma tiyatrosu içerisinde de bu üretimin delilleri olan çok sayıda buluntu ele geçmiştir. 1980 yılından günümüze kadar devam eden kazı çalışmalarında tiyatro içerisinde yaklaşık 10 fırın, iki atölye (**Ek 82**) ve bu üretimin delilleri olan yüzlerce fırın malzemesi⁹⁷⁵ ortaya çıkarılmıştır.

Tiyatronun özgün mimarisine ait duvarlar ve bloklar fırınların yapım aşamasında kullanılmıştır. Genellikle kare formlu yapılan fırınların (**Ek 83**) yanında yuvarlak formlardaki fırınlar da ortaya çıkarılmıştır (**Ek 84-85**). Tonozların yakın

⁹⁷² Yalman, 15. KST, s. 427; Yalman, 24. KST, s.128; Yalman, 4. KST, s. 233; Özügül, s. 317.

⁹⁷³ Yalman, 9. KST, s. 302.

⁹⁷⁴ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 352.

⁹⁷⁵ Aygün Ekin-Meriç, A. K. Öz, N. Köşklük Kaya, F. H. Kaya ve N. Kardoruk, "İznik Roma Tiyatrosu 2017 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", **40. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2019, (40. KST), s. 307, Res. 6.

çevresinde konumlandırılan fırınlarda, tonoz duvarları hem fırınlara destek için kullanılmış hem de etrafının duvarlar ile çevrili olması fırın ve üretim için korunaklı bir alan oluşturmuştur. Fırınlara genellikle tonozların içerisinde ya da etrafında herhangi bir bağlantı olmadan tek tek konumlandırıldığı görülür. Bu durum fırınların genellikle birbirinden bağımsız üretim yapan ustalara ait olabileceği fikrini güçlendirmiştir⁹⁷⁶.

Tiyatro içerisinde ele geçen atölyeler önem arz etmektedir (**Ek 86**). Tiyatro içerisinde genellikle tek tek birbirinden bağımsız olarak yerleştirilen fırınlar dışında, seramik üretimi için gerekli olan farklı unsurları içinde bulunduran bir atölyenin bulunması, farklı ustaların birbirinden bağımsız üretimi konusundaki fikrin tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini göstermiştir. Bu atölyenin farklı bir versiyonu da son dönem kazılarında ortaya çıkarılmıştır.

Surlarda olduğu gibi atölyelerin yapımında tiyatroya ait bloklar kullanılmıştır⁹⁷⁷. Bu durum tiyatronun seramik işliği evresinde de taş ocağı olarak kullanımı ve zarar görmeye devam ettiğini göstermektedir. Tiyatro içerisinde çok sayıda fırın ele geçmesine rağmen fırınların mimari düzeni ve teknolojisi hakkında ayrıntılı bilgi elde edilememiştir. Çünkü ele geçen fırınların yalnızca ateşlik bölümü korunmuş ve seramiklerin pişirildiği üst örtü günümüze kadar ulaşamamıştır. Ancak ele geçen malzeme ile fırınlar genel olarak MS XIV.-XVII. yüzyıllar arasına tarihlendirilmektedir⁹⁷⁸. Ele geçen malzeme Türk seramik ve çini sanatının en seçme örneklerinin elde edildiği⁹⁷⁹ önemli örneklerdir. MS XVII. yüzyıl ve sonrasında çini sanatının zayıflamaya başlamasıyla birlikte, tiyatro seramik işliği işlevini de kaybetmiştir. 1716 yılında tüm fırınların kapatılarak çini ustalarının İstanbul'a taşınmıştır⁹⁸⁰.

Tiyatronun çöplük olarak kullanımının bu dönemde sürdüğü görülmektedir. Mimari kalıntıların üzerine hayvan kemikleri, seramik atölyelerinden atılan seramik parçaları ve fırın malzemeleri yığılması ile de⁹⁸¹ çöplük tabakası oluşmaya devam

⁹⁷⁶ Özkul-Fındık, Doktora, s. 252.

⁹⁷⁷ Özkul-Fındık, Doktora, s. 252.

⁹⁷⁸ Bedri Yalman, "İznik Roma Tiyatrosu Kazısı'nda Bulunan Seramik Fırını", **Sanat Tarihi Yıllığı**, 13, 1988, s.169; Yalman, 13. KST, s. 383; Yalman, 17. KST, s.343.

⁹⁷⁹ Yalman, 5. KST, s. 220.

⁹⁸⁰ Eyice, Eski Eser, s.29.

⁹⁸¹ Yalman, 24. KST, s. 127.

etmiştir. Kazı çalışmaları sırasında modern atıklardaki yoğunluk, bilimsel araştırmaların başladığı döneme kadar çöplük olarak kullanımının devam ettiğini göstermektedir. Özellikle yeni dönem kazılarında tonozlarda, *orkhestra* 'da ve güneyde yoğun olarak hayvan kemiği ve modern çöp tabakası ile karşılaşmıştır.

MS XIX. yüzyıllarda kentte gelen L. E. Browski antik Nicaea'nın kaybolduğunu, yerine surların bir köşesine büzülmüş, içsiz cevize benzeyen ve adına İznik denilen bir köy kaldığını söyler⁹⁸². Bu dönem sonrasında bütün kullanım işlevlerini bitiren tiyatro, gezginlerin ziyaret ederek tanımlamalar yaptığı metruk bir yapı durumundadır.

2.4. DEPREMLER VE İZNİK/NİCAEA TİYATROSU

Bithynia Bölgesi'nin MÖ 2100 ve MS 1900 yılları arasında 300 üzerinde depreme⁹⁸³ tanıklık ettiğini ve çevresindeki kentlerin ciddi zarar gördüğünü belirtmiştir⁹⁸⁴. Plinius mektuplarından yapım aşaması hakkında bilgiler aldığımız Nicaea tiyatrosunun bu depremlerden nasıl etkilendiği konusunda elimizde yazılı kaynak yoktur. Ancak yaşanan depremlerden sonra bazı yazarların notları depremin ne kadar yıkıcı olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Yapımında büyük zahmetler yaşanmasına rağmen yaklaşık 200 yıl⁹⁸⁵ kadar kısa bir süre kullanılan Nicaea tiyatrosu, kullanımda olduğu MS 111/112 yıllarından, MS XIX. yüzyıla kadar yaşanan depremlerden zarar görmüş olmalıdır⁹⁸⁶. Tiyatronun yaşanan depremlerdeki zarar boyutunu anlamak tez çalışmasına bu başlığın eklenmesi için gerekli zemini oluşturmuştur.

Özgün kullanım süresinde yaşanan MS 120 depremi⁹⁸⁷ o kadar büyük depremdir ki bir iç deniz olmasına rağmen Marmara Denizi'nde tsunami görülmüştür. Depremin VII-VIII şiddetinde olduğu tahmin edilmektedir⁹⁸⁸. Depremde

⁹⁸² Eyice, Eski Eser, s.30.

⁹⁸³ Doğancı, Depremler, s.120; Doğancı, Hellespontos, s.543.

⁹⁸⁴ Yalman, 26. KST, s. 347.

⁹⁸⁵ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 352.

⁹⁸⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Fatih Adatepe ve Levent Erel, "İznik'in Tarihsel Dönem Deprem Verileri ve Paleosismolojisi", **Deprem Sempozyumu**, 23-25 Mart 2005, 2005, (Paleosismoloji), ss. 102-104; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, ss.131-150.

⁹⁸⁷ Doğancı, Depremsellik, ss. 62-63.

⁹⁸⁸ Doğancı, Hellespontos, s. 543; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103. Tablo. 1; Adatepe, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1.

en fazla Nicomedia ve Nicaea kentleri zarar görmüştür⁹⁸⁹. Hieronymus, 224. Olympiad'ın 4. yılı için depremle alakalı şu notu düşer.

*“Bir yer sarsıntısıyla Nicomedia yıkıldı ve Nicaea büyük zarar gördü. Hadrianus onarım için halka cömertçe yardımda bulundu”*⁹⁹⁰.

Hemen hemen bütün güney Marmara'yı etkileyen depremle alakalı İznik Gölü kıyısında bulunan yazıtlı bir obelisk dikkat çekicidir. Nicaea'da olan depremin hasar boyutu bu yazıttan da anlaşılmaktadır.

*Nicaea'dır benim vatanım, babam ise görsel tanrıların rahibi idi; ondan devraldım ben bu ünü bu ünvanı, işte bu ben, depremin yıktığı kentimi mahvın eşiğinden çevirdim, Ausanius Zeus'un yardımıyla. Askania ilinden uzakta yaşamımı yitirdim ve ata yurdu Atina'da yığıldı yakı odunum benim. Bu görkemli anıtı bana, dedesiyle adaş olan oğlum yaptırdı; ikisinin de üstünde çevrili erdemin gözü...*⁹⁹¹

MS 123 yılında⁹⁹² Hellespontos'un başkenti olan Kyzikos'ta deprem meydana gelmiştir. Bu deprem sonrasında yine Hadrianus Dönemi'nde MS 128 yılında bir deprem daha yaşanmıştır. Nicomedia'nın önemli bir kısmı zarar gören depremde⁹⁹³ Nicaea'da zarar görmüş olmalıdır. Bazı kayaklarda depremin tarihi MS 129 olarak verilmektedir⁹⁹⁴. Tusunamilerin gerçekleştiğinden de bahsedilen⁹⁹⁵ depremlerin şiddeti VIII olarak belirlenmiştir⁹⁹⁶.

Nicaea'nın bu yıllarda Bithynia'nın metropolisi olma özelliğinin kaybetmesi nedeni olarak bu depremlerin yıkıcılığı üzerinde de durulmaktadır⁹⁹⁷. Hadrianus Dönemi'nde imparatorun yaptığı parasal yardımlarla İstanbul ve Lefke kapılarında yapılan onarımlar depremde Nicaea'daki yıkımı göstermesi açısından önemlidir. Hatta Lefke kapı üzerinde Hadrianus'a yazılmış bir ithaf yazısı⁹⁹⁸ bulunmaktadır.

⁹⁸⁹ Jerome, **Chronicon**, Çev. M. D. Donalsan, Mellen University Press, Lewiston, 1996, 4e'den aktaran Doğanç, Hellespontos, s. 543.

⁹⁹⁰ Hieronymos, **Chronicon**, (Ed. R. Helm, Eusebius Werke), Die Chronicon des Hieronymos, Leipzig, 7,1, 1913, 198, 9'dan aktaran S. Şahin, Bithynia Depremleri, s. 2; Doğanç, Depremler, s.121.

⁹⁹¹ Doğanç, Depremsellik, s. 63.

⁹⁹² Doğanç, Depremsellik, ss. 63-64; Doğanç, Hellespontos, s. 543.

⁹⁹³ Chronicon Paschale, **Chronicon Paschale (284-628 AD)**, Çev. M. Whitby & M. Whitby, Liverpool University Press, Liverpool, 1990, 476'dan aktaran Doğanç, Depremler, s.122.

⁹⁹⁴ Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.150; Hüseyin Soysal, Selçuk Sipahioğlu, Demir Kolçak ve Yıldız Altınok. **Türkiye ve Çevresinin Tarihsel Deprem Kataloğu M.Ö 2100-M.S. 1900**, İstanbul, 1981, s.40.

⁹⁹⁵ Doğanç, Troas, s. 387

⁹⁹⁶ Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103. Tablo. 1; Adatepe, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1.

⁹⁹⁷ Doğanç, Depremsellik, s. 63.

⁹⁹⁸ Körte, s. 404, Nr. 5; Schneider ve Karnapp, Nr. 12; Robert, s. 9.

Nicaea tiyatrosu Plinius mektuplarından öğrenildiği kadarıyla MS 111/112 yıllarında yapım aşamasındadır. Bundan yaklaşık 10 yıl sonra gerçekleşen depremlerde tiyatronun nasıl etkilendiği bilinmemektedir. Ancak mektupların yazıldığı dönemde tiyatroya *cavea* üzerine bir portiko ve *scaena*'nın iki yanına galerilerin eklendiğinden bahsedilmektedir. Korinth düzeninde yapılan iki birimde de sütun başlıkları arasında Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen başlıklar bulunmaktadır. Bu da MS 111/112 yıllarında yapım aşamasında olan galerilerin ve portikoların bu tarihlerdeki onarımını düşündürmektedir.

İmparator Hadrianus Dönemi'nde yaşanan depremler bir son olmamış ve Antonius Pius Dönemi'nde MS 155 yılında⁹⁹⁹ bir deprem daha meydana gelmiştir. VIII şiddetinde olduğu tahmin edilen deprem Güney Marmara şeridinde¹⁰⁰⁰ bulunan birçok kenti etkilemiştir.

Marcus Aurelius yönetimi sırasında MS 170 yılında¹⁰⁰¹ olan depremin birçok Asya Eyaleti'ni etkilediği bilinmektedir. Aurelius Victor depremi,

“Küçük Asya'dan “Nikomedia'ya kadar büyük bir deprem oldu”¹⁰⁰²

şeklinde aktarır. Dio Cassius daha ayrıntılı bilgiler aktararak,

“İmparator Antoninus zamanında Bithynia ve Hellespontos'da korkutucu bir deprem oldu. Birçok kent hasar gördü, Kyzikos gibi bazı kentler ise harabe haline döndü. Kyzikos'daki dünyanın en büyük ve en güzel tapınağı yıkıldı...”¹⁰⁰³.

şeklinde açıklama yapar.

IX şiddetinde olduğu düşünülen depremin Nicaea antik kentinde VIII şiddetinde hissedilmiş olabileceği belirtilmiştir¹⁰⁰⁴.

Antonius Pius ve Marcus Aurelius yönetimi sırasında meydana gelen depremler Nicaea'nın yakın çevresinde gerçekleşen deprem gruplarıdır. Ancak Nicaea merkezli olmasalar bile hem antik yazarların anlattıklarından hem de deprem ölçerlerden civar kentleri etkileyecek kadar şiddetli oldukları görülmektedir. Bu

⁹⁹⁹ Doğanç, Hellespontos, s. 544; Doğanç, Troas, s.387.

¹⁰⁰⁰ Doğanç, Hellespontos, s. 544.

¹⁰⁰¹ Doğanç, Kios (Gemlik), s.39; Doğanç, Hellespontos, s. 544.

¹⁰⁰² Aurelius Victor, **De Caesaribus**, (Ed. F. Pichlmayr), Leipzig, 1911, 16, 12'den aktaran Doğanç, Depremler, s.122; S. Şahin Bithynia Depremleri, s. 3.

¹⁰⁰³ Cassius Dio, **Historia Romana**, Çev. E. Carry, LCL London, 1954, LXIX.4'den aktaran Doğanç, Hellespontos, ss. 544-545.

¹⁰⁰⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Lütfi İhsan Sezer, “Marmara Bölgesi'nde Deprem Aktivitesi ve Riski”, **Ege Coğrafya Dergisi**, 12, 2003, ss.31-32.

süreçte yaşanan depremlerin izlerine Nicaea tiyatrosunda henüz rastlanmamıştır. Ancak -mimari plastik açıdan- özellikle *scaena frons* bezemelerinde yapılacak ayrıntılı araştırmalar bu dönemde gerçekleştirilen bir onarımın olup olmadığı konusunda yardımcı olacaktır.

MS 181 Commodus Dönemi'nde meydana gelen deprem Ephesos'tan Nicomedia'ya kadar olan bölgede etkili olmuştur¹⁰⁰⁵. Tanrının üçüncü felaketi olarak adlandırılan depremde sarsıntıların Mayıs ayından Ağustos ayına kadar devam ettiği belirtilmektedir¹⁰⁰⁶. Malalas yaşanan felaketi şu sözlerle dile getirir.

*“İmparator Commodus’un yönetimi sırasında Nicomedia, Bithynia Eyaleti’nin metropolis’i, tanrısal bir gazabın kurbanı oluyordu. Bu üçüncü felâket Moudoupolis’e ve Sangarios Irmağı’na kadar olan bölgeyi etkiliyor ve sarsıntılar Mayıs ayının üçünde gün boyunca ve gün ağarınca kadar sürüyordu.”*¹⁰⁰⁷

Çok geniş bir coğrafyayı etkileyen depremde Nicomedia’nın ciddi zarar gördüğü belirtilmektedir. Bu depremde Nicaea’da yaşanan hasarla alakalı ayrıntılı bilgi verecek kaynak yoktur. Komşu kent Nicomedia’nın ciddi zarar görmesi göz önünde bulundurulduğunda Nicaea’nın da etkilendiği düşünülmelidir. Nicaea tiyatrosunda yapılan çalışmalarda özellikle bu deprem sonrasında bir onarımı düşündürecek bazı bilgiler elde edilmektedir. Hadrianus Dönemi’nde yaşanan depremde olduğu gibi *summa cavea* ve *scaena*’nın iki yanında bulunan galerilerin başlıkları incelendiğinde MS 180 yılı ve sonrasındaki Korinth başlıkları stilleri ile benzetilmektedir. Bu da depremde tiyatronun bazı birimlerinin zarar gördüğünü ve MS 180 yılı sonrasındaki bir onarımı düşündürmektedir.

İmparator Claudius Gothicus Dönemi’nde MS 262 ve MS 269 yılında iki deprem daha meydana gelmiştir. MS 262 depremi İtalya, Afrika ve Asia Minor başta olmak üzere birçok bölgeyi etkileyen etki alanı geniş bir depremdir¹⁰⁰⁸. Ana merkezli IX şiddetinde olan depremden¹⁰⁰⁹ Bithynia Bölgesi sınırlarında yer alan Nicaea antik kenti de etkilenmiş olmalıdır. Historia Augustus’ta deprem şu şekilde aktarılır.

¹⁰⁰⁵ S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.4; Doğancı, Depremler, s.122.

¹⁰⁰⁶ S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.4.

¹⁰⁰⁷ Malalas, **The Chronicle of John Malalas**, Çev. E. Jeffreys ve diğerleri, Melbourne, 1986, 12, 289, 8’den aktaran S. Şahin, Bithynia Depremleri, s. 3-4; Doğancı, Depremler, s.122.

¹⁰⁰⁸ Doğancı, Depremsellik, s.64.

¹⁰⁰⁹ Doğancı, Troas, s.388.

*“Gallienus ve Fausianus’un consul’lükleri sırasında, günlerce süren korkunç bir deprem oldu. Depremde birçok yapı sakinleriyle birlikte yok oldu ve birçok insan korkusundan öldü. Deprem en çok Asia’da etkili olmakla birlikte Italia ve Libya da sarsıldı. Birçok kent sular altında kaldı...”*¹⁰¹⁰

MS 269 meydana gelen deprem Nicomedia’den Gebze’ye kadar olan bölgeyi etkilemiştir. Malalas depremi;

*“...tanrının gazabından kaynaklanan felaket...”*¹⁰¹¹

olarak tanımlanmıştır¹⁰¹².

İmparator Claudius Gothicus Dönemi’nde yaşanan bu iki deprem de geniş coğrafyayı etkileyen depremlerdir. Ancak Bithynia Bölgesi’nde bulunan kentlerin bazılarını etkilediği görülmektedir. Özellikle MS 269 depremi sonrasında komşu kent Nicomedia’yı ziyaret eden imparatorların deprem sonrası durumu¹⁰¹³ gözlemledikleri bilinir. Nicaea kenti de bu depremden etkilenmiş olmalıdır. İki depremin yaşandığı dönemlerde Got istilası nedeniyle kıtlık ve ekonomik kriz yaşanmaktadır. Tiyatro bu dönemde zarar görmüş olsa da onarım çalışması görülmez. Ancak kullanımının bitmesinde Got istilası ile birlikte depremin de etkili olduğu düşünülebilir.

Merkezinin Marmara Denizi ve IX şiddetinde olduğu düşünülen MS 344 depremi¹⁰¹⁴, bazı kaynaklarda İznik merkezli gösterilen VIII şiddetinde MS 350 depremi¹⁰¹⁵ ve MS 355¹⁰¹⁶ yılında yaşanan depremlerin ardından MS 358 Nicomedia yakınlarında meydana gelen depremin¹⁰¹⁷ Macedonia, Asia Minor ve Pontus gibi birçok eyalette hissedildiği¹⁰¹⁸ belirtilir. IX şiddetinde olduğu tahmin edilen

¹⁰¹⁰ Historia Augusta, Çev. Magie London, 1991, 5.2-6’dan aktaran Doğançıl, Troas, s.388.

¹⁰¹¹ S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.4; Ross ve diğerleri, s.764.

¹⁰¹² Malalas, s. 299’dan aktaran Doğançıl, Depremler, s.122; S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.4.

¹⁰¹³ Ross ve diğerleri, s.764.

¹⁰¹⁴ J. Antonopoulos, “Data from Investigation on Seismic Sea-waves Events in the Eastern Mediterranean from the Birth of Christ to 500 A.D.”, **Annals of Geophysics**, Cilt: 33, No. 1, 1980, s. 153; J. Antonopoulos, “Catalogue of Tsunamis in the Eastern Mediterranean from Antiquity to Present Times”, **Annals of Geophysics**, Cilt: 32, No. 1, 1979, s. 120.

¹⁰¹⁵ Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.143, Tablo 1, 150; Sancaklı, s.95; Doğançıl, Depremler, s.122; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1.

¹⁰¹⁶ Doğançıl, Depremler, s.122.

¹⁰¹⁷ Doğançıl, Troas, s. 389; Doğançıl, Depremsellik, ss. 358-359; Kaçar, Toplumsal, ss. 24-25; Doğançıl, Kios (Gemlik), s.39; Ross ve diğerleri, s. 764.

¹⁰¹⁸ Doğançıl, Depremsellik, ss. 64-65.

depremin¹⁰¹⁹ IX-XI arasında olduğunu belirten kaynaklar da bulunmaktadır¹⁰²⁰. MS IV. yüzyılda arda arda yaşanan depremleri Marcellinus şu şekilde aktarır.

“Bu günlerde korkunç depremler Makedonya, Asya ve Pontus bölgelerinde birçok kenti ve dağı sürekli yer sarsıntılarıyla salladı. Anılmaya değer diğer türlü felaketler arasında Nicomedia’nın, yani Bithynia’nın başkentinin yok oluşu özellikle önemlidir. Kentin yıkılışını gerçeğe uygun biçimde ve kısaca anlatmak istiyorum. 24 Ağustos’ta sabahın alaca karanlığında kara bulutlar az önce açık ve berrak olan gökyüzünü kaplıyor ve ortalık kararıyordu. Güneş parlaklığını yitiriyor göz gözü görmez oluyordu. Böylece gözler görme yeteneğini yitiriyor, yeryüzü kirli bir sisle kaplanıyordu. Daha sonra, sanki tanrı kader tayin edici yıldırımlarını fırlatmış ve sanki rüzgârları dünyanın dört bir ucundan salıvermiş gibi, çılgın fırtınaların dehşeti yeryüzünü kasıp kavurmaya başlıyordu. Bunların darbeleri altında dağlardan gelen bir uğultu ve kıyılardan yükselen bir çatırtı duyuluyordu. Bunu korkunç bir yer sarsıntısı eşliğinde rüzgâr anaforları ve şimşekler takip ediyor, kenti ve banliyölerini temelden yıkıyordu. Tepenin yamacındaki binalar yıkılarak birbiri üzerine düşüyordu. Yıkılmanın gümbürtüsünden yer gök inliyordu. Bu arada eşlerini ve çocuklarını ya da yakınlarını arayan insanların birbirine karışan canhıraş çığlıkları ayyuka çıkıyordu. Nihayet ikinci saatin sonunda, üçüncü saatin bitiminden önce, tekrar açılan ve berraklaşan hava o ana kadar görünmez durumda kalan ceset yığınlarını göz önüne seriyordu. Bazıları üzerlerine düşen yıkıntıların altında kalıp ölmüştü; bazıları ise boğazlarına kadar moloz altında kaldılar ve yardım gelmediği için öldüler. Bunlara yardım eden birileri olmuş olsaydı, sağ kalabilirlerdi. Bazıları ise, odunların ve çıkıntılı kerestelerin keskin yerlerine mihlanıp kaldılar. Çoğunluk, ilk şok sırasında öldü, kısa süre önce insanların olduğu yerlerde ceset yığınlarından başka hiçbir şey kalmamıştı. Bazıları evlerinin yıkılan çatıları arasında yaralanmadan kalmışlardı ancak onların da acı ve açlıktan ölmekten başka yapabilecekleri bir şey yoktu...”¹⁰²¹

¹⁰¹⁹ Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.143, Tablo 1; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1.

¹⁰²⁰ Sancaklı, s.32.

¹⁰²¹ Ammianus Marcellinus, **Rerum Gestarum Libri**, (Ed. J. C. Rolfe), The Loeb Classical Library, London, 1935, 17, 7, 1-6’dan aktaran Doğancı, Depremler, s.123; S. Şahin, Bithynia Depremleri, ss.5-6; Doğancı, Depremsellik, s.65; Doğancı, Kios (Gemlik), s.39; Ross ve diğerleri, s.765; Kaçar, Toplumsal, s.25.

MS 358 yılında yaşanan depremde ayakta kalmayı başarabilmiş bazı yapılar MS 362 yılında yaşanan depremle¹⁰²² yerle bir olmuştur¹⁰²³. Depremi şiddetinin VIII olduğu düşünülmektedir¹⁰²⁴ ve Marcellinus depremi şu sözlerle dile getirir.

*“Aralık ayının 2’sinde akşama doğru cereyan eden deprem, Nicomedia’dan geriye kalanı ve Nicaea’nın azımsanmayacak bir bölümünü yerle bir etti.”*¹⁰²⁵

MS IV. yüzyılda yaşanan 362 depremi bir son olmamış ve Nicaea kentinde konsilin toplandığı senato sarayını yıkan ve surlara zarar veren¹⁰²⁶ VIII şiddetindeki¹⁰²⁷ MS 368 depremi¹⁰²⁸ için Hieronymus şöyle yazmıştır.

*“Daha önceleri de sık sık yıkılan Nicaea, bir yer sarsıntısıyla temelden yıkıldı”*¹⁰²⁹.

Bithynia Bölgesi’nde yaşanan depremlerde MS 368 depremi son olmamış ve MS IV. yüzyıl sonunda deprem olmaya devam etmiştir¹⁰³⁰. Bu yüzyılda olan depremler tiyatronun özgün kullanım işlevini bitirdikten sonra gerçekleşmiştir. Ancak MS IV. yüzyılda tiyatronun yıkılan bölümlerinden alınan blokların özgün mimariye eklenen geç dönem mimari örüntüsü ile yeni bir yapılaşma olduğu bilinmektedir. Tiyatro bu depremlerden zarar görse bile yapının tamamen yıkılmadığı ve farklı bir işlevle kullanılmaya devam ettiği görülmektedir. Ancak yaşanan yıkımlar, tiyatro olarak kullanımının süreklilik sağlamasını engellemiş olmalıdır.

MS IV. yüzyılda yaşanan depremler bir son olmamış daha sonraki dönemlerde Nicaea kentini etkileyen depremler olmaya devam etmiştir. Bu depremler genellikle Propontis ve çevresindeki merkezlerde, şiddeti VIII-X arasında olan yıkımı büyük depremlerden oluşmaktadır. Söz konusu depremlerin tamamı Nicaea merkezli değildir. Ancak şiddetlerinin çok yüksek olması deprem merkezi ve çevresindeki kentlerin de yıkımına yol açmıştır.

¹⁰²² Ross ve diğerleri, s. 764; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.143, Tablo 1; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1.

¹⁰²³ Doğanç, Depremsellik, s.65; S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.9

¹⁰²⁴ Doğanç, Depremler, s.125.

¹⁰²⁵ Doğanç, Depremsellik, s.65.

¹⁰²⁶ Doğanç, Depremsellik, s.66.

¹⁰²⁷ Doğanç, Troas, s.389.

¹⁰²⁸ Doğanç, Depremsellik, s.66; Doğanç, Kios (Gemlik), s.39; Doğanç, Hellespontos, ss. 545-546; Doğanç, Depremler, s. 125; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.143, Tablo 1; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1.

¹⁰²⁹ Hieronymos, 241,3’dan aktaran Doğanç, Depremler, s.124; S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.9.

¹⁰³⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1.

MS IV. yüzyıl ve sonrasında MS 447¹⁰³¹, MS 450¹⁰³², MS 453/454¹⁰³³, MS 460¹⁰³⁴, MS 478¹⁰³⁵, MS 480¹⁰³⁶, MS 484¹⁰³⁷, MS 487¹⁰³⁸, MS 488¹⁰³⁹, MS 529¹⁰⁴⁰, MS 542¹⁰⁴¹, MS 543¹⁰⁴², MS 551¹⁰⁴³, MS 553¹⁰⁴⁴, MS 557¹⁰⁴⁵, MS 715¹⁰⁴⁶, MS 740¹⁰⁴⁷, MS 985¹⁰⁴⁸, MS 989¹⁰⁴⁹, MS 1064¹⁰⁵⁰, yıllarında şiddetli depremler görülmektedir.

MS 447 yılında Propontis ve çevresinde¹⁰⁵¹ gerçekleşen ve VIII-IX şiddetinde olduğu tahmin edilen depremde, Propontis çevresinde bulunan birçok antik kentin ciddi hasarlar gördüğü¹⁰⁵² ve terkedildiği bilinmektedir. Euagrius Scholasticus depremi şu dizelerle anlatır.

*“İmparator II. Theodosius (MS 408-450) döneminde daha öncekileri gölgede bırakan ve tüm dünyaya yayılan olağandışı bir deprem meydana geldi. Depremin şiddetinden başkentteki birçok kule yıkıldı...toprak açılıp birçok köyü yuttu ve hem kara hem de denizde sayısız felaketler gerçekleşti. Çeşmeler kurudu, birçok yerde su baskınları oldu... Dalgalar sahile ölü balıkları getirdi, küçük adalar su altında kaldı ve suların geri çekilmesiyle gemiler karaya oturdu. Bithynia, Hellespontos ve Frigya bölgeleri ağır hasar gördü...”*¹⁰⁵³

¹⁰³¹ Doğanç, Kios (Gemlik), s.39; Doğanç, Troas, s.389; Doğanç, Hellespontos, s.546; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1; S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.11; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1; Doğanç, Depremler, s. 126.

¹⁰³² Doğanç, Troas, s.390.

¹⁰³³ Doğanç, Troas, s.390; Doğanç, Hellespontos, s.547.

¹⁰³⁴ Doğanç, Hellespontos, s.547; Cenk Yaltırak. “Marmara Denizi ve Çevresinde Tarihsel Depremlerin Yerleri ve Anlamı”, **İstanbul Teknik Üniversitesi Vakıf Dergisi**, 2015, s.58.

¹⁰³⁵ Doğanç, Troas, s.390; Doğanç, Hellespontos, s.547; Doğanç, Depremler, s. 126.

¹⁰³⁶ Doğanç, Kios (Gemlik), s.39; Doğanç, Hellespontos, s.547; Doğanç, Depremler, s. 126.

¹⁰³⁷ Doğanç, Hellespontos, s.547.

¹⁰³⁸ Doğanç, Troas, s.391

¹⁰³⁹ Doğanç, Depremler, s. 126.

¹⁰⁴⁰ Doğanç, Troas, s.391

¹⁰⁴¹ Doğanç, Troas, s.391

¹⁰⁴² Doğanç, Troas, s.391; Doğanç, Hellespontos, s.547.

¹⁰⁴³ Doğanç, Depremler, s. 126.

¹⁰⁴⁴ Doğanç, Troas, s.392; S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.11; Doğanç, Depremler, s. 126.

¹⁰⁴⁵ Doğanç, Troas, s.392; Doğanç, Depremler, s. 127.

¹⁰⁴⁶ Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1.

¹⁰⁴⁷ Ross ve diğerleri, s.764; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1.

¹⁰⁴⁸ Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1.

¹⁰⁴⁹ Ross ve diğerleri, s.764.

¹⁰⁵⁰ Ross ve diğerleri, s.764; Adatepe ve Erel, Paleosismoloji, s.103, Tablo 1; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s. 143, Tablo 1.

¹⁰⁵¹ Glanville Downey, “Earthquakes at Constantinople and Vicinity, A.D. 342-1454”, **Speculum**, Cilt: 30, No. 4, 1955, (Earthquakes), s.597.

¹⁰⁵² Reyhan Körpe “Antik Kaynaklar Işığında Troia’da Tsunami”, **Bilim ve Ütopya**, Yıl: 12, Sayı: 140, 2006, s. 71, Downey, Earthquakes, s.597.

¹⁰⁵³ Euagrius Scholasticus, **Ecclesiastical History (AD 431-594)**, Çev. E. Walford, London, 1846, I.17’den aktaran Doğanç, Hellespontos, s.546.

Ayrıca Malalas depremi şu şekilde dile getirir.

*“Bu imparator zamanında Bithynia’nın metropolü Nikomedeia tanrısız gazapla yıkılıyordu. O, akşamın geç vaktinde gelen bu felakete beşinci kez uğruyor ve yere gömülüp yarılan deniz içinde batıp gidiyordu.”*¹⁰⁵⁴

Merkezi Kyzikos olan MS 543 depreminden de yakın çevrede bulunan birçok antik kent etkilenmiştir. IX şiddetinde olduğu tahmin edilen deprem Theophanes tarafından

*“6 Eylül Pazar günü tüm dünyada etkili olan büyük bir deprem meydana geldi. Depremde Kyzikos kentinin yarısı yıkıldı.”*¹⁰⁵⁵

şeklinde tanımlanırken, Malalas;

*“Eylül ayındaki deprem Kyzikos kentinin yarısının yıkılmasına yol açtı.”*¹⁰⁵⁶

şeklinde bir açıklama yapmıştır.

MS 543 depreminden 10 yıl sonra, Constantinopolis ve Nicomedia’nın en fazla etkilediği depremlerden biri olan MS 553 depremi Marmara Denizi çevresinde birçok antik kenti etkilemiştir ve Malalas depremi şu sözlerle anlatır.

*“...Ağustos ayında, korkunç bir deprem oldu. Byzantion’daki birçok bina, hamam ve surların bazı bölümleri zarar gördü. Bu felâket sırasında Konstantinos Meydanı’ndaki heykelin elindeki mızrak düştü ve üç arşın yere saplandı. Enkaz altında çok insan telef oldu. Birçok diğer kent, bu arada Nikomedeia’nın bir kısmı, bu felâkette yıkıldı. Enkazın altından günlerce sonra insanlar canlı olarak kurtarıldılar. Deprem 40 gün boyunca kendini hissettirdi.”*¹⁰⁵⁷

Yoğun çini-seramik atölyesi olarak kullanıldığı dönemden ilk gezginlerin ziyaret ederek tiyatro olarak belirlendiği döneme kadar geçen süreçte kent civarında MS 1567¹⁰⁵⁸, MS 1719¹⁰⁵⁹, MS 1737¹⁰⁶⁰, MS 1855¹⁰⁶¹ yıllarında şiddetli depremler olmaya devam etmiştir. Bu depremlerde tiyatronun durumu hakkındaki bilgiler yok denecek kadar azdır.

¹⁰⁵⁴ Malalas, 14, 363’den aktaran Doğancı, Depremler, s. 126; S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.11.

¹⁰⁵⁵ Theophanes, AM6036 (MS543/4)’den aktaran Doğancı, Hellespontos, s.548.

¹⁰⁵⁶ Malalas, XVIII.93 (482.12-13)’den aktaran Doğancı, Hellespontos, s.548.

¹⁰⁵⁷ Malalas, 18, 456, 23-487, 1-9’dan aktaran S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.12; Doğancı, Depremler, s. 126.

¹⁰⁵⁸ Ross ve diğerleri, s.764.

¹⁰⁵⁹ Ross ve diğerleri, s.764.

¹⁰⁶⁰ Yaltrak, s. 58.

¹⁰⁶¹ Yaltrak, s. 58.

MS IV. yüzyıldan MS XVII. yüzyıla kadar olan depremler şiddetleri yüksek olan deprem gruplarıdır. Bu dönemde tiyatronun özgün kullanım işlevi bitmesine rağmen taş ocağı, çöplük, dinsel yapı, toplu mezarlık, seramik işliğı gibi farklı amaçlarla kullanıldığı görülmektedir. Bu kullanımlar özgün mimari yapıya eklemeler yapılarak olduğundan ve yeni bir inşa programı gerektirmediğinden depremler tiyatroya zarar verse de kullanım devam etmiş olmalıdır. Depremlerin en büyük etkisi taş ocağı olarak kullanımında sağladığı fayda olarak görülebilir. Yıkılan bloklar hem tiyatroya içerisinde sonraki kullanım süreçlerinde hem de kent içerisindeki imar faaliyetlerinde hammadde olarak kullanılmış olmalıdır.

Deprem bölgesinde yer alan Bithynia Bölgesi içerisinde bulunan kentler, bu depremlerden ciddi zarar görmüştür ve Nicaea antik kenti de bunlardan biridir. Nicaea kentinde depremlerin zararları konusunda somut kalıntılar ve epigrafik bilgiler oldukça azdır. Elde edilen bilgiler genellikle komşu kentlerin isimlerinin geçtiğı yazılı kaynaklar ve deprem şiddetinin etkili olduğu bölgeler üzerinden yapılmaktadır.

Bithynia Bölgesi'nde gerçekleşen depremlerde antik yazarlar, genellikle bölgede bulunan ve metropolis özelliğini taşıyan kentler üzerinden bilgilendirme yapmaktadır. Örneğın MS IV. yüzyılda yaşanan depremlerde ciddi bir artış söz konusudur. Bu süreçte Bithynia Bölgesi'nin metropolisi olan Nicomedia antik kentinde depremler hakkında ayrıntılı bilgiler alınırken Constantinapolis'in başkent olmasıyla depremlerin kaydedilme önceliğı başkente göre yapılmıştır¹⁰⁶².

Depremlerin kayıt altına alınmasındaki bu değişiklik depremlerin etki alanları ve yıkımları konusunda da ayrıntılı bilgi elde etmeyi zorlaştırmıştır. Bithynia çevresinde gerçekleşen depremlerde eğer başkent ya da metropolis o depremden fazla etkilenmediyse depremin şiddeti düşük olarak kaydedilmiştir¹⁰⁶³. Bu durum civar kentlerde hasarın ne olduğu konusundaki bilgileri netleştirmemektedir. Ancak depremlerin etki alanları ve şiddetlerine bakıldığında deprem merkezine olan konumları, etkisi konusunda bazı fikirler edinmemizi sağlar. Ancak burada deprem yaşanan ya da depremden etkilenen bölgenin zararı oradaki yapıların sağlamlığı ile de ilişkilendirilmelidir. Sağlam zemine oturtulmamış ya da depreme dayanıksız olan

¹⁰⁶² Doğancı, Troas, s. 393.

¹⁰⁶³ Doğancı, Troas, s. 393.

yapılar depremin şiddeti az olsa bile yıkımı fazla olduğundan yüksek şiddetli değerlendirmelere sebebiyet vermiş olabilir.

Plinius mektuplarında tiyatronun bataklık zemine yerleştirildiğinden dolayı çökmelerden, duvarlarda çatlakların oluştuğundan, yapının bu hali ile yıkılmaması için destek direklerinden bahsedilmektedir. Bu durumda kent, ya da çevresi merkezli bir depremde Nicaea tiyatrosunun etkilenme durumu birçok yapıya göre daha farklı olmuştur olmalıdır.

Antik çağ yazarlarının belirttiği gibi Bithynia sınırları içerisinde gerçekleşen depremlerin kentteki birçok yapıya ciddi zararlar verdiği kesindir¹⁰⁶⁴. İmparatorların kentlere yardımda bulunması da depremin etkilerini göstermesi açısından önemlidir. MS 120 depreminde birçok yapının yıkıldığı¹⁰⁶⁵ İmparator Hadrianus'un diğer Bithynia kentleri ile birlikte Nicaea'nın da yeniden inşasına büyük önem verdiği¹⁰⁶⁶ bilinmektedir. Ancak söz konusu depremlerden tiyatronun nasıl etkilendiği ve parasal yardımlarda imar faaliyetleri içerisindeki yeri belli değildir¹⁰⁶⁷.

Bugün tiyatroda *ima cavea*'yı ayağa kaldıran trapezoidal tonozlar ve *media cavea*'yı taşıyan beşik tonozların bazıları günümüzde ayakta durmaktadır. Plinius mektuplarında bahsedilen olumsuzluklara ve VIII-X şiddeti arasında değişen depremlere rağmen alt yapı sistemi ayakta kalabilmiştir.

¹⁰⁶⁴ Yalman, 26. KST, s. 347.

¹⁰⁶⁵ Stephen Mitchell, "Imperial Building in the Eastern Roman Provinces", **Harvard Studies in Classical Philology**, Cilt: 91, 1987, s. 351.

¹⁰⁶⁶ S. Şahin, ITH, s. 21; Yalman, 25. KST, s. 391.

¹⁰⁶⁷ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 346; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAZILAR VE TAŞ ESERLER

3.1. TİYATRO KAZILARI VE TAŞ ESERLERİ

1980 yılından beri süregelen kazılarda, tiyatronun büyük bir bölümü ortaya çıkarılmıştır. Arkeolog Bedri Yalman tarafından başlanan kazılar, 2006 yılına kadar devam etmiş, 2006-2010 yılları arasında çalışmalara ara verilmiştir. 2011 yılında İznik Müzesi başkanlığında tekrar başlayan çalışmalar, 2014 yılına kadar devam etmiştir. 2015 yılında İznik Müzesi başkanlığında Uludağ Üniversitesi Sanat Tarihi bölümü bilimsel danışmanlığında yapılan kazı çalışmaları, 2016 yılından itibaren Dokuz Eylül Üniversitesi Arkeoloji Bölümü bilimsel danışmanlığında yapılmaya başlanmıştır. 2018 yılından itibaren de Dokuz Eylül Üniversitesi Arkeoloji Bölümü kazı başkanlığında devam etmektedir.

1980 yılından 2021 yılına kadar yapılan kazılarda Roma tiyatrosunun %90'lık bir bölümü ortaya çıkarılmıştır. Yapılan çalışmalarda ele geçen taş eserlerin ya da mimari blokların tamamının tez kapsamında çalışılmasına karar verilmiş, bu yüzden kazıların başladığı ilk tarihten son dönem çalışmalarına kadar bütün malzeme toplanmıştır. Çalışma kapsamında tutulan mimari blokların/taş eserlerin tiyatronun hangi biriminden çıktığını ve hangi birimine ait olabileceği gibi soruları cevaplandırmak bu bölümün tez kapsamına alınmasını gerektirmiştir. Çalışmanın ileri safhalarında incelemeye alınan malzemenin sayıca fazla olmasından dolayı tiyatronun belli bir bölümü mercek altına alınmış, ancak çalışmalarda incelenen diğer malzemeden alınan ilk izlenimler bu başlık altında toplanmıştır. Konu ile alakalı ayrıntılı araştırmaların yapılması özellikle *scaena frons*'a dair bilgilerin kesinleşmesini ve eski bilgilerin revize edilmesini sağlayacaktır.

1980 yılından günümüz çalışmalarına kadar hangi alanlarda kazı çalışmaları yapıldığı ve bu çalışmalarda hangi mimari sonuçlara ulaşıldığı özetler halinde anlatılan bölümde 2011-2014 yılları arasında yapılan çalışmalara ayrı bir yer verilmiştir. Söz konusu çalışma sezonlarında elde edilen sonuçların yayın çalışmalarının yapılmaması konunun ayrıntılı olarak ele alınmasını gerektirmiştir. Bu çalışma 2011-2014 yılları

arasındaki yapılan çalışma alanları ve mimari bulgular konusundaki veri eksikliğini tamamlayacaktır.

Bu bölüm diğer taş eserler/mimari blokların incelenmesi, tiyatroya ait blokların kent içerisindeki farklı birimlere taşınmasından, tiyatro içerisindeki geç dönem yapılaşmasına kadar bütün mimari çalışmaların bir başlık altında toplanmasını sağlamıştır. Kazı çalışmalarının her yıl tiyatronun hangi biriminde yoğunlaştığı ve bu birimlerden ele geçen taş eserler/mimari bloklar, tarihleme konusunda yardımcı olabilecek pişmiş toprak eserler, her çalışma sezonunun altında bir bütün olarak değerlendirilmiştir. En sonunda da taş eserler/mimari bloklar için tek bir başlık altında elde edilen veriler ve sonuçlar paylaşılmıştır.

Çalışma sezonları ve çalışma yapılan alanlar şu şekilde özetlenebilir.

- ❖ 1980-2006 yılları arasında Bedri Yalman tarafından yapılan kazı çalışmaları¹⁰⁶⁸; *orkhestra*, *scaena frons*, kiliseler¹⁰⁶⁹, *cavea*, trapezoidal ve beşik tonozların bazılarında, **(Ek 87)**
- ❖ 2011-2014 yılları arasında İznik Müzesi tarafından yapılan kazı çalışmaları¹⁰⁷⁰; doğu ve batı *aditus*, *orkhestra*, *vomitioria*'dan bazıları, *ambulacrum* (güney), trapezoidal ve beşik tonozların bazıları, doğu ve batı sütunlu galeriler¹⁰⁷¹, *scaena* ve kuzeyinde,
- ❖ 2015 yılında İznik Müzesi kazı başkanlığında Uludağ Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü bilimsel danışmanlığında yapılan kazı çalışmaları¹⁰⁷²; batı sütunlu galeri, paye temelleri (batı), *ambulacrum* (güney)'da,
- ❖ 2016-2021 yılları arasında İznik Müzesi kazı başkanlığında Dokuz Eylül Üniversitesi Arkeoloji Bölümü bilimsel danışmanlığı ve kazı

¹⁰⁶⁸ Çalışma sezonları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yalman, 3. KST, ss. 31-34, Yalman, 4. KST, ss. 229-236, Yalman, 5. KST, ss. 215-220, Yalman, 6. KST, ss. 459-468, Yalman, 7. KST, ss. 579-596, Yalman, 8. KST, ss. 233-258, Yalman, 9. KST, ss. 299-328, Yalman, 10. KST, ss.339-382, Yalman, 11. KST, ss. 301-324, Yalman, 12. KST, ss. 379-404, Yalman, 14. KST, ss. 181-204, Yalman, 15. KST, ss. 425-454, Yalman, 17. KST, ss. 337-360, Yalman, 24. KST, ss. 127-138, Yalman, 25. KST, ss. 391-402, Yalman, 26. KST, ss. 347-356, Yalman, 28. KST, ss. 387-404, Yalman, 29. KST, 37-54.

¹⁰⁶⁹ Tiyatro içerisinde doğuda *cavea* üzerinde ve güneydoğuda olmak üzere iki adet kilise bulunmaktadır.

¹⁰⁷⁰Bu sezonda yapılan kazı çalışmaları Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumunda sunum ve bildiri metni yayınlanmamıştır.

¹⁰⁷¹Doğu ve Batı Sütunlu Galerilerde yapılan kazı çalışmaları üst seviyelerde yapılmış, in-situ durumundaki birkaç postamentin üst kaideleri görünür şekilde kazı çalışmaları sonlandırılmıştır. Galerilerin kazıları tamamen 2015-2017 yılında yapılan çalışmalarda bitirilmiştir.

¹⁰⁷² Çalışma sezonu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özügül, ss. 317-332.

başkanlığında yapılan kazı çalışmaları¹⁰⁷³; doğu ve batı *aditus*, *orkhestra*, *scaena* ve kuzeyi, *vomitoria*'dan bazıları, paye temelleri (batı), doğu ve batı sütunlu galeri, trapezoidal ve beşik tonozların bazılarında, çalışmalar yapılmıştır.

3.1.1. 1980-2006 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar

1980 yılında yapılan kazı çalışmaları tiyatronun kuzeybatısında başlamıştır ve sekiz alanda sürdürülmüştür¹⁰⁷⁴. *Cavea* bölümünde basamakları taşıyan alt dolgu (blokaj) ortaya çıkartılmıştır. Aynı alan içerisinde yapılan kazılarda salgın hastalıktan öldükleri düşünülen çok sayıda üst üste gömülmüş iskelet parçasına rastlanmıştır. *Cavea*'nın üst seviyelerinde ele geçen iskeletler, tiyatronun toplu gömü için kullanıldığını göstermiştir.

1981 yılında daha önceki yıllarda *cavea*'da yapılan çalışmalara devam edilmiştir¹⁰⁷⁵. Toplu gömü kazılarına devam edilen sezonda oturma basamaklarının alt dolgusunu oluşturan moloz taş, kireç ve kum harcından oluşan blokaj dolgusunun izleri görülmüştür. Bu sezon içerisinde *analemma* duvarının bir bölümü açığa çıkarılmış, *orkhestra*'ya çıkışı sağlayan galerilerden (Trapezoidal Tonoz) birinin önü açılmıştır.

1982 yılında hava koşulları sebebi ile kazı çalışmaları kapalı alanlarda başlamıştır¹⁰⁷⁶. Çalışmalar trapezoidal ve beşik tonozların bazılarında yapılmış, hava şartlarının iyileşmesi ile *cavea*'da yapılan çalışmalara devam edilmiştir. *Cavea*'da yapılan çalışmalarda toplu gömülere ve seramik fırınlarına rastlanmıştır.

1983 yılında çalışmalar *orkhestra*'nın kuzeybatısında sürdürülmüştür. Bu alanda yapılan çalışmalarda daha önceki yıllarda olduğu gibi kemiklerden, tuğla ve seramiklerden oluşan çöp tabakasının yanında çok sayıda toplu gömülere

¹⁰⁷³ Çalışma sezonları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aygün Ekin-Meriç, A. K. Öz, N. Köşklük Kaya, F. H. Kaya ve N. Kardoruk, "İznik Roma Tiyatrosu 2016 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", **39. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Bursa, 2018, (39. KST), ss.285-300; Ekin-Meriç, 40. KST, ss. 293-310; Ekin-Meriç, 41. KST, ss.265-284.

¹⁰⁷⁴ Yalman, 3. KST, s. 32.

¹⁰⁷⁵ Yalman, 4. KST, s. 230.

¹⁰⁷⁶ Yalman, 5. KST, s. 215.

rastlanmıştır¹⁰⁷⁷. *Orchestra*'nın zeminine ulaşmak için yapılan kazı çalışmalarında toplu gömüye rastlamaya devam edilmiş ve *scaena frons*'un bir bölümü açığa çıkarılmıştır.

1984 yılında sahne binasının kalıntılarına ulaşmak adına çalışmalar yapılmıştır¹⁰⁷⁸. Çalışmalar sırasında *pulpitum* seviyesine ulaşılmış ve çok sayıda *scaena frons*'a ait olduğu düşünülen bezemeli mimari blok açığa çıkarılmıştır. Bezemeli bloklar dışında *proscena* cephesinde kullanılan mermer ve üzerinde gladyatörler ile alakalı kabartmalar olan plakalar ele geçmiştir. *Scaena*'ya paralel olarak uzanan duvarlar arasında Bizans Dönemi'nde yapıldığı düşünülen tuğla duvar eklemeleri tespit edilmiştir.

1985 yılında bir önceki yılda başlanan *scaena frons*'un kazılarına devam edilmiş, *analemma* ve *proscena* arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmak ve mimari bütünlüğü anlamak adına çalışmalar yapılmıştır¹⁰⁷⁹. *Tribünalia* olarak özel kişiler için yapılmış yerlere çıkışı sağlayan merdivenler, Medusa başlı konsollu friz başlığı ve Perseus kabartmasının yer aldığı kapı söveleri ortaya çıkarılmıştır.

1986 yılında da *scaena frons*'un kazı çalışmalarına devam edilmiş, Herakles kabartmalı plaster parçası ele geçmiştir¹⁰⁸⁰. Doğuda *cavea* üzerinde yapılan çalışmalarda üç nefli kilise ortaya çıkarılmış ve kilise içerisinde çok sayıda gömü ele geçmiştir.

1987 yılında *proscena*'de, kilisede, *cavea*'da ortaya çıkarılan Osmanlı Dönemi seramik fırınında, daha önceki kazılarda ortaya çıkarılan seramik ve çini fırınlarının bakım, onarım, tasnifi ve topografik plan çalışmaları üzerinde durulmuştur¹⁰⁸¹. Birçok alanda tiyatroya ait malzemenin kırıldığı ve daha sonraki dönemlerde yapılmış eklemelerde kullanıldığı anlaşılmıştır. Kilise ve çevresinde yapılan kazılarda çok sayıda toplu gömüye rastlanmıştır.

1988 yılında açığa çıkarılan kilise kalıntılarının güneyindeki bölümünü anlamak, doğu ile batı *cavea* bölümlerinin birbiri ile irtibatlarını sağlamak, *ima* ve *media cavea*'yı ayıran *precinctio*'nun sınırlarını belirlemek amacı ile yeni çalışma

¹⁰⁷⁷ Yalman, 6. KST, s. 459.

¹⁰⁷⁸ Yalman, 7. KST, s. 579.

¹⁰⁷⁹ Yalman, 8. KST, s.233.

¹⁰⁸⁰ Yalman, 9. KST, s.299.

¹⁰⁸¹ Yalman, 10. KST, s.340.

alanları oluşturulmuştur¹⁰⁸². Yapılan çalışmalarda daha önceki yıllarda olduğu gibi fırın kalıntılarına rastlanmıştır. Ocağın devamında bir duvar kalıntısı ortaya çıkarılmış ve burada dil motifli bezemeler, Bizans Dönemi'ne ait kabartmalı paçalar ele geçmiştir. Bazı beşik tonozlar ve *scaena frons*'un kazı çalışmalarına devam edilmiştir. Kazılarda üzerinde Roma Dönemi'nde gladyatörlere ait savaş gereçleri miğferler, kalkanlar, zırhların bulunduğu mermer plakalar ele geçmiştir.

1989 yılında kilise çevresinde çalışmalara devam edilmiştir ve burada mezarlar ortaya çıkarılmıştır¹⁰⁸³. *Cavea*'da yapılan derinleşme çalışmalarında fırın malzemesine yenileri eklenmiştir. Beşik tonozlarda çalışmalara devam edilmiş, *vomitoria*'dan bazıları tamamen açılmış ve basamaklara ulaşılmıştır. *Cavea*'da devam eden çalışmalarda çok sayıda toplu gömü ele geçmiştir.

1990 yılında yapılan kazı çalışmalarında toplu mezarlığın sınırları belirlenmeye çalışılmış ve tiyatronun üst *cavea*'sını taşıyan bölümlerin belirlenmesi için çalışmalar başlatılmıştır¹⁰⁸⁴. Beşik tonozlarda yapılan çalışmalarda bazı işaretlere rastlanmış ve bunların taşçı işareti olduğu düşünülmüştür. Aynı sezon içerisinde toplu mezarlar açılmaya devam edilmiştir.

1991 yılında *cavea*'nın orta bölümünde mimari kalıntılara ulaşmak ve diğer mimari bölümlerle bağlantıyı anlayabilmek adına kazılara başlanmıştır¹⁰⁸⁵. Çalışmalarda kafatası olmayan iskeletler bulunmuş ve mezarlık alanının bu sınırlar içerisinde de devam ettiği anlaşılmıştır. 12 adet beşik tonozlu mekânın her biri önünde birer tane daha yüksek tonozlu ve üst *cavea*'yı taşıyan mekânların bulunduğu belgelenmiştir.

1992 yılı kazı çalışmaları kuzeybatı *analemma*, *aditus maximus*, *scaena* ve *orkhestra*'ya giriş çıkış yapılan *vomitorium* bölümlerinin kazılması, bağlantılarının kurulması ve plan bütünlüğünün sağlanması, *cavea*'da toprak dolgusu içerisinde bulunan toplu gömü alanının ortaya çıkartılması gibi hedeflerle çalışmalar yürütülmüştür¹⁰⁸⁶.

¹⁰⁸² Yalman, 11. KST, s. 301.

¹⁰⁸³ Yalman, 12. KST, s. 380.

¹⁰⁸⁴ Yalman, 13. KST, s. 377.

¹⁰⁸⁵ Yalman, 14. KST, s.182.

¹⁰⁸⁶ Yalman, 15. KST, s.426.

1994 yılında yapılan çalışmalar *cavea* üzerindeki toplu mezarlar, trapezoidal tonozlar ve *scaena*'yı tamamen ortaya çıkartmak amaçlı yapılmıştır¹⁰⁸⁷. Kazılarda Osmanlı Dönemi'nde kurulmuş olan seramik atölyesi dolayısıyla tiyatro üzerinde âtil durumda olan çok sayıda duvar ortaya çıkarılmıştır. *İma cavea*'da yapılan çalışmalarda iskelet bulunmaya devam edilmiştir. *Scaena*'nın batısında basamaklı giriş bulunmuş ve burada çok sayıda mermerden yapılmış bezemeli mimari blok açığa çıkarılmıştır.

2001 yılında *cavea*'nın orta tonozu üzerindeki çalışmalara ağırlık verilmiştir¹⁰⁸⁸. Bu alanda genellikle Osmanlı Dönemi'nde kurulmuş olan atölyelerin duvar kalıntıları ya da kül ve seramik çöpleri temizlenmiştir. *Cavea*'da kiliseye yakın alanlarda yapılan çalışmalarda daha önceki kazı sezonlarında olduğu gibi çok sayıda mezar ele geçmiştir.

2002 yılı çalışmaları *cavea*'da ve *orkhestra*'da yapılmıştır¹⁰⁸⁹. *İma cavea*'da yapılan çalışmalarda rigol duvarının sınırlarına ulaşılmıştır. *Cavea*'da oturma basamaklarına ulaşmak adına yapılan çalışmalarda da çok sayıda gömü ile karşılaşmıştır. Toprak tabakasında yapılan incelemelerde burasının belli bir dönem çöplük olarak kullanıldığı kanısına varılmıştır. Kilise yakınlarında yapılan çalışmalarda mezarlar çıkmaya devam etmiştir.

2003 sezonunda yapılan kazı çalışmaları *cavea*'nın ortasında bulunan trapezoidal tonozun üzerinde ve *orkhestra*'yı çevreleyen duvarda sürdürülmüştür¹⁰⁹⁰. *Precinctio*'ya yakın alanlarda yapılan kazı çalışmalarında Osmanlı Dönemi fırınlarına ait kalıntılar bulunmuştur. *Cavea*'da bulunan mezarların kaldırılmasından sonra hayvan kemiklerinin yoğunlukta olduğu çöp tabakasına rastlanmıştır. Beşik tonozlarda yarım kalan çalışmalara devam edilmiştir.

2005 yılında çalışmalar *orkhestra*'ya giriş çıkışı sağlayan orta tonoz (Trapezoidal Tonoz 4) önünde ve *cavea*'da kiliseye yakın yerlerde yapılmıştır¹⁰⁹¹. Özellikle kilisenin alt kotlarında yapılan çalışmalarında hayvan kemiklerinden oluşan çöp dolgusuna rastlanmıştır. Rigol duvarında yapılan çalışmalarda *orkhestra*'ya giriş ve çıkışı sağlayan tonozun iki yanında freskler ortaya çıkarılmıştır. *Orkhestra*'da

¹⁰⁸⁷ Yalman, 17. KST, s. 338.

¹⁰⁸⁸ Yalman, 24. KST, s.127.

¹⁰⁸⁹ Yalman, 25. KST, s. 392.

¹⁰⁹⁰ Yalman, 26. KST, s. 348.

¹⁰⁹¹ Yalman, 28. KST, s. 387.

devam eden çalışmalarda mezarlar bulunmuş ve trapezoidal tonozlarda kazı çalışmaları devam etmiştir.

2006 Çalışma sezonunda *ima cavea*, *orkhestra* ve *scaena* arasında kalan bölümlerin kazılmasına öncelik verilmiřtir¹⁰⁹². Trapezoidal tonozlarda yapılan çalışmalarda Osmanlı Dönemi seramik atölyelerine ait kırma ve moloz taşlar grlmştir. *Orkhestra* zeminini bulmaya yönelik kazı çalışmaları devam etmiş, *cavea*'da yapılan çalışmalarda basamakların altında dolgu malzemesi olarak kullanılan blokaj yığını dışında basamaklara dair herhangi bir veri ele geçmemiştir.

1980-2006 yılları arasında gerçekleştirilen kazılarda Osmanlı ve Bizans Dönemi'ne tarihlenen seramik guruplarının yoğunluğu fazladır¹⁰⁹³. Ancak kazı sezonu içinde Klasik, Helenistik, Roma Dönemi'ne tarihlenen seramik guruplarından örneklere de rastlanmaktadır. Osmanlı ve Bizans Dönemi'ne tarihlenen gurupların yoğun olmasının nedeni, kazılarında st seviyelerde çok sayıda Osmanlı ve belki Bizans Dönemi'ne tarihlenen fırınların ortaya ıkarılmasıdır¹⁰⁹⁴. Bu kadar fazla fırın olması tiyatronun Osmanlı ve Bizans Dönemi'nde seramik atölyesi olarak kullanıldığını göstermiş ve atölye olduğuna dair bazı kalıntılar da çalışmalar sırasında ele gemiřtir¹⁰⁹⁵. Klasik, Helenistik, Roma Dönemi'ne ait seramik guruplarının bir arada bulunması tiyatro içerisinde yer yer dolgu toprak olduğunu göstermektedir. Nitekim sonraki yıllarda devam eden kazı çalışmalarında farklı dönemlere tarihlenen seramik guruplarının aynı seviyelerde ele geçmesi, tiyatroda düzenli bir kültür katmanının olmadığını göstermiştir.

Çalışma sezonları içerisinde ele geçen malzemeler genellikle taşınmaz olarak nitelendirilen ve kazı alanı içerisinde bırakılan bloklardan oluşmaktadır. Söz konusu bloklar arasında özellikle mimari bezemeye sahip olan önemli parçalar müzeye tařınmıřtır¹⁰⁹⁶. Bütünlerden kopmuş ya da tıraşlanmış küçük parçalardan önemli

¹⁰⁹² Yalman, 29. KST, s. 37.

¹⁰⁹³ Seramik yoğunluğu Kazı Sonuçları Toplantıları sonucunda yayınlanan bildiri kitaplarından elde edilen verilerden toplanmıştır.

¹⁰⁹⁴ Yalman, 4. KST, ss. 232-233; Yalman, 5. KST, s. 218, Yaman, 6. KST, s. 463, Yalman, 10. KST, s.340, Yalman, 13. KST, s. 379, Yalman, 14. KST, s.185, Yalman, 15. KST, s.434, Yalman, 24. KST, s. 128, Yalman, 26. KST, s. 350.

¹⁰⁹⁵ Yalman, 11. KST, s. 306.

¹⁰⁹⁶ Müzede yapılan çalışmalarda özgün kullanım evresi dışındaki parçalar çalışma kapsamına alınmamıştır.

olanlar da müzeye teslim edilmiştir¹⁰⁹⁷. Bu çalışma sezonlarında ele geçen mimari eserler arasında heykel kaideleri¹⁰⁹⁸, postamentler¹⁰⁹⁹, *scaena frons* önünde bulunan podyum üzerinde gladyatöre ait araç ve gereçlerin kabartmalarının bulunduğu levhalar¹¹⁰⁰, plinthos bölümünde ranke, toruslarında örgü ve defne yaprağı motifi olan plaster kaideler¹¹⁰¹, Korinth başlıkları¹¹⁰², arşitravlar¹¹⁰³, plaster sütunlar¹¹⁰⁴, bu sütunlar üzerindeki bezemelerden kopmuş insan ve hayvan figürlerine ait parçalar¹¹⁰⁵, geç döneme tarihlenen başlıklar¹¹⁰⁶, bezemeli entablatur parçaları¹¹⁰⁷, Anthemion bezemesine sahip S silme parçaları¹¹⁰⁸, litürjik eserler¹¹⁰⁹, heykeller¹¹¹⁰, sütun parçaları¹¹¹¹ yer almaktadır.

Kazı çalışmalarının olmadığı dönemlerde de İzmit Müzesi'ne eser teslimi yapılmıştır. 1967 yılında *scaena frons* podyumu üzerinde yer alan gladyatörlerle alakalı sahnelerin kabartma olarak işlendiği levhalardan biri, 1993 yılında heykel başı, akanthus yapraklı mermer obje (Abakus çiçeği), 1995 yılında Korinth başlığı ve arşitrav parçaları, 1999 yılında akroter, 2000 yılında akanthus yapraklı konsol, Anthemion bezemesine sahip S silme, entablature ait bezemeli parçalar müzeye teslim edilen eserlerdir.

¹⁰⁹⁷ Bu parçaların benzer ve birebir örnekleri kazı çalışmaları sırasında ele geçtiği için müze deposuna girilmemiştir.

¹⁰⁹⁸ Yalman, 7. KST, s. 590, Res. 4.

¹⁰⁹⁹ Yalman, 17. KST, s. 345; Yalman, 7. KST, s. 590, Res. 5-6.

¹¹⁰⁰ Yalman, 7. KST, s. 592, 593; Res. 7, 9.

¹¹⁰¹ Yalman, 7. KST, s. 595, Res. 13; Yalman, 8. KST, s. 257, Res. 19; Yalman, 14. KST, ss.188-189; Yalman, 15. KST, s. 448, Res. 11-12; Yalman, 17. KST, s. 345; Yalman, 24. KST, s.137, Res. 8.

¹¹⁰² Yalman, 7. KST, s. 585.

¹¹⁰³ Yalman, 7. KST, s. 585; Yalman, 8. KST, s. 257, Res. 18; Yalman, 14. KST, s. 200, Res. 13-14.

¹¹⁰⁴ Yalman, 8. KST, s. 254, Res.12-13; Yalman, 9. KST, s. 319, Res. 1-2; Yalman, 15. KST, Çiz. 1, s. 445, Res. 5-6; Yalman, 24. KST, ss.136-137, Res. 6-7.

¹¹⁰⁵ Yalman, 8. KST, s. 244; Yalman, 24. KST, s. 131.

¹¹⁰⁶ Yalman, 10. KST, s. 372, 358, Res. 25; Yalman, 11. KST, s. 320, Res.17.

¹¹⁰⁷ Yalman, 10. KST, s. 358; Yalman, 15. KST, s. 439, Çiz. 2; Yalman, 24. KST, s.131.

¹¹⁰⁸ Yalman, 11. KST, s. 321, Res. 19.

¹¹⁰⁹ Yalman, 12. KST, ss. 402-404, Res. 21-22.

¹¹¹⁰ Yalman, 13. KST, s. 402, Res. 20; Yalman, 15. KST, s. 442, Çiz. 5.

¹¹¹¹ Yalman, 17. KST, s. 357, Res. 20.

3.1.2. 2011-2014 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar

2011 yılı çalışmaları 9 alanda gerçekleştirilmiştir¹¹¹². OG1-2 (Orta Galeri 1-2)¹¹¹³, G1 (Galeri 1), OG3-4 (Orta Galeri 3-4)¹¹¹⁴, G7 (Galeri 7), OG5 (Orta Galeri 5), G5 (Galeri 5), GA5 (Galeri Arkası 5), GA6 (Galeri Arkası 6), GA8 (Galeri Arkası 8) olarak isimlendirilen alanlarda kazı çalışmaları yapılmıştır (**Ek 88**).

OG1-2: Doğu Aditus (P8-9, R8-9, S8-9 plankare)

G1: TT1: Trapezoidal Tonoz 1 (P10, R10-11, S10-11 plankare)

OG3-4: Batı Aditus (J8, I8-9, H8 plankare)

G7: TT7: Trapezoidal Tonoz 7 (I9-10, H9-10, G9-10 plankare)

OG5: TT4: Trapezoidal Tonoz 4 (M13-14-15, L13-14-15 plankare)

G5: TT6: Trapezoidal Tonoz 6 (J11, I11-12, G11-12 plankare)

GA5: İT6: İç Tonoz 6, DT6: Dış Tonoz 6 (K15-16-17-18, L15-16-17-18 plankare)

GA6: İT7: İç Tonoz 7, DT7: Dış Tonoz 7 (J15-16-17, I16-17 plankare)

GA8: İT8: İç Tonoz 8, DT8: Dış Tonoz 8 (H13, G13-14, F13-14-15 plankare)

OG5 (**Ek 89-90**) olarak belirlenen mekânın uzunluğu 11,84 m genişliği 9 m yüksekliği 6,27 m olup kısa kenarının uzunluğu 5,03 m yüksekliği ise 2,77 m'dir. *Scaena*'nın olduğu kesimden iki tarafta da ortaya doğru devam eden rigol (kanal) bu bölümün önünde açık bırakılarak bu mekâna geçiş sağlanmıştır. Yüksekliği 2,29 cm, genişliği 0,87 cm, uzunluğu ise 2,66 m olan ve giriş kapısına doğru eğimli bir şekilde dolu olan bölümde kazılar, giriş kapısı açmaya yönelik başlamıştır. Güney duvarında iki adet kapı mevcut olup güneydoğudaki 90 x 1,80 cm güneybatıdaki 1,72 cm x 86 cm'dir. Bu kapılar üzerinde iki adet pencere yer almaktadır. Çalışmalar sırasında yoğun olarak hayvan kemiği farklı dönemlere ait pişmiş toprak eser ele geçmiştir. Seramik fırınına ait malzemelerin, tonozun girişinin önünde, 1,20 cm kazıldıktan sonra zemin kısmında bulunması ve malzemenin de karışık olması bu alandaki toprağın

¹¹¹² Kazı çalışmaları sırasında galeriler doğudan batıya doğru numaralandırılarak kazılmıştır. Plan üzerinde gösterilmeden yapılan kazılarda aynı alan içerisinde yapılan kazı çalışmalarını farklı isimlendirmelerle görmek mümkündür. Bir galeri üzerinde kullanılan isimlendirme, farklı bir galeride aynı olarak bırakılmıştır. Doğudan batıya yapılan adlandırmalarda özellikle Galeri olarak isimlendirilen Trapezoidal Tonozların numaralarında kaymalar olmuştur.

¹¹¹³ Mekân kazıları daha önceki sezonlarda yapılmıştır. G1 olarak isimlendirilen mekânın, geçiş yolu üzerinde yer almasından dolayı, çalışma yapılan alanlardan bahsederken ismi geçmiş ve bu yüzden konu akışı içerisine alınmıştır.

¹¹¹⁴ Mekân kazıları daha önceki sezonlarda yapılmıştır. G7 olarak isimlendirilen mekân, geçiş yolu üzerinde yer almasından dolayı yolu rahatlatmak adına yalnızca temizlik çalışmaları yapılmıştır.

Bizans Dönemi'nde açık olduğunu ve çini-seramik çöplüğü olarak kullanıldığını göstermektedir.

G1 (**Ek 91-92**) olarak kazılan mekân *cavea*'nın iç doğu tarafında yer alır ve OG 1-2 isimli (**Ek 93**) mekanlardan giriş sağlanmaktadır. Uzun bir holden sonra; 2,12 m yükseklik, 1,08 m genişlik, 2,88 m uzunluğunda bir geçiş ile mekâna girilmektedir ve mekâna geçişi sağlayan bu dar koridorda zemine ait taban taşlarına kadar kazı yapılmış ve Antik Dönem'deki kullanım seviyesine inilmiştir. Mekânın güneyinde 1,18 m yüksekliğinde 0,88 m genişliğinde doğu duvarında ise 2,09 m yüksekliğinde 1,03 m genişliğinde geçişler bulunmuştur. Kazılan mekânın uzunluğu 11,18 m kısa tarafında genişlik 4,92 m yükseklik ise 2,64 m iken, uzun tarafta genişlik 8,96 m, yükseklik ise 6,05 m'dir.

G7 (**Ek 94-95**) adıyla çalışma yapılan mekân *cavea*'nın iç batı bölümünde yer alır ve OG 3-4 isimli mekanlardan (**Ek 96**) geçiş yapılabilir. Mekâna 1,80 m yükseklik, 1,01 m genişlik ve 3,10 m uzunluğunda uzun bir holden giriş yapılabilir. 2,27 m yüksekliğinde dolgu toprak kaldırılarak, kesilmiş taş kırıkları ile oluşturulan taban seviyesi açığa çıkarılmıştır. Dolgu toprağın kaldırılması ile mekânın güneyinde 1,20 m yükseklik, 1,04 m genişlik ve 3,34 m uzunluğunda bir başka geçiş daha tespit edilmiş olup, bu geçiş ile yan galeriye giriş sağlanmaktadır. Mekânın batısındaki duvarda üst bölümde 1,44 m yükseklik, 0,76 m genişlik ve 0,65 m uzunluğunda bir pencere yer almaktadır. Kazılan mekânın uzunluğu 8,63 m'dir. Kısa tarafında yükseklik 2,83 m, genişlik ise 5,44 m iken, uzun tarafta yükseklik 5,89 m'dir.

GA5 (**Ek 97-98**) mekânı içerisinde toprak seviyesi yüksek olduğundan dolayı kazı çalışmaları bitirilememiştir. Burada gerekli çalışmalar yapıp istenilen seviyeye gelindikten sonra kazılara tekrar başlanması planlanmıştır.

G5'in (**Ek 99**), uzunluğu 11,57 m kısa tarafta uzunluğu 5,55 m yüksekliği ise 3 m'dir. Uzun tarafında yükseklik 6,31 m uzunluk ise 9,14 m'dir. Mekânda yapılan kazılarda zemindeki çöp ve taş dolgusu temizlendikten sonra modern zamanda depo ya da hayvan barınağı olarak kullanıldığını gösteren düzensiz taş döşemeye ulaşılmıştır. Kazı sonucunda açığa çıkarılan mekânın güneybatısında yer alan geçişin yüksekliği 2,47 m genişliği ise 1,11 m'dir. Bu mekânda kaldırılan dolgu toprak seviyesi 1,70 m olup taban seviyesine yaklaşıldığında su ortaya çıkmıştır.

GA8 (**Ek 100**) olarak belirlenen mekânın uzunluğu 6,55 m, genişliği, 4,06 m, yüksekliği ise 5,62 m'dir. Batı bölümünde yapılan kazılar sonucunda mekânın batı duvarında horasan harçlı 1x1 m genişliğinde 2 cm kalınlığında geç döneme ait bir zemin bulunmuş ve zemin bırakılarak kazıya devam edilmiştir. İkinci seviye kazılarında bu mekâna batıdan merdiven ile geçiş sağlandığı tespit edilmiştir ve merdivenin genişliği 0,85 m uzunluğu 3,84 m'dir. Uzunluğu 8,61 m genişliği ise 5,97 m olan mekânda Roma Dönemi'ne ait mermerden baş ve gövdesinin alt bölümü olmayan giyimli bir kadın heykeli bulunmuştur.

2012 yılı çalışmalarına bakıldığında; bu sezon çalışmalarında kazısı yapılan alanlar GA4 (Galeri Arkası 4), GA5 (Galeri Arkası 5), GA7 (Galeri Arkası 7), Güneydoğu Temizlik Çalışmaları (GDTÇ), Skene, Skene Kuzey (SK), Orkestra Kuzey olarak adlandırılmış ve çalışmalar bu başlıklar altında raporlanmıştır (**Ek 101**).

GA4: İT5: İç Tonoz 5, DT5: Dış Tonoz 5 (M15-16-17-18, L15-16-17-18 plankare)

GA5: İT6: İç Tonoz 6, DT6: Dış Tonoz 6 (K15-16-17-18, L15-16-17-18 plankare)

GA7: Vomitorium 3 (I14-15, H14-15, G14-15 plankare)

ORKESTRA KUZEY: (O8, N8, M8, L8, K8 plankare)

SCAENA: (O6-7, N6-7, M6-7, L6-7, K6-7, J6-7 plankare)

SCAENA KUZEY (SK): 18 alanda çalışma yapılmıştır. (SK1: P5-6, SK2: O5-6, SK3: N5-6, SK4: M5-6, SK5: L5-6, SK6: K5-6, SK7: J5-6, SK8: I5-6, SK9: H5-6, SK10: P4-5, SK11: O4-5, SK12: N4-5, SK13: M4-5, SK14: L4-5, SK15: K4-5, SK16: J4-5, SK17: I4-5, SK18: H4-5 plankare)

GÜNEYDOĞU TEMİZLİK ÇALIŞMALARI (GDTÇ): (R19-20-21, S19-20-21, T15-16-17-18-19-20-21, U15-16-17-18-19-20-21, V16-17-18-19-20-21 plankare)

GA4 (**Ek 102-103**) çalışma alanının sınırları arazinin koşulları paralelinde 11,30x18,50 m boyutlarında oluşturulmuş ve başlangıç aşamasında çok sayıda blok ele geçmiştir. Açmanın güneyinde ağız dış çapı 1,10 m olan su kuyusu bulunmaktadır. Açmanın batısında ele geçen tonozlu bölümün girişinde formu bozulan taşlardan yapılmış bir geç dönem duvarı tespit edilmiştir. Seviye inme çalışmaları sırasında geçişi sağlayan 0,93x1,40 m ölçülerindeki giriş ortaya çıkarılmış, 0,60x0,83 m ölçülerinde mermer eşik bulunmuştur. Kapı eşiğinin; genişliği 0,58 m, uzunluğu 0,87 m, kalınlığı 0,10 m'dir. Alandaki dolgu toprağın tamamen temizlenmesinin ardından, seramik fırınına ait olabileceği düşünülen taş dolgunun, tiyatro alanının kullanıldığı

geç bir evrede yapılan 2,03x3,06 m ölçülerinde kireç söndürme ocağına ait olduğu tespit edilmiştir. Seviye inme çalışmaları sırasında; ilk kullanım evresine ait taban ile karşılaşılmadığı için tonozlu alanın kuzeydoğu köşesinde 2,00x2,00 m ölçülerinde sondaj çalışması yapılmıştır. Sondajın zemininde tiyatronun temel bloklarına, zemin dolgusu olarak kullanılan harç tabakasına rastlanmıştır.

GA5’de (**Ek 104-105**) yapılan kazı çalışmalarında iç ve dış tonoz arasında geçisi sağlayan 1,85x0,90 m ölçülerinde kapı girişinin üst bölümü ortaya çıkarılmıştır. Dış tonoz içerisinde girişi 0.60 m dış çapı 3.32 m iç çap. 2.46 m blok kalınlığı 0.20 – 0.45 m arasında değişkenlik gösteren bir kireç havuzu açığa çıkarılmıştır. Burada *scaena frons*’a ait olan çok sayıda mimari bezemeli parça ele geçmiştir. Muhtemelen kireç yapmak için buraya taşınan eserler, havuz içerisinden çıkarılarak daha güvenli bir yere kaldırılmıştır.

GA7’de (**Ek 106-107**) çalışmaların başlamasının ardından üst seviyede 2,00x10,15 m ölçülerinde bir duvar kalıntısına rastlanılmıştır. *Vomitorium* 3 olarak isimlendirilen giriş ve çıkışı sağlayan merdivenlerin önü 2,60x0,55 m ölçülerinde bir geç dönem duvarı ile kapatılmıştır. Ancak yapılan çalışmalarda gerekli belgelemeler yapıldıktan sonra duvar kaldırılmıştır. Devam eden çalışmalarda, açmanın kuzey yönünde yer alan bölümde, geç dönem izleri taşıyan düzensiz taşların yığılarak harç tabakası ile kaplandığı ve bu şekilde dolgu zemini oluşturulduğu saptanmıştır.

Orchestra Kuzey Çalışmaları (**Ek 108-109**) olarak isimlendirilen alanda kazı çalışmalarına başlandığında buradaki toprak dolgusunun daha önceki sezonlarda yapılan kazı çalışmalarında elenmiş toprak olduğu anlaşılmış, bu yüzden herhangi bir alan açılmadan toprak kaldırılmıştır. Toprak kaldırıldıktan sonra yapılan çalışmalarda *scaena frons*’a paralel uzanan doğu-batı doğrultulu 20,50 m uzunluğunda duvar kalınlığı 0,45 – 0,72 m arasında değişen geç dönem duvarı açığa çıkarılmıştır. Duvar üzerinde *scaena frons*’a ait kaideler, Korinth başlıkları, sütunlar, arşitravlar gibi çok sayıda mimari blok kullanılmıştır. Devam eden çalışmalarda duvarın OG1-2 ve OG3-4 olarak numaralandırılan alanlarda dönüş yaparak *orkhestra*’yı çevrelediği anlaşılmıştır.

Skene Çalışmaları (**Ek 110**) olarak isimlendirilen çalışmalarda *scaena frons* önünde bulunan geç dönem duvarı güney, *scaena frons*’a açılan beş adet kapının bulunduğu düz hattın arkası kuzey, doğu ve batıda bulunan *aditus* ise doğu batı

sınırlarını oluşturmaktadır. Bu büyük alan tek başlık altında skene olarak isimlendirilmiş ve bu şekilde kazılmıştır. *Orchestra*'da yapılan çalışmalarda *scaena frons* önünde yer alan geç dönem duvarının çıkması ile birlikte bu duvarın kuzey arkası kazılmaya başlanmıştır. Çalışmalar sonucunda apsis yapan podyumlar, gladyatöre ait sahnelerin yer aldığı podyum levhaları, plaster sütunlar, kapılar gibi *scaena frons*'a ait yapı öğelerinin tamamı açığa çıkarılmıştır.

Skene Kuzey Çalışmaları'nda (**Ek 111**) doğudan batıya doğru Sk 1'den Sk 18'e kadar isimlendirme yapılarak alan isimleri belirlenmiştir ve her alan 5,00 x 5,00 m boyutlarında tutulmuştur. Bu açmalardaki amaç ortaya çıkarılan *scaena frons*'un kuzey bölümünde nasıl devam ettiğini anlamak olmuştur. Yapılan çalışmalarda *scaena frons*'un arkasında bulunan odalar ve bu odalar arasına kapama yapılmış geç dönem duvarlarına ulaşılmıştır. *Scaena*'da yapılan çalışmalar sonucunda; yapının tüm bölümlerine ulaşılmış, ana ve ara yönlerden sınırları belirlenerek, yapı ana hatlarıyla açığa çıkarılmıştır. Çalışmalar sırasında alanın tamamında olduğu gibi stratigrafi yoktur. Kazılan alanların hemen hemen tümünde olduğu gibi sahne binası kazılarında da dolgu toprak ve yakın tarih atıkları gözlemlenmiştir.

Güney Alanı olarak (**Ek 112**) isimlendirilen alanda yapılan ilk gözlemlerde üst seviyelerde bulunan toprağın kültür toprağı olmadığı daha önce yapılan kazılarda buraya dökülmüş elenmiş toprak olduğu fark edilmiştir. Dolgu toprağının temizlenme işlemlerinden sonraki evrede kuzey güney yönünde uzanan modern su boru hattının plastik borularına ulaşılmış ve aynı alan içerisinde Bizans Dönemi su kanalı ortaya çıkarılmıştır. Bizans Dönemi su kanalının, yan duvarları ortalama 0,35 m yüksekliğindedir. Kanalın iç yüzeyi ve üst kısmı harç ile sıvalıdır ve orta bölümü tahrip olduğu için, iki parça halindedir. Bu seviyeden biraz daha aşağıya inildiğinde çok sayıda pişmiş toprak çatkı mezarlar ve direk toprağa gömülmüş basit gömü mezarlar bulunmuştur.

2013 yılı kazı sezonu çalışmalarında Güney Alanı¹¹¹⁵, Güneybatı Alanı, Güneydoğu Alanı¹¹¹⁶, Kuzey Alanı, Kuzeybatı Alanı, Kuzeydoğu Alanı, Batı Alanı,

¹¹¹⁵ Bu alan içerisinde yapılan kazılarda bazı bölümler plankare adı ile kazılmıştır. K19, L19-20, M19-20, N19-20, O19-20.

¹¹¹⁶ Bu alan içerisinde yapılan kazılarda bazı bölümler plankare adı ile kazılmıştır. V19-20-21.

Doğu Alanı¹¹¹⁷, GA10, GA6, GA2, GA3, G2-G3 Arası isimleri adı altında alanların kazı çalışmaları yapılmıştır (**Ek 113**).

GÜNEY ALANI: (K19, L19-20, M19-20, N19-20, O19-20 plankare)

GÜNEYBATI ALANI (GB): (J18-19, I17-18, H17, G16-17, F15-16, E14-15 plankare)

GÜNEYDOĞU ALANI (GD): (R19-20-21, S19-20-21, T15-16-17-18-19-20-21, U15-16-17-18-19-20-21, V16-17-18-19-20-21 plankare)

KUZEY ALANI: (H2-3, I2-3, J2-3, K2-3, L2-3, M2-3, N2-3, O2-3, P2-3, R2-3, S2-3 plankare)

KUZEYBATI ALANI (KB): (F2-3-4-5-6, E2-3-4-5-6, D4-5-6, C4-5-6, B5-6 plankare)

KUZEYDOĞU ALANI (KD): (W4-5-6-7, V3-4-5-6-7, U3-4-5-6-7, T2-3-4-5-6-7 plankare)

BATI ALANI: (B7-8-9-10-11-12-13-14, C7-8-9-10-11-12-13-14, D13-14 plankare)

DOĞU ALANI: (V11-12-13-14 plankare)

Güney Alanı (**Ek 114-115**) olarak isimlendirilen bölüm *cavea*'yı oluşturan galerilerin güneyindeki alandır ve burada modern asfalt yolun izleri görülmektedir. Yapılan çalışmalarda bu alanda yolun yapımında kullanılmış moloz dolgu malzemesi bulunmuştur ve kültür toprağı olmayan bu toprağın kaldırma işlemi gerçekleştirilmiştir. Kazılar sırasında çok sayıda ele geçen modern çöp, bu toprağın kültür toprağı olmadığı kanıtlar niteliktedir. Dolgu toprağının kaldırılmasının ardından çok sayıda mimari blok ortaya çıkmıştır. Güneybatıya doğru ilerleyen çalışmalarda 95,36 m seviyesinde su toplama künkü olarak nitelendirilen pişmiş toprak havuz ele geçmiştir¹¹¹⁸. Seviye inme çalışmalarına devam edildiğinde seramik fırını kalıntıları ve mezarlara rastlanmıştır.

Güneybatı Alanı'nda (**Ek 116-118**) çalışmalar sit alanını çevreleyen çit bu alanda çok dar tutulduğundan¹¹¹⁹, küçük bir bölümde gerçekleştirilmiştir. Bu yönde

¹¹¹⁷Bu alan içerisinde yapılan kazılarda bazı bölümler plankare adı ile kazılmıştır. V11-12-13.

¹¹¹⁸ 2018 yılında yapılan kazı çalışmalarında İT3 olarak isimlendirilen tonozun giriş bölümünde aynı seviyelerde benzer örneği bulunmuştur. Ancak bunun su künkü yerine seramik sırlamada kullanılan bir fırın ya da ısınmada kullanılan bir tandır olabileceği belirtilmiştir.

¹¹¹⁹ Çitin hemen yanında modern evler olduğundan dolayı burası sit alanı içerisine alınmamıştır. Ancak daha sonraki yıllarda yapılan kazı çalışmalarında kalıntıların bu evlerin altına doğru ilerlediği anlaşılmıştır.

bulunan galerilerin arka duvarlarına ulaşılmıştır. Çok sayıda mimari blok ele geçen alanda blokların çoğu formunu yitirmiştir. Yapılan kazılarda toprak içerisinde çok fazla modern atık çıkması toprağın dolgu toprak olduğunu göstermiştir.

Güneydoğu Alanı'nda (**Ek 119**) 2012 yılında yapılan çalışmalarda modern yolun sit içinde kalmasıyla birlikte bu yol ve buna ait olan moloz dolgunun temizlik çalışmaları yapılmıştır. 2013 yılı kazı sezonunda yapılan çalışmalarda bu seviyenin altına inilmiş ve atıl durumda çok sayıda formunu kaybetmiş mimari blok ele geçmiştir. Aynı zamanda bu alanda yer alan galerilerin arka duvar sınırlarına ulaşılmıştır.

Kuzey Alanı (**Ek 120-121**) olarak adlandırılan bölge *scaena*'nın kuzeyinde çite kadar olan bölümdür, doğu ve batı sınırlarını sütunlu galeriler oluşturmaktadır. Kuzey alan olarak tek bir isimle kazılan alanda başka isimlendirme yapılmamış ve kuzey hattı bütün olarak kazılmıştır. Yapılan çalışmalarda kuru duvar tekniği ile yapılmış olan bir duvarda tiyatroya ait formsuz taşlar kullanılmıştır. Çalışmalarda çok sayıda mimari blok ortaya çıkarılmıştır.

Kuzeybatı Alanı'nda (**Ek 122**) yapılan çalışmalarda çok sayıda mimari blok ele geçmiş ve batı sütunlu galeri üzerinde bulunan dolgu toprak temizlenerek postamentlerin bir bölümü açığa çıkarılmıştır. Atıl durumda olan çok sayıda blok yıkılma izleniminden çok taşınmış olabileceği konusundaki görüşleri güçlendirmektedir.

Kuzeydoğu Alanı (**Ek 123-124**), doğuda bulunan sütunlu galeri ve çevresindeki alanda yapılan çalışmaları kapsar. Kuzey alanın devamı şeklinde yapılan kazılar güney sınırında tiyatronun üst katına ait olan blokaj yıkıntıları ile dolu olduğundan dolayı kazı çalışmaları bu bölümde de gerçekleştirilememiştir. Kazılar sırasında alandaki toprakta yoğun olarak modern çöp, tuğla ve taş parçacıkları ve hayvan kemikleri ele geçmiştir. Güney hattında çok sayıda mimari blok ele geçmiş ve kazılara devam edebilmek için blokların büyük çoğunluğu güneye galerilerin önündeki boş alana taşınmıştır. Blokların kaldırılmasından sonra alan içerisinde başlanan kazılar sonucunda tiyatro içerisinde çok sayıda ele geçen kuru duvar tekniğinde yapılmış geç dönem duvarı ortaya çıkarılmıştır. Duvarların yapılarla bağlantısı olmaması ve mimari olarak bütüne dair bilgi vermemesi nedeni ile gerekli belgelemelerin ardından kaldırılmıştır (**Ek 125**).

Batı Alanı'ndaki çalışmalar; **(Ek 126)** güney hattında yapılan kazıların devamı niteliğindedir. Çalışmalar sırasında üst seviyedeki dolgu tabakası temizlenmeye başlanmıştır. GA-10'un batısına düşen alanda, önceki dönem kazılarında ortaya çıkan ve koruma altına alınan seramik fırını yer almaktadır. Çalışmalar fırının etrafında koruma hattı oluşturularak devam ettirilmiştir. Fırının hemen batısında 0,63 m yüksekliğinde kuru duvar şeklinde örülmüş, koruma duvarı ortaya çıkmıştır. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan duvar, yerinde bırakılmıştır.

Doğu Alanı Çalışmaları **(Ek 127)** çitin çevrelendiği dar bir alanda gerçekleştirilmiştir. Mimari blokların yoğun olması kazı çalışmalarını zorlaştırmış ve bu alanda kazı çalışmalarına son verilmiştir. İnilen seviyelerde *cavea*'yı taşıyan galerilerin arka bölümleri açığa çıkarılmıştır.

GA2- GA3- GA6- GA1 G2-G3 arası olarak isimlendirilen alanlarda yapılan kazı çalışmaları şu şekildedir. GA10'da yapılan temizlik çalışmalarında üst seviyelerde seramik fırını ortaya çıkarılmıştır **(Ek 128)**. Oldukça tahrip olan fırın yerinde korunmuş ve çalışmalar fırın çevresinden devam etmiştir. GA6'da yapılan temizlik çalışmalarında seramik fırını üst yapısına ulaşılmıştır. Dış hatları tamamen ortaya çıkartılan fırının ateşhane bölümünü ortaya çıkarmak için çalışma yapılmıştır **(Ek 129)**. GA2 ve GA3'de yapılan temizlik çalışmalarında galerilere girişindeki ve blokajlar üzerindeki toprak temizliği yapılmış, ana galeriye bağlanan iki yan galerinin üst seviyesine ulaşılmıştır. Aynı zamanda galeriler içerisinde doldurulan modern çöp kalıntılarının tamamı temizlenmiştir. GA2-GA3 arasında yer alan ve G2-G3 arası olarak isimlendiren alanda üst seviyelerde bir fırın ele geçmiştir **(Ek 130)**. Fırın koruma altına alınarak seviye inme çalışmalarına devam edilmiş ve merdivenlerin tamamı açılmıştır.

2014 yılı kazı sezonu içerisinde tiyatronun güneyinde çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu sezonda bir önceki sezonda olduğu gibi yapı çevresindeki alanlar yön isimlendirmeleri ile değil, kare plan isimleriyle kazılmıştır. Güneyde N18-19, O18-19-20, P19-20-21 plankarelerinde ve G3 ve GA3 olarak isimlendirilen galerilerde kazı çalışmaları yapılmıştır **(Ek 131)**.

GÜNEY ÇALIŞMALARI: (N18-19, O18-19-20, P19-20-21 plankare)

G3: TT3: Trapezoidal Tono 3 (N13-14-15, O13-14 plankare)

GA3: İT4: İç Tono 4, DT4: Dış Tono 4 (N15-16, O15-16-17, P17 plankare)

Güney Çalışmaları (**Ek 132**) adı altında plankarelerde yapılan çalışmalarda N18 ve O18 plankarelerinde sondaj çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu sondaj çalışmalarındaki amaç, galeri duvarlarının bitişini izleyebilmek olmuştur. Sondaj çalışmaları yapılan alanların çevresinde kazı çalışmalarının devam etmesine karar verilmesinin ardından, çevre plankarelerde kazı çalışmalarına başlanmıştır. N19, O19-20, P19 plankarelerinde yapılan çalışmalarda tiyatronun 3. katını taşıyan payeler arasındaki zemine ulaşılmıştır. P20-21 plankarelerinde yapılan çalışmalarda plankarenin üst seviyesinde mezar bulunmuştur.

G3 (**Ek 133-134**) GA3 (**Ek 135**) olarak adlandırılan galeri; kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu ve 13,00x8,35-4,35 m ölçülerine sahiptir. G3 ilk kullanım evresi zeminine yönelik seviye inme çalışmaları sırasında; G3 olarak kodlanan galerinin G2 ve G4'e¹¹²⁰ bağlantısını sağlayan, doğu ve batı yönde konumlandırılmış kapılarının 1,10 m'lik bölümü açığa çıkarılmıştır. Ayrıca galeri güneydoğu köşesinde, doğu-batı doğrultulu 3,78 m uzunluğunda ve genişliği 0,68-0,80 m arasında değişkenlik gösteren bir duvar hattı açığa çıkarılmıştır (93,58-92,74 m). İki sıra taş ve kiremit karışımı bir yapıya sahip olan duvar hattı, harçsız olarak kuru duvar tekniğinde yapılmıştır ve herhangi bir bağlantı noktasına sahip değildir. G3'e geçişi sağlayan GA3 alanı burada İç Tonoz (A) ve Dış Tonoz (B) olarak ayrılmıştır.

2011-2014 yılları arasında yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan seramik grupları¹¹²¹ (**Ek 136-138**); Osmanlı Dönemi'ne tarihlenen bitkisel bezemeli dip parçaları, İznik işi çini tabak parçaları, Miletos işi kase parçaları; Bizans Dönemi'ne tarihlenen sigrafitto bezemeli kase parçaları, kandiller, kabartma bezemeli üç ayaklar, amphora parçaları, fırın malzemesi olarak değerlendirilen kabartma bezemeli üç ayaklar ve fırın yastıkları ya da semerleri, slip ve polykrom bezemeli dip parçaları, akıtaç parçaları, monogramlı ve grafitili dip parçaları; Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen damgalı unguentarium parçaları¹¹²², mortarium parçaları, Filistin amphorası parçaları; Roma Dönemi'ne tarihlenen kandiller, amphoralar, Bergama üretimi sigillata kap parçaları, damgalı amphora kulpları; Helenistik

¹¹²⁰ 2011 yılı çalışma sezonunda galeri OG5 (Orta G3 5) adıyla kazılmıştır.

¹¹²¹ Seramik gruplarındaki yoğunluklar kazı sezonu içerisinde etütlük olarak ayrılan malzemelerin incelenmesi sonucunda elde edilmiştir.

¹¹²² Ayrıntılı bilgi için bkz. Gonca Cankardeş-Şenol, Aygün Ekin Meriç, "Stamps of Hellenistic Imported Amphorae Found in the Excavations of Nicaea (İznik) Theater", **Adalya**, 24, 2021, ss. 79-99.

Dönem'e tarihlenen boya bezemeli gövde parçaları, kalıp yapımı kase dip ve ağız parçaları ve kandillerden oluşmaktadır.

Seramik Grupları Helenistik Dönem'den Osmanlı Dönemi'ne kadar olan süreçteki geniş bir tarih aralığını temsil etmektedir. Kazı yapılan sezonlardaki seramik yoğunluğu öncelikle Bizans sonrasında Roma Dönemi guruplarıdır¹¹²³ **(Ek 139-140)**. Çalışma yapılan alanlarda aynı seviyede farklı dönem gruplarının bulunması, bize toprağın dolgu ya da karışık toprak olduğunu tarihsel sıralama içerisinde bir kültür tabakası olmadığını göstermektedir. 1980-2006 yılları arasında yapılan kazı çalışmalarında da aynı durum söz konusudur.

Ele geçen mimari taş eserler/mimari bloklar, büyük bloklar ve bütünlerden kopmuş küçük taş eserlerden oluşmaktadır **(Ek 141-143)**. Bütünlerden kopmuş parçalar arasında; İon ya da kompozit başlıklara ait volütler, konsollu geison+sima bloklarına ait kaset parçaları ve kaset arası rozetler, plaster sütunlara ait Lesbos kymationu ve inci boncuk dizisi bezemesine sahip silmeler ve plaster üzerinde bulunan ranke frizlerinden kopmuş insan, hayvan ve mitolojik canlılara ait figürler, kaidelerin giyoş motifine sahip torus bölümünden kopmuş parçalar, Korinth başlığına ait abakus levhaları ve çiçekleri, akanthus yaprakları, heliksler, volütler gibi parçalar bulunmaktadır.

3.1.3. 2015 Yılı ve Sonrasında Yapılan Çalışmalar

2015-2021 yılları arasında yapılan kazı çalışmalarında tiyatronun özgün mimarisi büyük oranla ortaya çıkarılmıştır **(Ek 144)**.

2015 yılında yapılan çalışmalar¹¹²⁴ batı sütunlu galeri ve tiyatronun güneybatısında yoğunlaşmıştır. Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında galeriye ait konsollu geison+sima, dişli geison+sima, postament, arşitrav, Korinth başlığı, parapet gibi birçok yapı elemanı ele geçmiştir. Güneybatıda tiyatro kullanım seviyesinde *ambulacrum*'a ulaşılmış ve burada çok sayıda mezar ele geçmiştir. Tiyatronun toplu mezarlık alanı olarak kullanıldığı dönemde güney bölümünde de gömülerin yapıldığı anlaşılmıştır.

¹¹²³ 2011 yılı kazılarına dair bilgilere ulaşamadığından dolayı yoğunluk grupları 2012-2014 yılı kazı çalışmalarında ele geçen malzeme gruplarına göre yapılmıştır.

¹¹²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Özgül, ss. 317-332.

2016 yılında kazı çalışmaları; batı parados, *orkhestra*, doğu parados, *scaena*'nın kuzeyi, doğu sütunlu galeri, galeri-2, sahne binası bölüm 1 (SBB1) olarak adlandırılan alanlarda sürdürülmüştür¹¹²⁵. Doğu ve batı parados çalışmalarında *scaena* ile galeriler arasındaki geçişi sağlayan *versurae* tamamen açılmış, *orkhestra*'da yapılan çalışmalarda zeminin alt dolgusunu oluşturan harçlı tabakaya ulaşılmış, galerilerde yapılan çalışmalarda *ima cavea*'yı taşıyan trapezoidal tonozların bazıları açılmış, *scaena*'nın kuzeyinde yapılan çalışmalarda da özgün mimariye dair kalıntı yerine çok sayıda geç dönem ile ilişkili zemin ve duvarlar ortaya çıkarılmıştır.

2017 yılı kazı sezonunda *scaena*'nın kuzeyinde, doğu sütunlu galeri ve çevresinde, batı *aditus maximus*'da Galeri 7 ve tiyatronun güneybatısında yer alan paye temellerinin bulunduğu alanlarda kazı çalışmaları yürütülmüştür¹¹²⁶. *Scaena*'nın kuzeyinde aynı zamanda yürüyüş yolu olarak kullanılan üzeri büyük bloklarla kapatılmış drenaj kanalı ve geç dönem eklemeleri, doğu sütunlu galeri ve çevresinde galerinin bütün mimarisi ve galeriyi saran mimari örüntü, güneybatıda yapılan çalışmalarda *summa cavea*'yı taşıdığı düşünülen fil ayaklarının bazıları ortaya çıkarılmıştır.

2018 yılı çalışmaları *scaena* batısı, tonozlar, tiyatro kuzeybatısı, güneyi ve kuzeyinde, sahne binası bölüm I'de (SBB1) yapılmıştır¹¹²⁷. Sahne binası bölüm I'de yapılan çalışmalarda *scaena*'nın temel seviyelerine gelinmiş, *ima* ve *media cavea*'yı taşıyan trapezoidal ve beşik tonozların bazılarında kazılar tamamlanmış ve burada sır ya da ısınmada kullanılmış tandır olabilecek kalıntılara ulaşılmış, *scaena* batısında batı sütunlu galeri ve çevresinde galeriyi çevreleyen mimari örüntünün bir kısmına ulaşılmış, güneyde *vomitorium* alanında çalışmalar yapılarak giriş çıkış sirkülasyonunda önemli olan merdivenler ortaya çıkarılmıştır.

2019 yılı çalışma sezonunda *vomitorium* 2, TT5 (trapezoidal tonoz 5) ve tiyatronun güneybatısında kazılar yapılmıştır. Güneybatıda yapılan çalışmalarda paye/fil ayakları ve bu ayaklar arasındaki geç dönem duvarlarına ulaşılmış, *vomitorium* alanında çalışmalar yapılarak giriş çıkış sirkülasyonunda önemli olan merdivenler açılmış, trapezoidal tonozda yapılan çalışmalarda son kapalı tonozun

¹¹²⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, 39.KST, ss. 286-289.

¹¹²⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, 40. KST, s. 294.

¹¹²⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, 41. KST, ss. 265-284.

açılması ile birlikte *ima cavea*'yı taşıyan yedi adet trapezoidal tonoz birbirine bağlanmıştır.

2020 yılı çalışma sezonunda daha önceki çalışma sezonlarında olduğu gibi tiyatronun batısında paye temelleri ve çevresindeki plankarelerde (C6/7 Batı, C8, D9, C9) ve İT 10 (iç tonoz 10)'da çalışmalar sürdürülmüştür. Trapezoidal tonozların birbirine bağlanması, sonrasında bu tonozlara bağlı beşik tonozların açılması için çalışmalar yapılmış, galeriler ile *summa cavea*'yı taşıdığı düşünülen paye ayaklarının bağlantısını anlamak amacı ile başlangıç payesi kazılarak ortaya çıkarılmıştır.

2021 yılı çalışmaları; İç Tono 3 Doğu (İT3), İç Tono 3 Batı (İT3), İç Tono 2 (İT2), Dış Tono 1 (DT1), Merdiven 1, Merdiven 2, Dış Tono 2 (DT2), Dış Tono 3 (DT3) ve C9 plankaresinde yapılmıştır. Trapezoidal tonozlara bağlı beşik tonozların kazılarına devam edilmiş ve batıda paye temellerinin yer aldığı son kazılmayan alanın çalışmaları bitirilerek burada da *ambulacrum* seviyesine ulaşılmıştır.

2015-2020 yılı kazı sezonlarında ele geçen seramik yoğunlukları her kazı sezonunda farklılık göstermektedir. Örneğin doğu ve batı sütunlu galeride yapılan kazı çalışmalarında yoğunluk Roma Dönemi seramiği olurken, *scaena* kuzeyinde yapılan kazılarla geç dönem eklemeleri ve kullanım evresi ile alakalı olarak Geç Roma Erken Bizans Dönemi seramikleri yoğunluk göstermiştir. Çalışma sezonlarında kazı yapılan alanlara göre genel seramik yoğunlukları; 2016 yılında Roma-Bizans¹¹²⁸ (**Ek 145**), 2017 yılında Geç Roma¹¹²⁹ (**Ek 146**), 2018 yılında Geç Helenistik-Erken Roma (**Ek 147**), 2019 yılında Geç Helenistik-Erken Roma (**Ek 148**), 2020 yılında Roma (**Ek 149**) gruplarından oluşmaktadır. Kazısı yapılan alanlarda Bizans Dönemi'nden Helenistik Dönem'e kadar farklı seramik gruplarının ele geçmesi, daha önceki kazı sezonlarında olduğu gibi, karışık dolgu toprak olduğunu ve düzenli bir kültür tabakası olmadığını göstermektedir.

Yapılan kazı çalışmalarında ele geçen taş eserler arazide taşınmaz olarak nitelendirilen ve küçük kırıklar dışında bütünlüğünü koruyabilmiş parçalar ve bu parçalardan kırılmış ya da tıraşlanmış küçük parçalardan oluşmaktadır.

Taşınmaz olarak nitelendirilen ve arazide bulundukları plankareye göre isimlendirilen bloklar arasında (**Ek 150**); sütunlar, arşitravlar, konsollu geison+sima

¹¹²⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, 39. KST, ss. 289-292.

¹¹²⁹ Ekin-Meriç, 40. KST, s. 297.

dişli geison+sima, Korinth başlıkları, parapetler, kemer parçaları, postamentler, alınlıklar, plaster sütunlar, teknik detayları olan ancak işlevi anlaşılamayan bloklar, prohedrialar, oturma basamakları ve profilsiz bloklardan oluşmaktadır. Ele geçen bloklar arasında en fazla sayı profilsiz (Amorf) bloklara aittir.

Bütünlerden kopmuş küçük parçaların yoğunluğu da oldukça fazladır (**Ek 151**). Ele geçen küçük parçalar arasında; Lesbos kymationu bezemeli parçalar, Ion kymationu bezemeli parçalar, giyoş motifi bezemeli parçalar, ranke frizinden kopmuş bitkisel bezeme parçaları (yapraklar, çiçekler vs.), defne yaprakları, üzüm salkımları, Korinth başlığı parçaları (akanthus yaprakları, volütler, abakus çiçekleri ve levhaları), kaide parçaları (Attik-Ion tipi), İon başlıkları ve bu başlıklara ait volüt parçaları, tavan kasetleri ve konsollu geison+simaya ait olan parçalar, çiçek rozetleri (tavan kaseti ve konsollu geison+simada kullanılanlar), arşitrav parçaları (özellikle fascia bölümleri), kabartma mask parçaları, kabartma hayvan, insan ve mitolojik canlıların betimlerinin olduğu parçalar yer almaktadır.

3.1.4. Taş Eserler/Mimari Bloklar Üzerine Genel Bir Değerlendirme

1980 yılından 2021 yılına kadar belirli periyotlarla yapılan kazı çalışmalarında ele geçen taş eserler/mimari bloklar, Nicaea tiyatrosu içerisinde önemli bir yere sahiptir. Tiyatronun %90'ında kazı çalışmaları tamamlandığından ve taş eserlerin/mimari blokların yoğunlukta olduğu alanlarda kazı çalışmaları bitirildiğinden dolayı, elde edilen sonuçlar tiyatronun mimari çalışmalarına katkı sağlayacak son malzeme grubunu oluşturmaktadır. Ancak kamulaştırma yapılan ya da yapılması önerilen alanlarda kazı çalışmalarının yapılması, yeni verilerin eklenmesini sağlayacaktır. Bütün tiyatroya ait taş eser/mimari blokların çalışma aşamasında elde edilen veriler ilk izlenimlerden ibarettir¹¹³⁰. Çalışmaların derinleştirilmesi ve projelendirilmesi özellikle *scaena frons*'a dair elde edilen izlenimlerin kesinleşmesini ve bilim dünyasına kazandırılmasını sağlayacaktır.

1980 yılından günümüze kadar olan süreçte yapılan çalışmalarda gün yüzüne çıkarılmış müzede, kazı evi deposunda ve kazı çalışmalarının devam ettiği sit alanı içerisinde bulunan bütün taş eserler (mimari bloklar, tıraşlanan küçük parçalar vs.)

¹¹³⁰ Çalışmalar sırasında elde edilen izlenimlerin ayrıntıları için bkz. Kardoruk, ss.435-450.

gözden geçirilmiştir. Yapılan çalışmalarda arazide taşınmaz olarak buluntu numarası verilen 1318 adet mimari blok ve 1118 kasa içerisinde seçilen 1020 adet küçük parça, müzede yapılan çalışmalarda listeye alınmış tıraşlanmış küçük eserler ve büyük bloklar dahil 57 adet parça incelenmiştir. İncelenen 2395 eserin büyük çoğunluğunun doğu ve batıda bulunan sütunlu galerilere, *cavea*'ya, *orkhestra*'ya, *scaena*'ya ve *summa cavea*'ya ait olduğu anlaşılmıştır. Özellikle çalışmalar sırasında bütünlerden tıraşlanmış ya da kırılmış mimari plastik parçaların neredeyse tamamı *scaena frons*'a aittir. Bu durum *scaena*'dan geriye alt yapı planı dışında veri kalmayan Nicaea tiyatrosu için önem arz etmektedir.

2016 yılından itibaren yapılan çalışmalarda 1318 adet numaralandırılan taş eser/mimari blok¹¹³¹ tiyatro kazı alanı içerisinde teşhirde bulunmaktadır. Bu bloklar arasında arşitravlar, sütunlar, konsollu geison+sima parçaları, Korinth başlıkları doğuda ve batıda bulunan sütunlu galerilere, *scaena*'ya, *summa cavea*'ya aittir (**Ek 152**) ve tiyatronun bu üç biriminde birbirinden farklı özellikler göstererek kullanılmıştır. Postamentler, dişli geison+sima parçaları, parapetler, akroter, Hermeler ve alınlıkların tamamı sütunlu galerilere aittir. Ele geçen kemerler galeriler ve çevresindeki mimari örüntü ile ilişkilendirilmektedir. Kaideler genellikle sütunlu galeriler ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçmiştir ancak birkaç plaster kaide örneği tiyatro içerisindeki geç dönem yapılaşması ile alakalı olmalıdır. Tiyatronun hemen hemen her yerinde yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan *prohedria*, *kerkis* ve oturma basamakları, *cavea*'ya aittir. Oturma basamakları ve Anadolu'da benzer örneklerine birçok yerde rastlanan *prohedria*'lar¹¹³² tiyatronun *cavea*'sına ait olmasına rağmen tiyatro içerisinde ve hatta tiyatro hattının dışında dağınık halde ele geçmiştir. Taş ocağı olarak kullanıldığı dönemde oturma basamakları herhangi bezemeye sahip olmamasından dolayı ikincil kullanıma en uygun bloklar olarak görülmüş olmalıdır ve bu durum tiyatro içerisindeki dağılımı açıklar. Ele geçen

¹¹³¹ Teşhirde bulunan ve numaralandırılan taş eserlerin/mimari blokların sayıları ve işlevleri şu şekildedir. 81 adet arşitrav, 5 adet friz, 17 adet postament, 79 adet sütun, 28 adet dişli geison+sima, 6 adet alınlık, 52 adet konsollu geison+sima, 57 adet teknik detaylı/profil veren işlevi anlaşılamayan blok, 726 adet profilsiz blok, 12 adet parapet, 22 adet kaide, 36 adet oturma basamağı, 17 adet kemer, 15 adet Korinth başlığı, 9 adet yazıtlı blok, 62 adet profil veren işlevi anlaşılamayan blok, 40 adet işlevi belli olmayan teknik detaylı/profilli blok, 2 adet dor sütun başlığı, 4 adet plaster, 20 adet korniş/entablatur parçası, 5 adet işlevi belirlenemeyen bezemeli blok, 2 adet lento, 7 adet *prohedria*, 1 adet süpürgelik plaka, 5 adet krepis (basamak), 1 adet kemer yastığı, 6 adet işlevi belirlenemeyen blok, 1 adet Triglif, 1 adet akroter, 9 adet Herme.

¹¹³² Özdelek, Lycian Theaters, s. 173, Fig.61; Heberdey ve diğerleri, s. 42, Fig.81.

plasterler, entablatur/korniş parçaları ve lentoların büyük çoğunluğu *scaena* arkası ve tiyatronun dış hattında kullanılmış olmalıdır. *Scaena* önünde kullanılan geç dönem duvarı üzerinde devşirme olarak kullanılan parçalar dışında ele geçen süpürgelik plakası, friz, bezemeli birkaç blok ve dor başlığının *scaena*'ya ait olduğu düşünülmektedir. Tiyatro içerisinde *scaena* dışında mimari plastik süsleme Korinth başlıkları dışında hiçbir birimde kullanılmamıştır. Bu durum *scaena*'ya ait olan az sayıdaki malzemenin tanınmasına yardımcı olmaktadır. Tiyatronun ana bölümlerinden biri olan *scaena* en fazla zarar gören yapı birimidir. Bunun dışında işlevleri anlaşılamayan teknik detaylı profil veren ve vermeyen, üzerinde yazıtı olan ancak her tarafı kırıldığından dolayı işlevi belirlenemeyen, profilsiz/amorf bloklar numaralandırılan bloklar arasında en yoğun grubu oluşturmaktadır.

2016 yılı öncesinde yapılan kazı çalışmalarında amorf olmayan ve önemli görülen eserlerin çoğu müzeye teslim edilmiş ve müzeye teslim edilen parçalar genellikle hamili tarafından kazı sonuçları toplantılarında yayınlanmıştır. Kazıların olmadığı dönemde de tiyatroya ait müzeye teslim edilen eserler vardır¹¹³³. Müzede yapılan çalışmalarda ele geçen eserler arasında heykel kaideleri¹¹³⁴, postamentler¹¹³⁵, *scaena frons* önünde bulunan podyum üzerinde gladyatör kabartmalarının bulunduğu levhalar¹¹³⁶, plinthos bölümünde ranke, toruslarında örgü ve defne yaprağı motifi olan ve *scaena frons*'ta kullanılan plaster kaideler¹¹³⁷, Korinth başlıkları¹¹³⁸, arşitravlar¹¹³⁹, plaster sütunlar¹¹⁴⁰, geç döneme tarihlenen başlıklar¹¹⁴¹, bezemeli entablatur parçaları¹¹⁴², litürjik eserler¹¹⁴³, heykeller/figürinler¹¹⁴⁴, sütun parçaları¹¹⁴⁵ yer almaktadır. Üzerinde haç bulunan başlıklar ve litürjik eserler tiyatronun MS IV. yüzyıl

¹¹³³1993 yılında heykel başı, Akanthus yapraklı mermer obje (Abakus çiçeği), 1995 yılında Korinth başlığı ve Arşitrav parçaları, 1999 yılında akroter, 2000 yılında akanthus yapraklı konsol, Anthemion bezemesine sahip S silme, entablature ait bezemeli parçalar müzeye teslim edilen eserlerdir.

¹¹³⁴Yalman, 7. KST, s. 590, Res. 4.

¹¹³⁵Yalman, 17. KST, s. 345; Yalman, 7. KST, s. 590, Res. 5-6.

¹¹³⁶Yalman, 7. KST, s. 592, 593; Res. 7, 9.

¹¹³⁷Yalman, 7. KST, s. 595, Res. 13; Yalman, 8. KST, s. 257, Res. 19; Yalman, 14. KST, ss.188-189; Yalman, 15. KST, s. 448, Res. 11-12; Yalman, 17. KST, s. 345; Yalman, 24. KST, s.137, Res 8.

¹¹³⁸Yalman, 7. KST, s. 585.

¹¹³⁹Yalman, 7. KST, s. 585; Yalman, 8. KST, s. 257, Res. 18; Yalman, 14. KST, s. 200, Res. 13-14.

¹¹⁴⁰Yalman, 8. KST, s. 254, Res. 12-13; Yalman, 9. KST, s. 319, Res. 1-2; Yalman, 15. KST, Çiz. 1, s. 445, Res. 5-6; Yalman, 24. KST, ss. 136-137, Res. 6-7.

¹¹⁴¹Yalman, 10. KST, s. 372, 358; Res. 25; Yalman, 11. KST, s. 320, Res. 17.

¹¹⁴²Yalman, 10. KST, s. 358; Yalman, 15. KST, s. 439, Çiz. 2; Yalman, 24. KST, s.131.

¹¹⁴³Yalman, 12. KST, ss. 402-404, Res. 21-22.

¹¹⁴⁴Yalman, 13. KST, s. 402, Res. 20; Yalman, 15. KST, s. 442, Çiz. 5.

¹¹⁴⁵Yalman, 17. KST, s. 357, Res 20.

ve sonrasındaki kullanıma, özellikle gömü kilisesi olarak bilinen yapılara ait olmalıdır. Bunun dışında ele geçen bütün eserler *scaena frons*'a aittir. Özellikle iyi korunmuş Attik gelenek ile birlikte başlamış İtalya örneklerine benzetilen bezemeli Attik-Ion kaideleri¹¹⁴⁶, podyum nişleri üzerinde kullanılan ve gladyatörlere ait sahnelerin olduğu, gladyatör dövüşlerinin yapıldığına dair önemli kanıt olan kaplama levhalar¹¹⁴⁷ ve benzer örneklerine çevre kentlerden Claudiopolis (Bolu)¹¹⁴⁸ kentinde rastlanan ranke bezemesi ve mitolojik karakterlerin yer aldığı plaster kare sütunlar *scaena*'nın korunabilen bütüne yakın eserleridir.

Müzedeki yapılan çalışmalarda ve tiyatrodaki şu anda teşhirde bulunan bütüne yakın taş eserler/mimari bloklar dışında özellikle tiyatrodaki kullanılan mimari plastik hakkında önemli bir veri tabanı olan küçük parçalar da bulunmaktadır. 2011 öncesinde yapılan kazı çalışmalarına ele geçen parçalar müzeye teslim edilmiştir ve sayıları oldukça azdır. Ayrıca müzeye teslim edilen eserlerin birebir örnekleri 2011 ve sonrasında yapılan kazı çalışmalarında ele geçtiğinden dolayı müze örnekleri incelenmemiştir. Sayıları ve çeşitliliği oldukça fazla olan küçük mimari plastik parçaların %90'ı *scaena frons*'a aittir. Bu durum *scaena frons*'un ne kadar zarar gördüğünü göstermesi açısından önem taşımaktadır.

2011 yılı ve sonrasında yapılan çalışmalarda 1118 kasa içerisinde mimari plastik hakkında bilgi vereceği düşünülen 1020 adet bütünlerden kopmuş ya da tıraşlanmış küçük mimari plastik parça incelenmiştir¹¹⁴⁹.

Parçalar arasında Lesbos kymationu bezemeli parçalar, Ion kymationu bezemeli parçalar, giyoş motifi bezemeli parçalar, ranke frizinden kopmuş bitkisel bezeme parçaları (yapraklar, çiçekler vs.), defne yaprakları, üzüm salkımları, Korinth başlığı parçaları (akanthus yaprakları, volütler, abakus çiçekleri ve levhaları), kaide parçaları (Attik-Ion tipi), İon başlıkları ve bu başlıklara ait volüt parçaları, tavan

¹¹⁴⁶ Oğuz Alp, **Psidia Bölgesi Roma Dönemi Mimari Elemanları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006, (Psidia Bölgesi), s. 34.

¹¹⁴⁷ Yalman, 11. KST, s. 308.

¹¹⁴⁸ Ward-Perkins, Marble Trade, pl. XXVII, c/d.

¹¹⁴⁹ Küçük mimari plastik eserlerin yoğunlukları şöyledir. 219 adet Korinth Başlığı (akanthus yaprakları, abakus levhası ve abakus çiçekleri), 134 adet kabartma parçaları (insan hayvan ve mitolojik canlılar), 60 adet Lesbos kymationu, inci-makara dizisi/Lesbos kymationu, dalga motifi/Lesbos kymationu, Ion kymationu kombinli parçalar, 216 adet asma, akanthus, defne ve çiçek yaprakları, 64 adet volüt (Konsol, Korinth başlığı, Kompozit başlık), 14 adet çelenk, 50 adet rozet olarak kullanılmış çiçek, 35 adet ranke bezemesi, 30 adet bezemesi, 47 adet Ion kymationu, inci makara dizisi, dalga motifi, 10 adet üzüm motifi, 10 adet Anthemion giyoş motifi ve 127 adet diğer olarak belirlenen ve diğer gruplara göre yoğunluk olarak az olan grup.

kasetleri ve konsollu geison+simaya ait olan parçalar, çiçek rozetleri (tavan kaseti ve konsollu geison+simada kullanılanlar), arşitrav parçaları (özellikle fascia bölümleri), kabartma mask parçaları, kabartma hayvan, insan ve mitolojik canlıların betimlerinin olduğu parçalar yer almaktadır.

Bu parçalar arasında en yoğun grubu Korinth başlıklarına ait olan abakus levhaları (**Ek 153**), abakus çiçekleri (**Ek 154**) ve akanthus yaprakları (**Ek 155**), bezemeli Attik Ion kaidelerine ait bezemeli parçalar (**Ek 156**), arşitravlar ve kare plaster sütunların ranke frizlerine ait bitkisel ve figürlü parçalar (**Ek 157**), yine plasterlere ait köşe silmelerinde ve arşitrav tacı ve friz tacında kullanılan Lesbos kymationu bezemeleri (**Ek 158**), arşitravların friz bölümlerinde ve alınlıklarda kullanılmış olabilecek masklar ve Eros ya da Nike'lere ait kanat parçaları (**Ek 159**) oluşturmaktadır. Kopmuş ya da tıraşlanmış küçük mimari plastik eserlerin çoğunluğu *scaena frons*'a aittir. Bütünleri korunan parçaların *scaena frons*'un hangi biriminde kullanılan bloğa ait olduğunu belirlemek mümkün olmuştur.

Ele geçen bloklardan profilsiz/amorf parçaların ve bütünlerden kopmuş ya da tıraşlanmış malzemenin sayıca fazla olması dikkat çekicidir. Mimari özellikleri göz önüne alındığında Anadolu sınırları içerisinde ünik bir örneği teşkil eden Nicaea tiyatrosu, MS IV. yüzyılda işlevini kaybetmiştir¹¹⁵⁰. Bizans Dönemi'nde *orkhestra*'nın farklı bir işlevle kullanılmaya başladığı konistra ve rigole duvarlarındaki boya ve fresk kalıntılarından anlaşılmaktadır¹¹⁵¹. Ayrıca 2016 yılı ve sonrasında devam eden kazılarda ortaya çıkartılan yapıya eklenmiş çok sayıda ki geç dönem duvarı, *orkhestra* dışında bütün tiyatronun farklı bir işlevle kullanıldığını göstermiştir. Söz konusu işlev değişikliğinin dinsel amaçlı kullanım ile alakalı olduğu düşünülmektedir¹¹⁵². Bu süreçte tiyatro içerisinde bazı bloklar, geç dönem duvarlarının yapımında kullanılmıştır. Yapı içerisindeki geç dönem eklemeleri ile zarar görmeye başlayan tiyatro, MS VII. yüzyıl ve sonrasında başlayan Arap akınları¹¹⁵³ ile taş ocağı görevi görmüş ve malzemesinin büyük bir çoğunluğu surlarda devşirme olarak kullanılmıştır. Bu gelenek daha sonraki yüzyıllarda da devam etmiş, Bizans ve Osmanlı Dönemi'ndeki imar politikalarında da tiyatrodan alınan blokların kullanımına devam edilmiştir. Surlarda ve kent içerisindeki

¹¹⁵⁰ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 343.

¹¹⁵¹ Yalman, 28. KST, s.392; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 6; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 353.

¹¹⁵² Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 348.

¹¹⁵³ Ostrogorsky, s.147; Peschlow, Churches, s. 216.

sonraki yüzyıllarda yapılan yapılarda kullanılan tiyatro blokları üzerindeki mimari bezemeler tıraşlanarak düz kesme blok haline getirilmiştir. Bu tıraşlama işleminin tiyatro içerisinde yapıldığı, çalışmalarda ele geçen çok sayıdaki küçük mimari plastik eserden anlaşılmaktadır.

Tiyatrodaki blokların tıraşlanmasında pagan inancının yerini Hristiyanlığın alması da etkili olmuş olmalıdır. Bilindiği gibi Hristiyanlık MS 312/3 yılında Milano Fermanı¹¹⁵⁴ ile ilk kez tanınmış ve MS 391 yılında imparator Theodosius'un kararı ile pagan inancına dair her şey yasaklanarak Hristiyanlık resmi din olarak ilan edilmiştir¹¹⁵⁵. Pagan inancına dair her türlü ritüel ya da bu inanca mensup somut belgeler imparatora saygısızlık ve ihanet olarak görülmesi pagan inancına dair birçok kalıntının silinmesine ve yok edilmesine neden olmuştur. Özellikle Hristiyanlığın yayıldığı dönemde pagan inancı ile alakalı olan tapınak, tiyatro ve hamam gibi yapıların önemini kaybettiği bilinmektedir¹¹⁵⁶. Hristiyanlık için önemli merkezlerden biri olan ve özellikle Ekümenik konsilin ilk durağı İznik'in Hristiyanlığın kalbinin attığı yerlerden biri olarak söz konusu kıyımdan etkilenmemesi gibi bir durum olası görünmemektedir. Nitekim rigol duvarı içerisinde yer alan İsa ve Meryem fresklerinden¹¹⁵⁷ ve bazı bölümlerdeki geç dönem eklemelerinden tiyatronun dinsel amaçlı kullanıldığı da düşünülmektedir¹¹⁵⁸. Hristiyanlık dininin tiyatro yapısının içerisinde de kendini göstermesi, pagan inancı ile bağlantılı olduğu düşünülen mimari plastik öğelerinin taş ocağı olarak kullanımının yanında bilerek tıraşlanmış olabileceğini de akla getirmektedir.

¹¹⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Francis S. Betten, "The Milan Decree of A. D. 313: Translation and Comment", **The Catholic Historical Review**, Cilt:8, Sayı:2, 1922, ss. 191-197.

¹¹⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Cameron, ss. 59-74.

¹¹⁵⁶ Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 87.

¹¹⁵⁷ Yalman, 28. KST, s.392; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 6; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 353.

¹¹⁵⁸ Ekin- Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 348.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÜTUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ

4.1. SÜTUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ KAZI ÇALIŞMALARI

İznik Nicaea tiyatrosunun doğusunda ve batısında bulunan sütunlu galerilerin kazıları 2015 yılında başlamış¹¹⁵⁹ ve 2016 yılında devam ettirilmiştir¹¹⁶⁰. 2019 yılı itibari ile galeri ve çevresindeki alanların kazıları tamamen bitirilmiştir¹¹⁶¹.

Galerilerde yapılan çalışmalarda, galerilere ait blokların büyük çoğunluğunun çevre plankarelerde ortaya çıkmasından dolayı, yalnızca galeri içleri değil çevresindeki kazıların da tez kapsamına alınması uygun bulunmuştur. Nitekim yapılan çalışmalarda galerilere ait bloklar ve galerilerle bağlantılı olabilecek olan bazı yapı kalıntıları ortaya çıkarılmıştır.

Galeri kazıları Doğu ve Batı Sütunlu Galeriler olarak iki ayrı başlık altında ele alınmıştır (**Ek 160**). Çalışma yapılan alanlar, her galeri içerisinde ayrı ayrı ele alınmış ve konumlandıkları yöne göre adlandırılmıştır. Galeriler için “Galeri İçi”; galeri dışında kalan doğu ve batı yönleri “Galeri Dışı (Doğu), Galeriler Dışı (Batı)”, kuzey güney yönleri “Galeriler Dışı (Kuzey Güney Sınırlar)” olarak ayrılmıştır (**Ek 161**). Kazı çalışmaları sırasında kullanılan ve tiyatro rölöve planının üzerine yerleştirilen plankare sistemine göre kazılar anlatılmıştır.

4.1.1. Batı Sütunlu Galeriler ve Çevresi

Tiyatronun batısında F4-5 ve E4-5 plankareleri içerisinde yer alan galerinin F6-7 ve E6-7 güneyini, G5-4 doğusunu, F3-E3 kuzeyini, D4-5-C4-5 plankareler batı sınırlarını; G6 güneydoğu, G3 kuzeydoğu, D3 kuzeybatı, D6-7 güneybatı köşe sınırlarını oluşturmaktadır (**Ek 162**).

¹¹⁵⁹Özügül, ss. 317-332.

¹¹⁶⁰Ekin-Meriç, 39. KST, ss.285-300.

¹¹⁶¹Ekin-Meriç, 40. KST, ss. 293-310.

Batı sütunlu galeri içindeki kazı çalışmaları (F4-5, E4-5)¹¹⁶² 2015 yılında Scaena Batı Sondaj (E4-5) adı altında üst bölümleri görünen postamentlerin nasıl konumlandığını anlamak amacıyla başlanmıştır (**Ek 163**). +92,70 m seviyesinden başlanan kazılar +91,82 m seviyesinde bitirilmiştir¹¹⁶³. 1,00 x 10,00 m ölçülerinde açılan sondaj kazısında kuzey postamentin çevresinde yer yer döşeme olduğu düşünülen en fazla 1,6 cm en az 1,3 cm kalınlıkta mermer plakalara rastlanmıştır ve bu mermer parçalarının kaplama amaçlı kullanılmış olabileceği düşünülmüştür. Sondaj açmasının genelinde çok sayıda mimari bezemeye sahip blok parçaları ve kabartma parçaları ortaya çıkarılmıştır. Opus Sectile taban döşemesine ait olabilecek mermer kaplama parçaları dışında çok sayıda seramik, kemik, cam, kandil gibi küçük buluntular ele geçmiştir. Ele geçen seramik grupları Bizans Dönemi'nden Helenistik Dönem'e kadar geniş bir tarih aralığına sahiptir. Bu buluntular içerisinde +92,70+92,61 m arasında çıkmış fildişi bir obje dikkat çekicidir (**Ek 164**). Dörtgen bir levhanın köşe kenarını oluşturan eserin arka cephesi düz bırakılmıştır. İşlev olarak ne için kullanıldığı belirlenemeyen objenin kenarlarında bant yivleri bulunmaktadır.

E4-5 plankarelerinde yapılan kazılar yaklaşık olarak + 92,77 m seviyesinden başlayarak + 91,82 m seviyesinde sonlandırılmıştır. Çalışmalar sırasında galeriye ait olabilecek çok sayıda mimari blok açığa çıkarılmıştır¹¹⁶⁴. Söz konusu plankarelerde yapılan çalışmalar sırasında ele geçen seramik grupları, sondaj açmasında olduğu gibi Bizans Dönemi'nden Helenistik Dönem'e kadar olan süreci temsil etmektedir¹¹⁶⁵.

E4 plankaresinde (**Ek 165**) ortalama 35,50x25,00 cm boyutunda, 4,00 cm kalınlığında, bütüne yakın fakat kırık durumda tuğla yığını ortaya çıkarılmıştır. Bu yığının galerinin çatısında kullanılan malzeme olması ihtimali yüksektir. Önemli buluntular arasında MS IV.-V. yüzyıla tarihlenen sigillata kâse parçası (African Red Slip Ware)¹¹⁶⁶ (**Ek 166.1-1a**), konik gövdeli fildişi obje¹¹⁶⁷ (**Ek 166.2**), halka kesitli

¹¹⁶² 2015 yılı içerisinde yapılan çalışmalarda küçük buluntulara (pişmiş toprak, cam, metal, kemik) dair bütün bilgiler müzeye teslim edilen ve envanter olarak ayrılan parçalar arasından elde edilmiştir.

¹¹⁶³ Özügül, s. 320.

¹¹⁶⁴ 2016 yılından sonra yapılan kazı çalışmalarında 2015 yılında ortaya çıkarılan bütün bloklar bulundukları plankareye göre isimlendirilmiş ve tiyatro planı üzerine bu isimlerle işlenmiştir.

¹¹⁶⁵ Özügül, ss. 321-325.

¹¹⁶⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Late Roman, ss. 69-87. Ayrıca Bkz. John W. Hayes, **Late Roman Pottery**, The British School at Home, 1972, s. 206, Fig. 36, 193.

¹¹⁶⁷ Gladys R. Davidson, **The Minor Objects**, Corinth, Cilt: 12, Princeton, New Jersey, 1952, Pl.120, 2386-2387; Akın Ersoy, **Antik Dönemden Osmanlı Dönemine Smyrna/İzmir Kemik Objeleri**, Ege Yayınları, 2017, (Kemik Objeleri), s.103, Kat. No.17.

bir kemik obje (**Ek 166.3-3a-3b**) vardır. Galerilere ait çok sayıda mimari blok dışında, bu bloklara ait mimari plastik parçalar da ele geçmiştir. Bütünlerden kopan ya da tıraşlanan bu eserler arasında; Korinth başlıklarına ait Ion kymationu ve dalga bezemesine sahip abakus levhaları ve akanthus yaprakları, arşitrav tacında Ion kymationu ve inci makara bezemesine sahip olan friz parçaları, ranke bezemesinden kopmuş yapraklar yer almaktadır (**Ek 167**).

E5 plankaresinde (**Ek 168**) yapılan çalışmalarda E4 plankaresinden farklı olarak yoğun seramik buluntusuna rastlanmıştır. Buluntular arasında en önemli parça E4 plankaresinde de ele geçen MS III.-IV. yüzyıla tarihlendirilen sigillata kaide parçası¹¹⁶⁸ (African Red Slip Ware) (**Ek 169.1-1a**) ve pişmiş topraktan yapılmış sadece torso bölümü korunmuş olan figürin¹¹⁶⁹ (**Ek 169.2-2a**) parçasıdır. Galeriye ait bloklar dışında bütünlerden kopmuş küçük mimari plastik parçalara yoğun olarak rastlanmaya devam edilmiştir. Korinth başlıklarına ait abakus levhaları ve akanthus yaprakları, giyoş bezemesine sahip olan kaidelerin torus bölümleri, plaster sütunlardan kopmuş Lesbos kymationu bezemesine sahip silmeler, kabartma olarak yapılmış insana ait uzuvlar ele geçen parçalardır (**Ek 170**).

F4-5 plankarelerinde (**Ek 171-172**) yapılan kazılar +92,73 m seviyesinde başlatılmış +91,77 m seviyesinde bitirilmiştir. İki plankarede de kireç ve harç karışımı içeren dolgu toprak içerisinden az sayıda Roma Dönemi günlük kullanım kap parçaları ve yoğun miktarda mimari bloğa rastlanmıştır. Blokların büyük çoğunluğu galeriye aittir. Seramik gruplarında yoğunluk Roma Dönemi'nde olmasına rağmen, ele geçen seramikler arasında Bizans Dönemi'nden Helenistik Dönem'e kadar tarihlenen parçalar mevcuttur. Galeri içerisinde diğer bütün plankarelerde olduğu gibi, yoğun miktarda tuğla parçaları ele geçmeye devam etmiştir. Ele geçen pişmiş toprak eserler arasında Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilen kandiller¹¹⁷⁰ (**Ek 173.1-2-3-5**), tek kulplu testicik bulunmaktadır (**Ek 173.4**). Aynı zamanda orta bölümünde ajur tekniği ile yapılmış bitkisel bir motif bulunan metal aplik (**Ek 173.6**) yer almaktadır. F4-F5 plankarelerinde mimari plastik parçalarına yoğun olarak rastlanmıştır. Ele geçen parçalar arasında, diğer çalışma alanlarında olduğu gibi Korinth başlıklarına ait

¹¹⁶⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Late Roman, ss. 69-87. Ayrıca bkz. J. W. Salomonson, **Etude sur La Ceramique Romaine d'Afrique (Sigillee Claire et Ceramique Commune de Henchir el Ouiba (Raqqada), en Tunisie Centrale)**, in BVAB, XLIII, 1968, s. 123, Fig.35.

¹¹⁶⁹ Benzer örneği için bkz. Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 90, Fig. 6.7.

¹¹⁷⁰ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 87, Pl.9, 52-57; Ekin-Meriç, Bursa, s.11, Şek.10.

abakus levhaları, abakus çiçekleri ve akanthus yaprakları, ranke bezemesinden kopmuş yapraklar, insan ve hayvan betimlerine ait parçalar, plasterlerden kopmuş Lesbos kymationu bezemesine sahip silmeler yer almaktadır. Bazı parçalar üzerinde boya detayları görülmektedir (**Ek 174-175**).

2015 yılında yaklaşık +91,70 m seviyelerinde bırakılan kazı çalışmalarına 2016 yılında aynı seviyeden temizlik çalışmaları ile tekrar başlanmıştır. F5-6/E4-5 plankarelerinde, yani galeri içerisinde yapılan temizlik çalışmalarında +89,88 m seviyesine kadar inilmiş ve mermer plakaların bulunduğu zemine ulaşılmıştır. Çok zarar görmüş olan zeminin bazı bölümlerinde mermer plakalar korunmuştur. Mimari blokların (**Ek 176**) arasında kalan bir bölümde temizlik çalışmaları sırasında ortaya çıkartılan zemin seviyesinin galeri içerisindeki seyrini görmek adına, F5-6 plankarelerine denk gelen güneydoğu köşesinde (**Ek 177**) bir sondaj çalışması yapılmıştır. Sondaj çalışmaları +89,90 m seviyesinde başlamış ve +89,21 m seviyesinde sonlandırılmıştır. Yapılan kazı çalışmalarında güneyde ortaya çıkartılan mermer zeminin aynısı bu bölgede de gözlemlenmiştir. Tamamı çatlayan mermer zeminin çok küçük bir bölümü korunmuş ve galerinin kuzeyinden güneyine yaklaşık 0,67 m’lik bir çökme olduğu anlaşılmıştır. Zemindeki çökmenin nedeni Plinius mektuplarında bahsedilen yumuşak/bataklık zeminle¹¹⁷¹ ya da Bithynia bölgesinde yaşanan şiddetli depremlerle ilgili olmalıdır. Sondaj çalışmalarında ele geçen seramiklerde yoğunluk Geç Roma Dönemi seramiklerine aittir, ancak ele geçen seramikler arasında Bizans ve Helenistik Dönem tarihlenen parçalar da mevcuttur (**Ek 178**). Parçalar arasında Geç Roma Dönemi’ne tarihlenen kandiller¹¹⁷² (**Ek 179.1**), sigillata kaide parçaları¹¹⁷³ (**Ek 179.2**), yerel grup olarak adlandırılan mermer seramiğine (Marble Ware) ait parçalar¹¹⁷⁴ (**Ek 179.3**), açık renkli seramik¹¹⁷⁵ (Light

¹¹⁷¹ S. Şahin ve Merkelbach, s. 12.

¹¹⁷² Ekin-Meriç, Bursa, s.11, Şek.10.

¹¹⁷³ John W. Hayes, **Roman Pottery Fine-Ware Imports**, The Athenian Agora, Results of Excavations Conducted by the American School of Classical Studies at Athens, Cilt: 32, The American School of Classical Studies at Athens, Princeton, New Jersey, 2008, (Fine Ware Imports), Pl. 55, 1089 (Form 67) ‘den aktaran Ekin-Meriç, Late Roman, Pl.5-12.

¹¹⁷⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Aygün Ekin-Meriç, “Nicaea (İznik) Roma Tiyatrosu Mermer Seramikleri”, **Propontis ve Çevre Kültürleri**, Ege Yayınları, 2020, (Mermer Seramikleri), ss.325-343.

¹¹⁷⁵ Hayes, Fine-Ware Imports, Fig. 43, 1436.

Colored) (**Ek 179.4**), Helenistik Dönem'e tarihlenen batı yamacı seramik gurubu parçaları¹¹⁷⁶ (**Ek 179.5**) yer almaktadır.

Sondaj çalışmaları sırasında ele geçen sikkeler (**Ek 180**), zemin üstü buluntuları olmasından dolayı tarihleme açısından önem arz ettiği için hepsi temizletilmiş, ancak yoğun korozyondan dolayı tamamı okunamamıştır. Genel itibarı ile ele geçen sikkeler, seramik yoğunluğu ile benzer olarak MS VI. yüzyıla tarihlenmektedir.

D4-D5 ve C4-C5 plankarelerinde yapılan çalışmalar galerinin dışında ve batısında bulunan açmaları oluşturmaktadır. Batı sınırını oluşturan D5-4 plankarelerinde yapılan kazı çalışmaları sonrasında, yapıya kuzey güney yönlü paralel uzanan bir duvar kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. Bunun üzerine C4-5 plankarelerine doğru kazı çalışmaları genişletilmiş burada yaklaşık olarak +91,37 m seviyesinden 89,78 m seviyelerinde kadar inilmiştir.

D5 plankaresinde (**Ek 181**) kemer, parapet ve basamak parçalarından oluşan yoğun mimari blok gurubu ile karşılaşılırken, D4 plankaresinde (**Ek 182**) +90,95 m seviyesinde 2,90 x 1,67 m ölçülerinde harçlı bir zemin tabakası görülmüştür. Zeminin açmanın bu seviyesinde hemen yanında bulunan geç dönem fırını ile alakalı olabileceği düşünülerek bir bölümü korunmuş ve seviye inme çalışmalarına devam edilmiştir. Batıya doğru daha sonraki yıllarda yapılan kazı çalışmalarında farklı bir fırının daha ortaya çıkması, buranın bir fırınlar bölgesi olma olasılığını artırmış sebeple çalışmalar durdurulmuştur.

D5 plankare içerisinde yapılan kazılarda ele geçen seramik gruplarını genellikle Roma Dönemi'ne tarihlenen; sigillatlar¹¹⁷⁷ (African Red Slip) (**Ek 183.1**), ESA¹¹⁷⁸ (**Ek 183.2-3**), ESB (**Ek 183.4**), Dressel 24 Amphora parçaları¹¹⁷⁹ (**Ek 183.5**), testiler (**Ek 183.6**), LR2B Amphora parçaları¹¹⁸⁰ (**Ek 183.7**), günlük kullanım

¹¹⁷⁶Susan I. Rotroff, **Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material**, Agora 29, The American School Of Classical Studies at Athens, Princeton, NJ, 1997, pl. 44, Fig. 32, 440–442'den aktaran Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 94, Fig.13, Kat. 39.

¹¹⁷⁷Ekin-Meriç, Late Roman, s. 83, Pl.5-12.

¹¹⁷⁸Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Late Roman, ss. 69-87. Ayrıca bkz. Virginia R. Anderson-Stojanovic, **Stobi The Hellenistic and Roman Pottery**, Princeton University Press, 1992, Pl. 27, Fig. 232.

¹¹⁷⁹ Recep Meriç, **Späthellenistisch-Römische Keramik und Kleinfunde aus Einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos**, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2002, Taf.47, K573.

¹¹⁸⁰ Ahmet Kaan Şenol, **Marmaris Müzesi Ticari Amphoraları**, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2003, s.97; D.P.S. Peacock ve D.F. Williams, **Amphorae and the**

tabakları (**Ek 183.8**), açık renk astarlı seramikler (light colored)¹¹⁸¹ (**Ek 183.9**), Helenistik Dönem'e tarihlenen basit firnisli tabak parçaları (**Ek 183.10**), yerel kandiller (**Ek 183.11**), Bruneau kandilleri¹¹⁸² (**Ek 183.12**), ve tiyatronun genelinde yoğun olarak görülen MS IV.-VI. yüzyıl aralığına tarihlendirilen mermer seramik (Marble Ware) grubu¹¹⁸³ (**Ek 183.13**) oluşturmaktadır. Roma ve Geç Roma seramikleri dışında Helenistik Dönem'e tarihlendirilen az sayıdaki Pergamon sigillatası da (**Ek 183.14**) gelen pişmiş toprak gurubu arasındadır. Ele geçen seramik grupları Roma ve Helenistik Dönem'i arasında olmasına rağmen, grup yoğunluğu Geç Roma Dönemi'ne aittir.

Çalışma sırasında ele geçen sikkeler arasında okunabilenler genellikle seramiklerden yoğun olan gruplarla benzer olarak MS III. yüzyıl sonu MS IV. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir (**Ek 184**). Çalışmalar sırasında Korinth başlıklarına ait abakus levhaları, Lesbos kymationu bezemesine sahip plaster sütunlara ait silmeler, ranke bezemesine ait yapraklar, insan ve hayvan betimlerine ait parçalar ele geçen mimari plastik eserlerdir (**Ek 185**).

D4 plankaresinde yapılan çalışmalardaki seramik grubu D5 plankaresindeki seramik buluntular ile benzer dönem aralığına sahiptir ve yoğunluk Erken Roma ve Geç Roma Dönemleri 'ne aittir. Hemen hemen aynı seramik grupları ele geçen plankarede farklı olarak Filistin Amphorası¹¹⁸⁴ (**Ek 186.1**), Dressel 1A Amphorası¹¹⁸⁵ (**Ek 186.2**), Helenistik Dönem'e tarihlendiği düşünülen bazı kap parçaları (**Ek 186.3**) ele geçmiştir. Pişmiş toprak dışında tessera parçaları, cam kaplara ait dip ve kaide parçaları buluntular arasındadır. Batı galeri ve çevresi çalışmalarında özellikle batı yöndeki plankarelerde tessera buluntu yoğunluğu oldukça fazladır. Ancak herhangi bir mozaik zemine kazı çalışmaları sırasında rastlanmamıştır. Buluntular arasındaki en

Roman Economy: An Introductory Guide, London: Longman, 1986, ss. 183-184'den aktaran Melisa Kömürcü, **İznik Roma Tiyatrosu Kazısı 2018 Yılı Ticari Amphoraları**, Edebiyat Fakültesi, Lisans Bitirme Tezi, 2020, s.50, Nr.23, Lev.4.

¹¹⁸¹ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 84, Pl. 6; s. 85, Pl. 7.

¹¹⁸² Ekin-Meriç, Late Roman, s. 87, Pl. 9. Ayrıca bkz. Philippe Bruneau, **Leslampes**, Fasc. 26, Of Exploration Archéologique De Délos, Paris, 1965, Pl.34, Fig. 4729.

¹¹⁸³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, ss.325-343.

¹¹⁸⁴ Benzer örnek için bkz. Ekin Meriç, Late Roman, s. 86, Pl. 8. Ayrıca bkz. Gülay Karcı Ağlar, **Smyrna Agorasında Ele Geçen Ticari Amphoralar (1998-2006 Kazıları)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2015, s.332, Tip 1B.

¹¹⁸⁵ M. Lattara, **Lattara Edition de L'Association Pour la Recherche Archeologique en Languedoc Oriental**, France, 1993, s.26, A-BET Dr. 20G.

önemli eser Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen bir taraktır¹¹⁸⁶ (**Ek 186.4**). Aplike plakalar üzerinde her iki tarafta da simetrik olacak şekilde, büyüklü küçüklü, kazıma çizgiler ile yapılmış konsantirik daireler yer almaktadır. Sikkeler arasında korunmuş ve okunabilenler MS IV. yüzyıla (**Ek 186**) tarihlendirilmektedir. Bütünlerden kopmuş mimari plastik parçaları bu açmada da ele geçmeye devam etmiştir. Parçalar arasında Korinth başlıklarından ve ranke bezemesine ait parçalar yoğunluktadır (**Ek 187**).

C4-C5 plankarelerinde (**Ek 188**) yapılan kazı çalışmaları yaklaşık +91,04 m seviyesinden başlanarak +89,78 m seviyesinde bitirilmiştir. Bu plankarede yapılan çalışmalarda daha önce varlığı fark edilmiş ve galerinin batısında kuzey güney yönlü galeriye paralel uzanan yapının bir bölümü ortaya çıkartılarak 1,20 cm genişliğinde duvara ulaşılmıştır. Güneye doğru devam eden duvar üzerinde geç dönem fırını bulunsa da duvarın paye temellerine doğru ilerlediği anlaşılmıştır. Çalışmalarda galeriye ve çevresindeki mimari örüntüye ait çok sayıda mimari blok ortaya çıkarılmıştır.

C4-5 plankarelerinde ele geçen seramiklerin yoğunlukları Geç Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ele geçen seramik grupları arasında günlük kullanım kapları (**Ek 189.1**), mermer seramik (Marble Ware) parçaları¹¹⁸⁷ (**Ek 189.2,10**), kapaklar (**Ek 189.3**), Afrika sigillatları¹¹⁸⁸ (**Ek 189.4**), kırmızı hamurlu tek renk sırlı Bizans seramikleri¹¹⁸⁹ (**Ek 189.5**), testiler (**Ek 189.6**), Roma Dönemi kandilleri¹¹⁹⁰ (**Ek 189.7-8,18**), pişirme kapları arasında yer alan güveç parçaları (**Ek 189.9**), ESA¹¹⁹¹ (**Ek 189.11**), ESB¹¹⁹² (**Ek 189.12**), ESC¹¹⁹³ (**Ek 189.13**), ince duvarlı Erken Roma seramikleri (**Ek 189.14**), Filistin Amphoraları¹¹⁹⁴ (**Ek 189.15**), oluşturmaktadır.

¹¹⁸⁶ Benzer örnekler için bkz. Davidson, Pl.80, 1301-1304.

¹¹⁸⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, ss.325-343.

¹¹⁸⁸ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 83, Pl.5-12.

¹¹⁸⁹ Zeynep Adile Meriç, Aygün Ekin Meriç, “2012-2019 Yılları Arasında İznik Roma Tiyatrosu’nda Bulunan Bizans Sırlı Seramiklerinin Değerlendirilmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:54, 2021, ss. 49-66. Ayrıca bkz. Umut Büyüme, **Parion’un Bizans Dönemi Sırlı Seramikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2018, Lev.17-179.

¹¹⁹⁰ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s.349, Şek.11; Bruneau, Pl.34, Fig.4729.

¹¹⁹¹ Anderson-Stojanovic, Pl. 27, Fig. 232.

¹¹⁹² Anderson-Stojanovic, Pl. 37, Fig. 316.

¹¹⁹³ Kathleen Warner Slane, “Tetrarchic Recovery in Corinth; Pottery, Lamps and other Finds from the Periblos of Apollo”, **Hesperia**, Cilt: 63, Sayı: 2, 1994, s. 129, Fig. 1, 3’den aktaran Ekin-Meriç, Late Roman, s. 84, Pl.23.

¹¹⁹⁴ Benzer örnek için bkz. Ekin-Meriç, Late Roman, s. 86, Pl. 8; Ayrıca bkz. Ağlar, s.332, Tip 1B.

Bunun dışında Helenistik Dönem'e tarihlenen urne kap parçaları **(Ek 189.16)** ve tam firnisli tabak da **(Ek 189.17)** pişmiş toprak buluntular arasındadır. Seramik gurupları dışında kemikten yapılmış ve Bizans Dönemi'ne tarihlendiği düşünülen kemik plaka¹¹⁹⁵ **(Ek 189.19)** ele geçmiştir.

Çalışmalar sırasında ele geçen sikkelerden temizlenebilen ve okunabilenler MS III.-IV. yüzyıllara tarihlenmektedir **(Ek 190)**. Bütünlerden kopan ya da tıraşlanan mimari plastik eserler arasında Korinth başlıklarına ait abakus levhaları ve çiçekleri, ranke bezemesine ait insan ve hayvan figür parçaları bulunmaktadır **(Ek 191)**.

G4-G5 plankareleri **(Ek 192)** galerinin dış doğu sınırını oluşturmaktadır. +91,87 m seviyesinden başlamış olan çalışmalar +89,62 m seviyesinde taban dolgusuna ulaşıldığı için tamamlanmıştır. Yapılan çalışmalarda galeriye ait çok sayıdaki mimari blok açığa çıkarılmış ve *scaena* ve galeri arasındaki bağlantı gözlemlenebilmiştir. Galeride ve *vomitorium* arasında yapısal bir bağlantı izine rastlanmamıştır. Açıklıkları ve merdivenin simetri eksenine denk gelen postamentlerin, dışarıdan geleni karşılama ve *vomitorium*'a yönlendirme işlevi taşımadığı anlaşılmıştır¹¹⁹⁶.

G4 ve G5 plankaresinde yapılan kazı çalışmalarında ele geçen seramik yoğunlukları Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen seramik gruplarından oluşmaktadır. Ancak gelen seramik grupları içerisinde Helenistik Dönem'den Osmanlı Dönemi'ne kadar seramik örnekleri görülmektedir **(Ek 193-194)**.

Sikkeler arasında en erken tarihliler MS III. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Geri kalanlar ise genellikle MS IV. yüzyıl tarihini vermektedir **(Ek 195)**. Galerinin doğu sınırını oluşturan G4-G5 açmalarında yoğun mermer mimari plastik parçalar bulunmaya devam etmiştir. Ele geçen parçalar arasında ranke bezemelerinde kullanılan insan, hayvan ve mitolojik karakterlerin kabartma parçaları, arşitrav frizlerinde kullanılan mask parçaları, Korinth başlıklarına ait abakus levhaları, çiçekleri ve *akanthus* yaprakları, giyoş motifi kullanılmış kaidelerin torus parçaları, Anthemion bezemesine ait S silmeler, Ion kymationu bezemesine ait yumurtalar, Lesbos kymationu bezemesine sahip plasterlere ait silmeler bulunmaktadır **(Ek 196-197)**.

¹¹⁹⁵ Benzer örnekler için bkz. Davidson, Pl.69, 954.

¹¹⁹⁶ Özgül, s. 320.

Galerinin kuzey sınırını oluşturan E3-F3 plankarelerinde yapılan çalışmalar +92,84 m seviyelerinde başlatılarak +91,64 m seviyesinde bitilmiştir. E3 plankaresinde (**Ek 198**) çok sayıda galeriye ait mimari blok ele geçmiştir. Ele geçen bloklar arasında yoğunluk galerinin ikinci katına ait olan parapetlerden oluşmaktadır. F3 plankaresinde de (**Ek 199**) mimari bloklar bulunmaya devam etmiştir. Yapılan kazılarda ele geçen en önemli buluntu batı sütunlu galeri çevresinde ele geçen ve galerinin birinci katına ait olduğu düşünülen tek Korinth başlığıdır.

Yapılan çalışmalarda seramik gruplarının yoğunluğu Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. E3 plankaresinde ele geçen gruplar arasında MS IV. ve VI. yüzyıla tarihlenen Bruneau Kandilleri¹¹⁹⁷ (**Ek 200.1**), ESB (**Ek 200.2**), erken örnek seramik gruplarından MÖ III. ve MS I. yüzyıllar gibi geniş bir tarih aralığına sahip olan kalıp yapımı kâse parçaları¹¹⁹⁸ (**Ek 200.3**) yer almaktadır. Bunun dışında küçük bir kemik elbise iğnesi¹¹⁹⁹ (**Ek 200.6**) ele geçmiştir. F3 plankaresinde ele geçen seramik grupları arasında da Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen polykrom bezemeli dip parçaları¹²⁰⁰ (**Ek 200.4**) ve amphoralar (**Ek 200.5**) bulunmaktadır. Söz konusu plankarelerde galeri ve çevresinde olduğu gibi mermer plastik eserler çıkmaya devam etmiştir. Ele geçen küçük mimari plastik parçaları arasında Korinth başlıklarına ve ranke bezemelerine ait parçalar yoğunluktadır (**Ek 201-202**).

Güney sınırını oluşturan F6 ve E6 plankarelerinin bir bölümü galerinin iç hattından geçmektedir. +93,68 m seviyelerinde başlatılan kazı çalışmaları +91,76 m seviyelerinde sonlandırılmıştır. Yapılan çalışmalarda galerinin güney sınırı tamamen ortaya çıkarılmıştır. Daha sonraki kazı sezonlarında devam eden çalışmalarda Batı Parados açması (**Ek 203**) olarak adlandırılmış +91,76 m seviyesinde başlanan çalışmalar +89,43 m seviyesinde zemin dolgusuna ulaşılmasıyla birlikte sonlandırılmıştır. Güney sınırı tamamen ortaya çıkarılan galerinin *cavea*'nın ikinci katına giriş ve çıkışı sağlayan *vomitorium* bölümüyle aynı aksta olmadığı ve birbirleriyle bağlantılı olmadığı gözlemlenmiştir.

Batı Parados açması adı altında birlikte kazılan E6-F6 plankarelerinde ele geçen seramiklerde yoğunluk Roma Dönemi seramiklerine aittir (**Ek 204**). Seramik

¹¹⁹⁷ Ekin-Meriç, Bursa, s.11, Şek. 10. Ayrıca bkz. Bruneau, Pl.34, Fig.4729.

¹¹⁹⁸ Benzer örnekler için bkz. Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 96.

¹¹⁹⁹ Davidson, Pl.118, 2314; Ersoy, Kemik Obje, s.103, Kat. No.16.

¹²⁰⁰ Büyüme, Lev.14-159; Ayrıca bkz. Meriç ve Ekin-Meriç, ss.49-66.

grupları arasında MS IV.-VI. yüzyıllara tarihlenen damgalı unguentarium parçaları¹²⁰¹ (**Ek 205.1**), MS VI.-VII. yüzyıllara tarihlenen kandiller¹²⁰² (**Ek 205.2-3**) bulunmaktadır. Bunun yanında pişmiş topraktan heykelcikler (**Ek 205.4**) ve antefixler (**Ek 205.5-6**); metal yüzük¹²⁰³ (**Ek 205.7**) işlenmiş kemik parçaları (**Ek 205.8**), cam boncuk¹²⁰⁴ (**Ek 205.9**) buluntular arasındadır. Ele geçen sikkeler arasında okunabilen tek örnek MS IV. yüzyıla tarihlenmektedir (**Ek 205**). Mimari plastik parçalar arasında Korinth başlıklarına ve ranke bezemesine ait parçalar ve Lesbos kymationuna sahip plasterlere ait silmeler yoğunluktadır. Taş eserler arasında en önemli buluntu frizinde mask kabartması olan arşitrav parçasıdır (**Ek 206-207**)¹²⁰⁵.

Tiyatroyu çevreleyen çit dışında kalan kuzeybatı (D3 plankare) köşesinde kazı çalışmaları yapılmayan galerinin güneybatı köşesinde bulunan D6-D7 plankarelerinde (**Ek 208**) çalışmaları sürdürülmüştür. +92,17 m seviyesinde başlayan çalışmalar +90,89 m seviyesinde bırakılmıştır. Yapılan çalışmalarda galerinin güneybatı köşesi tamamen ortaya çıkarılmıştır. Ele geçen seramiklerin yoğunlukları genellikle Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Kazı çalışmaları sırasında ele geçen eserler; bronz haç¹²⁰⁶ (**Ek 209.1**), kılıç topuzu¹²⁰⁷ (**Ek 209.2**), kaşık sonda¹²⁰⁸ (**Ek 209.3**), pişmiş toprak figürin parçası (**Ek 209.4**) ve işlenmiş kemikten (**Ek 209.5**) oluşmaktadır. Bu plankarelerde yapılan çalışmalarda ele geçen en önemli buluntu Filistin Amphorası¹²⁰⁹ içerisinde bulunan geç dönem bebek mezarıdır (**Ek 209.6**). Ele geçen ve MS IV. yüzyıl civarına tarihlenen sikke Amphora ile aynı dönemlere tarihlendirilmektedir (**Ek 209**). Galeri dışında güneyde yapılan bu çalışmalarda mimari bütünlerden kopmuş plastik eserler bulunmaya devam etmiştir. Parçalar arasında yine Korinth başlıklarına ait olan abakus levhaları, çiçekleri ve akanthus

¹²⁰¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Cankardeş-Şenol ve Meriç, 2021, ss. 79-99.

¹²⁰² Eda Güngör-Alper, "İznik Roma Tiyatrosu Kazılarında Ele Geçen Bir Grup Plastik Kandil Kulpu", **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:10, Sayı:19, 2020, s.73-11, s.74-7.

¹²⁰³ Yusuf Kahveci, **İznik Roma Tiyatrosu Metal Eserleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2021, s. 69, Kat. No.5.

¹²⁰⁴ Davidson, Pl.122, 2494.

¹²⁰⁵ Özügül, s. 328, Res. 6.

¹²⁰⁶ Kahveci, s. 101, Kat. No. 67. Analoji örnekleri için ayrıca bkz. Ersin Çelikbaş, **2005-2014 Parion Kazısı Metal Buluntuları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2016, s.477, Kat. No. Z1; Arzu Gültekin, **Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2012, Kat. No. 148.

¹²⁰⁷ Kahveci, s. 91, Kat. No.46.

¹²⁰⁸ Kahveci, s. 84, Kat. No.35.

¹²⁰⁹ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 86, Pl.8-46.

yaprakları, akanthus yapraklı konsollar, ranke bezemesine ait insan uzuvları bulunmaktadır (**Ek 210**).

Güneydoğu köşesinde bulunan G6 plankaresi (**Ek 211**) ve kuzeydoğu köşesinde bulunan G3 plankaresinde (**Ek 212**) çalışmalar yapılmış ve *scaena* ile galeri arasındaki bağlantı noktası tamamen ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalar +91,85 m seviyesinde başlamış +89,76 m seviyesinde tamamlanmıştır. Yapılan çalışmalarda *versurae*'ye ulaşımı sağlayan merdivenlerin varlığı tespit edilmiştir. Bu merdivenlerin çevresine devşirme bloklar ile farklı merdivenlerin eklendiği anlaşılmıştır.

G6 plankaresinde ele geçen seramiklere bakıldığında Bizans Dönemi'nden Helenistik Dönem'e kadar tarihlenen buluntulara rastlanmaktadır. Ele geçen seramikler arasında Bizans Dönemi'ne tarihlenen bezemeli kulp parçası (**Ek 213.1**) ve pişirme kabı (**Ek 213.4**), Roma Dönemi'ne tarihlenen sigillata parçaları¹²¹⁰ (**Ek 213.5**) ve kandiller¹²¹¹ (**Ek 213.6**), Helenistik Dönem'e tarihlenen batı yamacı gövde parçaları¹²¹² (**Ek 213.2**) bulunmaktadır. Pişmiş toprak figürinler de (**Ek 213.3**) ele geçen buluntular arasındadır. Yapılan kazı çalışmalarında mimari plastik parçalar oldukça fazladır (**Ek 214**). Özellikle kabartma mask ve Anthemion bezemesine sahip S silmeler yoğun grup arasındadır.

Kuzeydoğu köşesinde bulunan G3 plankaresindeki çalışmalar +90,62 m seviyesinde başlamış, +89,82 m seviyesinde güneybatı köşesinde bulunan künk parçasının üzerine kaplayan sert bir harç tabakası bulunmasıyla tamamlanmıştır. Bu plankare içerisindeki en ilginç buluntu üzerinde yazıtlı bir damga bulunan harçtır (**Ek 215**). Ele geçen küçük mermer parçaların sayısı oldukça azdır (**Ek 216**).

4.1.2. Doğu Sütunlu Galeri ve Çevresi

Tiyatronun doğusunda V5-6/U5-6 plankareleri içerisinde yer alan galerinin V7 ve U7 güneyini, W5-6 doğusunu, T5-6/S5-6 batısını, V3-4/U3-4 plankareler kuzey sınırlarını; W7 güneydoğu, W4 kuzeydoğu, T4 Kuzeybatı, T7 güneybatı köşe sınırlarını oluşturmaktadır (**Ek 217**). Bazı plankarelerde özellikle güney bölümünde

¹²¹⁰ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 84, Pl. 6. Anderson-Stojanovic, Pl. 27, Fig. 232.

¹²¹¹ Ekin-Meriç, Bursa, s.11, Şek.10. Bruneau, Pl.34, Fig.4729.

¹²¹² Rotroff, Pl. 44, Fig. 32, 440–442'den aktaran Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 94, Fig.13, Kat. 39.

statik problemlerden dolayı kazılar yapılamamış, daha sonraki dönemlere rezerve olarak bırakılmıştır.

Tiyatroda *scaena*'nın batısında daha önceki senelerde ortaya çıkarılan sütunlu galeri yapısının benzerinin doğusunda da olduğu tahmin edildiği için tiyatronun doğusundaki galeriyi ortaya çıkarmak adına kazı çalışmalarına başlanmıştır. İlk çalışmalar galerinin içerisine denk gelen U5-6/V5-6 plankarelerinde başlatılmıştır.

U5-6 plankarelerindeki **(Ek 218-219)** çalışmalar +91,00 m seviyesinden başlatılarak +90,06 m seviyesinde tamamlanmıştır. Yapılan çalışmalarda galeri içi batı yönü tamamen kazılmış ve çok sayıda galeriye ait mimari blok ortaya çıkartılmıştır. Plankarede yapılan çalışmalarda ele geçen seramik yoğunluğu Roma Dönemi'ne aittir. Ele geçen seramik grupları arasında Helenistik Dönem'e tarihlendirilen aplike bezemeli parçalar¹²¹³ **(Ek 220.1)**, kalıp yapımı kâse parçaları¹²¹⁴ **(Ek 220.2)**, siyah firnisli kap parçaları¹²¹⁵ **(Ek 220.7)**, firnisli kapaklar **(Ek 220.3)**; Roma Dönemi'ne tarihlendirilen kandiller¹²¹⁶ **(Ek 220.5)**, sigillatılar¹²¹⁷ **(Ek 220.4)**, Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen kandiller¹²¹⁸ **(Ek 220.9)** ve yerel grup olarak adlandırılan mermer seramikleri¹²¹⁹ **(Ek 220.8)** yer almaktadır. Bunun yanında metal yüzük¹²²⁰ **(Ek 220.12)** ve gladyatörlerin kemer detaylarında kullanıldığı düşünülen objeler **(Ek 220.11)** ele geçen eserler arasındadır. Plankarede ele geçen sikkeler arasında temizlenenler yoğun korozyon nedeniyle okunamamış ama genel tip itibari ile MS IV. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Batı sütunlu galeride olduğu gibi doğu galeride de yapılan çalışmalarda yoğun olarak mimari plastik parçalar bulunmaya devam etmiştir. Ele geçen eserler arasında Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları, akanthus yapraklı konsollarda kullanılan volütler, ranke bezemesine ait çeşitli yapraklar ve kabartma masklar **(Ek 221)** yer almaktadır.

U6 plankaresinde yapılan çalışmalarda ele geçen seramik yoğunluğu U5 plankaresinde olduğu gibi Roma Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Söz konusu çalışma

¹²¹³ Benzer örnekler için bkz. Gerhild Hübner, **Die Appliken Keramik Von Pergamon**, Deutsches Archäologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, Newyork, 1993, Taf.16-24.

¹²¹⁴ Benzer örnekler için bkz. Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 96.

¹²¹⁵ Benzer örnekler için bkz. Hübner, Taf. 6-7.

¹²¹⁶ Ekin-Meriç, Bursa, s.11, Şek. 10. Bruneau, Pl.34, Fig.4729.

¹²¹⁷ Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 84, Pl.6, Fig.28.

¹²¹⁸ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 87, Pl.9-52-57.

¹²¹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, ss.325-343.

¹²²⁰ Davidson, Pl.105, 1910.

alanında ele geçen sikkeler genellikle MS IV. yüzyıldır (**Ek 222**) ve açmadaki metal buluntulardan biri yüzüktür¹²²¹ (**Ek 222**). Mimari plastik parçalar yoğun olarak bulunmaya devam etmiştir. Ele geçen parçalar arasında arşitrav frizlerinde bezeme olarak kullanılmış olan volütler, ranke bezemesine ait olan insan hayvan ve bitkisel içerikli parçalar, Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları ve heliksler, Lesbos kymationu bezemesine sahip plasterlere ait silmeler, çelenk parçaları bulunmaktadır (**Ek 223**).

V5-6 plankarelerinde (**Ek 224-225**) kazı çalışmaları +91,36 m seviyesinden başlamış +90,15 m seviyesinde bitirilmiştir. İki plankarenin de kazılmasıyla galeri sınırları tamamen ortaya çıkarılmıştır. Çalışmalarda çok sayıda galeriye ait olan blok ortaya çıkarılmış, batı sütunlu galeride ulaşılamayan ve yapının tarihlenmesinde önemli bir buluntu olan Korinth başlıkları ele geçmiştir. Çalışma yapılan plankarelerde seramik yoğunlukları Roma Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ancak bunun dışında daha erken ve daha geç döneme tarihlenen seramik grupları ile de karşılaşmıştır.

V5 plankaresinde ele geçen seramik grupları arasında Helenistik Dönem'e tarihlenen gri siyah seramik grubuna ait ağız parçaları¹²²² (**Ek 226.1**), kalıp yapımı kase parçaları¹²²³ (**Ek 226.2**); Geç Helenistik-Erken Roma Dönemi'ne tarihlendirilen testi ağız parçaları (**Ek 226.3**), basit firnisli tabak parçaları (**Ek 226.4**); Roma Dönemi'ne tarihlendirilen applike sigillata parçaları¹²²⁴ (**Ek 226.5**), günlük kullanım olarak sınıflandırılan pişirme kabı parçaları (**Ek 226.6**), testi parçaları (**Ek 226.7**); Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilen mermer seramik parçaları¹²²⁵ (**Ek 226.8**), firnisli kase parçaları (**Ek 226.9**) ve mortarium parçaları (**Ek 226.10**), kandiller¹²²⁶ (**Ek 226.11-12-13**), kapaklar (**Ek 226.14**) bulunmaktadır. Metal buluntular arasında ele geçen tek eser bronz halkadır (**Ek 226.15**). Ele geçen sikkeler (**Ek 227**) arasında okunabilenler MS IV. yüzyıla tarihlenmektedir. Ele geçen en erken tarihli tek sikke MS II. yüzyıla aittir. Sikkeler de seramik gruplarında olduğu gibi geniş bir tarih aralığını temsil etmektedir.

¹²²¹ Kahveci, s. 92, Kat No. 49.

¹²²² Friedrich Krinzing, **Hanghaus 2 in Ephesos Die Wohneinheiten 1 und 2, Baubefund, Ausstattung, Funde**, Tafelband, Foeschungen in Ephesos Band VIII/8, Tafelband, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2010, Taf. 209, B-K 37.

¹²²³ Benzer örnekler için bkz. Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 96.

¹²²⁴ Benzer örnekler için bkz. Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 84, Pl.6, Fig.28.

¹²²⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, ss.325-343.

¹²²⁶ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 87, Pl.9, 52-57; Güngör-Alper, s.74-26.

Mimari plastik parçalar bulunmaya devam etmiştir ancak diğer plankareler ile karşılaştırıldığında yoğun değildir. Parçalar arasında kompozit başlıklara ait olabilecek volütler, Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları, ranke bezemesine ait insan uzun parçaları ve yapraklar bulunmaktadır (**Ek 228**).

V6 plankaresinde ele geçen seramik grupları da V5 plankaresi ile yakın özellikler göstermektedir. Ele geçen gruplar arasında Helenistik Dönem'e tarihlenen gri siyah gurubundan parçalar¹²²⁷ (**Ek 229.1-2**); Roma Dönemi'ne tarihlenen günlük kullanım kap parçaları (**Ek 229.3**), testiler (**Ek 229.4**), kandiller¹²²⁸ (**Ek 229.5**); Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen mermer seramik parçaları¹²²⁹ (**Ek 229.6**), Bizans Dönemi'ne tarihlenen akıtacaklar (**Ek 229.7**) bulunmaktadır. Aynı zamanda pişmiş toprak eserler arasında ele geçen antefix (**Ek 229.8**) önemli buluntular arasındadır. Sikkelerde okunabilen tek örnek MS IV. yüzyıla tarihlenmektedir (**Ek 230**). Mermer plastik parçalar arasında Korinth başlıklarına ait abakus levhaları, akanthus yaprakları, volütler, ranke bezemesinden kopan yapraklar ve mitolojik canlılara ait parçalar, kabartma mask parçaları bulunmaktadır (**Ek 231**).

Doğu sütunlu galerinin batı sınırını oluşturan S5-6/T5-6 plankareleri kazı sezonunda birleştirilerek tek açmada kazılmıştır. S5-T5 plankarelerinde (**Ek 232**) yapılan kazı çalışmaları +90,92 m seviyesinde başlamış +89,90 m seviyesinde bitirilmiştir. Çalışmalar sırasında galeriye ait birçok mimari bloğa ulaşılmasının dışında +89,96 seviyesinde taş parçalı ve harç katkılı zemine ulaşılmış ve zeminin güneye doğru devam ettiği gözlemlenmiştir.

S5/T5 plankaresinde yapılan çalışmalarında ele geçen seramik yoğunluğu Geç Roma Erken Bizans Dönemi seramiklerine aittir. Ele geçen seramik grupları arasında Helenistik Dönem'e tarihlendirilen basit firnisli kâse parçaları¹²³⁰ (**Ek 233.1,4**), gri siyah grubunda yer alan seramikler (**Ek 233.2**), batı yamacı seramik parçaları¹²³¹ (**Ek 233.7**), kalıp yapımı kâse parçaları¹²³² (**Ek 233.3**); Roma Dönemi'ne tarihlendirilen

¹²²⁷ Benzer örnek için bkz. Ekin Meriç, *Hellenistic Pottery*, s. 97, 24, Cat. 101. Ayrıca bkz. Anderson-Stojanovic, Pl. 9, Fig. 43.

¹²²⁸ Ekin-Meriç, Bursa, s. 11, Şek. 10

¹²²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, *Mermer Seramikleri*, ss.325-343.

¹²³⁰ Rotroff, 1022-1031'den aktaran Ekin-Meriç, *Hellenistic Pottery*, s. 113, Pl.2.

¹²³¹ Susan I Rotroff ve A. Oliver, **The Hellenistic Pottery from Sardis: The Finds Through 1994**, Sardis 12, Cambridge, 2003, Pl. 32, 212'den aktaran Ekin-Meriç, *Hellenistic Pottery*, s. 155, Pl.4.

¹²³² Ekin-Meriç, *Hellenistic Pottery*, s. 116, Pl.5-71; Hilke Thür, **Hanghaus 2 in Ephesos, Die Wohneinheit 4 Baubefund, Ausstattung Funde**, *Forschungen in Ephesos, Band VIII/6*,

testi ağız parçaları (**Ek 233.5**), sigillata parçaları (**Ek 233.6**), Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilen kap parçaları (**Ek 233.8**) bulunmaktadır. Buluntular arasında MS I.-II. yüzyıla tarihlendiği düşünülen cam da¹²³³ ele geçmiştir (**Ek 233.9**). Söz konusu plankarede yoğun mimari plastik parçalarına rastlanmıştır. Parçalar arasında Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları, abakus çiçekleri, ranke bezemesine ait bitkisel motifler, insan ve hayvanlara ait parçalar, kabartma mask parçaları bulunmaktadır (**Ek 234**).

S6-T6 plankaresindeki (**Ek 235**) çalışmalar +90,88 m seviyesinde başlamış +90,09 m seviyesinde bitirilmiştir. Ancak daha sonra çalışmalara +90,09 m seviyesinden tekrar başlanmıştır. +89,86 m seviyesinde bitirilen çalışmalarda + 89,95 m seviyesinde tuğla tozu kullanılarak yapılmış sert zemin dolgusuna ulaşılmıştır (**Ek 236**). Zemin genellikle blokların düştüğü bölümlerde korunmuştur. Yapılan çalışmada *scaena* ile galeriler arasındaki zemin, *scaena*'ya geçişi sağlayan ve *versurae*'ye bağlanan merdiven ortaya çıkarılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda doğu sütunlu galeri ve *scaena* arasındaki bağlantı ortaya çıkarılmıştır.

Plankarede yapılan kazı çalışmalarında seramik yoğunluğu Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Ele geçen seramik gruplarında Helenistik Dönem'den Bizans Dönemi'ne kadar geniş bir tarih aralığı bulunmaktadır. Ele geçen seramikler arasında Helenistik Dönem'e tarihlenen applike seramik parçaları¹²³⁴ (**Ek 237.5**), Roma Dönemi'ne tarihlendirilen kap parçaları (**Ek 237.1**) sigillata parçaları¹²³⁵ (**Ek 237.3-4**), testi parçaları (**Ek 237.6**) bulunmaktadır. Ayrıca kemikten yapılmış bir elbise/saç iğnesi¹²³⁶ (**Ek 237.7**) ele geçen buluntular arasındadır. S6-T6 plankaresinde de S5-T5 plankaresinde olduğu gibi mermer plastik parçaları yoğun şekilde ele geçmiştir. Buluntular arasında Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları, abakus çiçekleri, volütler, ranke bezemesine ait bitkisel motifler, insan ve hayvanlara ait parçalar, kabartma mask parçaları, çelenkler, Lesbos kymationu bezemesine sahip silmeler bulunmaktadır (**Ek 238**).

Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 2005, Taf.147, K1.

¹²³³ Davidson, Pl.2422, 1910.

¹²³⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Hübner, 1993.

¹²³⁵ Anderson-Stojanovic, Pl. 13, Fig.70.

¹²³⁶ Ersoy, Kemik Obje, s.101, Lev.1, Kat. No. 9.

Galerinin doğu sınırını oluşturan W5-6 plankarelerde yapılan çalışmalarda plankarenin yarısı kazılmıştır. Galerinin doğu bölümü kamulaştırma yapılan ve çitle çevrelenen alan dışarısında kaldığından, kazı çalışmaları gerçekleştirilememiştir.

W6 plankaresinde **(Ek 239)** alışmalar +90,87 m seviyelerinde başlamış +89,86 m seviyesinde tamamlanmıştır. +89,94 m seviyesinde ölçüleri 33x33x4 cm boylarında olan tuğla bekleri görülmüştür. Galeriyeye ait mimari blokların arasında seyreden tuğla beklerinin işlevinin ne olduğu anlaşılamamıştır. Plankarelerde yapılan çalışmalarda seramik yoğunlukları genel olarak Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Ele geçen seramik grupları arasında Roma Dönemi'ne tarihlendirilen sigillatalar¹²³⁷ **(Ek 240.1)**; Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilen şamdanlar **(Ek 240.2)**, kandiller **(Ek 240.3)** bulunmaktadır. Pişmiş toprak buluntular arasında figürinler **(Ek 240.4-6)** de yer almaktadır.

W5 plankaresinde **(Ek 241)** kazı çalışmaları +91,40 m seviyesinde başlamış +89,87 m seviyesinde bitirilmiştir. Plankarenin doğu kısmı sit alanı dışında kaldığı için doğu-batı yönlü kuzey kısmı 4 m, güney kısmı 3,50 m sınırları içerisinde kalan alanda kazı çalışmaları sürdürülmüştür. Alanda yapılan çalışmalarda galeriyeye ait olmayan farklı mimari bloklar ele geçmiştir. Bloklar, galerinin doğusunda bulunan farklı bir yapı ya da yapılaşma ile alakalı olmalıdır. Plankarede yapılan çalışmalarda ele geçen seramik grupları arasında Roma Dönemi'ne tarihlendirilen sigillatalar¹²³⁸ **(Ek 242.1)**, günlük kullanım düz tabaklar **(Ek 242.2)**, testiler **(Ek 242.3)**, kandiller¹²³⁹ **(Ek 242.4-5)**, yerel gurup olarak belirlenen mermer seramik paraları¹²⁴⁰ **(Ek 242.6)**, bezemeli ağız parçaları **(Ek 242.7)** ve bezemeli kaideye sahip sigillatalar¹²⁴¹ **(Ek 242.8)** yer almaktadır. Bunun dışında metal çiviler ve kemikten iğneler de gelen buluntular arasındadır.

W5-W6 plankarelerde yapılan çalışmalarda seramik dışında bütünlerden kopmuş küçük mimari plastik parçalar ele geçmiştir. Parçalar arasındaki yoğunluk

¹²³⁷ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 84, Pl. 6; Meriç, Taf.24, K248.

¹²³⁸ V. Di Giovanni, "Aspects of Fine Ware Consumption in Aeolic Kyme (1st–6th century A.D.)", **Travaux de l'Institut des Cultures Mditerranennes et Orientales de l'Acadmie Polonaise des Sciences**, Tome 1, Varsovie, 2014, Fig. 8-9, 76'dan aktaran Ekin-Meriç, Late Roman, s. 81, Pl.3-28.

¹²³⁹ Benzer rnekler için bkz. Ekin-Meriç, Late Roman, s. 87, Pl.9.

¹²⁴⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, ss.325-343.

¹²⁴¹ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 83, Pl. 5.

Korinth başlıklarına ait abakus levhaları, akanthus yaprakları ve abakus çiçekleri ve Lesbos kymationu bezemesine sahip plasterlerden kopmuş silmelerdir **(Ek 243)**.

Galerinin güney sınırını oluşturan V7-U7 plankaresi, güneybatı köşesini oluşturan T7 plankaresi ve güneydoğu köşesini oluşturan W7 plankaresinin kazı çalışmaları gerçekleştirilememiştir. Tiyatronun ikinci katını taşıyan oturma basamakları altında kullanılan blokaj dolgunun bu plankareler üzerine düşmesi bu alanda kazı çalışmalarını imkânsız hale getirmiştir **(Ek 244)**. Rezerve alan olarak bırakılan plankareler, restorasyon çalışmaları sırasında kaldırılarak kazı çalışmalarının daha sonra yapılması planlanmıştır. Bu yüzden *cavea* ve galeri arasındaki bağlantı tiyatronun doğu bölümünde gözlemlenememiştir.

U3 plankaresinde **(Ek 245)** yapılan kazı çalışması +90,91 m seviyesinde başlamış ve +89,85 m seviyesinde tamamlanmıştır. Çalışmalar sırasında galerinin kuzeyinde ve galeriye doğu batı yönlü paralel uzanan ayrı bir yapının duvar kalıntılarına ulaşılmıştır. Duvar üzerinde galeri postamentleri ile aynı aksta bulunan üç adet kare kesme blok yer almaktadır. Galeri ve buna paralel olarak uzanan iki duvar arasında tiyatronun drenaj kanalına ulaşılmıştır **(Ek 246)**. Kanalın üzerini kapatan blokların fazla aşınmış olması, buranın yürüyüş yolu olarak kullanıldığını göstermiştir.

U3 plankaresinde yapılan çalışmalarda ele geçen seramik yoğunlukları Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Ele Geçen seramik gurupları Helenistik Dönem'e tarihlenen siyah firnisli seramik parçaları **(Ek 247.1)**, batı yamacı seramik grubu parçaları¹²⁴² **(Ek 247.2)**, firnisli gövde parçaları **(Ek 247.3)**; Geç Helenistik-Erken Roma Dönemi'ne tarihlenen kalıp yapımı kâse parçaları¹²⁴³ **(Ek 247.4)**, Roma Dönemi'ne tarihlenen sigillata parçaları **(Ek 247.5)**, testiler **(Ek 247.6)**; Geç Roma Dönemi'ne tarihlenen mermer seramik parçaları¹²⁴⁴ **(Ek 247.7)**, testiler **(Ek 247.8, 10)**, kandiller¹²⁴⁵ **(Ek 247.9)**; oinochoe **(Ek 247.11)** bulunmaktadır. Bunun yanında pişmiş topraktan figürinler **(Ek 247.12,14)** ve cam unguentariumlar¹²⁴⁶ **(Ek**

¹²⁴² Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 345, Şek. 6; Ayrıca bkz. Veronika Mitsopoulos-Leon, **Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos Kleinfunde**, 1. Teil Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit, Fosschungen in Ephesos Band IX 2/2, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Schindler-Wien, 1991, Taf.51, B106.

¹²⁴³ Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 95, 16-17, Kat. No. 56, 60. Ayrıca bkz. Rotroff, Pl. 60, 332.

¹²⁴⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, ss.325-343.

¹²⁴⁵ Meriç, Taf. 77, L41.

¹²⁴⁶ Ekin-Meriç, 40. KST, s. 309, Res. 11.

247.13) buluntular arasındadır. Yapılan çalışmalarda çok sayıda tessera, fresk parçaları, tıp aletleri ve cam bilezik ve kap parçalarına rastlanmıştır.

V3 plankaresinde (**Ek 248**) +91,68 m seviyede çalışmalara başlanılmış +89,85 m seviyesinde tamamlanmıştır. Plankarede +90,75 m seviyede kuzeydoğu köşesinden, kuzeybatı yönüne doğru 1,35 m genişliğinde, 3 m uzunluğunda devşirme malzemeler ile geç dönem duvar kalıntısına rastlanmıştır. Kalıntının kuzey kısmında kül, taş, tuğla ve seramik parçalarının görüldüğü bir dolgu ortaya çıkmıştır. +90,29 m seviyede *scaena*'ya geçiş duvarı olan mermer blok temelinin devam ettiği görülmüştür. Plankarenin doğusundan 0,57 m iç kısımda mermer temeli 0,20 m genişliğinde tahrip edilerek oluşturulan kanal içinde kuzey-güney yönlü 1,14 m uzunluğunda +90,26 m seviyede eğimli künk ortaya çıkarılmıştır.

Plankarelerde yapılan çalışmalarda seramik yoğunlukları komşu plankarede olduğu gibi Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ele geçen seramik grupları arasında Helenistik Dönem'e tarihlenen kalıp yapımı kâse ağız parçaları¹²⁴⁷ (**Ek 249.1**), firnisli ağız parçaları (**Ek 249.2**); Geç Helenistik Erken Roma Dönemi'ne tarihlenen Pergamon sigillata parçaları (**Ek 249.3**), pişirme kapları (**Ek 249.4**); sigillatalar¹²⁴⁸ (**Ek 249.5**), yerel grup olduğu düşünülen mermer seramikleri¹²⁴⁹ (**Ek 249.6**), kandiller¹²⁵⁰ (**Ek 249.7-8**), Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen bezemeli seramik parçaları¹²⁵¹ (**Ek 249.9-10**) vardır. Komşu açmada olduğu gibi fresk ve tessera buluntular gelmeye devam etmiştir. Bunun yanında cam bilezikler, metal tıp aletleri kemik elbise iğneleri ele geçen buluntular arasındadır.

V4-U4 plankaresindeki (**Ek 250-251**) çalışmalar +90,92 m seviyesinde başlamış +89,87 m seviyesinde bitirilmiştir. Galeriye ait çok sayıda mimari blok gün yüzüne çıkmış, aynı zamanda drenaj kanalının çok küçük bir bölümü bu açmalar sınırında devam etmiştir. İki plankarede de yapılan çalışmalarda seramik yoğunlukları Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir.

¹²⁴⁷ Benzer örnekler için bkz. Ekin-Meriç, *Hellenistic Pottery*, s. 95, 16-17, Kat. No. 56, 60. Ayrıca bkz. L.H.Sackett, **Knossos from Greek City to Roman Colony**, Excavations at the Unexplored Mansion II, Plates, The British School of Archaeology at Athens, Thames and Hudson, 1992, Pl.118, Lev.79-85.

¹²⁴⁸ Ekin-Meriç, *Late Roman*, s. 83, Pl. 5; Hayes, *Fine-Ware Imports*, Pl.55, 1089.

¹²⁴⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, *Mermer Seramikleri*, ss.325-343.

¹²⁵⁰ Ekin-Meriç, *Late Roman*, s. 87, Pl.9, 52-57; Bruneau, Pl.34, Fig.4729.

¹²⁵¹ Benzer örnekler için bkz. Büyüme, 2018; Ayrıca bkz. Meriç ve Ekin-Meriç, ss.49-66.

U4 plankaresinde ele geçen seramik grupları arasında Helenistik Dönem'e tarihlenen kalıp yapımı kâse parçaları (**Ek 252.1**); Roma Dönemi'ne tarihlenen açık renkli seramik kaide parçaları¹²⁵² (**Ek 252.2**), sigillatalar¹²⁵³ (**Ek 252.3, 252.4**), aplik bezemeli parçalar (**Ek 252.5**), kandiller (**Ek 252.6**); Bizans Dönemi'ne tarihlendirilen seramik parçaları¹²⁵⁴ (**Ek 252.7**), sırlı kandiller (**Ek 252.8**) ve bezemeli kap parçaları¹²⁵⁵ (**Ek 252.9**) yer almaktadır¹²⁵⁶. Buluntular arasında kemikten yapılmış oyun taşı bulunmuş (**Ek 252.10**), bunun yanında cam tesseralar, bilezikler ve unguentarium parçaları da ele geçmiştir.

V4 Plankaresinde ele geçen seramik buluntuları arasında ise Helenistik Dönem'e tarihlenen bezemeli gri-siyahlar¹²⁵⁷ (**Ek 253.1**), applike seramik parçaları (**Ek 253.2**) ve unguentariumlar (**Ek 253.3**); Roma Dönemi'ne tarihlenen sigillata parçaları (**Ek 253.4**), kandiller¹²⁵⁸ (**Ek 253.5**) ve applike ağız parçaları (**Ek 253.6**); Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen kandiller¹²⁵⁹ (**Ek 253.7,9**), amphoralar¹²⁶⁰ (**Ek 253.8**), polykrom gövde parçaları (**Ek 253.10**) bulunmaktadır. Pişmiş toprak seramik ve kandil buluntuları dışında kalkan ve mitolojik karakterli antefixler (**Ek 253.11-12**) de buluntular arasındadır. Cam tesseralar, bilezikler, mermer mortariumlar, metal kandil asacakları da kazılar sırasında ele geçmiştir.

V3-4/U4-3 plankarelerinde mimari plastik parça buluntuları diğer plankarelerle karşılaştırıldığında oldukça azdır. Ele geçen parçalar arasında Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları ve abakus çiçekleri, ranke bezemelerine ait insan figürleri ve bitkisel motifler, kabartma olarak yapılmış masklardan oluşmaktadır (**Ek 254**).

Galerinin kuzeydoğu köşesini oluşturan W4 plankaresinde (**Ek 255**) kazı çalışmasına +91,71 m seviyesinden başlanmış, +89,87 m seviyesinde sonlandırılmıştır. Plankarenin doğu bölümü arazi çiti dışında kaldığından dolayı

¹²⁵² Ekin-Meriç, Late Roman, s. 85, Pl.7, 41.

¹²⁵³ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 83, Pl. 5; s. 84, Pl. 6. Ayrıca bkz. Hayes, Fine-Ware Imports, Fig. 36-31; Giovanni, Fig. 8-9,76.

¹²⁵⁴ Büyüme, Lev.15, 164-165. Ayrıca bkz. Meriç ve Ekin-Meriç, ss.49-66.

¹²⁵⁵ Benzer örnekler için bkz. Büyüme, 2018; Meriç ve Ekin-Meriç, ss.49-66.

¹²⁵⁶ Ayrıca bilgi için bkz. Meriç ve Ekin-Meriç, ss.49-66.

¹²⁵⁷ Sabine Ladstätter ve C. Lang-Auinger, "Zur Datierung und kunst Historischen Einordnung Einer Apollon-Kitharodos Statuette", (Ed. F. Krinzinger), **Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos**, Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, 2001, Pl.50, 44.

¹²⁵⁸ Meriç, Taf.101, L40.

¹²⁵⁹ Ekin-Meriç, Bursa, s. 11, Şek. 10; Bruneau, Pl.34, Fig.4729; Güngör-Alper, ss.73-74.

¹²⁶⁰ Lattara, s.70, A-ORI Kap2.

plankarenin tamamı kazılamamıştır. Daha önceki kazı çalışmalarında T 3/4- U3/4- V3/4 açmalarında doğu-batı yönünde devam eden drenaj kanalının kapak bloklarına W4 plankaresinde +90,10 m seviyesinde ulaşılmıştır.

W4 plankaresinde ele geçen seramikler arasında yoğunluk Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir. Ele geçen seramik grupları arasında Helenistik Dönem'e tarihlenen kaide parçaları (**Ek 256.1**); Roma Dönemi'ne tarihlenen sigillata parçaları¹²⁶¹ (**Ek 256.2**) ve bezemeli kulplar (**Ek 256.3**); Bizans Dönemi'ne tarihlenen sigrafito bezemeli parçalar¹²⁶² (**Ek 256.4**) bulunmaktadır. Bunun dışında camdan bilezik ve unguentarium parçaları da çalışmalar sırasında ele geçmiştir. Ele geçen mimari plastik parçalar bu plankarede çok azdır. Çelenk parçaları ve Anthemion bezemesine ait parçalar dışında mimari plastik anlamında önemli parçalara rastlanmaz (**Ek 257**).

Galerinin kuzeybatı köşesini oluşturan T4 plankaresindeki (**Ek 258**) kazı çalışmaları +90,82 m seviyesinde başlamış ve +89,84 m seviyesinde sonlandırılmıştır. Plankare toprağında bol miktarda taş ve kiremit kırıkları bulunmuştur. Çalışmalar sırasında galeriye ait çok sayıda blok gün yüzüne çıkarılmıştır. Daha sonraki dönemlerde yapılan kazı çalışmalarında +89,84 m seviyesinde bulunan bir künkün drenaj kanalına bağlandığı anlaşılmıştır.

T4 plankaresinde ele geçen seramik buluntuları, galeri çevresinde bulunan bütün plankarelerde, olduğu gibi Geç Roma Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Gruplar arasında Helenistik Dönem'e tarihlenen gri siyah seramik parçaları¹²⁶³ (**Ek 259.1**), kalıp yapımı kase parçaları (**Ek 259.6**), günlük kullanım kap parçaları (**Ek 259.2**); Roma Dönemi'ne tarihlenen kırmızı astarlı seramik parçaları¹²⁶⁴ (**Ek 259.3**), açık renkli seramik parçaları¹²⁶⁵ (**Ek 259.4**), sigillata parçaları¹²⁶⁶ (**Ek 259.5**), kandiller (**Ek 259.7**); Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenen kapalı kap gövde parçaları (**Ek 259.9**), sigillata parçaları¹²⁶⁷ (**Ek 259.10, 8**), amphoralar¹²⁶⁸ (**Ek 259.11**) bulunmaktadır. Buluntular arasında cam boncuk (**Ek**

¹²⁶¹ Hayes, Fine-Ware Imports, s.350, Fig.72, 2a.

¹²⁶² Büyüme, Lev.17, 179-180; Ayrıca bkz. Meriç ve Ekin-Meriç, ss.49-66.

¹²⁶³ Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 114, Pl.3, Kat.30.

¹²⁶⁴ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 84, Pl.6; Hayes, Fine-Ware Imports, Fig. 39,1276.

¹²⁶⁵ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 82, Pl.4, 39-41.

¹²⁶⁶ Meriç, Taf.30, K331.

¹²⁶⁷ Ekin-Meriç, Late Roman, s. 83, Pl. 5. Anderson-Stojanovic, Pl.168, Fig. 384.

¹²⁶⁸ Lattara, s.71, A-ORI Lra 1b.

259.12), cam tesseralar, bilezikler, kemik objeler de bulunmaktadır. Mimari plastik parçaların yoğun olarak ele geçtiği plankarelerden biridir. Ele geçen parçalar arasında Korinth başlıkları abakus levhaları, abakus çiçekleri ve akanthus yaprakları; Anthemion bezeme parçaları, volütler ve ranke bezemesine ait olan parçalar bulunmaktadır (Ek 260).

4.1.3. Galeriler ve Çevresinde Ele Geçen Kontekst Buluntular Üzerine Değerlendirme

Galerilerde yapılan kazı çalışmalarında elde edilen seramik grupları, tiyatronun diğer bölümlerinde olduğu gibi Helenistik Dönem ve Bizans Dönemi aralığında geniş bir tarih yelpazesine sahiptir. Çalışmalar sırasında elde edilen grupların yoğunluğu, Bizans ve Roma Dönemi'ne aittir. Geniş tarih yelpazesine sahip buluntuların bir arada bulunması düzenli bir kültür katmanının olmadığı göstermektedir. 1980 yılından bu yana yapılan kazı çalışmalarında da düzenli statigrafi olmadığından bahsedilmiştir¹²⁶⁹.

Galerilerde yapılan kazılarda elde edilen seramik yoğunlukları galeri içinde Roma Dönemi'ne tarihlenirken, çevresindeki plankarelerde genellikle Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne tarihlenmektedir (Ek 261-262). Tiyatronun MS III. yüzyıl ve sonrasında özgün kullanım evresini tamamladığını, galeri çevresi ve tiyatro genelinde yapılan kazılarda ortaya çıkartılmış olan geç dönem eklemeleri ve buluntular göstermektedir. Hem doğu hem de batı galeri çevresinde yer alan bu eklemeler seramik gruplarındaki yoğunluğun neden Geç Roma Erken Bizans Dönemi'nde yoğunlaştığını açıklamaktadır. Ancak az miktarda ele geçen ve Helenistik Dönem'e tarihlendirilen seramik parçaları, tiyatrodan önceki yapı ya da yaşantı hakkında bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır.

Çalışmalar sırasında ele geçen sikkeler, cam, metal, taş ve kemikten yapılmış küçük buluntularda da yoğunluk, seramiklerde olduğu gibi MS III.-IV. yüzyıl ve sonrasına tarihlendirilmektedir (Ek 263-264). Özellikle galeri içlerinde elde edilen ve

¹²⁶⁹ Özügül, s.321.

okunabilen¹²⁷⁰ sikkelerde yoğunluk MS IV.-VI. yüzyıllara aittir. Batı sütunlu galeride F5-6 sondajında zemin üstünde ele geçen sikkelere önem verilmiş, yoğun korozyon nedeni ile okunamayan sikkelerde genel tip yine MS III.-IV. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Galerilerin yapım ve kullanım tarihine en yakın sikke doğu sütunlu galeride V5 plankaresi içerisinde ele geçen Nicaea basımı Marcus Aurelius sikkesidir.

2015-2020 yılları arasında galeriler ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında ele geçen seramik parçaları, kandiller, metal, cam, kemik objeler ve sikke gibi buluntular taşınmış, karışmış, düzenli statigrafi izlemeyen toprak/tabaka içerisinde ele geçmiştir. Bu yüzden Helenistik Dönem gibi özgün kullanım öncesine tarihlenen buluntular ile Osmanlı Dönemi'ne tarihlenen buluntulara aynı seviye içerisinde rastlanmıştır. Özgün kullanım evresinde kullanılmış ya da galerilerin kullanıldığı döneme tarihlenen buluntuların sayıca az olması, mimari kontekst içerisinde kullanım amacı konusunda bir çıkarım yapmaya olanak vermemektedir.

Tiyatro genelinde yapılan kazı çalışmalarında büyük bloklardan kopmuş ya da tıraşlanmış çok sayıda mimari plastik mermer parçası/taş eser ele geçmiştir (**Ek 265-266**) 2011-2020 yılları arasında toplamda 1016 adet mimari parça, tiyatrodaki kullanılan bezemeler hakkında bilgi verebileceği gerekçesiyle incelemeye alınmıştır. Ele geçen parçaların yaklaşık 889 adedi galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında ele geçmiştir (**Ek 267**). Ele geçen bu küçük parçaların büyük bir bölümünün *scaena frons*'a ait olan mimari bloklardan kırılmış ya da tıraşlanmış parçalar olduğu anlaşılmıştır. Galerilerde ve tiyatronun diğer birimlerinde Korinth başlıkları dışında mimari bezeme kullanılmamış olması, ele geçen eserlerin *scaena frons*'a ait olduğunu savını desteklemektedir.

Bütünlerden tıraşlanan ve tiyatronun mimari plastiğine dair tek kanıt niteliği taşıyan bu küçük taş eserlerin sayıca fazla olması, *scaena frons*'a ait blokların *scaena*'ya yakın olan galeriler ve çevresinde tıraşlandığını göstermektedir. Tıraşlama işleminin neden yapıldığı, galeriler ve çevresinde malzemenin neden yoğun olarak ele geçtiği gibi sorular bazı detayları gözden geçirmeyi gerektirmiştir.

¹²⁷⁰ Tiyatronun genelinde elde edilen sikkelerde yoğun korozyon olduğundan dolayı çok az sikke okunabilmiştir. Aynı durum galerilerde elde edilen sikkelerde de söz konusudur. Buluntu sayısı olarak oldukça fazla sikke olmasından dolayı yalnızca galeri içlerinden çıkan sikkeler temizlenmiştir.

Pagan dini ve kültürü ile yakından ilişkili olan Roma tiyatro sanatı, Hristiyanlık ile birlikte son bulmuştur¹²⁷¹. Elit kesimin eskiye bağlılığını devam ettirmek adına faaliyetlerin varlığını kısa bir süre devam ettirdiği bilinmektedir¹²⁷². Ancak bu ritüellerde pagan kültü ile alakalı çok şey oyunlardan uzaklaştırılmış, bu durum tiyatroları pagan inancı kutsallığından arındırmıştır. MS 393 yılında Theodosius'un Hristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi ile birlikte tiyatrolarda bazı aşırılıkların ortadan kalkmaya başladığı bilinir¹²⁷³. Örneğin Pagan inancı ile tanrılara yapılan şenliklerden bu dönemde vazgeçilmiştir. MS 404 yılında Gladyatör, MS 523 yılında Venationes oyunları kaldırılmıştır. MS 300'lü yıllarda Hristiyanlık dini ile beraber sıkılaştan kilise kuralları, Hristiyanların tiyatroya gitmemesi için caydırıcı hale getirilmiştir. MS 398 yılında tiyatroya gidenlerin aforoz edileceği belirtilmiştir¹²⁷⁴. Hatta oyuncular mesleklerine devam etmeyeceklerine dair söz vermedikleri sürece kilise ayinlerine katılamamıştır. MS V. yüzyılda yavaş yavaş önemini yitirmeye başlayan tiyatrolar MS VII. yüzyılda tamamen ortadan kalkmıştır¹²⁷⁵.

Hristiyanlığın yayılması ile birlikte pagan inancı ile alakalı olan tapınak, tiyatro ve hamam gibi yapılar önemini kaybetmiştir¹²⁷⁶. Nicaea tiyatrosunun da bu dönemde özgün kullanım işlevini tamamladığı görülmektedir. Bizans Dönemi'nde *orkhestra*'nın farklı bir işlevle kullanılmaya başladığı, rigol duvarı içerisinde yer alan İsa ve Meryem fresklerinden¹²⁷⁷ ve üzerindeki kırmızı boya ile yapılmış Haç-Çelenk motifinden anlaşılmakta ve hatta dini amaçlarla kullanıldığı savını desteklemektedir¹²⁷⁸.

Hristiyanlık için önemli merkezlerden biri olan ve özellikle Ekümenik konsilin ilk durağı Nicaea'nın Hristiyanlığın kalbinin attığı yerlerden biri olarak tiyatrosu da değişimden etkilenmiştir. Hristiyanlık dininin tiyatro yapısının içerisinde de kendini göstermesi pagan inancı ile bağlantılı olduğu düşünülen mimari plastik öğelerinin bilerek tıraşlanmış olabileceğini düşündürmektedir.

¹²⁷¹ Denard, ss. 158-159.

¹²⁷² Salzman, s. 123.

¹²⁷³ Brockett, s.81; Ayrıca bkz. Googdy, ss. 136-150.

¹²⁷⁴ Brockett, s.81.

¹²⁷⁵ Ferrero, Minore III, s. 54.

¹²⁷⁶ Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 87.

¹²⁷⁷ Yalman, 28. KST, s.392; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 353; A. K. Öz, Homer, s.86; Kardoruk, s.438.

¹²⁷⁸ Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 348.

Tıraşlama işleminin bu kadar yoğun olmasında diğer üzerinde durulması gereken konu ise taş ocağı olarak kullanılmasıdır. Yaşanan savaşlar ve istilalar nedeni ile acil savunma ihtiyacı, depremler sonucunda yıkılan yapıların tekrar onarılması ve İmparatorların imar politikalarında tiyatronun mimari blokları hammadde olarak kullanılmıştır. Surlarda ve sonraki medeniyetler tarafından inşa edilen birçok yapının temellerinde tiyatro bloklarının kullanıldığı görülmektedir. MS III. yüzyılda yaşanan yıkıcı depremler ve Got istilas, istila sonrası yaşanan kıtlık ve ekonomik kriz gibi olaylar nedeni ile atıl durumda kalan tiyatroda bloklar üzerindeki mimari plastik süslemeler tıraşlanarak kent içerisindeki yapılarda kullanılmıştır.

4.2. SÜTUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ

2015 yılında tiyatronun batısında yer alan galerinin¹²⁷⁹ ortaya çıkmasıyla birlikte aynı galerinin simetriği olabileceği düşünülerek tiyatronun doğusunda kazı çalışmalarına başlanmış ve 2017 yılı itibari ile iki galerinin de kazıları bitirilmiştir¹²⁸⁰. Daha sonraki yıllarda da galeriler ve çevresindeki kazılara önem verilmiş ve çevresindeki mimari örüntü ortaya çıkarılmıştır. 2016 yılında yapılan çalışmalarda tek katlı olduğu düşünülen galerilerin¹²⁸¹, doğu galeride yapılan çalışmalardan sonra iki katlı olduğu anlaşılmıştır¹²⁸².

İmparator Traianus Dönemi'nde¹²⁸³ yapım aşamasında olan tiyatronun hakkındaki en kapsamlı bilgiler, daha önce de belirtildiği gibi, aynı dönemde bölgeye vali olarak atanan Genç Plinius'un mektuplarından¹²⁸⁴ alınmaktadır. MS 111-112

¹²⁷⁹ Özügül, s. 320.

¹²⁸⁰ Ekin-Meriç, 39. KST, s. 288; Ekin-Meriç, 40. KST, s.295.

¹²⁸¹ Ekin-Meriç, 39. KST, Çiz 3.

¹²⁸² A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 7.

¹²⁸³ Schneider, s. 8; Yalman, 9. KST, s. 299; Yalman, 11. KST, s. 302; Yalman, 13. KST, s. 377; Yalman, 14. KST, s.181; Yalman, 12. KST, s. 380; Yalman, 24. KST, s.127; Yalman, 29. KST, s. 37; Yalman, 6. KST, s. 459; Yalman, 3. KST, s. 34; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 339; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s. 9; Ekin-Meriç, Late Roman, s. 69; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3.

¹²⁸⁴ Eyice, Eski Eser, s.9; Evans, s. 171; Yalman, 25. KST, s. 391; Yalman, 26. KST, s. 348; Yalman, 15. KST, s. 425; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 342; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s.9; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3; Pliny, Epistvlarvm Libri Decem, X.39; Pliny, Letters, X. XXXIX, ss. 325-326; Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 39.

yıllarında yapım aşamasında olan¹²⁸⁵ Nicaea tiyatrosu, antik yazarların yapımı ve tarihi hakkında bilgi verdiği tiyatro olması açısından önem taşımaktadır¹²⁸⁶.

Plinius mektubunda galerilerle alakalı bölümü şu şekilde aktarır.

“...Bazı özel kişiler, bu tiyatronun bölümlerinin masraflarını üstlenmişlerdir, bazıları portikoların dikilmesiyle meşgul olmaktadır, cavea'nın üzerini kaplayan galerilerle meşgul olmaktadır, fakat öncelikle tamamlanması zorunlu olan birincil yapı öylece tamamlanmamış olarak durduğundan, bu tasarım ifa edilemez...”¹²⁸⁷

Plinius özel kişilerin masraflarını üstlendiği bu bölümlerin birinci yapı tamamlanmadan icra edilmesinin yanlış olduğundan bahsetmiştir. Ancak İmparator Traianus mektuba şu şekilde cevap verir.

“...Ama, tiyatro bitirildiğinde, özel şahıslardan, tiyatroya ek bina yapacaklarına dair verdikleri sözleri yerine getirmelerini istemelisin...”¹²⁸⁸

İmparator Traianus'un yazdığı cevaptan anlaşıldığı kadarıyla, özel şahısların yapımını üstlendiği bölümlerin bitirilmesi gerektiği üzerinde durmuştur.

Kazılar sonucunda ulaşılan veriler, Plinius mektuplarında bahsi geçen yapılarla örtüşmektedir. Bu da bize yapım aşamasında birçok problem olmasına rağmen tiyatronun ve bahsi geçen özel kişilerin yapımını üstlendiği bölümlerin yapıldığını ya da bu süreçte yapım aşamasının devam ettiğini göstermektedir.

Mektuplarda bahsedilen cavea'nın üzerini kaplayan galeriler ve yanlara yapılan portikoların kalıntılarına 2015 yılı ve sonrasında yapılan kazı çalışmalarında ulaşılmıştır. Cavea üzerini kaplayan galeriler olarak bahsedilen yapı 2017 yılında yapılan kazı çalışmalarına mimari elemanları ve taşıyıcı ayakları ortaya çıkarılan¹²⁸⁹ ve Roma tiyatrolarında *summa cavea*'nın tamamlayıcısı olan sütunlu portikodur. Yan portikolar olarak bahsedilen ise *scaena*'nın doğusunda ve batısında konumlandırılmış sütunlu galerilerdir¹²⁹⁰. Galerilerin tek başına bir yapı ögesi olmadığı, çevresinde yapılan çalışmalarda ortaya çıkan mimari kalıntılardan anlaşılmıştır (**Ek 268-271**).

¹²⁸⁵ Güngör-Alper, s. 62.

¹²⁸⁶ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 8.

¹²⁸⁷ Pliny, Epistylarvm Libri Decem, X.39; Pliny, Letters, X. XXXIX, ss. 325-326; Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 39.

¹²⁸⁸ Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 40; Pliny, Epistylarvm Libri Decem, X.40.

¹²⁸⁹ Ekin-Meriç, 40. KST, s. 296; Ekin-Meriç, 41. KST, ss. 265-284; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 8.

¹²⁹⁰ Özügül, s. 320; Ekin-Meriç, 39. KST, s. 288; Ekin-Meriç, 40. KST, s. 295; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 7.

4.3. SÜTUNLU GALERİLER VE ÇEVRESİ TAŞ ESERLER

Doğu ve Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen blokların tamamı, buluntu numarası verilerek bulundukları plankareye göre isimlendirilmiştir (**Ek 272**). Galeriler ve çevresinde toplamda 363 adet taş eser/mimari blok incelemeye alınmıştır ve bu bloklar küçük parçalardan değil, işlevleri belirlenebilen büyük bloklardan oluşmaktadır. Bu bloklar arasında işlev durumu belirlenemeyen ve Amorf/Profilsiz blok olarak isimlendirilen bloklar, katalog içerisine alınmamıştır. Bunun dışında galeri ve çevresinde ele geçen ancak yapının hangi biriminde kullanıldığı tespit edilemeyen bloklar, diğer başlığı altında değerlendirilmiştir.

İki galeride de ele geçen, galerilere ve çevresindeki mimari örüntüye ait olduğu düşünülen blokların sayıları ve işlev durumları hemen hemen aynıdır. Özellikle Amorf/Profilsiz olarak isimlendirilen ve işlevleri hakkında bilgi almanın imkânsız olduğu blokların iki galeride de oldukça fazla olması, zarar görme oranları açısından aralarında belirgin farklar olmadığını göstermektedir. Ancak iki katlı olduğu saptanan galerilerde ikinci kat hakkında en kapsamlı ve ayrıntılı bilgiler, doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen mimari bloklardan elde edilmektedir.

Doğu sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında toplamda 199 adet mimari bloğa buluntu numarası verilmiştir (**Ek 273**). Numaralandırılan bloklar arasında en büyük oran Amorf/Profilsiz Blok olarak nitelendirilen gruptur. Bloklar arasında 120 adet birinci kata, geriye kalan 79 adet ikinci kata aittir (**Ek 274**).

Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmaları sırasında toplamda 184 adet mimari bloğa buluntu numarası verilmiştir (**Ek 275**). Numaralandırılan bloklar arasında en büyük oran doğu sütunlu galeride olduğu gibi Amorf/Profilsiz Blok olarak nitelendirilen gruptur. Bloklar arasında 122 adet birinci kata, geriye kalan 62 adet ikinci kata aittir (**Ek 276**).

4.3.1. Amorf/Profilsiz Bloklar

Hem doğu hem de batı galeride en büyük yoğunluğa sahip olan bu gruptaki bloklar, hangi amaçla kullanıldıklarını belirlemede önemli etkiye sahip olan bütün

mimari detaylarını kaybettiğinden dolayı işlevleri belirlenememiştir. Doğu sütunlu galeride %30'luk (59 adet) bir dilime sahip olan amorf grubu, batı sütunlu galeride %29'luk (52 adet) bir dilime sahiptir. Söz konusu bloklar hakkında elde edilen tek ayrıntılı bilgi, işlevlerinin anlaşılamamasına rağmen galerilerin hangi katında kullanıldıklarını saptayabilmektir. Galerilerde birinci kattın yapımında çalışmada gri mermer olarak adlandırılan ve Nicaea çevresinde bulunan taş ocaklarından getirildiği düşünülen yerel mermer kullanılırken, ikinci katta sarı/beyaz renkli mermer kullanılmıştır. Bu da söz konusu blokların hangi katta konumlandırıldıklarını anlamada yardımcı olmaktadır.

Batı sütunlu galeride saptanabilen 3 blok, doğu sütunlu galeride de saptanabilen 6 bloğun yapının ikinci katına ait olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda batı sütunlu galeride 49, doğu sütunlu galeride 53 adet blok yapıların birinci katına aittir. Birinci kata ait olduğunu düşündüğümüz blokların sayıca fazla olması, galerileri saran mimari örüntü ile bağlantılıdır. Söz konusu gri mermer bloklardan hangilerinin galeriye ya da çevresindeki yapılaşmaya ait olduğu işlevleri belirlenemediğinden, kesin çizgi ya da oranlarla ayıramamaktadır. Blokların temel seviyesine ait oldukları düşünüldüğünden sütunlu galerilerin birinci katı içerisine alınarak oranlanmıştır. Bu yüzden galerilerin birinci katında yer alan Amorf/Profilsiz blokların oranı oldukça fazladır.

Tiyatro yapımından itibaren yaklaşık 200 yıl kullanılmıştır¹²⁹¹. Tahrip olan blok sayılarının, işlevleri belirlenen diğer bloklara göre fazla olmasında özgün kullanım sürecinin bitmesinden sonra yaşanan sosyal, ekonomik, politik olaylar ve doğa olayları etkili olmalıdır.

¹²⁹¹Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 352.

Özgün kullanım sonrasında meydana gelen Got istilası¹²⁹², özellikle depremler¹²⁹³, Arap akınları¹²⁹⁴, Harçlı seferleri¹²⁹⁵, Roma sonrasında Bizans, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı gibi kent çevresindeki medeniyet değişimleri, tiyatronun ciddi şekilde zarar görmesine neden olmuştur. Söz konusu yıkımlarla alakalı tiyatronun durumunun nasıl olduğu konusunda antik kaynaklardan ayrıntılı bilgi alınamasa da çevresinde yer alan yapıların bundan etkilenmesi ve tıraşlanan küçük mimari plastik eserler gibi Amorf/Profilsiz blokların sayıca fazlalığı bundan etkilendiğini düşündürmektedir.

Roma Dönemi içerisinde kenti etkileyen en önemli olaylardan biri de MS 257/258 yılında hemen hemen bütün Mysia ve Bithynia kentlerini etkileyen Got saldırılarıdır¹²⁹⁶ ve Nicaea kenti de bu saldırıda yağmalanmıştır.¹²⁹⁷ Saldırıları nedeniyle hayalet şehir haline dönüşen kentte¹²⁹⁸, ekonomik kriz ve kıtlık başlamıştır. Pax Romana ile önemini kaybeden sur yapımı bu dönemde ivme kazanmıştır. Özellikle Valerianus (MS 253-260), Gallienus (MS 253-268), Macrianus (MS 260-261), Quietus (MS 260-261) ve Claudius Gothicus (MS 268-270)¹²⁹⁹ dönemlerinde sur yapımının devam ettiği sikkelerin arka yüzlerinde yer alan sur betiminden ve kapılarda ele geçen yazıtlardan¹³⁰⁰ anlaşılmaktadır. Acil savunma ihtiyacı ile başlayan sur yapımında kriz ve kıtlık ortasında maliyeti düşürmek için en yakın yapıya, yani tiyatroya yönelim sürpriz görünmemektedir. MS IV. yüzyıl ve sonrasında tiyatro içerisindeki geç dönem yapılaşmasında tiyatronun özgün malzemesinin kullanılması,

¹²⁹²Ridley, s. 558; Magie, s. 704; M. A. Kaya, Galatlar, s.145; Olmstead, s. 411; Savaş, s.13; Demirci, s.8; S. Şahin, ITH, s. 16; S. Şahin ve Merkelbach, ss. 7,15,21; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85.

¹²⁹³Depremler ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, ss.131-151; Doğanç, Depremler, ss. 119-130; Demirkent, Afetler, ss. 51-65; Doğanç, Depremsellik, ss. 61-66; Kaçar, Toplumsal, ss. 24-25; Ross ve diğerleri, ss. 763-767; S. Şahin, Bithynia Depremleri, ss. 1-16; Cenk Yaltırak ve Korhan Erturaç, Okan Tüysüz, Kezban Saki Yaltırak. "Marmara Denizinde Tarihsel Depremler: Yerleri, Büyüklükleri, Etki Alanları ve Güncel Kırılma Olasılıkları", **Türkiye Kuvaterneri Çalıştayı IV**, İTÜ Avrasya Yerbilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2003, ss. 174-180.

¹²⁹⁴Bingöl, s.4; Savaş, s.15; Ş. Uçar, ss.65-83; Yalman, 26. KST, s. 348; Eyice, Eski Eser, s.10-11; Yalman, 24. KST, s.127; Ostrogorsky, s.147; Peschlow, Churches, s. 216; Yalman, 6. KST, s. 463.

¹²⁹⁵Schneider, ss. 3-4; Demirkent, I. Kılıçarslan, ss.23-28; Runciman, ss.135- 138; Altun, s.350; Demirkent, Siege, s. 121; Yalman, 24. KST, ss.127-128; Yalman, 25. KST, ss. 391-392; S. Şahin, ITH, s. 13; Ekin-Meriç, Bursa, s.11; Mango, s. 107.

¹²⁹⁶ Bingöl, s.4; Savaş, s.15; Kulunyar, s.1; S. Şahin ve Merkelbach, ss. 21-22.

¹²⁹⁷Ridley, s. 558; Magie, s. 704; M. A. Kaya, Galatlar, s.145; Olmstead, s. 411.

¹²⁹⁸ Savaş, s.13; Demirci, s.8.

¹²⁹⁹ S. Şahin, ITH, s. 11.

¹³⁰⁰ S. Şahin, Inschriften, Nr. z 1, 12; S. Şahin, ITH, ss. 11,17.

sur yapımında tiyatroya yönelim düşüncesini güçlendirmektedir. Bu da mimari blokların zarar görmesini ve neden sayıca fazla olduklarını açıklar niteliktedir.

Roma İmparatorluk Dönemi ve akabinde yaşanan depremler kentte en fazla zarar veren olaylar arasında yer almaktadır. Deprem bölgesinde yer alan Bithynia bölgesi, özellikle MS IV.-VII. yüzyıllar arasında şiddeti VIII-IX olan yıkıcı depremler geçirmiştir. Kentte büyük zarar veren bu depremlerde, Bizans öncesinde yapılan birçok yapı kullanılmaz duruma gelmiş, hatta bu yapılara ait bloklar tekrar kullanılmak üzere İstanbul'a taşınmıştır¹³⁰¹. Depremden zarar gören tiyatro bloklarının kent içerisindeki yapılarda da kullanıldığı bilinmektedir. Bu da tiyatro içerisindeki blokların tahribini hızlandırmış ve Amorf/Profilsiz blokların sayıca fazlalaşmasına neden olmuştur.

Kentte, Justinianus Dönemi, yapı programı açısından yoğun bir dönem olmuştur¹³⁰². Kentte dahil edilen birçok yapının yanında surlarda da onarımlar yapılmıştır¹³⁰³. Justinianus Dönemi (MS 527-565) onarımlarını, Arap akınlarının başlamasıyla¹³⁰⁴ acil güvenlik ihtiyacından III. Leo (MS 717-741) ve V. Konstantinus (MS 741-775) Dönemi'nde yapılan onarımlar izlemiştir. Bu dönemde tiyatroya ait kesme taşlar yerinden söktürülerek surlara taşınmış ve yapımında tiyatroya ait bloklar kullanılmıştır¹³⁰⁵.

Arap akınları sonrasındaki süreç Haçlı Seferleri'nin başlaması ile devam etmiştir. Haçlı seferleri sebebi ile Laskarisler (1254-1258) Dönemi'nde sur duvarları güçlendirilmiş ve tiyatrodan sökülen kesme taşlarla, surların önüne bir duvar ve gerekli yerlere yeni burçlar yapılmıştır¹³⁰⁶. Bugün bütün görkemi ile ayakta duran surlar üzerinde Roma tiyatrosuna ait olan bloklar izlenebilmektedir. Kenti ziyaret eden

¹³⁰¹Eyice, Eski Eser, s.10.

¹³⁰²Bosch, İzmit, s.39.

¹³⁰³Schneider, s. 2. Ayrıntılı bilgi için bkz. Boyana, Dionysos, s. 45; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 349; Ekin-Meriç, Late Roman, s. 70.

¹³⁰⁴Ostrogorsky, s.147; Peschlow, Churches, s. 216; Yalman, 6. KST, s. 463.

¹³⁰⁵Schneider ve Karnapp, s. 49; Yalman, 4. KST, s. 233; Yalman, 25. KST, s. 391; Yalman, 26. KST, s. 348; Yalman, 10. KST, s.341; Yalman, 3. KST, s. 34; Yalman, 5. KST, s. 220; Yalman, 6. KST, ss. 463; Yalman, 8. KST, s. 234; Yalman, 9. KST, s. 302; Yalman, 24. KST, s.127; Ekin-Meriç, Bursa, s.11; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 349.

¹³⁰⁶Eyice, Eski Eser, s.14; Yalman, 24. KST, s.127; Yalman, 25. KST, ss. 391-392; Foss, Byzantine Capital, s. 224.

gezinler de genellikle surlar üzerinde kullanılan bu devşirme bloklardan bahsetmiştir¹³⁰⁷.

Blokların işlevlerinin belirlenememesindeki etkenlerden birisi de söz konusu tarihsel olayların verdiği zararlar yanında Hristiyanlığın geniş coğrafyaya yayılmasıdır. Özellikle Hristiyanlığın yayıldığı dönemde pagan inancı ile alakalı olan tapınak, tiyatro ve hamam gibi yapıların önemini kaybettiği bilinmektedir¹³⁰⁸. Söz konusu dönemde pagan inancı ile ilişkilendirilen özellikle üzerinde bezemelerin bulunduğu Korinth başlıkları, arşitrav frizleri, plaster sütunlar üzerindeki bezeme detaylarının bilerek tıraşlandığı gözlemlenmiştir. Galeri çevresinde yapılan kazılarda tıraşlanan malzeme sayısının oldukça fazla olması bunu savı destekler niteliktedir¹³⁰⁹. Bu da mimari detaylarını kaybeden blokların işlevlerini belirleme konusunu imkânsız kılmaktadır.

MS XIII. yüzyıl sonu ile MS XIV. yüzyıl başlarında Türkmenlerin Batı Anadolu içlerine girerek Bizans'ın ait olduğu topraklarda beylikler kurmaya başlaması ile birlikte, İznik Osmanlı hakimiyetine girer. İznik'in ele geçirilişinin hemen ardından başlatılan ve Orhan Bey'in özel ilgisi ve desteği ile yürütülen yapılandırma süreci¹³¹⁰, İznik içerisinde bulunan birçok antik yapının taş ocağı olarak kullanılmasına sebep olmuştur. Roma tiyatrosu bu seferde Osmanlı'nın yapı programı içerisinde hammadde kaynağı olarak kullanılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin atıldığı Kurtuluş Savaşı sırasında iki defa Yunan işgaline uğrayan İznik'te bu işgaller sırasında Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve gerekse Osmanlı Dönemi'ne ait birçok tarihi eser harap edilmiştir¹³¹¹. 1922 Mübadele Dönemi ve sonrasındaki yıllarda İznik'te yaşayan Rum vatandaşların ayrılmasıyla birlikte, tarihi yapılara onarılamaz zararlar verilmiştir¹³¹². Nicaea tiyatrosu da bu süreçte zarar gören yapılardan biri olmalıdır.

Yaşanan tarihsel süreç içerisinde tiyatronun zarar payı her medeniyet, her savaş, her deprem ve her istilada katlanarak devam etmiştir. Antik Çağ içerisindeki ve

¹³⁰⁷Leake, s. 11.

¹³⁰⁸Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 87.

¹³⁰⁹Tıraşlanan küçük mermer eserler ve Amorf/Profilsiz blokların sayıca fazla olmasının nedeni evreler ve kazılar başlıkları altında ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

¹³¹⁰Demirci, s.11.

¹³¹¹Yalman, Nicaea, s. 9.

¹³¹²Schneider'in (1943) geldiği zamana kadar sağlam kalan ve muhteşem tavan mozaiklerine sahip olan Koimesis Kilisesi bunlardan biridir. Bkz. Eyice, Eski Eser, s.21.

sonrasındaki yapılarda kendinden öncekinin taş ocağı görevini üstlenmesi, yapılar üzerindeki zararı fazlalaştırmıştır¹³¹³ ve tiyatroda bu yapılardan birini oluşturmaktadır. Özellikle Bizans ve Osmanlı Dönemi'nde spolia kullanımı Nicaea'da oldukça yoğunur¹³¹⁴. Surlar üzerinde ve kent içerisindeki yapılarda yapılan araştırmalarda çok sayıda bezeme detayları tıraşlanmış bloğa rastlanmıştır. Roma Nicaea'sında sonraki medeniyetler tarafından inşa edilmiş Ayasofya kilisesi, Koimesis Kilisesi, Mahmut Çelebi Cami, Yakup Çelebi Zaviyesi'nde, Nilüfer Hatun İmareti'nde ve surlarda bilhassa temellerde tiyatroya ait yüzlerce kesme taş kullanılmıştır¹³¹⁵. Yapım aşamasında bezemeye sahip bloğun söz konusu bezemelerinin tıraşlanmasının ardından yeni yapı için uygun olan kesme düz bloğun elde edilmesi, zarar payını katlamıştır. Amorf/Profilsiz Blok olarak adlandırılan blokların ve tıraşlanmış bezeme parçalarının yoğunluğu söz konusu dönemlerdeki olayların tiyatroya olumsuz etkisini gösterebilecek somut örneklerdir.

4.3.2. Postamentler

Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde sıklıkla kullanılan postamentler, yapının bütünselliği içerisinde görselliği bozmamak adına, sütunları yükseltmek yerine sütun altlığının yükseltilerek cephe mimarisinin anıtsallığı artırmak amaçlı yapılmıştır¹³¹⁶. Cephe mimarisinin anıtsallaştırılmasında önemli etkiye sahip olan postamentler, Nicaea tiyatrosunda da kullanılmıştır.

Galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında hem galeriler hem de çevresindeki yapılaşma ile bağlantılı olabilecek 17 adet postament ele geçmiştir. Bu postamentlerden 12 adedi batı sütunlu galeri ve çevresine (**Kat. No. BSG 2, 11, 20, 25, 55, 75, 81, 83, 104, 112, 116, 117**), 5 adet doğu sütunlu galeriye (**Kat. No. DSG 28, 68, 70, 89, 105**) aittir.

Gri yerel mermer kullanılarak yapılan postamentlerin tam korunan (**Kat No. BSG 20, 25, 55, 104**) ve bir kısmı korunan (**Kat. No. BSG 75,83; DSG 28,68**)

¹³¹³Bosch, İzmit, s.39; Yalman, 9. KST, s. 302.

¹³¹⁴Barsanti, s. 269.

¹³¹⁵ Yalman, 15. KST, s. 427; Yalman, 4. KST, s. 233; Özügül, s. 317; Yalman, 24. KST, s.128.

¹³¹⁶ Alp, Psidia Bölgesi, s. 18.

örneklerinin yanında genellikle postamentlerden geriye alt kaide bölümleri (**Kat. No. BSG 2, 11, 81, 112, 116, 117; DSG 70, 89, 105**) kalmıştır.

Alt çapı 1,8 m olan postamenlerin yuvarlak kaide yükseklikleri yaklaşık 0,32 m, sekizgen gövde 0,80 m, sekizgen gövdeye uyum sağlamış sekizgen üst kaide 0,24 m'dir. Sekizgen üst kaidenin çapı ya da genişliği ise yaklaşık 0,97 cm olan postamentlerin yüksekliği 1,36 m'yi bulmaktadır. İyi korunan örnekler incelendiğinde alttan üste doğru sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal, düz şerit, sekizgen gövde, düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Doğu ve batıda ölçü ve mimari detaylar karşılaştırıldığında iki galeri arasında bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Hem doğu hem de batı galeride ele geçen postamentlerin arasında korunan ve sayıca en fazla örnek batı sütunlu galeride ele geçmiştir. Genellikle kırık örnekler ele geçen doğu sütunlu galeride stylobat ile birleşen yuvarlak kaide çaplarının batı sütunlu galeri ile aynı ölçülerde olması, iki galeride de benzer ölçülerde postamentlerin kullanıldığını göstermiştir.

Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçen postamentler arasında iki örnek diğerlerinden farklılık göstermektedir. Postamentlerden biri (**Kat. No. BSG 2**) galeriye kuzey güney yönlü paralel olarak uzanan ve tiyatronun batısında bulunan stylobat seviyesindeki duvar üzerinde ele geçmiştir ve diğer örneklerde olduğu gibi yerel gri mermerden değil konglomeradan yapılmıştır. Bu postament batı sütunlu galeriye değil, galeri üzerindeki postamentlerle paralel aynı aksta olan duvara ait olmalıdır.

Diğer postament (**Kat. No. BSG 55**) galeri içerisinde ele geçen diğer 17 postament ile karşılaştırıldığında sekizgen gövde üzerinde yüzey düzeltme işleminin son aşamadan bir öncesinde bırakıldığı gözlemlenmiştir. Söz konusu postamentin çevresinde ele geçen sütunların bir yere yaslanması için arkalarında düz bir alanın bırakılması (**Kat. No. BSG 5, 8, 15**) da galerinin bu bölümünün kapalı ya da yapıya girildiğinde göze çarpmayan bir alanda bulunduğunu düşündürmüştür. Postament ve çevresinin büyük çoğunluğu sit alanı olarak belirlenen alanda çit dışında kaldığından, bu bölümde kazı çalışmaları genişletilememiştir. Çalışmalar sırasında elde edilen veriler bu bölümdeki yapılaşmayı anlamamızda yeterli veriye sahip değildir. Kazı çalışmalarının daha sonraki yıllarda yapılacak olan kamulaştırma ile çit dışına

genişletilmesi halinde, bu bölümdeki veri azlığı nedeni ile cevaplanamayan sorular cevaplanabilecektir.

Roma İmparatorluk Dönemi boyunca tiyatro, nympheum, tapınak, bazilika, agora, sütunlu cadde gibi halka açık kamu yapılarında yoğun olarak kullanılan postamentler kare, yuvarlak ya da çokgen şekilleri ile çeşitlilik göstermektedir. Söz konusu çeşitlilik içerisinde kullanılan en yaygın form kare şeklindeki postamentlerdir. Ancak sekizgen ya da çokgen postamentler tiyatro, tapınak ve nympheum gibi yapılarda sıklıkla kullanılmıştır¹³¹⁷.

Nicaea tiyatrosu doğu ve batı sütunlu galerilerinde kullanılan ve çok yaygın kullanılmayan çokgen örnekler, Anadolu sınırları içerisinde Hierapolis tiyatrosunda *scaena frons*’ta¹³¹⁸, Ephesos Traianus Çeşmesi’nin ikinci katında¹³¹⁹, Aphrodisias güney agoranın güneybatı köşesinde¹³²⁰, Termessos N1 Tapınağı ön cephesinde¹³²¹, Kremna Antonius Pius Tapınağı ön cephesinde¹³²², Perge’de çeşme yapısının ön cephesinde¹³²³, Miletos stadionu güney girişinde¹³²⁴, Anadolu dışında da Bostra’da

¹³¹⁷ Alp, Psidia Bölgesi, s. 19.

¹³¹⁸ Türkmen, Lev. 48.1-2; Giorgio Sobra, “The Analysis of the Fragments from the Scaena Frons of the Theatre in Hierapolis”, **Restoration and Management of Ancient Theaters in Turkey: Methods, Research, Results**, (Ed. Flippo Masino, Paolo Mighetto, Giorgio Sobra), Proceedings of the Hierapolis International Symposium Karahayıt-Pamukkale (Denizli), Lycus River Hotel 7th-8th of September 2007, Universite Der Salento Scuola Di Specializzazione in Beni Archeologici, Dinu Adamesteanu, Archeologia Storia II, 2012, s. 187, Fig. 5, 9, 10.

¹³¹⁹ Ursula Quatember, **Das Nymphaeum Traiani in Ephesos**, Forschungen in Ephesos Band XI/2, Österreichischen Archäologischen Institut, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften in Wien, 2011, Taf. 5.2; 67.1; Reinhard Köster, **Die Bauornamentik von Milet**, Die Bauornamentik Der Frühen und Mittleren Kaiserzeit, Teil I, Deutsches Archäologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, New York, 2004, Taf. 112.1.

¹³²⁰ Philip T. Stinson, **The Civil Basilica of Aphrodisias in its Local and Wider Settings**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), New York University, Institute of Fine Arts, 2007, (Local and Wider), Pl. 4.12.

¹³²¹ Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Aydın Erön, **Anadolu’da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, s.130, Şek. 2.a; Onur Gülbay, **Anadolu’da İmparator Hadrianus Dönemi İmar Faaliyetleri**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2009, Şek. 155; D. S. Robertson, **Greek and Roman Architecture**, Cambridge University Press, 1959, s. 228, Fig. 98.

¹³²² Kübra Aslan, **Anadolu’da Antoninler Dönemi Mimarisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2015, s.109, XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64.

¹³²³ Caroline Williams, **The Development of Monumental Street Architecture With Special Emphasis on Roman Asia Minor**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of London Institute of Archaeology Library, 1979, (Monumental Street), Pl. 7.b.

¹³²⁴ Armin Von Gerkan, **Das Stadion**, Milet, Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Band II, Heft I, Vereinigung Wissenschaftlicher Verleger Walter De Gruyter, Berlin und Leipzig, 1921, (Stadion), Taf. V, VII.

çeşme yapısının ön cephesinde¹³²⁵, Leptis Magna Severuslar Bazilikası apsisi içerisinde¹³²⁶, Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölümünde¹³²⁷ görülmektedir.

Söz konusu örneklerin çoğu Nicaea örneklerinden farklı olarak Attik-Ion kaidesi ile birlikte işlenmiş, yayvan basık ve oldukça alçak gövdelidirler ve bu tip Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde sıklıkla kullanılmıştır¹³²⁸. Yükseklik olarak oldukça alçak olan postamentler arasında Nicaea ile benzer yüksekliğe sahip olan örnekler, Anadolu dışında bulunan Leptis Magna'da Severuslar bazilikasının¹³²⁹ apsisinde ve Bostra çeşmesinin ön yüzünde¹³³⁰ yer almaktadır.

Nicaea tiyatrosunda ele geçen postamentlerin Anadolu ve Anadolu dışındaki örneklerden en büyük farkı stylobat ile birleşen kaide bölümünün sekizgen gövdeye uyum sağlamayarak yuvarlak şekilde yapılmasıdır. Bu özelliği ile söz konusu örneklerinden tamamından farklılık göstermektedir.

Kaidede yer alan alttan üste doğru sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal, düz şerit gibi mimari detaylar ile Attik Ion kaidesi ile birleşen ve alttan üste doğru sırasıyla düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detaylar Hierapolis *scaena frons* 'ta kullanılan postamentler¹³³¹ ile benzemektedir. İki örnekte de kesitlerde çok sayıda mimari detay göze çarpmaktadır. Diğer örneklerde alt ve üst kaidelerde düz şerit, meyilli/şevli şerit gibi doğrusal detaylar dışında ayrıntılı mimari özellikler görülmemektedir.

Yaygın tip olarak bilinen kare formlu postamentler profillerde yer alan mimari detaylar göz önüne alındığında standartlaşmış bir formun varlığından söz etmek zor değildir. Ancak sekizgen örneklere bakıldığında bu standartlaşmanın dışına çıkıldığı görülmektedir. Özellikle yayvan ve basık form dışında, Nicaea örnekleri gibi yüksek formda yapılan ve Attik Ion kaidesi ile birlikte işlenmeyen postamentlerin kesitlerinde

¹³²⁵ Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscape, ss. 156, 190.

¹³²⁶ Roger B. Ulrich ve Caroline K. Quenemoen, **A Companion to Roman Architecture**, Wiley Blackwell, 2014, (Companion), s. 96, Fig.5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Antonino di Vita, "Leptis Magna: Die Heimatstadt Des Septimius Severus in Nordafrika", **Antike Welt**, Cilt: 27, Sayı:3, 1996, s. 180, Abb.18.

¹³²⁷ Aşkın Özdeğir, **Perge'nin MS 1-2 Yüzyıllardaki Gelişimi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008, Lev. 49. 9-10.

¹³²⁸ Alp, Psidia Bölgesi, s. 18.

¹³²⁹ R. B. Ulrich ve Quenemoen s. 96, Fig.5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18.

¹³³⁰ Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscape, ss. 156, 190.

¹³³¹ Türkmen, Lev. 48 1-2; Sobra, s. 187, Fig. 5, 9, 10.

oldukça fazla mimari detay izlenmektedir. Bu durumda özellikle sekizgen postamentlerin yapımında ortak bir dilin olmadığını ve bölgeye, yapıya ya da mimara göre farklılıklar gösterdiğini söylemek yanlış olmaz.

4.3.3. Sütunlar

Doğu ve batı galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında toplamda 45 adet sütun parçası ele geçmiştir. İki katlı olarak planlanan ve yapılan galerilerde alt katta bulunan konglomeradan yapılmış sütunlar iki parça halinde yarısı yivli (**Kat. No. BSG 16, 41, 85, 93, 95, 108, 113, 114, DSG 54, 55, 97, 125**) ve diğer yarısı yivsiz (**Kat. No. BSG 5, 8, 9, 15, 18, 26, 27, 40, 60, 61, 79, 107; DSG 59, 60, 61, 64, 108, 120**) şekilde yapılmıştır. Sade ve düz şekilde yapılan ikinci kat sütunlarının (**Kat. No. BSG 13, 44, 47, 49, 110; DSG 15, 18, 25, 30, 98, 100, 101, 106, 115, 126**) yapımında sarı/beyaz mermer kullanılmıştır.

Yivsiz olan düz sütunlar postamentle buluşan alt bölümü oluşturmaktadır. Büyük çoğunluğu kırık olan parçalar arasında kaidesi korunan birkaç örnekte (**Kat. No. BSG 5, 61, 79; DSG 61, 120**) alt kaide ölçüleri 73/4 cm arasında değişmektedir. Kaide detayında düz şerit mimari detayı izlenebilmektedir. Alt çapı 74 cm olan sütunlarda kırık gövde parçaları dikkate alındığında (**Kat. No. BSG 8, 9, 18, 26, 27, 40, 60, 107; DSG 59, 60, 61, 64, 108, 120**) gövde ölçüleri 0,70-0,68 m arasında değişmektedir. Sütunun diğer parçasını oluşturan ve Korinth başlığı ile birleşen yivli sütunlarla hangi çap ölçüsünde birleştiği korunan parça olmadığından dolayı bilinmemektedir. Ancak postament ile birleşen düz konglomera bölüm 0, 74 m'lik kaide ölçüsü ile başlayarak 0, 68 m'ye kadar daralmaktadır.

Postamentle birleşen düz konglomera sütunlarda korunan parçalar arasından batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazılarda ele geçen birkaç örnek (**Kat. No. BSG 5, 8, 15**) diğer bütün örneklerinden farklı bir özellik göstermektedir. Alt kaide de düz şerit bölümü oldukça yüksek olan sütunun, arka cephesi bir yere yaslanması için düz şekilde bırakılmıştır. Aynı yerde postament başlığı altında anlattığımız ve türdeşlerinden farklılık gösteren bir postamentte (**Kat. No. BSG 55**) yüzeyde düzeltme işlemleri son aşamaya getirilmemiştir. Özensiz yapılan bu bölüm yapının görünmeyen yerinde kalıyor olmalıydı ya da batısında bulunan ve batı sınırı oluşturan duvar

kalıntısı ile bağlantılıydı. Ancak söz konusu alan daha öncede belirtildiği gibi sit alanı olarak belirlenen alanın dışında kalmaktadır. Kazı çalışmalarının daha sonraki yıllarda yapılacak olan kamulaştırma ile çit dışına genişletilmesi halinde, bu bölümdeki sorular cevaplanabilecektir.

Nicaea tiyatrosunda olduğu gibi konglomera düz sütunlar Roma İmparatorluk sınırları içerisinde tiyatrodan sütunlu caddeye kadar birçok yapıda kullanılmıştır. Özellikle sütunların yapımında kullanılan konglomera, anıtsal cephe mimarisindeki sütunların yapımında sıklıkla görülmektedir. Augusta Emerita/Merida¹³³², Leptis Magna¹³³³, Sabratha¹³³⁴, Gerasa¹³³⁵, Palmyra¹³³⁶, Hierapolis¹³³⁷ tiyatrolarının *scaenae frons*'unda Nicaea tiyatrosunda olduğu gibi düz konglomera sütunların kullanıldığı görülmektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'nde sevilerek kullanılan bu tip konglomera sütunlar aynı zamanda Perge¹³³⁸, Ephesos¹³³⁹, Laodikeia¹³⁴⁰, Apameia¹³⁴¹ gibi kentlerin sütunlu caddelerinde ve Ephesos Celsus Kütüphanes'inde de¹³⁴² görülmektedir.

Birinci kat sütunlarının Korinth başlığı ile birleşen ikinci bölümünü oluşturan konglomeradan yapılan yivli sütunlar batı sütunlu galeri ve çevresinde toplamda 8 adet (**Kat. No. BSG 16, 41, 85, 93, 95, 108, 113, 114**), doğu sütunlu galeri ve çevresinde toplamda 4 adet (**Kat. No. DSG 54, 55, 97, 125**) ele geçmiştir.

Söz konusu sütunlar alt bölümü oluşturan düz konglomera parçaları gibi oldukça zarar görmüştür. Korunan ve Korinth başlığı ile birleşen astragal detaylı

¹³³² Pedro Mateos Cruz, "Escenio Del Teatro Romano De Merida", **La Scaena Frons Del Teatro Romano De Merida**, (Ed. Pedro Mateos Cruz), Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, s. 55, Fig.14; Rocio Ayerbe Velez, "Las Ultimas Excavaciones Arqueologicas En La Escena", **La Scaena Frons Del Teatro Romano De Merida**, (Ed. Pedro Mateos Cruz), Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, s. 76, Fig. 1.

¹³³³ Bejor, La Decorazione, s. 39.2; Vita, s. 177, Abb.10.

¹³³⁴ Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2, 4-5.

¹³³⁵ Frank B. Sear, "The Scaenae Frons of the Theater of Pompey", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 97, Sayı:4, 1993, (Theater of Pompey), s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13.

¹³³⁶ Frezouls, Pl. VI.2.

¹³³⁷ Machteld J. Mellink, "Archaeology in Anatolia", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 91, Sayı: 1, 1987, (Anatolia), s. 29, Fig.36.

¹³³⁸ Williams, Monumental Street, Pl. 7. a; Giorgio Bejor, **Vie Colonnate**, (Ed. Giorgio Bretschneider), Paesaggi Urbani Del Mondo Antico, Supplemanti Alla RdA, 22, 1999, (Vie Colonnate), XI.1.

¹³³⁹ Bejor, Vie Colonnate, X.1.

¹³⁴⁰ Bejor, Vie Colonnate, VIII.2

¹³⁴¹ Bejor, Vie Colonnate, II.2.

¹³⁴² Edmund Thomas, **Monumentality and the Roman Empire**, Architecture the Antonine Age, Oxford University Press, 2007, s. 9.5.

bölümlerde yani üst kaide (Kat. No. BSG 16, 41, 95, 113, 114) çap ölçüleri 0,65-0,61 m arasında değişmektedir. Bu da Korinth başlıkları çaplarının da benzer ölçülerde olması başlık ve sütunun birbirleri ile uyumlu olduklarını göstermesi açısından önem taşımaktadır. Düz konglomera sütun ile birleşen alt gövdenin ölçüleri 0,67-0,65 m arasında değişmektedir. Alt düz parçayla birleşen bu bölümde korunan örnek olmadığından dolayı hangi ölçülerde alt bölümdeki sütunlarla birleştiği bilinmemektedir. Ancak Konglomera düz parçalarda korunan gövde bölümlerinden alınan ölçüler ile yivli sütunların gövde bölümlerinden alınan ölçüler birbirleri ile uyumludur.

En iyi korunan sütunlardan biri (Kat. No. BSG 16) diğerlerinden farklılık göstermektedir. Konglomera düz sütunların bazılarında (Kat. No. BSG 5, 8, 15) olduğu gibi bu yivli sütunun da yapının bir bölümüne ya da farklı bir yapıya yaslanması için arkası düz bırakılmıştır. Yivli sütun diğer düz sütunların bulunduğu alanda ele geçmiştir. Ancak daha önce postament ve düz konglomera sütun bölümlerinde bahsedildiği gibi söz konusu alan çit sınırı dışına çıktığından, yapının bu bölümünde neden bu şekilde mimari bir detayın yer aldığı cevaplanamamıştır. Batı sütunlu galerinin kuzeybatı köşesinde yer alan bu alanda söz konusu detaylar Roma İmparatorluk Dönemi'nde tiyatronun yapım aşamasında yapılmış bir özellik olabileceği gibi, kullanım evresi bittikten sonra tiyatro içerisinde hemen hemen her bölümde görülen geç dönem eklemeleri ile de bağlantılı olabileceği düşünülmüştür. Nitekim tiyatro MS III. yüzyıl sonrasında kullanım evresini bitirmesinin ardından yeni bir yapılaşma ile farklı bir işlev kazanmıştır. Bu süreçte galerilerin ve çevresindeki mimari örüntünün durumları hakkında ayrıntılı bilgi kaynaklarda yer alamamaktadır.

Çap bilgilerinin alınabildiği bütün örnekler (Kat. No. BSG 16, 41, 95, 113, 114) batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmiştir. Bu sütunlar dışında geri kalan parçaların çoğu (Kat. No. BSG 85, 93, 108, DSG 54, 55, 97, 125) gövdeye aittir ve çap ölçüleri alınamayacak kadar zarar görmüştür.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde konglomeradan yapılan düz sütunlar gibi yine konglomeradan yapılan yivli sütunların da sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

Falerone¹³⁴³ ve Metellinum tiyatrolarında¹³⁴⁴, Leptis Magna¹³⁴⁵, Arles¹³⁴⁶, Sabratha¹³⁴⁷ tiyatrolarının *scaenae frons*'unda, Patara¹³⁴⁸ tiyatrosunda *scaena* 'nın arkasında yivli konglomera sütun örneklerine rastlanır. Tiyatrolar dışında Laodikeia agorasında doğu portikte¹³⁴⁹ ve komşu kent Nicomedia'nın liman yakınlarında¹³⁵⁰ da konglomera yivli sütunlar kullanılmıştır. Konglomera düz örneklerde görüldüğü gibi, imparatorluk içerisinde birçok yapıda konglomera yivli örneklerin kullanıldığı görülmektedir.

Postamentle birleşen konglomera düz sütun parçaları ve Korinth başlığıyla birleşen konglomera yivli parçaların birleştirilmesi ile oluşturulmuş olan birinci kat sütunları 0,74 m'lik bir çapla başlayarak yaklaşık 0,63 m'lik bir çapla bitmektedir. İki bölümden oluşan sütunlarda yüksekliklerin ne kadar olduğunu çalışmalar sırasında tam parçaların bulunmaması nedeni ile bilinmemektedir. Ancak Vitruvius bir sütunun yüksekliğinin çapının 8 katı olması gerektiğinden bahsetmektedir. Vitruvius'un bu teorisine göre (74x8:5,92) sütunların yüksekliği yaklaşık 6 m olmalıdır. Ancak Vitruvius oranlarının her yapıda kullanılmadığı ve istisnai örneklerin de olduğu unutulmamalıdır.

Konglomera düz sütunlar Roma İmparatorluğu'nun sınırları içerisinde yer alan bütün antik kentlerde sevilerek kullanılmıştır¹³⁵¹. İlk örneğinin Magnesia kenti agorası doğu stoa portikosunda görülen yivlerin açılmadan bırakıldığı sütunların ise Anadolu'da sık rastlanan bir grup olmadığı üzerinde durulmuştur¹³⁵². Ancak düz ve yivli parçaların birleştirilerek oluşturulduğu sütun tipinin özellikle tiyatro yapılarında sevilerek kullanıldığı söylemek yanlış olmaz.

¹³⁴³Gilberto Montali, "I Fratelli De Minicis E La Riscoperta Del Teatro Di Falerone:Spigolature Architettoniche", **I Fratelli De Minicis Storici, Archeologi e Collezionisti Del Fermano**, Atti Del Convegno Di Studi Fermo, Sala Del Consiglio Comunale 26 Settembre 2014, Ancona-Fermo, Deputazione Di Storia Patria Per Le Marche Studie E Testi 35, 2015, Fig.10-11.

¹³⁴⁴Pedro Mateos ve Yolanda Picado, "El Teatro Romano De Metellinum", **Madriider Mitteilungen**, 52, 2011, Taf. 22. a.

¹³⁴⁵Bejor, La Decorazione, s. 39.2.

¹³⁴⁶Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6.

¹³⁴⁷Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2, 4-5.

¹³⁴⁸Alanyalı, Patara, s.10, Res. 4.

¹³⁴⁹Celal Şimşek, 'Laodikeia Antik Kenti'nde Yapılan Çalışmalar', **Colloquium/Anatolicum**, Anadolu Sohbetleri, Institutum Turcicum Scientiae Antiquitatis/Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, XII, 2013, s. 36, Fig. 23.

¹³⁵⁰Machteld J. Mellink, "Archaeology in Asia Minor", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 80, Sayı:3, 1976, (Asia Minor), Fig.40.

¹³⁵¹Alp, Psidia Bölgesi, s. 21.

¹³⁵²Alp, Psidia Bölgesi, s. 21.

Yapılan çalışmalarda diğer sütun grubunu beyaz ya da sarı mermerden yapılan monolit sütunlar **(Kat. No. BSG 13, 44, 47, 49, 110, DSG 15, 18, 25, 30, 98, 100, 101, 106, 115, 126)** oluşturmaktadır. Batı sütunlu galeri ve çevresinde 5 adet **(Kat. No. BSG 13, 44, 47, 49, 110)**, doğu sütunlu galeri ve çevresinde 10 adet **(Kat. No. DSG 15, 18, 25, 30, 98, 100, 101, 106, 115, 126)** sütun ele geçmiştir.

İkinci kata ait olan sarı/beyaz mermerden yapılmış sütunlar arasında korunmuş sütunlar birinci kata ait olan sütunlarda olduğu gibi sayı olarak azdır. Doğu ve Batı galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda iki galeride de iyi korunmuş sütun parçasına **(Kat. No. BSG 110, DSG 25)** rastlanmıştır. Korunan iki örnekte Attik Ion kaidesi ile birleşen alt bölümde çap 50 cm, Korinth başlığı ile birleşen üst bölümde ise 43 cm'dir. Korunan iki sütundan birinde alt çap **(Kat. No. BSG 110)**, diğerinde üst çap **(Kat. No. DSG 25)** bilgileri net olarak elde edilebilmiştir. İkinci kata ait olan ve korunan tek Korinth başlığının çapı ve ele geçen birkaç Attik Ion kaidesinin çapı söz konusu sütunla uyumludur.

Korunan örnekler yanında, mimari detayların bulunduğu alt ve üst bölümlerin kırıldığı ve yalnızca gövde parçalarının bulunduğu sütunların **(Kat. No. BSG 13, 49, DSG 15, 98, 100, 115)** sayısı da oldukça fazladır. Bu gövde parçalarından alınan çap ölçüleri de 0,48-0,44 m arasında değişmektedir. Bu ölçüler alt ve üst kaidelerinin çap ölçüleri ile karşılaştırıldığında, sütunların gövde bölümü olmasına uygun parçalardır. İyi korunmuş ya da gövde parçaları ele geçmiş sütunlar dışında zarar görmüş **(Kat. No. BSG 44,47, DSG 18, 101,106, 126)** sütunlar da ele geçmiştir. Zarar gören parçalar arasında diğer sütunlardan ayrılan **(Kat. No. DSG 126)** tek örnek plaster olarak yapılmıştır. Sütun parçası galeri ve çevresindeki yapılaşma ile bağlantılı olmalıdır. Sütun parçası, çalışma alanını sınırlayan çitin bulunduğu toprak dolguda ele geçmiş, bu yüzden ayrıntılı çizimleri yapılamamış ve bağlı olduğu yapının kalıntıları saptanamamıştır. Batı sütunlu galerinin kuzey batısında olduğu gibi daha sonraki yıllarda yapılacak bir kamulaştırma çalışması ile söz konusu alandaki olası yapı ya da yapıyla ilintili olabilecek bloklar ile yapıdaki konumu anlaşılacaktır.

Sarı/beyaz mermerden yapılmış monolit düz sütunlar Nysa¹³⁵³, Hierapolis¹³⁵⁴, Side¹³⁵⁵, Diokaisareia¹³⁵⁶ tiyatrolarının *scaena* 'sında da kullanılmıştır. Side tiyatrosu içerisinde *scaena* dışında farklı birimlerde de örnekleri görülmektedir¹³⁵⁷. Antik Dönem yapılarında ana taşıyıcı kolonlar olan sütunların kullanımı tabi ki yalnızca tiyatrolar ile bağlantılı değildir. Erken dönemlerden Bizans hatta Osmanlı Dönemi'ne kadar süreklilik göstermiştir.

Çalışmalar sırasında ele geçen sütunlar bir bütün değil, genellikle gövde parçalarından oluşmaktadır. Alt ve üst kaide çapları hakkında kesin bilgiler elde edinilebilse de yükseklikleri hakkında kesin yargılara ulaşılamamaktadır. Bu durumda birinci kat sütunlarında olduğu gibi Vitruvius'un teorilerine başvurulabilir. Vitruvius'a göre bir sütunun yüksekliği sütun çapının 8 katıdır. Buna göre Attik Ion kaidesi ile birleşen alt çapı 50 cm olan bu düz monolit sütunlar, (50x8:4,00) yaklaşık 4 m olmalıdır. Ancak daha önce de belirttiğim gibi bütün yapılar Vitruvius'un belirlediği kurallara göre oranlanmamıştır ve çok sayıda istisna bulunmaktadır. Söz konusu hesaplama sütunun yüksekliği hakkında kesin bilgi elde edilebilecek verinin günümüze ulaşmaması sebebi ile varsayımdan öteye geçmemektedir.

4.3.4. Korinth Başlıkları

Nicaea tiyatrosunda yapılan çalışmalarda doğu ve batı galeri çevresinde toplamda 9 adet Korinth başlığı (**Kat. No. BSG 1, 78, DSG 17, 29, 50, 74, 78, 90, 123**) ele geçmiştir. Bunlardan 2 adet batı sütunlu galeri ve çevresinde (**Kat. No. BSG 1, 78**) diğer 7 adet (**Kat. No.DSG 17, 29, 50, 74, 78, 90, 123**) doğu sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda bulunmuştur. Alanda yapılan çalışmalarda en fazla Korinth başlığı doğu galeri ve çevresinde yapılan kazılarda ele geçmiştir.

¹³⁵³ Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6.

¹³⁵⁴ Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36.

¹³⁵⁵ Öztekin, s.100, Res. 8.

¹³⁵⁶ Marcello Spanu, **The Theatre of Diokaisareia**, Diokaisareia in Kilikien, Ergebnisse Des Surveys 2001-2006, Band II, De Gruyter, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

¹³⁵⁷ Side Tiyatrosu İkinci Diazoma. A.Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, Ek 3.20.

Yunanistan'da MÖ V. ve IV. yüzyılda ortaya çıkan Korinth düzeni¹³⁵⁸ Roma İmparatorluk Dönemi'nde İmparator Augustus'tan itibaren sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır¹³⁵⁹. Aeol başlıklarından gelişmiş olabileceği düşünülen başlık¹³⁶⁰, en basit formu ile kalathosu saran akanthus yaprakları ve akanthus yaprakları ile abakus levhası arasında heliks, volüt ve kaulis detaylarından¹³⁶¹ oluşmaktadır. Korinth başlığı ortaya çıkaran ilk isim olarak Kalimakhos (Callimachus) verilmektedir¹³⁶². İlk Korinth başlığı Phigalea Bassai Apollon Epikurios Tapınağında¹³⁶³ kullanılmıştır.

Vitruvius, kitabında olması gereken bir Korinth başlığının oranlarından bahseder. Roma Dönemi'ne ait olan bu oranların, Korinth başlıklarında hiçbir zaman uygulanmadığı bilinmektedir¹³⁶⁴. Ana şemasını kalathos sepetin oluşturduğu Korinth başlığı¹³⁶⁵, sepet üzerinde yer alan birçok detayı bünyesinde bulundurur. Kalathos üzerinde abakus levhasının altında kaulis (bitki gövdeleri) bir yüzük ile (kaulis düğmesi ya da yüzüğü) demetlenmiştir. Kaulisler ya da bitki gövdeleri kapalı bir yaprak demetini (kaulis çanağı) taşır. Kaulis çanağını oluşturan yaprak demeti üzerinde kalathos dudağına kadar uzanan heliksler, abakus levhasının köşelerine doğru uzayan volütler yer almaktadır. Söz konusu detayların yer aldığı alan sonrasında başlığın sütunla birleştiği alt bölümde akanthus yapraklarından oluşan çelenkler (alt akanthus sırası ima folia, üst akanthus sırası secunda folia) yer almaktadır. Akanthus

¹³⁵⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. D. E. Strong, "Some Observation on Early Roman Corinthian", **The Journal of Roman Studies**, Cilt: 53, 1963, ss. 73-84; Mark Wilson Jones, "Designing the Roman Corinthian Order", **Papers of the British School at Rome**, Cilt: 59, 1991, ss. 89-150.

¹³⁵⁹ Vedat İdil, "Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları", **Anadolu/Anatolia**, 20, 1984, (Korinth Başlıkları), s. 1.

¹³⁶⁰ Ferdinand Noack, **Die Baukunst des Altertums**, Verlag Fischer & Franke, Berlin, 1910, s. 49; H. Louis Ebeling "The Orijin of the Corinthian Capital", **The Art Bulletin**, Cilt: 6, Sayı:3, 1924, s. 75.

¹³⁶¹ Wolf-Dieter Heilmeyer, **Korinthische Normalkapitelle, Studien zur Geschichte der Romischen Architektur Dekoration**, F.H. Kerle Verlag-Heidelberg, 1970, s. 12.

¹³⁶² Vitruvius, IV. I. 9-10; Ebeling, s. 76; John James Coulton, **Greek Architects at Work: Problems of Structure and Design**, Elek Archeology and Antropology, London, 1977, (Problems of Structure), ss. 128 – 129.

¹³⁶³ John Boardman, **Yunan Sanatı**, Çev. Yasemin İlseven, Homer Kitapevi, İstanbul, 2005, s. 164; Coulton, Problems of Structure, Fig.55; Gottfried Gruben, **Die Tempel der Griechen**, Hirmer Verlag, München, 1966, s. 122.

¹³⁶⁴ Heilmeyer, s. 13.

¹³⁶⁵ Heinz Kahler, **Die Römischen Kapitelle des Rheingebietes**, De Gruyter, Berlin, 1939, s. 2, Çiz.1; Wilhelm Alzinger, **Augusteische Architektur in Ephesos**, Sonderschriften, Herausgegeben vom Österreichischen Archäologischen Institut in Wien, 1974, s. 82, Çiz.2; İdil, Korinth Başlıkları, Çiz.1.

yaprakları her biri iki ana damarın yanına işlenmiş çok sayıda yaprak diliminden ve her yaprak dilimi de çok sayıda dişlerden oluşmaktadır¹³⁶⁶.

Yunan mimarisinde birçok yapıda kullanılan Korinth başlığı; başlangıçta özellikle Klasik Dönem’de iç mimaride kullanılmış¹³⁶⁷, sonra dış mimaride kullanılmaya başlamıştır.¹³⁶⁸ İç ve dış mimaride kullanılan Korinth başlıkları Klasik Dönem ve Helenistik Dönem Korinth başlıkları hakkında bilgi verir. Helenistik Dönem sonunu temsil eden en önemli örnekler Yunanistan Messene Agorası başlıkları¹³⁶⁹, Roma Largo Argentina’daki yuvarlak tapınak¹³⁷⁰, Ephesos’taki Oktagonal Mezar yapısının başlıkları¹³⁷¹, Bodrum¹³⁷² ve Bergama¹³⁷³ müzelerinde sergilenmekte olan başlıklar, Hierapolis Müzesi’nde bulunan Kb1 numaralı Korinth başlığıdır¹³⁷⁴. Helenistik Dönem sonunda ele geçen başlıkların sayısı oldukça azdır ve dönem hakkındaki stilistik bilgiler az sayıdaki örneklerden elde edilmektedir.

Korinth başlığı Roma İmparatorluk Dönemi’nden itibaren basit formunu bırakarak daha komplike şekilde karşımıza çıkar. Roma Dönemi başlıklarında

¹³⁶⁶ Fatih Hakan Kaya, **Soli/Pompeipolis Korinth Başlıkları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2016, (Soli/Pompeipolis), s. 54.

¹³⁶⁷ İç Mimaride kullanılan Korinth Başlığı örnekleri için bkz. Alea Athena Tapınağı: Naomi J. Norman, “The Temple of Athena Alea at Tegea”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 88, Sayı:2, 1984, s. 178, Fig. III.5; Bassae Apollon Tapınağı: William Bell Dinsmoor, “The Temple of Apollo at Bassae”, **Metropolitan Museum Studies**, Cilt: 4, Sayı: 2, 1933, Fig. 9; Didim Apollon Tapınağı: Jens Birnbaum, **Der Apollon Tempel von Didyma – Analyse einer Pythagoreisch Platonischen Entwurfskonzeption**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Echische Universität Berlin Fakultät VI Institut für Architekturtheorie und Baugeschichte Fachgebiet Bau und Stadtbau- und Stadtbaugeschichte, Berlin, 2006, ss. 64; Frank, Rumscheid. **Untersuchungen Zur Kleinasiatichen Bauornamentik des Hellenismus**, Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 1994, ss. 224-25, Lev.25; Delphi Tholosu: Gruben, ss. 92-94; Epidauros Tholosu: Karl Schefold, **Art of the World, A Series of Regional Histories of the Visual Arts, Classical Greece**, Çev. J.R. Foster, Methuen & CO. LTD., London, 1967, s. 203; Nemea Zeus Tapınağı: Stephen G. Miller, “The Temple of Nemean Zeus, A California Landmark”, **Chronicle of the University of California**, Sayı:4, 2000, Fig.7.

¹³⁶⁸ Dış mimaride kullanılan örnekler için bkz. Zeus Olbios Tapınağı: Caroline Williams, “The Corinthian Temple of Zeus Olbios at Uzunburcuburç: A Reconsideration pf the Date”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 78, Sayı:4, 1974, ILL. I; Yusuf Boysal, “Korinth Düzeninin En Eski Dini Yapısı Olan Silifke Civarındaki Olba Zeus Tapınağı Hakkında:”, **IV. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Tebliğler**, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 10-14 Kasım 1948, 1952, s. 236; Yusuf Boysal, “Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens”, **Anatolia (Anadolu)**, Sayı 2, Üniversitesi Basımevi, 1957, (Korinthischen Kapitelle), ss. 124, 125, 127, 128; Halikarnassos Mausoleum: Camillo Praschniker ve Max Theuer, **Das Mausoleum von Belevi**, Forschungen in Ephesos VI, Österreichisches Archäologisches Institut, Vienna, Austria, 1979, s. 72.

¹³⁶⁹ Heilmeyer, s. 53, Lev. 60. 2.

¹³⁷⁰ Heilmeyer, s. 36, Lev. 3. 1-60. 1.

¹³⁷¹ Alzinger, s. 84, Lev. 70, Res. 109; Heilmeyer, ss. 79–80, Lev.21.

¹³⁷² Heilmeyer, s. 78, Lev. 20. 1.

¹³⁷³ Heilmeyer, s. 78, Lev. 20. 2.

¹³⁷⁴ Bilal Söğüt, “Hierapolis Arkeoloji Müzesi’ndeki M.Ö. 1. – M.S. 1. Yüzyıla Ait Bezemeli Mimari Elemanlar”, **Ramazan Özgan’a Armağan**, 2005, s.350. Res.1.

Anadolu sınırları içerisinde bu dönem ile alakalı bilgi veren en önemli başlık Ankyra Augustus Tapınağı'nda kullanılmış Korinth¹³⁷⁵ başlıkları, Psidia Antiokhia'daki Augustus Tapınağı¹³⁷⁶ imparatorluk başlangıcını temsil eden önemli başlıklardır. Bunun dışında Hierapolis Müzesi'nde yer alan bazı başlıklarında dönem özelliklerini gösterdiği bilinmektedir¹³⁷⁷. İmparator Augustus'un da içinde bulunduğu Julius Claudiuslar Dönemi Anadolu'da az sayıdaki örnek ile temsil edilmektedir. Az sayıdaki örnek, dönemin stilistik gelişimini anlamaya yardımcı olmaktadır. Dönemi temsil eden örnek Korinth başlıkları; Miletos Delphinion¹³⁷⁸, Aphrodisias Odeion¹³⁷⁹, Ephesos antik kentinde Arkadiane¹³⁸⁰ ve agora¹³⁸¹, Yukarın Agora'nın kuzeyinde bulunan bazilika başlıkları¹³⁸², Hierapolis kentinde ele geçen bazı başlıklar¹³⁸³, Sagalassos güneybatı kapı başlıklarıdır¹³⁸⁴. Bu döneme tarihlenen başlıkların en belirgin özellikleri; alt sırada yani ima foliada işlenen akanthus yapraklarının birbiri ile temas etmemesi ve yaprakların en üstte yer alan dilimlerin kalathos yüzeyinden ayrılmasıdır. Ayrıca akanthus yapraklarının boyutlarının büyümesi ile birlikte heliks ve volütlerin, yapraklar ve abakus levhaları arasında sıkışması sonucunda başlık genelinde sıkışık bir kompozisyon mevcuttur. Tektonik ve taşıyıcı kalathos çevresini büyüyen yaprak ve diğer öğelerin sarması ile birlikte yalnızca taşıyıcı olma işlevinden uzaklaşmaya başlamıştır¹³⁸⁵.

Flaviuslar Dönemi Anadolu sınırları içerisinde en az Korinth başlığı ile temsil edilen dönemdir. Bu döneme tarihlendirilen birkaç örnek birbirleri ile belirgin şekilde benzerlikler göstermektedir. Ephesos Pollio Nymphaeum'u¹³⁸⁶, Ephesos Traianus

¹³⁷⁵Boysal, Korinthischen Kapitele, s. 131, Lev. 19.b; Heilmeyer, ss. 78-79, Lev. 20, 3, 5.

¹³⁷⁶Heilmeyer, s. 8, Lev. 8. 3, 4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 8, Lev. 3. 2, 4. 1; Lutgarde Vandeput, **The Architectural Decoration in Roman Asia Minor, Sagalassos: A Case Study**, Leuven, 1997. (Sagalassos), Pl.69.3-4.

¹³⁷⁷Ayrıntılı bilgi için bkz. Söğüt, ss. 349-371.

¹³⁷⁸Heilmeyer, s. 85, Lev. 23.4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 9, Lev. 4. 2, 5. 1; George Kawerau ve Albert Rehm, **Das Delphinion in Milet**, Milet Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Heft III, Druck und Verlag von Georg Reimer, 1914, Abb. 29-30.

¹³⁷⁹Heilmeyer, s. 85, Lev. 22. 1; İdil, Korinth Başlıkları, ss. 9-10, Lev. 5. 2.

¹³⁸⁰Heilmeyer, s. 85, Lev. 22. 2; Alzinger, s. 87, Res. 116; İdil, Korinth Başlıkları, s. 10, Lev. 5. 3.

¹³⁸¹Heilmeyer, s. 85, Lev.22, 4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 10 Lev. 5. 4.

¹³⁸²Alzinger, s. 87, Res. 117; Heilmeyer, s. 85, Lev. 24.1; İdil, Korinth Başlıkları, s. 10, Lev. 6. 2.

¹³⁸³Heilmeyer, s. 85, Lev. 22. 3; İdil, Korinth Başlıkları, s. 12, Lev. 6. 4.

¹³⁸⁴Vandeput, Sagalassos, Pl. 22.1,2.

¹³⁸⁵F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, s. 72; Dijvar Talun, **Smyrna Agorasında Bulunan Bir Grup Korinth Başlığı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2016, s.23.

¹³⁸⁶Heilmeyer, s. 87, Lev. 24. 3; Alzinger, ss. 26, 90; İdil, Korinth Başlıkları, ss. 12-13, Lev. 7. 1.

Nymphaeum'u¹³⁸⁷, Labraunda Zeus Tapınağı'nın kuzey stoa salonunda¹³⁸⁸ bulunan Korinth başlıkları dönemi karakterize eden başlıklardır. Bu dönemde çarpıcı özelliklerden biri Nicaea tiyatrosunda ele geçen bazı başlıklarda da olduğu gibi kaulislerin olmamasıdır¹³⁸⁹. Bu dönemde yavaş yavaş kaybolmaya başlayan kaulisler, sonraki dönemlerde küçülerek prizma şeklini almıştır. Ayrıca bu dönemde akanthus yapraklarının kalathos yüzeyini sıkıca sarmış ve yapraklar arasındaki gözler damla şeklini almıştır. Yapraklar arasındaki keskin çizgiler ile ışık gölge oyunları artırılmış ve başlıklarda bir basamaklandırma yapılmıştır¹³⁹⁰.

Traianus ve Hadrianus Dönemi Anadolu ve Anadolu dışında yapısal faaliyetlerin en fazla olduğu dönemlerden biridir ve bu dönemde oldukça fazla Korinth başlığı örneği bulunmaktadır. Dönemin en önemli özelliklerinden biri de W. D. Heilmeyer tarafından Pergamon-Ephesos merkezli bir dekorasyon okulunun varlığının saptanmasıdır. Dönemi ve okulun özelliklerini temsil eden en önemli başlıklar Pergamon Kızıl avlu¹³⁹¹, Pergamon Traianus Tapınağı¹³⁹², Kyzikos antik kentinde ele geçen bazı Korinth başlıkları¹³⁹³, Ephesos Celsus Kütüphanesi¹³⁹⁴, Pergamon

¹³⁸⁷ Heilmeyer, ss. 87, 99, Lev. 25. 1; İdil, Korinth Başlıkları, s. 13, Lev. 7. 2.

¹³⁸⁸ Heilmeyer, s. 87, Lev. 25. 3, 4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 13, Lev. 7. 3.

¹³⁸⁹ Georg A. Plattner, "Ein Stadrömisches Kapitell aus Ephesos", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts** in Wien, Band 71, 2002, s. 244.

¹³⁹⁰ F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, s. 74; Talun, s. 25.

¹³⁹¹ Heilmeyer, s. 88. Lev.26, 2.

¹³⁹² Vedat İdil, "Stratonikeia'da (Eskihisar) Kentin Kuzey Kapısının İç Kesimindeki Korinth Başlığı", **Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler**, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara, 11-15 Ekim 1976, 1979, (Stratonikeia), s. 481, Lev. 278, Res. 9-10; Wolfgang Radt, **Pergamon. Geschichte und Bauten Funde und Erforschung einer Antiken Metropole**, Du Mont, Köln, 1988, ss. 113-114, Res. 7, 12, 17; Herman Stiller, **Das Traianeum**, Mit Einem Beitrage von Otto Raschdorff, Altertümer Von Pergamon, Band V2 Text, Königliche Museen Zu Berlin, Verlag Von W. Spemann, 1895, s. 31, Lev. II. 12. 2; Jens Rohmann, **Die Kapitellproduktion Der Römischen Kaiserzeit in Pergamon**, Pergamenische Forschungen, Band 10, Deutsches Archäologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, Newyork, 1998, Taf. 1, A1-A2.

¹³⁹³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Cevat Başaran, "Kyzikos Korinth Başlıkları", **Türk Arkeolojisi Dergisi**, Cilt: 1, Sayı:31, 1997, (Kyzikos), ss. 1-52.

¹³⁹⁴ Ekrem Akurgal, **Griechische und Römische Kunst in Der Türkei**, 1987, s. 130, Taf. 47; Başaran, Kyzikos, s. 15, Res. 2; İdil, Korinth Başlıkları, s. 19, Lev. 9, 3; Volker Michael Strocka, "Zur Datierung der Celsus Bibliothek", **Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology**, Ankara, 23-30.09.1973, 1978, (Celsus), Pl. 287-288, Abb.14-16; Fritz Eichler ve Josef Keil, **Die Bibliothek**, Forschungen in Ephesos, Band 5, Heft I, Österreichischen Archäologischen Institut, Wien: VerlagDer Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 1953, ss. 8, 13, 30, 64-65.

Asklepeion kuzey salon¹³⁹⁵, Ephesos Hadrian Tapınağı¹³⁹⁶ başlıklarıdır. Başlıkların tamamı incelendiğinde Pergamon-Ephesos merkezli atölyeler ile bunların etkisinde çalışan yerel atölyelerin varlığı saptanmıştır. Akanthus yapraklarının ayrıntılı olarak işlenmeye başladığı bu dönemde derin damarlar ve yapraklarının dışa doğru taşması, sivri uçlu yaprak dilimlerinin birbirine bağlanması ile ışık-gölge oyunlarının artırılması söz konusudur. Yapraklar akanthus yüzeyini iyice sarmıştır ve yaprak dilimleri arasındaki gözler Flaviuslar Dönemi'ne oranla biraz daha uzamıştır¹³⁹⁷.

Hadrianus Dönemi sonu ve Antoninler Dönemi başında Pergamon-Ephesos okulunun etkileri ve ürünleri yerel atölyeler ile birlikte devam etmiştir. Pergamon-Ephesos okulu, Aphrodisias'ta yer alan okulun kurulmasına kadar olan süreçte Anadolu'da önemli bir yere sahip olmuştur¹³⁹⁸. Bu yüzden ele geçen Korinth başlıkları arasında özellikle geçiş döneminde belirgin farklar yoktur. Dönemi temsil eden önemli Korinth başlıkları Ephesos Liman hamamlarındaki Kompozit başlık¹³⁹⁹, Ephesos Celsus Kütüphanesi üst katına ait Korinth başlıkları¹⁴⁰⁰, Side N1 Apollon Tapınağı¹⁴⁰¹, Side N2 Athena Tapınağı¹⁴⁰², Sagalassos Antonius Pius Tapınağı¹⁴⁰³, Side Tykhe Tapınağı¹⁴⁰⁴, Perge Hadrianus güney hamamı¹⁴⁰⁵, Kyzikos antik kentinde ele geçen

¹³⁹⁵Heilmeyer, ss. 94-95, Lev. 28. 3, 4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 21, Lev. 10. 2, 3; Adolf Hoffmann, **Das Asklepieion**, Teil 5, Die Platzhallen und Die Zugehörigen Annexbauten in Römischer Zeit, Unter Verwendung Der Vorarbeiten Von Harald Hanson und Willy Zschietzschmann, Mit Einem Beitrag Von Gioia De Luca zu Den Sculpturen Aus Dem Thrater, Altümer Von Pergamon, Band XI, Deutsches Archäologisches Institut, De Gruyter, 2011, s. 27, Abb.8.

¹³⁹⁶Tim Cornell ve John Matthews, **Atlâşlı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi, Roma Dünyası**, Çev. Şadan Karadeniz, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998, s. 152.

¹³⁹⁷Talun, s. 29.

¹³⁹⁸Moshe L. Fischer, **Das korintische Kapitell im Alten Israel in der hellenistischen und römischen Periode: Studien zur Geschichte der Baudekoration im Nahen Osten**, Philipp von Zabern, Mainz am Rhein, 1990, s. 40.

¹³⁹⁹Heilmeyer, ss. 93-94, Lev. 27. 3; İdil, Korinth Başlıkları, s. 19, Lev. 9, 2.

¹⁴⁰⁰Strocka, Celsus, s. 899, Lev. 287, 14; İdil, Korinth Başlıkları, s. 20, Lev. 10, 1; Wilhelm Wilberg, "Das Gebaude", **Die Bibliothek**, Forschungen in Ephesos, Band V, Heft 1, Österreichischen Archäologischen Institut Wien, 1953, ss. 25, 50.

¹⁴⁰¹Arif Müfid Mansel, **Side, 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1978, (Side), s. 125, Res. 138; İdil, Korinth Başlıkları, s. 24, Lev. 11,4; Arif Müfid Mansel, **Die Ruinen Von Side**, Berlin, 1963, (Ruinen), s. 80, Res. 60.

¹⁴⁰²Mansel, Side, s. 132, Res. 146; İdil, Korinth Başlıkları, s. 25, Lev. 12, 1; Cevat Başaran, **Anadolu Kompozit Başlıkları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1999, (Kompozit), s. 24.

¹⁴⁰³Vandeput, Sagalassos, Pl. 26. 2-4; Mansel, Ruinen, s. 6, Lev. 18, 26. 27.

¹⁴⁰⁴Max Wegner, "Bauschmuck von Side", **Jale İnan Armağanı**, (Ed. N. Başgelen ve M. Lugal), Arkeoloji ve Sanat Yayınları İstanbul, 1989, s. 161; Vandeput, Sagalassos, s. 172; Mansel, Side, s. 10, Lev. 10, 35; Mansel, Ruinen, s. 102, 159, Res. 177; İdil, Korinth Başlıkları, s. 26, Lev. 12, 3.

¹⁴⁰⁵Vandeput, Sagalassos, Pl. 105. 2.

Korinth başlıklarının bazıları¹⁴⁰⁶, Vedius Gymnasionu Palaestrası¹⁴⁰⁷ ve İmparatorluk salonundaki¹⁴⁰⁸ başlıklar, Stratonikeia’da ele geçen bir başlık¹⁴⁰⁹, Aphrodisias hamamında ele geçen Korinth başlığı¹⁴¹⁰, Kyzikos Hadrian Tapınağı’nda ele geçen başlık¹⁴¹¹, Miletos Agora kapısı başlığı¹⁴¹², Pergamon Asklepion’u Büyük Latrinası¹⁴¹³ başlıklarıdır. Örnekleri verilen başlıkların tamamı Batı Anadolu sınırları içerisinde Pergamon merkezli bir okul ve bu okul ile ilişkili Ephesos merkezli atölyelerde çalışan ustaların ellerinden çıkmış başlıklardır. Dönemin belirgin özelliği akanthus yapraklarının ayrıntılı olarak işlenmesidir. Yaprak damarlarının çok derin oyulması ile ışık gölge oyununun artırılması ve plastik etkisinin fazlalaştırılması okulun ve dönemin belirgin özelliğidir¹⁴¹⁴.

MS II. yüzyılda Pergamon-Ephesos okulu ürünlerinin yanında bir grup başlığın bunlardan çok daha sade ve basit bir dekorasyon ile yapıldıkları görülmektedir. Söz konusu başlıklar W.D. Heilmeyer tarafından “Anadolu Basit Dekorasyon” olarak adlandırılmıştır¹⁴¹⁵. Basit dekorasyon olarak nitelendirilebilecek olan başlıkların özellikleri Aizonai Zeus Tapınağı’nın opistodomosunda¹⁴¹⁶, Euromos Zeus Tapınağı başlıklarında¹⁴¹⁷ görülmektedir. Pergamon-Ephesos Okulu tarafından yetiştirilen ustaların farklı merkezlerde atölyeler kurması sonucunda bu tip bir başlık stilinin ortaya çıktığı düşünülmektedir. Atölye artışı Korinth başlıklarının üretimine ivme kazandırmış ve çok sayıda başlık üretilebilmiştir. Basit dekorasyon başlıklarının en

¹⁴⁰⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Başaran, Kyzikos, ss. 1-52.

¹⁴⁰⁷ Heilmeyer, s. 96; İdil, Korinth Başlıkları, s. 22, Lev. 10.4.

¹⁴⁰⁸ Heilmeyer, s. 96; İdil, Korinth Başlıkları, ss. 22-23, Lev. 11.1.

¹⁴⁰⁹ İdil, Korinth Başlıkları, s. 32, Lev. 14.2; İdil, Stratonikeia, s. 482, Lev. 277.

¹⁴¹⁰ Christoph F. Leon **Die Bauornamentik des Trajansforums und ihre Stellung in der früh- und mittelkaiserzeitlichen Architekturdécoration Roms**, Hermann Böhlau Nache, Wien-Köln, 1971, s. 239, Lev. 92.4.

¹⁴¹¹ Nurettin Koçhan, “Kyzikos, Hellespontus’da Bir Eyalet Merkezi”, **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 31, 2013, s. 81, Foto. 4.

¹⁴¹² Heilmeyer, s. 104; İdil, Korinth Başlıkları, s. 33, Lev. 15, 2.

¹⁴¹³ Heilmeyer, s. 96; İdil, Korinth Başlıkları, s.23, Lev. 11.2.

¹⁴¹⁴ Fatih Hakan Kaya, “Roma Döneminde Anadolu Kökenli Korinth Başlıklarının Yayılım Alanı: Sanat ve Sanatçının Devinimi”, **Meltem**, İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi, No:4, 2018, (Meltem), s. 14.

¹⁴¹⁵ Heilmeyer, s. 102.

¹⁴¹⁶ Fellows, s. 141; Heilmeyer, ss. 101, Lev. 36, 3. 4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 31; John James Coulton, "Oinoanda: The Agora", **Anatolian Studies**, Cilt: 36, 1986, (Oinoanda), s. 84; Vandeput, Sagalassos, ss. 89, 94, 208; Robertson, s. 218, Fig. 94; Mükerrrem Usman Anabolu, **Küçük Asya’da Bulunan Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları**, İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, 1970, (Tapınak), s. 13; İdil, Stratonikeia, s. 482, Lev. 279. 11, 12.

¹⁴¹⁷ Stephan Pülz, “Zur Bauornamentik des Zeus Temples von Euromos”, **Istanbuler Mitteilungen**, Sayı: 39, 1989, Taf. 44, 1, 3-4; Anabolu, Tapınak, s. 24, Lev. 86-94b; Heilmeyer, s. 104, Lev. 38. 1; İdil, Stratonikeia, s. 483, Lev. 280. 13, 14.

belirgin özellikleri akanthus yapraklarının birbirinde oldukça ayrı ve uzun yapılmasıdır. Yaprakların birbirinden ayrı olması, kaulis ve heliks gibi tektonik özellikli bezemenin diğer başlıklara nazaran farklı şekilde yapılması sonucunda, kalathos yüzeyinde büyük boşlukların oluşması ve yaprakların diğer örneklerle göre sade işlenmesi basit dekorasyon ürünleri olarak nitelendirilmiştir.

Basit dekorasyon örnekleri dışında çok sayıda Korinth başlığının yoğun olarak üretimi görülmektedir. Özellikle Batı Anadolu'da yoğun bir Korinth başlığı üretiminden bahsedilebilir. Yoğun üretim olan bu dönemde Antalya Hadrianus Propylonu¹⁴¹⁸, Miletos Agora Kapısı¹⁴¹⁹, Perge F3 Nymphaeum cephesi¹⁴²⁰ Smyrna Agora bazilikasında ele geçen kompozit ve Korinth başlıkları¹⁴²¹, Ankyra Roma Hamamı bahçesinde sergilenen bazı başlıklar¹⁴²², Sagalassos Yukarı Agora Nymphaeumu başlıkları¹⁴²³ dönem özellikleri göstermektedir. MS II. yüzyıl içerisinde yerleştirilen bu başlıklarda Korinth başlığı üzerindeki dekoratif elemanların önemi artarak kalathosun bütün yüzeyine yayılmış ve kalathos tektonik özelliğini neredeyse kaybetmiştir.

Nicaea'da sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazılarda ele geçen başlıklardan birkaçı basit dekorasyon olarak nitelendirilen bu grup içerisine (**Kat. No. DSG 74, 90**) yerleşmektedir. Söz konusu başlıklarda en belirgin özellik heliks ve abakus levhası altında konumlanan volütlerin kaulis çanağı içerisinde değil, ikinci sırayı oluşturan (secunda folia) akanthus yapraklarının arasından yükselmesidir. Helikslerin ve volütlerin kaulis çanağı kullanılmadan ikinci sıra (Secunda Folia) arasından çıkan örnekler Helenistik Dönem'den Bizans Dönemi'ne kadar birçok başlık üzerinde görülmektedir¹⁴²⁴. Bu durum MS II. yüzyıl içerisinde basit dekorasyon ile ortaya çıkan

¹⁴¹⁸ Mahmut Akok, "Antalya Şehri İçindeki Hadrian Kapısı'nın Mimari Kuruluşu ve Restorasyonu", **Türk Arkeoloji Dergisi**, Sayı: 19. I, Ankara, 1972, s. 39; Heilmeyer, s. 105, Lev. 39. 3.

¹⁴¹⁹Volker Michael Strocka, **Das Markttor von Milet**, De Gruyter, Berlin, 1981, s. 31; Hubert Knackfuss, **Der Südmarkt und Die Benachbarten Bauanlagen**, Milet Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Band I, Heft 7, Verlag Von Schoetz ynd Parrhysius, Berlin, 1924, s. 126, Res. 131, 132; İdil, Korinth Başlıkları, s. Lev. 15, 2. 3.

¹⁴²⁰Arif Müfid Mansel, "Die Nymphaeen von Perge", **Istanbuler Mitteilungen**, Sayı 25, Tübingen, 1975, ss. 367-372.

¹⁴²¹ F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, Şek. 154-155.

¹⁴²² F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, Şek.158-159.

¹⁴²³ F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, Şek.160.

¹⁴²⁴ Benzer örnekler için bkz. A. D. Fraser "The Age of the Extant Columns of the Olympieum at Athens", **The Art Bulletin**, Cilt: 4, Sayı:1, 1921, Pl. II, Fig.3; Fischer, Taf. 1.1, 2.7, 8.40; Rohmann, Taf. 22.3 (B2), 22.5 (B3), 45.3 (C29); Heilmeyer Taf.11.1, 18.2, 24.3, 36.2; Murat Taşkıran,

bir özellik değildir. Ancak seri üretim dolayısıyla kazanılan hız ya da Pergamon-Ephesos dekorasyon okulu ile oluşturulmuş yerel atölye farklılıkları başlıklar üzerinde bazı detayların işlenmemesinde etkili olmuş olmalıdır. Nicaea başlıklarında akanthus yaprakları arasında kalathos yüzeyinin görülmesi ve dekoratif özelliğinden çok tektonik özelliklerinin ön plana çıkarılması¹⁴²⁵ Aizonai Zeus Tapınağı'nın opistodomosu¹⁴²⁶ ve Euromos Zeus Tapınağı başlıklarına¹⁴²⁷ benzemektedir. Nicaea tiyatrosunda da bir grup Korinth başlığının (**Kat. No. DSG 74, 90**) söz konusu benzerlikleri MS II. yüzyıl basit dekorasyon başlıkları olduğunu düşündürmüştür. Akanthus yapraklarının işleniş şekli ve başlığın genel kompozisyonu MS II. yüzyıl basit dekorasyon grubu içerisinde Hadrianus Dönemi özelliklerini yansıtmaktadır. Dönemin en belirgin özelliği akanthus yapraklarının işlenişinde kendini göstermektedir. Yaprak damalarının derin işlenmesi ve yaprak dişleri arasındaki boşlukların yuvarlatılması¹⁴²⁸, *ima folia*'da bulunan akanthus yaprakları arasından *secunda folia*'yı oluşturan akanthus yapraklarının dışa taşkın bir şekilde yükselmesi¹⁴²⁹ Hadrianus Dönemi özellikleridir. Söz konusu bu özellikler başlığın plastik etkisini artırarak¹⁴³⁰ ışık-gölge etkisini artırmıştır. Akanthus yapraklarının işlenişinde kullanılan söz konusu özellikler basit dekorasyon içerisine alınan örnekler dışında Ephesos Celsus Kütüphanesi üst katına ait Korinth başlıkları¹⁴³¹, Pergamon Asklepeion kuzey salon¹⁴³² örnekleri ile de benzemektedir.

Basit dekorasyon içerisine alınan başlıklar genel kompozisyon ve akanthus yapraklarının işleniş açısından benzer özellikler göstermesine rağmen aralarında farklılıklar gözlemlenmiştir. Başlıklardan kötü korunan biri (**Kat. No. DSG 90**) alt sıra akanthus yapraklarının en altında bulunan dilimlerin komşu akanthus yaprağı an alt yaprak dilimi ile birleştiği ve ikinci sırayı oluşturan akanthus yaprak damalarının alt

Stratonikeia Korinth Başlıkları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2011, Kat. No. 14, 50, 51; Başaran, Kyzikos, Res. 12, 16.

¹⁴²⁵Başaran, Kompozit, s. 22; Başaran, Kyzikos, s. 6.

¹⁴²⁶Fellows, s. 141; Heilmeyer, s. 101, Lev. 36, 3. 4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 31; Coulton, Oinoanda, s. 84; Vandeput, Sagalassos, ss. 89, 94, 208; Robertson, s. 218, Fig. 94; Anabolu, Tapınak, s. 13; İdil, Stratonikeia, s. 482, Lev. 279. 11, 12.

¹⁴²⁷Pülz, Taf. 44, 1, 3-4; Anabolu, Tapınak, s. 24, Lev. 86-94b; Heilmeyer, s. 104, Lev. 38. 1; İdil, Stratonikeia, s. 483, Lev. 280. 13, 14.

¹⁴²⁸Başaran, Kyzikos, s. 5.

¹⁴²⁹Fischer, s. 40.

¹⁴³⁰İdil, Korinth Başlıkları, s. 17; Vandeput, Sagalassos, s. 172.

¹⁴³¹Strocka, Celsus, s. 899, Lev. 287, 14; İdil, Korinth Başlıkları, s. 20, Lev. 10, 1; Wilberg, s. 25, 50.

¹⁴³²İdil, Korinth Başlıkları, s. 21, Lev. 10. 2, 3; Hoffmann, s. 27, Abb.8.

sıranın ortasından değil daha yukarisından son yaprak dilimi üzerinden başlaması diğer başlığa göre (**Kat. No. DSG 74**) farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılık, başlığın Hadrianus Dönemi içerisinde biraz daha geç dönemde yapıldığını düşündürmüştür.

MS II. yüzyıl içerisinde tarihlendirilen Korinth başlıkları içerisinde (**Kat. No. BSG 78, DSG 50, 74, 90**) 2 adet başlık (**Kat. No. DSG 74, 90**) MS II. yüzyıl Anadolu Basit Dekorasyonu içerisine yerleştirilmiş, diğer başlıklar (**Kat. No. BSG 78, DSG 50**) MS II. Yüzyıl grubu içerisinde değerlendirilmiştir. MS II. yüzyıl basit dekorasyon içerisinde değerlendirilmeyen bu başlıklar (**Kat. No. BSG 78, DSG 50**) akanthus yapraklarının işlenişi ve başlığın genel karakteri ile örnekleri verilen başlıklarla benzer özellikler göstermektedir. Söz konusu tarihlleme Plinius mektuplarında bahsedilen MS 111 ve sonrasındaki yapım aşaması tarihi ile uyumludur. Bu yüzden bahsi geçen Nicaea başlıkların tamamı MS II. yüzyıl Hadrianus Dönemi içerisine yerleştirilmektedir¹⁴³³.

MS II. yüzyılda söz konusu okullar dışında Aphrodisias kentinde ele geçen bazı başlıklarda Aphrodisias merkezli yeni bir okulun varlığı saptanmıştır. Helenistik Dönem içerisinde heykeltıraşlık konusunda etkin bir okulun varlığı bilinen Aphrodisias, Roma İmparatorluk Dönemi'nde hemen hemen bütün mimari dekorasyon konusunda tekelleşmeye başlamıştır¹⁴³⁴. Aphrodisias Bazilika A¹⁴³⁵, Miletos Faustina Hamamı¹⁴³⁶, Miletos Delphinion Salonu¹⁴³⁷, Ephesos Doğu

¹⁴³³Diğer karşılaştırma örnekleri için bkz. Barış Yener, "The Corinthian Capitals of Laodikeia", **Scienze dell'Antichità**, 20 (2), 2014, s. 132, Fig.4; Rohmann, Taf. 22. 3-4, 5-6, 23-6; Heilmeyer, Taf. 25, 3-4, Taf. 29, 1-2; Fischer, Taf. 8, 40, Taf. 9, 45; Talun, Kat No. 1-2; Taşkiran, ss. 80, 81; Şek. 14.1-2, 16.1.

¹⁴³⁴Fatih Hakan Kaya, "Soli-Pompeipolis Sütunlu Caddesi Korinth Başlıkları", **Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdeniz Sempozyumu** 04-07 Kasım 2015 Antalya, 2018, s. 432.

¹⁴³⁵Heilmeyer, s. 98, Lev. 32. 1, 2; İdil, Korinth Başlıkları, s. 27, Lev. 12, 4; 13, 1; Başaran, Kompozit, s. 29; Vandeput, Sagalassos, s. 173; Heilmeyer, s. 98, Lev. 32. 1, 2.

¹⁴³⁶Heilmeyer, s. 100, Lev. 32, 3; İdil, Korinth Başlıkları, s. 28, Lev. 13, 2; Vandeput, Sagalassos, Pl. 97, 3; Armin von Gerkan, Fritz Krischen, Friedrich Drexel, Karl Anton Neugebauer, Albert Rehm ve Theodor Wiegand. **Thermen und Palaestren**, Berlin: H. Schoetz und Co., g. m. b. H, 1928, s. 51, Abb. 64; Gerhard Kleiner, **Die Ruinen von Milet**. Berlin: De Gruyter, 1968 s. 103; Gerhard Kleiner, **Das Römische Milet**, Band 8, Frankfurt, 1969, s. 126, Lev. 9.

¹⁴³⁷Heilmeyer, s. 100, Lev. 32, 4; İdil, Korinth Başlıkları, s. 28, Lev. 13, 3; Başaran, Kompozit, s. 30; Kawerau ve Rehm, ss. 141-142, Res. 22, 23.

Gymnasionu¹⁴³⁸, Ephesos Serapis Tapınağı¹⁴³⁹ başlıkları üzerinde Aphrodisias dekorasyon okulunun özellikleri görülmektedir. Başlıklardaki en belirgin özellik Pergamon-Ephesos dekorasyon okulunda olduğu gibi ışık-gölge oyunlarının başlık üzerinde görülmesi ve bunu sağlamak için yaprak damarlarını oluşturan kanalların daha derin oyulmasıdır. Akanthus yapraklarının kalathos yüzeyini sık bir şekilde sarması ile Pergamon-Ephesos okulu başlıklarında görülen yapraklar arasındaki boşluğun kapanarak iki komşu yaprağın birbirine temas etmesine neden olmuştur¹⁴⁴⁰. MS II. yüzyılın son çeyreğinde akanthus yaprakları komşu akanthus yaprak dişleri ile birleşerek iki yaprak arasında geometrik şekiller oluştururlar¹⁴⁴¹. Bu özellik Geç Hellenistik Dönem’den itibaren Suriye başlıklarında görülmektedir¹⁴⁴². Anadolu’da ise Aphrodisias Okulu tarafından benimsenerek sıklıkla kullanılan bir özellik olmuştur¹⁴⁴³.

Severuslar Dönemi’ne gelindiğinde erken döneme tarihlenen başlıkların Antoninler Dönemi özellikleri gösterdikleri görülmektedir. Akanthus yaprakları erken evrelerde alt dilimler haricinde birbirlerinden ayrı olarak yapılmıştır ve özellikle bu evrede akanthus yapraklarının 6 dilimli olarak yapıldığı görülmektedir. Caracalla Dönemi’nde bu yaprakların 4 dilimli olarak yapılmaya başlandığı ve yayvanlaştığı bilinir. Geç dönemlerde akanthus yapraklarının tamamı birbiri ile temas halindedir ve kaulis çanağı ve bununla bağlantılı bezemeler başlık üzerinde görülmemeye başlar¹⁴⁴⁴. Özellikle bu stildeki başlıklar Aphrodisias ekolünün başlıkları olarak

¹⁴³⁸Heilmeyer, s. 96, Lev. 33, 1; İdil, Korinth Başlıkları, s. 29, Lev. 13, 4; Mohammad Nassar, “Composite Capitals on Hadrian’s Gates During Roman Period: A Preliminary Study”, **Mediterranean Archaeology and Archaeometry**, Cilt: 8, Sayı:2, 2008, s. 9.

¹⁴³⁹Heilmeyer, s. 100, Lev. 33, 2; İdil, Korinth Başlıkları, s. 30, Lev. 14, 1; Peter Scherrer, “Das sogenannte Serapeion in Ephesos: ein Mouseion?”, **Ägyptische Kulte und Ihre Heiligtümer Im Osten Des Römischen Reiches**, (Ed. Adolf Hoffmann), Ege Yayınları, İstanbul, 2003, s. 119.

¹⁴⁴⁰F. H. Kaya, Meltem, s. 22.

¹⁴⁴¹Heilmeyer, ss. 99-100; Klaus S. Freyberger **Stadtrömische Kapitelle aus der Zeit von Domitian bis Alexander Severus: zur Arbeitsweise und Organisation stadtrömischer Werkstätten der Kaiserzeit**, Mainz am Rhein: P. von Zabern, 1990, (Kaiserzeit), s. 128; Patrizio Pensabene, “Marmi d’Importazione, Pietre Locali e Committenza Nella Decorazione Architettonica di età Severiana in Alcuni Centri Delle Province Syria etPalestina e Arabia”, **Archeologia Classica**, Cilt: 49, 1997, Fig. 160-161; Deniz Kaplan, “Korykos Antik Kentinin ve Kilikia Bölgesinin Korinth Sütun Başlıkları”, **Olba**, XIV, 2006, (Korykos), s. 105.

¹⁴⁴²Asuman Baldıran ve Zeliha Gider, “Mimari bloklar Işığında Isauria Bölgesinin Mimari Uygulamaları”, **Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:20, 2008, s.114; F. H. Kaya, Meltem, s. 433.

¹⁴⁴³Kaplan, Korykos, s. 105.

¹⁴⁴⁴F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, ss. 126-127.

görülmektedir¹⁴⁴⁵. Dönemi temsil ettiği düşünülen başlıklar Perge Septimius Severus Nymphaeumu¹⁴⁴⁶, Güney Hamamı Propylon¹⁴⁴⁷, Severuslar Takı¹⁴⁴⁸ ve tiyatrosu¹⁴⁴⁹, Laodikeia A Nymphaeumu¹⁴⁵⁰, Hierapolis tiyatrosuna ait bazı başlıklar¹⁴⁵¹, Kyzikos antik kentinde ele geçen bazı başlıklar¹⁴⁵², Ankyra Caracalla Hamamı¹⁴⁵³, Sardes Hamam Gymnasion Kompleksi¹⁴⁵⁴, Anazarbus antik kentinde yer alan Alakapı¹⁴⁵⁵, Hierapolis antik kentinde sütunlu galeride kullanılan Korinth başlıkları¹⁴⁵⁶, Antiokheia ad Caragum kentinin kuzeyindeki tapınakta yer alan başlıklar¹⁴⁵⁷, Elaiussa Sebaste Tiyatrosu *scaena frons* başlıkları¹⁴⁵⁸, Pisidia Cremna antik kenti sütunlu caddesinde ele geçen bazı başlıklar¹⁴⁵⁹, Side büyük kapıda kullanılan başlıklar¹⁴⁶⁰, Myra tiyatrosunda ele geçen bir başlık¹⁴⁶¹, Ephesos tiyatrosunda¹⁴⁶² bulunan bazı başlıklar dönem özelliklerini yansıtma açısından önem taşımaktadır.

Doğu ve Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında Severuslar Dönemi'ne tarihlendiğini düşünülen 4 adet Korinth başlığı (**Kat. No. DSG 17, 29, 78, 123**) ele geçmiştir. Ele geçen başlıkların tamamı doğu sütunlu galeri ve çevresinde gerçekleşen kazı çalışmalarında bulunmuştur. Başlıklardan 3 adet galerinin birinci katına (**Kat. No. DSG 29, 78, 123**) biri ikinci katına (**Kat. No. DSG 17**) aittir.

¹⁴⁴⁵ Freyberger, Kaiserzeit, s. 126.

¹⁴⁴⁶ Arif Müfid Mansel, "1968 Perge Kazısına Dair Ön rapor" **Türk Arkeoloji Dergisi**, Sayı 17-1, 1968, (TAD 17), ss. 93-94; Türkmen, s. 11, 128-129, 134; Kat. No. 38-39, 44.

¹⁴⁴⁷ Türkmen, s. 113, 131, 146; Kat. No. 23, 41, 56.

¹⁴⁴⁸ Türkmen, s. 127, Kat. No. 37.

¹⁴⁴⁹ Türkmen, s. 22, 114, 141; Lev. 6.1; Kat. No. 24,51; Joachim Kramer, **Korinthische Plasterkapitelle in Kleinasien und Konstantinopel**, 1994, s. 46, Taf. 13, 3.

¹⁴⁵⁰ Yener, ss. 136-137, Fig. 7.

¹⁴⁵¹ Sobra, s. 190, Fig. 13; Başaran, Kompozit, s. 36, Res. 37.

¹⁴⁵² Ayrıntılı bilgi için bkz. Başaran, Kyzikos, ss. 1-52.

¹⁴⁵³ Akok, s. 16, Res. 6-7.

¹⁴⁵⁴ George M. A. Hanfmann ve Nancy H. Ramage, **Sculpture from Sardis: The Finds Through 1975**, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, 1978, s. 142, Kat. No. 201, Fig. 356.

¹⁴⁵⁵ Türkmen, s. 148, Kat. No. 58.

¹⁴⁵⁶ F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, Şek. 195.

¹⁴⁵⁷ Michael Hoff, Rhys Townsend ve Ece Erdoğan, "Rough Cilicia Archaeological Project: 2005 Season", **24. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, Cilt: 1, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Çanakkale, 29 Mayıs-2 Haziran, Ankara, 2007, ss. 236-237, Fig. 6.

¹⁴⁵⁸ Chiara Giobbe, "La Decorazione Architettonica", **Elaiussa Sebaste III: L'Agora**, (Ed. E.E. Schneider), Ege Yayınları, İstanbul, 2010, Fig. 276-278.

¹⁴⁵⁹ Stephen Mitchell ve Sarah Sormack, Robin Fursdon, Eddie Owens, Jean Öztürk, **Cremna in Pisidia An Ancient City in Peace and in War**, Classical Press of Wales, London: Duckworth, 1995, s. 136, Pl. 81.

¹⁴⁶⁰ Kramer, s. 45, Taf. 13, 4.

¹⁴⁶¹ Başaran, Kompozit, s. 38, Res. 40.

¹⁴⁶² Başaran, Kyzikos, s. 39, Res. 41.

Bu dönem içerisinde yerleştirilen başlıklardan birinci kata ait olanlar (**Kat. No. DSG 29, 78, 123**), akanthus yapraklarının işlenişi bakımından ikinci kat başlığından (**Kat. No. DSG 17**) ayrılmaktadır. Akanthus yaprakları yaprak uçlarındaki testere dişi görünümü nedeni ile ince dişli yapraklar olarak adlandırılan sınıf içerisinde değerlendirilmiştir. Benzer tipteki akanthus yaprakları Perge¹⁴⁶³, Hierapolis¹⁴⁶⁴, tiyatrolarında aynı zamanda Perge antik kentinde Severuslar Çeşmesi¹⁴⁶⁵ ve Severuslar Takı'nda¹⁴⁶⁶ görülmektedir. Başlıkların geneli MS II. yüzyıl sonu ile MS III. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiştir. Nicaea tiyatrosunda yer alan başlıklar da bu tarihler arasında yapılmış olmalıdır. Abakus levhasına kadar korunabilmiş tek örnekte (**Kat. No. DSG 29**) bazı özellikler ilgi çekicidir. Akanthus yapraklarında söz konusu örneklerin aksine matkap delikleri açılarak bu şekilde bırakılmış ve herhangi bir birleştirme yapılmamıştır. Bu durum başlıkların bitmediği düşüncesini akla getirmiştir. Ancak yaprakların bu stille yapılmış olması da ihtimaller arasındadır. Kaulisler Helenistik Dönem ya da Erken İmparatorluk Dönemi'nde olduğu gibi büyük yivli şekilde yapılmıştır. Kaulislerin Hadrianus Dönemi'nden itibaren abartılı şeklini bırakarak küçük prizma şeklini aldığı hatta Severuslar Dönemi'nde kaybolmaya başladığı bilinmektedir. Dönemin özellikleri içerisinde bu şekilde kaulislerin yapılması eski özelliklere öykünen bir başlık olduğunu düşündürmüştür. Diğer ilgi çekici özellik bazı *secunda folia*'da bulunan akanthus yapraklarının bilenen düz yapraklar şeklinde yapılmasıdır. Yalnızca abakus ortasında bezemenin altında yer alan yaprakların bu şekilde yapılması, figürlü başlıklar grubunda nitelendirilmesi gerektiğini düşündürmüştür. Sanatçı figürün yer aldığı bu bölümde sade bir akanthus yaprağı tercih ederek odağı figüre çekmiş olmalıdır. Abakus levhası üzerinde korunan tek yüzde kartal¹⁴⁶⁷ bezeme olarak kullanılmıştır. Oldukça küçük halde yapılan kartal yan profilden kanatları açık şekilde tasvir edilmiştir. Korinth başlıkları üzerinde yan cepheden tasvir edilen kartal örneğine Perge Antik kentinde Severuslar Çeşmesi Korinth başlıklarında¹⁴⁶⁸ rastlanmaktadır¹⁴⁶⁹. Söz konusu farklılıklar dışında

¹⁴⁶³ Türkmen, s. 114, 141, 145; Kat. No. 24, 51, 55.

¹⁴⁶⁴ Sobra, s. 193, Fig.13.

¹⁴⁶⁵ Türkmen, s. 139-140; Kat. No. 49-50.

¹⁴⁶⁶ Türkmen, s. 138, 151; Kat. No. 48, 61.

¹⁴⁶⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Eugen Mercklin, **Antike Figuralkapitelle**, Deutsches Archäologisches Institut, Walter de Gruyter & Co, Berlin, 1962, ss. 129-135.

¹⁴⁶⁸ Türkmen, s. 139, 140; Kat. No. 49, 50.

¹⁴⁶⁹ Diğer benzer örnekler için bkz. Mercklin, s. 132-134; Abb. 1059 (561), 1066 (564), 1070 (565).

genişleyen akanthus yapraklarının kalathos yüzeyini sarması, testere dişi görünümlü ince dişli yapraklar, komşu iki yaprağın birleşerek arada çok sayıda göz ya da boşluk oluşturması benzer örnekler ve başlığın genel karakteri itibari ile Severuslar Dönemi özelliklerini göstermektedir.

Doğu ve batı sütunlu galerilerde ikinci kata ait olan tek başlık (**Kat. No. DSG 17**) Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Genelinde sıkışık bir kompozisyona sahip olan başlıkta yapraklar kalathos yüzeyine sıkıca sarmıştır ve iki akanthus yaprağının birleşmesinden dolayı arada gözler oluşmuştur. Normal şekilde işlenen akanthus yapraklarına sahip olan başlık çan şeklindedir. Kaulisler dönem özelliği dışında yüzük şeklinde yapılmıştır ve genel kompozisyon Severuslar Dönemi başlıklarının özelliklerini göstermektedir. Benzer örnekler Perge Severuslar Takı'nda¹⁴⁷⁰, Bostrada Kalybe¹⁴⁷¹ ve Şanamain Tychaion¹⁴⁷² tapınaklarında görülmektedir¹⁴⁷³. Özellikle MS II. yüzyıl sonu III. yüzyıl başlarına tarihlenen¹⁴⁷⁴ ve yaprakları Anadolu tipi¹⁴⁷⁵ olup, Bostra'da bulunan örnekler yaprakların karakteri bakımından oldukça benzerdir. Başlık üzerinde en dikkat çekici özelliklerden biri de abakus levhası üzerindeki bezemelerde görülmektedir. Abakus levha bezemesi olarak çiçeklerin kullanıldığı başlıkta tek bir yüzde kozalağa benzeyen bir bitkisel motif Dionysos'un Thyrsos'unu düşündürmüştür.

Korinth başlıkları, çok fazla zarar gördüğü için hangi döneme tarihlendiği konusunda ayrıntılı bilgi elde edilemeyecek olan 1 adet başlık (**Kat. No. BSG 1**) bulunmaktadır. Söz konusu başlıktan geriye yalnızca abakus levhasında yer alan Medusa figürü kalmıştır. Abakusunda Medusa betiminin bulunduğu çok sayıdaki başlık örneği¹⁴⁷⁶ genellikle Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmektedir.

¹⁴⁷⁰ Türkmen, s. 113, Kat. No. 23.

¹⁴⁷¹ Klaus S. Freyberger, "Einige Beobachtungen Zur Stadtebaulichen Entwicklung Des Römischen Bostra", **Damaszener Mitteilungen**, Band 4, Deutsches Archäologisches Institut Stadion Damaskus, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz am Rhein, 1989, (Beobachtungen), Taf. 11.a.

¹⁴⁷² Klaus S. Freyberger, "Zur Datierung des Theaters in Bosra", **Damaszener Mitteilungen**, Band III, Deutsches Archäologisches Institut Stadion Damaskus, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz am Rhein, 1988, (Zur Datierung), Taf. 10. c, d; Klaus S. Freyberger, "Das Tychaion von aş-Şanamain. Ein Vorbericht", **Damaszener Mitteilungen**, Band 4, Deutsches Archäologisches Institut Stadion Damaskus, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz am Rhein, 1989, (Şanamain), Taf. 36. a, c.

¹⁴⁷³ Diğer benzer örnekler için ayrıca bkz. Fischer, Taf. 46, 255, Taf. 45, 252.

¹⁴⁷⁴ Freyberger, Zur Datierung, s. 19.

¹⁴⁷⁵ Freyberger, Şanamain, s. 100.

¹⁴⁷⁶ Abakusunda Medusa başı bulunan Korinth başlığı örnekleri için bkz. Cevat Başaran, "2010-2015 Yılı Parion Tiyatrosu Kazıları", **Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları**, (Ed. Cevat Başaran, H. Ertuğ Ergürer), İçdaş, İstanbul, 2016, (Kazılar), s. 22, Fig. 38;

Hem birinci hem de ikinci kata ait olan Korinth başlıklarının çapları, yerleştirildikleri sütunların üst kaidedeki çap ölçüleri ile örtüşmektedir. Başlıklar arasındaki dönem farkları, yapım ve onarım çalışmalarının tarihlerini vermesi açısından önem taşımaktadır. Hadrianus Dönemi'ne tarihlenen başlıklar, yapım aşamasını ya da MS 120 yılında yaşanan depremden sonraki bir onarımı düşündürürken; Severuslar Dönemi başına tarihlendirilen başlıklar MS 180 yılında yaşanan deprem sonrasındaki Antik Dönem onarımını düşündürmektedir. Ayrıca, Anadolu'da özellikle Severuslar Dönemi'nde tiyatrolarda *scaena*'nın yenilendiği birçok tiyatrodan bilinmektedir. Söz konusu dönemde Nicaea tiyatrosu galeri ve çevresindeki yapılar da onarım görmüş olabilir.

4.3.5. Arşitrav+Friz

Arşitravlar doğu ve batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçen ve buluntu yoğunluğu fazla olan mimari blok gruplarından biridir. İki katlı olduğu tespit edilen galerilerde hem birinci kat hem de ikinci kat arşitravlarında korunan parçaların ya da blokların fazla olması söz konusu grup hakkında ayrıntılı bilgilerin elde edilmesini sağlamıştır. Batı sütunlu galeri ve çevresinde 18 (**Kat. No. BSG 3, 4, 17, 34, 42, 45, 59, 67, 69, 76, 77, 94, 96, 102, 111, 118, 115, 124**), doğu sütunlu galeri ve çevresinde 31 adet (**Kat. No. DSG 1, 4, 6, 5, 7, 9, 12, 13, 16, 19, 22, 39, 40, 41, 46, 53, 62, 65, 69, 75, 91, 94, 99, 103, 104, 109, 114, 117, 118, 124, 131**) olmak üzere toplam 49 adet arşitrav+friz parçası ele geçmiştir.

Bu arşitravlardan yerel gri mermerden yapılmış olanlar (**Kat. No. BSG 3, 4, 17, 59, 67, 69, 76, 77, 94, 96, 102, 111, 118, DSG 1, 7, 40, 41, 46, 53, 62, 65, 69, 75, 91, 94, 99, 103, 104, 109, 114, 124, 131**) galerinin birinci katına, sarı/beyaz mermerden

Cevat Başaran, "2010-2015 Parion Theater Excavations", **Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns**, (Ed. Cevat Başaran, H. Ertuğ Ergürer), Parion Studies I, İçdaş, 20018, (Excavation), s. 13, Fig. 38; Cevat Başaran ve Mustafa Yıldızlı, "The Architectural Decorations of the Parion Theater Roman Period", **Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns**, (Ed. Cevat Başaran, H. Ertuğ Ergürer), Parion Studies I, İçdaş, 20018, (Parion Theater), s. 71, Fig.32; Başaran ve Yıldızlı, Bezeme, s. 96, Fig.32; Ulpia Ratiaria kentinde atıl durumda ele geçen başlık. Zdravko Dimitrov, "Architectural Decoration in the Colony of Ulpia Ratiaria", **Bulletin of the National Institute of Archaeology**, Proceedings of the 22 International Congress of Roman Frontier Studies, Ruse, Bulgaria, September 2012, XLII, 2015, s. 575, Pl. 3.1, Fig.6, 8; Perge Güney Hamam anıtsal giriş. Türkmen, s. 113, Kat. No. 23; Mercklin, s. 86, 88; Abb. 656 (348), 680 (362).

yapılmış olanlar (**Kat. No. BSG 42, 45, DSG 4, 6, 9, 12, 13, 16, 19, 22, 39, 94, 117, 131**) ikinci kata aittir.

Hem doğuda hem de batıda galerilere ait olan bloklar dışında nereye ait oldukları kesin olarak tespit edilemeyen arşitrav (**Kat. No. BSG 34, 115, 124, DSG 5, 118**) parçaları da ele geçmiştir.

Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçen 3 arşitrav (**Kat. No. BSG 34, 115, 124**) galeriler ve çevresindeki mimari örüntü ile ilişkili değildir. İki fasciaya sahip olan arşitrav, (**Kat. No. BSG 34**) alan içerisinde yapılan çalışmalarda *scaena*'ya ait ön cephede ranke bezemesine sahip arşitravların arka yüzü ile aynı mimari detaylara sahiptir. Bu arşitravlarda da yapının iç kısmına gelen arka cephelerinde iki fascia kullanılmıştır. Nicaea Tiyatrosu'nda ele geçen iki fascialı diğer örnekler *cavea*'yı saran portikoda kullanılmıştır. Ancak arşitrav parçasının *scaena*'ya yakın bir yerde ele geçmesi, *scaena*'ya ait bir parça olma ihtimalini güçlendirmektedir.

Diğer arşitrav parçası (**Kat. No. BSG 124**) tamamen kırılmış ve ranke bezemenin yer aldığı frizin küçük bir bölümü korunmuştur. Rozet bezemelerinde hayvanların kullanıldığı bu tarz ranke bezeme, tiyatro içerisinde bütüne yakın arşitravların bazılarında gözlemlenmiştir. Friz bölümlerinde bezemeye sahip arşitravların tamamı, *scaena frons*'a ait olan mimar bloklardır. Frizinde ranke bezemesine sahip olan arşitravların örneklerine Side tiyatrosu¹⁴⁷⁷ *scaena frons*'ta, Perge Hadrianus Takında¹⁴⁷⁸, Hierapolis Triton Çeşmesinde¹⁴⁷⁹ rastlanmaktadır ve genel olarak MS II. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Üçüncü arşitrav parçası (**Kat. No. BSG 115**) friz bölümünde mask bulunan bir bezemeye sahiptir. Ancak arşitrav parçasının çok küçük bir bölümü korunduğundan, friz bölümünde genel kompozisyonun nasıl devam ettiği konusu bilinmemektedir. Masklı friz kompozisyonları Side, Hierapolis¹⁴⁸⁰, Perge¹⁴⁸¹ ve Myra gibi antik kentlerin tiyatrolarında da görülmektedir¹⁴⁸².

¹⁴⁷⁷Vandeput, Sagalassos, Pl. 115.3; Aslan, s. 107, Lev. XIV, b.

¹⁴⁷⁸Zeynep Koçel-Erdem, **Anadolu Hadrian Dönemi Mimari Bezemeleri (MS 117-138)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995, Lev. 24, 1.

¹⁴⁷⁹Tunç Sezgin, **Hierapolis Roma Dönemi Mimari Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004, Denizli, Res. 23.

¹⁴⁸⁰Durmuş, s. 90,93, Kat. No. 9,12, Res. 31,34.

¹⁴⁸¹Durmuş, s. 97-98, Kat. No. 16-17, Res. 38-39.

¹⁴⁸²Kardoruk, s. 441.

Galerilere ait olmayan diğer 2 arşitrav (**Kat. No. DSG 5, 118**) doğu sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında ele geçmiştir. İki arşitrav parçası da galerilerin birinci katında kullanılan arşitralara benzemektedir. Ancak ölçü olarak boyutlarının çok büyük olmasından dolayı doğu galeriye ait olmadığı anlaşılmıştır. İki arşitrav parçası da yerel gri mermerden yapılmıştır ve friz bölümleri birinci kat arşitralarının aksine düzeltilmiştir. Arşitraların *scaena*'nın kuzey bölümüne yakın bir alanda ele geçmesi bunların *scaena*'nın arka cephesinde kullanılan arşitralar olabileceğini düşündürmüştür. Ancak galerinin çevresindeki mimari örüntü ile bağlantılı olabileceği ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Söz konusu arşitraların benzerlerine sit alanı içerisinde herhangi bir bölümde rastlanmaması, arşitraların tiyatronun hangi birimine ait olabileceği konusunu netliğe kavuşturamamıştır.

Birinci katta kullanılan ve galerilere ait olan arşitralarda (**Kat. No. BSG 3, 4, 17, 59, 67, 69, 76, 77, 94, 96, 102, 111, 118, DSG 1,7, 40, 41, 46, 53, 62, 65, 69, 75, 91, 99, 103, 104, 109, 114, 124**) friz bölümleri ayrılmamış, friz ile fascialar birleştirilerek monolit şekilde işlenmiştir. Yerel gri mermerden yapılan bu arşitrav+friz parçaları, kullanılan hammaddeleri ile ikinci kata ait olan arşitralardan farklılık göstermektedir. İkinci kat arşitraları sarı/beyaz mermerden yapılmıştır.

Birinci kat arşitrav+friz bloklarının arka yüzünde alttan üste doğru, 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş); ön yüzünde, 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları izlenmektedir. İki cephede de yüzey düzeltme işleminin yapılmadığı friz bölümlerinde ön cepheye gelen yüzde konglomereden yapılmış friz blokları (**Kat. No. BSG 46, 84, 87, DSG 20, 47, 51, 52, 58, 67, 71, 73, 121**) kullanılmıştır. Yaklaşık 0,45 m'lik bir yüksekliğe sahip olan friz bölümü, konglomera friz plakalarının yüksekliği ile uyumludur. Konglomera friz, alttan üste doğru 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) mimari detaylarının bulunduğu ön cephede kullanılmıştır. Diğer cephede arşitravın diğer bloklarla birleşmesi için kullanılan göz mimari detayları (**Kat. No. BSG 94, 102, 111, DSG 40, 41, 62, 65**) yer almaktadır. Alt cephede kullanılan soffit, Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosundaki arşitravda¹⁴⁸³ olduğu gibi herhangi bir bezemeye sahip olmadan düz şekilde bırakılmıştır.

¹⁴⁸³ Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

İyi korunmuş ve çizimleri yapılabilmiş arşitrav+friz bloklarında (**Kat. No. BSG 3, 4, 17, 59, 76, 77, 94, 96, 102, 111, 118, DSG 40, 41, 62, 65, 75, 114**) yükseklik ölçüleri 88-90 cm arasında iken, friz yükseklikleri 0,40-0,45 m arasında değişmektedir. Soffit bezemenin yer aldığı alt cephede genişlik 0,57-0,60 m arasında değişirken arşitrav tacının içine alınarak yapıldığı ölçüler 0,66-0,70 m arasında değişmektedir. Bloklarda kırılmalar olduğundan dolayı ölçülerde bazı farklılıklar gözlemlenmektedir. Bu yüzden bloklar arasında +/- 4 cm fark göz ardı edilmiştir. Genellikle kırık ele geçen arşitravlarda gerçek uzunluğu korunmuş tek örnek (**Kat. No. BSG 75**) 3,25 m'dir. Arşitrav+friz bloklarında birinci kata ait en fazla korunmuş bloklar, batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılmış kazılarda ele geçmiştir.

Gri yerel mermerden yapılan bu arşitrav+friz blokları Ionik arşitrav tipi içerisinde değerlendirilmektedir ve benzer örneklerine Anadolu içi ve dışında birçok yerleşmede ya da yapıda rastlanmaktadır¹⁴⁸⁴. Bu şekilde frizi işlenmemiş arşitrav örneklerine Ephesos Vedium Gymnasionu'nun Palaestrasında kullanılan arşitravın arka cephesinde¹⁴⁸⁵, Pergamon Asklepeion'da propylon ve tapınakta kullanılan frizlerin arka yüzünde¹⁴⁸⁶, Korinth Tyche Tapınağında¹⁴⁸⁷ rastlanmaktadır.

Gri mermerden yapılan ve birinci kata ait olan arşitrav+friz grubu dışında sarı/beyaz mermerden yapılmış toplamda 12 adet arşitrav+friz bloğu (**Kat. No. BSG 42, 45, DSG 4, 6, 9, 12, 13, 16, 19, 22, 39, 94, 117, 131**) ortaya çıkarılmıştır. Bu arşitrav grubundaki iyi korunmuş örnekler, birinci kat arşitravlarının aksine doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmiştir.

İkinci kata ait arşitrav+frizlerin korunma durumları oldukça kötüdür. Ele geçenler arasında bazı blokların (**Kat. No. BSG 42, DSG 4, 6, 19, 117, 131**) friz bölümlerinin birinci kat arşitravlarının aksine, işlenmiş olması, bazı bloklar da (**Kat.**

¹⁴⁸⁴ Arşitrav+Friz bloklarında friz bölümleri iki cephede de işlenmemiştir. Benzer örneklerin belirtildiği yapılarda genellikle arşitravın arka cephesinde friz işlenmemiş ön cephede ise işlenmiş ya da düzeltilmiştir. Friz bölümünde yazıt bulunan örnekler (Bkz. İkinci kat arşitrav örnekleri) Nicaea tiyatrosundan farklı olarak ayrı bir konglomera friz üzerine değil, direk mermer üzerine işlenmiştir.

¹⁴⁸⁵ Martin Steskal ve Martino La Torre, **Das Vedium Gymnasium in Ephesos**, Archäologie und Baubefund, Tafelband, Forschungen in Ephesos Band XIV/1, Österreichischen Archäologischen Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften in Wien, 2008, Taf. 52.1.

¹⁴⁸⁶ Oskar Ziegenaus, **Das Asklepieion**, 3 Teil Die Kultbauten Aus Römischer Zeit an Der Ostseite Des Heiligen Bezirks, Deutsches Archäologisches Institut, Walter De Gruyter & Co. /Berlin, 1981, Taf. 7.b, 51.A1-3.

¹⁴⁸⁷ Robert L. Scranton, **Monuments in the Lower Agora and North of the Archaic Temple**, Corinth, Result of Excavation Conducted by The American School of Classical Studies At Athens, Architecture, Cilt: 1, Part III, Princeton, New Jersey, 1951, Pl. 23.4.

No. BSG 45, DSG 9, 12, 13, 16) sarı/beyaz mermerin yapımında hammadde olarak kullanılması dolayısıyla, birinci kat örneklerinden ayrılabilir. İkinci kat arşitravlarında ön cephe friz bölümünde düzeltme işlemleri yapılırken, arkada kalan diğer cephe birinci kat arşitravlarında olduğu gibi kabaca işlenerek bırakılmıştır. Doğu sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçen korunmuş birkaç örneğin (**Kat. No. DSG 22, 39, 131**) yükseklikleri yaklaşık 0,64-0,68 m, soffit bezemenin bulunduğu alt yüzde derinlik, arşitrav taçları ile birlikte, 0,53 m olarak tespit edilmiştir. Blokların oldukça tahrip olmasından dolayı ölçülerde +/- 4 cm fark göz ardı edilmiştir. Soffit, bezeme birinci kat arşitravları gibi düz, yani bezemesiz bırakılmıştır.

Arşitrav+friz bloklarında ön cephede attan üste doğru; 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş), S silme (kyme reversa), düz şerit gibi mimari detaylar işlenirken arka cephede alttan üste doğru; 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) mimari detayları kullanılmıştır. Ön cephede yüzey düzeltme işlemi yapılarak işlenen frizlerde korunan örnekler dahilinde (**Kat. No. DSG 22, 39, 131**) herhangi bir bezemeye ya da yazıta rastlanmamıştır.

İkinci katta kullanılan arşitrav+friz bloklarının benzer örneklerine tiyatro ve tiyatro dışındaki birçok yapıda rastlanmaktadır. Nicaea tiyatrosuna benzer bu Ionik arşitrav+frizlerin benzer örnekleri Korinth Tiyatrosu *scaena*'sında¹⁴⁸⁸, Troia C tiyatrosunda¹⁴⁸⁹, Korinth odeum geç dönem *scaena frons*'unda¹⁴⁹⁰, Helenistik Dönem Ephesos Tiyatrosu *scaena frons*'unda¹⁴⁹¹, Nimes, Arles, Thysdrus Amfitiyatroları dış yüzünde kemer üstünde¹⁴⁹², Pergamon Asklepeion kuzey galerisi ve tiyatrosunda¹⁴⁹³ görülmektedir. Ancak tiyatrolar dışında Ankyra sütunlu cadde üst yapısı¹⁴⁹⁴, Ephesos

¹⁴⁸⁸Richard Stillwell, **The Theatre**, Corinth Results of Excavations Conducted by The American School of Classical Studies at Athens, Cilt: 2, Princeton, New jersey, 1952, (Corinth), s. 115, Çiz. No. 94.

¹⁴⁸⁹Hans Peter Isler, **Antike Theaterbauten Ein Handbuch**, Tafelband und Indices, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschriften, 490 Band, Archäologische Forschungen, Band 27, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017, (Theaterbauten Tafelband), Taf. 163, 490.

¹⁴⁹⁰Oscar Broneer, **The Odeum**, Corinth, Result of Excavation Conducted By The American School of Classical Studies At Athens, Architecture, Cilt: 10, Harvard University Press, Cambridge, 1932, s. 88, Fig.63,64.

¹⁴⁹¹Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

¹⁴⁹²Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro); s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro); s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro).

¹⁴⁹³Hoffmann, Abb. 18, 20,21, 104, 133,144, Taf. 6.6; 8.1,2, 22.10.

¹⁴⁹⁴Musa Kadioğlu ve Kutalmış Gökay, "Yeni Arkeolojik Araştırmalar Işığında ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣΤΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ: Ankyra", Anadolu/Anatolia, 32, 2007, ss.136-137, Res. 42, 44; Musa Kadioğlu, Kutalmış Gökay ve Stephen Mitchell, **Roma Dönemi'nde Ankyra**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011, s.168, 172, Fig. 101, 105.

Traianus Çeşmesi 1 ve 2 kat arşitravları¹⁴⁹⁵, Miletos hamam yapısı¹⁴⁹⁶, Ephesos Vedius Gymnasionu Palaestrası¹⁴⁹⁷, Nimes kütüphanesi iç duvar kemer üstü¹⁴⁹⁸, Korinth Apollon Peribolos Galerisi¹⁴⁹⁹ yapılarında da benzer örneklere rastlanmaktadır. Söz konusu örnekler dışında benzer arşitrav+friz blokları tapınaklarda yoğun olarak kullanılmıştır¹⁵⁰⁰.

Birinci kat arşitravlarının ön yüzünde 0,45-0,47 m'lik yüksekliğe sahip olan işlenmemiş friz bölümünü kapatan konglomera levhalar, batı ve doğu sütunlu galeri çevresinde yapılan çalışmalarda 12 adet (**Kat. No. BSG 46, 84, 87, DSG 20, 47, 51, 52, 58, 67, 71, 73, 121**) ele geçmiştir. Oldukça az korunan konglomera friz parçaları batı sütunlu galeride (**Kat. No. BSG 46, 84, 87**) doğu sütunlu galeriye oranla (**Kat. No. DSG 20, 47, 51, 52, 58, 67, 71, 73, 121**) oldukça azdır. İki galeride ele geçen (**Kat. No. BSG 84, DSG 71**) örnekler dışında geriye kalan bütün friz levhaları bloğun gövde bölümüne aittir ve hiçbir mimari detayı hakkında bilgi elde edilememektedir.

Sağlam kalan ve mimari detaylar hakkında bilgi elde edilen iki friz parçasından (**Kat. No. BSG 84, DSG 71**) alınan ölçüler dahilinde yükseklik yaklaşık 0,45 m ve derinlik üst cephede mimari detayların bulunduğu kısımda 0,13 m, düz gövde bölümünde ise 0,6-0,8 m arasında değişmektedir. Friz levhasının yüksekliği arşitravların friz bölümündeki yükseklik ile uyumludur.

Doğu ve batı galeride ele geçen friz parçalarında ön cephede üst bölümde yer alan mimari detaylar iki galeride de birbirinden farklılık göstermektedir. Doğu sütunlu

¹⁴⁹⁵ Quatember, Taf. 12.3,18.2, 42.1,2, 45.

¹⁴⁹⁶ Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32.

¹⁴⁹⁷ Steskal ve Torre, Taf. 52.1.

¹⁴⁹⁸ Anderson, s. 174,110.

¹⁴⁹⁹ Richard Stillwell ve H. Ess Askew, "The Peribolos of Apollo" **Corinth**, Result of Excavation Conducted by The American School of Classical Studies At Athens, Architecture, Cilt: 1, Part II, Harvard University Press, Cambridge, 1941, s. 45, 46, 48; Fig.29, 30-31, 33.

¹⁵⁰⁰ Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3; Dmeir Tapınağı Ön Yüz. Elfriede Brümmer, "Der Römische Tempel von Dmeir Vorbericht", **Damaszener Mitteilungen**, Deutsches Archäologisches Institut Stadion Damaskus, Band II, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz am Rhein, 1985, Taf. 25.b; Korinth Hermes ve Herakles Tapınağı. Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tap.); Pl. 18.2 (Herakles Tap.); Imbriogon Kome. Demircili IV nolu Tapınak Mezar. Deniz Kaplan, **Kilikia Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Mimari Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2013, (Kilikia), Levha 49.c; Bodrum Tapınak Mezar. Fikret Fatih Gülşen, **Patara Markia Anıt Mezarı Mimari ve Restitüsyonu**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2010, Lev. 47.c.

galeride (**Kat. No. DSG 71**) alttan üste doğru; gövde, kavetto, astragal, ovolo, düz şerit gibi mimari detayları kullanılırken, batı sütunlu galeride (**Kat. No. BSG 84**) alttan üste doğru; gövde, düz şerit, astragal, ovolo, düz şerit mimari detayları kullanılmıştır. Söz konusu farklılık yapıda çalışan ustaların aynı olamamasından kaynaklanıyor olmalıdır.

Doğu ve batıda frizlerdeki diğer farklılığın yazıt olduğu düşünülmektedir. Ancak çalışmalarda ele geçen malzemenin az olması, bu savın desteklenmesine yeteri kadar yardımcı olmamaktadır. Doğu sütunlu galeride ele geçen tek yazıtlı örnek (**Kat. No. DSG 121**) bu galerideki arşitrav frizlerinin üzerinde bir yazıt olduğu fikrini doğurmuştur. Batı sütunlu galeride ele geçen parapetler üzerinde yazıt yer alırken, doğuda ele geçen örneklerin hiçbirinde yazıt rastlanmamıştır. Bu yüzden doğu sütunlu galeride ele geçen tek örnek dikkate alındığında yazıtın batı sütunlu galeride parapetler üzerinde, doğu sütunlu galeride de konglomera frizler üzerinde olduğunu düşündürmüştür. Ancak ele geçen tek örnek dışında (**Kat. No. DSG 121**) bunu kanıtlayacak başka friz parçasına rastlanmamıştır.

Arşitrav+friz bloklarında yazıtlar genellikle Ankyra sütunlu caddesi¹⁵⁰¹, Ephesos Traianus Çeşmesi¹⁵⁰², Ephesos Vadius Gymnasionu¹⁵⁰³, Pergamon Asklepieion Kuzey Galeri ve tiyatrosunda¹⁵⁰⁴ kullanılan arşitrav+frizlerde olduğu gibi genellikle yüzeyi düzleştirilmiş frizler üzerinde kullanılmıştır. Nicaea tiyatrosunda birinci kat arşitravlarında kullanılan konglomera friz levhaları grup içerisinde farklılık göstermektedir. Ancak birebir örnekleri olmasa da bu tarz bir kullanım Ostia Agrippa Tiyatrosu *scaena* üzerinde kullanılan arşitrav frizinde¹⁵⁰⁵, Augusta Emerita/Merida Tiyatrosu *parascaena* kemer üstü arşitravında¹⁵⁰⁶, Ruscino Forumunda entablatur arasında bulunan yazıtlı frizde¹⁵⁰⁷ görülmektedir.

¹⁵⁰¹ Ankyra Sütunlu Cadde Üst Yapısı. Kadioğlu ve Gökay, s.136-137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, s.168, 172, Fig. 101, 105.

¹⁵⁰² Quatember, Taf. 12-3,18-2, 42-1,2, 45.

¹⁵⁰³ Steskal ve Torre, Taf. 52, 1.

¹⁵⁰⁴ Hoffmann, Abb. 18, 20,21, 104, 133-144, Taf. 6,6; 8, 1-2; 22,10.

¹⁵⁰⁵ Alison Cooley, "A New Date for Agrippa's Theatre at Ostia", **Papers of British School at Rome**, Cilt: 67, 1999, ss. 174-175, Fig. 1-2.

¹⁵⁰⁶ Armin U. Stylow ve Angel Ventura Villanueva, "Inscripciones Asociadas A La Scaena Del Teatro", **La Scaena Frons Del Teatro Romano De Merida**, (Ed. Pedro Mateos Cruz), Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, s. 164, Fig.20.

¹⁵⁰⁷ Patrizio Pansabene, Isabelle Rebe ve Isabel Roda, "The Marmora From the Forum of Ruscino (Chateau-Roussillon, France)", **Interdisciplinary Studies in Ancient Stone**, (Ed. Anna Gutierrez Garcia, Pilar Lapuente Mercadal, Isabel Roda de Llanza), Proceedings of the IX ASMOSIA Conference Tarragona 2009, Institut Català D'Arqueologia Classica, Documenta 23, 2012, s. 114, Fig.3-4.

4.3.6. Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima

Sütunlu galeriler ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında toplamda 25 adet dişli geison+sima ele geçmiştir. Bunlardan 12 adet batı sütunlu galeri ve çevresinde **(Kat. No. BSG 6, 7, 51, 56, 63, 80, 97, 100, 101, 119, 120, 125)** diğer 13 adet doğu sütunlu galeri ve çevresinde **(Kat. No. DSG 3, 34, 42, 66, 81, 82, 84, 86, 92, 93, 107, 129, 130)** ele geçmiştir. Hem doğu hem de batı galeri ve çevresinde ele geçen bloklar birbirleri ile karşılaştırıldığında, iki galeride de blokların korunma oranları aynıdır. İşlevleri belirlenen blokların çok fazla zarar gördüğü galeriler ve çevresinde dişli geison+sima grubunun iyi korunmuş olması ilgi çekicidir. İki katlı galerilerin birinci katında kullanılan bu blokların korunması, birinci katın yıkılmadan uzun süre kullanılmış olabileceği düşüncesini akla getirmektedir.

Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen örnekler içerisinde **(Kat. No. BSG 6, 7, 51, 56, 63, 80, 97, 100, 101, 119, 120, 125)** bezemeye sahip olan iki örnek **(Kat. No. BSG 120, 125)** *scaena*'ya ait olmalıdır. Batı sütunlu galeri ve çevresindeki yapılaşmada bu şekilde bezemeli dişli geison+sima örneklerine rastlanmamıştır ve benzer örnekleri Parion tiyatrosunun *scaena*'sında¹⁵⁰⁸ görülmektedir.

Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen bloklar **(Kat. No. DSG 3, 34, 42, 66, 81, 82, 84, 86, 92, 93, 107, 129)** arasında diğerlerine **(Kat. No. DSG 3, 82, 93, 107, 129)** oranla biraz daha fazla zarar gördüğü görülmektedir. Ele geçen tek parça **(Kat. No. DSG 130)** üzerinde bezeme mevcuttur ve bu da batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen örneklerde olduğu gibi *scaena*'ya ait olmalıdır.

Doğu ve batı galeride ele geçen dişli geison+sima bloklarında korunmuş örneklerde yükseklik 0,63-0,68 m arasında değişmektedir. Grup arasındaki en uzun dişli geison+sima **(Kat. No. DSG 34)** 2,79 m'dir. Ön cephede alttan üste doğru; diş sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık (Corona), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar bulunmaktadır. Doğu ve batıda ölçü ve mimari detaylar karşılaştırıldığında iki galeri arasında bir farklılık gözlemlenmemiştir.

¹⁵⁰⁸ Başaran ve Yıldızlı, Parion Theater, s. 67, Fig.6.

Doğu ve batı sütunlu galeride birinci katta kullanılan İonik kornişler ya da dışli geison+sima bloklarının benzerleri Kauiron Tiyatrosu¹⁵⁰⁹, Ephesos Helenistik Dönem Tiyatrosu¹⁵¹⁰, Korinth Tiyatrosu¹⁵¹¹, Aphrodisias Tiyatrosu¹⁵¹², Miletos ilk Tiyatro¹⁵¹³, Pergamon Asklepieion Tiyatrosunun¹⁵¹⁴ *scaena* 'ında, Side tiyatro İkinci diazoma üzerinde¹⁵¹⁵, Korinth Odeum *scaena* 'ında¹⁵¹⁶ da görülmektedir.

Söz konusu blok yalnızca tiyatrolarda değil bunun dışında Ephesos antik kentinde Prytaneion yapısında¹⁵¹⁷, Traianus Çeşmesi 1. katında¹⁵¹⁸, Vedius Gmynasionu palastrasında¹⁵¹⁹, Agora stoasında¹⁵²⁰, Miletos antik kentinde Heroon yapısında¹⁵²¹, caddede¹⁵²², Pergamon antik kentinde Asklepeion Propylonunda¹⁵²³, caddede portiko çatısında¹⁵²⁴, Korinth antik kentinde güney bazilikada¹⁵²⁵ ve Herakles tapınağında¹⁵²⁶, Kibyra propylon girişinde¹⁵²⁷, Aphrodisias Sivil Bazilika güney

¹⁵⁰⁹ Richard Stillwell, "Kourion: The Theater", **Proceedings of the American Philosophical Society**, Cilt: 105, Sayı: 1, 1961, (Kourion), s. 70, Fig. 36.1-2, 38.

¹⁵¹⁰ Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

¹⁵¹¹ Stillwell, Corint, ss. 107,113, Çiz. No.5, 9, 62.

¹⁵¹² Dinu Theodorescu, "La Frons Scaena du Theatre: Innovations et Particularites a L'epoque de Zoilos", **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series Number 20, Aphrodisias Papers 3, 1996, s. 130, 132, Fig. 3, 5.a; Nathalie de Chaisemartin ve Dinu Theodorescu, "Recherches Preliminaires sur la Frons Scaenae du Teatre", **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series Number 2, Aphrodisias Papers 2, s. 64, Fig.15.C.

¹⁵¹³ Köster, Taf. 28.6; Berthold F. Weber, **Bauwerke in Milet**, Die Romischen Heroa von Milet, Teil 10, Deutsches Archäologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, New York, 2004, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1.

¹⁵¹⁴ Hoffmann, Abb. 156, 171, 236.

¹⁵¹⁵ A.Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, Ek 3.4.

¹⁵¹⁶ Broneer, s. 96, Fig.75.

¹⁵¹⁷ Martin Steskal, **Das Prytaneion in Ephesos**, Forschungen in Ephesos, Band IX/4, Österreichischen Archäologischen Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften in Wien, 2010, Taf. 134.1-2.

¹⁵¹⁸ Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1.

¹⁵¹⁹ Steskal ve Torre, Taf. 53.1,3.

¹⁵²⁰ Emil Reisch, Wilhelm Wilberg, Josef Keil, George Niemann, Rudolf Heberdey ve Philipp Forchheimer, **Forschungen in Ephesos**. Band III, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, MCMXXIII, 1923, ss. 192, 198; Fig. 184,199.

¹⁵²¹ Köster, Taf. 126.4.

¹⁵²² Williams, Monumental Street, Pl. 89.a.

¹⁵²³ Ziegenaus, Taf. 5, b, 49.A1-3.

¹⁵²⁴ Williams, Monumental Street, Pl. 88.c.

¹⁵²⁵ Saul S. Weinberg, **The Southeast Building, The Twin Basilicas, The Mosaic House**, Corinth, Result of Excavation Conducted by the American School of Classical Studies At Athens, Architecture, Cilt: 1, Part V. Harvard University Press, Cambridge, 1960, ss. 92, 93, Fig.14-15.

¹⁵²⁶ Scranton, Pl. 18.2.

¹⁵²⁷ Kibyra propylon giriş. Mesut Can Kaya, **Kibyra Kenti Mimari Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2011, Lev. 31, Kat. No. 98.

girişinde¹⁵²⁸, Lagina'da dükkanda¹⁵²⁹, Nimes kütüphanesinde iç duvar kemer üstünde¹⁵³⁰ de görülmektedir.

Örneklerden anlaşıldığı üzere Ionik kornişlerin, Helenistik Dönem'den Roma İmparatorluk Dönemi'ne kadar birçok yapıda kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu blokların ön cephelerinde kullanılan mimari detaylar dönem içerisinde değişiklik gösterse de genel tip aynı şekilde devam etmiştir.

Nicaea tiyatrosunda kullanılan dişli geison+sima blokları söz konusu örneklerden farklılıklar göstermektedir. S profile sahip olan sima ile biten örneklerin aksine, galerilerde kullanılan dişli geison+sima bloklarının üst cephesinde yaklaşık 0,30 m yüksekliğinde ve S silmeden yaklaşık 0,30 m geride geniş bir düz mimari detay görülmektedir.

Söz konusu detay iki olası ihtimali düşündürmektedir. Bunlardan birisi galerilerin çevresinde yer alan yapı kalıntılarının galeriler ile ilişkisi olduğudur. Pompei¹⁵³¹, Forum Luli¹⁵³², Leptis Magna¹⁵³³, Sabratha¹⁵³⁴ tiyatro örneklerinde *scaena*'nın iki yanında bazilika olarak adlandırılan yapı birimi bulunmaktadır ve bu giriş salonları kemer ve tonozlar yardımı ile ayağa kaldırılarak kemerli bir giriş sağlanmıştır. Nicaea tiyatrosunda doğu sütunlu galeride kuzeyde doğu batı yönlü uzanan duvar ile batı sütunlu galeride batıda kuzey güney yönlü uzanan duvar yer almaktadır. Bu duvar kalıntılarının verilen örnekler gibi galeriler ile bağlantılı bir giriş salonu olabileceğidir. Duvarlar üzerinde yer alan postament ve kare ayaklar galeri postamentleri ile aynı aksta yer almaktadır. Bu da söz konusu duvarlar ile galerilerin kemerler yardımı ile birbirlerine bağlantılandırıldığını düşündürmektedir. Söz konusu bağlantıda dişli geison+sima bloklarının üzerinde yer alan bu detay, kemer yastıklarının yerleşmesi için yeterli alanı sunmaktadır. Aphrodisias antik kentinde yer alan sivil bazilikanın kuzey girişi üzerinde benzer bir kullanım görülmektedir¹⁵³⁵.

¹⁵²⁸ Stinson, Local ve Wider, Pl. 2.71.

¹⁵²⁹ Zeliha Gider-Büyükozer, **Karia Bölgesi Dor Mimarisi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2013, Kat. No. 41.4, Fig. 361 a, b.

¹⁵³⁰ Anderson, s. 174.110.

¹⁵³¹ Hanson, Illust. 19.

¹⁵³² Sear, Roman Theaters, s. 249, Kat. Plan 211; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 296, Forum Luli; Small, s. 67, III.17; Moretti ve diğerleri, s. 154, Fig. 18.

¹⁵³³ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

¹⁵³⁴ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

¹⁵³⁵ Stinson, Local ve Wider, Pl.4.3.

Ancak bunu kanıtlayacak ele geçen mimari blok sayısının çok az olması bahsi geçen yapı varlığını ihtimalden öteye geçirememektedir.

Diğer ihtimal ise dişli geison+simanın üst cephesinde yer alan bu mimari detayın ikinci katın zemini gibi bir görev üstlenmesidir ki bunun bir örneği de Aphrodisias tiyatrosunda¹⁵³⁶ görülmektedir.

4.3.7. Attik Ion Kaideler

Yapılan çalışmalarda toplamda 7 adet Attik-Ion kaidesine **(Kat. No. BSG 19, 106, 122, DSG 83, 85, 112, 113)** buluntu numarası verilmiştir. Bu kaidelerden 3 tanesi batı sütunlu galeri ve çevresinde **(Kat. No. BSG 19, 106, 122)**, diğer 4 tanesi ise **(Kat. No. DSG 83, 85, 112, 113)** doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmiştir.

Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen kaidelerden ikisi gri mermer **(Kat. No. BSG 19,106)**, büyük oranda zarar gören diğeri ise **(Kat. No. BSG 122)** sarı/beyaz mermerden yapılmıştır. Doğu ve batı galeride ikinci katı oluşturan mimari unsurların sarı/beyaz mermerden yapıldığı bilinmektedir. Doğu sütunlu galeride ele geçen kaideler de sarı/beyaz mermerden **(Kat. No. DSG 83, 85, 112, 113)** yapılmıştır. Bu nedenle çap bilgileri hakkında yeterli bilgi alınamasa da sarı/beyaz mermerden yapılan kaide **(Kat. No. BSG 122)** galerinin ikinci katına ait olmalıdır. Batı da ele geçen ve gri mermerden yapılan iki örnek **(Kat. No. BSG 19, 106)** tiyatronun farklı bir birimine aittir. Ancak çalışma alanı içerisinde Attik-Ion kaidelerinin yalnızca galeriler ve çevresindeki kazılarda ele geçmesi, söz konusu kaidelerin tiyatronun hangi birimine ait oldu sorusunu cevaplamada yardımcı olamamaktadır.

Doğu sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazılarda ele geçen korunmuş Attik-Ion kaideler, **(Kat. No. DSG 85, 112, 113)** elimize geçen ve galerilere ait tek sağlam kaidelerdir. Korunan kaidelerde yükseklik 0,26-0,28 m arasında, çap ise 0,52-0,54 m arasında değişmektedir. Kaide çapı ikinci kat sütunlarının kaideye oturduğu alt cephe çapı ile uyumludur. Yan profilden bakıldığında alttan üste doğru sırasıyla; plinthos, torus, düz şerit, scotia ya da trokhilos, düz şerit, torus mimari detayları izlenebilmektedir. Çalışmalarda yalnızca ikinci kata ait olan Attik-Ion kaideler ele

¹⁵³⁶ Theodorescu, s. 131, Fig.4.

geçmiş ancak birinci katta postamentle sütun arasında kullanılmış olan herhangi bir kaideye rastlanmamıştır.

Anadolu’da Helenistik Dönem’den itibaren sıklıkla kullanılan Attik-Ion kaideler birçok yapıda kullanılmıştır. Nicaea tiyatrosunda bulunan kaidelerin benzer örneklerine Regina¹⁵³⁷, Leptis Magna¹⁵³⁸, Taormina¹⁵³⁹, Gerasa¹⁵⁴⁰, Palmyra¹⁵⁴¹, Bostra¹⁵⁴², Korinth¹⁵⁴³, Parion¹⁵⁴⁴, Nysa¹⁵⁴⁵, Tlos¹⁵⁴⁶, Augusta Emerita/Merida¹⁵⁴⁷, Diokaisareia¹⁵⁴⁸ tiyatrolarının *scaena*’sında rastlanmaktadır. Ancak Attik-Ion kaidelerinin tiyatrolar dışında da birçok yapıda örnekleri bilinir¹⁵⁴⁹.

4.3.8. Parapetler

Doğu ve batı sütunlu galeri çevresinde yapılan kazı çalışmalarında toplamda 37 adet parapet parçası ele geçmiştir. Bu parçalardan 22 adet batı sütunlu galeri ve çevresinde (**Kat. No. BSG 12, 14, 23, 43, 48, 50, 52, 53, 54, 64, 70, 71, 72, 73, 82, 86, 88, 89, 90, 91, 98, 99**) 15 adet (**Kat. No. DSG 11, 24, 26, 38, 44, 45, 57, 77, 87, 102, 110, 111, 122, 127, 128**) doğu sütunlu galeri ve çevresinde bulunmuştur. Söz konusu çalışmalarda en küçük parçadan en büyük parçaya kadar bütün bloklar katalog içerisinde incelenmiştir.

¹⁵³⁷ Barrera, s. 61, Fig.1.

¹⁵³⁸ Bejor, La Decorazione, s. 39.2.

¹⁵³⁹ Francesco Gabellone, Ivan Ferrari ve Francesco Giuri, “The Greek-Roman Theater of Taormina: Towards a Reconstruction Proposal”, **Proceedings of the 22nd International Conference on Cultural Heritage and New Technologies 2017**, 2019, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig.9.

¹⁵⁴⁰ Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13.

¹⁵⁴¹ Frezouls, Pl. VI.2.

¹⁵⁴² Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d.

¹⁵⁴³ Stillwell, Corint, s. 123, Çiz. No. 161.

¹⁵⁴⁴ H. Ertuğ Ergürer ve Derya Güleç Özer, “The Architecture of Parion’s Theater”, **Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns**, (Ed. Cevat Başaran, H. Ertuğ Ergürer), Parion Studies I, İçdaş, 20018, (Parion’s Theater), s. 28, Fig. 10, 12; H. Ertuğ Ergürer, Derya Güleç Özer, “Parion Tiyatro Mimarisi”, **Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları**, (Ed. Cevat Başaran, H. Ertuğ Ergürer), İçdaş, İstanbul, 2016, (Parion Tiyatro), ss. 41-40, Fig. 10,12.

¹⁵⁴⁵ Kadioğlu, Die Scaenae, Abb.45,83, 84, 85.

¹⁵⁴⁶ Bayram Akdağ, **Tlos Tiyatrosu Sahne Binası Mimarisi ve Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2014, s. 66, Kat. No.1.

¹⁵⁴⁷ Cruz, s. 48, Fig. 7.

¹⁵⁴⁸ Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1.

¹⁵⁴⁹ Diğer örnekler için bkz. Giobbe, AP 38, 252, 254; Quatember, Taf. 20.3; Steskal ve Torre, Taf. 69.4; Reisch ve diğerleri, s. 4, Fig.2.

Korunan az kırılmış parçalarda (**Kat. No. BSG 14, 98, DSG 11, 44**) yükseklik ölçüleri 0,86-0,88 m arasında genişlik 1,25 m, derinlik ise 0,24-0,26 m arasındadır. Doğuda ve batıda ele geçen parapet parçalarının ön cephesinde yer alan mimari detaylar iki galeride de farklılıklar göstermektedir. Batı sütunlu galeride ön cephede alttan üste doğru, düz şerit, meyilli/şevli şerit, gövde (yazıtlı alan), düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şeritler, meyilli/şevli şerit detayları görülürken; doğu sütunlu galeride ele geçen parapet parçalarında alttan üste doğru, düz şerit, meyilli/şevli şerit, gövde, ovolo, S silme (kyme reversa), düz şerit, meyilli/şevli şerit mimari detayları görülmektedir. İki galerinin de birbirinden farklı olması iki farklı atölye ya da usta grubunu akla getirmektedir. Söz konusu farklılık birinci kat arşitravlarında kullanılan konglomera friz levhalarında da görülmektedir.

Farklılık yalnızca kullanılan mimari detaylarda değil gövde bölümlerinde de izlenir. Parapetler arasında batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen parçaların üzerinde doğu sütunlu galeri çevresinde ele geçenlerin aksine (**Kat. No. BSG 12, 14, 43, 48, 52, 53, 64, 70, 72, 73, 82, 86, 90, 91**) yazıt yer almaktadır. Konglomera friz bölümünde ayrıntılı anlatıldığı gibi, doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen birinci kat arşitravların friz plakalarının birinde yazıt olması (**Kat. No. DSG 121**) iki galerinin bu açıdan birbirinden farklı olduğunu düşündürmüştür. Ele geçen parapet ve friz bloklarındaki bu yazıt durumu doğu sütunlu galeride yazıtın konglomera arşitrav frizlerinde, batı sütunlu galeride ise parapetler üzerinde olduğunu ve iki galerinin bu özellik açısından farklılık gösterdiği ihtimalini doğurmuştur. Ancak konglomera frizin tek parçasında yazıt olması ve benzer örneğin ele geçmemesi bu durumu ihtimalden öteye geçirmemektedir.

Parapet parçaları arasında bütünü korunan bloklar dışında yalnızca gövde ve yapıya oturduğu alt bölümlerine ait parçaların korunduğu (**Kat. No. BSG 23, 50, 54, 71, 88, 89, DSG 38, 77, 87, 110, 122, 128**) örneklerin sayısı da oldukça fazladır. Galerilerin yapımında ikinci katta sarı/beyaz mermer kullanılması ve korunan parçalar üzerindeki taşçı işaretlerinin benzerlikleri, ölçülerin korunan parçalarla uyumlu olmasından dolayı parçaların parapetlere ait olduğu saptanabilmiştir.

Parapetlerdeki en önemli bulgular bloğun yan tarafında yer alan anathyrosis detayıdır. Doğru ve batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmiş olan ve korunan parapet parçalarının bazılarında Hermeler ile (**Kat. No. BSG 14, DSG 11**) bazılarında da sütun

ve Attik-Ion kaidesi (**Kat. No. BSG 12, DSG 11, 24, 45**) ile birleşimini gösteren mimari detayların ele geçmesi ikinci katta Herme parapet ve sütun kompozisyonunun olduğu mimari bir düzenin varlığını netleştirmiştir. Söz konusu mimari detaylar ya da anathyrosis uygulaması sayesinde batı sütunlu galeride Hermelerin ele geçmemesine rağmen bu galeride de kullanıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen yazıtlı parapetlerde yazıtların köşesi korunan iki örnekte (**Kat. No. BSG 98, 99**) yazıtın parapet üzerinde bir çerçeve içerisinde yer aldığını göstermiştir. Ancak söz konusu çerçevenin korunan iyi örnekler olmasına rağmen tamamında görülmemesi, iki parapetin yazıtın başlangıç ya da bitişi temsil eden parapetler olabileceğini düşündürmüştür. Bu da ikinci katta bir sütundan diğerine doğru yazıtın devam ettiğini ve her parapette ayrı bir yazıtın olmadığı fikrini doğrular niteliktedir.

Koruma duvarı olarak bilinen parapetler tarihte birçok yapıda kullanılmıştır ve çok farklı şekillerde ya da tiplerde örnekleri bilinmektedir. Attalos stoasının ikinci katında¹⁵⁵⁰, Segesta Agorası stoası ikinci katında¹⁵⁵¹, Ephesos Celsus kütüphanesinin içinde sütunların taşıdığı asma katta¹⁵⁵², Leptis Magna Severuslar Bazilikası içi ikinci katta¹⁵⁵³ yapı çizimlerinde parapetlerin kullanıldığı görülmektedir.

¹⁵⁵⁰ Richard Bohn, **Das Heiligtum Der Athena Polias Nikephoros**, Mit Einem Beitrage Von Hans Droysen, Mit XXXIX Abbildungen im Text und Mit Einem Atlas von L Tafeln, Altertümer Von Pergamon, Band II Text, Königliche Museen Zu Berlin, Verlag Von W. Spemann, MDCCCLXXXV, 1885, s. 41.

¹⁵⁵¹ Riccardo Olivito, Emanuele Taccola ve Niccola Albertini, “Hand-Free Interaction in the Virtual Simulation of the Agora of Segesta”, **CAA2015**, Proceedings of the 43rd Annual Conference on Computer Applications and Quantitative Methods In Archaeology, Cilt: 1, Archaeopress Archaeology, ss. 322, Fig.1; 323, Fig. 2.

¹⁵⁵² Eichler ve Keil, ss. 78, 79.

¹⁵⁵³ Stinson, Local ve Wider, Pl. 5.13; Vita, s. 180, Abb.19.

Aphrodisias Sivil Basilika üst kat¹⁵⁵⁴, Pergamon yukarı gymnasion üst kat¹⁵⁵⁵, Pergamon stoası üst kat¹⁵⁵⁶, Aphrodisias Serapeion¹⁵⁵⁷ yapılarında bezemeli parapet örnekleri görülmektedir.

Bunun yanında herhangi bir bezemeye sahip olmayan Nicaea tiyatrosunda kullanılan parapetlere benzer şekilde düz parapet örneklerine de rastlanmaktadır. Ephesos bazilikası ikinci kat¹⁵⁵⁸, Hierapolis kuzey agora stoası ikinci kat¹⁵⁵⁹, Miletos kuzey market ikinci kat¹⁵⁶⁰, Ephesos agorası güneydoğu girişi¹⁵⁶¹, Hierapolis Portiko girişi¹⁵⁶², Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü¹⁵⁶³, Perge dükkân girişi¹⁵⁶⁴, Ephesos antik kentinde yamaç evlerin bazılarında¹⁵⁶⁵ parapet blokları kullanılmıştır.

Parapetlerin iki sütun arasında kullanılan örnekler yaygın olmasına rağmen Nicaea tiyatrosundaki gibi farklı kombinasyon örneklerine rastlanmaktadır. Ephesos

¹⁵⁵⁴ Philip T. Stinson, "Imitation and Adaptation in Architectural Design: Two Roman Basilicas at Ephesus and Aphrodisias", **Neue Zeiten, Neue Sitten: Zu Rezeption Und Integration Römischen Und Italischen Kulturguts in Kleinasien**, (Ed. Marion Meyer), Wien: Phoibos, 2007, Abb. 4; Philip T. Stinson, "The Civil Basilica: Urban Context, Design and Significance", **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series Number, 70, Aphrodisias Paper 4, New Research on the City and Its Monuments, 2008, (Civil Basilica), s. 86, Fig. 7, a.

¹⁵⁵⁵ Paul Schazmann, **Das Gymnasion**, Der Tempelbezirk Der Hera Basileia, Altertümer von Pergamon, Des Preussischen Ministers Für Wissenschaft Kunst und Volksbildung, Berlin und Leipzig, Verlag Von Walter De Gruyter, 1923, Taf. XVIII, XXI.

¹⁵⁵⁶ Bohn, Taf. XXI, XXXI, XLIII, XXXIII, s. 40; Alexander Conze, Carl Humann ve Richard Bohn, **Die Ergebnisse Der Ausgrabungen Zu Pergamon 1880 1881**, Berlin, 1881, s. 74; Stinson, Civil Basilica, s. 86, Fig. 7, c.

¹⁵⁵⁷ Peter Liljenstolpe, "Superimposed Orders the Use of the Architectural Orders in Multi-Storeyed Structures of the Roman Imperial Era" **Opuscula Romana**, Annual of the Swedish Institute in Rome, 24, 1999, s. 145, Fig. 38; Robert R.R. Smith, "Myth and Allegory in the Sebasteion", **Journal of Roman Archaeology**, (Ed. Charlotte Roueche ve Kenan T. Erim), Aphrodisias Paper, Recent Work on Architecture and Sculpture, Supplementary Series Number 1, ANN ARBOR MI, 1990, Fig. 2; Stephen Mitchell, "Archaeology in Asia Minor 1990-98", **Archaeological Reports**, Sayı:45, 1998-1999, Fig.47.

¹⁵⁵⁸ Stinson, Local ve Wider, Pl.3.5.

¹⁵⁵⁹ Maria Pia Rossignani ve Furio Sacchi. "La Stoa-Basilica Dell' Agora Settentrionale (Regio I)", **Hierapolis Di Frigia I**, Le Attività Delle Campagne Di Scavo E Restauro 2000-2003, Francesco D'Andria, M. Piera Caggia, Missione Archeologica Italiana a Hierapolis Di Frigia, 2007, ss. 363-Fig.3, 364-Fig.4, 372-Fig. 15, 375-Fig. 18.

¹⁵⁶⁰ Armin Von Gerkan, **Der Nordmarkt und Der Hafen an Der Löwenbucht**, Milet, Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Staatliche Museen Zu Berlin, Vereinigung Wissenschaftlicher Verleger Walter De Gruyter, Berlin und Leipzig, 1922, (Löwenbucht), Taf. XV.

¹⁵⁶¹ Reisch ve diğerleri, ss. 84, 86; Fig.147, 137; Peter Scherrer ve Elisabeth Trinkl, **Die Tetragonos Agora in Ephesos**, Grabungsergebnisse von Archaischer bis in Byzantinische Zeit-ein Überblick Befunde und Funde Klassischer Zeit, Forschungen in Ephesos XIII/2, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2006, Abb.63.

¹⁵⁶² Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b.

¹⁵⁶³ Williams, Monumental Street, Pl. 85.b.

¹⁵⁶⁴ Williams, Monumental Street, Pl. 14.b.

¹⁵⁶⁵ Hilke Thür und Elisabeth Rathmayr, **Hanghaus 2 in Ephesos, Die Wohneinheit 6, Baubefund, Ausstattung, Funde**, Forschungen in Ephesos, Tafelband, Band VIII/9, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2014, Taf. 13, 19,38; Abb.10; Krinzing, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; Taf. 193, B-A 5/8, B-A 19.

agorası güneydoğu girişi¹⁵⁶⁶, Ephesos antik kentinde yamaç evlerin bazılarında¹⁵⁶⁷ sütunlar arasındaki parapet anlayışı dışında sütun, parapet döngüsü içerisine heykel kaidelerinin de kullanıldığı görülmektedir. Nicaea tiyatrosundaki gibi Herme, parapet duvarı kombinasyonun benzeri Ephesos Traianus Çeşmesi ön cephesinde kullanılmıştır¹⁵⁶⁸.

Nicaea tiyatrosunda kullanılan parapetler süslü bezemeli örneklerinin aksine Hierapolis kuzey agora stoası ikinci kat¹⁵⁶⁹, Hierapolis Portiko girişi¹⁵⁷⁰, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü¹⁵⁷¹, Perge dükkân girişi¹⁵⁷², Miletos kuzey market ikinci kat¹⁵⁷³, Ephesos yamaç evlerindeki Impluvium ve Peristilli avlu yapılarının çevresinde¹⁵⁷⁴ kullanılan parapetler ile benzer özellikler göstermektedir.

4.3.9. Hermeler

Karakteristik bir Herme alt kesimi kare şeklinde yontulmuş bir gövde, phallos, kollar¹⁵⁷⁵ ve üst bölümde sakallı bir baştan oluşmaktadır¹⁵⁷⁶. Roma İmparatorluk Dönemi'nde genellikle kolsuz örnekler yapılmıştır¹⁵⁷⁷. Tanrı Hermes ile bağlantılı olan Hermeler, bunun dışında birçok tanrı ve tanrıçanın betimlenmesinde de

¹⁵⁶⁶ Reisch ve diğerleri, ss. 84, 86; Fig.147, 137; Scherrer ve Trinkl, Abb.63.

¹⁵⁶⁷ Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 19, 38; Abb.10,44; Krinzing, Taf. 41.A-A14, A-A 15, A-A 11; Taf. 193, B-A 5/8, B-A 19; Sabine Ladstatter, **Ephesos Yamaç Ev 2**, Arkeolojik Bir Rehber, Ege Yayınları, 2012, Res. 74, 203.

¹⁵⁶⁸ Quatember, Taf. 132, 1-2.

¹⁵⁶⁹ Rossignani ve Sacchi, ss. 363-Fig.3, 364-Fig.4, 372-Fig. 15, 375-Fig. 18.

¹⁵⁷⁰ Williams, Monumental Street, Pl. 92 b, 93 b.

¹⁵⁷¹ Williams, Monumental Street, Pl. 85 b.

¹⁵⁷² Williams, Monumental Street, Pl. 14 b.

¹⁵⁷³ Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV.

¹⁵⁷⁴ Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 19, 38; Abb.10; Krinzing, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; Taf. 193, B-A 5/8, B-A 19; Ladstatter, Res. 74, 203.

¹⁵⁷⁵ Kollu örnek için bkz. Evelyn B. Harrison, **Portrait Sculpture**, The Athenian Agora, Results of Excavations Conducted by The American Scgool of Classical Studies at Athens, New Jersey, 1953, Pl. 17,25.

¹⁵⁷⁶ Hetty Goldman, "The Orijin of the Greek Herm", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 46, Sayı: 1, 1942, s. 59.

¹⁵⁷⁷ Jane Rejfer, **Roman Portraits in Context**, (Ed. François Lissarrague, Rolf Michael Schneider, R. R. Smith), Cilt: 2, Walter de Gruyter, Berlin Newyork, 2008, Fig. 159-150.

kullanılmıştır¹⁵⁷⁸. İlk örneklerinin ahşaptan yapıldığı bilinen Hermelerin¹⁵⁷⁹ mermer örnekleri dışında küçük minyatür örneklerine de¹⁵⁸⁰ rastlanmaktadır. Nasıl yapıldığı konusundaki bilgilerin vazo resimlerinden alındığı Hermeler¹⁵⁸¹ vazolar üzerinde konuyla bağlantılı birçok şekilde resmedilmiştir¹⁵⁸². Genellikle erkek örneklerinin bulunduğu Hermelerin nadir de olsa kadın örneklerine¹⁵⁸³ rastlanmaktadır.

Mezar taşı¹⁵⁸⁴ olarak da kullanıldığı düşünülen Hermeler, genellikle palaestra sahnelerinde¹⁵⁸⁵, evlerin ya da tapınakların girişlerinde, gymnasionlarda ve halka açık yerlerde¹⁵⁸⁶ kullanılmıştır. En erken örneklerinin mil taşı olarak kullanıldığı da bilinmektedir¹⁵⁸⁷.

Greklerin geliştirdikleri Hermeler Roma dünyasında da sıklıkla kullanılan heykel türü olmuştur ve Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen Nicaea tiyatrosunda da örneklerine rastlanmaktadır.

Galeriler ve çevresinde toplamda 9 adet (**Kat. No. BSG 103, 105, DSG 32, 43, 48, 49, 72, 79, 88**) Herme ele geçmiştir. Bu Hermelerden 2 adet batı sütunlu galeri ve çevresinde, (**Kat. No. BSG 103, 105**) 7 adet (**Kat. No. DSG 32, 43, 48, 49, 72, 79, 88**) doğu sütunlu galeri ve çevresinde bulunmuştur.

Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen Hermelerden 4 adedi (**Kat. No. 32, 43, 72, 79**) üzerinde baş olmayan sadece gövde bölümleri korunmuş bloklardan oluşmaktadır. Benzer gövde kullanımı Albunum'da bir villada¹⁵⁸⁸ ele geçmiştir. Ele geçen baş ve kısmen gövdenin korunduğu tek örnek dışında (**Kat. No. DSG 48**) diğer parçalar gövde olmadan yalnızca heykel başından (**Kat. No. DSG 49, 88**)

¹⁵⁷⁸ Nazlı Yıldırım, "Herakles Hermelerinin Anlamı ve Kullanımı", **Mediterranean Journal of Humanities, MJH**, II/1, 2012, s. 230; Robin Osborne, "The Erection and Mutilation of the Hermai", **Proceedings of the Cambridge Philological Society**, New Series, Sayı: 31, 1985, s. 54.

¹⁵⁷⁹ Goldman, s. 67; Rocio Cuadra Rubio, "From Custodians of Boundaries to Custodians of Gardens", **The Many Faces of Mimesis**, Selected Essays from the 2017 Symposium on the Hellenic Heritage of Western Greece, Parnassos Press-Fonte Aretusa, 2018, s. 316.

¹⁵⁸⁰ Cornelius Vermeule, "Greek, Etruscan and Roman Sculptures in the Museum of Fine Arts, Boston", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 68, Sayı:4, 1964, Pl. 97, Fig.2.

¹⁵⁸¹ Osborne, Pl. 1.

¹⁵⁸² Josephine Crawley Quinn, "Herms, Kouroi and the Political Anatomy of Athens", **Greece&Rome Second Series**, Cilt: 54, Sayı:1, 2007, Fig. 2.

¹⁵⁸³ Rejfer, Pl. 25, 31b, s. 293.

¹⁵⁸⁴ Osborne, s. 48; Goldman, s. 59.

¹⁵⁸⁵ Osborne, s. 58.

¹⁵⁸⁶ Quinn, ss. 91,92.

¹⁵⁸⁷ Rubio, s. 313, Fig. 1.

¹⁵⁸⁸ Giovanna Di Giacomo, "L'Albanum Imperiale: Una Realta Non Solo Domiziana", **Colonie E Municipi Nell'era Digitale. Documentazione Epigrafica Per La Conoscenza Delle Citta Antiche**, ATTI Del Convegno di Studi (Macerata 10-12 Dicembre 2015), Edizioni Tored, 2017, s. 155, Fig. 17.

oluşmaktadır. Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda Herme gövdesi bulunmamış, ancak doğu sütunlu galeri ve çevresinde olduğu gibi Herme olabilecek 2 adet heykel başı (**Kat. No. BSG 103, 105**) ele geçmiştir.

Gövde ile birlikte korunan tek parçaya (**Kat. No. DSG 48**) bakıldığında yalnızca baş bölümü ele geçen (**Kat. No. DSG 49, 88, BSG 103, 105**) parçaların Herme gövdelerine ait olduğu düşünülmüştür. Korunan tama yakın örnekle ile kopan başlar stilistik ve ölçü olarak birbirlerine oldukça yakındır. Gövde bölümüne ait olan parçaların çokluğu da bunu destekler niteliktedir. Eserler arasında tek örnek (**Kat. No. BSG 105**) kadın başıdır ve kadın Hermelerin varlığı bilinmektedir¹⁵⁸⁹. Söz konusu başın diğer Herme başları ile aynı ölçülerde olması bir Hermeye ait baş olabileceğini düşündürmüştür.

Herme başlarının en belirgin ortak özellikleri (**Kat. No. DSG 48, 49, 88, BSG 103, 105**) hareketli uzun saç buklelerinin abartılarak iri dolgun ve döndürülmüş bukleler halinde yapılmasıdır¹⁵⁹⁰. Bukleler salyangoz gibi başın tamamını sarmıştır ve alnın üst bölümünde ve şakaklarda bukleler daha kabarık¹⁵⁹¹ ve sıktır. Söz konusu özellikler Hadrianus Dönemi portrelerinde görülen ve bu dönemin modasını yansıtan özelliklerdir¹⁵⁹². Saç buklelerinde yoğun bir matkap kullanımı yoktur. Hadrianus Dönemi içerisinde İmparatorun portrelerinde matkap kullanılarak yapılan portrelerin sayısı oldukça azdır. Bu özellik matkapla çalışma ustalığı olmayan Grek portre ustalarına atfedilmiştir¹⁵⁹³. Matkap kullanımı Hadrianus Dönemi'nin sonlarında artmış ve Antoninler Dönemi'nde yoğun biçimde kullanılmıştır¹⁵⁹⁴. Nicaea tiyatrosunda ele geçen başlardaki yoğun olmayan matkap kullanımı Hadrianus Dönemi'ne atfedilen Grek portre sanatçılarının Nicaea'da çalışmış olabileceğini akla getirmektedir. Nitekim tiyatronun yapım aşamasında Plinius ve İmparator Traianus arasındaki mektuplaşmalarda imparator, Grek kökenli mimarların iyi mimarlar olduğundan ve

¹⁵⁸⁹ Rejfer, Pl. 25, 31b, s. 293.

¹⁵⁹⁰ Max Wegner, **Das Römische Herrscherbild**, Hadrian, Plotina, Marciana, Matidia, Sabina, Deutsches Archäologisches Institut, Verlag Gebr. Mann Berlin, 1956, (Herrscherbild), Taf. 9.d, 12.a; Paul Zanker, **Provinzielle Kaiserporträts Zur Rezeption der Selbstdarstellung des Princeps**, Bayerische Akademie Der Wissenschaften Philosophisch-Historische Klasse, Abhandlungen, Neue Folge, Heft 90, Verlag Der Bayerischen Akademie Der Wissenschaften, München 1983, Taf. 6.2.

¹⁵⁹¹ Wegner, Herrscherbild, Taf. 24. a, 13. a; Zanker, Taf. 7.1.

¹⁵⁹² Ramazan Özgan, **Roma Portre Sanatı II**, Ege Yayınları, 2013, s.134.

¹⁵⁹³ Özgan, s.135.

¹⁵⁹⁴ Aise Tselepi, **İsmail Akçura Koleksiyonundaki Heykeltraşlık Eserleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2014, s. 30.

yapının bitirilmesi gerektiğinden bahsetmiştir. Herme başlarındaki bu özellik, Grek kökenli mimarların yanında heykel yontucularının da burada çalışmış olabileceğini düşündürmektedir.

Hareketli uzun saç buklelerinin abartılarak iri dolgun ve döndürülmüş bukleler halinde yapılması **(Kat. No. DSG 48, 49, 88, BSG 103, 105)** ve salyangoz gibi başı sarması Nicaea kenti çevresinde ele geçmiş birçok heykel başında da görülmektedir¹⁵⁹⁵.

Heykel başlarının göz detaylarında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bazılarında iris ve pupilis detayları boyama ile verilirken, **(Kat. No. DSG 49, 48)** bazılarında hafif kazıma detayı ile **(Kat. No. BSG 103, 105)** bazılarında da iris kazıma pupilis de matkap ile oyularak **(Kat. No. DSG 88)** verilmiştir. Matkap kullanımının etkisi ile öncesinde boyama ile verilen göz detayları, MS 130 yılı ve sonrasında matkap kullanılarak detaylandırılmıştır¹⁵⁹⁶. Ancak bu tarihten itibaren matkap kullanımının göz detaylarının tamamında kullanıldığı düşünülmemelidir. Matkap ile yontunun başlamasından sonra göz içerisindeki detayların boyama ile verildiği örnekler oldukça azalmıştır. Hadrianus Dönemi'nin sonunda gözlerin hafif bir matkap ile belirtilmesi durumu, Antoninler Dönemi'nde daha çok yerleşmiş ve Orta Antoninler Dönemi portrelerinde mutlaka yer alan bir uygulama olmuştur¹⁵⁹⁷. Başlarda dikkati çeken diğer bir özellik, kaşların yay şeklinde yapılması ve kıl detaylarının işlenmemiş olmasıdır¹⁵⁹⁸. Hadrianus Dönemi ve sonrası portrelerde kaş kıllarının belirgin olarak işlenmeye başladığı bilinmektedir¹⁵⁹⁹.

Ele geçen başlardaki özellikler Hadrianus ile Antonius Pius Dönemi aralığındaki özellikleri göstermektedir. Hadrianus ile Antonius Pius Dönemi aralığındaki tarih galerilerin de tiyatroya eklendiği tarih ile uyumludur.

Galerin ikinci katına ait olan Hermelerde dikkat çeken diğer bir özellik ise erkek başlarının doğu sütunlu galeri ve çevresinde kadın başlarının da batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmesidir. Mimari özelliklerde birinci kat arşitravlarının friz

¹⁵⁹⁵ Murat Akın, **Nikaia'daki Erkek ve Kadın Heykelleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2019, Kat. No.10, 11, 43, 42, 44.

¹⁵⁹⁶ Özgan, s.136.

¹⁵⁹⁷ Tselepi, s.33.

¹⁵⁹⁸ Jiri Frel, **Roman Potraits**, Philbrook Art Center, 1981, s. 61.45; Wegner, Herrscherbild, Taf. 1. a; Zanker, Taf. 6.2.

¹⁵⁹⁹ Tselepi, s.24.

bölümünde yer alan konglomera friz plakaları ile ikinci katta bulunan Herme ve sütunların arasında kullanılan parapetler hem yazıtların yer aldığı alanlar hem de profil detayları olarak farklılıklar göstermektedir. Ele geçen buluntu fazla olmasa da kadın ve erkek başlarının aynı galeri ve çevresinde ele geçmesi doğu sütunlu galeride sadece erkek (maskülen), batı sütunlu galeride sadece kadın (Feminen) heykellerinin yer almış olabileceğini düşündürmektedir.

Gymanisyonlar ve sportif aktiviteler ile bağlantılı olan Hermeler ve gladiatörlere ait kıyafet ve araç gereçler Anadolu sınırları içerisinde Magnesia Stadionu orthostatları üzerinde kabartma olarak işlenmiştir¹⁶⁰⁰. Benzer örnekler Pompeii amphitiyatrosunda daha sonraki yüzyıllarda resmedilen ancak şu anda korunamamış fresklerde¹⁶⁰¹ de görülmektedir. Nicaea tiyatrosunda *scaena frons* 'ta podyum üzerinde gladyatörlere ait aletlerin ve giysilerin kabartma olarak işlenmesi ve galerilerde Hermelerin kullanılması verilen örneklerdeki benzer anlayış ile yapılmış olmalıdır.

4.3.10. Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Yapılan kazı çalışmalarında toplamda 27 adet konsollu geison+sima ele geçmiştir. Bu bloklardan 12 adedi batı sütunlu galeri ve çevresinde (**Kat. No. BSG 21, 22, 29, 33, 36, 37, 38, 39, 57, 65, 66, 92**) 15 adedi (**Kat. No. DSG 14, 23, 27, 31, 33, 35, 36, 37, 56, 76, 80, 95, 96, 130, 132, 133**) doğu sütunlu galeri ve çevresinde bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda ele geçen bloklar arasında korunmuş olan blok sayısı fazla olan gruptur.

Blokların fazlalığı ve alınan ölçülerin oldukça çeşitlilik göstermesi söz konusu blokların kategorize edilmesini zorlaştırmıştır. Ölçülerde farklılıklar görülse de ön cephedeki alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit mimari detayları doğu ve batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen bütün bloklarda aynıdır. Bu yüzden bloklar arasındaki küçük ölçü farklılıklarının yapı içerisindeki yerini çok değiştirmemiş olabileceği düşünülmüştür. Konsollar arasındaki kasetlerde doldurma motifi olarak

¹⁶⁰⁰ Orhan Bingöl ve Görkem Kökdemir, Muharrem Oral” Menderes Magnesiası Stadion Kazıları (2004, 2007, 2008)”, **Anadolu/Anatolia**, 34, 2008, s.131.

¹⁶⁰¹ Orhan Bingöl, “Das Stadion Von Magnesia am Maander”, **Monumentum et Instrumentum Inscriptum**, 2008, Abb. 10.

bitkisel, geometrik ve mitolojik karakterler; üzerinde ise sade düz soffit bezemesi kullanılmıştır.

Doğu ve batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen konsollu geison+sima bloklarının ön yüzündeki mimari detaylar arasında farklılıklar yoktur ancak ölçüler birbirinden farklıdır. İki galeride de ele geçen parçaların yükseklikleri 0,32, 0,34, 0,36, 0,38 m arasında değişmektedir. Parçalar çok kırık olduğu için +/- 4 cm ölçü farklı blokların kullanım yeri ya da işlevinde fark yaratmadığı kabul edilmiştir. Ancak kasetler ve konsolların ölçüleri aynı olan blokların sayıca fazla olması farklı grupların olduğunu göstermiştir.

Doğu ve batıda ele geçen bloklardan alınan ölçüler göz önünde bulundurularak gruplanan bloklar yanında, bu ölçülerin dışında kalan ve kendi yapıları içinde gruplanan örneklerden farklılık gösteren konsollu geison+sima bloklarına da rastlanmaktadır. Doğu sütunlu galeride ele geçen bazı blokların (**Kat. No. DSG 14, 35, 56, 95, 132, 133**) ölçülerinin diğer gruptan (**Kat. No. DSG 23, 27, 31, 36, 37, 76, 80, 96**) farklı olması söz konusu blokların yapının çatısında sima olarak kullanılmış olabileceği fikrini doğurmuştur. Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen konsollu geison+sima blokları arasındaki bu ölçü farklılığı batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen bloklarda gözlemlenmemiştir. Ancak doğu sütunlu galerinin çatısında kullanılmış olabileceği düşünülen blokların ölçüleri ile (**Kat. No. DSG 14, 35, 56, 95, 132, 133**) batı sütunlu galerinin ikinci katında kullanılmış olabileceğini düşündüğümüz parçaların konsol ve konsol arası kaset ölçülerinin birbiri ile benzer olması (**Kat. No. BSG 21, 22, 36, 37, 57, 65, 92**) batı sütunlu galeride bu blokların çatıda kullanılmış olabileceği düşüncesini akla getirmiştir. İkinci katta kullanıldığını düşündüğümüz örneğin hiç ele geçmemiş olması, bunun galeriler arasındaki ikinci kat konsollu geison+sima bloklarının farklılığı olarak kabul edilmesini daha akla yatkın bir düşünce olduğunu göstermiştir. Batı sütunlu galeri ve çevresinde doğu ve batıda bulunan örneklerden tamamen farklı bir grubun (**Kat. No. BSG 29, 33, 38, 39, 66**) varlığı da bilinmektedir. Yükseklik olarak diğer gruptan daha alçak olan bu bloklarda konsollar ve konsollar arası kasetler çok geniştir. Söz konusu blokların aynısı tiyatro içerisinde birçok yerde ele geçmiştir. Yapılan çalışmalarda bu parçaların tiyatronun *summa cavea*'sını saran portikoya ait olduğu anlaşılmıştır. Batı sütunlu galeride ele

geçen bu blokların sayısı oldukça azdır ve *summa cavea*'yı taşıyan fil ayaklarının bittiği alanda yapılan kazı çalışmaları sırasında ele geçmiştir.

Doğu sütunlu galeride de üzerinde Ion kymationu ve defne yaprağı bezemesi bulunan konsollu geison (**Kat. No. DSG 130**) parçası bulunmuştur. Bezemeli konsollu geison+sima bloğunun galeri ve çevresindeki yapılarda kullanılmadığı bilinmektedir. Söz konusu blok *scaena*'ya ait olmalıdır.

Konsollu geison+sima bloklarının benzerleri birçok yapıda kullanılmıştır. Çok bezemeli olan örneklerinin yanında Nicaea tiyatrosunda olduğu gibi sade yapılan örneklere de rastlanmaktadır. Tarraco tiyatrosunun *scaena* 'sında¹⁶⁰², Korinth tiyatrosu portikosunda¹⁶⁰³, Aphrodisias tiyatrosu *scaena frons*'ta¹⁶⁰⁴, Ephesos tiyatrosu *scaena frons*'ta¹⁶⁰⁵, Pergamon Asklepeion kuzey galerisinde¹⁶⁰⁶, Lagina batı stoasında¹⁶⁰⁷, Elaiussa Sebaste antik kentinde ele geçen devşirme blokların bazıları¹⁶⁰⁸ Nicaea tiyatrosu ile benzetilmektedir. Aphrodisias tiyatrosu örneklerinde Nicaea'dan farklı olarak konsollar S biçimli yapılmıştır.

4.3.11. Alınlıklar

Doğu ve batı galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda doğuda (**Kat. No. DSG 10, 116**) ve batıda (**Kat. No. BSG 35, 58**) ikişer adet olmak üzere toplamda 4 adet alınlık parçası ele geçmiştir.

Üst katta kullanılan mimari elemanlar alt katta kullanılan gri mermerin aksine sarı/beyaz mermerden yapılmıştır. Parçalı şekilde yapılan alınlık parçaları ikinci kat aksine birinci katta olduğu gibi gri mermerden yapılmıştır. Ön cephede alt ve üst konturlarda çıkıntı yapacak şekilde düz şerit ve meyilli/şevli şerit mimari detayları kullanılmıştır ve dışında üzerinde herhangi bir bezemeye sahip değildir.

¹⁶⁰²Ricardo Mar, Joaquin Ruiz de Arbulo, David Vivo, Javier Domingo ve Marc Lamua, "La Scaena Frons Del Teatro De Tarraco. Una Propuesta De Restitucion", **La Scaena Frons en la Arquitectura Teatral Romana**, Actas Symposium Internacional Celebrado en Cartagena 2009, 2010, s. 183, Fig. 10.d.

¹⁶⁰³Stillwell, Corint, s. 109, Çiz. No. 53.

¹⁶⁰⁴Theodorescu, s. 145-147, Fig. 14-15, 17; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.D, 15.C.

¹⁶⁰⁵Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436-437, Abb. 160, 771-772.

¹⁶⁰⁶Hoffmann, Abb.22-29, Taf. 6.6, 9.1.

¹⁶⁰⁷Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329.a, b.

¹⁶⁰⁸Giobbe, AP 186, 191, 199.

Düz bezemesiz parçalı örnekler (**Kat. No. BSG 35,58, DSG 116**) dışında doğu sütunlu galeride ele geçen bir blok (**Kat. No. DSG 10**) alınlığın aktoter bölümüne aittir. Üzerinde yarım palmet bezeme kullanılan akroter parçasının benzer örneği Psidia Antiocheiası Augustus tapınağında¹⁶⁰⁹ görülmektedir.

Oldukça sade ve parçalı şekilde yapılan benzer örnekler Anadolu içerisinde hemen hemen bütün yapı tiplerinde görülür. Özellikle mezar yapıları¹⁶¹⁰ ve tapınaklar¹⁶¹¹ en fazla kullanılan yapı tipleri arasındadır. Bunun dışında Miletos antik kentinde market girişi¹⁶¹², Serapeion¹⁶¹³, güney market¹⁶¹⁴, Pergamon Asklepeion¹⁶¹⁵, Perge Severuslar Takı doğu köşesi¹⁶¹⁶ ve Menderes Magnesiası Propylonunda¹⁶¹⁷, Balbauro agora cephesinde¹⁶¹⁸ benzer düz parçalı alınlıklar kullanılmıştır.

4.3.12. Diğer Parçalar

Diğer grubu içerisinde değerlendirilen parçalar arasında, işlevi belirlenen ve belirlenemeyen parçaların yanında blokların tiyatronun hangi birimine ait olduğu konusunda da ayrıntılı bilgiler elde edilememektedir. Ancak blokların galeriler ve çevresindeki yapılarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu parçalar, batı sütunlu galeride 12 adet (**Kat. No. BSG 10, 24, 28, 30, 31, 32, 62, 68, 74, 109, 121, 123**), doğu sütunlu galeride 6 adet (**Kat. No. DSG 2, 8, 21, 63, 119, 134**) olmak üzere toplamda 18 adettir.

¹⁶⁰⁹ Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 3.c; Seyhan Akgül Özarslan, **Psidia Antiokheia'sı Augustus Kutsal Alanı'ndaki Mimari Bezemeler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2012, s. 195, Kat. No. ATAK4.

¹⁶¹⁰ Gülşen, Kat. No. 85-86 (Patara Anıt Mezar), Lev. 53.a (Arykanda 2 Nolu Tapınak Mezar), Lev. 54.b (Myra Tapınak Mezarı), Lev. 55.c (Rhodiopolis Tapınak Mezarı); Kaplan, Kilikia, Lev. 48.a (Imbriogon Kome. Demircili III nolu Tapınak Mezar), Lev. 51 (Kanytella. T6 Tapınak Mezarı), Lev. 29.a,b (Elaiussa Sebaste. T7 Tapınak Mezarı), Lev. 5.a (Cambazlı. II Nolu Tapınak Mezar).

¹⁶¹¹ Sedat Akkurnaz, **Anadolu'daki Dor Tapınakları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2007, Lev. 7.E (Assos Athena Tapınağı), Lev. 10.C, 11.A (Pergamon Hera Tapınağı), Lev. 38. A (Sagalassos Dor Tapınağı); Pergamon Traianus Tapınağı: Erön, Lev. 12-b; Lagina Hekate Tapınağı. İbrahim Ceylan, **Lagina Hekate Tapınağı'nın Mimari Teknikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2013, s. 134, Res. 30; Termessos N2 Tapınağı: Aslan, s. 112, Lev. XIX. b.

¹⁶¹² Köster, Taf. 93,2.

¹⁶¹³ Köster, Taf. 125,6.

¹⁶¹⁴ Knackfuss, Abb. 214,215.

¹⁶¹⁵ Ziegenaus, Taf. 7, c; 72.

¹⁶¹⁶ Türkmen, Lev. 12.1.

¹⁶¹⁷ Gökem Gökdemir, "Menderes Magnesiası-Propylon: Mimari Bezemeler", **Anadolu/Anatolia**, 37, 2011, s.133, Kat. No. 6.

¹⁶¹⁸ Akkurnaz, Lev. 35.

Doğu ve batı sütunlu galeri çevresinde ele geçen bu bloklardan tanımlanabilenler arasında kemer parçaları (**Kat. No. BSG 28, 30, 32, 62, 68, DSG 2, 21**), bulunmaktadır. İki galeride de ele geçen kemer blokları ön cephede 3 bölümden oluşmakta, en üst bölümde dışa çıkıntı yapmaktadır. Korunan parçalardan alınan ölçülerde ise yükseklikleri 40-42 cm, en yukarıda genişlikleri 40-44 cm arasında değişmektedir. Örneklerine Birketein Gerasa tiyatrou *versurae*'de¹⁶¹⁹, Gerasa tiyatrosu *additus* ve *versurae*'de¹⁶²⁰, Aphrodisias stadion giriş çıkışlarında¹⁶²¹, Nysa tiyatrosu *analemma* üzeri *cavea* çıkışında¹⁶²², Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarında¹⁶²³, Rhodiapolis tiyatrosunda¹⁶²⁴, Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlarında¹⁶²⁵, Letoon tiyatrosu giriş çıkışlarında¹⁶²⁶, Miletos ve Sagalassos tiyatrosu giriş çıkışlarında¹⁶²⁷ rastlanmaktadır. Galeriler ve çevresinde ele geçen bu kemer parçaları, galeriler çevresinde ortaya çıkarılan mimari örüntü ile ilişkilendirilmiştir.

Kemerler dışında galeri ve çevresindeki yapılaşma ile bağlantılı olabileceği düşünülen, doğu sütunlu galeri çevresindeki çalışmalarda ele geçen (**Kat. No. DSG 63**) kemer ayaklarını taşıyan kolona benzer parça ele geçmiştir. Patara Markia mezar anıtının kolonlarını taşıyan bloklara¹⁶²⁸ ve Miletos tiyatrosunda diazoma girişi üzerinde bulunan kemerli giriş ayaklarına¹⁶²⁹ benzeyen bu kemer ayağı diyebileceğimiz parça, kemerler gibi çevresindeki yapı kalıntıları ile bağlantılıdır. Blokların bazıları doğu galeriye doğu batı yönlü uzanan duvar üzerinde in-situ şeklinde ele geçmiştir.

Ele geçen parçalar arasında konumlandırılmayan ve işlevi anlaşılamayan bir diğer grup, batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmiştir. Podyuma, heykel kaidesine

¹⁶¹⁹ Frezouls, Pl. VIII.6.

¹⁶²⁰ Sandrine Agusta ve Boularot Et Jacques Seigne, "La Vie Civique De Gerasa De La Decapole, L'apport Des Inscriptions Du Theatre Nord De Jerash (Jordaine)", **Melanges De L'Ecole Française De Rome Antique**, 116, 2004, s. 482, Fig.1.

¹⁶²¹ Katherine Welch, "The Stadium at Aphrodisias", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 102, Sayı: 3, 1998, s. 552, Fig. 6.

¹⁶²² Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36.

¹⁶²³ Banu Özdilek, Lycian Theaters, s. 169, Fig. 44.

¹⁶²⁴ Banu Özdilek, **Lykia'da Gün Yüzüne Çıkartılan Rhodiapolis Tiyatrosu**, D. Boyut Tanıtım Tasarım Matbaacılık Ltd. Sti. 2012, (Lykia), Lev. 65, Res. 151.

¹⁶²⁵ Erkan Recep Sağnak, **Anadolu Tiyatrolarında Tonoz**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017, Lev. 24.2; Krinzing ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187; Abb. 294, 384.

¹⁶²⁶ Sağnak, Lev. 33.6; Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

¹⁶²⁷ Sağnak, Lev. 37.3, 57.1.

¹⁶²⁸ Gülşen, Kat. No. 9, 11, 12, 13.

¹⁶²⁹ Krauss, Abb. 98, 99, 100.

ya da postamente benzeyen bu parçalar (**Kat. No. BSG 24, 31, 109**) Carthago Nova tiyatrosu¹⁶³⁰, Rhodiapolis tiyatrosu¹⁶³¹, Sardis, Claudia Antonia Sabina Mezarı¹⁶³², Sagalassos yukarı agora çeşme yapısı¹⁶³³, Perge çeşme ve agora kuzey salonu¹⁶³⁴, Side de bulunan çeşme ve Dionysos tapınağı¹⁶³⁵ podyum levhaları, Ephesos Traianus Çeşmesi heykel kaidesi¹⁶³⁶, Ephesos tiyatrosunda heykel kaidesi¹⁶³⁷ ve Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde batı bölümünde bulunan¹⁶³⁸ örneklerdeki gibi işlevlerde kullanılmış olabilir. Ancak yapının neresinde konumlandırıldığı ya da nereye ait konusunda kesin ve ayrıntılı bilgiler elde edilememektedir.

Hem batı hem de doğu galeride ele geçen diğer bir parça grubu (**Kat. No. DSG 8, BSG 121, 123**) kapı sövesi, lento ya da başlığa benzeyen parçalardır. Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen bloğun (**Kat. No. DSG 8**) benzer örneklerine Aphrodisias *scaena frons*¹⁶³⁹, Lagina Hekate kutsal alanı güney propylonda¹⁶⁴⁰ ve Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu caddenin batı bölümünde¹⁶⁴¹ görülmektedir ve kapı sövesi olmalıdır. Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen ve başlığa benzeyen blokların (**Kat. No. BSG 121, 123**) benzerlerine Ephesos Prytaneion'da¹⁶⁴², Miletos güney pazarı ve çevresinde¹⁶⁴³ rastlanmaktadır. Bu bloklar benzer örneklerde olduğu gibi plaster başlık olarak kullanılmış olmalıdırlar. Blokların işlevlerinin kesin netliğe kavuşturulamamasından dolayı yapının hangi biriminde kullanıldığı ya da tiyatronun hangi birimine ait olduğu konusunda net bilgiler elde edilememektedir.

¹⁶³⁰ Sebastin F. Ramallo Asensio, Elena Ruiz Valderas ve Antonio Murcia Munoz, "La Scaena Frons Del Teatro De Carthago Nova", **La Scaena Frons En La Arquitectura Teatral Romana**, Actas Del Symposium Internacional Celebrado En Cartagena Los Dias 12 Al 14 De Marzo De 2009 En El Museo Del Teatro Romano, Universidad De Murcia, Fundacion Teatro Romano De Cartagena 2010, s. 214, Fig.10.

¹⁶³¹ Özdilek, Lykia, Lev. 38, Res. 58.b.

¹⁶³² Howard Crosby Butler, **Sardis**, Publication of the American Society For The Excavation of Sardis, Cilt: 1, The Excavations, Part I, 1910-1914, Leyden 1922, III.190.

¹⁶³³ Marie Henriette Gates, "Archaeology in Turkey", **American Journal of Archaeology**, Cilt: 101, Sayı:2, Fig. 23.

¹⁶³⁴ Arif Müfid Mansel, "Bericht Über Ausgrabungen und Untersuchungen in Pamphylien in Den Jahren 1957-1972", **Archäologischer Anzeiger**, Ausgrabungen in Pamphylien 1957-1972, Heft I, 1975, (Ausgrabungen), Abb. 26, 43.

¹⁶³⁵ Mansel, Side, Res. 132, 158; Erön, Lev. 7.a.

¹⁶³⁶ Quatember, Taf. 105.

¹⁶³⁷ Heberdey ve diğerleri, s. 41, Fig. 78.

¹⁶³⁸ Özdebay, Lev. 48, Çiz. 13.

¹⁶³⁹ Theodorescu, s. 146, Fig.12-13.

¹⁶⁴⁰ Aytekin Büyüközer, "Lagina Hekate Kutsal alanı Güney Propylonu", **CEDRUS The Journal of MCRI**, III, 2015, s. 80, Fig. 15.

¹⁶⁴¹ Özdebay, Lev. 55, Çiz. 15.

¹⁶⁴² Steskal, Taf. 38.1, 40.1-2.

¹⁶⁴³ Knackfuss, s. 172, Abb. 182.

İşlevinin ve yapıdaki yerinin ne olduğu bilinemeyen diğer üç bloğun (**Kat. No. DSG 119, 134, BSG 10**) üç yüzünde paneller bulunmaktadır. Benzer örnekleri Ephesos yamaç evlerde¹⁶⁴⁴ sütun olarak kullanılmıştır. Ancak bunun dışında Aphrodisias antik kentinde katedral olarak kullanılan bir tapınakta¹⁶⁴⁵ da benzer örneğine rastlanmaktadır. Söz konusu blokların Nicaea tiyatrosunda nasıl ve ne şekilde kullanıldıkları sorusunu cevaplamak oldukça güçtür. Bloklar sütunlu galerilerin çevresinde sit alanını çevreleyen çitin sınırında ele geçmiştir. Blokların bu sınırın ötesinde var olan mimari bir yapılaşma ile alakalı olmalıdır. Bu yönde daha sonraki yıllarda yapılacak olan kazı çalışmaları, söz konusu cevapların alınmasına yardımcı olacaktır.

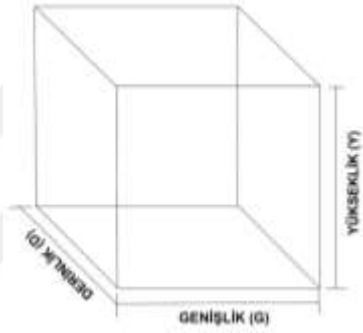
Diğer grubu içerisinde tanımlanamayan son blok (**Kat. No. BSG 74**) batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmiştir. Üzerinde mimari teknik detaylar dışında hiçbir detay bulunmayan bloğun işlevinin ne olacağı ya da benzerleri hakkında bilgi alınamamaktadır. Arşitrav+friz, dişli geison+sima, bloklarına benzeyen parça, işlevinin belirlenmesine yardımcı olacak mimari detaylarını kaybetmiştir. Bu yüzden üzerinde bulunan teknik detay tanımlamaları dışında blok hakkında bilgi elde edilememektedir.

¹⁶⁴⁴Claudia Lang-Auinger, **Hanghaus 1 in Ephesos Der Baubefund**, Österreichischen Archäologischen Institut, Forschungen in Ephesos, Band VII/3, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften Wien, 1996, 212 SR 5. Pfeiler, 213.

¹⁶⁴⁵Robin Cormack, "The Temple as the Cathedral", **Journal of Roman Archaeology**, (Ed. Charlotte Roueche ve Kenan T. Erım), Aphrodisias Paper, Recent Work on Architecture and Sculpture, Supplementary Series Number 1, ANN ARBOR MI, 1990, Fig. 5b.

4.4. KATALOG

- ❖ Kataloğ doğuda ve batıda olmak üzere iki adet sütunlu galeri olmasından dolayı Batı Sütunlu Galeri (BSG), Doğu Sütunlu Galeri (DSG) olmak üzere iki ayrı bölüm içerisinde tek katalog olarak düzenlenmiştir.
- ❖ Katalog numaraları iki galerinin ayrımını daha net yapabilmek adına BSG 1, BSG 2... (Batı Sütunlu Galeri) ve DSG 1, DSG 2... (Doğu Sütunlu Galeri) şeklinde yapılmıştır.
- ❖ Katalogda yer alan parçaların ölçüleri yapı içerisinde konumlandıkları duruma göre; Yükseklik (Y), Genişlik (G), Derinlik (D) olarak verilmiştir.

- ❖ Ölçüler mimari bloğun yine yapıdaki konumuna göre en yüksek, en uzun ya da en derin yerinden alınarak verilmiştir. Söz konusu blokların çoğu kırıktır ve ölçüler parçanın olası değil, korunan mevcut ölçüleridir.
- ❖ Bu ölçüler sütun, postament, kaide gibi bazı parçalarda detaylandırılarak yapılmıştır. Örneğin kaideye oturduğu alt bölüm korunan sütun Alt Kaide G ve Üst Gövde G şeklinde açıklanarak ölçüleri girilmiştir.
- ❖ Özellikleri ve tanımı bölümünde parçalardan bahsederken her bir tarafı için cephe, profil ya da yüz kelimesi kullanılmıştır. Söz konusu tanımlamalarda kullanılan üç kelimenin anlamının aynı olduğu unutulmamalıdır.
- ❖ Çizimlerde bulunan ölçek çizimi yapılan parçanın profil/cephe/ön, arka, sağ, sol yüzlerinde yapılan çizimler ile uyumludur. Kesit çizimleri mimari detayları daha iyi anlamak adına bu ölçeğin iki ya da bir katı büyüklüğünde alınmıştır. Bu yüzden söz konusu ölçek kesit çizimleri ile uyumlu değildir.
- ❖ Profil/cephe/yüz çizimlerindeki ölçüler ile kesit çizimlerinde yapılan ölçüler bazen farklılıklar göstermektedir. Söz konusu farklılık birinin genel çizim diğerinin ise yalnızca mimari detaylara odaklanması ve manuel çizimlerde ölçek

olarak birbirlerinden farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak söz konusu ölçü farklılığı +/- 4 cm'den ne daha fazla ne de daha azdır.

- ❖ Çalışma yapılan alanda tonajları büyük olan bloklar kaldırılamadığından ve bir bölümü toprak altında kaldığından, bütün cephelerinin çizimleri yapılamamıştır. Yapının aynı birimine ait olan blokların (Örneğin birinci kat arşitravları) fazla olması söz konusu eksik bölümlerin tamamlanmasında gerekli veriyi sağlamıştır.
- ❖ Zarar gören blokların sayısı oldukça fazladır. Korunan küçük mimari detayları sayesinde işlevlerinin ne olduğu bilinen blokların çizimlerine ve fotoğraflarına yer verilmemiştir.

4.4.1 Doğu Sütunlu Galeri ve Çevresi

Katalog No: DSG 1

Buluntu/Kazı No: S3-1

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: S3 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:62 cm, G:59 cm, D:40 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yüzyıl

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Alt cephede korunan küçük bölümde soffit ve ön cephede arşitrav tacı ve bir fascia detayı izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 2

Buluntu/Kazı No: S3-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: S3 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:40 cm, D:73 cm.

Benzer Örnekler: Birketein Gerasa tiyatrosu paradosu: Frezouls, Pl. VIII.6. Gerasa kuzey tiyatro aditus ve versurae: Agusta, s. 482, Fig.1. Aphrodisias stadionu kemerli giriş: Welch, s. 552, Fig. 6. Nysa tiyatrosu analemma üzeri cavea çıkışı: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36. Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarı: Özdilek, Lycian Theaters, p.169, Fig. 44. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 65, Res. 151. Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlar, Letoon tiyatrosu giriş çıkış, Miletos tiyatrosu giriş çıkış, Sagalassos tiyatrosu giriş çıkış: Sağnak, Lev. 24.2, 33.6, 37.3, 57.1. Ephesos tiyatrosu batı kemerli giriş: Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187, Abb. 294, 384. Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan ve ön cephede korunan blok üzerindeki mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede yukarıya doğru genişleyen bantlar, en üst bölümde dışa doğru eğimli yapılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Üst cephede taş yüzeyi düzeltme işlemi yatay murç ile yapılmıştır.

Katalog No: DSG 3

Buluntu/Kazı No: S3-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: S3 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:37 cm, G:43 cm, D:98 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Ön yüzde korunan küçük bölümde dişler (dentil) ve bunların üzerinde yer alan bazı mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 4

Buluntu/Kazı No: S4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:61 cm, G:42 cm, D:30 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan, arka, üst ve alt cepheden kırılmıştır. Ön profilde korunan küçük bölümde alttan üste doğru sırasıyla; 2 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş), S silme (kyme reversa), düz şerit detayları izlenmektedir.

Katalog No: DSG 5

Buluntu/Kazı No: S4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: S4 Plankare ((Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:98 cm, G:142 cm, D:65 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan, arka ve alt cepheden kırılmıştır. Ön profilde korunan bölümde alttan üste doğru sırasıyla; 2 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş), astragal, ovolo, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 6

Buluntu/Kazı No: S4-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:38 cm, G:78 cm, D:79 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Yalnızca ön profilde küçük bir bölüm korunmuştur. Ön yüzde korunan küçük bölümde friz (işlenmiş) ve S silme (kyme reversa) detayı izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 7

Buluntu/Kazı No: S4-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: S4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:24 cm, G:42 cm, D:45 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Yalnızca ön profilde küçük bir bölüm korunmuştur. Ön yüzde korunan küçük bölümde friz (işlenmemiş), S silme (kyme reversa) ve düz şerit detayı izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 8

Buluntu/Kazı No: S4-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Söve Bloğu

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: S4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:54 cm, G:59 cm, D:33 cm.

Benzer Örnekler: Aphrodisias scaenae: Theodorescu, s. 146, Fig.12,13. Lagina Hekate Kutsal alanı Güney Propylonu: Büyüközer, s. 80, Fig. 15. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu caddenin batı bölümü: Özdebay, Lev. 55, Çiz. 15.

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Korunan küçük bir bölümde kavetto, düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 9

Bulutu/Kazı No: S5-15

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/Beyaz Mermer

Bulut Yeri: S5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

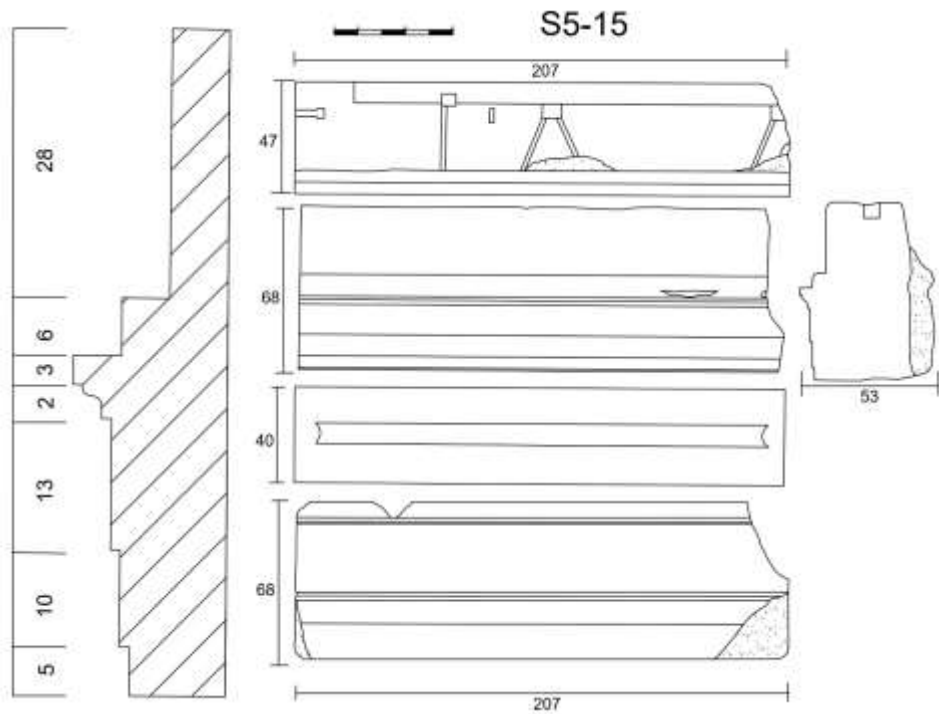
Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G:207 cm, D:53 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfiteyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfiteyatrosu), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfiteyatrosu), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfiteyatrosu). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir yan cepheden kırılan blokta, diğer bütün cepheler küçük kırık ve çatlaklar dışında iyi korunmuştur. Korunan arka cephede alttan üste doğru; 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş); ön yüzde ise 2 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş) S silme (kyme reversa), düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Alt cephede soffit bezeme düz bırakılmıştır. Friz bölümü

ön cephede işlenerek düzeltilirken arka cephede düzeltme işlemi yatay murçla yapılarak kaba şekilde bırakılmıştır. Ön cephede yer alan frizde ise bu işlemin ince tarak ile yapıldığı gözlemlenmiştir. Korunan bir yan ve üst cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir. Üst cephede zıvana delikleri, kurşun akıtma kanalları, kenet delikleri gibi teknik detaylar görülmektedir.

Katalog No: DSG 10

Buluntu/Kazı No: S6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Alınlık

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Çatı

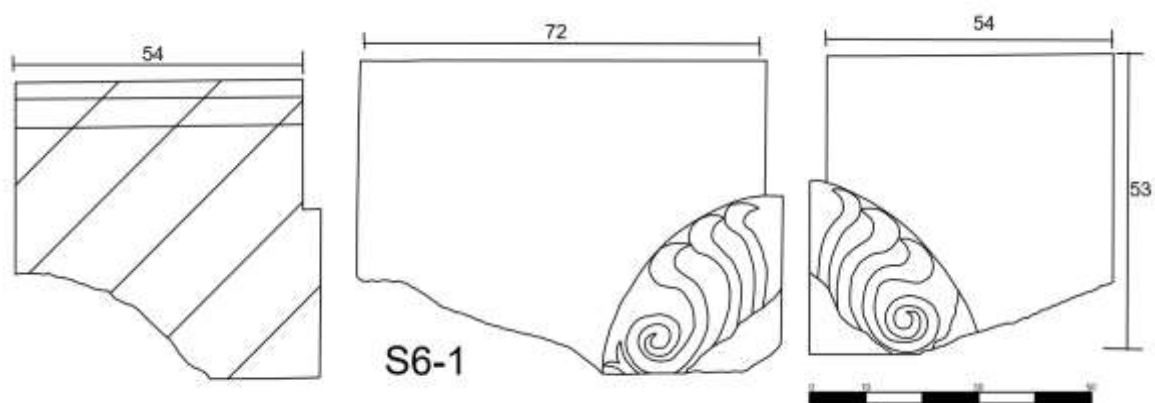
Mevcut Ölçüler: Y:52 cm, G:72 cm, D:54 cm.

Benzer Örnekler: Psidia Antiocheia'sından Yalvaç Arkeoloji Müzesi: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 3.c. Psidia Antiocheia Augustus Tapınağı'ndan Yalvaç Müzesi: Özarslan, s. 195, Kat. No. ATA4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden küçük kırık ve çatlaklar dışında korunmuştur. Akroter bölümünde yarım palmet bezeme kullanılmıştır.

Katalog No: DSG 11

Buluntu/Kazı No: S6-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

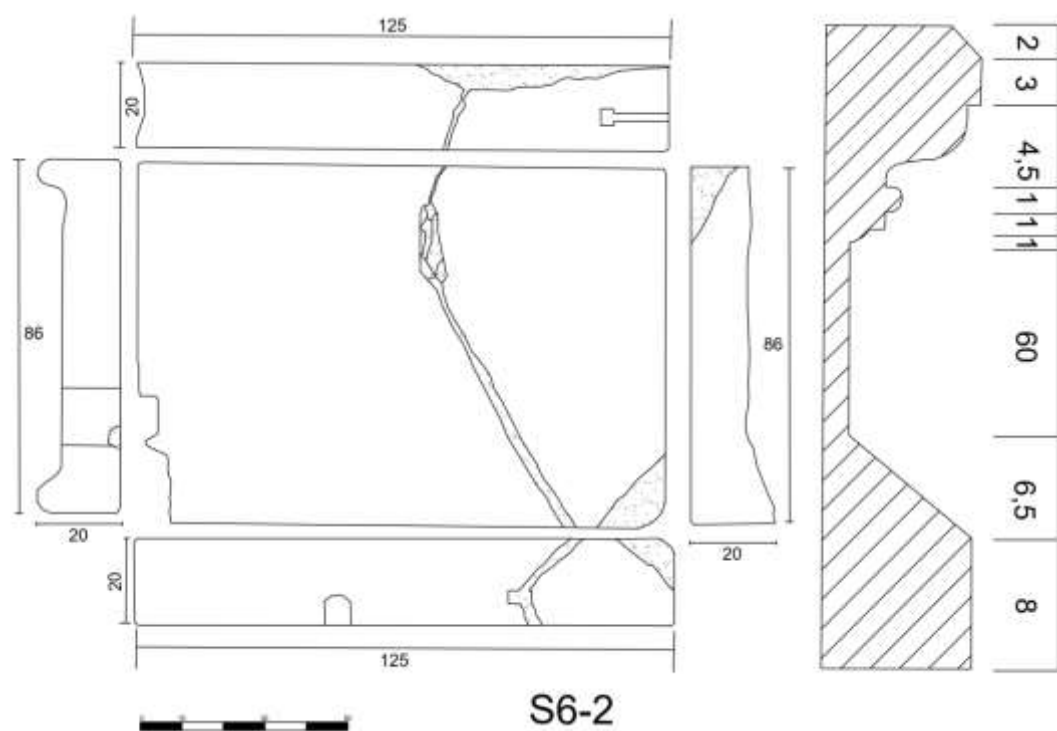
Mevcut Ölçüler: Y:86 cm, G:125 cm, D:20 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden korunan blokta yalnızca gövde bölümünde uzun bir çatlak mevcuttur. Tamamı korunan ön cephede alttan üste doğru; düz şerit, meyilli/şevli şerit, gövde, ovolo, S silme (kyme reversa), düz şerit, meyilli/şevli şerit mimari detayları izlenebilmektedir. İki yan cephesi de korunan blokta Atik-İon kaidesi ve Herme heykellerin yerleşmesi için yapılmış teknik detaylar korunmuştur. Attik İon kaidesinin yerleşeceği yan yüzde torus ve trokhilos gibi detaylar işlenmiş ve sütunun yerleşeceği üst bölüm ise iç bükey şekilde yapılmıştır. Herme heykelin yerleşeceği bölümde ise heykelin gövdesine göre uygulanmış anathyrosis uygulaması görülmektedir. Anathyrosis uygulamasının bulunduğu alanlarda ince tarak ile düzeltme işlemi yapılırken bunun dışında kalan bölümlerde dikey murç kullanılarak düzeltme işlemi yapılmıştır. Ön ve arka cephelerde de bu işlemin ince tarak ile yapıldığı gözlemlenmiştir.

Katalog No: DSG 12

Bulutu/Kazı No: S6-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulutu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:47 cm, G:38 cm, D:22 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılmış olan blokta arka cephedeki küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan küçük bölümde friz (işlenmemiş) ve arşitrav tacındaki mimari detayların bir bölümü izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 13

Buluntu/Kazı No: S6-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:51 cm, G:32 cm, D:47 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılmış olan blokta ön cephedeki küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan küçük bölümde friz (işlenmiş) ve arşitrav tacı gibi mimari detayların bir bölümü korunmuştur. Yan cephede de korunan küçük bölümde anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 14

Bulutu/Kazı No: S6-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulut Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

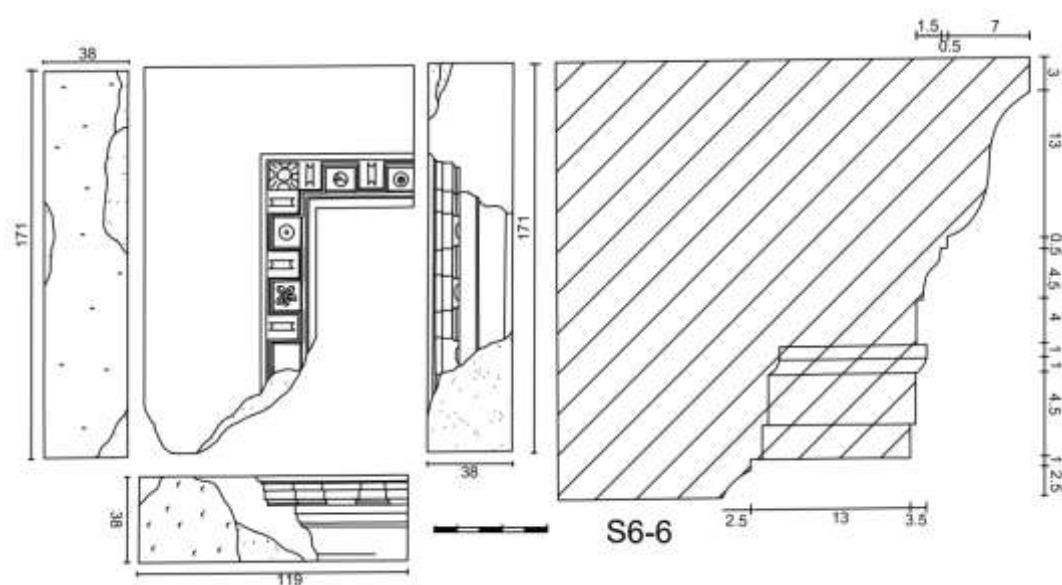
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:38 cm, G:171 cm, D:119 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: L şeklindeki blok bütün cephelerden küçük kırık ve çatlaklar dışında iyi korunmuştur. Korunan ön cephede alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde çiçekler ve geometrik motifler rozet olarak kullanılmıştır. Arka ve üst cephelerde yüzey düzeltme işlemi kalın murç ile yapılmış ve son düzeltme işlemi parça kopartma işlemi olmuştur. Üst cephede bloğun taşınması için kullanılmış teknik detay (kurtağzı) yer almaktadır.

Katalog No: DSG 15

Buluntu/Kazı No: S6-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

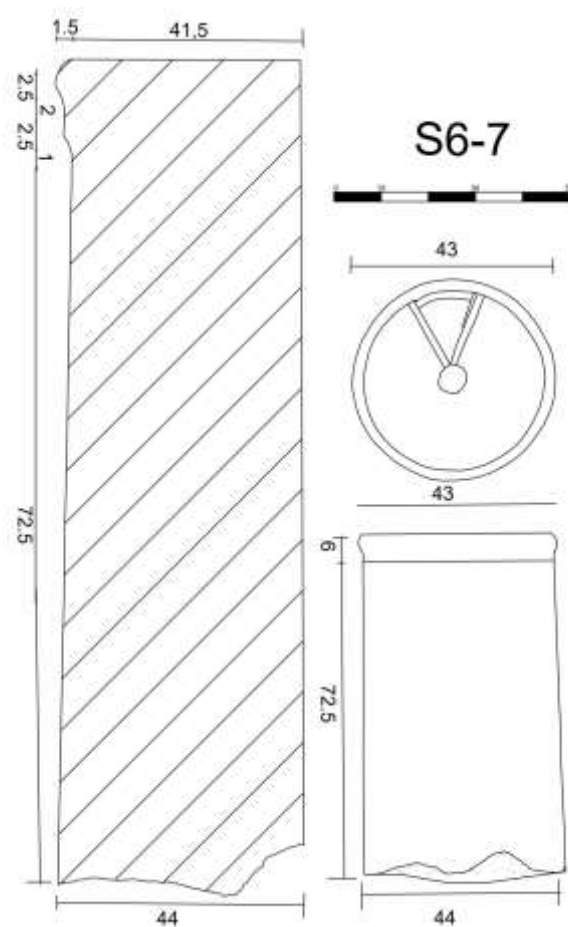
Mevcut Ölçüler: Y:72 cm, Alt Gövde G:44 Üst Kaide G:43

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt cepheden tamamen kırılan blok, üst cephede korunmuştur. Korunan bölümde astragal detayı izlenebilmektedir. Sütunla birleştiği noktada dübel deliği ve kurşun akıtma kanalları gibi teknik detaylar vardır.

Katalog No: DSG 16

Buluntu/Kazı No: S6-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:56 cm, G:101 cm, D:42 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılmış olan blokta ön cephedeki küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan küçük bölümde işlenmiş friz (işlenmiş) ve arşitrav tacı gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 17

Bulutu/Kazı No: S6-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulutu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:52 cm, Alt Kaide G:36

Benzer Örnekler: Perge Severuslar takı: Türkmen, s. 113, Kat. No. 23. Bostra'da Kalybe tapınağında: Freyberger, Beobachtungen, Taf. 11.a. Tychaion Şanamain tapınağında: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 10. c, d, Freyberger, Şanamain, Taf. 36. a, c. Ayrıca bkz. Fischer, Taf. 45.255, 46.252.

Tarihleme Önerisi: Erken Severus Dönemi

Özellikleri ve Tanımı: Galerilerde kullanılan Korinth başlıkları arasında bütünü sağlam kalabilmiş birkaç başlıktan biridir. Kalathosu çevreleyen akanthus yapraklarındaki kırılmalar dışında iyi korunmuştur. Kaide bölümü sağlam olan başlık iki sıra akanthus yaprak çelengi ile (Birinci sıra: İma Folia, İkinci sıra: Secunda Folia) çevrelenmiştir. İma folia sırasında yer alan akanthus yapraklarında kayıplar mevcuttur ve bu sırada yer alan yaprak dilimleri komşu yaprak dilimleri ile birleşerek arada geometrik şekiller oluşturmuştur. Secunda foliada bulunan akanthus yaprak çelengi, ima folia sırasına göre daha iyi korunmuştur. Bu bölümde kırıklar, genellikle yaprakların çıkıntı yapan üst dilimlerindedir. Secunda folia yaprakları, İma foliada bulunan yaprakların orta bölümünde yer alan yaprak dilimleri hizasından yükselmektedir. Derin kanallarla belirtilen yaprak damarları, dilimler ve dişler arasında kanallar küçük şeritler ile birbirine bağlanmıştır. Yaprak dilimlerinin bir üst yaprak dilimi ile birleşmesinden arada uzayan gözler ışık-gölge kontrastını sağlamıştır. Secunda folia yaprakları arasından yükselen kaulisler, halka şeklinde yapılmış ve kaulis çanakları bu halka içerisinden yükselmiştir. Kaulis çanaklarından çıkan volütler abakus altında dar bir yay çizerek spiral şeklini almıştır. Volütler kanallıdır ve abakus yüzeyinden özgür şekilde yükselir. İki kaulis çanağı ve volütler arasında yer alan abakus üzerinde kozalak biçimli bir figür vardır. İki bölüme ayrılan abakus levhası üzerinde alt sırada dalga, üst sırada İon kymationu bezeme olarak kullanılmıştır.

Katalog No: DSG 18

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:31 cm, Alt-Üst G:31

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst profillerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephesinden de kırılan sütun parçasında çap bilgileri elde edilemez.

Katalog No: DSG 19

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:41 cm, G:62 cm, D:31 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfiteyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfiteyatrosu), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfiteyatrosu), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfiteyatrosu). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılmış olan blokta ön cephede küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan küçük bölümde friz (işlenmiş) ve arşitrav tacı gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 20

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: S6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:31 cm, G:37 cm, D:18 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cepheden kırılmıştır. Üst cephede ön profilde korunan küçük bölümde alttan üste doğru; kavetto, astragal, ovolo, düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 21

Buluntu/Kazı No: T4-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

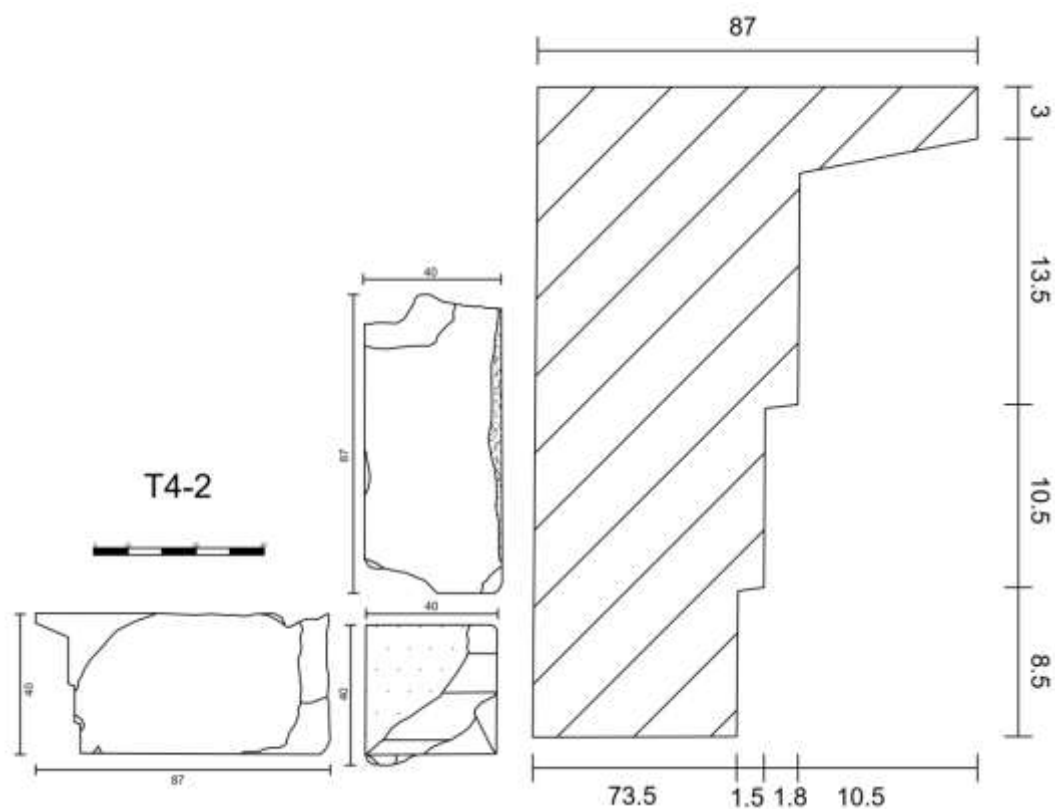
Mevcut Ölçüler: Y:40 cm, G:40 cm, D:87 cm.

Benzer Örnekler: Birketein Gerasa tiyatrosu paradosu: Frezouls, Pl. VIII.6. Gerasa kuzey tiyatro aditus ve versurae: Agusta, s. 482, Fig.1. Aphrodisias stadionu kemerli giriş: Welch, s. 552, Fig. 6. Nysa tiyatrosu analemma üzeri cavea çıkışı: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36. Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarı: Özdilek, Lycian Theaters, p.169, Fig. 44. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 65, Res. 151. Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlar, Letoon tiyatrosu giriş çıkış, Miletos tiyatrosu giriş çıkış, Sagalassos tiyatrosu giriş çıkış: Sağnak, Lev. 24.2, 33.6, 37.3, 57.1. Ephesos tiyatrosu batı kemerli giriş: Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187, Abb. 294, 384. Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden korunan blokta üzerindeki mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede yukarıya doğru genişleyen bantlar, üst profilde dışa doğru eğimli yapılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Üst cephede yatay murç ön cephede dikey murç kullanılarak yüzey düzeltme işlemi uygulanmıştır.

Katalog No: DSG 22

Buluntu/Kazı No: T4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

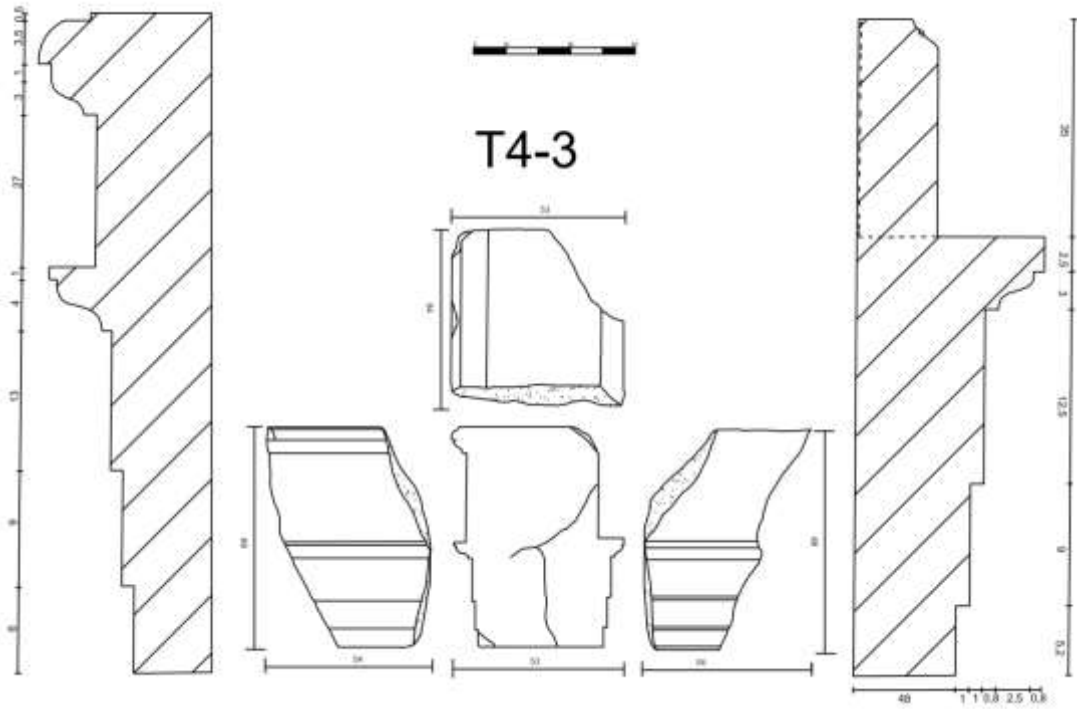
Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G:54 cm, D:53 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfiteyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfiteyatrosu), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfiteyatrosu), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfiteyatrosu). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Diğer cephelerde korunan küçük bölümlerde mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan arka cephede alttan üste doğru; 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş); ön yüzde ise 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş) S silme (kyme reversa), düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Friz bölümünde ön cephede düzeltme

yapılırken arka cephede yapılmamıştır. Murç izleri görülen arka cephede, düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça koparma işlemidir. Ön cephede ise ince tarak kullanılarak düzeltme işlemi yapılmıştır. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır.

Katalog No: DSG 23

Buluntu/Kazı No: T4-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

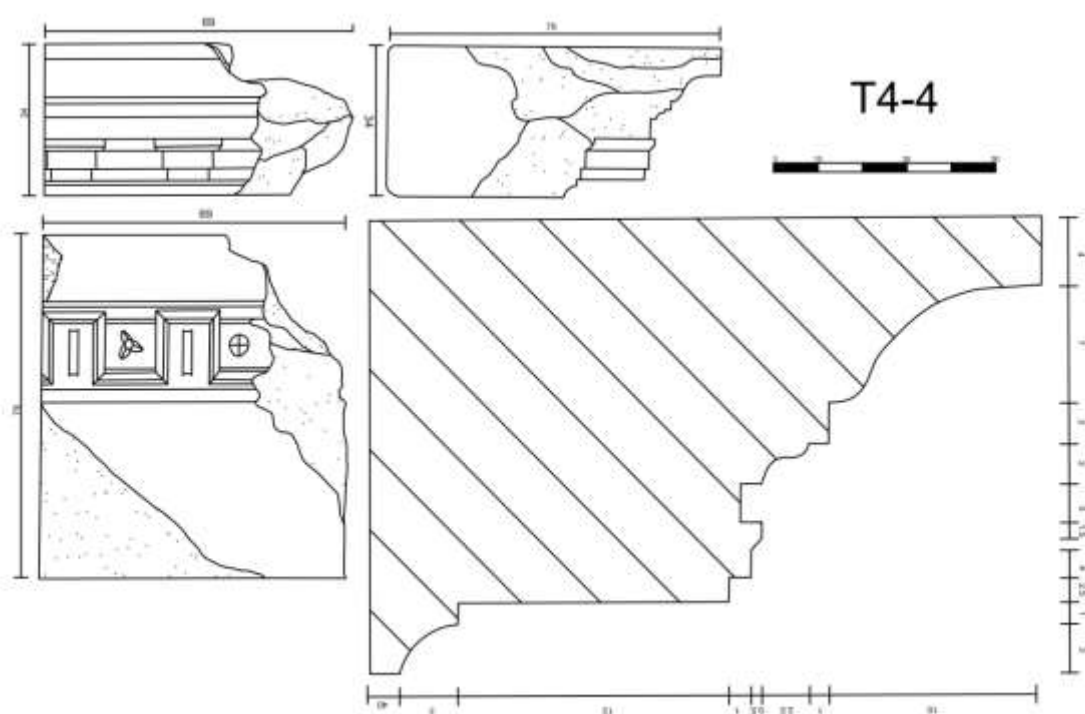
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:34 cm, G:69 cm, D:78 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve arka profilden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümden alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde çiçekler ve geometrik motifler rozet olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile yapılmıştır.

Katalog No: DSG 24

Buluntu/Kazı No: T4-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

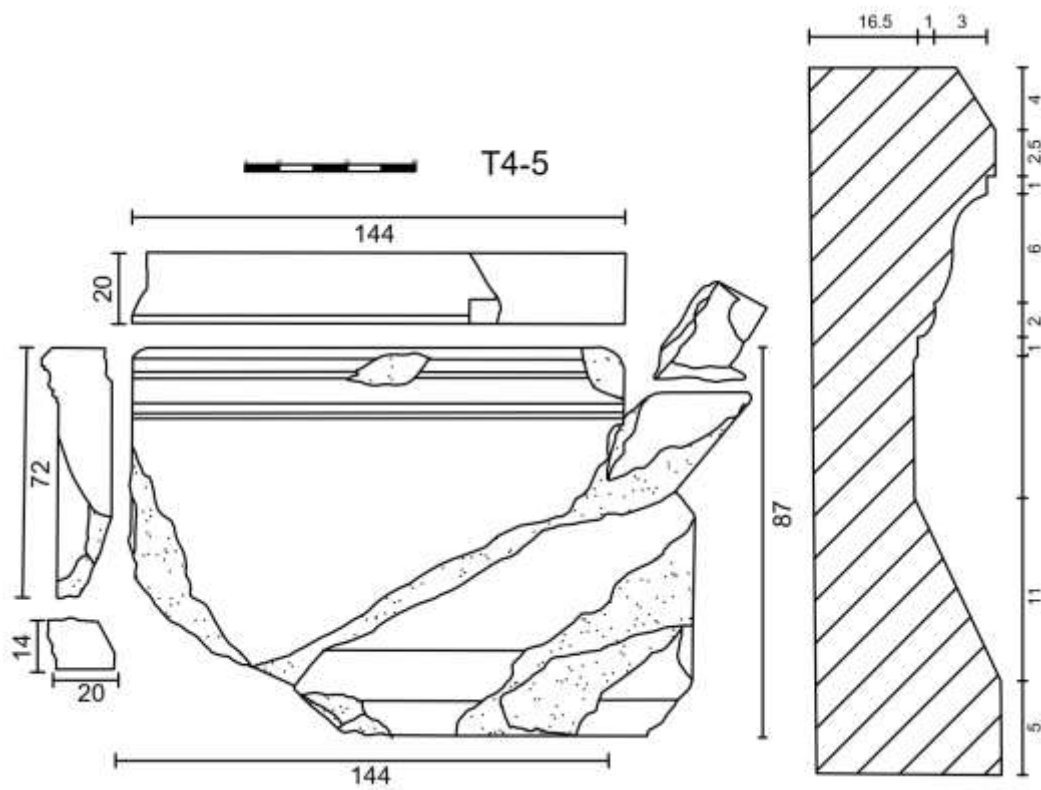
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:144 cm, D:20 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cephelerden kırılmıştır. Küçük bölümü korunan ön cephede üst bölümde alttan üste doğru; düz şerit, ovolo, S silme (kyme reversa), düz şerit, meyilli/şevli şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Ön yüzde alt cephede alttan üste doğru düz şerit ve meyilli/şevli şerit mimari detayları kırılmış parçalar üzerinde görülmektedir. Korunan bir yan cephede Herme heykelinin yerleşmesi için yapılan teknik detaylar izlenebilmektedir. Hermenin yerleştiği bu yüzde Herme heykellerinin yan cephesi ile uyumlu anathyrosis uygulaması görülmektedir. Bu uygulama dışında kalan alanlarda kalın murç ile düzeltme işlemi yapılmıştır. Ön ve arka cephelerde de yüzey düzeltme işlemi, kalın ve ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 25

Buluntu/Kazı No: T4-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galerî Dışı Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

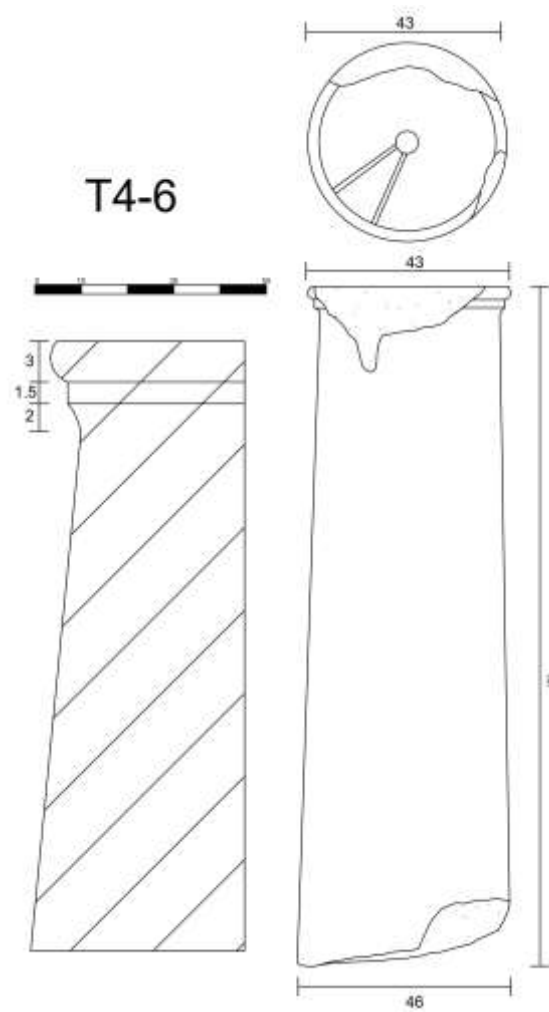
Mevcut Ölçüler: Y:147 cm, Üst Kaide G:43 cm, Alt Gövde G:46 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden korunan blok yalnızca alt cepheden kırılmıştır. Üst profilde korunan küçük bölümde astragal ve düz şerit detayı izlenebilmektedir. Üst cephede sütun başlığı ile birleştiği kısımda zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalı gibi teknik detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 26

Buluntu/Kazı No: T4-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:27 cm, G:74 cm, D:21 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cephelerden kırılmıştır. Ön cephede üst profilde korunan küçük bölümde alttan üste doğru sırasıyla; S silme (kyme reversa), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Ön ve arka cephelerde yüzey düzeltme işlemi, kalın ve ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 27

Buluntu/Kazı No: T4-10

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

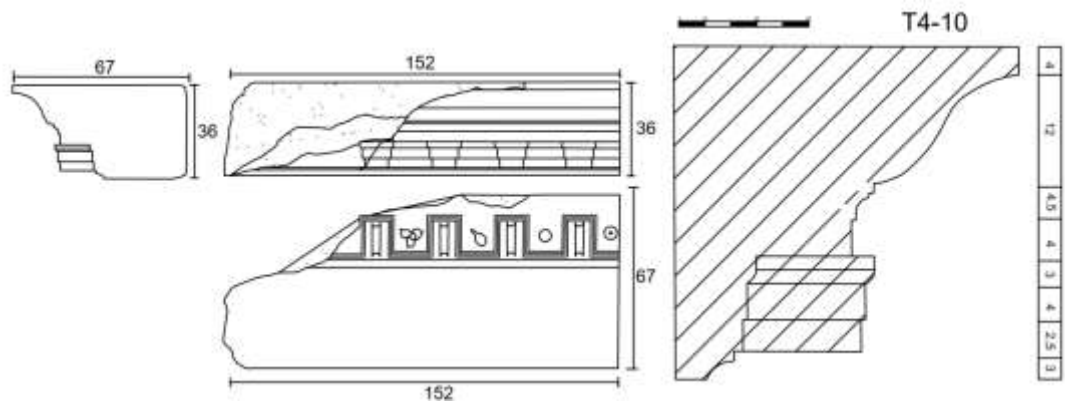
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:36 cm, G:152 cm, D:67 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzing ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihlendirme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde çiçekler ve geometrik motifler rozet olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile yapılmıştır. Yapıda arkada kalan ve görülmeyen bölümlerde yapılan son düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça kopartma işlemi olmuştur.

Katalog No: DSG 28

Bulutu/Kazı No: T4-11

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Bulutu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

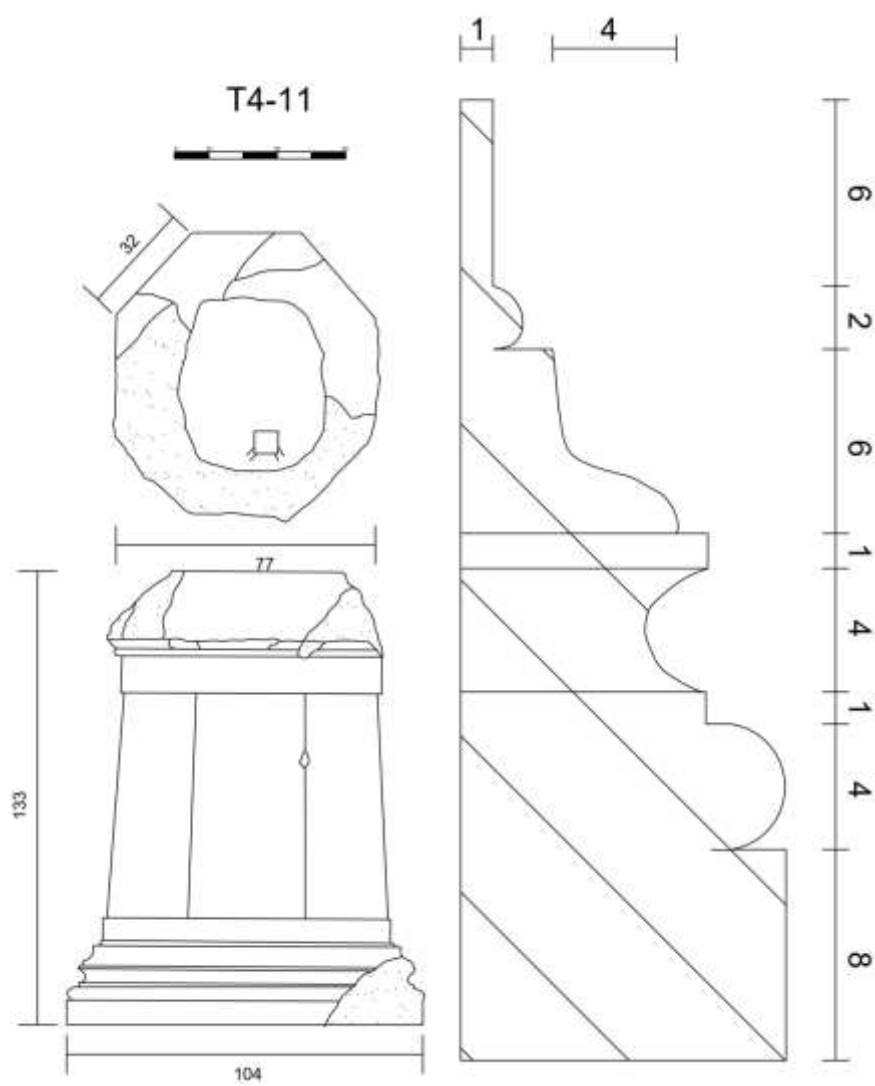
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:133 cm, Alt Kaide G:104 cm, Üst G:77 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdebay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İyi korunan bloğun üst profili tamamen kırılmıştır. Küçük kırıklar dışında sağlam kalan kaide bölümünde alttan üste sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit detayları izlenebilmektedir. Gövde bölümü sekizgen olacak şekilde tasarlanmış blokta, bu bölümde küçük çatlaklar mevcuttur. Üst profilde korunan küçük bölümde zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalı gibi teknik detaylar görülmektedir.

Katalog No: DSG 29

Bulutu/Kazı No: T4-12

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulut Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:59 cm, Alt Kaide G:63

Benzer Örnekler: Abakusunda kartal figürü bulunan başlık örnekleri: Perge Severuslar çeşmesi ve Perge güney hamamı: Türkmen, ss. 139, 140, Kat. No. 49,50. Ayrıca Bkz. Mercklin, ss. 132-134, Abb. 1059 (561), 1066 (564), 1070 (565). Yaprak stili benzer örnekler: Perge Severuslar Çeşmesi ve takı, Perge tiyatrosu scaena frons: Türkmen, ss. 114, 138-141, 145, 150-151, Kat. No. 24, 48, 49, 51, 55, 61, 150. Hierapolis tiyatrosu scaena: Sobra, s. 193, Fig. 13. Ayrıca Bkz. Pansabene, s. 299, Fig. 22.

Tarihleme Önerisi: Erken Severus Dönemi

Özellikleri ve Tanımı: Üst profili tamamen kırılan başlıkta gövde bölümü sağlam kalmıştır. Kalathosu çevreleyen akanthus yapraklarındaki kırılmalar dışında iyi korunmuştur. Kaide bölümü sağlam olan başlık, iki sıra akanthus yaprak çelengi ile (Birinci sıra: İma Folia, İkinci sıra: Secunda Folia) çevrelenmiştir. İma folia sırasında yer alan akanthus yapraklarında dışa çıkıntı yapan dilimler ve dişlerde kırılmalar mevcuttur. Alt sırada yer alan yaprak dilimleri, komşu yaprak dilimi ile temas halindedir. Yapraklar yayvan şekilde kalathos yüzeyine işlenmiştir. Yapraklar üzerinde bazı damarlar derin kanallarla oyulmak yerine çizgi ile belirtilmiştir ve yapım aşamasında kullanılan matkap izleri izlenebilmektedir. Tek akanthus yaprağı içerisinde yaprak dişlerinin birleşmesinden oluşan gözler, şekilsizdir. Secunda foliada yer alan akanthus yapraklarının da kalathos yüzeyinden ayrılan dilimleri kırılmıştır. Bu sırada yer alan yapraklar İma folia sırasında yer alan akanthus yapraklarının en üst dilimlerinin hizasından yükselmektedir. Yaprak dilimleri ve kanallar arasında ince şeritler mevcuttur. Yaprak dilimlerinin bir üst yaprak dilimi ile birleşmesinden arada uzayan gözler ışık-gölge kontrastını sağlamıştır. Secunda folia yaprakları arasından yükselen kaulisler, iki boğum halinde kanallı şekilde yapılmışlardır.

Katalog No: DSG 30

Buluntu/Kazı No: T4-13

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, Alt-Üst G:44

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Küçük bir bölümü korunan parçadan çap bilgileri elde edilebilmektedir ve parça bloğun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 31

Buluntu/Kazı No: T5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

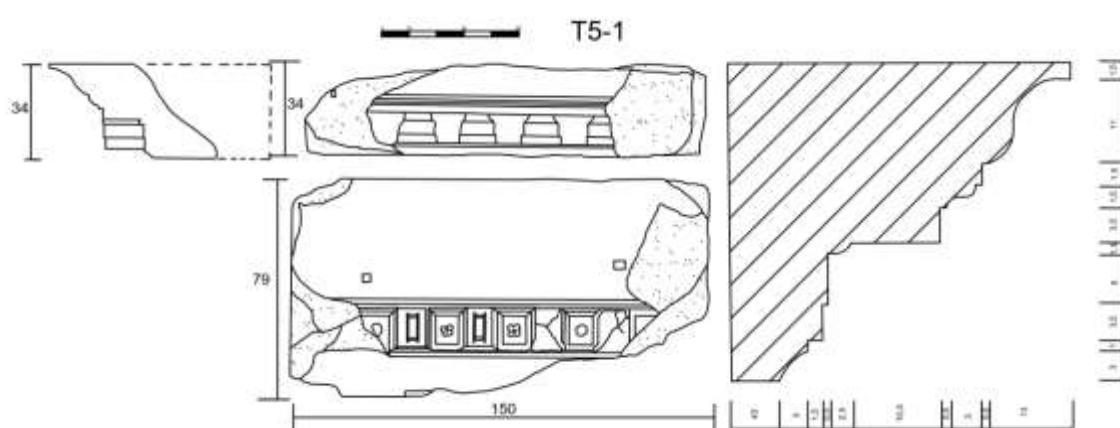
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:34 cm, G:150 cm, D:79 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cepheleri korunmuş olan blokta yan cephelerde ciddi kırıklar mevcuttur. Korunan ön cephede alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde çiçekler ve meyveler rozet olarak kullanılmıştır. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir. Anathyrosis uygulaması dışında kalan alanlarda ve alt cephede dikey murç ile düzeltme işlemi yapılmıştır. Bunun dışında alt cephede zıvana deliği gibi teknik detaylar görülmektedir.

Katalog No: DSG 32

Buluntu/Kazı No: T5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:98 cm, G:35 cm, D:30 cm.

Benzer Örnekler: Albanum'da bir villa da görev yapan önemli birinin heykeli: Giacomo, s. 155, Fig. 17.

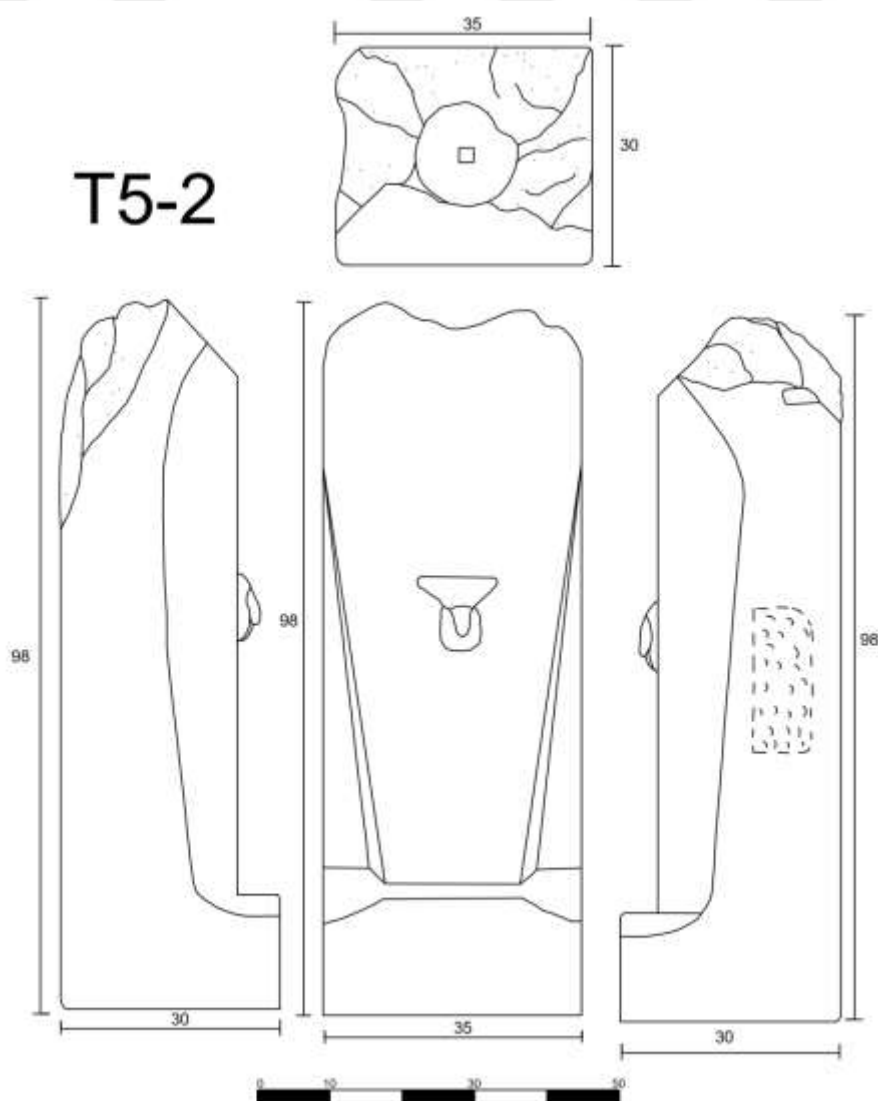
Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden korunan blokta, üst bölümde bulunan heykel başı kırılmıştır. En altta ön cephede düz bir şerit ile başlayan mimari detaylar, bu bölümden yukarıya doğru genişleyen bir gövdeyle devam eder. Gövde bölümünün tam ortasına erkek cinsel organı (penis) işlenmiştir. Başın yerleştiği üst bölümde meyilli/şevli bir şeritle omuz detayı verilmiştir. Arka cephede de aynı detay izlenmektedir. Arka cephede alt profilde önde görülen şerit detayı görülmez. Bu bölüm omuz detayından sonra aşağıya kadar düz şekilde bırakılmıştır. Korunan iki yan cephede parapetlerin yan cepheleri ile birebir örtüşen anathyrosis uygulaması görülmektedir. Ön cephede düzeltme işlemi ince dişli tarak ile yapılırken, arkada kalın dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

T5-2

Katalog No: DSG 33

Buluntu/Kazı No: T5-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

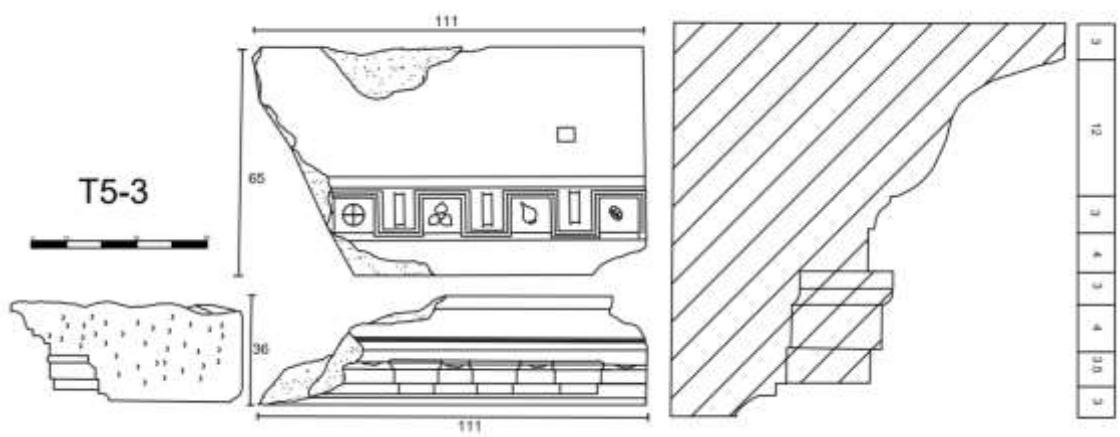
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:36 cm, G:111 cm, D:65 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir yan ve ön cephenin küçük bir bölümü kırılan blokta diğer cepheler iyi korunmuştur. Korunan ön cephede alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Yükseklikleri birbirinden farklı konsollar üzerinde yer alan düz şeritler konsol aralarında kaset bölümlerinde de devam etmektedir. Konsollar arasında bitkisel ve geometrik motifler doldurma motifi olarak kullanılmıştır. Korunan tek yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir. Uygulamanın yer aldığı kenar konturlarında düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken ortada kalan bölümde yatay murç ile parça koparma işlemi yapılarak kabaca bırakılmıştır.

Katalog No: DSG 34

Buluntu/Kazı No: T5-4

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

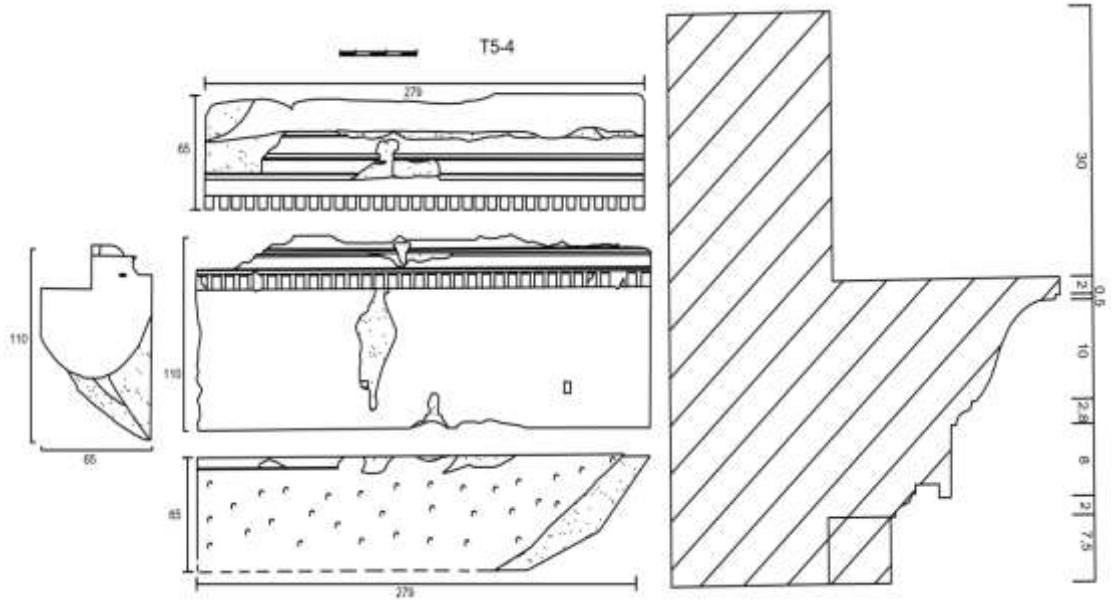
Mevcut Ölçüler: Y:65 cm, G:279 cm, D:110 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Cephelerdeki küçük kırıklar dışında blok iyi korunmuştur. Ön profilde sağlam kalan bölümlerde alttan üste doğru dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zivana delikleri) ve büyük çatlak şeklinde kırıklar görülmektedir. Bu bölümde yüzey düzeltme işlemi dikey murç ile yapılmıştır. Arka cephelerde kalan ve görülmeyen yerlerde bu düzeltme detaylı yapılmamış, kalın murç

yardımı ile parça koparılarak kabaca bırakılmıştır. Korunan iki yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 35

Buluntu/Kazı No: T5-6

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:37 cm, G:68 cm, D:79 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve arka profilden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümden mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede alttan üste doğru sırasıyla; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları görülür. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 36

Bulutnu/Kazı No: T5-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulutnu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

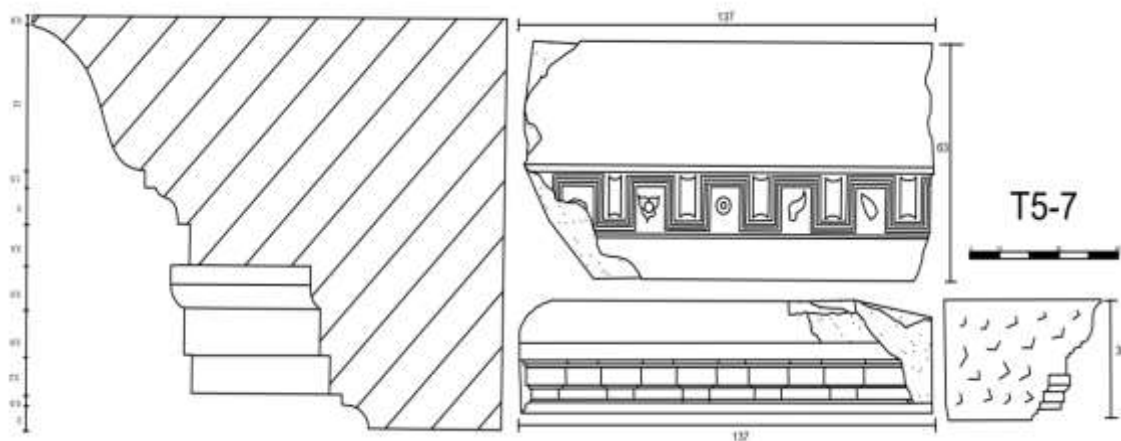
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:34 cm, G:137 cm, D:63 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden kırılmıştır. Diğer profillerde küçük kırık ve çatlaklar dışında iyi korunmuştur. Korunan ön yüzde alttan üste doğru sırasıyla; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde bitkisel ve geometrik motifler bezeme olarak kullanılmıştır. Yapıda görülmeyen yerde bulunan profillerde yatay murç ile taş yüzeyi düzeltilmiştir. Yatay murç ile düzeltme yapılan üst cephede kenet ve taşımada kullanılmış kurtağzı gibi teknik detaylar izlenmektedir. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 37

Buluntu/Kazı No: T5-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

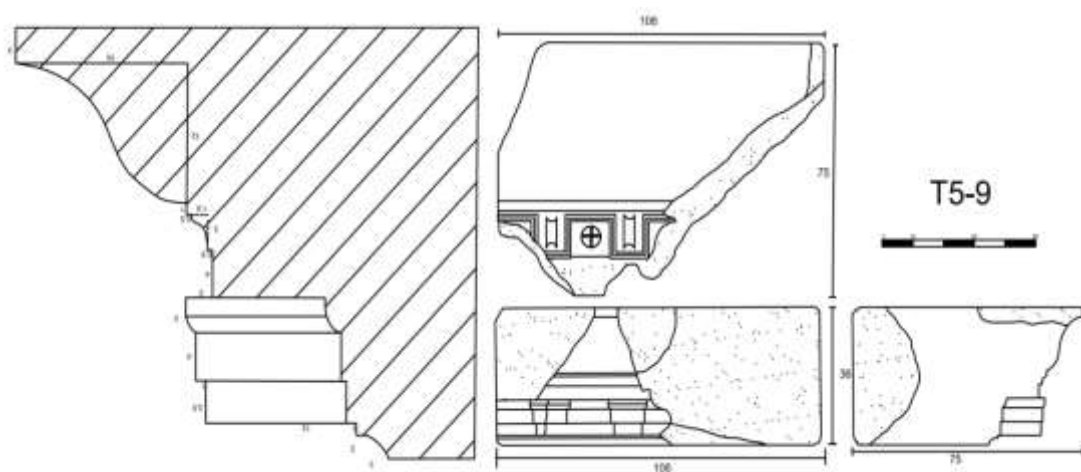
Mevcut Ölçüler: Y:36 cm, G:106 cm, D:75 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan ve ön cephenin bir bölümünden kırılmıştır. Ön cephede korunan küçük bölümde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Konsol arasında geometrik motifler bezeme olarak kullanılmıştır. Yapıda görülmeyen yerde bulunan profillerde, yatay murç ile taş yüzeyi düzeltilmiştir. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 38

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G:108 cm, D:22 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Korunan tek yan cephede kullanılan yatay murç izleri görülebilmektedir. Arka ve ön cephelerde ince tarak ile düzeltme yapılmıştır.

Katalog No: DSG 39

Buluntu/Kazı No: T6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

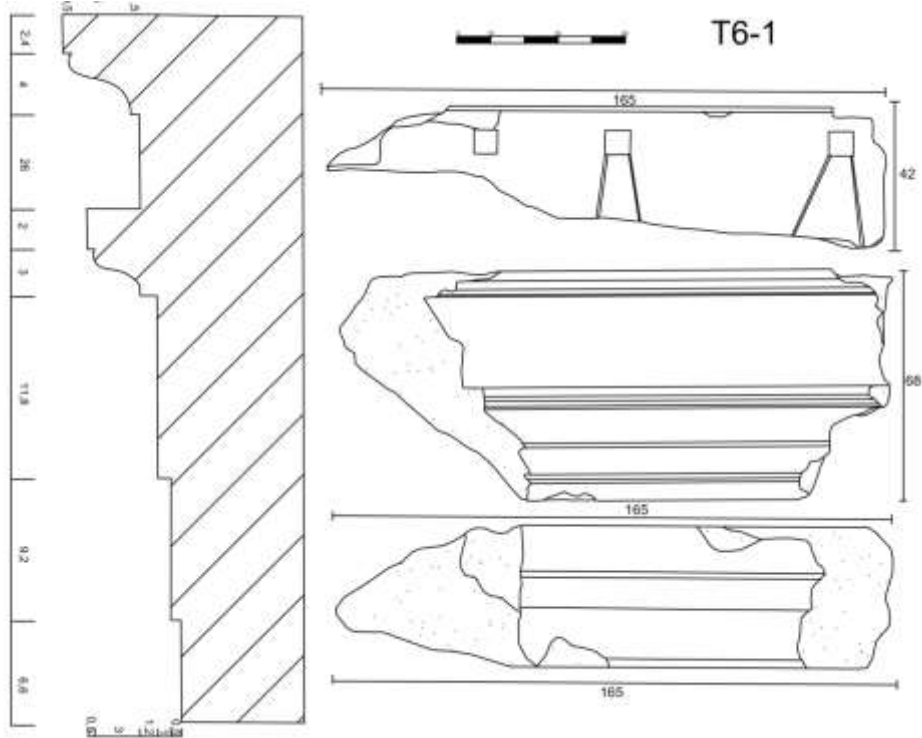
Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G:165 cm, D:42 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepieion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Diğer cephelerde korunan küçük bölümlerde mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan arka cephede alttan üste doğru; 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş); ön yüzde ise 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş) S silme (kyme reversa), düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Friz bölümünde ön cephede düzeltme

yapılırken arka cephede yapılmamıştır. Murç izleri görülen arka cephede, düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça koparma işlemidir. Ön cephede ise ince tarak kullanılarak düzeltme işlemi yapılmıştır. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Dikey murç ile düzeltme yapılmış olan üst cephede zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalı gibi teknik detaylar görülmektedir.

Katalog No: DSG 40

Buluntu/Kazı No: T6-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

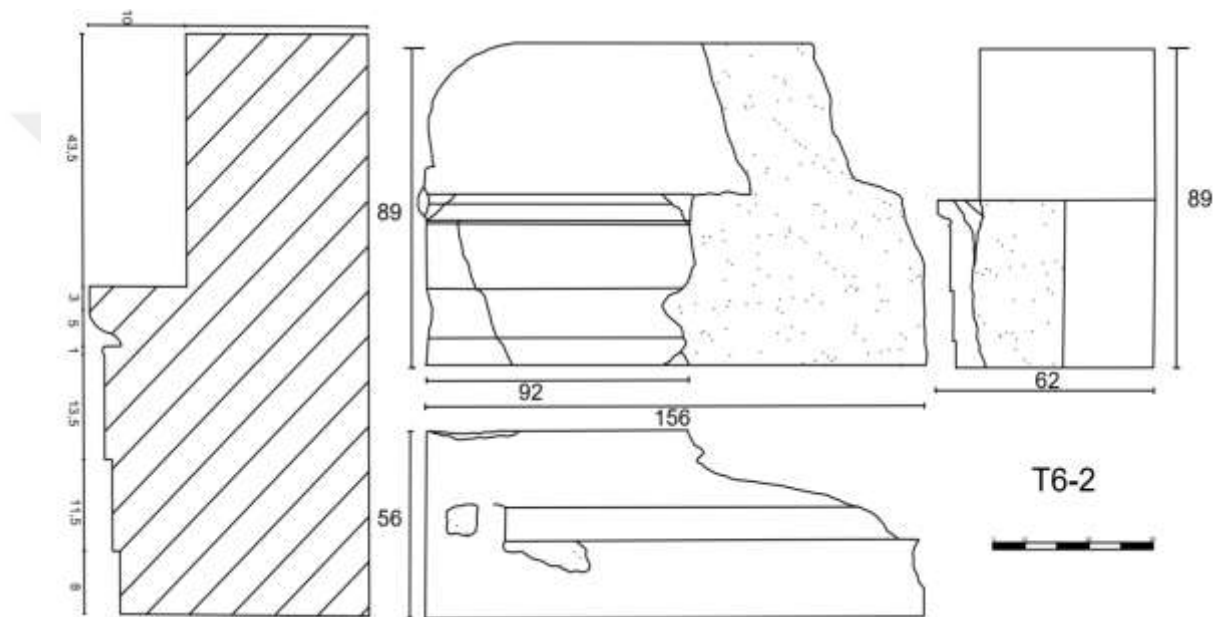
Mevcut Ölçüler: Y:89 cm, G:156 cm, D:62 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede de işlenmemiştir. Bu bölümde düzeltme işlemindeki son aşama, yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur. Korunan alt bölümde teknik detay izleri (zıvana deliği) izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 41

Buluntu/Kazı No: T6-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

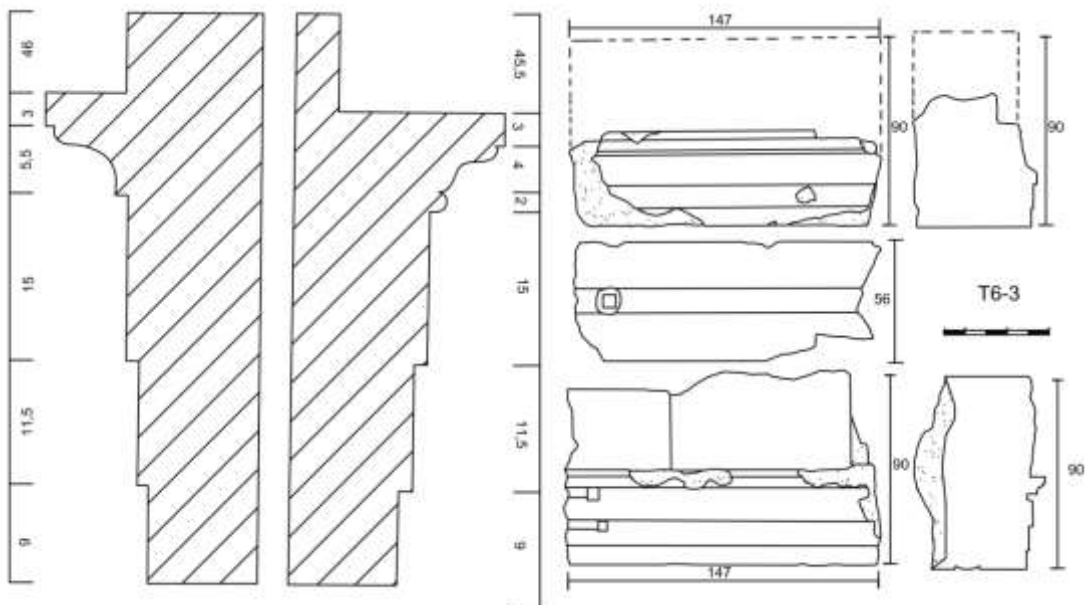
Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:147 cm, D:56 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihlendirme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır ve bütün cephelerde yoğun çatlaklar mevcuttur. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede de işlenmemiştir. Bu bölümde düzeltme işlemindeki son aşama, yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur. Korunan alt bölümde teknik detay izleri (zıvana deliği) izlenebilmektedir. Bir yüzde fasciaların olduğu bölümde iki adet kenet ve friz bölümünde diğer blokla buluşması için yapılan kare teknik detay bulunmaktadır.

Katalog No: DSG 42

Buluntu/Kazı No: T6-5

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

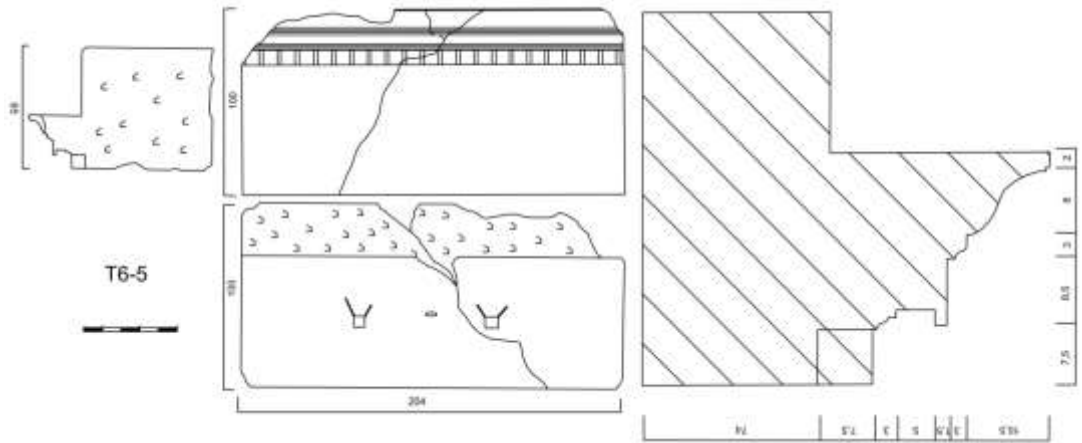
Mevcut Ölçüler: Y:65 cm, G:204 cm, D:100 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir yan cephesinden kırılan blokta, diğer cepheler küçük kırıklar ve çatlaklar dışında korunmuştur. Ön profilde sağlam kalan bölümde alttan üste doğru; diş sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zivana delikleri) görülmektedir. Bu cephede taş yüzeyi düzeltme işlemi ayrıntılı yapılmamış ve dikey murç yardımı ile kabaca düzeltilmiştir. Aynı işlem bloğun arka cephesine de

uygulanmıştır. Korunan bir yan cephede kenar konturlarında anathyrosis işlemi g r lmektedir.

Katalog No: DSG 43

Buluntu/Kazı No: T6-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

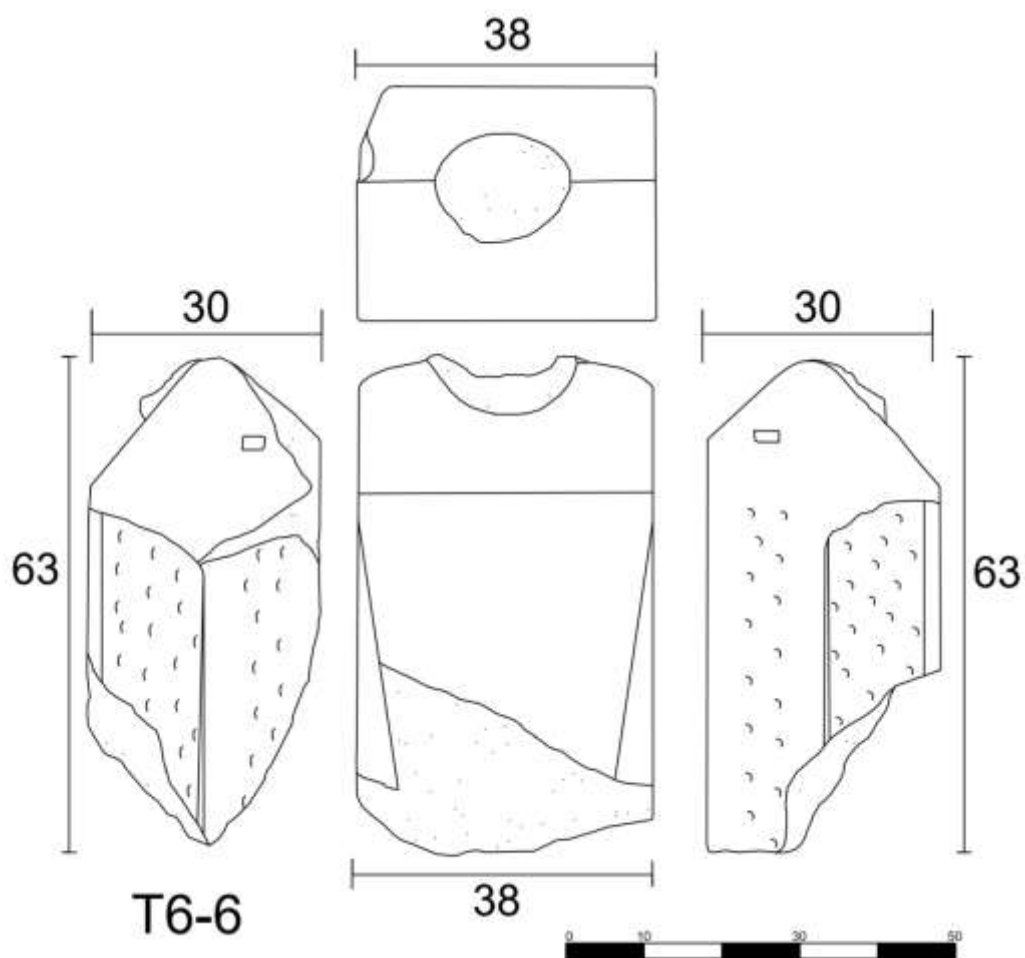
Mevcut Ölçüler: Y:63 cm, G:38 cm, D:30 cm.

Benzer Örnekler: Albanum'da bir villa da görev yapan önemli birinin heykeli. Giacomo, s.155, Fig. 17.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt ve üst profilin tamamı kırılan blokta gövde ve yan profillerin bir bölümü korunmuştur. Alt cephe Hermenin cinsel organının bulunduğu orta bölüme kadar kırılmıştır. Başın yerleştiği üst bölümde meyilli/şevli bir şeritle omuz detayı verilmiştir. Arka cephede de aynı detay izlenmektedir. Bir bölümü korunan iki yan cephede parapetlerin yan cepheleri ile birebir örtüşen anathyrosis uygulaması görülmektedir. Ön cephede düzeltme işlemi ince dişli tarak ile yapılırken, arkada kalın dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 44

Buluntu/Kazı No: T6-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

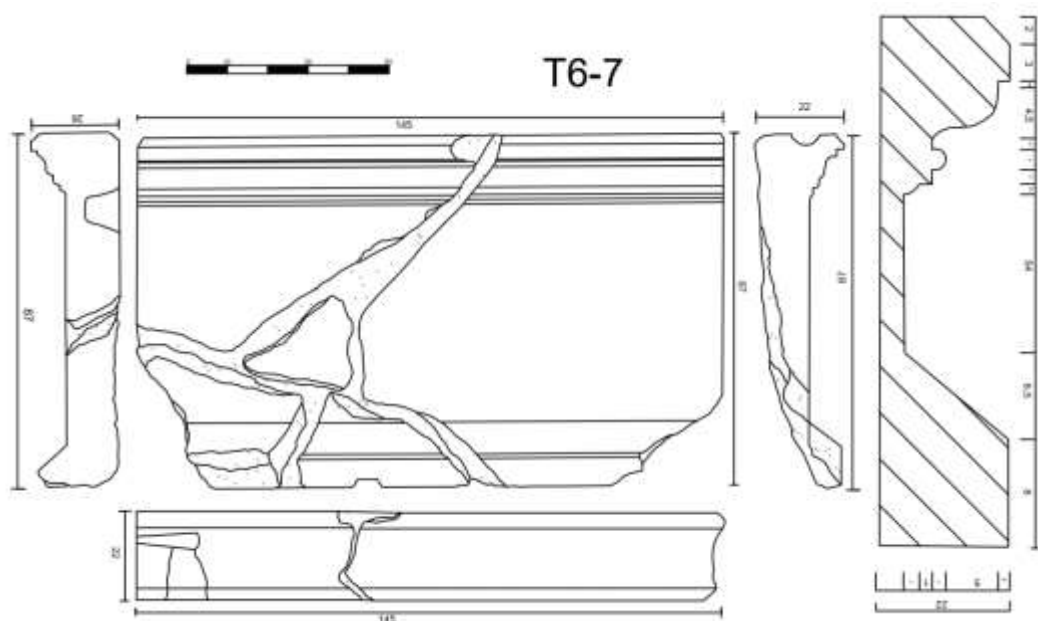
Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:145 cm, D:26 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Cepheleri iyi korunan blok kırılarak birçok parçaya ayrılmıştır. Ön cephede alt ve üst bölümde korunan alanda alttan üste doğru sırasıyla; düz şerit, meyilli/şevli şerit, gövde, düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, meyilli/şevli şerit detayları izlenebilmektedir. Ön ve arka cephelerde yüzey düzeltme işlemi, kalın ve ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 45

Buluntu/Kazı No: T6-10

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:51 cm, G:74 cm, D:20 cm.

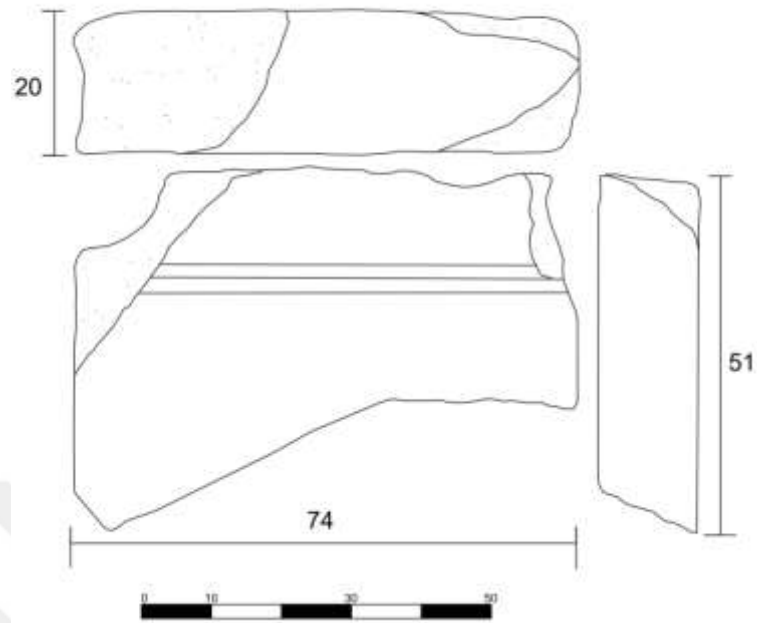
Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan ve alt cephelerden tamamen kırılmıştır. Ön ve sağlam kalan yan profilde de küçük kırıklar ve çatlaklar mevcuttur. Ön cephede üst bölümde korunan küçük alanda düz şerit detayı görülmektedir. Bunun dışındaki mimari detaylar kırılmıştır. Korunan tek yan cephedeki küçük bölümde anathyrosis uygulaması görülmektedir.

T6-10

Katalog No: DSG 46

Buluntu/Kazı No: T6-12

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

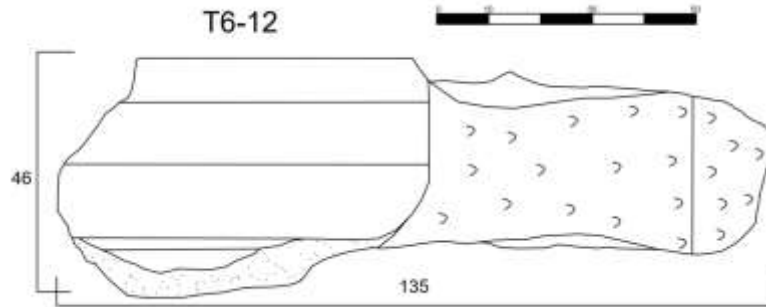
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:46 cm, G:135 cm, D:36 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden kırılan blokta yalnızca fascia ve arşitrav tacı detaylarının bulunduğu küçük bir bölüm korunmuştur.

Katalog No: DSG 47

Buluntu/Kazı No: T6-14

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:48 cm, D:11 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça bloğun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 48

Bulutu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulutu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:80 cm, G:36 cm, D:30 cm.

Benzer Örnekler: Gövde: Albanum'da bir villa da görev yapan önemli birinin heykeli: Giacomo, s.155, Fig. 17. Başın benzer örnekleri: Frel, s. 61.45; Wegner, Herrscherbild, Taf. 9.d, 12.a; Zanker, Taf. 6.2; Akın, Kat. No. 3, 43; Tselepi, Lev. XXV-XXVII.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Yüzde deformasyonun az olduğu parçada düzeltme izleri belirgin şekilde görülmektedir. Hafif geniş yüz, büyük ve belirgin gözler, ince dudaklar, yay şeklinde kaşlar, kavisli bir burun ve dar bir alına sahiptir. Gözlerdeki pupilis ve irisin detaylarının üzerinde bulunan boyama izlerinden detayların boyama ile verildiği söylenebilir. Çene tek çene olarak detaylandırılmıştır. Kaşlarda kıl detayları ve burgu tekniği ile yapılmış olan saçlarda, derin matkap izleri görülmez. Burgu saçlar alın üzerinde ve kulakların önünde detaylandırılmıştır, alnın ortasında da sağa ve sola yönlendirilmiştir. Kulak önünde yer alan saç detayı burgu şeklinde değil farklı bir stille gösterilmiştir. Yüz hatlarına bakılarak orta yaşlı bir erkeğe ait olduğu söylenebilir. Alt cephe, Hermenin cinsel organının bulunduğu orta bölüme kadar kırılmıştır. Başın yerleştiği üst bölümde meyilli/şevli bir şeritle omuz detayı verilmiştir. Arka cephede de aynı detay izlenmektedir. Bir bölümü korunan iki yan cephede parapetlerin yan cepheleri ile birebir örtüşen anathyrosis uygulaması görülmektedir. Ön cephede düzeltme işlemi ince dişli tarak ile yapılırken, arkada kalın dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 49

Buluntu/Kazı No: İRT'16-13

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme Başı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:27 cm, G:18,5 cm, D:23 cm.

Benzer Örnekler: Frel, s. 61.45; Wegner, Herrscherbild, Taf. 9.d, 12.a; Zanker, Taf. 6.2; Akın, Kat. No. 3, 43; Tselepi, Lev. XXV-XXVII.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Heykelin alt bölümü tamamen kırılmıştır. Baş bölümü ise karşıdan bakıldığında sol gözden itibaren olan kulak kırıktır. Boyun kısmı tamamen kırılmış sadece baş ele geçmiştir. Yüzün sağ tarafından başlayan kırık arkada ense bölümünü de içine almıştır. Yüzde deformasyonun az olduğu parçada düzeltme izleri belirgin şekilde görülmektedir. Hafif geniş yüz, büyük ve belirgin gözler, ince dudaklar, yay şeklinde kaşlar, kavisli bir burun ve dar bir alına sahiptir. Gözlerdeki pupilis ve irisin detaylarının üzerinde bulunan boyama izlerinden detayların boyama ile verildiği söylenebilir. Çene tek çene olarak detaylandırılmıştır. Bukle tekniği ile yapılmış olan saçlarda derin matkap izleri görülmez. Bukle saçlar alın üzerinde ve kulakların önünde detaylandırılmıştır, alnın ortasında da sağa ve sola yönlendirilmiştir. Kulak yanında favori detayı görülmektedir. Fizyonomik özelliklere bakıldığında Nazolabial bölgede ve alında yer alan küçük kırışıklık eserin orta yaşlı bir erkeğe ait olduğunu düşündürmektedir.

Katalog No: DSG 50

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:35 cm, G:43 cm, D:28 cm.

Benzer Örnekler: Talun, Kat. No. 1, 2; Taşkiran, Kat. No. K 30, Res. 30; Yener, s. 132, Fig.4; Strocka, Celsus, s. 899, Lev. 287, Abb.14; İdil, Korinth Başlıkları, ss. 20-21, Lev. 10. 1-3; Wilberg, s.25, 50; Heilmeyer, Lev. 28. 3-4, Taf. 25.3, 29.2; Hoffmann, s. 27, Abb. 8; Fischer, Taf. 9.45.

Tarihleme Önerisi: Hadrianus Dönemi

Özellikleri ve Tanımı: Blok üst, alt ve yan cephelerden kırılmıştır. Korunan küçük bölümlerde mimari detaylar izlenebilmektedir. Kalathos yüzeyi görülebilen başlıkta yalnızca kaulis ve bunlardan çıkan heliksler, abakus çiçeği ve sapı gibi detaylar görülmektedir. Kaulis çanaklarından çıkan heliksler abakus altında dar bir yay çizerek spiral şeklini almıştır. İki kaulis çanağı arasından yukarıya uzanan abakus çiçeği sapı dalgalıdır. Heliksler ve kaulis çanaklarındaki hafif açılmış yapraklar, abakus çiçeği sapına temas etmektedir. Abakus çiçeği ve abakus levhası kırılmıştır.

Katalog No: DSG 51

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:30 cm, G:35 cm, D:14 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cepheden kırılmıştır. Üst cephede ön profilde korunan küçük bölümde mimari detaylar izlenebilmektedir. Bu bölümde alttan üste doğru sırasıyla; friz alanı, düz şerit, astragal, ovolo, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 52

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:31 cm, G: 22 cm, D:12 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılmıştır ve parça bloğun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 53

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: T6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:51 cm, D:52 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılan blokta, alt cephede korunan küçük bir bölümde soffit detayı izlenmektedir. Bunun dışında hiçbir mimari detay hakkında bilgi edinilemez.

Katalog No: DSG 54

Buluntu/Kazı No: T7-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: T7 Plankare (Doğu Sütunlu Galerî Dışı Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:61 cm, Alt-Üst G:48 cm

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt, üst ve yan cepheden kırılmıştır. Dış bükey yivler arasına düz şeritler yapılmıştır. Yan cepheden de kırılan sütun parçasında çap bilgisi elde edilememiştir.

Katalog No: DSG 55

Buluntu/Kazı No: T7-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: T7 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:62 cm, Alt-Üst G:48 cm.

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt, üst ve yan cepheden kırılmıştır. Dış bükey yivler arasında düz şeritler vardır. Yan cepheden de kırılan sütun parçasında çap bilgisi elde edilememiştir.

Katalog No: DSG 56

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T7 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:38 cm, G:57 cm, D: 72 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan ve arka profilden kırılmıştır. Kazısı yapılmayan alanın kesitinde bulunduğundan dolayı fotoğrafı ayrıntılı çekilememiş ve çizimi yapılamamıştır. Konsollar üzerindeki düz şerit detayları dışında farklı bir detay hakkında bilgi elde edilememiştir. Üst cephede yüzey düzelme işlemi yatay murç ile yapılmıştır.

Katalog No: DSG 57

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: T7 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:33 cm, G:49 cm, D:21 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cepheden kırılmıştır. Üst cephede ön profilde korunan küçük bölümde friz alanı, düz şerit, astragal, ovolo, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 58

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: T7 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:32 cm, G:39 cm, D:12 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılmıştır ve parça frizin gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 59

Buluntu/Kazı No: U4-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

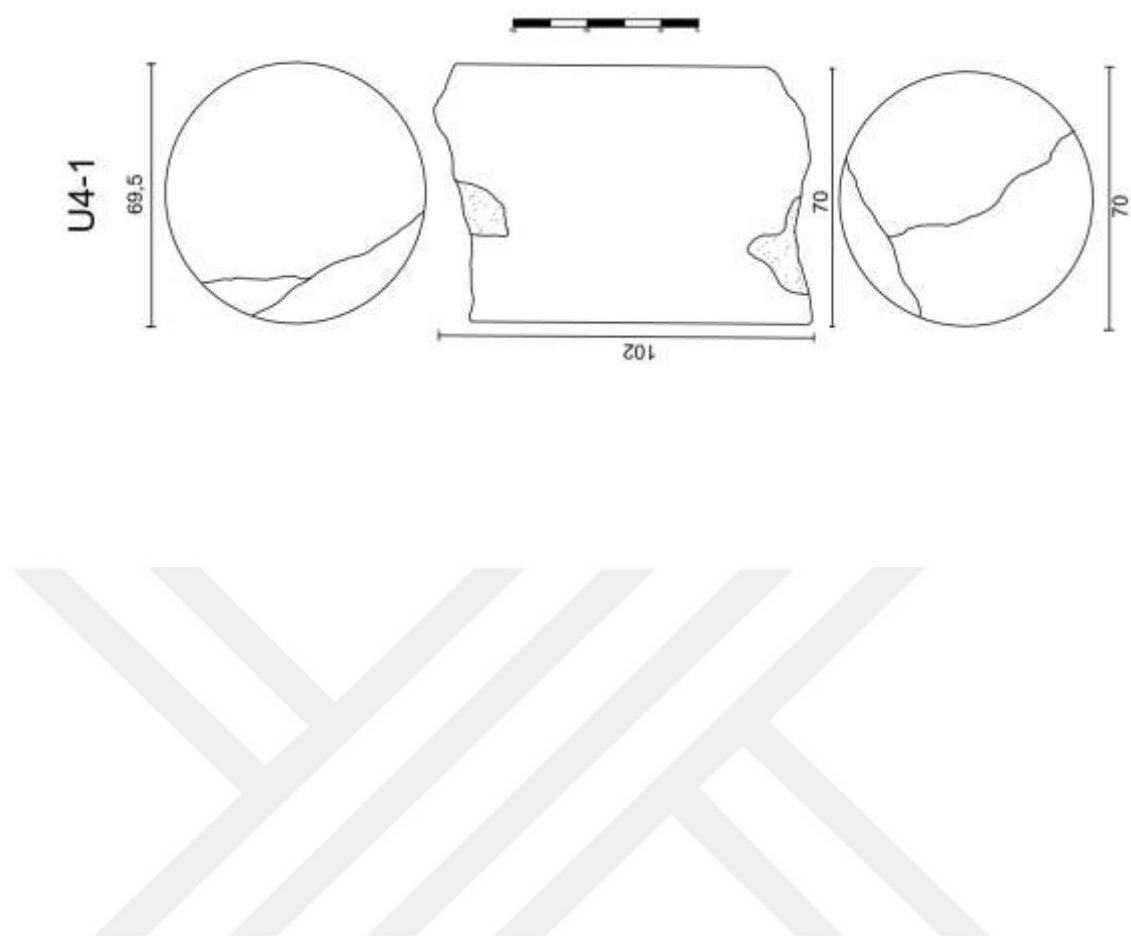
Mevcut Ölçüler: Y:102 cm, Alt-Üst G:70 cm

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Yan cephelerden zarar görmeyen parçada çap bilgilerine ulaşılabilmektedir. Blok sütunun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 60

Buluntu/Kazı No: U4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:45 cm, Alt-Üst G:66 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Yan cephelerden zarar görmeyen parçada çap bilgilerine ulaşılabilmektedir. Blok sütunun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 61

Buluntu/Kazı No: U4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

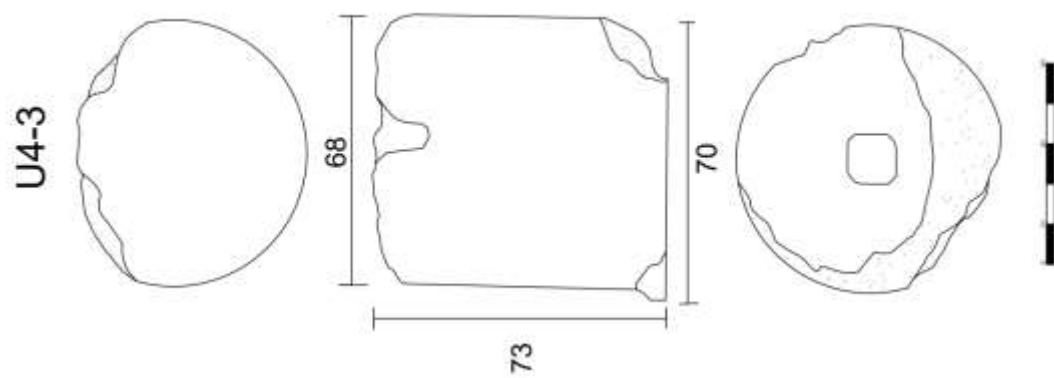
Mevcut Ölçüler: Y:73 cm, Alt Kaide G:70 cm, Üst Gövde G:68cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Yan cephelerden zarar görmeyen parçada çap bilgilerine ulaşılabilmektedir. Alt cephede korunan küçük bölümde kaidede düz şerit detayı görülebilmektedir.

Katalog No: DSG 62

Buluntu/Kazı No: U4-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

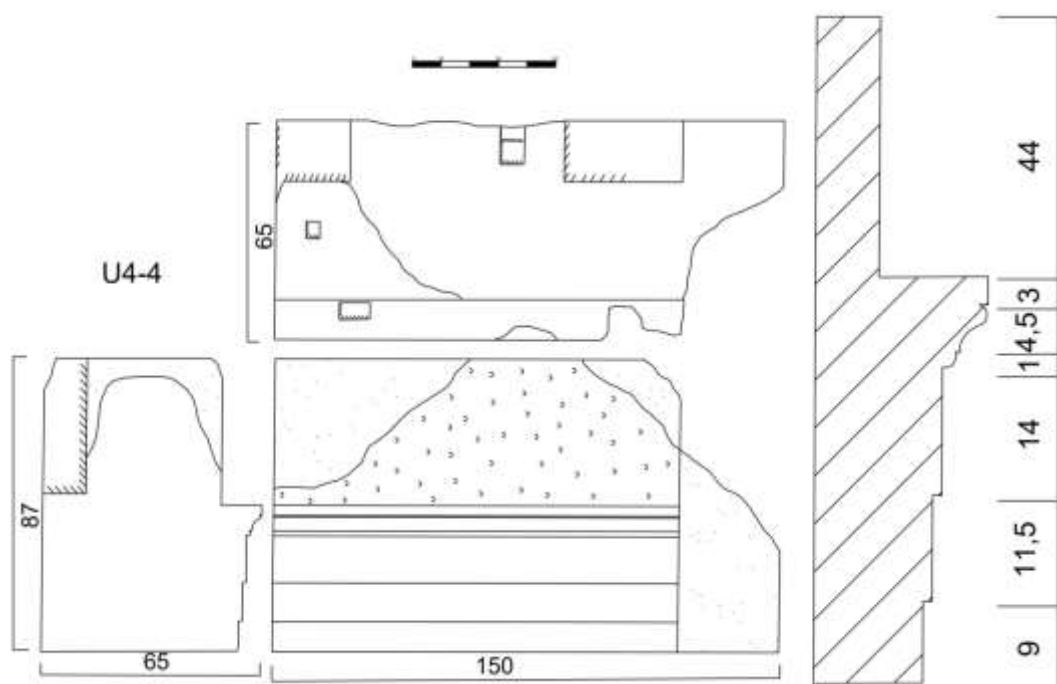
Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:150 cm, D:65 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Ön ve arka cepheleri korunan blokta bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Murç izleri görülen frizlerde, düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça koparma işlemidir. Friz bölümünde diğer blokla birleşmesinde kullanılmış olan kare detay bulunmaktadır. Üst cephede kurşun akıtma kanalları ve taşımada kullanılmış bazı teknik detaylar izlenmektedir.

Katalog No: DSG 63

Buluntu/Kazı No: U4-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer Ayağı

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:58 cm, G:89 cm, D:87 cm.

Benzer Örnekler: Patara Markia Mezar Anıtı: Gülşen, Kat. No. 9, 11, 12, 13. Miletos tiyatrosu diazoma kemerli giriş: Krauss, Abb. 98, 99, 100.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden korunan blokta bazı kırılmalar mevcuttur. Blokta yapıya yerleştiğini gösteren zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalları gibi teknik detaylar izlenmektedir. Ön cephede kare sütunun bir parçası olabilecek şekilde blok yüzeyine işlenmiş dikdörtgen bir detay bulunmaktadır.

Katalog No: DSG 64

Buluntu/Kazı No: U4-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

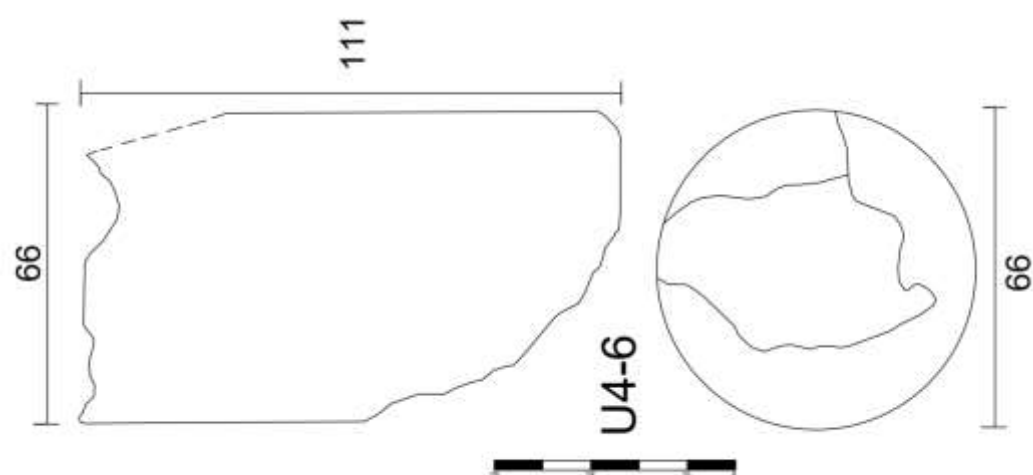
Mevcut Ölçüler: Y:112 cm, Alt-Üst G:66 cm

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Yan cephelerden zarar görmeyen parçada çap bilgilerine ulaşılabilmektedir. Blok sütunun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 65

Buluntu/Kazı No: U4-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

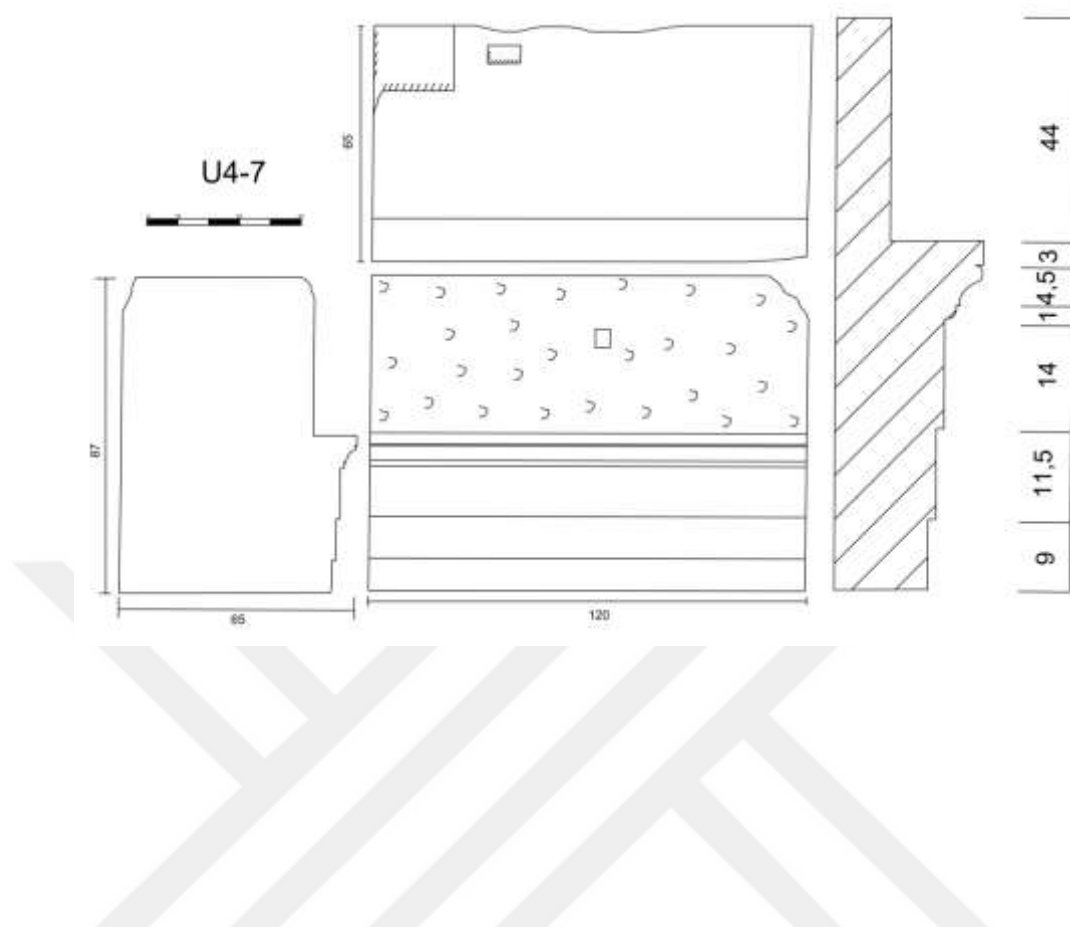
Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:120 cm, D:65 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir yan cepheden tamamen kırılan blok ön arka ve üst cephelerde korunmuştur. Korunan ön ve arka cephelerde bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) gibi mimari detaylar izlenmektedir. Murç izleri görülen frizlerde, düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça koparma işlemidir. Korunan tek yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir. Üst cephede yapının diğer mimari elemanları ile birleşmesinde kullanılmış teknik detaylar bulunmaktadır.

Katalog No: DSG 66

Bulutu/Kazı No: U4-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Bulutu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

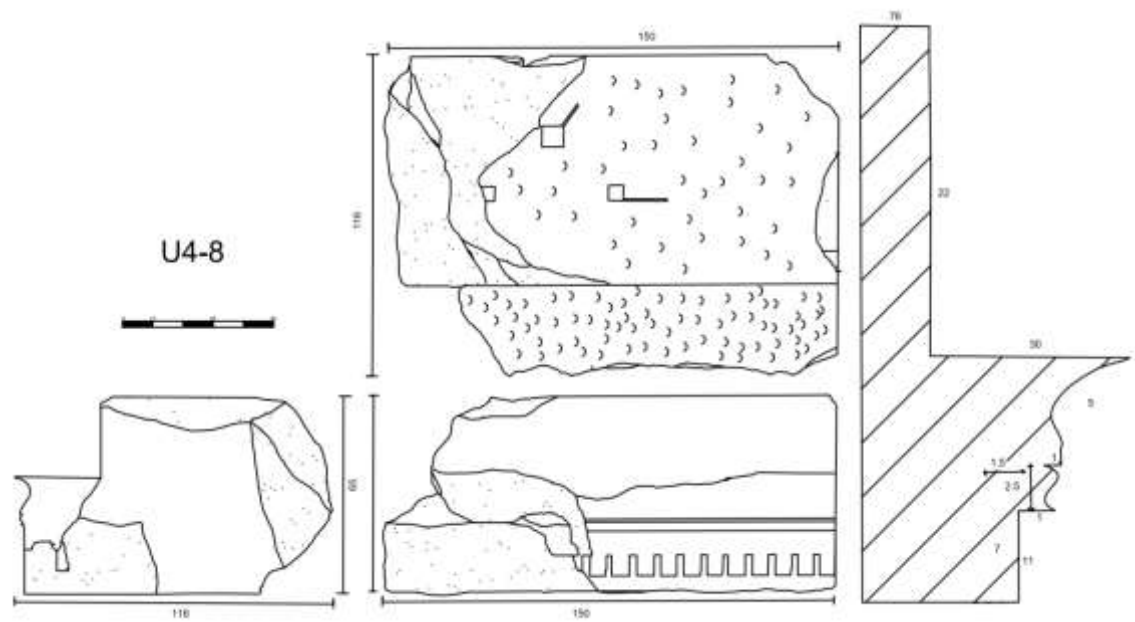
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:65 cm, G:150 cm, D:116 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Ön profilde sağlam kalan bölümde alttan üste doğru; dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zıvana delikleri) vardır ve taş yüzeyinde düzeltme işlemi ayrıntılı yapılmamış dikey murç yardımı ile kabaca düzeltilmiştir. Aynı işlem bloğun arka cephesine de uygulanmıştır.

Katalog No: DSG 67

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: U4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:40 cm, G:34 cm, D:10 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılmıştır ve parça frizin gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 68

Buluntu/Kazı No: U5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

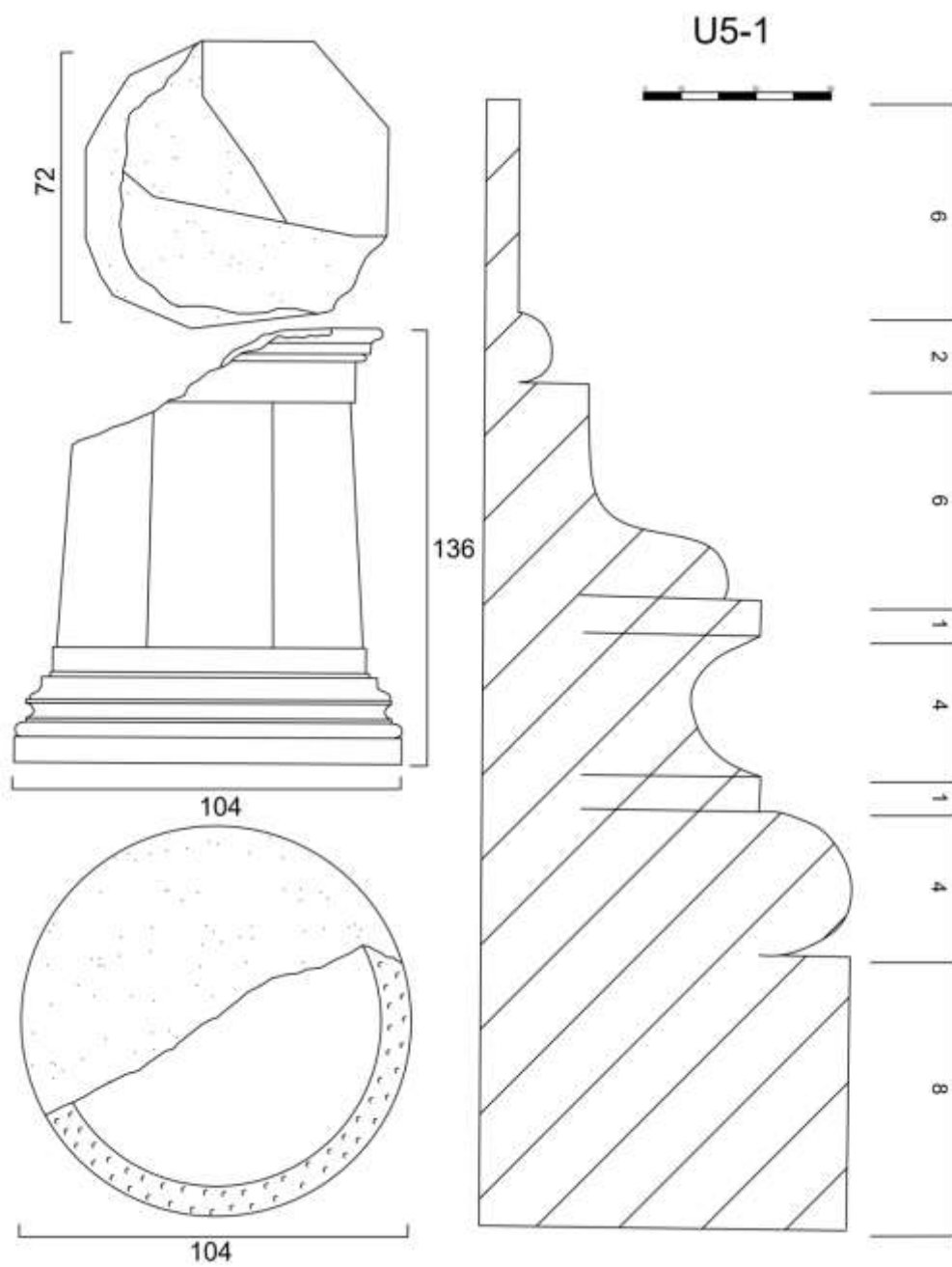
Mevcut Ölçüler: Y:136 cm, Alt Kaide G:104 cm, Üst Kaide G:72 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt ve üst cephelerinde kırılmaların olduğu blokta bütün detaylar izlenebilmektedir. Korunan bölümlerde alttan üste sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal, düz şerit, sekizgen gövde, düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detayları görülmektedir. Stylobata oturduğu alt cephede skamillus uygulaması vardır.

Katalog No: DSG 69

Buluntu/Kazı No: U5-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:110 cm, D:55 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Arka, ön ve alt cephelerde ciddi çatlaklar söz konusudur. Korunan ön ve arka cephelerde fascialar ve alt yüzde sade şekilde bırakılmış soffit bezeme görülmektedir. Diğer blokla birleştiği alt bölümde zıvana deliği gibi teknik detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 70

Buluntu/Kazı No: U5-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:33 cm, G:71 cm, D:38 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Parçanın yalnızca alt kaide bölümü korunmuştur. Korunan bölümde ortadan kırık olan parçada, çap bilgisi elde edilemez. Yan profilden bakıldığında alt bölümden üste doğru; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit detayları izlenebilmektedir. Stylobata oturan kaidenin altında skamillus uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 71

Buluntu/Kazı No: U5-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: U5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

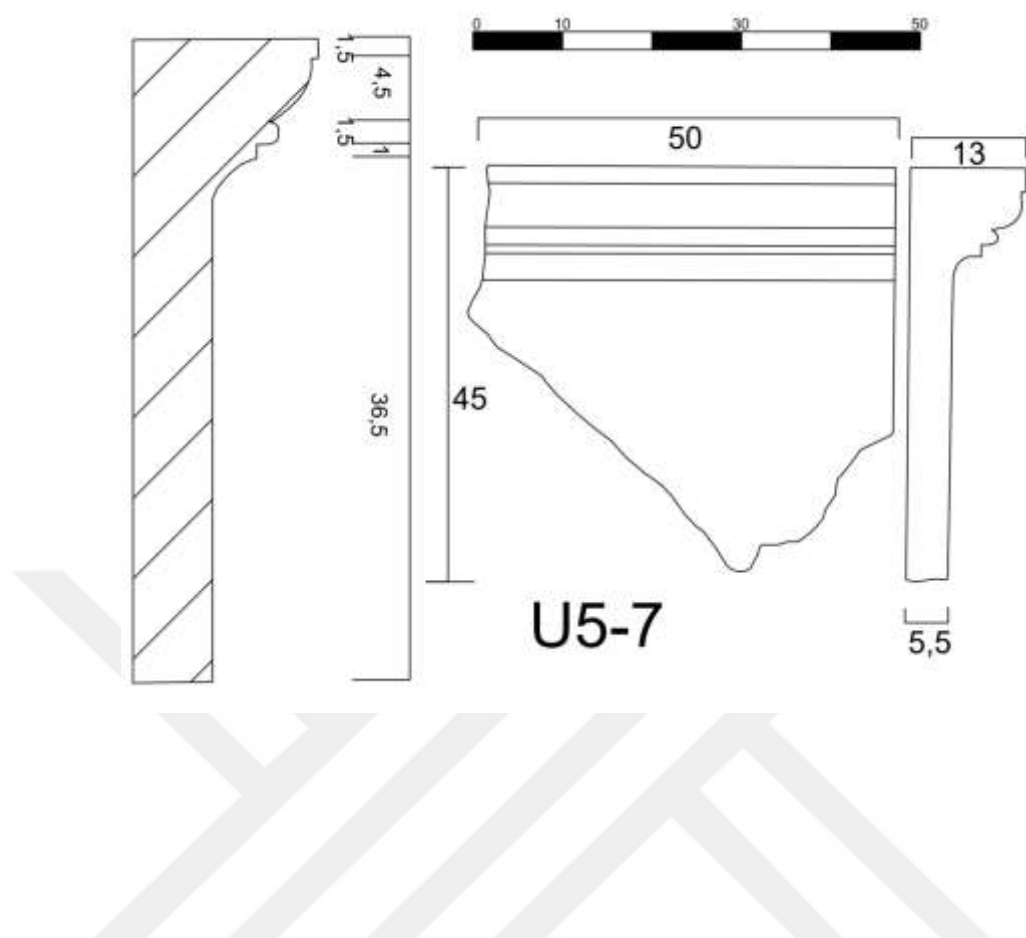
Mevcut Ölçüler: Y:45 cm, G:50 cm, D:13 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cepheden kırılmıştır. Üst cephede ön profilde korunan küçük bölümde kavetto, astragal, ovolo, düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 72

Buluntu/Kazı No: U5-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:37 cm, D:28 cm.

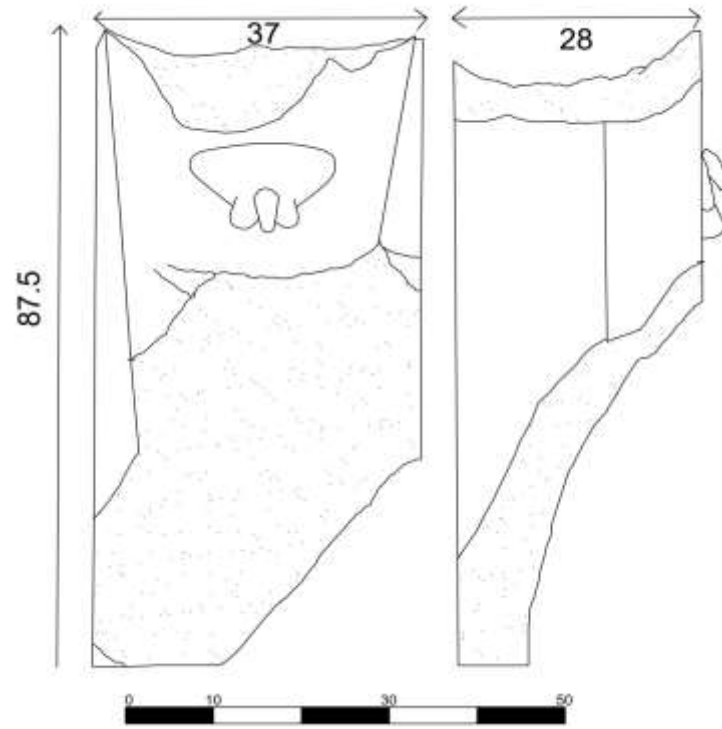
Benzer Örnekler: Albanum'da bir villa da görev yapan önemli birinin heykeli: Giacomo, s.155, Fig. 17.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt ve üst cepheleri tamamen kırılan blokta yalnızca gövde bölümü ve iki yan profilden küçük bir bölüm korunmuştur. Gövde bölümünün tam ortasına erkek cinsel organı (penis) işlenmiştir. Korunan iki yan cephede parapetlerin yan cepheleri ile birebir örtüşen anathyrosis uygulaması görülmektedir. Ön cephede düzeltme işlemi ince dişli tarak ile yapılırken, arkada kalın dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

U5-9

Katalog No: DSG 73

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: U5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:38 cm, G:30 cm, D:10 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça frizin gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 74

Bulutu/Kazı No: U6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulutu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:59 cm, Alt Kaide G:63 cm, Üst G:80 cm,

Benzer Örnekler: Başaran, Kyzikos, Res. 12, 16; Rohman, Taf. 22.3 (B2), 22.5 (B3), 45.3 (C29); Pülz, Taf. 44.1, 3-4; Anabolu, Tapınak, s. 24, Lev. 86, 94-b; Heilmeyer, ss. 101,104, Lev. 38.1, 36. 3-4; İdil, Stratonikeia, ss. 482- 483, Lev. 280.13,14, 279.11; F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, Ek s. 227, Şek. 146; Fischer, Taf. 8-40; Rohman, Taf. 22.3-6, 23.6.

Tarihleme Önerisi: Hadrianus Dönemi (MS II. yy basit dekorasyon)

Özellikleri ve Tanımı: Blok tek yan cepheden kırılmıştır. Bunun dışında bütün cepheleri korunan başlıkta mimari detaylar hakkında kapsamlı bilgi elde edilebilmektedir. Kaide bölümü sağlam olan başlık iki sıra akanthus yaprak çelengi ile (Birinci sıra: İma Folia, İkinci sıra: Secunda Folia) çevrelenmiştir. İma folia sırasında yer alan akanthus yapraklarında, kalathos yüzeyinden ayrılan üst dilimlerde kırılmalar mevcuttur. Yapraklar komşu yaprak ile temas halinde değildir. Derin kanallarla belirtilen yaprak damarları ışık-gölge kontrastını vermiştir. Yaprak dilimlerinin birleşmesinden oluşan gözler, damla şeklindedir. Secunda folia sırasında yer alan akanthus yaprakları da küçük kırılmalar dışında korunmuştur. Bu çelenkte bulunan yapraklar ima folia sırasında bulunan yaprakların orta dilimleri hizasından yükselmektedir. Yaprakların üst bölümleri kırılmıştır ve yaprak damarları derin kanallarla temsil edilmektedir. Kaulisin yapılmadığı bu başlıkta heliksler ve volütler ima folia çelenginde bulunan akanthus yaprakları arasından yükselmektedir. Kanallı yapılan volütler kalathos yüzeyinden özgürdür ve kıvrım yapan yerleri kırıktır. Abakus çiçeği altında volütler ile aynı yerden yükselen heliksler de kanallı yapılmıştır. Secunda folia çelenginde bulunan akanthus yaprağı üzerinden yükselen akanthus çiçeği sapı dalgalı yapılmıştır. Abacus çiçeği üst cephede birkaç yaprağını kaybetmiştir. İki bölüme ayrılan abakus levhası üzerinde alt sırada dalga, üst sırada Ion kymationu bezemesi yer almaktadır.

Katalog No: DSG 75

Buluntu/Kazı No: U6-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

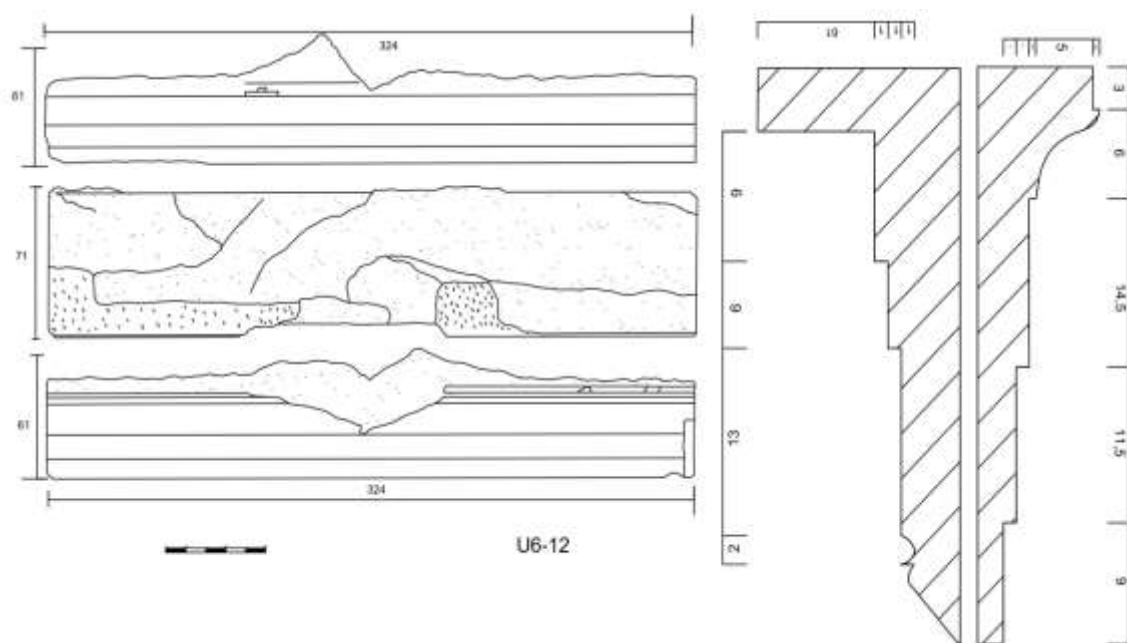
Mevcut Ölçüler: Y:61 cm, G:324 cm, D:71 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ön ve arka cephelerin bir bölümünden korunmuştur. Friz bölümü tamamen kırılan blokta ön ve arka cephelerde fascia ve arşitrav tacı gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülür.

Katalog No: DSG 76

Bulutu/Kazı No: U6-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulut Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

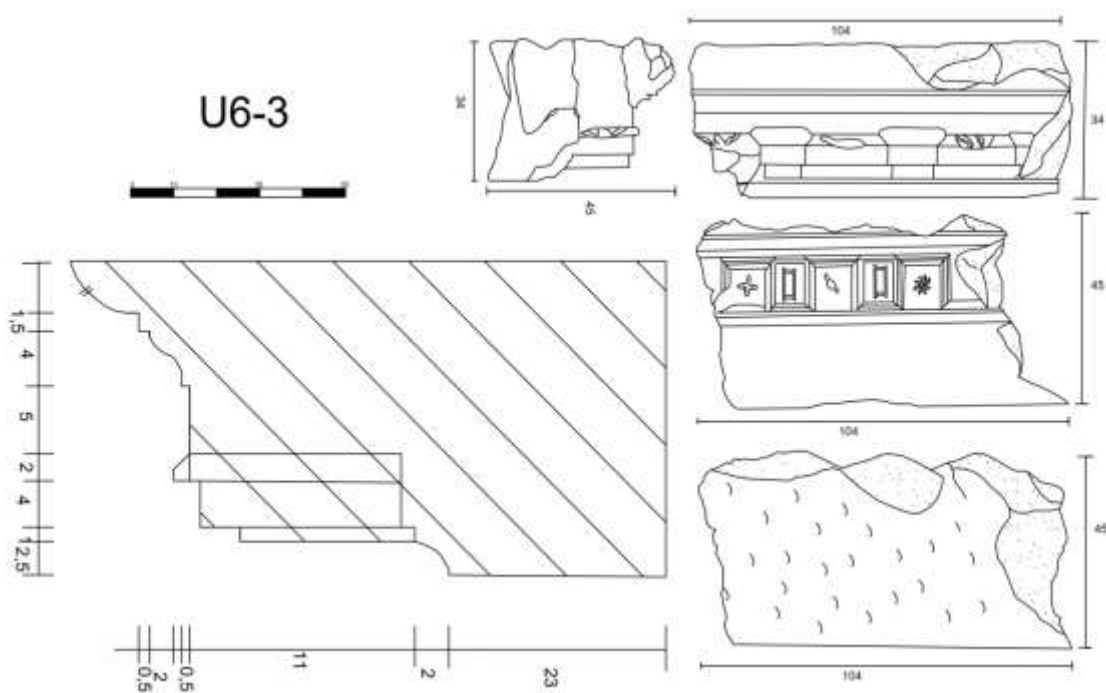
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:34 cm, G:104 cm, D:45 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve arka profilden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Konsol aralarında geometrik ve bitkisel motifler bezeme olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile yapılmıştır.

Katalog No: DSG 77

Buluntu/Kazı No: U6-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:44 cm, G:47 cm, D:24 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan ve üst profilleri kırılan blokta, yalnızca ön cephede alt profilde küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan bu bölümde düz şerit, meyilli/şevli şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Alt profilde yüzey düzeltme işlemi yatay murç ile yapılırken, korunan küçük ön yüzde ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 78

Buluntu/Kazı No: U6-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:28 cm, Alt Kaide G:36 cm, Üst Gövde G:40 cm.

Benzer Örnekler: Perge tiyatro scaena, Severuslar takı ve Çeşme: Türkmen, ss. 114, 138-141, 145, 151, Kat. No. 24, 48-49, 55, 55, 61, 150. Ayrıca bkz. Pansabene, s. 299, Fig. 22.

Tarihleme Önerisi: Erken Severuslar Dönemi

Özellikleri ve Tanımı: Üst cephesini tamamen kaybeden başlıkta tek sıra akanthus yaprağı görülmektedir. Kaide bölümü korunan başlık, iki sıra akanthus yaprak çelengi ile (Birinci sıra: İma Folia, İkinci sıra: Secunda Folia) çevrelenmiştir. İki sıra yaprak çelenginden oluştuğu akanthus yaprakları arasında uzanan damarlardan anlaşılmaktadır. İma folia sırası korunan başlıkta, kalathos yüzeyinden ayrılan akanthus yaprak dilimlerinde kırıklar mevcuttur. Akanthus yaprakları komşu akanthus yaprak dilimleri ile birleşmiş ve bu birleşme sonucunda arada geometrik şekiller oluşturmuştur. Derin oyulan kanallar dışında, çizgi ile belirtilmiş kanal detayları da mevcuttur. Bazı yaprak dilimleri ve dişleri üzerinde matkap delikleri yer almaktadır. Derin oyulan kanallar arasında şerit şeklinde çizgiler yer almaktadır.

Katalog No: DSG 79

Buluntu/Kazı No: U6-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:39 cm D:29 cm.

Benzer Örnekler: Albanum'da bir villa da görev yapan önemli birinin heykeli: Giacomo, s.155, Fig. 17.

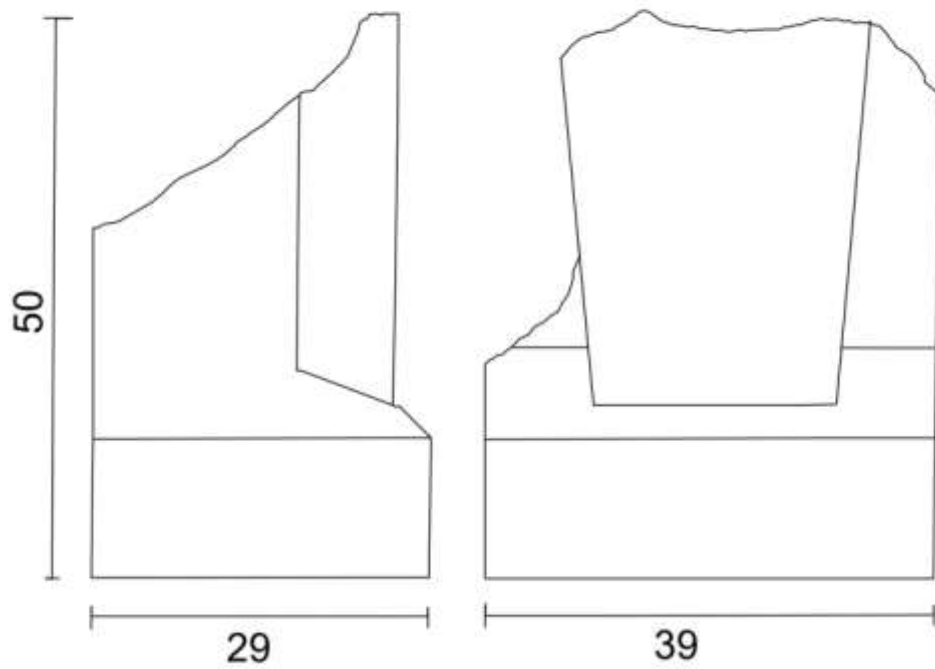
Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst ve arka profili kırılan blokta yalnızca alt profil ve bu profilin yan cepheleri korunmuştur. Alt cephede kalın bir şeritle başlayan blok gövdenin en altından yukarıya doğru genişlemektedir. Kısmen korunan iki yan cephede parapetler ile uyumlu anathyrosis uygulaması görülmektedir. Ön cephede yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılmıştır.

U6-7

Katalog No: DSG 80

Bulutu/Kazı No: U6-11

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulutu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

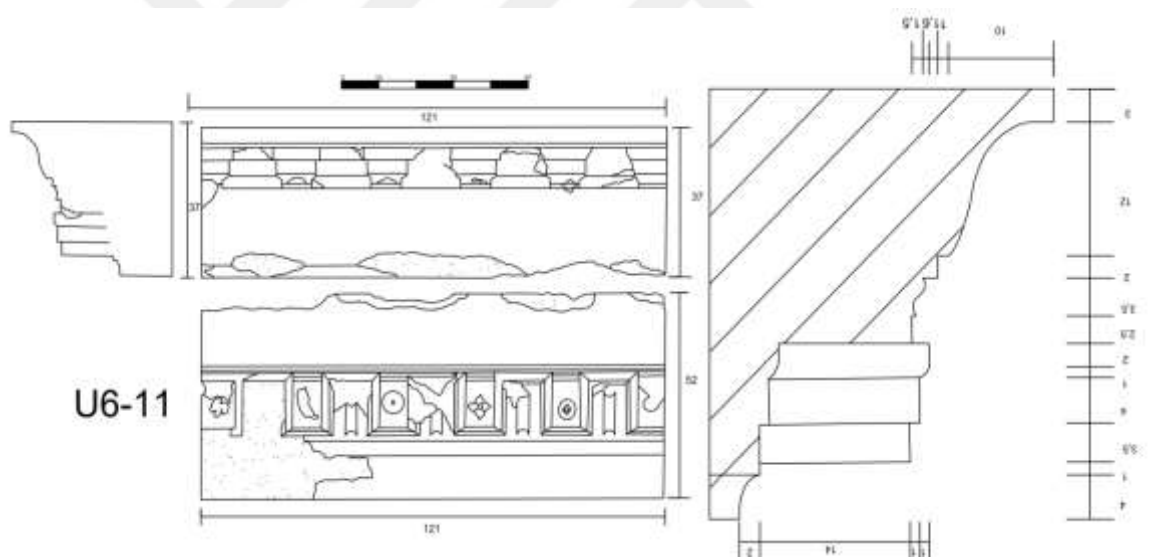
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:37 cm, G:121 cm, D:52 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Küçük kırıklar dışında bütün cepheleri iyi korunmuştur ve mimari detaylar ayrıntılı olarak izlenebilmektedir. Ön cephede alttan üste doğru sırasıyla; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Beş adet konsola sahip olan parçada bir tanesinin üzeri kırılmıştır. Kaset içlerinde çiçekler, meyveler, kalkanlar bezeme motifi olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile yapılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 81

Buluntu/Kazı No: U6-12

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

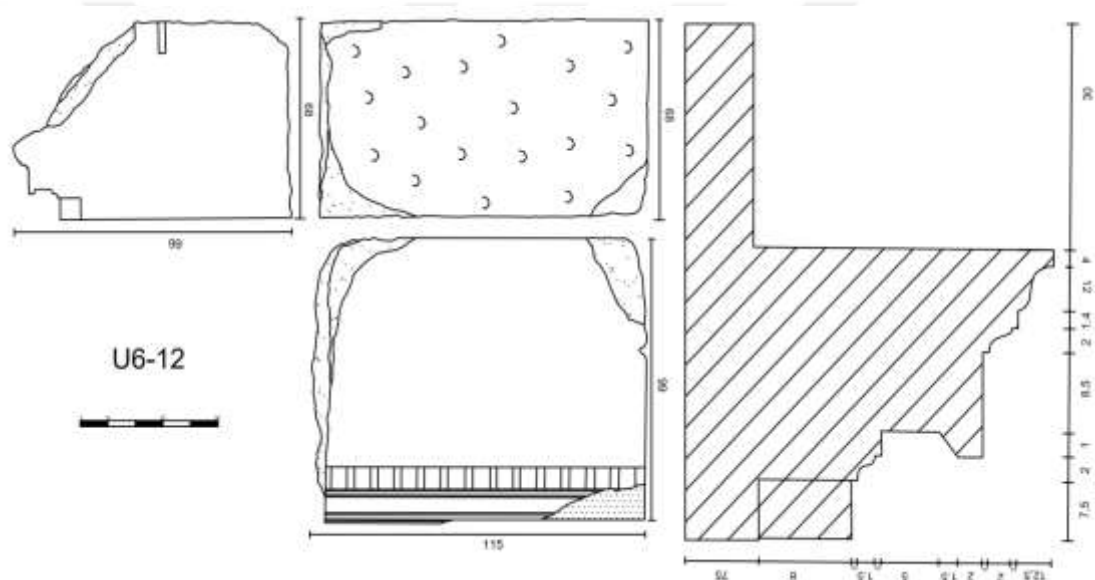
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G: 115 cm, D: 99 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden korunmuştur. Ön profilde alttan üste doğru diş sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Arka ve üst cephede yüzey düzeltme işlemleri yatay murç ile yapılırken, alt cephede kalın dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 82

Buluntu/Kazı No: U6-13

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:62 cm, G:41 cm, D:65 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Ön cephede korunan küçük bölümde dış (dentil) ve düz şerit detayları izlenmektedir.

Katalog No: DSG 83

Buluntu/Kazı No: U6-14

Mimari Öge Adı/İşlevi: Attik-Ion Kaide

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:15 cm, G:40 cm.

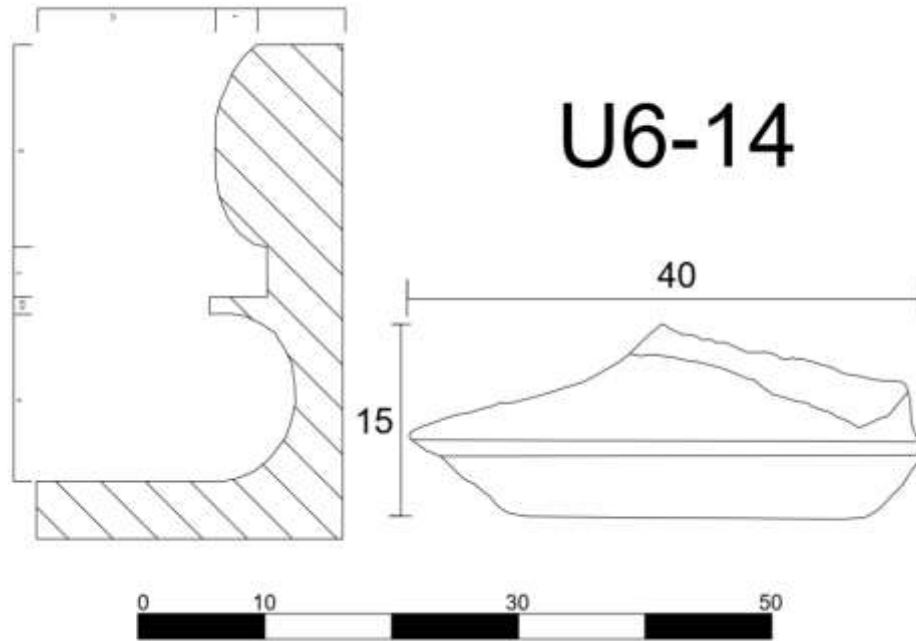
Benzer Örnekler: Regina tiyatrosu: Barrera, s. 61, Fig.1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, "La Decorazione, s. 39.2. Taormina tiyatrosu scaena frons: Gabellone ve diğerleri, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig. 9. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaenae frons: Frezouls, Pl. VI.2. Bostra tiyatrosu: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 123, Çiz. No. 161. Parion tiyatrosu proscaena: Ergürer, Parion's Theater, s. 28, Fig. 10, 12; Ergürer, Parion Tiyatro, ss. 41-42, Fig. 10, 12. Nysa tiyatrosu scaena: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 45,83, 84, 85. Tlos tiyatrosu: Akdağ, s. 66, Kat. No.1. Elaiussa Sebaste antik kentinde kullanılan kaideler: Giobbe, AP 38, 252, 254. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat: Quatember, Taf. 20.3. Ephesos Vedius gymnasionu: Steskal ve Torre, Taf. 69.4. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 48, Fig. 7.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Kaide bütün profillerden kırılmıştır. Sağlam kalan çok küçük bir bölümde torus, scotia ya da trokhilos mimari detayları görülmektedir.

U6-14

Katalog No: DSG 84

Bulutu/Kazı No: U6-15

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Bulutu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G:142 cm, D:102 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan cephede küçük kırıklara sahip olan blok iyi korunmuştur. Çalışmalar sırasında ters olarak ele geçen blokta mimari detaylar toprak altında kalmıştır. Ön cephede alttan üste doğru dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Üst cephede zıvana deliği, kaydırma delikleri ve taşımada kullanılmış bazı teknik detaylar görülmektedir.

Katalog No: DSG 85

Buluntu/Kazı No: U6-16

Mimari Öge Adı/İşlevi: Attik-Ion Kaide

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

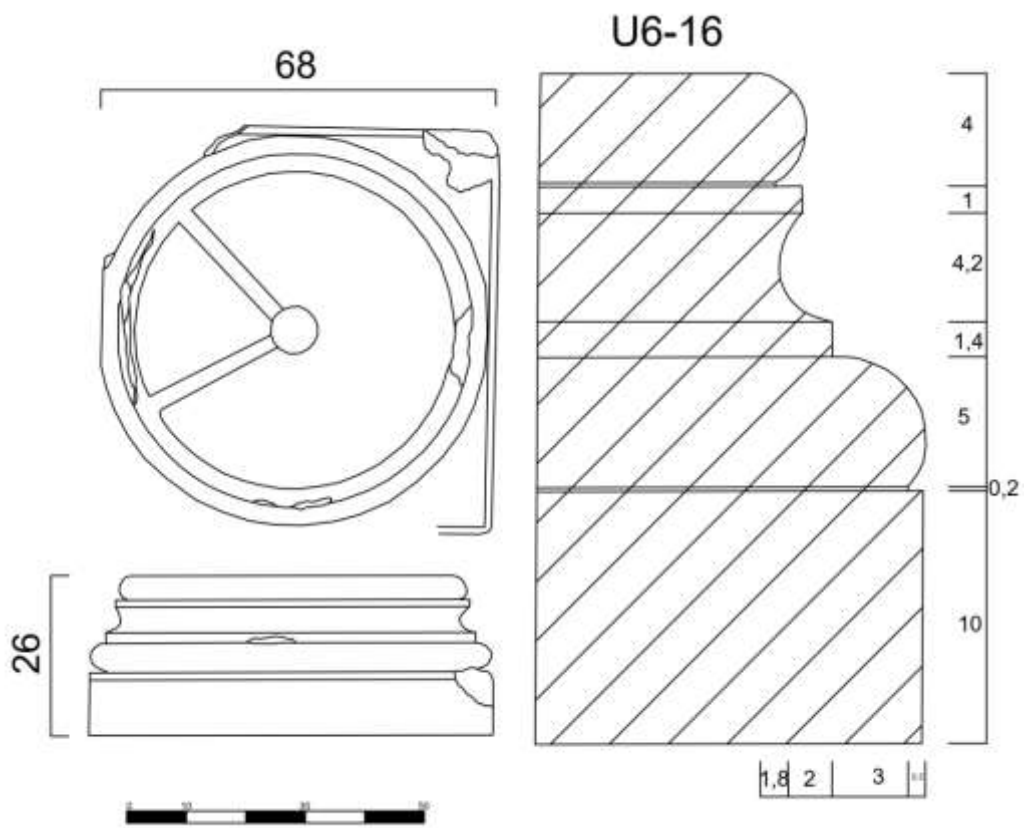
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:26 cm, Üst Kaide G:68 cm.

Benzer Örnekler: Regina tiyatrosu: Barrera, s. 61, Fig.1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, "La Decorazione, s. 39.2. Taormina tiyatrosu scaena frons: Gabellone ve diğerleri, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig. 9. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaenae frons: Frezouls, Pl. VI.2. Bostra tiyatrosu: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 123, Çiz. No. 161. Parion tiyatrosu proscaena: Ergürer, Parion's Theater, s. 28, Fig. 10, 12; Ergürer, Parion Tiyatro, ss. 41-42, Fig. 10, 12. Nysa tiyatrosu scaena: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 45,83, 84, 85. Tlos tiyatrosu: Akdağ, s. 66, Kat. No.1. Elaiussa Sebaste antik kentinde kullanılan kaideler: Giobbe, AP 38, 252, 254. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat: Quatember, Taf. 20.3. Ephesos Vedium gymnasionu: Steskal ve Torre, Taf. 69.4. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 48, Fig. 7.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Küçük kırıklar dışında iyi korunmuştur. Yan cepheden bakıldığından en alttan başlayarak sırasıyla; plinthos, torus, düz şerit, scotia ya da trokhilos, düz şerit, torus mimari detayları izlenebilmektedir. Üst profilde zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalları gibi teknik detaylar yer almaktadır.

Katalog No: DSG 86

Buluntu/Kazı No: U6-17

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

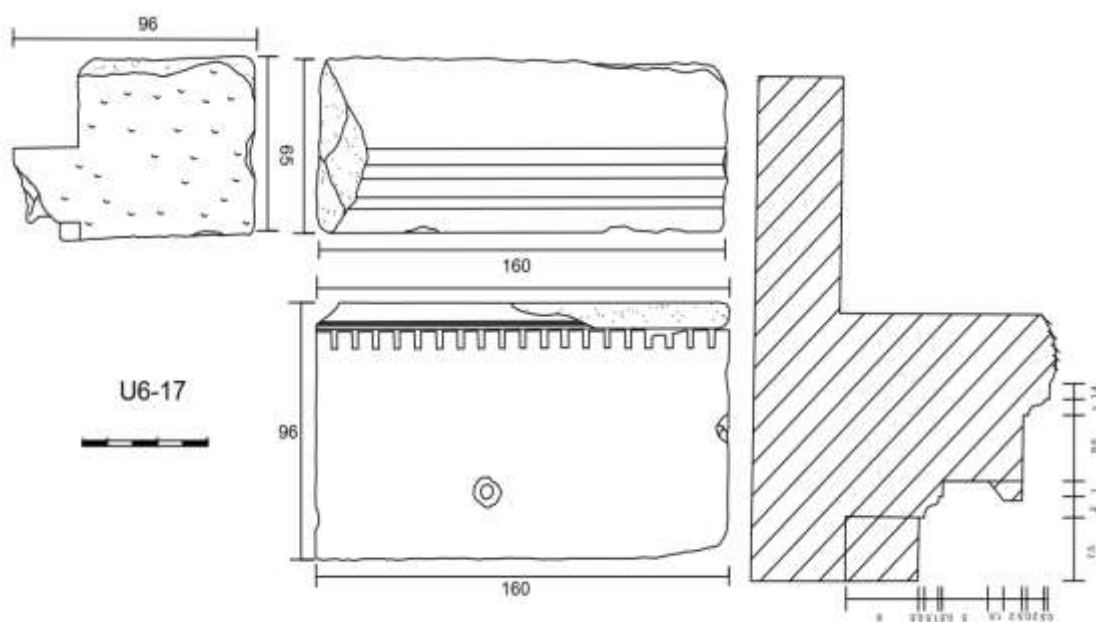
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:65 cm, G: 160 cm, D: 96 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden küçük kırıklar dışında korunmuştur. Ön profilde alttan üste doğru diş sırası (dental), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Yapıda görünmeyen bölümlerde yatay murçla kabaca işlenirken anathyrosis ve görünen bölümlerde ince dişli tarak ile düzeltme yapılmıştır.

Katalog No: DSG 87

Buluntu/Kazı No: U6-18

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:48 cm, G:31 cm, D:25 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve üst cepheden kırılmıştır. Alt cephede ön yüzde korunan küçük bölümde düz şerit, meyilli/şevli şerit detayları görülmektedir. Alt cephede düzeltme işlemi yatay murç ile yapılırken ön cephede ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 88

Buluntu/Kazı No: İRT'16-14

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme Başı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: U6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:32,5 cm, G:20 cm, D:25,5 cm.

Benzer Örnekler: Frel, s. 61.45; Wegner, Herrscherbild, Taf. 9.d, 12.a; Zanker, Taf. 6.2; Akın, Kat. No. 3, 43; Tselepi, Lev. XXV-XXVII.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Heykelin alt bölümü tamamen kırılmıştır. Boyun bölümü sağlam kalan başta burun bölümünde küçük bir kırık mevcuttur. İnce uzun yüz, geniş bir alın, belirgin yuvarlak gözler, dolgun dudaklar, yay şeklinde kaşları ve kavisli fazla olmayan düz bir buruna sahiptir. Alındaki kırışıklık tek çizgi halinde verilmiştir. Kaşlar yay şeklinde kıl detayları verilmeden düz bırakılmıştır. Gözlerde pupilis ve iris derin olmamak kaydıyla oyularak verilmiştir. Çene belirgin değildir ve tek çene olarak yapılmıştır. Bukle tekniği ile yapılmış olan saçlarda belirgin matkap izinin kullanılarak yapıldığı ışık gölge kontrastı görülmez. Bukle saçlar kulak önünde ve alında belirginleştirilmiştir. Burgular alnın tam ortasında ikiye bölünerek sağa ve sola yönlendirilmiştir. Fizyonomik özelliklere bakıldığında alında ve nazolabial bölgede ciddi kırıklıkların olmaması orta yaşlı ya da genç bir erkek başı olduğunu düşündürmektedir.

Katalog No: DSG 89

Buluntu/Kazı No: V4-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

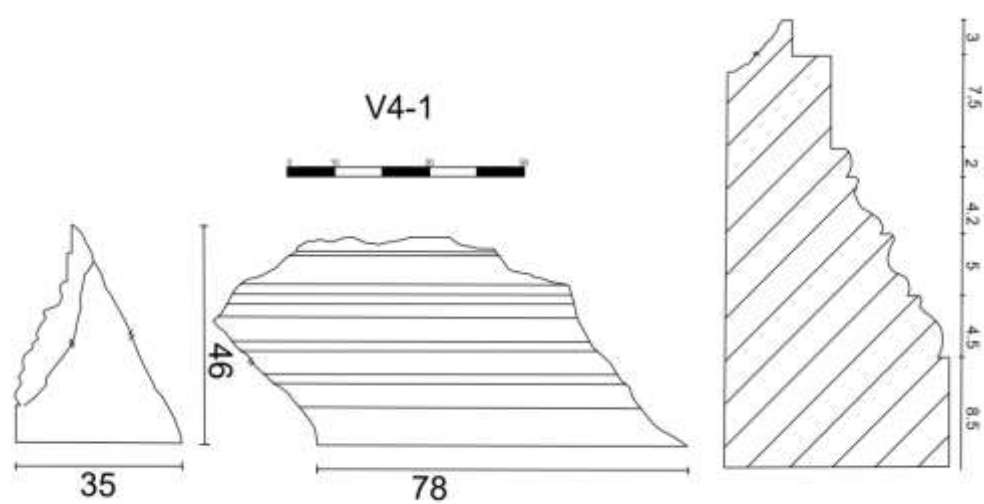
Mevcut Ölçüler: Y:46 cm, Alt-Üst G:78 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termesos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun yalnızca alt bölümü korunmuştur. Korunan bölümde ortadan kırık olan parçada, çap bilgisi elde edilemez. Yan profilden bakıldığında en alttan en üste doğru plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit detayları izlenebilmektedir. Stylobata oturan kaidenin altında skamillus uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 90

Bulutu/Kazı No: V4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulut Yeri: V4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, Üst G:92 cm, Alt Kaide G:64

Benzer Örnekler: Başaran, Kyzikos, Res. 12, 16; Rohman, Taf. 22.3 (B2), 22.5 (B3), 45.3 (C29); Pülz, Taf. 44.1, 3-4; Anabolu, Tapınak, s. 24, Lev. 86, 94-b; Heilmeyer, ss. 101,104, Lev. 38.1, 36. 3-4; İdil, Stratonikeia, ss. 482- 483, Lev. 280.13,14, 279.11; F. H. Kaya, Soli/Pompeipolis, Ek s. 227, Şek. 146; Fischer, Taf. 8-40; Rohman, Taf. 22.3-6, 23.6.

Tarihleme Önerisi: Hadrianus Dönemi (MS II. yy basit dekorasyon)

Özellikleri ve Tanımı: Blok tek yan cepheden kırılmıştır. Bunun dışında bütün cepheleri korunan başlıkta mimari detaylar hakkında kapsamlı bilgi elde edilebilmektedir. Kaide bölümü sağlam olan başlık iki sıra akanthus yaprak çelengi ile (Birinci sıra: İma Folia, İkinci sıra: Secunda Folia) çevrelenmiştir. İma folia sırasında yer alan akanthus yapraklarında, kalathos yüzeyinden ayrılan üst dilimlerde kırılmalar mevcuttur. Derin kanallarla belirtilen yaprak damarları ışıık-gölge kontrastını vermiştir. Yaprak dilimlerinin birleşmesinden oluşan gözler, damla şeklindedir. Secunda folia sırasında yer alan akanthus yaprakları da küçük kırılmalar dışında korunmuştur. Bu çelenkte bulunan yapraklar ima folia sırasında bulunan yaprakların orta dilimleri hizasından yükselmektedir. Yaprakların üst bölümleri kırılmıştır ve yaprak damarları derin kanallarla temsil edilmektedir. Kaulisin yapılmadığı bu başlıkta heliksler ve volütler ima folia çelenginde bulunan akanthus yaprakları arasından yükselmektedir. Kanallı yapılan volütler kalathos yüzeyinden özgürdür ve kıvrım yapan yerleri kırıktır. Abakus çiçeği altında volütler ile aynı yerden yükselen heliksler de kanallı yapılmıştır. Secunda folia çelenginde bulunan akanthus yaprağı üzerinden yükselen akanthus çiçeği sapı dalgalı yapılmıştır. Abacus çiçeği tamamen kırılmıştır. İki bölüme ayrılan abakus levhası üzerinde alt sırada dalga, üst sırada İon kymationu bezemesi yer almaktadır.

Katalog No: DSG 91

Buluntu/Kazı No: V4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:120 cm, D:56 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Alt yüzde yer alan ve sağlam kalan küçük bölümde düz şekilde bırakılmış soffit detayı görülmektedir.

Katalog No: DSG 92

Buluntu/Kazı No: V4-4

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

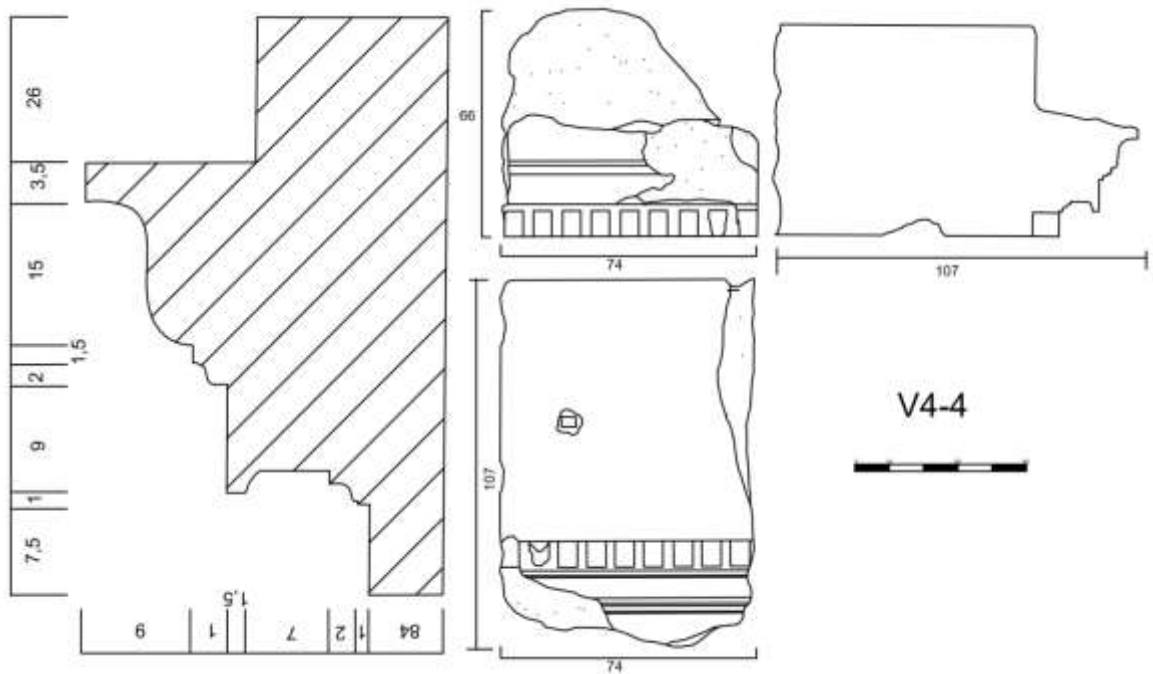
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:66 cm, G:74cm, D:107 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodissias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodissias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden tamamen kırılmıştır. Sağlam kalan diğer cephelerde de küçük kırıklar mevcuttur. Ön cephede korunan bölümde alttan üste doğru diş sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 93

Buluntu/Kazı No: V4-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

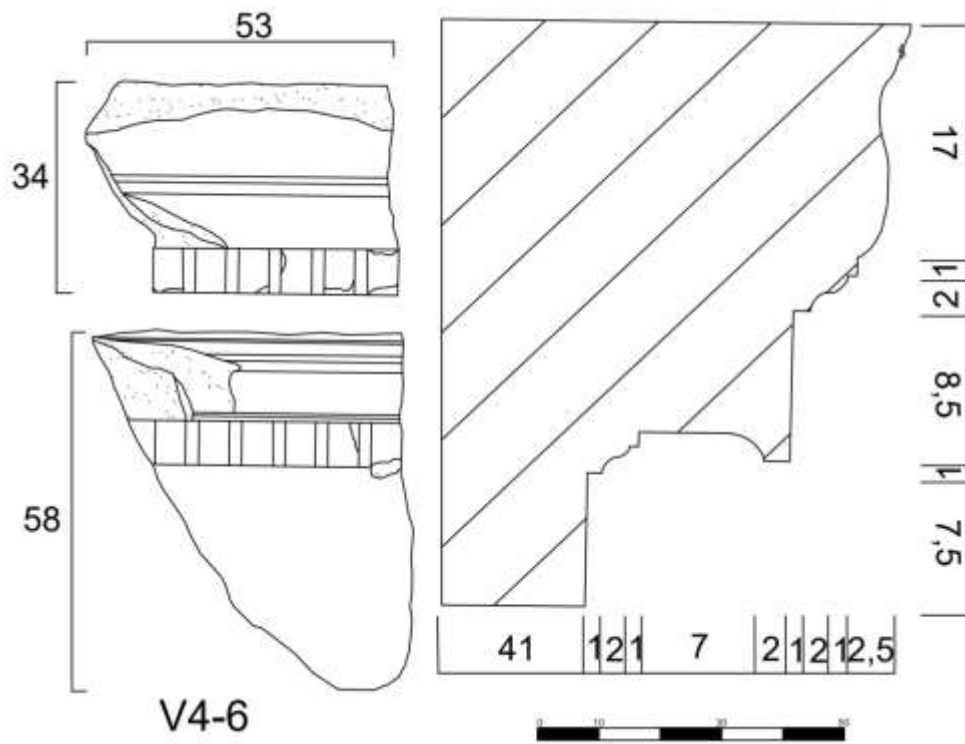
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:34 cm, G:53 cm, D:58 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün profillerden kırılmıştır. Küçük bir bölümü korunan ön cephede alttan üste doğru; dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 94

Buluntu/Kazı No: V4-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:45 cm, G:66 cm, D:38 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfiteyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfiteyatrosu), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfiteyatrosu), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfiteyatrosu). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cepheleri kırılan blokta yalnızca ön ya da arka profilden fasciaların olduğu küçük bir bölüm korunmuştur. Bunun dışında hiçbir detay hakkında bilgi edinilemez.

Katalog No: DSG 95

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V4 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:39 cm, G:52 cm, D:86 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün profillerden kırılan blokta ön cephede mimari detaylar izlenebilmektedir. Ancak bu detaylar ciddi oranda aşınmıştır. Bu cephede konsollar ve düz şeritler dışında mimari detaylar hakkında bilgi alınamamaktadır.

Katalog No: DSG 96

Bulutnu/Kazı No: V5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulutnu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

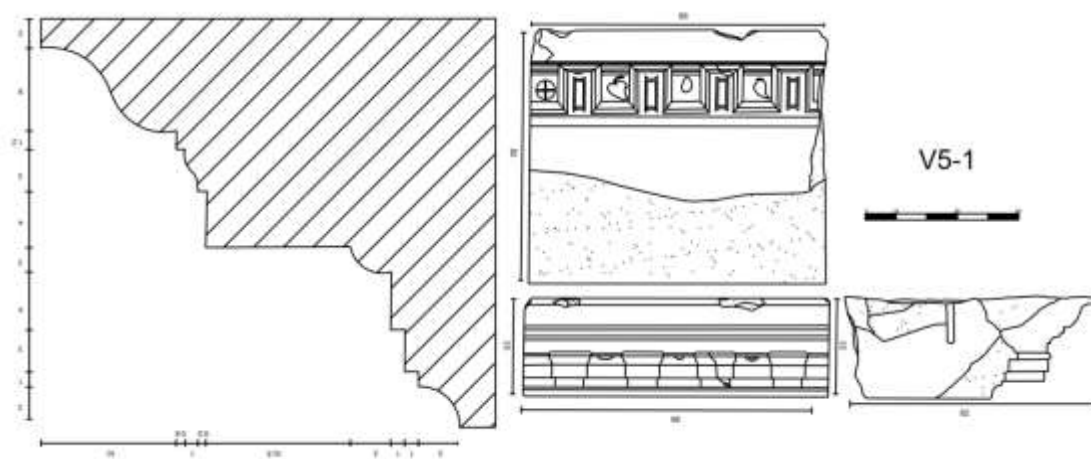
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:33 cm, G:96 cm, D:82 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Küçük kırıklar dışında bütün cepheleri iyi korunmuştur ve mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede alttan üste doğru sırasıyla; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları görülür. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Konsol aralarında geometrik ve bitkisel motifler bezeme olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen bölümde yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile yapılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 97

Buluntu/Kazı No: V5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:26 cm, G:49 cm, D:20 cm.

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden kırılan blokta yalnızca gövde bölümüne ait küçük bir parça korunmuştur. Dış bükey yivler arasında düz şeritler bulunur.

Katalog No: DSG 98

Buluntu/Kazı No: V5-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:39 cm, Alt-Üst G:51 cm

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst profillerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmektedir.

Katalog No: DSG 99

Buluntu/Kazı No: V5-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, G:86 cm, D:40 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun yalnızca alt cephesinden bir bölüm korunmuştur. Diğer profiller hakkında bilgi edinilemez. Alt cephede soffit detayının küçük bir bölümü görülmektedir.

Katalog No: DSG 100

Buluntu/Kazı No: V5-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

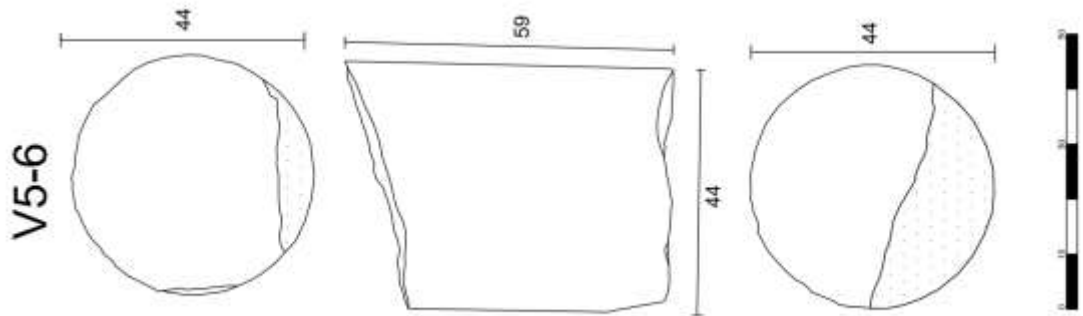
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:59 cm, Alt-Üst G:44 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst profillerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmektedir.

Katalog No: DSG 101

Buluntu/Kazı No: V5-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:71 cm, G:41

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt, üst ve yan cephelerden kırılmıştır. Yan cephesini kaybettiğinden dolayı çap bilgileri elde edilemez.

Katalog No: DSG 102

Buluntu/Kazı No: V5-10

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

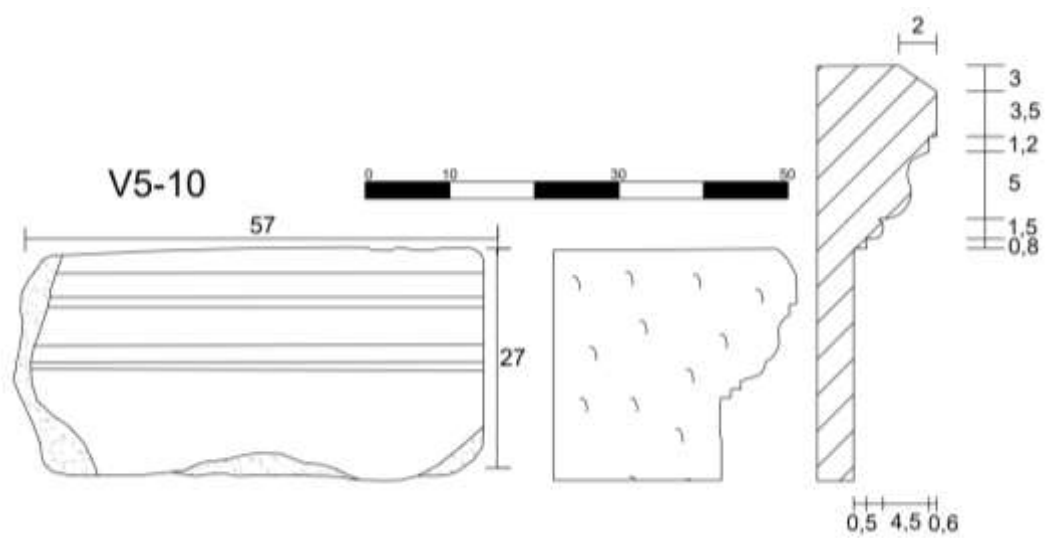
Mevcut Ölçüler: Y:27 cm, G:57 cm, D:22 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan ve alt profillerden kırılan blokta, üst ön profilde küçük bir bölüm korunmuştur. Ön cephede üst profilde korunan küçük bölümde alttan üste doğru sırasıyla; düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit meyilli/şevli şerit detayları izlenebilmektedir. Ön ve arka cephelerde yüzey düzeltme işlemi, kalın ve ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 103

Buluntu/Kazı No: V5-12

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

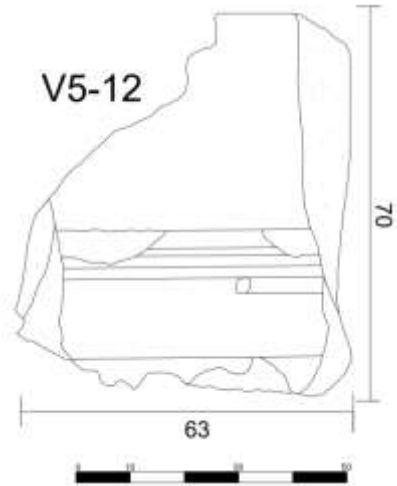
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:70 cm, G:63 cm, D:45 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cepheden kırılmıştır. Küçük bir bölümü korunan ön ve arka cephelerde fascialar, arşitrav tacı ve friz bölümündeki detaylar izlenebilmektedir. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü işlenmemiştir. Bu bölümde düzeltme işlemindeki son aşama, yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur.

Katalog No: DSG 104

Buluntu/Kazı No: V5-13

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:75 cm, D:39 cm.

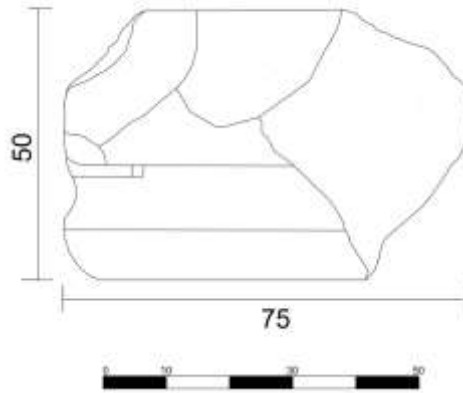
Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Ön ya da arka yüzde korunan küçük bölümde üç adet fascia, kenet kanalı ve deliği görülmektedir.

V5-13

Katalog No: DSG 105

Buluntu/Kazı No: V5-14

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

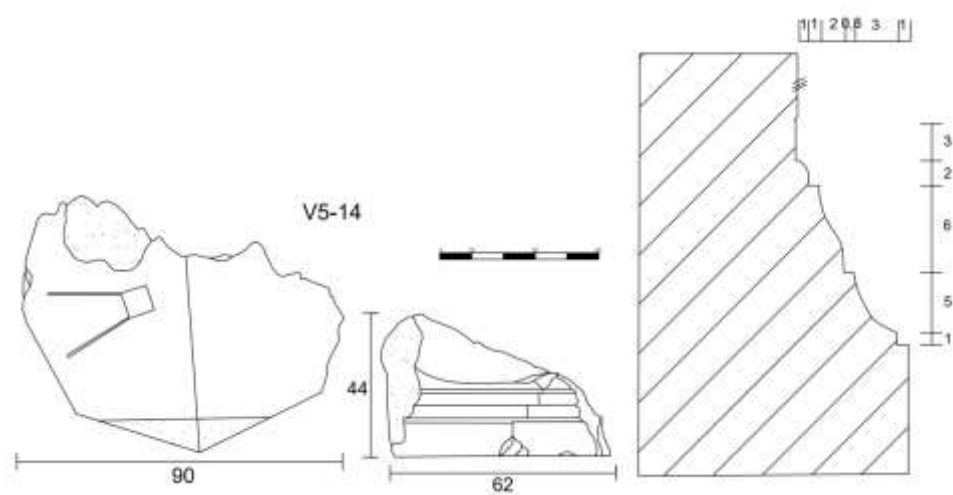
Mevcut Ölçüler: Y:44 cm, Üst Kaide G:96 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün yönlerden kırılmıştır. Yalnızca üst cephede mimari detayların izlenebildiği küçük bir bölüm korunmuştur. Yan cepheden bakıldığında alttan üste sırasıyla; düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Üst profilde mimari teknik detaylar (kurşun akıtma kanalları ve zıvana deliği) görülmektedir.

Katalog No: DSG 106

Buluntu/Kazı No: V5-15

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:117 cm, G:43 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt, üst ve yan cephelerden kırılmıştır. Yan cephesini kaybettiğinden dolayı çap bilgileri elde edilemez.

Katalog No: DSG 107

Buluntu/Kazı No: V5-16

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:67 cm, G:65 cm, D:80 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun iki yan ve arka cephesinde kırılmalar mevcuttur. Ön profilde sağlam kalan bölümlerde dış (dentil) gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zıvana delikleri) görülmektedir.

Katalog No: DSG 108

Buluntu/Kazı No: V5-17

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

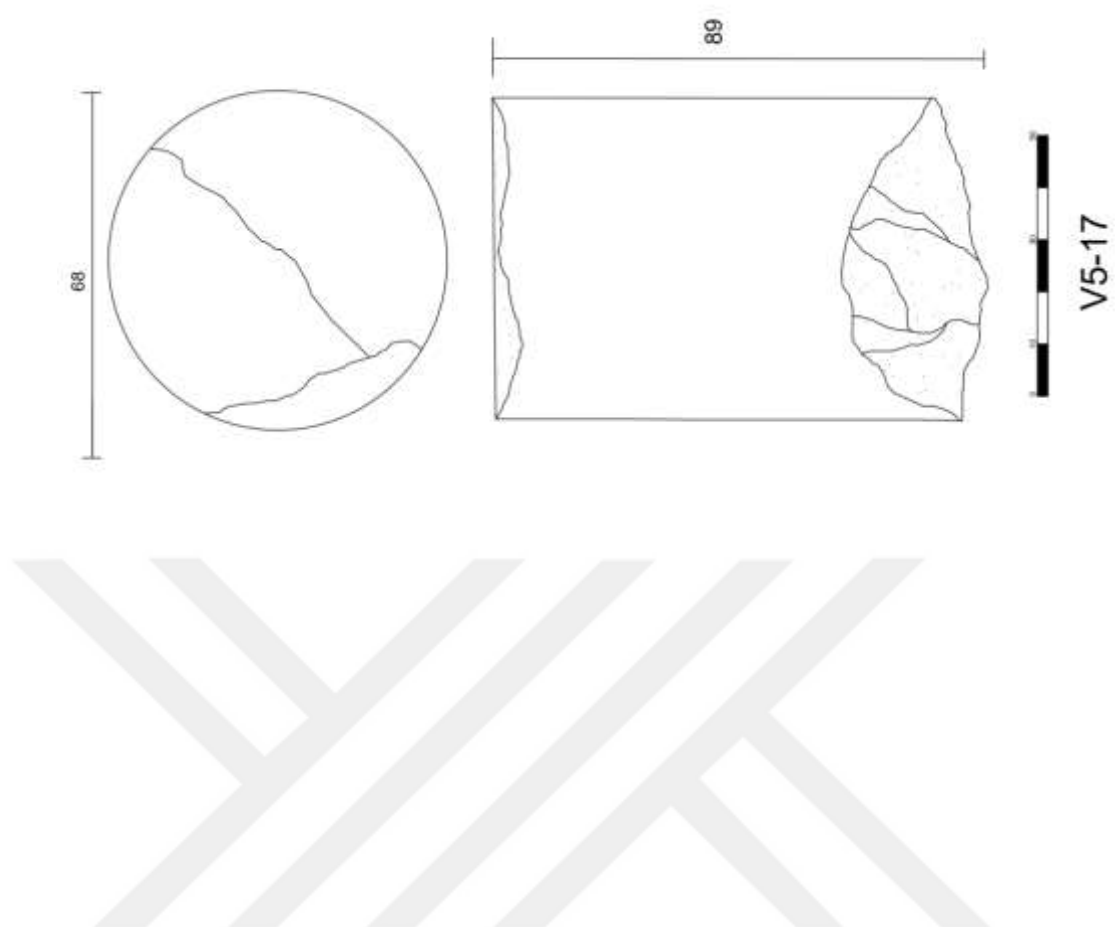
Mevcut Ölçüler: Y:89 cm, Alt-Üst G:68 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmektedir.

Katalog No: DSG 109

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:64 cm, G:74 cm, D:58 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden kırılan blokta yalnızca alt cephede küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan bu bölümde düz soffit detayı izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 110

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:29 cm, G:45 cm, D:18 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Bu yüzden mimari detaylar hakkında bilgi alınamamıştır. Korunan küçük bölüm parçanın gövdesine aittir. Yüzey düzeltmede ince dişli tarak kullanılmıştır.

Katalog No: DSG 111

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:31 cm, G:42 cm, D:18 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılan blokta, üst cephede ön yüzde küçük bir parça korunmuştur. Korunan bu küçük bölümde mimari detaylar izlenebilmektedir. Üst profilde ön cephede alttan üstte sırasıyla; düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şeritler, meyilli/şevli şerit detayları görülmektedir.

Katalog No: DSG 112

Buluntu/Kazı No: V6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Attik-Ion Kaide

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

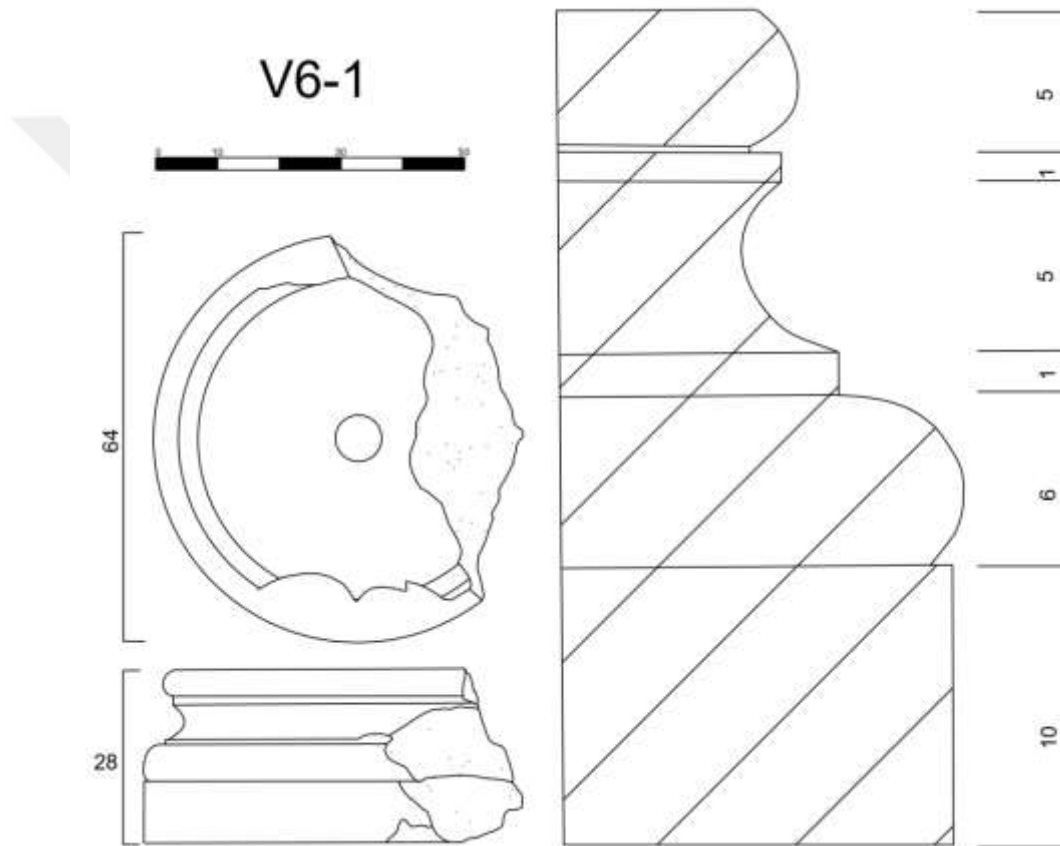
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:28 cm, Üst Kaide G:64 cm.

Benzer Örnekler: Regina tiyatrosu: Barrera, s. 61, Fig.1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, "La Decorazione, s. 39.2. Taormina tiyatrosu scaena frons: Gabellone ve diğerleri, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig. 9. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaenae frons: Frezouls, Pl. VI.2. Bostra tiyatrosu: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 123, Çiz. No. 161. Parion tiyatrosu proscaena: Ergürer, Parion's Theater, s. 28, Fig. 10, 12; Ergürer, Parion Tiyatro, ss. 41-42, Fig. 10, 12. Nysa tiyatrosu scaena: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 45,83, 84, 85. Tlos tiyatrosu: Akdağ, s. 66, Kat. No.1. Elaiussa Sebaste antik kentinde kullanılan kaideler: Giobbe, AP 38, 252, 254. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat: Quatember, Taf. 20.3. Ephesos Vedium gymnasionu: Steskal ve Torre, Taf. 69.4. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 48, Fig. 7.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Küçük kırıklar dışında blok iyi korunmuştur. Yan cepheden bakıldığından en alttan başlayarak sırasıyla; plinthos, torus, düz şerit, scotia ya da trokhilos, düz şerit, torus mimari detayları izlenebilmektedir. Üst profilde zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalları gibi teknik detaylar yer almaktadır.

Katalog No: DSG 113

Buluntu/Kazı No: V6-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Attik-Ion Kaide

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:16 cm, G:66 cm.

Benzer Örnekler: Regina tiyatrosu: Barrera, s. 61, Fig.1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, "La Decorazione, s. 39.2. Taormina tiyatrosu scaena frons: Gabellone ve diğerleri, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig. 9. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaenae frons: Frezouls, Pl. VI.2. Bostra tiyatrosu: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 123, Çiz. No. 161. Parion tiyatrosu proscaena: Ergürer, Parion's Theater, s. 28, Fig. 10, 12; Ergürer, Parion Tiyatro, ss. 41-42, Fig. 10, 12. Nysa tiyatrosu scaena: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 45,83, 84, 85. Tlos tiyatrosu: Akdağ, s. 66, Kat. No.1. Elaiussa Sebaste antik kentinde kullanılan kaideler: Giobbe, AP 38, 252, 254. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat: Quatember, Taf. 20.3. Ephesos Vedium gymnasionu: Steskal ve Torre, Taf. 69.4. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 48, Fig. 7.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Küçük kırıklar dışında blok iyi korunmuştur. Yan cepheden bakıldığından en alttan başlayarak sırasıyla; plinthos, torus, düz şerit, scotia ya da trokhilos, düz şerit, torus mimari detayları izlenebilmektedir. Stylobata oturduğu alt profilde skamillus uygulaması görülmektedir.

Katalog No: DSG 114

Buluntu/Kazı No: V6-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

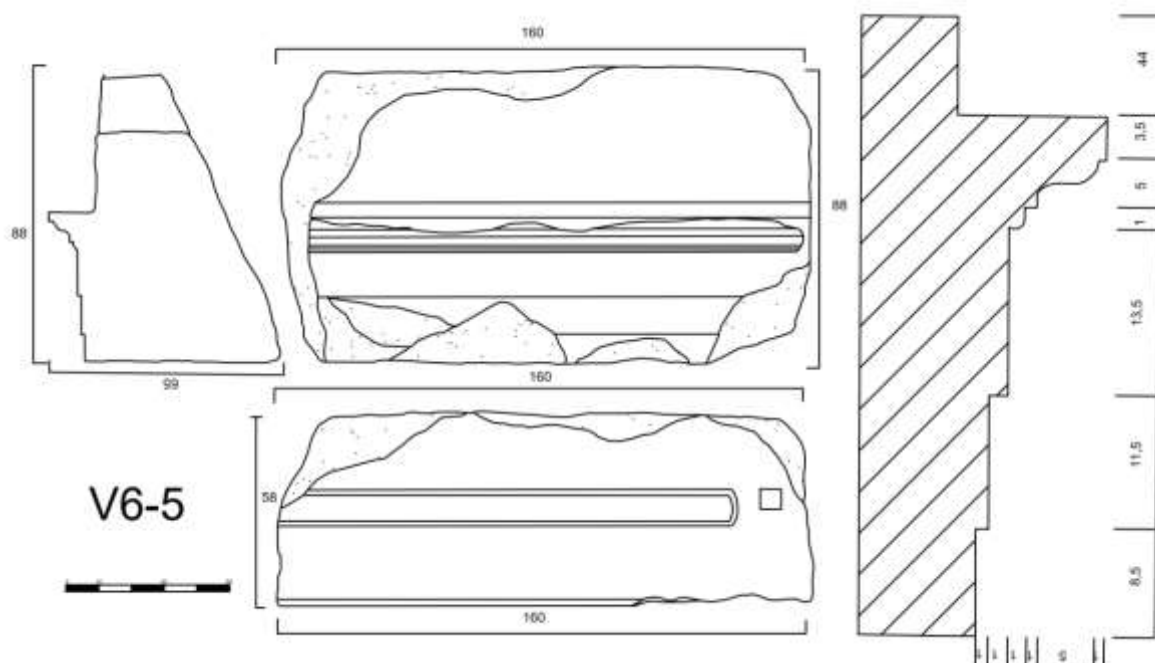
Mevcut Ölçüler: Y:88 cm, G:160 cm, D:58 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihlendirme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden kırılmıştır. Diğer cepheler korunmasına rağmen küçük kırıklar ve çatlaklar mevcuttur. Korunan ön ve arka cephelerde bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Murç izleri görülen ön ve arka cephe friz bölümünde, düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça koparma işlemidir. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Soffitin bittiği yerde zıvana deliği bulunmaktadır. Zıvana deliğinin olduğu ve blokla buluşan alanda kalın dişli tarakla taş düzeltme işlemi yapılırken, soffitın olduğu ve yapıya bakıldığında görünen bölüm ince dişli tarak ile düzeltilmiştir.

Katalog No: DSG 115

Buluntu/Kazı No: V6-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

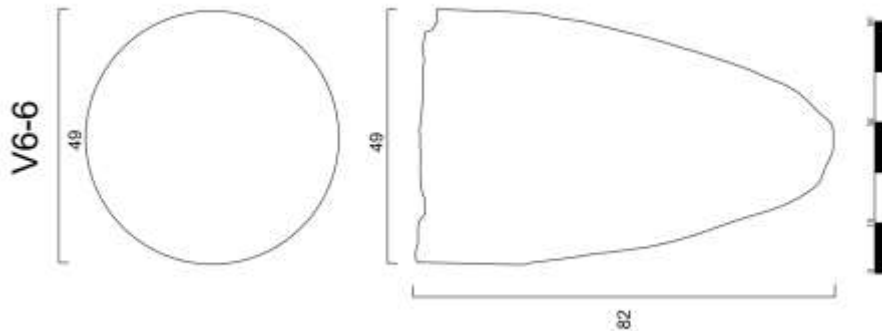
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:82 cm, Alt-Üst G:49 cm

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst profillerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmiştir.

Katalog No: DSG 116

Buluntu/Kazı No: V6-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Alınlık

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

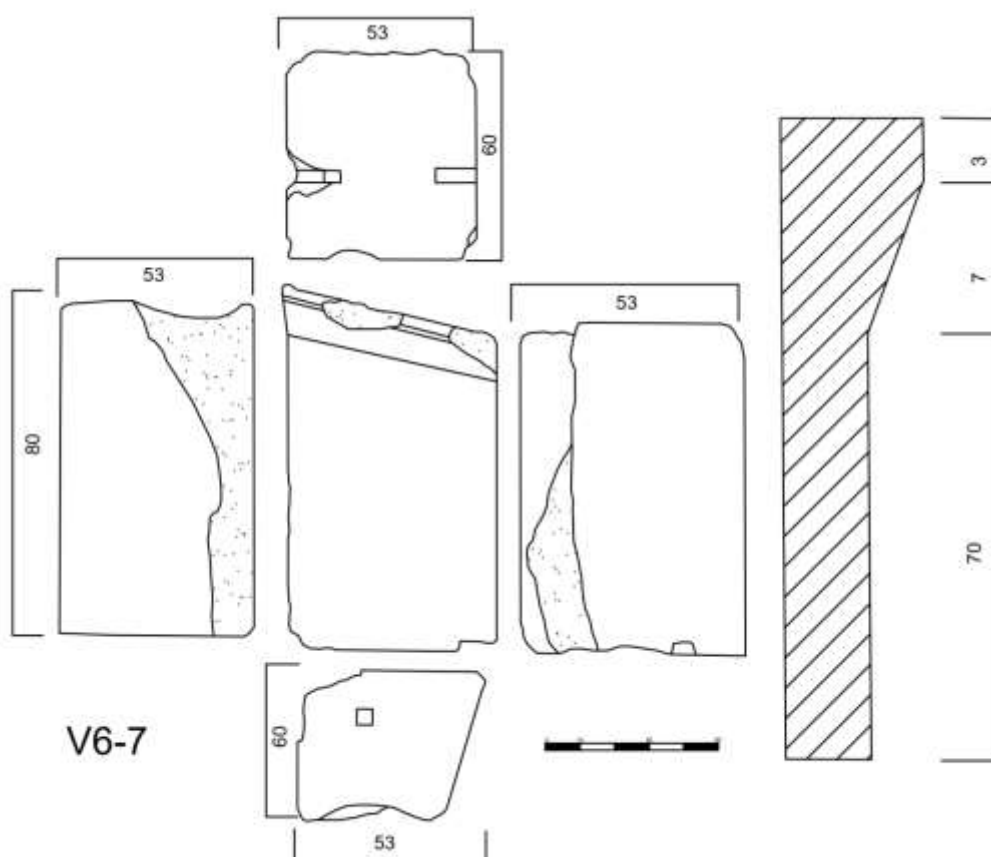
Yapıdaki Yeri/Konumu: Çatı

Mevcut Ölçüler: Y:80 cm, G:53 cm, D:60 cm.

Benzer Örnekler: Miletos market girişi, Serapeion: Köster, Taf. 93.2, 125.6. Pergamon Asklepeion: Ziegenaus, Taf. 7.c, 72; Pergamon Traianus tapınağı: Erön, Lev. 12.b. Patara anıt mezar, Arykanda 2 nolu tapınak mezar, Myra tapınak mezarı, Rhodiopolis tapınak mezarı: Gülşen, Kat. No. 85-86; Lev. 53.a, 54.b, 55.c. Termessos N2 tapınağı: Aslan, s. 112, Lev. XIX.b. Menderes Magnesiası propylonu: Gökdemir, s.133, Kat. No. 6. Perge Severuslar Takı doğu köşesi: Türkmen, Lev. 12.1. Miletos güney market: Knackfuss, Abb. 214, 215. Assos Athena tapınağı, Pergamon Hera tapınağı, Balbauro agora cephe, Sagalassos Dor tapınağı: Akkurnaz, Lev. 7.E, 10.C, 11.A, 35, 38.A. Imbriogon Kome. Demircili III nolu tapınak mezar, Kanytella T6 Tapınak Mezarı, Elaiussa Sebaste T7 tapınak mezarı, Cambazlı II Nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 48.a, 51, 29.a, b, 5.a. Lagina Hekate tapınağı: Ceylan, s. 134, Res. 30.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cepheleri korunmuştur. Ön cephede alt ve üst konturlarda düz şerit ve meyilli/şevli şerit mimari detay olarak kullanılmıştır. Parçalı olarak yapılan galeri alınlığında blok, orta üçgen bloğun yanında konumlandırılmıştır. Korunan yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir. Üst profilde kenet delikleri ve kanalları gibi teknik detaylar izlenmektedir.

Katalog No: DSG 117

Buluntu/Kazı No: V6-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: V6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:77 cm, D:43 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden kırılan blokta, ön cephede küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan küçük bölümde friz (işlenmiş), friz tacı ve arşitrav tacının detayları izlenmektedir. Bunun dışında hiçbir mimari detay hakkında bilgi edinilemez.

Katalog No: DSG 118

Buluntu/Kazı No: V7-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: V7 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:112 cm, D:65 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan cepheden kırılan blokta sağlam kalan cephelerde mimari detaylar izlenebilmektedir. Üst cephede soffit bezemeye yer verilmemiş ve düz bırakılmıştır. Korunan ön cephede alttan üste sırasıyla, iki fascia, arşitrav tacı ve işlenmiş friz gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 119

Buluntu/Kazı No: W4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun?

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: W4 Plankaresi (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:176 cm, G:47 cm, D:47 cm

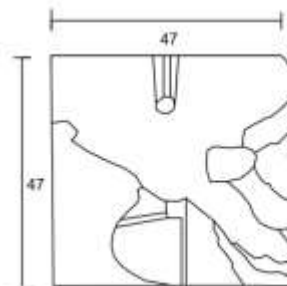
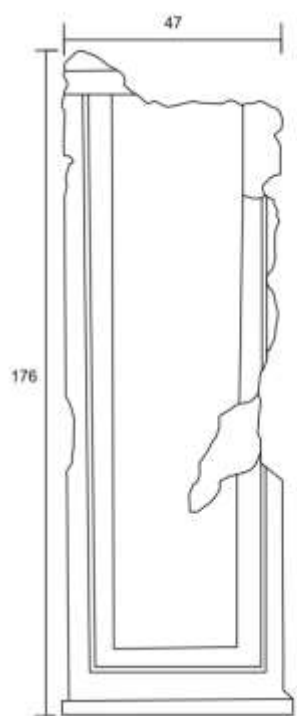
Benzer Örnekler: Aphrodisias catedral olarak kullanılan tapınak: Cormack, Fig. 5-b.

Ephesos yamaç ev: Lang-Auinger, 212 SR 5. Pfeiler, 213.

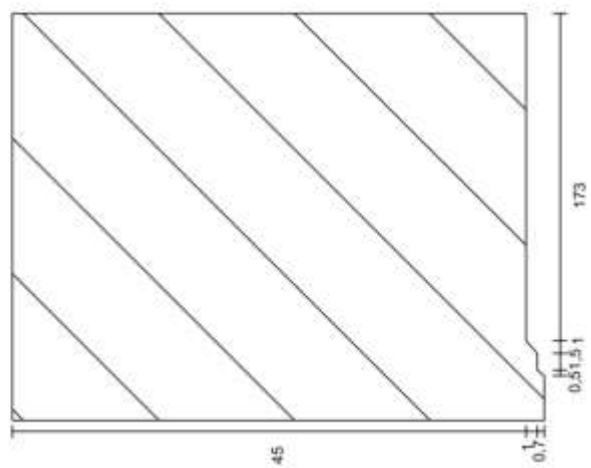
Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden korunan blokta, konturlarda yer alan silmelerde kırıklar mevcuttur. Üç cephesi de ikili çerçeve içine alınan blokta, kurşun akıtma kanalları, kenet delikleri gibi teknik detaylar izlenebilmektedir. Arkada kalan ve görünmeyen cephe düz bırakılmış herhangi bir mimari detay eklenmemiştir.

W4-2

Katalog No: DSG 120

Buluntu/Kazı No: W4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: W4Plankaresi (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

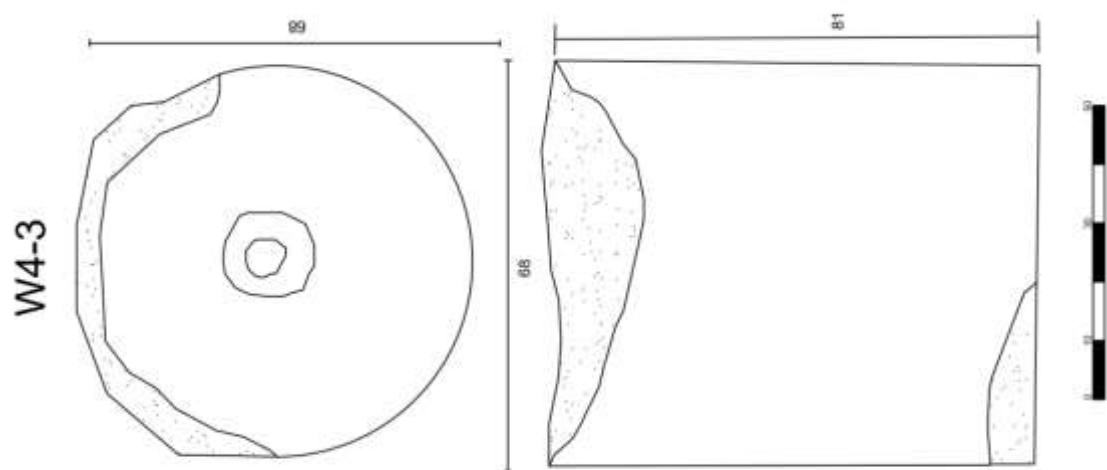
Mevcut Ölçüler: Y:81 cm, Alt-Üst G:68 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmektedir. Alt cephesinde kaide ile birleşmesinde kullanılan teknik detay (zıvana deliği) görülmektedir. Alt profilde yer alan düz şerit detayı kırılmıştır.

Katalog No: DSG 121

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: W4 Plankare Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:43 cm, G:32 cm, D:8 cm

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça frizin gövde bölümüne aittir. Üzerinde “IK” yazmaktadır. Yan cephelerden kırıldığından dolayı yazının tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: DSG 122

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W4 Plankare Doğu Sütunlu Galeri Dışı Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:61 cm, G:87 cm, D:22 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça parapetin gövde bölümüne aittir. Gövde de yapılan yüzey düzeltme işlemlerinde arka cephede kalın uçlu tarak kullanılırken, ön cephede ince uçlu tarak ile düzeltme yapılmıştır.

Katalog No: DSG 123

Buluntu/Kazı No: W5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:39 cm, G:48 cm, D:25 cm.

Benzer Örnekler: Perge tiyatro scaena, Severuslar takı ve Çeşme: Türkmen, ss. 114, 138-141, 145, 151, Kat. No. 24, 48-49, 55, 55, 61, 150. Ayrıca bkz. Pansabene, s. 299, Fig. 22.

Tarihleme Önerisi: Erken Severus Dönemi

Özellikleri ve Tanımı: Üst ve bir yan cephesinitamamen kaybeden başlıkta tek sıra akanthus yaprağı görülmektedir ve iki sıra akanthus yaprak çelengi ile (Birinci sıra: İma Folia, İkinci sıra: Secunda Folia) çevrelenmiştir. İki sıra yaprak çelenginden oluştuğu akanthus yaprakları arasında uzanan damarlardan anlaşılmaktadır. İma folia sırası korunan başlıkta, kalathos yüzeyinden ayrılan akanthus yaprak dilimlerinde kırıklar mevcuttur. Akanthus yaprakları komşu akanthus yaprak dilimleri ile birleşmi ve bu birleşme sonucunda arada geometrik şekiller oluşturmuştur. Derin oyulan kanallar dışında, çizgi ile belirtilmiş kanal detayları da mevcuttur. Bazı yaprak dilimleri ve dişleri üzerinde matkap delikleri yer almaktadır. Derin oyulan kanallar arasında şerit şeklinde çizgiler yer almaktadır.

Katalog No: DSG 124

Buluntu/Kazı No: W5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

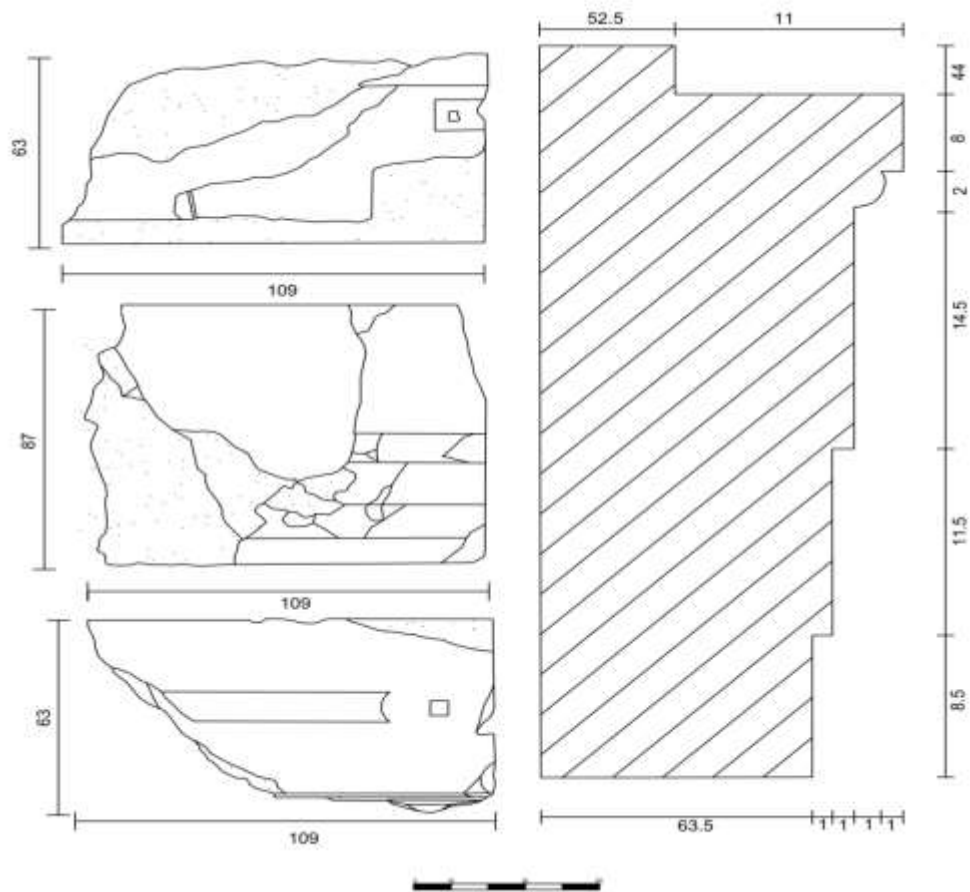
Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:109 cm, D:63 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan ve üst cephelerinden kırılan blokta yüzeyde yoğun çatlaklar mevcuttur. Korunan ön ve arka cephelerde fascialar, arşitrav tacı ve friz bölümündeki detaylar izlenebilmektedir. Murç izleri görülen ön ve arka cephe friz bölümünde, düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça koparma işlemidir. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Soffitin bittiği yerde zıvana deliği bulunmaktadır. Zıvana deliğinin olduğu ve blokla buluşan alanda kalın dişli tarakla taş düzeltme işlemi yapılırken, soffitın olduğu ve yapıya bakıldığında görünen bölüm ince dişli tarak ile düzeltilmiştir.

Katalog No: DSG 125

Buluntu/Kazı No: W5-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galerî Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:82 cm, G:44 cm.

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst profili kırılan blokta alt profil korunmuştur. Yan cephesinden kırıldığı için çap bilgileri elde edilemez. Dış bükey yivler arasında düz şeritler yer almaktadır.

Katalog No: DSG 126

Buluntu/Kazı No: W5-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:93 cm, G:34 cm, D:34 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Yan cephesinden de kırılan blokta çap bilgileri elde edilemez. Parça bloğun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: DSG 127

Buluntu/Kazı No: W5-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:40 cm, G:36 cm, D:22 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan ve alt profillerden kırılan blokta, üst ön profilde küçük bir bölüm korunmuştur. Ön cephede üst profilde korunan küçük bölümde alttan üste doğru sırasıyla; düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit meyilli/şevli şerit detayları izlenebilmektedir. Ön ve arka cephelerde yüzey düzeltme işlemi, kalın ve ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: DSG 128

Buluntu/Kazı No: W5-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:39 cm, G:50 cm, D:21 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça parapetin gövde bölümüne aittir. Gövde de yapılan yüzey düzeltme işlemlerinde arka cephede kalın uçlu tarak kullanılırken, ön cephede ince uçlu tarak ile düzeltme yapılmıştır.

Katalog No: DSG 129

Buluntu/Kazı No: W5-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:47 cm, G:61 cm, D:47 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun iki yan ve arka cephesinde kırılmalar mevcuttur. Ön profilde sağlam kalan bölümlerde alttan üste doğru dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: DSG 130

Buluntu/Kazı No: W5-10

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W5 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:32 cm, G:39 cm, D:48 cm.

Benzer Örnekler:-

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Sağlam kalan küçük bölümlerde mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt profilde S silme (kyme reversa) üzerinde sıralı defne yaprağı motifi kullanılmıştır. Konsollar arasında yer alan kasetlerin çevresi İon kymarionu ile çevrelenmiştir.

Katalog No: DSG 131

Bulutu/Kazı No: W6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulut Yeri: W6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

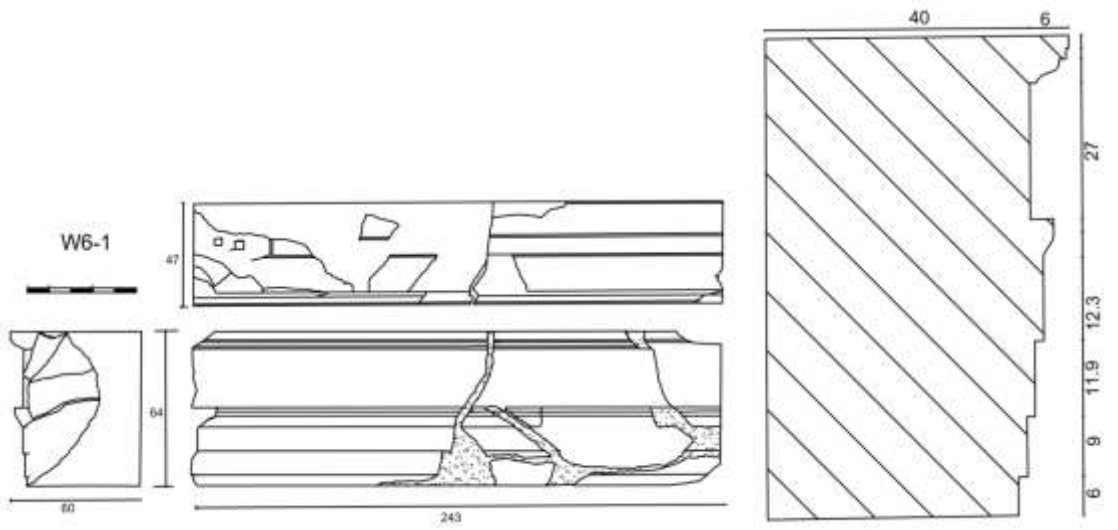
Mevcut Ölçüler: Y:64 cm, G:243 cm, D:60 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Hemen hemen bütün cephelerinden korunan blok, kırılarak birçok küçük parçaya ayrılmıştır. Korunan arka cephede alttan üste doğru; 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş); ön yüzde ise 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş) S silme (kyme reversa), düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Friz bölümünde ön cephede düzeltme yapılırken arka cephede

yapılmamıştır. Murç izleri görülen arka cephede, düzeltme işlemi yatay murç ile yapılan parça koparma işlemidir. Ön cephede ise ince tarak kullanılarak düzeltme işlemi yapılmıştır. Alt cephede bezemesiz düz bir soffit bulunmaktadır.

Katalog No: DSG 132

Buluntu/Kazı No: W6-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

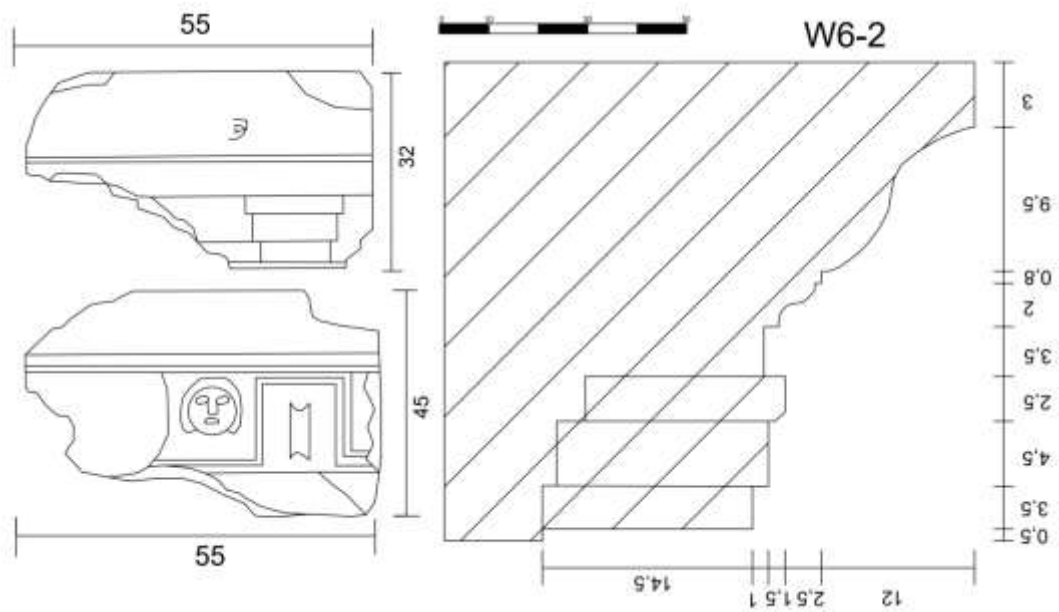
Mevcut Ölçüler: Y:32 cm, G:55 cm, D:32 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodisias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve arka profilden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde medusa betimi kullanılmıştır.

Katalog No: DSG 133

Buluntu/Kazı No: W6-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: W6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

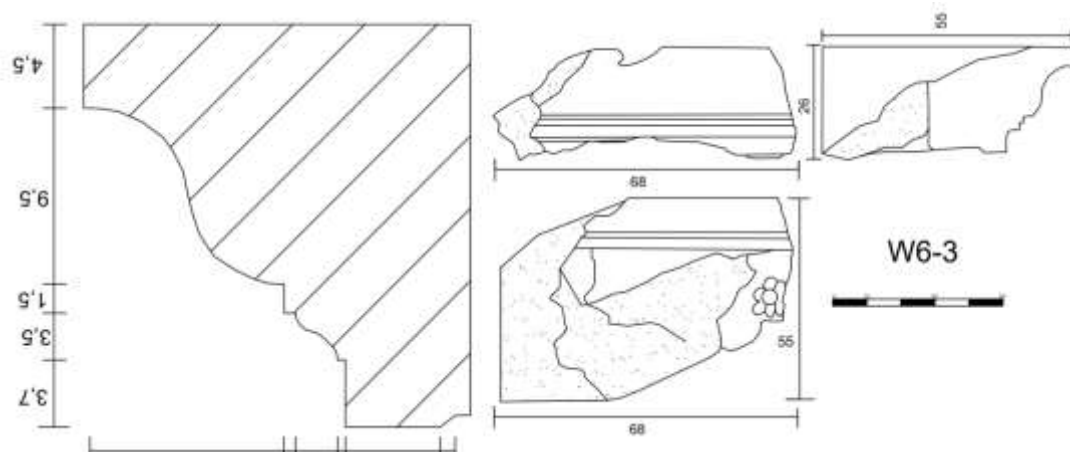
Mevcut Ölçüler: Y:30 cm, G:68 cm, D:55 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve üst profilden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümden mimari detayların bir kısmı izlenebilmektedir. Önce cephede korunan bölümde alttan üste doğru; S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsolları kırılan blokta, konsol arasında kullanılan çiçek rozeti sağlam kalmıştır.

Katalog No: DSG 134

Buluntu/Kazı No: W6-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun?

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: W6 Plankare (Doğu Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Doğu Sütunlu Galeri Çevresi.

Mevcut Ölçüler: Y:74 cm, G:47 cm.

Benzer Örnekler: Aphrodisias catedral olarak kullanılan tapınak: Cormack, Fig. 5 b.

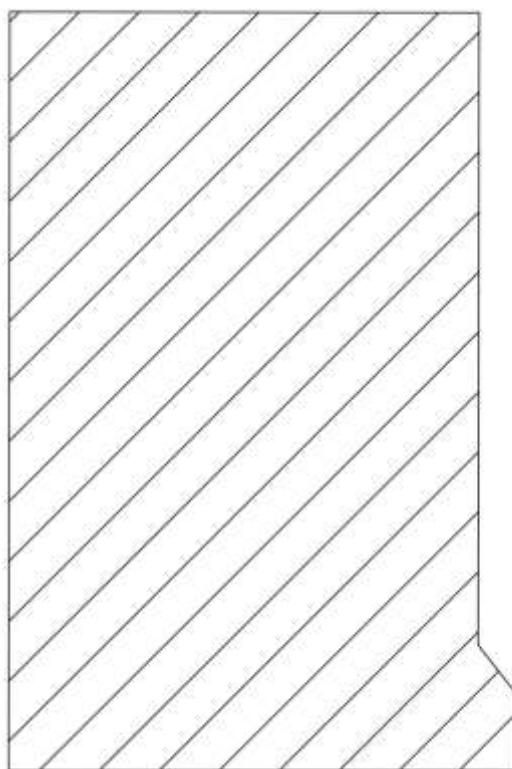
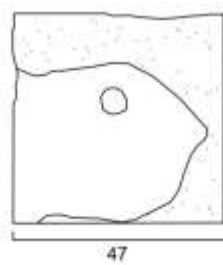
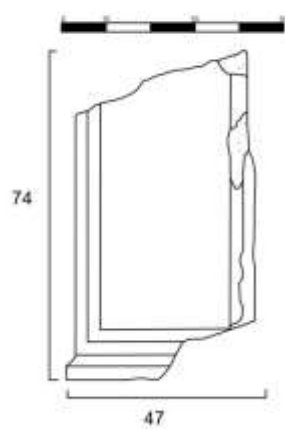
Ephesos yamaç ev: Lang-Auinger, 212 SR 5. Pfeiler, 213.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok üst cepheden tamamen kırılmıştır. Konturlarda yer alan silmelerde de kırıklar mevcuttur. Üç cephesi de ikili çerçeve içine alınan blokta, zıvana delikleri gibi teknik detaylar izlenebilmektedir. Arkada kalan ve görünmeyen cephe düz bırakılmış herhangi bir mimari detay eklenmemiştir.

W6-5

69

2

3

4.4.2. Batı Sütunlu Galeri ve Çevresi

Katalog No: BSG 1

Buluntu/Kazı No: C4-1

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: C4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:34 cm, G:32 cm, D:39 cm.

Benzer Örnekler: Başaran, Kazılar, s. 22, Fig. 38; Başaran, Excavations, s. 13, Fig. 38; Başaran, Parion Theater, s. 71, Fig. 32; Başaran, Bezeme, s. 96, Fig. 32; Mercklin, ss. 86, 88, Abb. 656 (348), 680 (362); Dimitrov, s. 575, Pl. 3-1, Fig. 6, 8; Türkmen, s. 113, Kat. No. 23.

Tarihleme Önerisi: Erken Severus Dönemi

Özellikleri ve Tanımı: Helixler ve bunun üzerinde yer alan Medusa figürü dışında başlık tamamen kırılmıştır. Kalathos yüzeyinde yer alan akanthus yaprakları, kaulisler, abakus levhası gibi detaylar hakkında bilgi edinilemez. Figürün yüz hatları da tamamen zarar gören başlıkta, yalnızca saç detayı ve başının altında yer alan düğüm detayı izlenebilmektedir. Korinth başlıklarında, özellikle figürlü olarak dizayn edilen başlıklar, yapıya aşağıdan bakıldığında görünmesini sağlamak adına dışa eğimli şekilde yapılmıştır. Büyük oranda zarar görmüş başlıkta figürün bulunduğu alandaki eğim, bu bloğun bir Korinth başlığı olduğunun anlaşılmasında önemli bir detaydır. Başın hemen altında yer alan helixler kanallı olarak yapılmıştır ve biri tam kıvrım yaptığı yerden kırılmıştır.

Katalog No: BSG 2

Buluntu/Kazı No: C5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

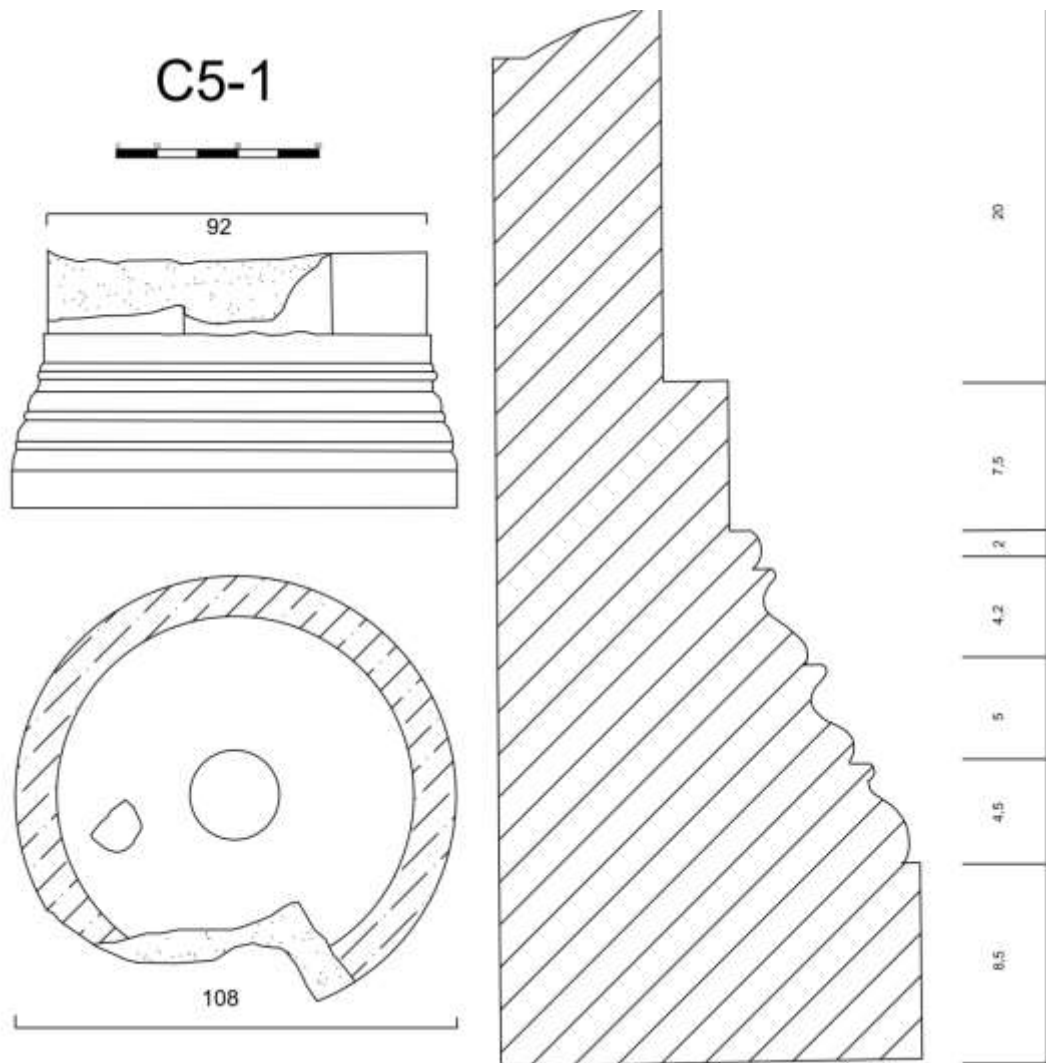
Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:52 cm, Alt Kaide G:108 cm, Üst Gövde G:92 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodisias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termesos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst profili kırılan blokta yalnızca stylobata oturan kaide bölümü sağlam kalmıştır. Postamente ait olan kaide üzerinde kırık ve çatlaklar olmasına rağmen, mimari detaylar izlenebilmektedir. Bu bölümde stylobata oturduğu alt bölümden üste doğru; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit detayları korunmuştur. Kaide altında, stylobat üzerine sabitlenmesi için yapılmış detaylar (zıvana deliği) vardır ve skamillus uygulaması görülmektedir. Gövde bölümü sekizgen olacak şekilde tasarlanmış blokta, bu bölüm büyük oranda kırılmıştır.

Katalog No: BSG 3

Buluntu/Kazı No: C5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:88 cm, G:135 cm, D:72 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir bölümü toprak içerisinde olan blokta görünen cephede alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) mimari detayları izlenebilmektedir. Alt cephede yer alan soffit bezeme düz bırakılmıştır. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü işlenmemiştir. Friz bölümünde yapılan son işlem, yatay murçla yapılan parça koparma işlemidir. Bloğun bir bölümü kesit içerisinde kaldığından dolayı diğer yüz hakkında ayrıntılı bilgi elde edilememiştir. Yan cephelerde kenar konturlarında anathyrosis uygulaması görülmektedir. Anathyrosis uygulamasının görüldüğü alanda ince tarakla yüzey düzeltme işlemi yapılmış ve ortada kalan bölüm ise dikey murç yardımı ile düzeltilmiştir.

Katalog No: BSG 4

Buluntu/Kazı No: C5-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

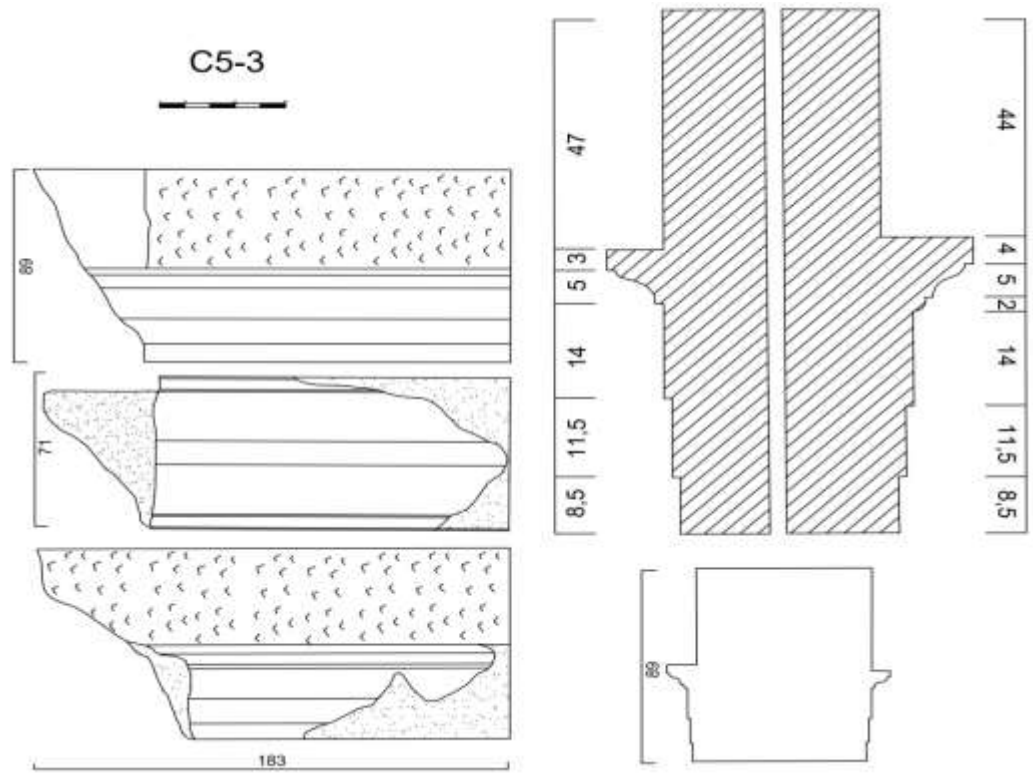
Mevcut Ölçüler: Y:89 cm, G:183 cm, D:71 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan cepheden tamamen kırılan blokta ön ve arka profillerinde ciddi çatlak ve kırıklar mevcuttur. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede yer alan soffit bezeme düz bırakılmıştır. Murç izlerinin görüldüğü iki yüzde de friz bölümünde yapılan son işlem, yatay murçla yapılmış parça koparma işlemi olup kabaca işlenmiştir.

Katalog No: BSG 5

Buluntu/Kazı No: C5-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:84 cm, Kaide G:74 cm, Gövde G:70 cm.

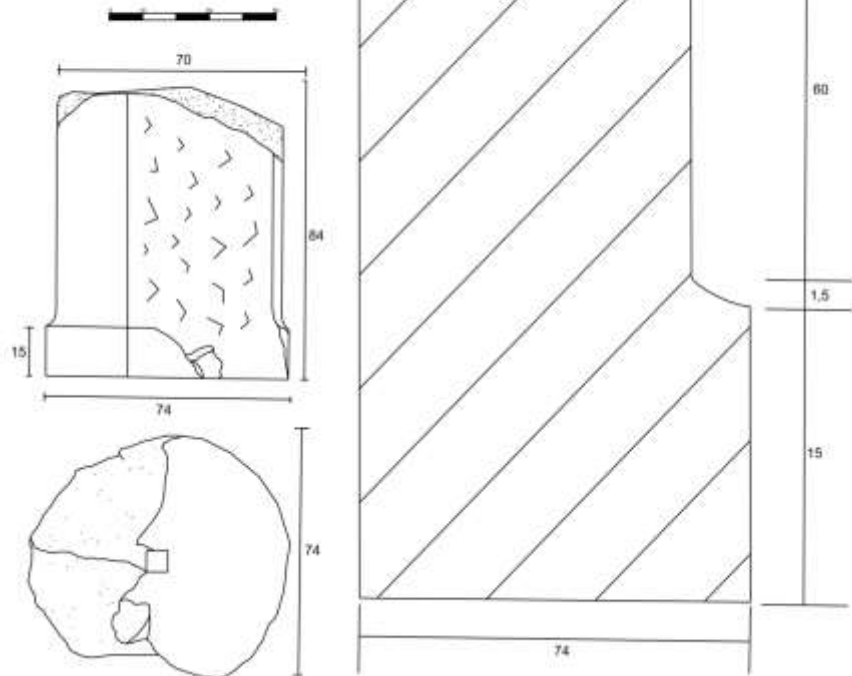
Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok üst cepheden kırılmıştır. Korunan alt cephede 15 cm'lik bir düz şerit mimari detayı izlenebilmektedir. Alt cephede yapının diğer birimi ile birleşmesini sağlayan teknik detaylar (zıvana deliği) yer alır. Tam daire formunda olmayan sütunda arka cephede bir bölüm bir yere ya da bloğa yaslanması için düz bırakılmıştır.

C5-4

Katalog No: BSG 6

Buluntu/Kazı No: C5-5

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

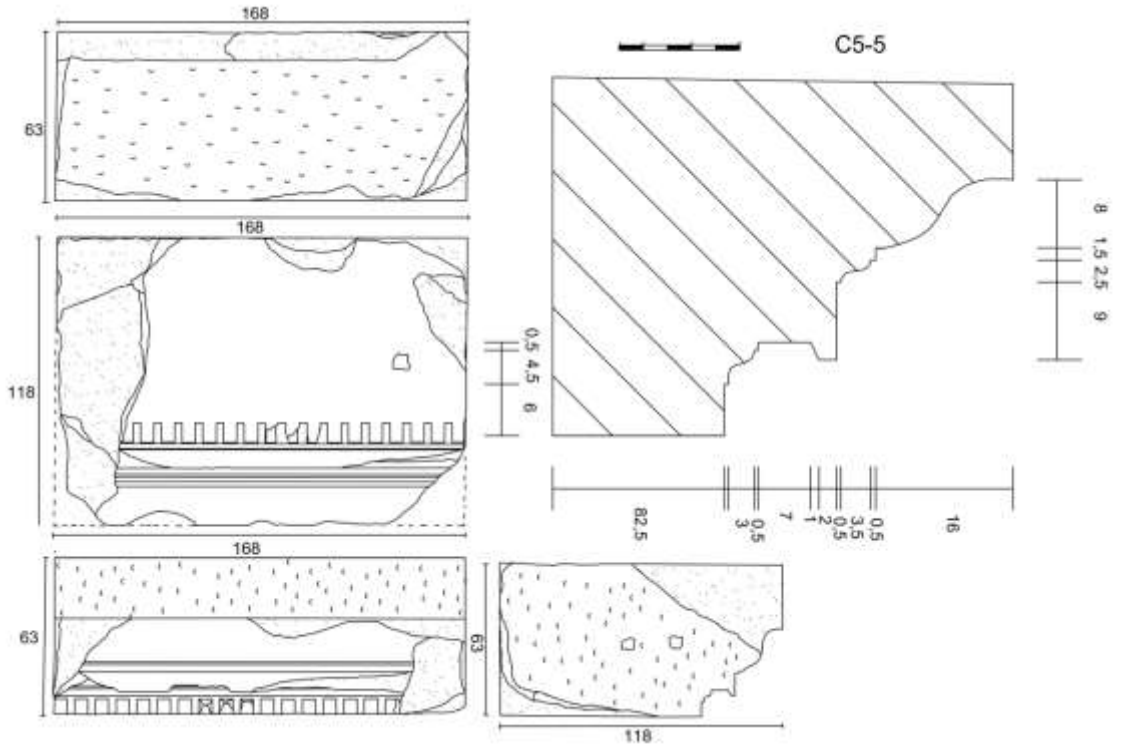
Mevcut Ölçüler: Y:63 cm, G:168 cm, D:118 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodissias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodissias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nîmes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan ve arka cephesinden kırılmıştır. Diğer cephelerde de bazı kırılmalar ve çatlaklar mevcuttur. Ön yüzde sağlam kalan bölümde alttan üste doğru; dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık (Corona), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zıvana delikleri) görülmektedir ve taş yüzeyi düzeltme işlemi ayrıntılı yapılmamış, dikey murç yardımı ile kabaca düzeltilmiştir. Aynı işlem bloğun arka cephesine de

uygulanmıştır. Korunan bir yan cephede anathyrosis işlemi görülmektedir ve anathyrosis detayındaki düzeltme işlemi ince tarak ile yapılmıştır.

Katalog No: BSG 7

Buluntu/Kazı No: C5-6

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

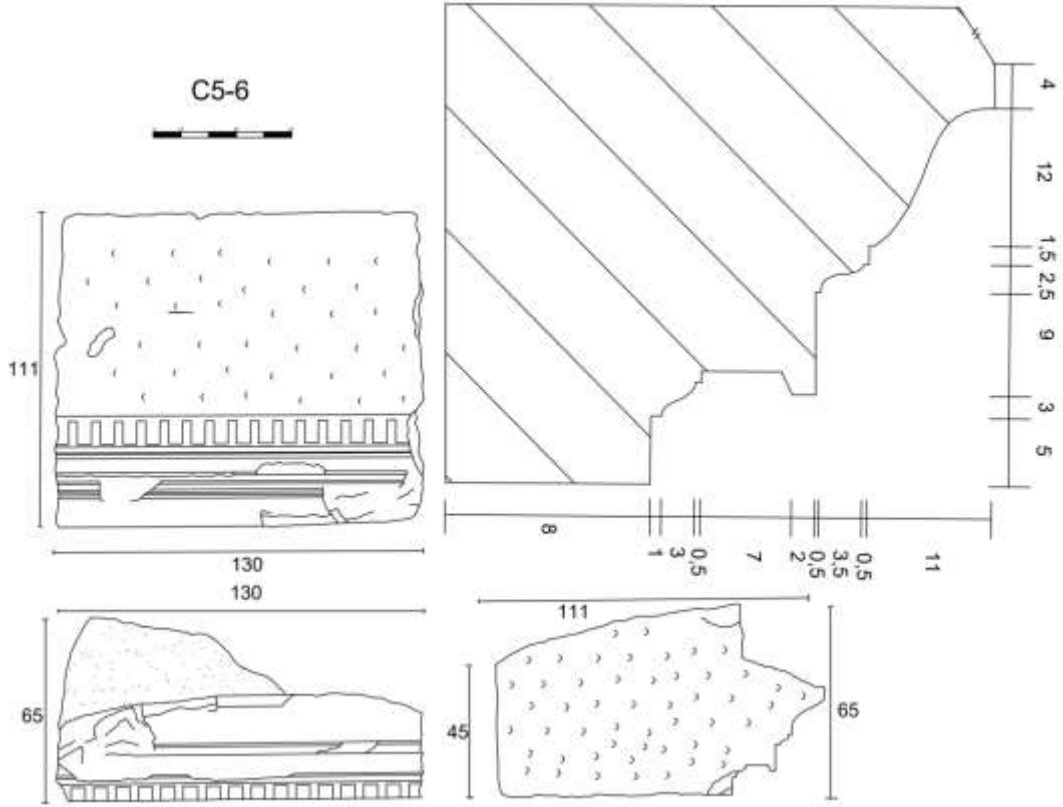
Mevcut Ölçüler: Y:65 cm, G:130 cm, D:111 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy.

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden korunmuştur, yalnızca mimari detaylarda bazı kırılmalar ve çatlaklar mevcuttur. Ön cephede alttan üste doğru; dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zıvana delikleri) görülmektedir. Yine bu cephede taş yüzeyi ayrıntılı olarak düzeltilmemiş, dikey murç yardımı ile kabaca düzeltme işlemi yapılarak bırakılmıştır. Yan cepheleri

iyi korunan blokta anathyrosis uygulaması görülmektedir ve anathyrosis detayındaki düzeltme ince tarak kullanılarak yapılmıştır.

Katalog No: BSG 8

Buluntu/Kazı No: C5-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

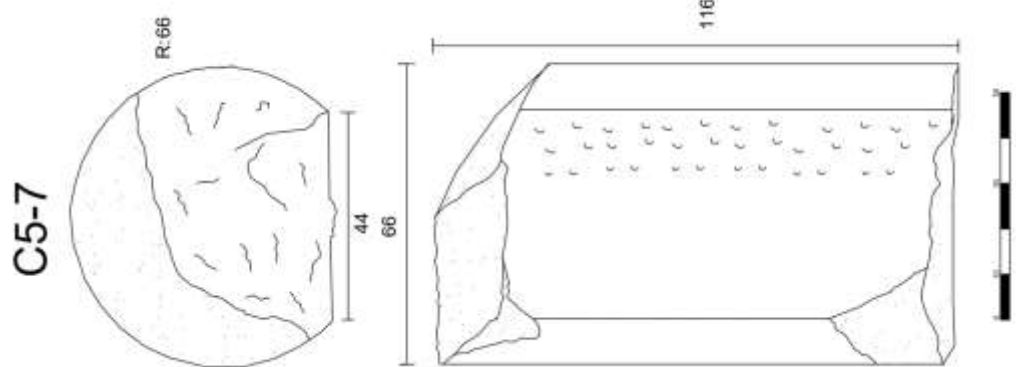
Mevcut Ölçüler: Y:116 cm, Üst G:66 cm, Alt G:66 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Parça sütunun gövde bölümüne aittir. Tam daire olarak yapılmayan sütunun arka cephesi, bir yapıya ya da bloğa yaslanması için düz bırakılmıştır.

Katalog No: BSG 9

Buluntu/Kazı No: C5-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:79 cm, G:40 cm, D:39 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılan mimari blokta parça bloğun gövde bölümüne aittir. Aynı zamanda yan cephesini kaybetmesi çap ölçülerinin alınmasını imkânsız kılmıştır.

Katalog No: BSG 10

Buluntu/Kazı No: C5-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun?

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: C5 Plankare (Batı Sütunlu Galer Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galer Çevresi.

Mevcut Ölçüler: Y:71 cm, G:45 cm, D:45 cm

Benzer Örnekler: Aphrodisias catedral olarak kullanılan tapınak: Cormack, Fig. 5-b.

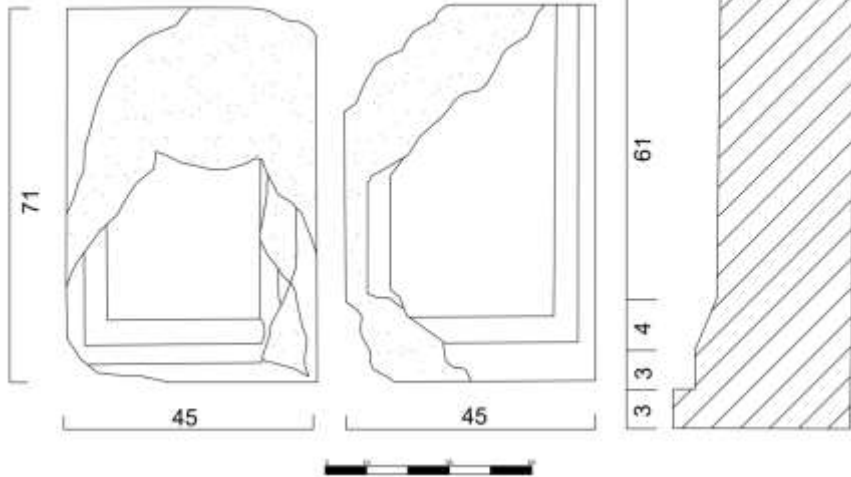
Ephesos yamaç ev: Lang-Auinger, 212 SR 5. Pfeiler, 213.

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Blok hemen hemen bütün cephelerden kırılmıştır. Korunan küçük bölümde düz şerit ve meyilli/şevli şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Söz konusu mimari detaylar ile bir panel oluşturulmuştur ve detaylardaki devamlılık iki cephede izlenebilmektedir.

C5-9

Katalog No: BSG 11

Buluntu/Kazı No: D4-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

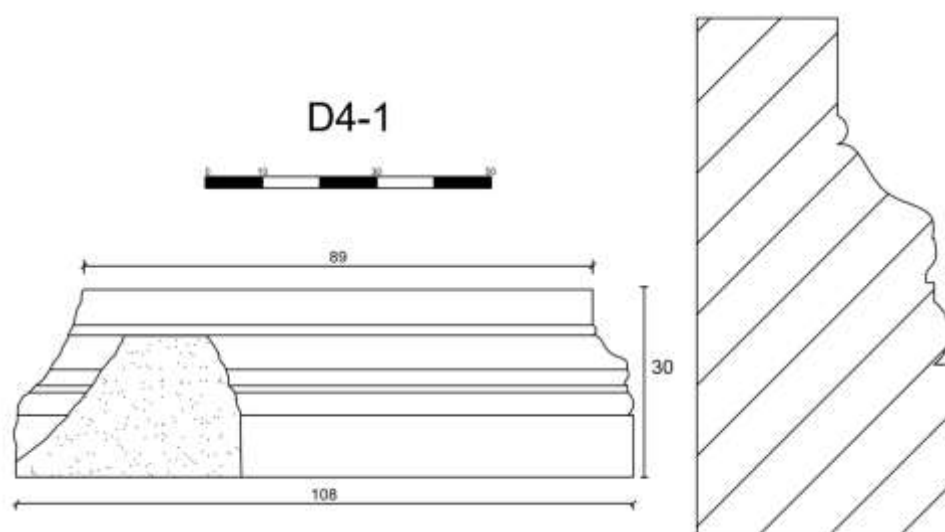
Mevcut Ölçüler: Y:35 cm, Alt Kaide G:108 cm, Üst Gövde G:89 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Gövde bölümü tamamen kırılan parçanın kaidesi de ortadan kırılmıştır. Ön cephesinde korunan küçük bölümde alttan üste doğru; plinthos, torus, scotia ya da trochilos, S silme (kyme reversa), astragal detayları izlenebilmektedir. Stylobata oturan kaidenin altında skamillus uygulaması ve teknik detaylar görülmektedir.

Katalog No: BSG 12

Buluntu/Kazı No: D4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

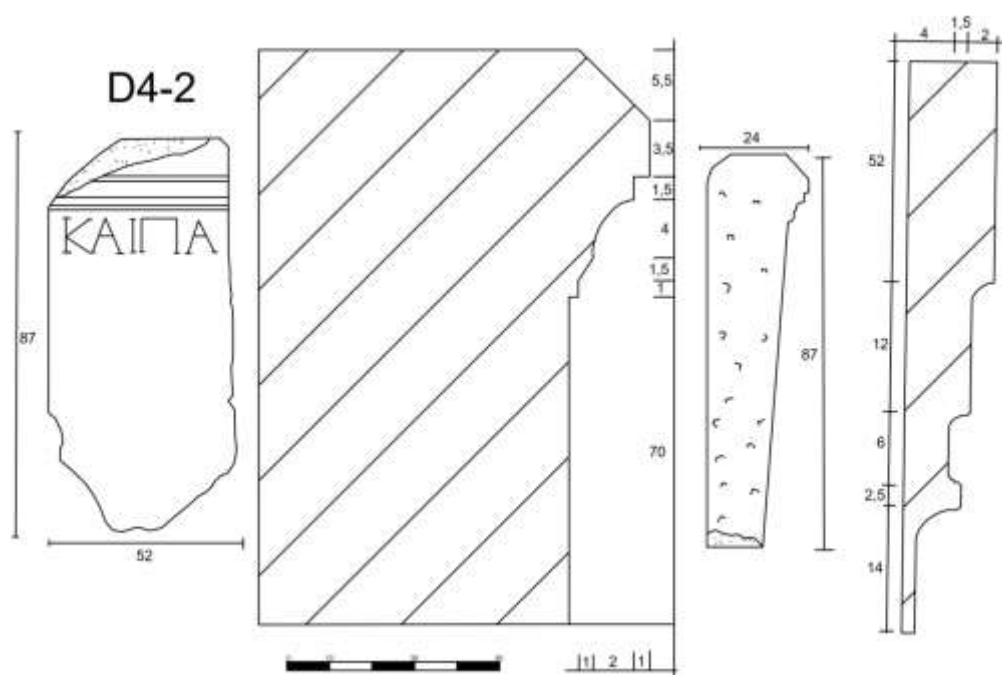
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:52cm, D:24 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve yapıya oturduğu alt bölümde tamamen kırıldığından dolayı bu bölümlerde yer alan mimari ya da teknik detaylarla ilgili ayrıntılı bilgi elde edilemez. Üst bölümde ön cephede korunan küçük bölümde alttan üste doğru; düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şeritler, meyilli/şevli şerit detayları izlenebilmektedir. Yapıya yerleştirildiğinde görülebilen ön yüzde blok yüzeyindeki son yüzey düzeltme işlemi ince dişli tarakla yapılırken, arka yüzde son işlem kalın dişli tarakla yapılmıştır. Yan cephede Attik-Ion kaidesi ve sütuna yerleşmesi için mimari detaylar yer almaktadır. Bu yüzeyde de düzeltme işlemi dikey murç ile yapılmıştır. Üzerinde “KAIIIA” yazısı yer almaktadır. Blok yan cephelerden kırıldığı için yazının tamamı görülmemektedir.

Katalog No: BSG 13

Buluntu/Kazı No: D4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

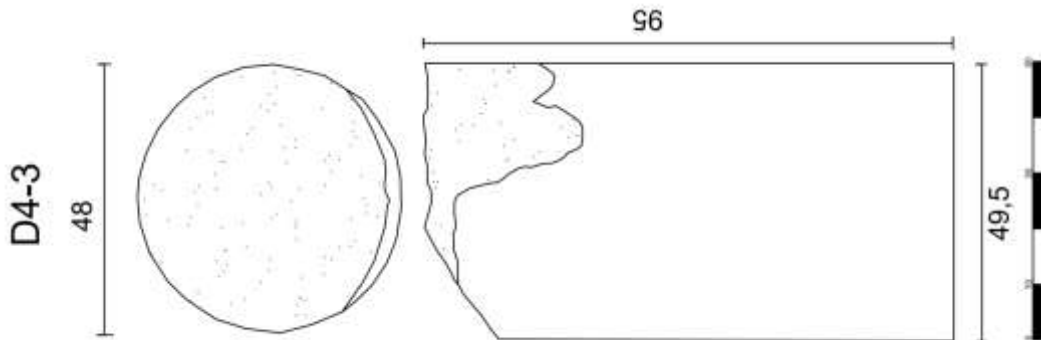
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:95 cm, Alt G:49,5 cm, Üst G:48 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst ve alt cephelerden kırılan sütun parçası gövdeye aittir. Üzerinde herhangi bir mimari detaya rastlanmamıştır.

Katalog No: BSG 14

Buluntu/Kazı No: D4-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

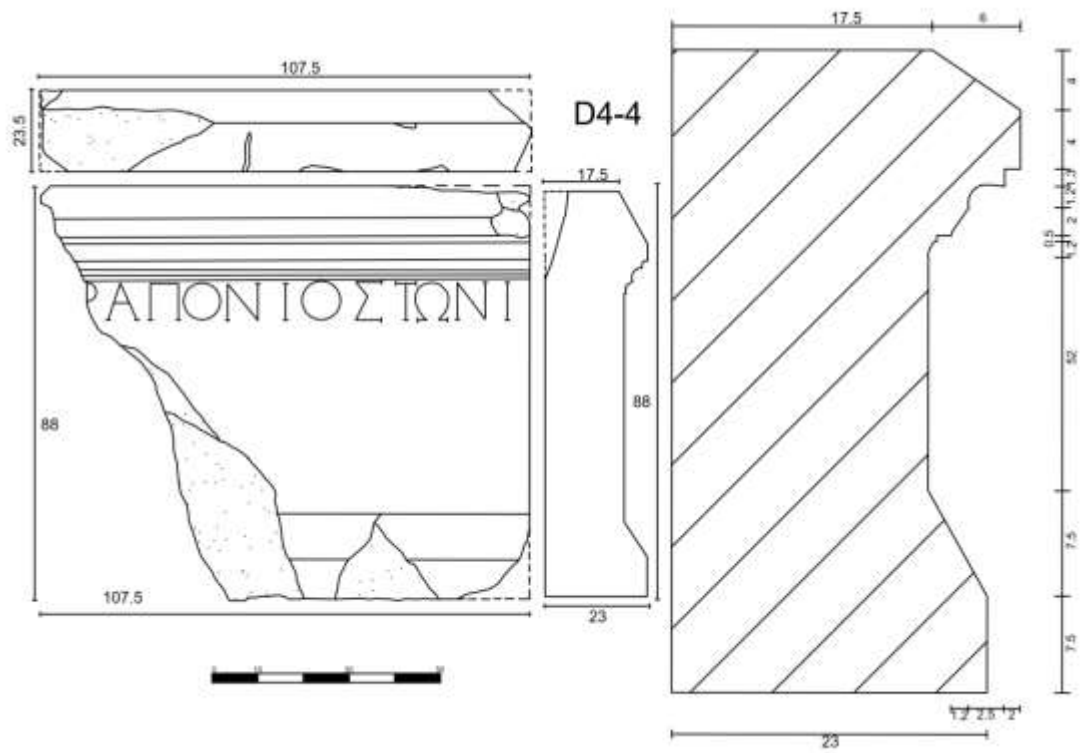
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:88 cm, G:107,5 cm, D:23,5 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden kırılmıştır. Üst, alt ve bir yan profili korunan blok üzerinde ön cephede üst ve altta yer alan mimari detaylar izlenebilmektedir. Alttan üste doğru; düz şerit, meyilli/şevli şerit, gövde (yazıtlı alan), düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şeritler, meyilli/şevli şerit detayları görülmektedir. Yapıya yerleştirildiğinde görülebilen ön yüzde blok yüzeyindeki son işlem ince dişli tarakla yapılırken, arka yüzde son işlem kalın dişli tarakla yapılmıştır. Korunan yan cephede Hermenin yerleştirilmesi için yapılmış ve bu heykellerle birebir örtüşen anathyrosis uygulaması izlenebilmektedir. Ön profilde “ΑΠΟΝΙΟΣΤΩΝΙ” yazmaktadır. Blok bir yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 15

Buluntu/Kazı No: D4-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

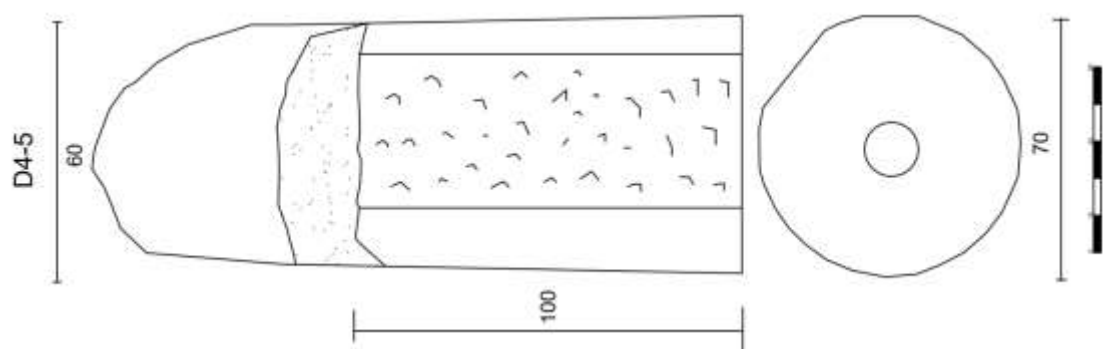
Mevcut Ölçüler: Y:100 cm, Alt G:70 cm, Üst G:60 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst cephesinden ve ortadan kırılan blokta alt cephede herhangi bir kırılma yoktur. Kırılma ile ortadan ikiye ayrılan sütunun arka cephesi bir yapıya ya da bloğa yaslanması için düz bırakılmıştır. Alt cephede zıvana deliği, kurşun akıtma kanalı ve kenet gibi teknik detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: BSG 16

Buluntu/Kazı No: D4-6- D4-6.1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

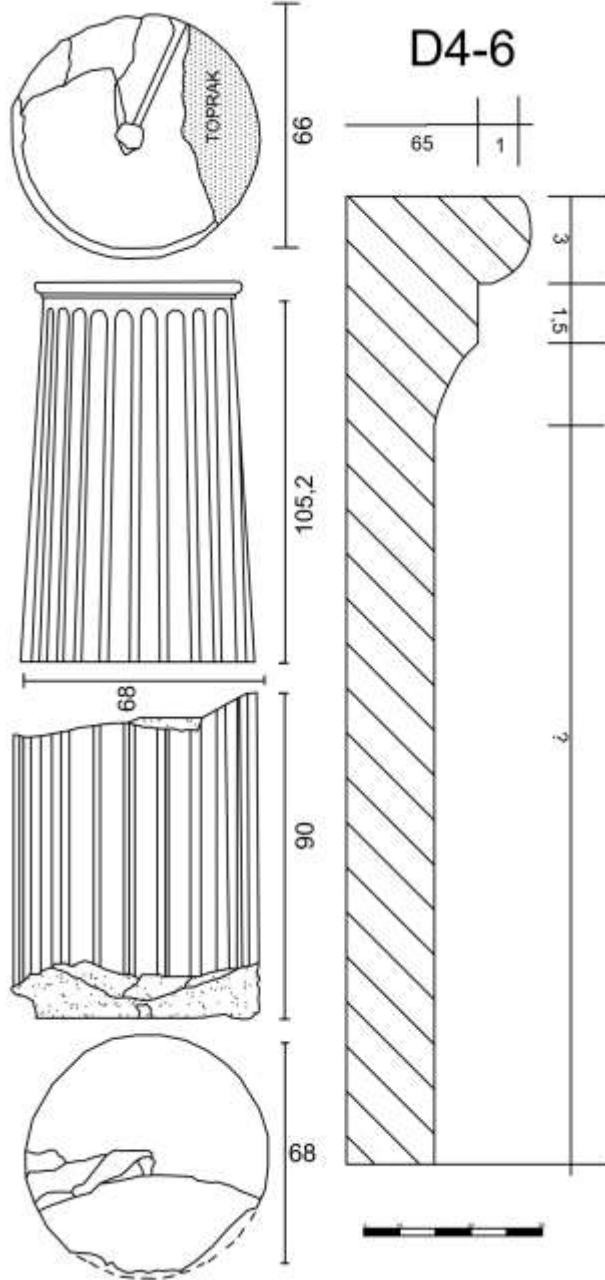
Mevcut Ölçüler: Y:90,105 cm, Üst Kaide G: 66 cm, Alt Gövde G:68 cm.

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Düştüğü yerde kırıldığından dolayı iki parçaya ayrılan sütun parçasının, alt ve üst profil detayları korunan bölümlerde izlenebilmektedir. Başlık ile birleştiği üst profilde, astragal detayı korunmuştur. Dışbükey yivler arasında düz şeritler bulunmaktadır. Üst profilde korunan küçük bölümde teknik detaylar (zıvana deliği) ve anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 17

Buluntu/Kazı No: D4-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

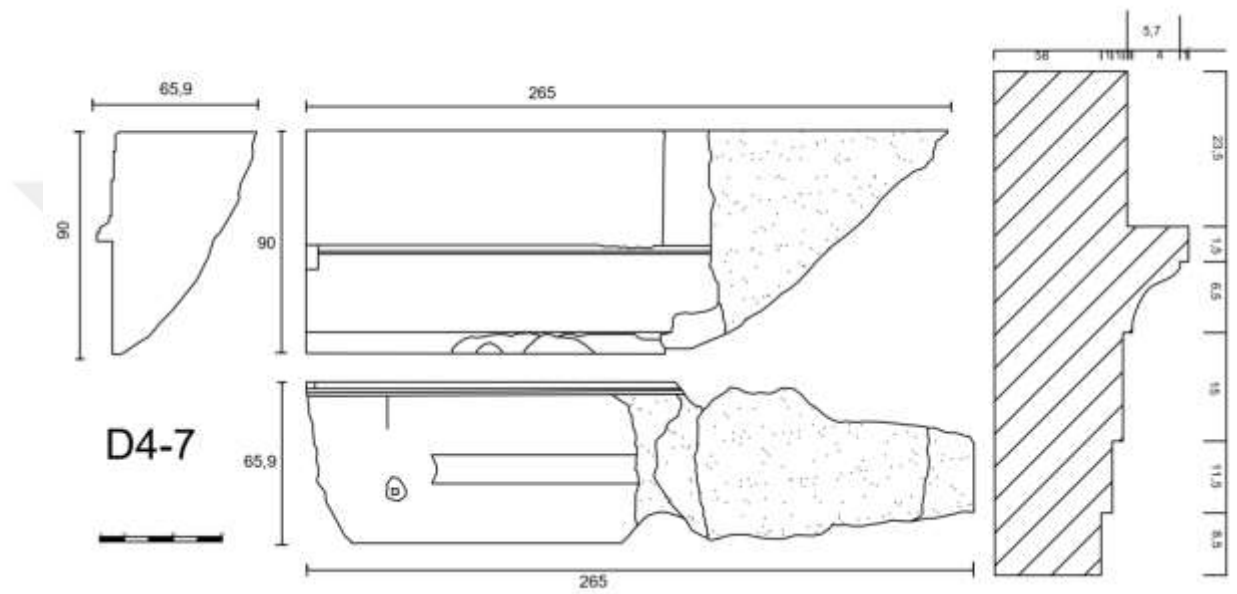
Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:265 cm, D:66 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve bir arka cepheden kırılmıştır. Korunan ön ve arka yüzlerde mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) gibi mimar detayları görülmektedir. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Görünmeyen bölümü işlenmeyen soffit bezemenin olduğu yüzey, ince dişli tarak ile düzeltilirken görünmeyen (yapı ile birleşen) yüzey kalın dişli tarak ile düzeltilmiştir. Kalın dişli tarakla düzeltilen ve yapının diğer elemanları ile birleştiği bu bölümde zıvana deliği gibi teknik detaylar görülmektedir. Murç izlerinin görüldüğü korunan yüzdeki friz bölümünde yüzey düzeltme işleminde yatay murç kullanılmıştır.

Katalog No: BSG 18

Buluntu/Kazı No: D4-10

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:85 cm, Alt-Üst G:68 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt ve üst profillerden kırılan blok sütunun gövde bölümüne aittir. Yan cepheleri korunmuş olan blokta, çap bilgileri elde edilebilmektedir.

Katalog No: BSG 19

Buluntu/Kazı No: D4-12

Mimari Öge Adı/İşlevi: Attik-Ion Kaide

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:30 cm, Plinthos G:67,5 cm, Üst G: 58,5 cm.

Benzer Örnekler: Regina tiyatrosu: Barrera, s. 61, Fig.1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, "La Decorazione, s. 39.2. Taormina tiyatrosu scaena frons: Gabellone ve diğerleri, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig. 9. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaenae frons: Frezouls, Pl. VI.2. Bostra tiyatrosu: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 123, Çiz. No. 161. Parion tiyatrosu proscaena: Ergürer, Parion's Theater, s. 28, Fig. 10, 12; Ergürer, Parion Tiyatro, ss. 41-42, Fig. 10, 12. Nysa tiyatrosu scaena: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 45,83, 84, 85. Tlos tiyatrosu: Akdağ, s. 66, Kat. No.1. Elaiussa Sebaste antik kentinde kullanılan kaideler: Giobbe, AP 38, 252, 254. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat: Quatember, Taf. 20.3. Ephesos Vedium gymnasionu: Steskal ve Torre, Taf. 69.4. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 48, Fig. 7.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Plinthos ve sütunun oturduğu en üst bölümde kırıkların mevcut olduğu parçada korunan bölümünde alttan üste doğru plinthos, torus ve scotia ya da trokhilos gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: BSG 20

Buluntu/Kazı No: D5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

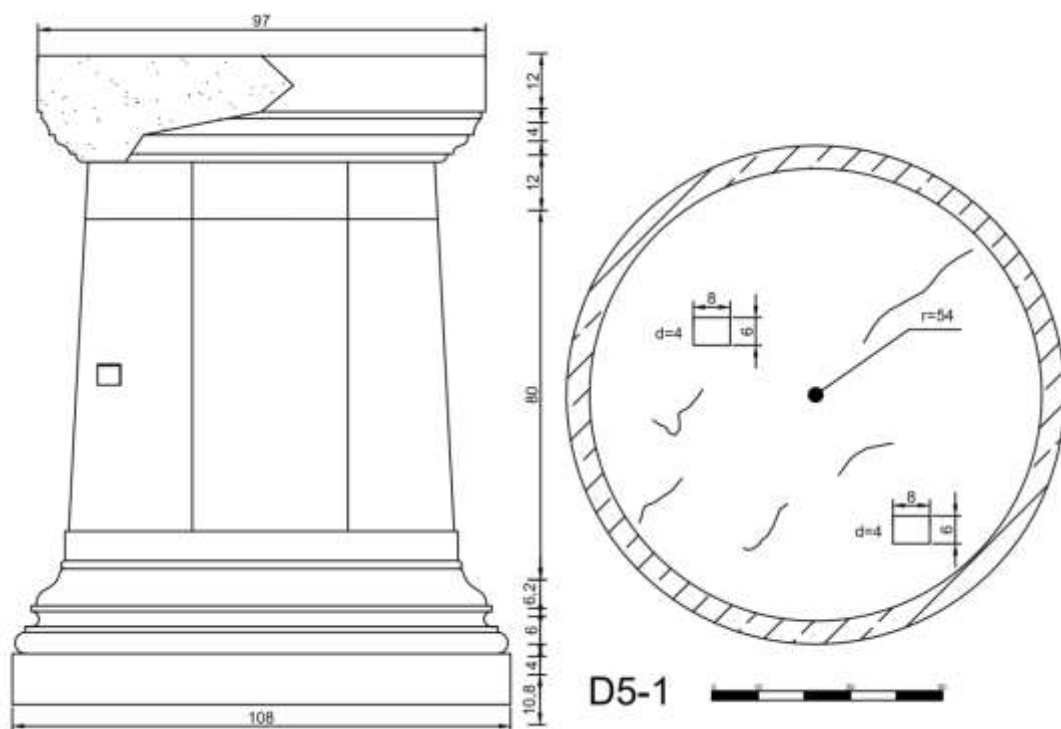
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:136 cm, Alt Kaide G:108 cm, Üst Kaide G:97 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodisias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termesos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İyi korunan bloğun yalnızca üst kaidesinde kırık mevcuttur. Küçük kırıklar dışında sağlam kalan blokta alttan üste doğru sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal, düz şerit, sekizgen gövde, düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Kaide altında, teknik detaylar (zıvana deliği) ve skamillus uygulaması görülmektedir. Gövde bölümü sekizgen olacak şekilde tasarlanmış blokta, bu bölüm küçük çatlaklar dışında iyi korunmuştur. Sekizgen gövdenin bir diliminde 7x8 cm'lik kare bir detay bulunmaktadır. Üst profilde kaideyle buluştuğu bölümde mimari teknik detaylar (kurşun akıtma kanalları ve zıvana deliği) görülmektedir.

Katalog No: BSG 21

Buluntu/Kazı No: D5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

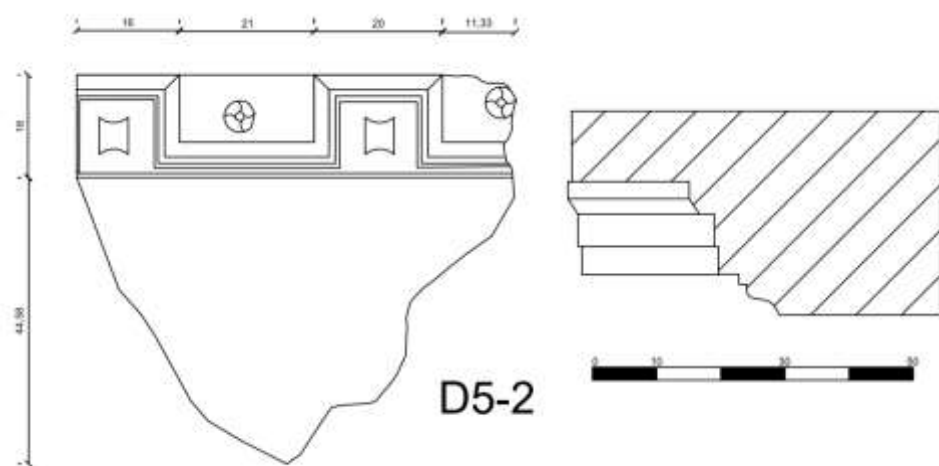
Mevcut Ölçüler: Y:32 cm, G:68,5 cm, D:44,5 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve arka cepheden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Kaset içlerinde çiçekler rozet olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile yapılmıştır. Üst cephede son düzeltme işlemi ise kalın murçla yapılmıştır.

Katalog No: BSG 22

Buluntu/Kazı No: D5-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

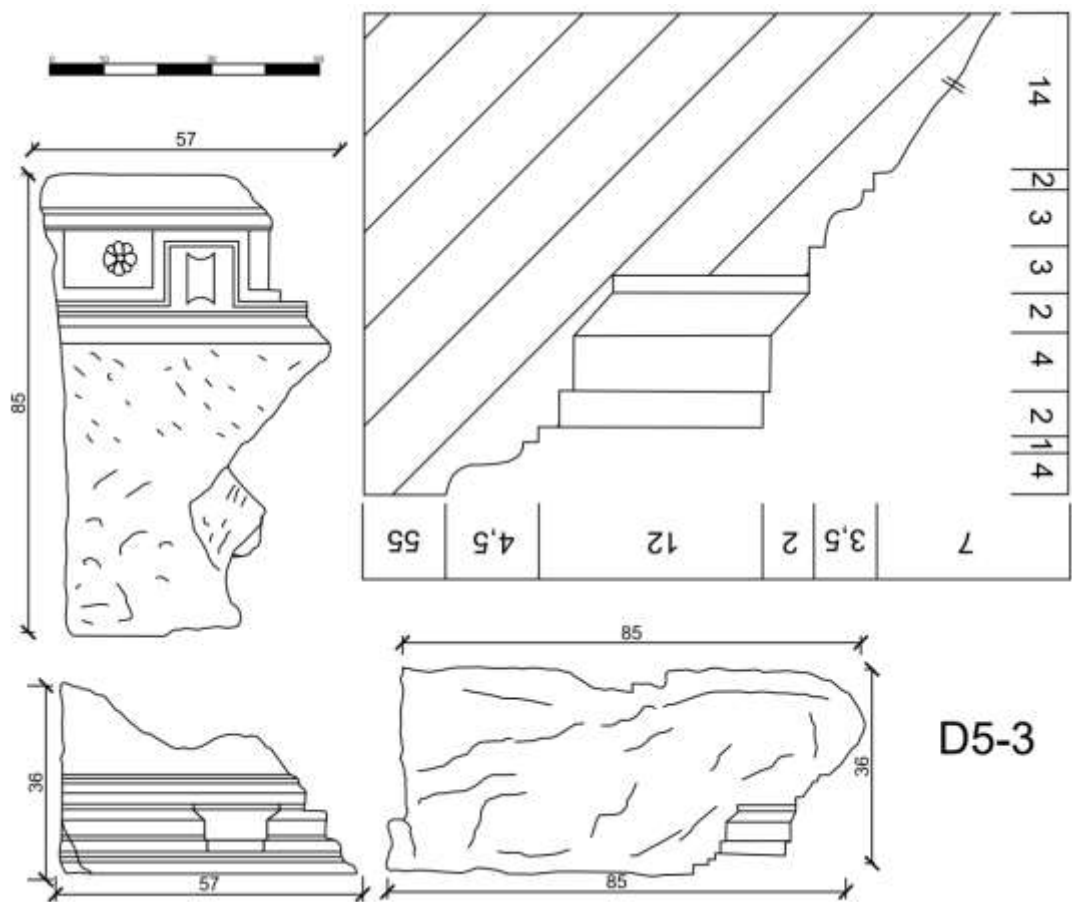
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:36 cm, G:57 cm, D:85 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve arka profilden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada, korunan küçük bölümde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Kaset içlerinde çiçekler rozet olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile düzeltilmiştir. Arka cephede ise son işlem yatay murç ile parça koparma işlemidir.

D5-3

Katalog No: BSG 23

Buluntu/Kazı No: D5-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:69 cm, G:102 cm, D:21 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılan bloğun yalnızca gövde bölümü korunmuştur. Arka ve ön cephelerde ince ve kalın tarak kullanılarak düzeltme işlemi yapılmıştır.

Katalog No: BSG 24

Buluntu/Kazı No: D5-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Profilli Blok

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

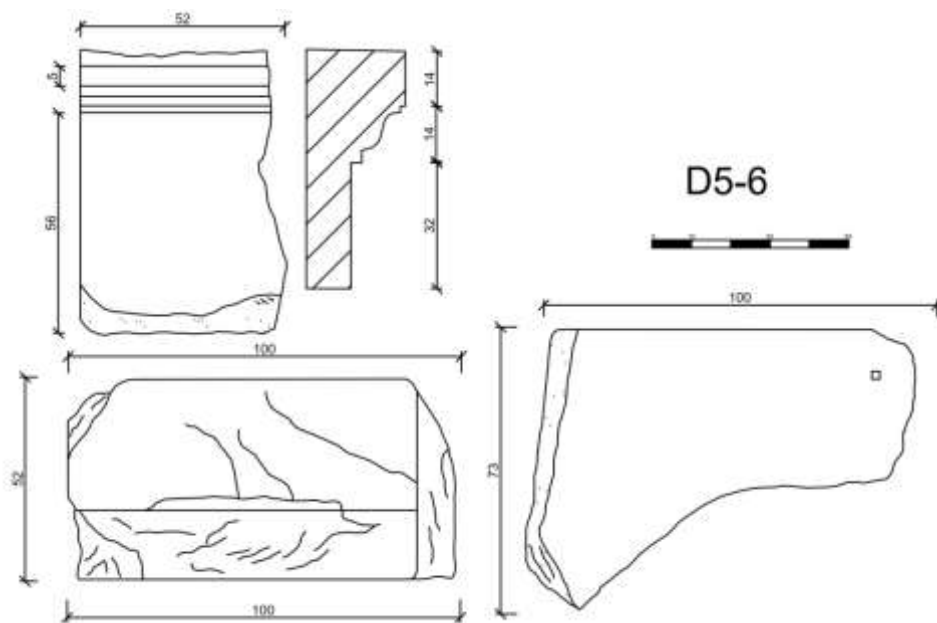
Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, G:100 cm, D:73 cm.

Benzer Örnekler: Carthago Nova tiyatrosu: Asensio ve diğerleri, s. 214, Fig.10. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 38, Res. 58.b. Sardis, Claudia Antonia Sabina Mezarı: Butler, III.190. Sagalassos yukarı agora çeşme: Gates, Fig. 23. Perge çeşme ve agora kuzey salonu: Mansel, Ausgrabungen, Abb. 26,43. Side de bulunan çeşme ve Dionysos tapınağı: Mansel, Side, Res. 132, 158; Erön, Lev. 7.a. Ephesos Traian çeşmesi heykel kaidesi: Quatember, Taf. 105. Ephesos tiyatrosu: Heberdey, s. 41, Fig. 78. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde batı bölümü: Özdibay, Lev. 48, Çiz. 13.

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Yan cephelerinden kırılan blokta, ön ve arka cephelerde de kırılmalar mevcuttur. Korunan küçük bölümde düz şerit, S silme (kyme rekta) ve düz şerit gibi mimari detaylar izlenmektedir. Alt cephede zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalları gibi teknik detaylar görülür. Korunan yüzde mimari detayların bulunduğu bölüm kırıldığından dolayı parçanın işlevi hakkında bilgi elde edilememektedir.

Katalog No: BSG 25

Buluntu/Kazı No: D5-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

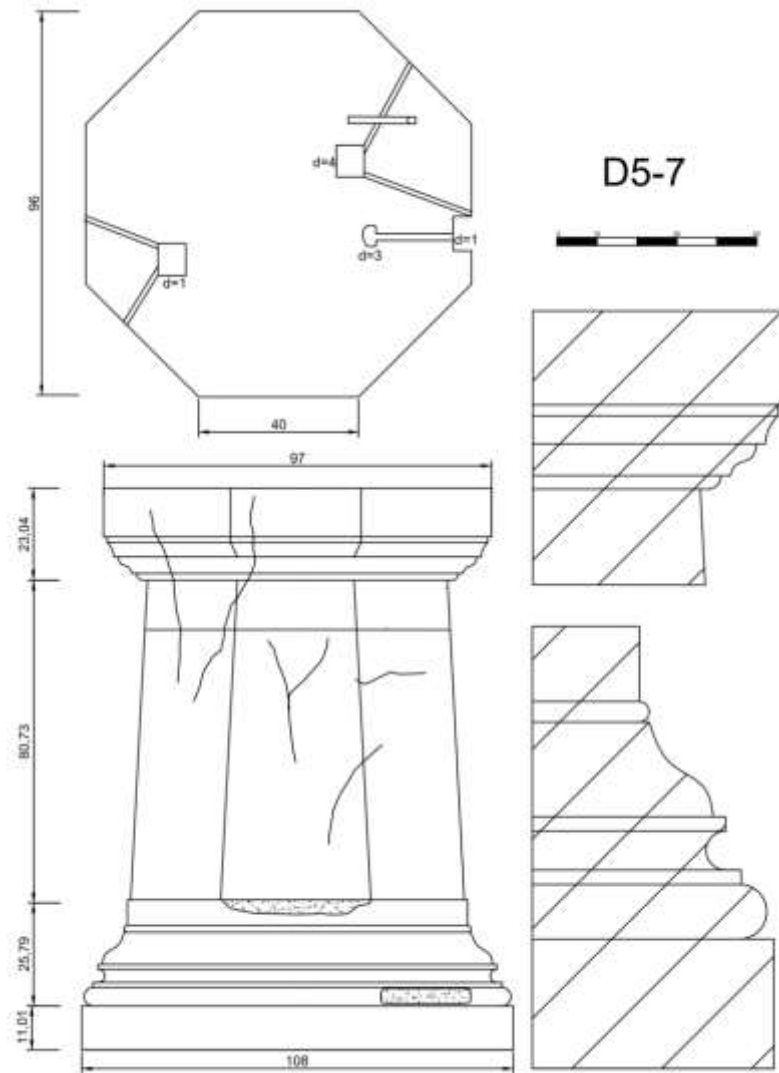
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:139 cm, Alt Kaide G:108 cm, Üst Kaide G:96 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdibay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İyi korunan bloğun yalnızca üst profilinde küçük bir kırık ve yüzeyinde çatlaklar mevcuttur. Büyük çoğunluğu sağlam olan mimari blokta alttan üste doğru sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal, düz şerit, sekizgen gövde, düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Kaide ile buluştuğu üst cephede mimari teknik detaylar (kurşun akıtma kanalları ve zivana deliği) görülmektedir.

Katalog No: BSG 26

Buluntu/Kazı No: D5-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:91 cm, Alt-Üst G:70 cm.

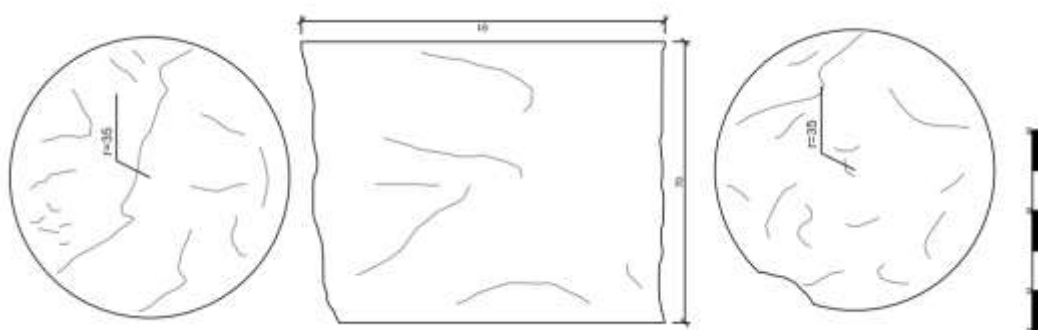
Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst profillerden kırılmıştır ve parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmiştir.

D5-8

Katalog No: BSG 27

Buluntu/Kazı No: D5-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:48 cm, Alt-Üst G:69 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır ve parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cepheden kırıldığından dolayı genişliği ya da çapı hakkında bilgi edinilemez.

Katalog No: BSG 28

Buluntu/Kazı No: D5-11

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

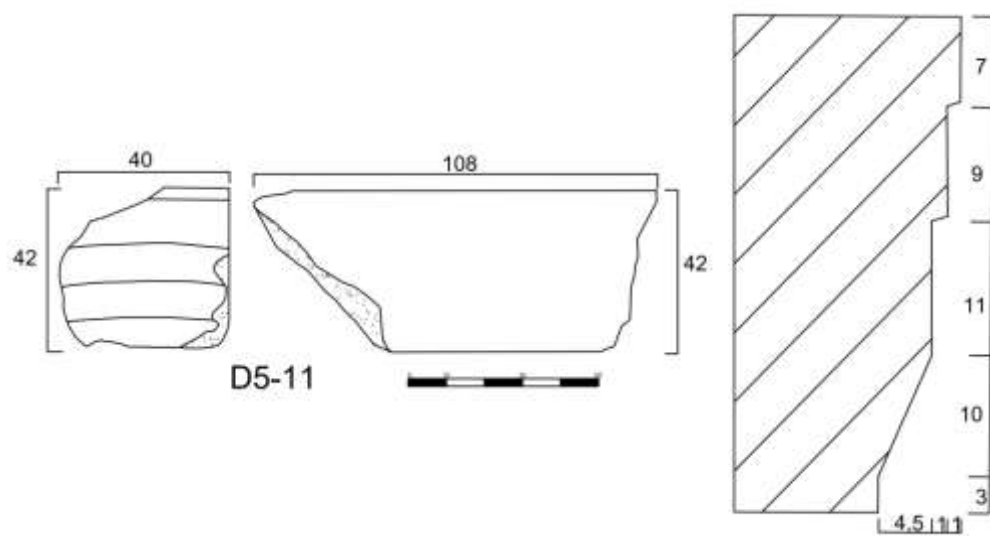
Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:40 cm, D:108 cm.

Benzer Örnekler: Birketein Gerasa tiyatrosu paradosu: Frezouls, Pl. VIII.6. Gerasa kuzey tiyatro aditus ve versurae: Agusta, s. 482, Fig.1. Aphrodisias stadionu kemerli giriş: Welch, s. 552, Fig. 6. Nysa tiyatrosu analemma üzeri cavea çıkışı: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36. Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarı: Özdilek, Lycian Theaters, p.169, Fig. 44. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 65, Res. 151. Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlar, Letoon tiyatrosu giriş çıkış, Miletos tiyatrosu giriş çıkış, Sagalassos tiyatrosu giriş çıkış: Sağnak, Lev. 24.2, 33.6, 37.3, 57.1. Ephesos tiyatrosu batı kemerli giriş: Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187, Abb. 294, 384. Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Yalnızca arka ve ön cephesinde kırıklar olan blok üzerindeki mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede yukarıya doğru genişleyen bantlar, en üst profilde dışa doğru eğimli yapılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Anathyrosis uygulamasının yapıldığı yerlerde yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılmış, diğer bölümlerde ise kalın tarak kullanılmıştır.

Katalog No: BSG 29

Buluntu/Kazı No: D5-12

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galerî Çevresi

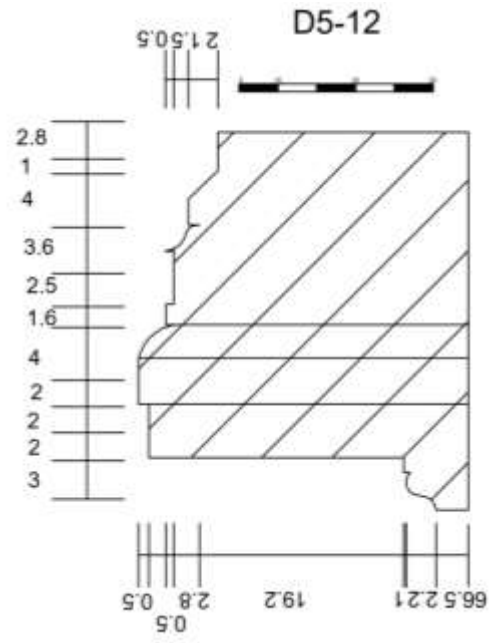
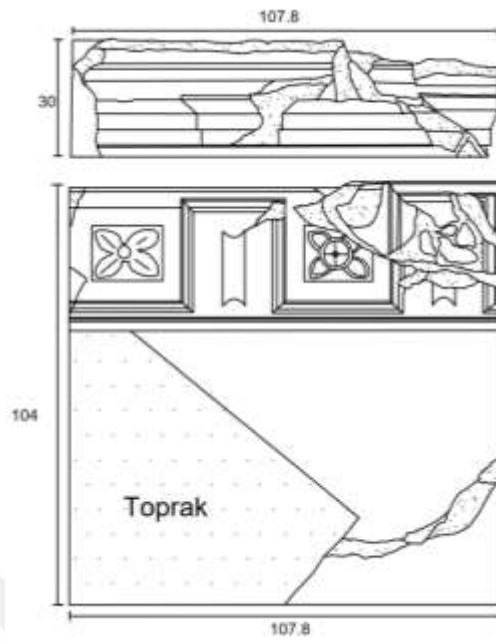
Mevcut Ölçüler: Y:30 cm, G:108 cm, D:104 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Ön ve arka cephede kırıkları olan blokta korunan bölgelerde mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan ön yüzde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit mimari detayları kullanılmıştır. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Konsollar arasında kare kaset içerisinde bitkisel içerikli motifler kullanılmıştır.

Katalog No: BSG 30

Buluntu/Kazı No: D5-13

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

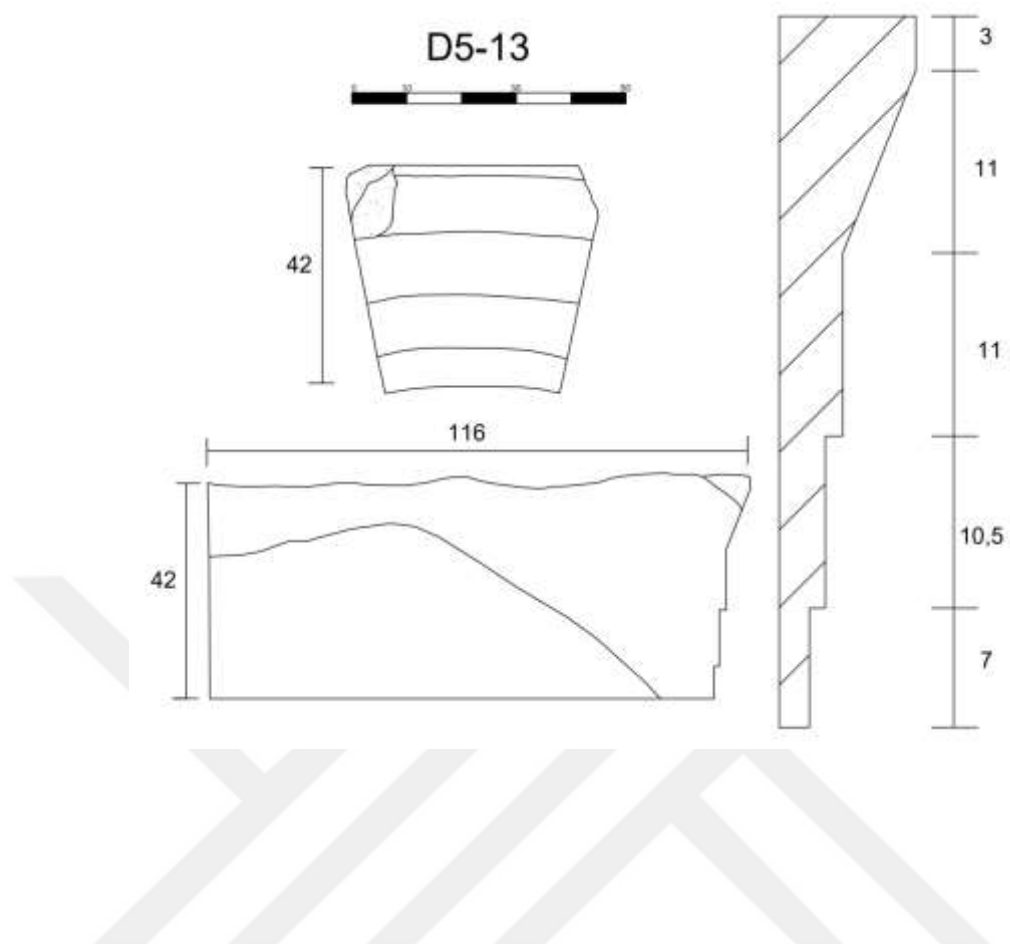
Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:40 cm, D:116 cm.

Benzer Örnekler: Birketein Gerasa tiyatrosu paradosu: Frezouls, Pl. VIII.6. Gerasa kuzey tiyatro aditus ve versurae: Agusta, s. 482, Fig.1. Aphrodisias stadionu kemerli giriş: Welch, s. 552, Fig. 6. Nysa tiyatrosu analemma üzeri cavea çıkışı: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36. Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarı: Özdilek, Lycian Theaters, p.169, Fig. 44. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 65, Res. 151. Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlar, Letoon tiyatrosu giriş çıkış, Miletos tiyatrosu giriş çıkış, Sagalassos tiyatrosu giriş çıkış: Sağnak, Lev. 24.2, 33.6, 37.3, 57.1. Ephesos tiyatrosu batı kemerli giriş: Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187, Abb. 294, 384. Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden korunan blok üzerindeki mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede yukarıya doğru genişleyen bantlar, en üst profilde dışa doğru eğimli yapılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Anathyrosis uygulamasının yapıldığı yerlerde düzeltme işlemi ince tarak ile yapılmış diğer bölümlerde ise kalın tarak kullanılmıştır. Üst cephede taş yüzeyi yatay murç ile düzeltilerek kaba şekilde bırakılmıştır.

Katalog No: BSG 31

Buluntu/Kazı No: D5-14

Mimari Öge Adı/İşlevi: Profilli Blok

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:53 cm, G:52 cm, D:43 cm.

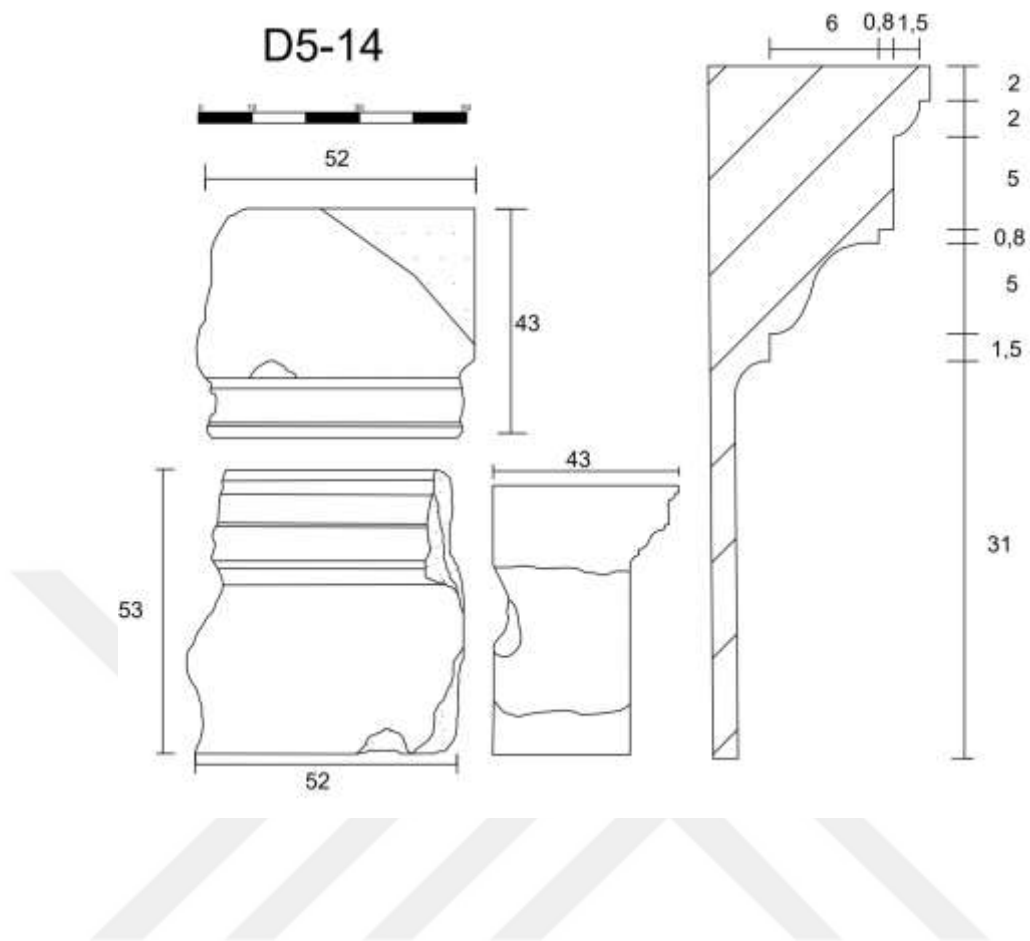
Benzer Örnekler: Carthago Nova tiyatrosu: Asensio ve diğerleri, s. 214, Fig.10. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 38, Res. 58.b. Sardis, Claudia Antonia Sabina Mezarı: Butler, III.190. Sagalassos yukarı agora çeşme: Gates, Fig. 23. Perge çeşme ve agora kuzey salonu: Mansel, Ausgrabungen, Abb. 26,43. Side de bulunan çeşme ve Dionysos tapınağı: Mansel, Side, Res. 132, 158; Erön, Lev. 7.a. Ephesos Traian çeşmesi heykel kaidesi: Quatember, Taf. 105. Ephesos tiyatrosu: Heberdey, s. 41, Fig. 78. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde batı bölümü: Özdibay, Lev. 48, Çiz. 13.

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Birçok cephesinden kırılan blokta korunan küçük bir bölümde kavetto, düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şeritler, ovolo, düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

D5-14

Katalog No: BSG 32

Buluntu/Kazı No: D5-15

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:44cm, D:44 cm.

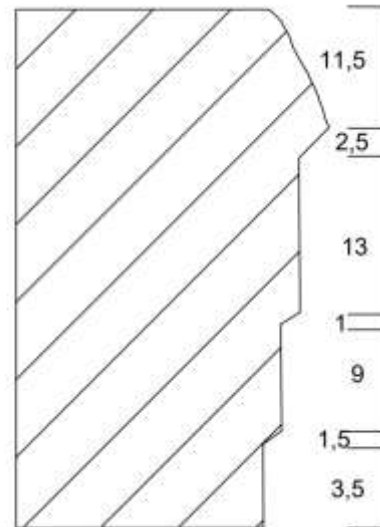
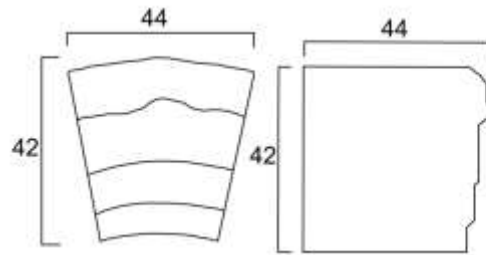
Benzer Örnekler: Birketein Gerasa tiyatrosu paradosu: Frezouls, Pl. VIII.6. Gerasa kuzey tiyatro aditus ve versurae: Agusta, s. 482, Fig.1. Aphrodisias stadionu kemerli giriş: Welch, s. 552, Fig. 6. Nysa tiyatrosu analemma üzeri cavea çıkışı: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36. Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarı: Özdilek, Lycian Theaters, p.169, Fig. 44. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 65, Res. 151. Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlar, Letoon tiyatrosu giriş çıkış, Miletos tiyatrosu giriş çıkış, Sagalassos tiyatrosu giriş çıkış: Sağnak, Lev. 24.2, 33.6, 37.3, 57.1. Ephesos tiyatrosu batı kemerli giriş: Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187, Abb. 294, 384. Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun bazı cephelerinde kırıklar olmasına rağmen mimari detaylar hakkında bilgi alınabilmektedir. Ön cephede yukarıya doğru genişleyen bantlar, en üst profilde dışa doğru eğimli yapılmıştır. Üst cephesi hariç bütün cephelerde yüzey düzeltme işlemi kalın tarak ile yapılmıştır.

D5-15

Katalog No: BSG 33

Buluntu/Kazı No: D5-16

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

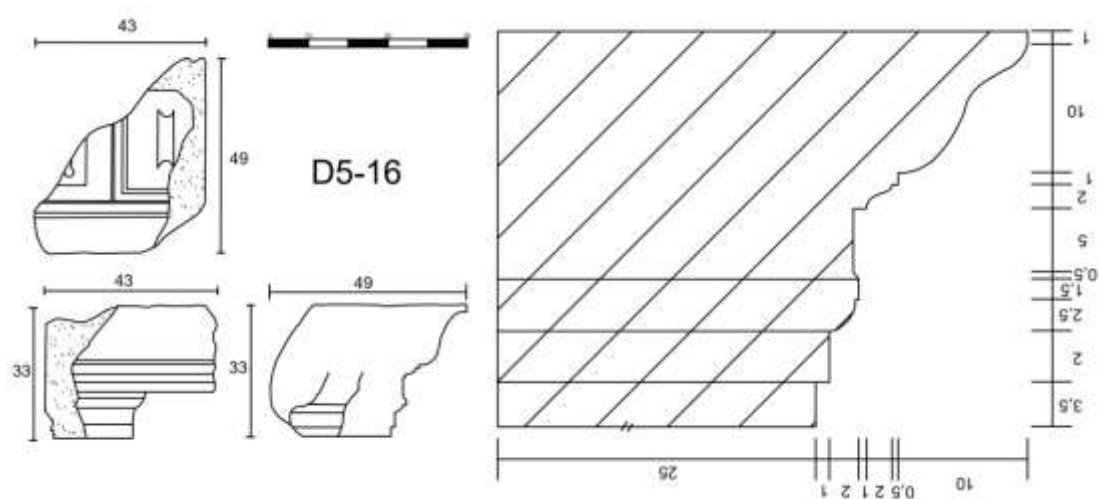
Mevcut Ölçüler: Y:33 cm, G:43 cm, D:49 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan, ön ve arka cephelerden kırılmıştır. Ön cephede korunan küçük bölümde alttan üste doğru sırasıyla; kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol arasında yer alan kasetlerde çiçek motifinin kullanıldığı korunan tek yaprak detayından anlaşılmaktadır.

Katalog No: BSG 34

Buluntu/Kazı No: D5-17

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:65 cm, G:51 cm, D:41 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Küçük bir bölümü korunan ön ya da arka yüzde alttan üste doğru, 2 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Murç izlerinin görüldüğü korunan friz bölümü işlenmemiştir. Bu bölümde düzeltme işlemindeki son aşama yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur.

Katalog No: BSG 35

Buluntu/Kazı No: D5-20 – D5-20.1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Alınlık

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

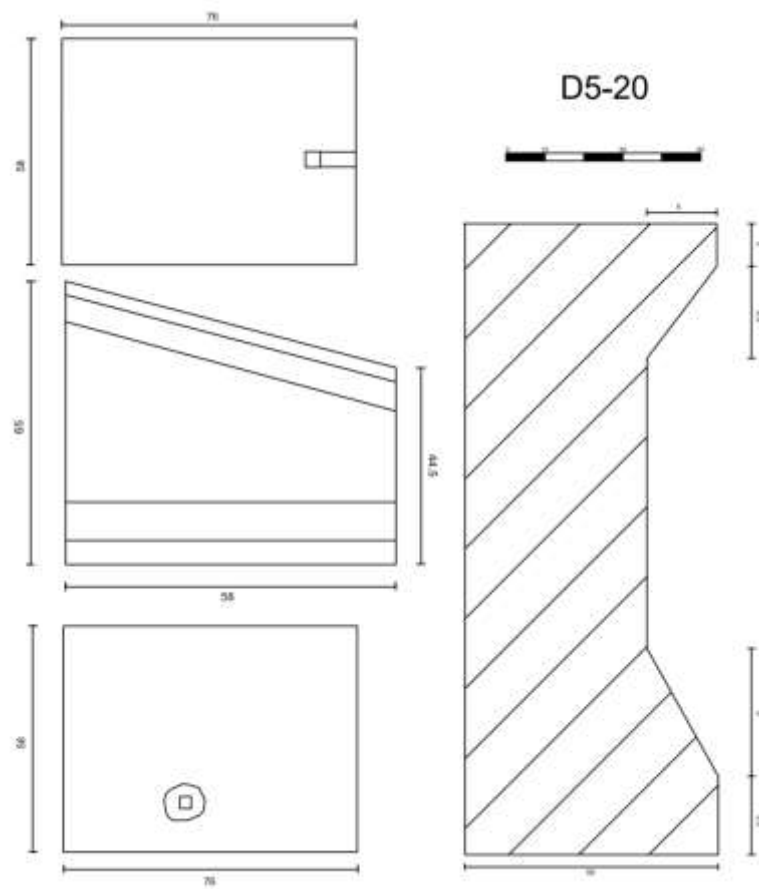
Yapıdaki Yeri/Konumu: Çatı

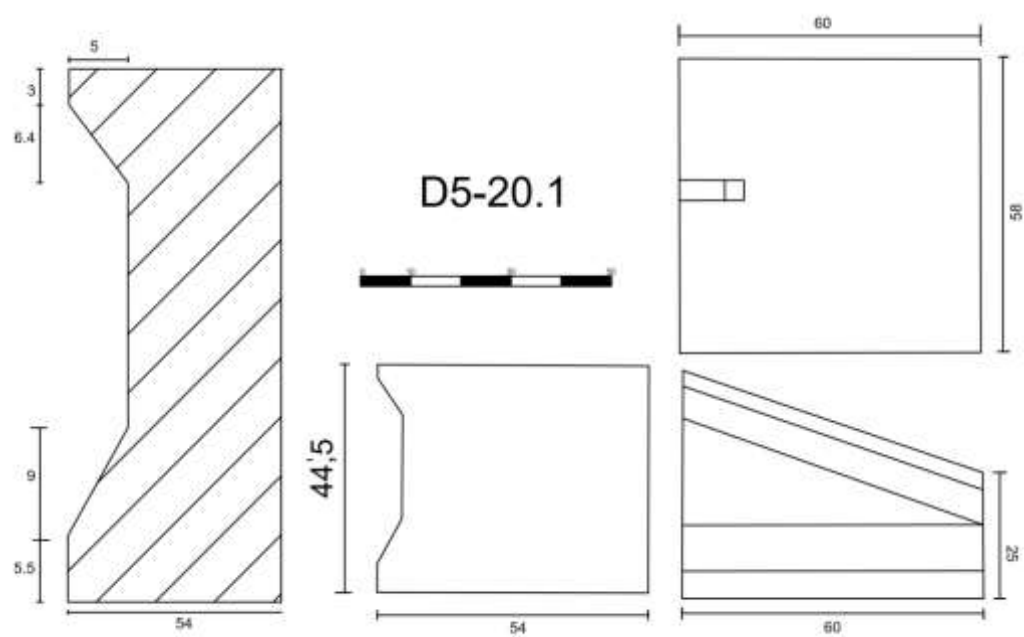
Mevcut Ölçüler: Y:65 cm, G:58 cm, D:76 cm /Y:45-25, G:60, D:54

Benzer Örnekler: Miletos market girişi, Serapeion: Köster, Taf. 93.2, 125.6. Pergamon Asklepeion: Ziegenaus, Taf. 7.c, 72; Pergamon Traianus tapınağı: Erön, Lev. 12.b. Patara anıt mezar, Arykanda 2 nolu tapınak mezar, Myra tapınak mezarı, Rhodiopolis tapınak mezarı: Gülşen, Kat. No. 85-86; Lev. 53.a, 54.b, 55.c. Termessos N2 tapınağı: Aslan, s. 112, Lev. XIX.b. Menderes Magnesiası propylonu: Gökdemir, s.133, Kat. No. 6. Perge Severuslar Takı doğu köşesi: Türkmen, Lev. 12.1. Miletos güney market: Knackfuss, Abb. 214, 215. Assos Athena tapınağı, Pergamon Hera tapınağı, Balbauro agora cephe, Sagalassos Dor tapınağı: Akkurnaz, Lev. 7.E, 10.C, 11.A, 35, 38.A. Imbriogon Kome. Demircili III nolu tapınak mezar, Kanytella T6 Tapınak Mezarı, Elaiussa Sebaste T7 tapınak mezarı, Cambazlı II Nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 48.a, 51, 29.a, b, 5.a. Lagina Hekate tapınağı: Ceylan, s. 134, Res. 30.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cepheleri korunan blok üzerinde mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede alt ve üst konturlarda düz şerit ve meyilli/şevli şerit mimari detay olarak kullanılmıştır. Ön cephede üst şeritlerde ince dişli tarak ile yüzey düzeltilirken, alt şeritler görünmediği için düzeltme işlemi dikey murç ile yapılmıştır. Korunan yan cephede görülen anathyrosis uygulamasındaki alanlarda ince tarak ile düzeltme işlemi yapılmıştır.

Katalog No: BSG 36

Buluntu/Kazı No: D5-23 – D5-23 .1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

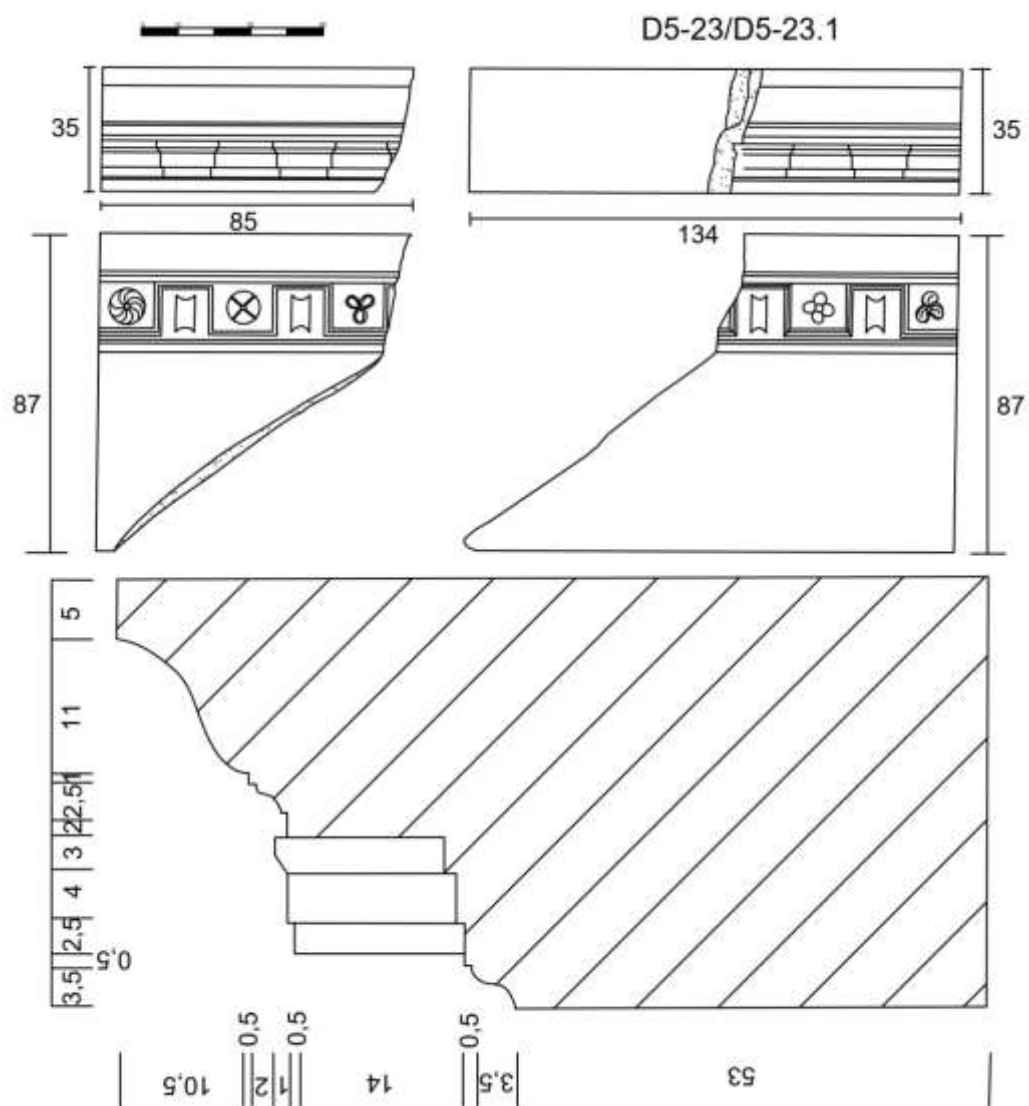
Mevcut Ölçüler: Y:35 cm, G:85/134 cm, D:87 cm

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok ortadan ikiye ayrılmıştır. İyi korunan ön yüzde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Konsollar arasında bitkisel ve geometrik motifler kullanılmıştır. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Yapıya yerleştiği alt cephede düzeltme işlemi kalın tarakla yapılırken, görünmeyen yüzlerde kalın murçla parça kopartma işlemi yapılmıştır.

Katalog No: BSG 37

Buluntu/Kazı No: D5-24

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:29 cm, G:64 cm, D:21 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün profillerden kırık olan parçanın en üstte yer alan S silme bölümü dışında mimari detaylar hakkında bilgi elde edilemez. Yan yüzde anathyrosis uygulaması ve bu uygulamada kullanılan ince uçlu tarakla yapılan düzeltme işlemi izlenebilmektedir. Kenar konturları dışında kalan alanlarda son düzeltme işlemi kalın murç ile yapılmıştır.

Katalog No: BSG 38

Buluntu/Kazı No: D5-25 – D5-25.1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:30 cm, G:62 cm, D:86 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

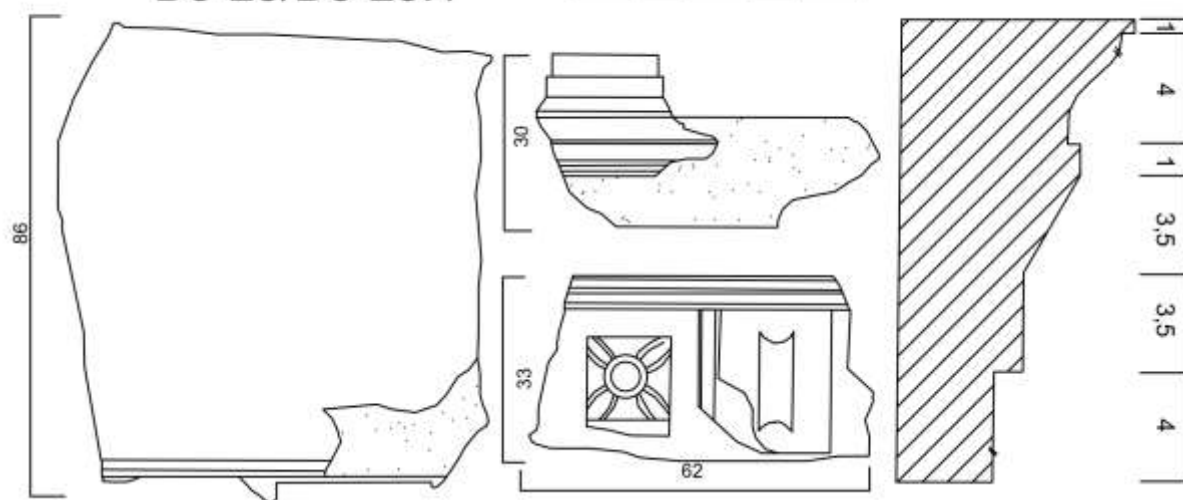
Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Korunan küçük bölümde en alta kavetto ve konsol-kaset aralarında devam eden düz şerit detayları izlenmektedir. Kaset içerisinde doldurma motifi olarak kullanılmış çiçek rozetinin bir kısmı görülmektedir.

D5-25/D5-25.1

Katalog No: BSG 39

Buluntu/Kazı No: D5-27

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri ve Çevresi

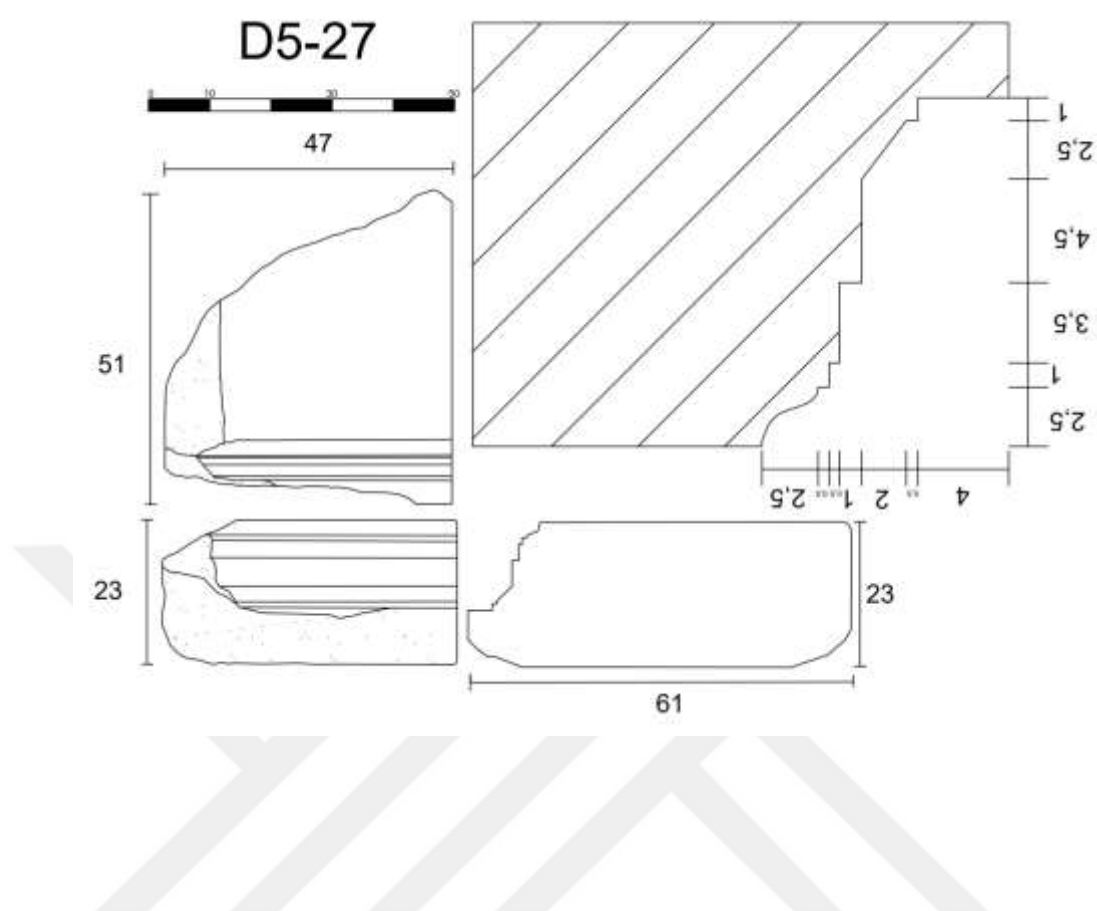
Mevcut Ölçüler: Y:23 cm, G:47 cm, D:51 cm.

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerini kaybeden blokta yalnızca ön yüzde konsol üzerindeki düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Bunun dışında hiçbir mimari detay hakkında bilgi edinilemez.

Katalog No: BSG 40

Buluntu/Kazı No: D5-28

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:40 cm, Alt-Üst G:66 cm.

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. İki bölümden oluşan birinci kat sütunlarında postamentle buluşan ilk bölümde yer almaktadır.

Katalog No: BSG 41

Buluntu/Kazı No: D5-29

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: D5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Batısı)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:114 cm, Alt Gövde G:66 cm, Üst Kaide G:64 cm.

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

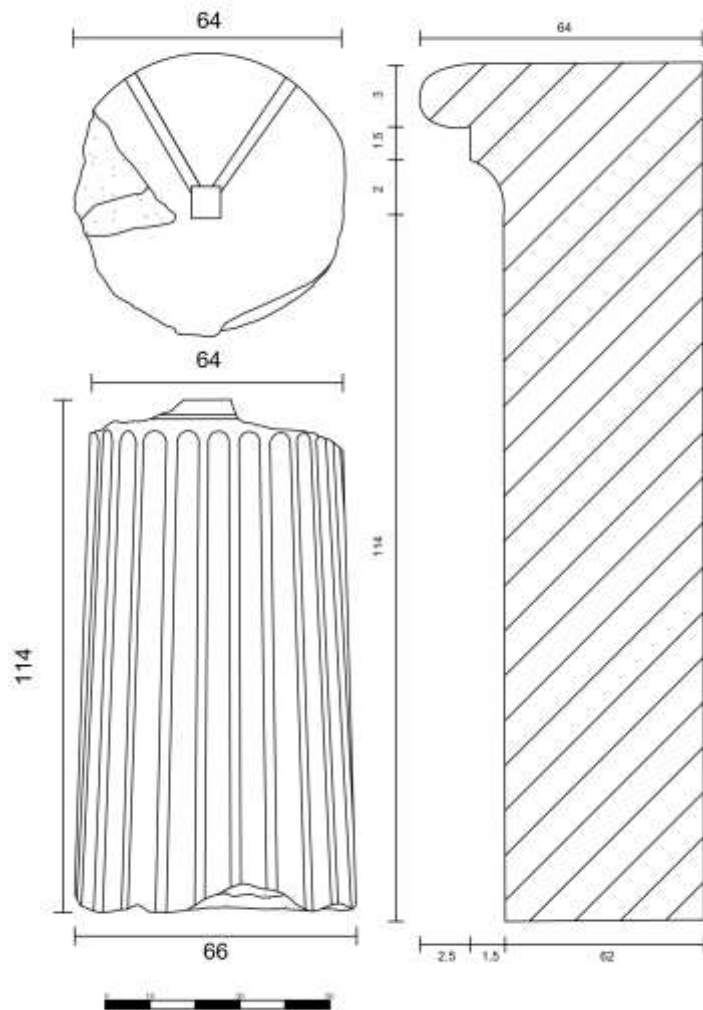
Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt cepheden tamamen kırılan blok üst cephesinde korunmuştur. Üst cephede yan profilden korunan küçük bölümde astragal detayı izlenebilmektedir. Sütun başlığının yerleşmesi için kullanılmış teknik detaylar (zıvana deliği, kurşun akıtma kanalı) ve anathyrosis uygulaması görülmektedir. Dış bükey yivler arasında ince şeritler bulunmaktadır.

D5-29

Katalog No: BSG 42

Buluntu/Kazı No: D6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: D6 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneybatı Köşesi)

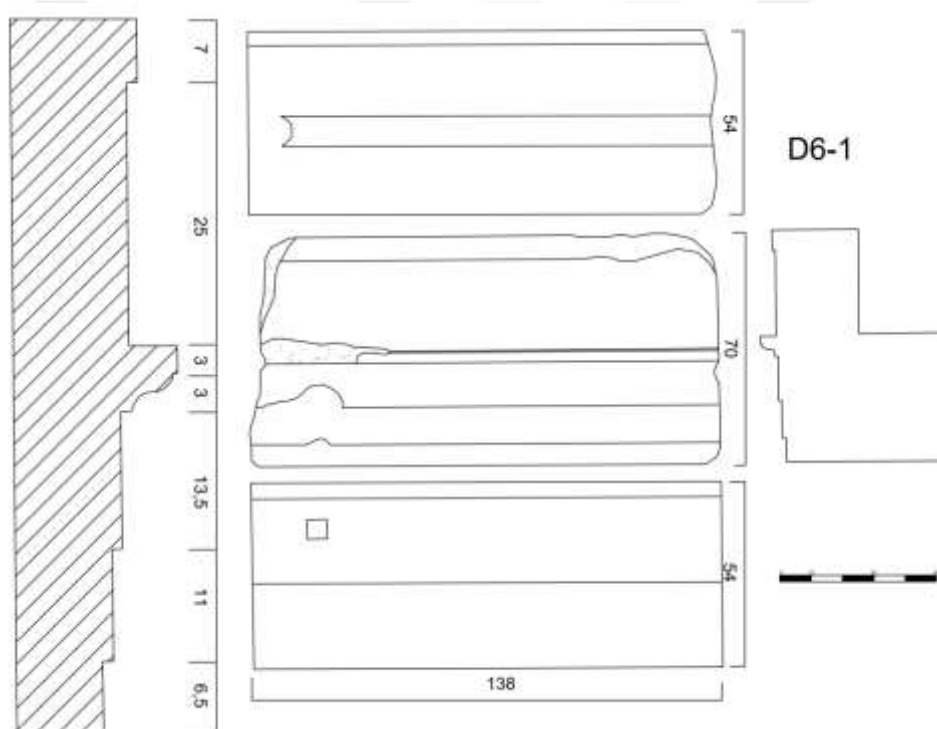
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:70 cm, G:138 cm, D:54 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Korunan ve görülebilen ön yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmiş) mimari detayları görülmektedir. En üstte friz tacı olarak isimlendirilen bölümde mimari detayların tamamı kırılmıştır. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz yapılarak, herhangi bir bezeme yapılmamıştır.

Katalog No: BSG 43

Buluntu/Kazı No: E3-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:40 cm, G:56 cm, D:24 cm.

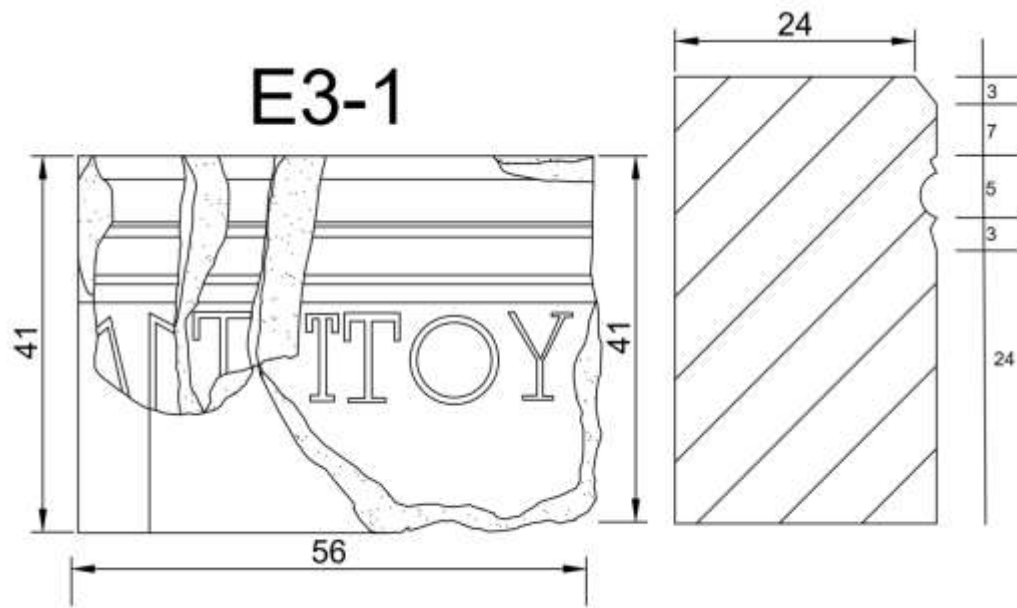
Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan ve alt cepheden tamamen kırılan blok parçalara ayrılmıştır. Korunan ön cephede üst bölümde alttan üste doğru; düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şerit, meyilli/şevli şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Yan cephelerde ve alt cephedeki mimari detaylar hakkında bilgi edinilemez. Ön ve arka cephelerde yüzey düzeltme işlemi, kalın ve ince dişli tarak kullanılarak yapılmıştır. Yan yüzeylerde ise yatay murçla parça koparma işlemi yapılarak bu şekilde bırakılmıştır. Ön profilde "TITOY" yazmaktadır. Blok yan cephelerden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

E3-1

Katalog No: BSG 44

Buluntu/Kazı No: E3-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:48 cm, G:36 cm, D:42 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerinden de kırılan parçada çap bilgisi edinilemez.

Katalog No: BSG 45

Buluntu/Kazı No: E3-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

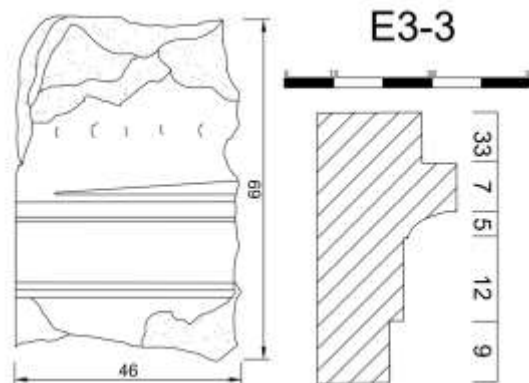
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:69 cm, G:46 cm, D:21 cm.

Benzer Örnekler: Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 115, Çiz. No. 94. Nimes, Arles, Campano Capua amfitiyatroları dış yüz kemer üstü: Bomgardner, The Story, s. 93, Pl. 3.14 (Campano Capua Amfitiyatro), s. 108, Pl. 3.21 (Nimes Amfitiyatro), s. 109, Pl. 3.22 (Arles Amfitiyatro). Troia C tiyatrosu: Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 163, 490. Ankyra sütunlu cadde üst yapısı: Kadioğlu ve Gökay, ss.136, 137, Res. 42, 44; Kadioğlu ve diğerleri, ss. 168, 172, Fig. 101,105. Ephesos Traian çeşmesi yazıtlı arşitrav birinci kat, yazıtsız arşitrav ikinci kat: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 42.1,2, 45. Ephesos Vedium gymnasium palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Miletos hamam yapısı: Gerkan ve diğerleri, s. 27, Abb. 32. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Pergamon Asklepeion kuzey galeri ve tiyatro: Hoffmann, Abb. 18, 20, 21, 104, 133, 144, Taf. 6.6, 8.1,2, 22.10. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü: Anderson, s. 174.110. Korinth Apollon Peribolos galerisi: Stillwell ve Askew, ss. 45-46, 48, Fig. 29, 31,33. Dmeir Tapınağı ön yüz: Brümmer, Taf. 25.b. Korinth odeum geç dönem scaena frons: Broneer, s. 88, Fig. 63, 64. Korinth Hermes ve Herakles tapınağı: Scranton, Pl.7.2 (Hermes Tapınağı), 18.2 (Herakles Tapınağı). Imbriogon Kome, Demircili IV nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 49.c. Bodrum tapınak mezar: Gülşen, Lev. 47.c. Ephesos Hellenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Korunan tek cephede fascialardan biri, işlenmemiş friz ve arşitrav tacındaki düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Friz bölümünde son işlem kalın murçla yapılmış parça kopartma işlemi olan parçada yan yüzde korunan küçük bölümde anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 46

Buluntu/Kazı No: E3-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:39 cm, D:14 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir.

Katalog No: BSG 47

Buluntu/Kazı No: E3-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

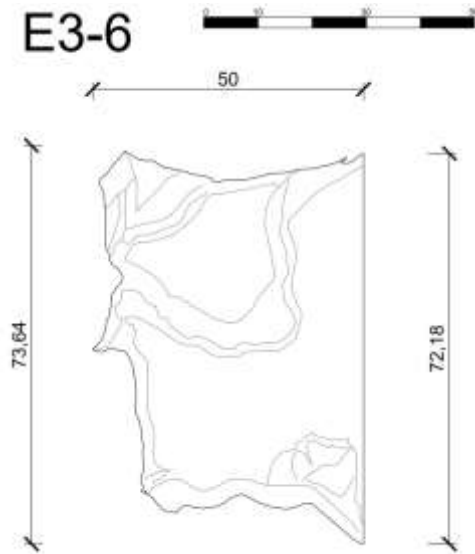
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:73 cm, G:50 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt, üst cephelerden ve ortadan kırılmıştır. Bloğun gövde bölümüne ait olan parçada, çap bilgileri elde edilememiştir.

Katalog No: BSG 48

Buluntu/Kazı No: E3-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

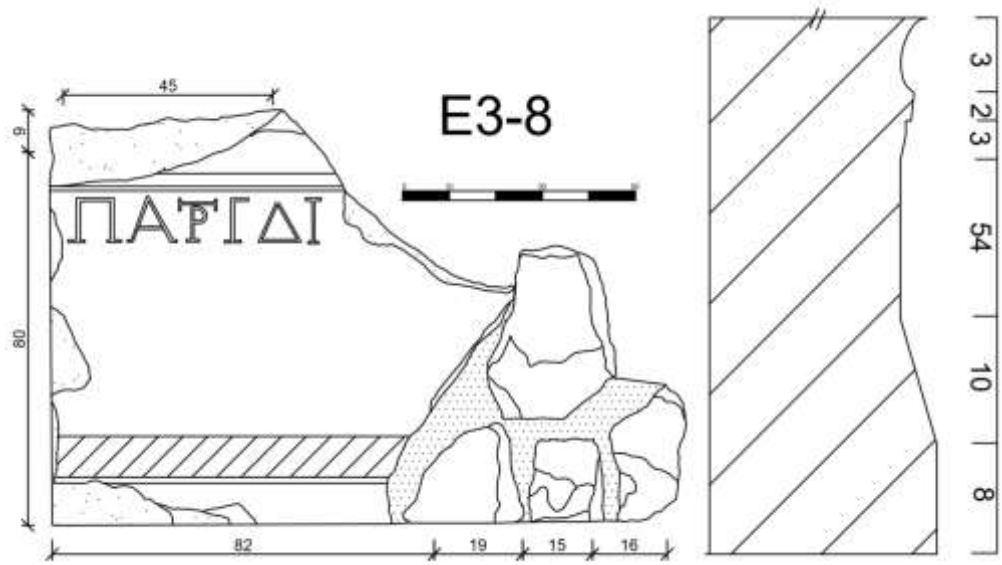
Mevcut Ölçüler: Y:89 cm, G:132 cm, D:22 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan ve üst cepheden kırılmış ve birçok parçaya ayrılmıştır. Üst profilde ön cephede korunan küçük bölümde meyilli/şevli şerit ve kavetto detayının yarısı izlenebilmektedir. Yapıya yerleştiği alt bölümde ön cephede yer alan mimari detaylarda kırık ve çatlaklar mevcuttur ancak, düz şerit ve meyilli/şevli şerit detayları görülmektedir. Ön cephede düzeltme işlemi ince dişli tarak, arka cephede ise kalın dişli tarak ile yapılmıştır. Ön profilde “ΠΑΡΓΑΙ” yazmaktadır. Blok bir yan cephelerden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 49

Buluntu/Kazı No: E3-11

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:61 cm, G:62 cm.

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst profillerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmiştir.

Katalog No: BSG 50

Buluntu/Kazı No: E3-12

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:28 cm, G:24 cm, D:19 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Yapıya oturduğu alt kısımda korunabilen bölümde meyilli şevli şerit ve düz şerit gibi mimari detayları izlenebilmektedir. Küçük bir bölümü korunan yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 51

Buluntu/Kazı No: E4-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

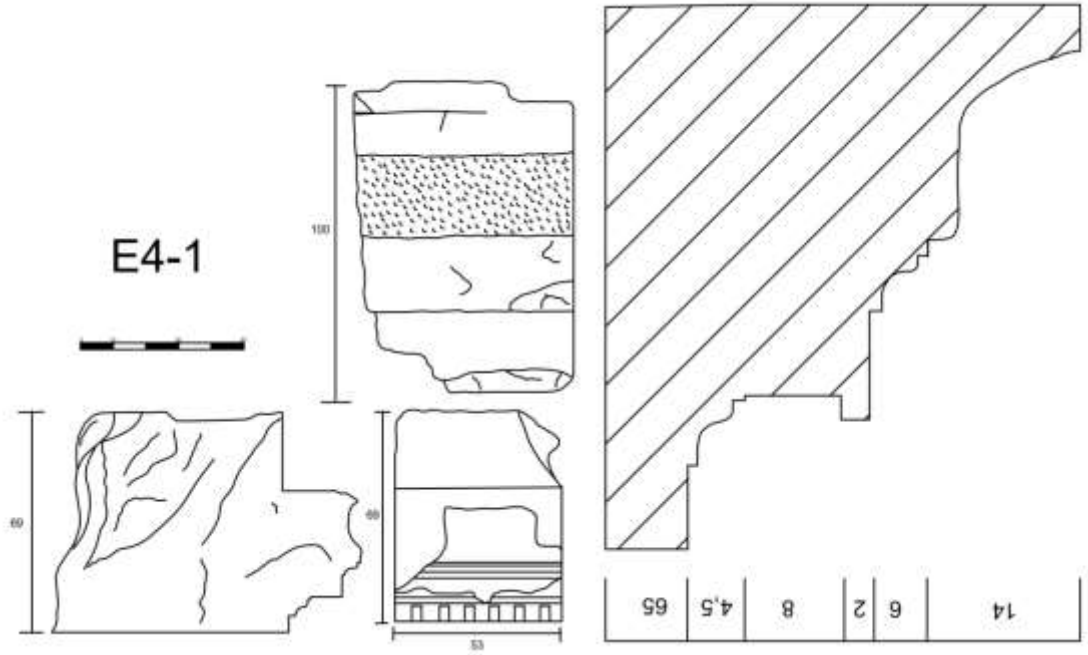
Mevcut Ölçüler: Y:69 cm, G:53 cm, D:100 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden korunmuştur yalnızca yüzeylerde bazı kırıklar ve çatlarlar mevcuttur. Ön profilde alttan üste doğru; dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zıvana delikleri) görülmektedir. Yapıya yerleştirildiğinde görülmeyen yerlerde yüzey düzeltme işlemi ayrıntılı yapılmamış ve yatay murç yardımı ile kabaca düzeltilmiştir. İyi korunan bir yan cephede anathyrosis

uygulaması görülmektedir ve uygulamanın olduğu alanlarda düzeltme işlemi ince uçlu tarak ile yapılmıştır.

Katalog No: BSG 52

Buluntu/Kazı No: E4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

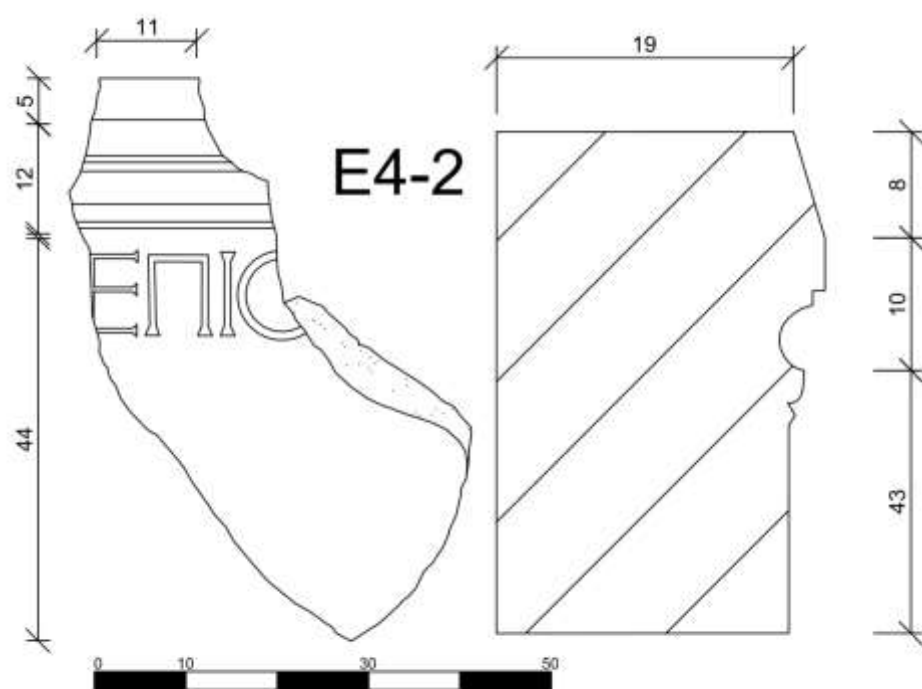
Mevcut Ölçüler: Y:61 cm, G:45 cm, D:19 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cephelerden kırılmıştır. Üst cephede ön yüzde çok küçük bir bölüm korunmuştur ve sağlam kalan bölümde mimari detaylar izlenmektedir. Üst profilde ön cephede alttan üstte sırasıyla düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şeritler, meyilli/şevli şerit detayları görülmektedir. Ön cephede düzeltme işlemi ince dişli tarak, arka cephede ise kalın dişli tarak ile yapılmıştır. Ön profilde “ΕΠΙΦ” yazmaktadır. Blok iki yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 53

Buluntu/Kazı No: E4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

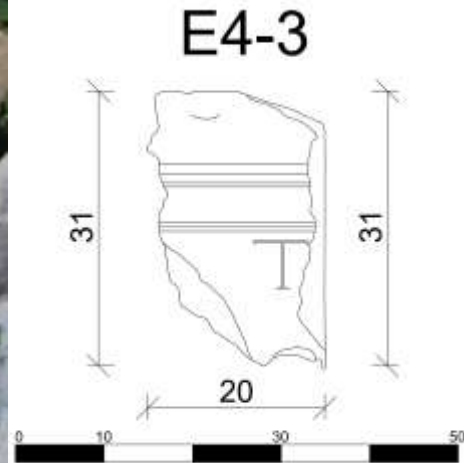
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:31 cm, G:20 cm, D:20 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Ön ve üst cephede korunan küçük bir bölümde mimari detaylar izlenebilmektedir. Üst profilde ön cephede alttan üstte sırasıyla düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şeritler, meyilli/şevli şerit detayları görülmektedir. Ön cephede bulunan yazının yalnızca tek harfi olan “T” okunabilmektedir. İki yan cephesi kırıldığından dolayı harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 54

Buluntu/Kazı No: E4-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:27 cm, G:43 cm, D:22 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Bu yüzden mimari detaylar hakkında bilgi alınamamıştır. Korunan küçük bölüm parçanın gövde bölümüne aittir.

Katalog No: BSG 55

Buluntu/Kazı No: E4-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeybatı Köşesi)

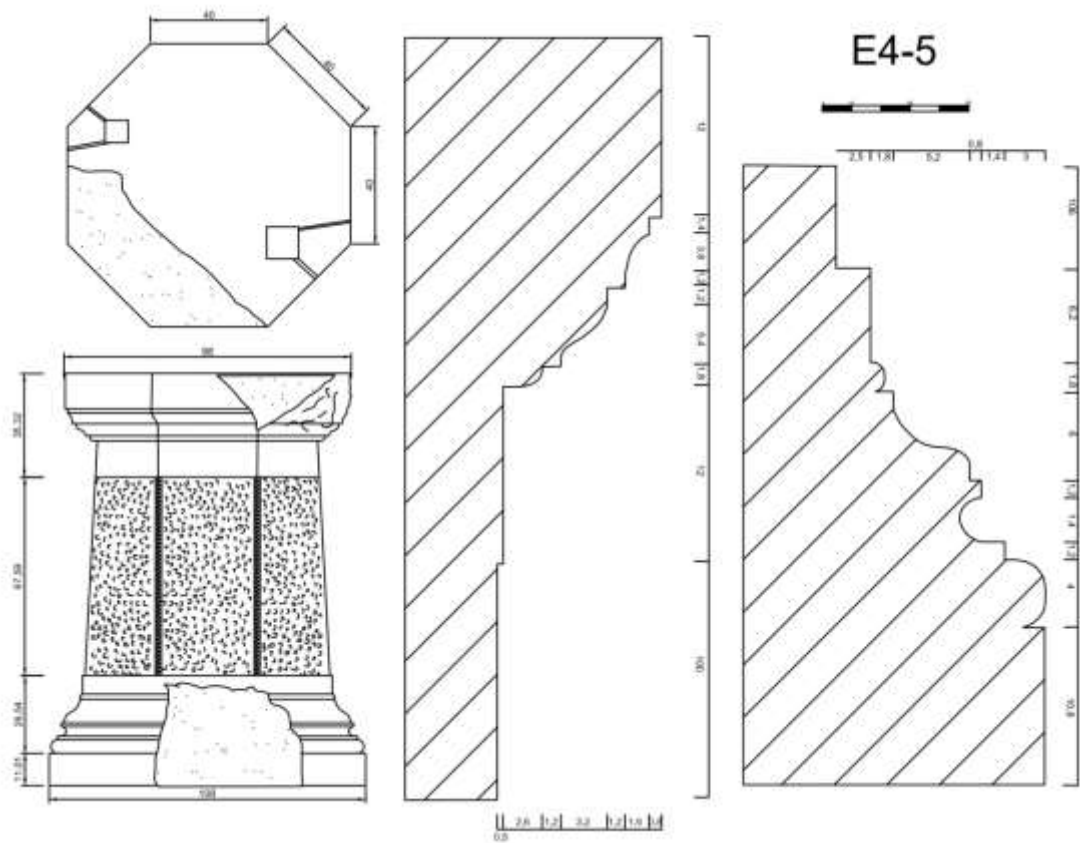
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:138 cm, Alt Kaide G: 108 cm, Üst Kaide G:98 cm

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok küçük çatlaklar ve kırıklar dışında iyi korunmuştur. Alttan üste sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal, düz şerit, sekizgen gövde, düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. İn-situ olarak ele geçen postamentin sekizgen gövdesinde son taş düzeltme işleminin yapılmadığı görülmektedir. Üst profilde mimari teknik detaylar (kurşun akıtma kanalları ve zıvana deliği vb.) vardır.

Katalog No: BSG 56

Buluntu/Kazı No: E5-1

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

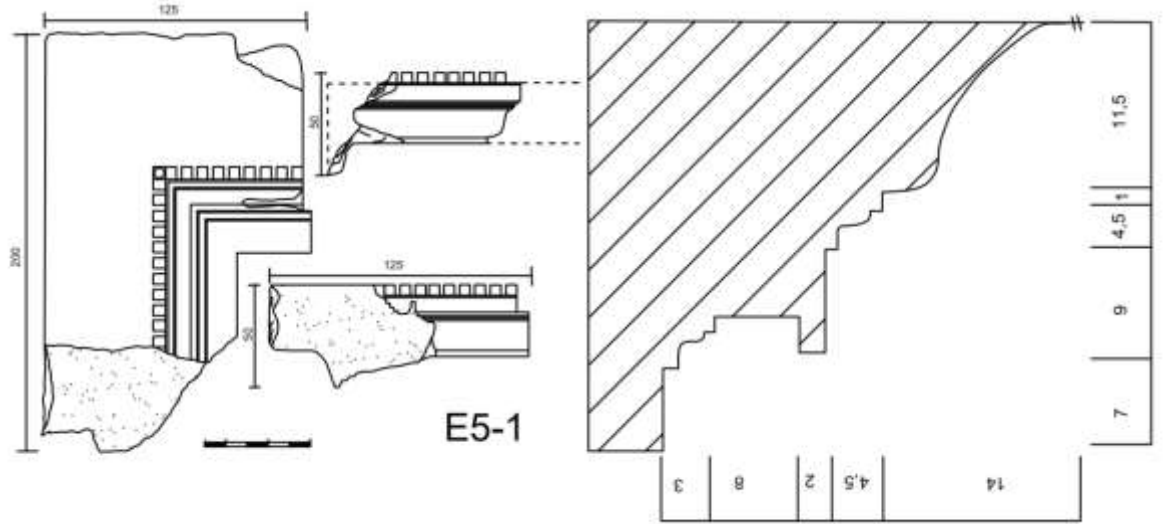
Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:200 cm, D:125 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodissias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodissias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: L şeklindeki köşe bloğu hemen hemen bütün cephelerden korunmuştur. Yalnızca bir yan cephesinde bir kırık mevcuttur. Ön yüzde alttan üste doğru; diş sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede taş yüzeyi düzeltme işlemi ayrıntılı yapılmamış ve dikey murç yardımı ile kabaca düzeltilmiştir. Arka cephesinde muhtemelen taş

kesiminde kullanılmış testere izi olan parçanın yan cephesinde anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 57

Bulutu/Kazı No: E5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Bulut Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:35 cm, G:90 cm, D:98 cm

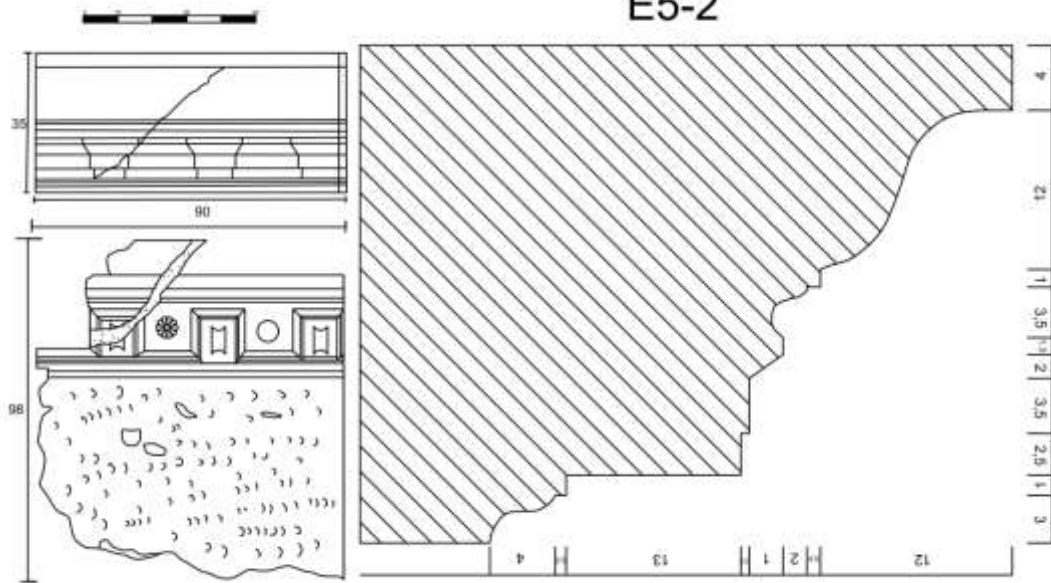
Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve ön cepheden kırılmıştır. Ön cephede alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde çiçekler rozet olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile yapılmıştır. Bu yüzde zıvana gibi teknik detaylar da bu bölümde yer almaktadır.

E5-2

Katalog No: BSG 58

Buluntu/Kazı No: E5-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Alınlık

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

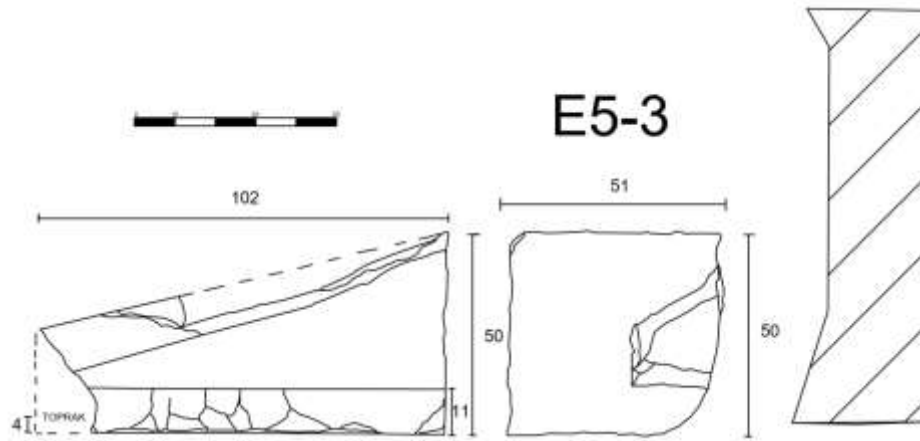
Yapıdaki Yeri/Konumu: Çatı

Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:102 cm, D:51 cm

Benzer Örnekler: Miletos market girişi, Serapeion: Köster, Taf. 93.2, 125.6. Pergamon Asklepeion: Ziegenaus, Taf. 7.c, 72; Pergamon Traianus tapınağı: Erön, Lev. 12.b. Patara anıt mezar, Arykanda 2 nolu tapınak mezar, Myra tapınak mezarı, Rhodiopolis tapınak mezarı: Gülşen, Kat. No. 85-86; Lev. 53.a, 54.b, 55.c. Termessos N2 tapınağı: Aslan, s. 112, Lev. XIX.b. Menderes Magnesiası propylonu: Gökdemir, s.133, Kat. No. 6. Perge Severuslar Takı doğu köşesi: Türkmen, Lev. 12.1. Miletos güney market: Knackfuss, Abb. 214, 215. Assos Athena tapınağı, Pergamon Hera tapınağı, Balbauro agora cephe, Sagalassos Dor tapınağı: Akkurnaz, Lev. 7.E, 10.C, 11.A, 35, 38.A. Imbriogon Kome. Demircili III nolu tapınak mezar, Kanytella T6 Tapınak Mezarı, Elaiussa Sebaste T7 tapınak mezarı, Cambazlı II Nolu tapınak mezar: Kaplan, Kilikia, Lev. 48.a, 51, 29.a, b, 5.a. Lagina Hekate tapınağı: Ceylan, s. 134, Res. 30.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cepheleri korunan blokta yalnızca akroter bölümü kırılmıştır. Ön cephede alt ve üst konturlarda düz şerit ve meyilli/şevli şerit mimari detay olarak kullanılmıştır. Parçalı olarak yapılan galeri alınlığında, blok en köşede konumlandırılmıştır. Ön cephede üst şeritlerde ince dişli tarak ile yüzey düzeltilirken, alt şeritler görünmediği için düzeltme işlemi dikey murç ile yapılmıştır. Korunan yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 59

Buluntu/Kazı No: E5-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

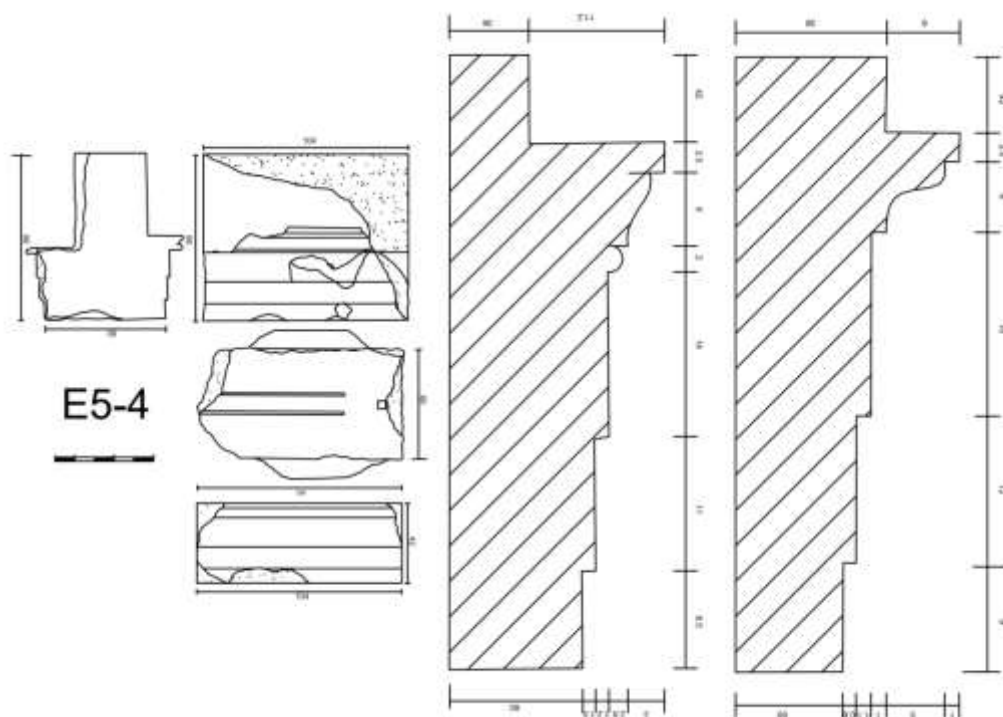
Mevcut Ölçüler: Y:86 cm, G:104 cm, D:60 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden kırılmıştır. Ön ve arka yüzde küçük kırılmalar dışında iyi korunan blokta bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Görünmeyen bölümü işlenmeyen soffit bezemenin olduğu yüzey, ince dişli tarak ile düzeltilirken yapı ile birleşen görünmeyen yüzey kalın dişli tarak ile düzeltilmiştir. Bu bölümde zıvana deliği gibi teknik detaylar da görülmektedir. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede işlenmemiştir. Bu bölümde düzeltme işlemindeki son aşama, yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur. Korunan yan yüzde anathyrosis uygulaması görülmektedir ve uygulamanın olduğu alan ince dişli tarak ile düzeltilmiştir.

Katalog No: BSG 60

Buluntu/Kazı No: E5-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

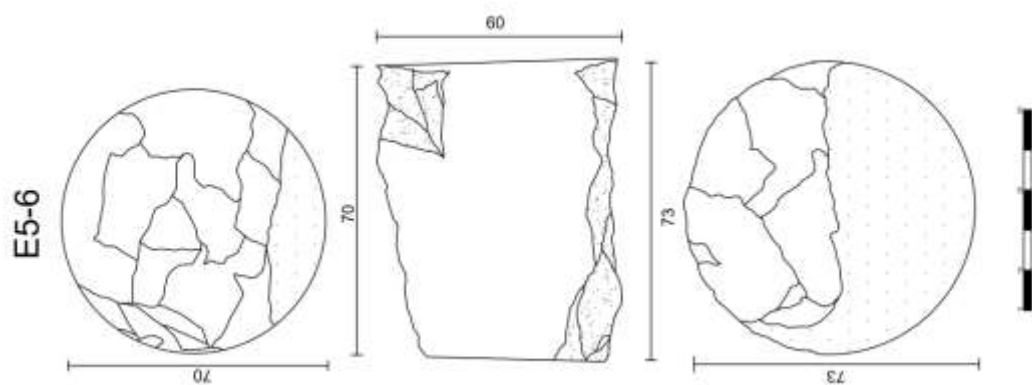
Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, Alt G:73 cm, Üst G:70 cm

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst profillerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmektedir.

Katalog No: BSG 61

Buluntu/Kazı No: E5-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

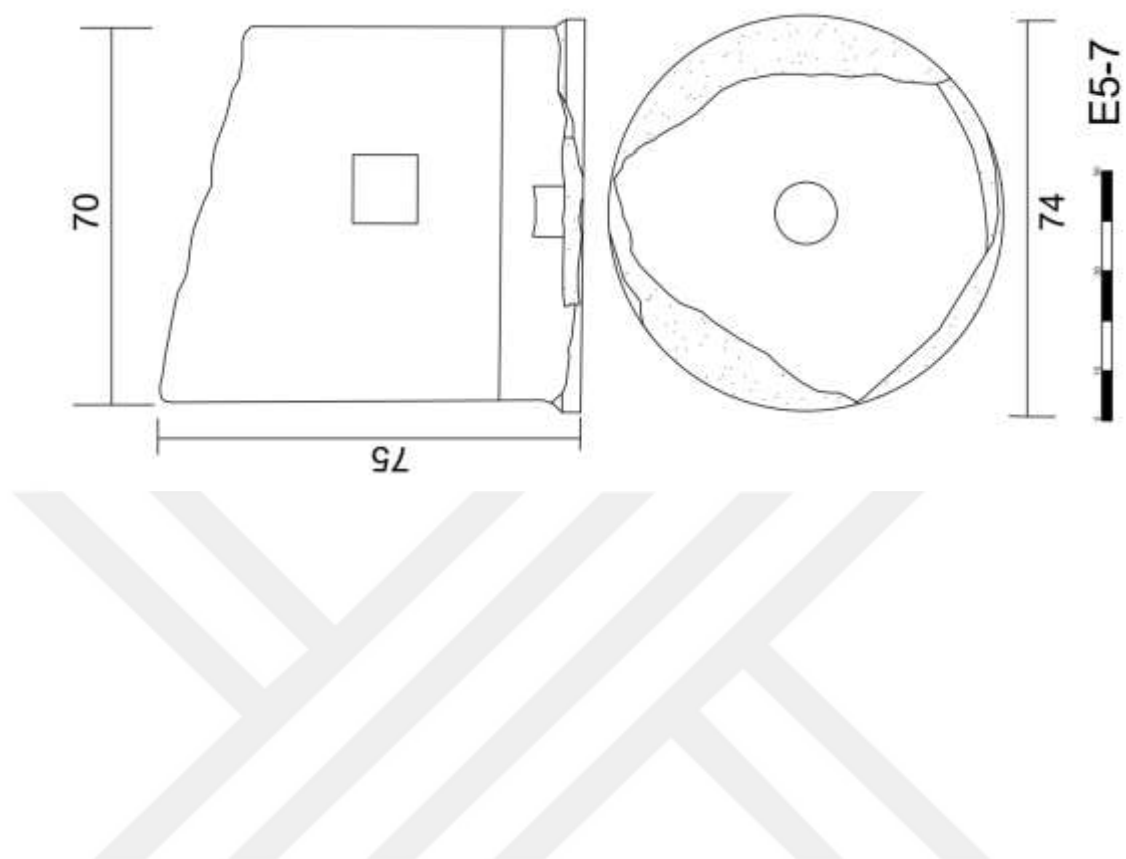
Mevcut Ölçüler: Y:75 cm, Alt G:74 cm, Üst G:68 cm

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst cepheden tamamen kırılmış olan blokta alt cephede mimari detaylar küçük kırıklar dışında izlenebilmektedir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmektedir. Alt cephesinde kaide ile birleşmesinde kullanılan teknik detay (zıvana deliği) görülmektedir. Yüzeyde oyulmuş kare detaylar bulunmaktadır.

Katalog No: BSG 62

Buluntu/Kazı No: E5-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneybatı Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:43 cm, D:57 cm.

Benzer Örnekler: Birketein Gerasa tiyatrosu paradosu: Frezouls, Pl. VIII.6. Gerasa kuzey tiyatro aditus ve versurae: Agusta, s. 482, Fig.1. Aphrodisias stadionu kemerli giriş: Welch, s. 552, Fig. 6. Nysa tiyatrosu analemma üzeri cavea çıkışı: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36. Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarı: Özdilek, Lycian Theaters, p.169, Fig. 44. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 65, Res. 151. Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlar, Letoon tiyatrosu giriş çıkış, Miletos tiyatrosu giriş çıkış, Sagalassos tiyatrosu giriş çıkış: Sağnak, Lev. 24.2, 33.6, 37.3, 57.1. Ephesos tiyatrosu batı kemerli giriş: Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187, Abb. 294, 384. Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İki yan ve arka cepheden korunan blok, mimari detayların bulunduğu ön cepheden kırılmıştır. Alttan üste ve yanlara doğru genişleyen detayından dolayı işlevinin kemer olduğu anlaşılmıştır.

Katalog No: BSG 63

Buluntu/Kazı No: E5-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E5 Plankare (Batı Sütunlu Galerî İçi Güneybatı Köşesi)

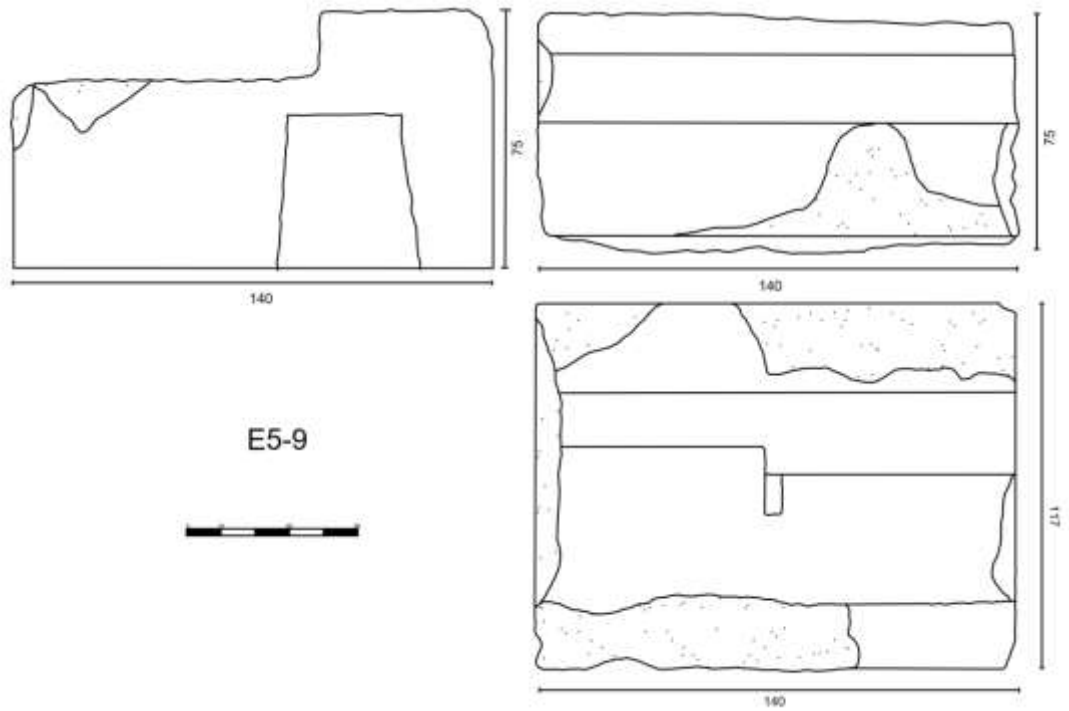
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:75 cm, G:140 cm, D:117 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodissias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodissias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden korunan blokta mimari detayların bulunduğu bölüm toprak altında kalmıştır. Bu yüzden sadece görünen cephelerin çizimi yapılmıştır. Blok üzerindeki taş düzenleme işlemleri belirgin olarak izlenen blok üzerinde, taşımada kullanılan bazı teknik detaylar vardır.

Katalog No: BSG 64

Buluntu/Kazı No: E6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E6 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G:60 cm, D:21 cm

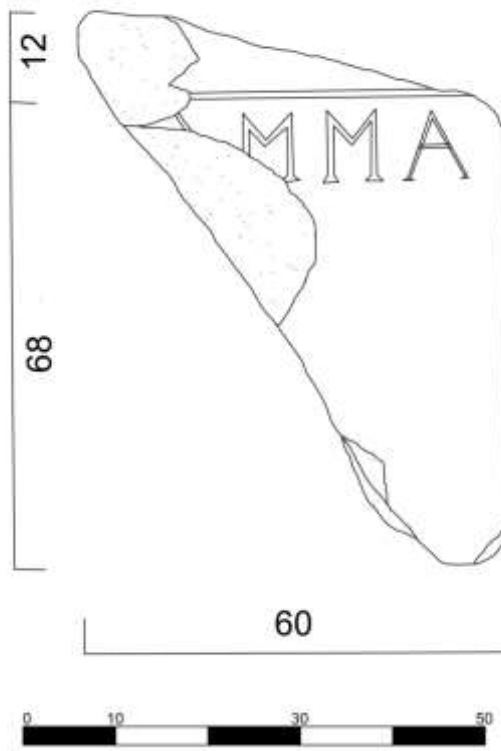
Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırıldığından dolayı mimari detaylar hakkında bilgi elde edilemez. Korunan küçük parça bloğun gövde bölümüne aittir. Ön cephede korunan küçük bölümde “MMA” yazmaktadır. Blok yan profillerden kırıldığından dolayı harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

E6-1

Katalog No: BSG 65

Buluntu/Kazı No: E6-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: E6 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:38 cm, G:100 cm, D:90 cm

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir yan cepheden tamamen kırılan blok diğer cephelerde de küçük kırıklara sahiptir. Ön cephede korunan bölümde alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Konsollar arasında çiçek rozeti kullanılmıştır. Alt cephede yüzey düzeltme işlemi ince tarak kullanılarak yapılırken, arka cephede yani yapının görünmeyen yerinde kalan bölümde yatay murç ile parça koparma işlemi yapılmıştır.

Katalog No: BSG 66

Buluntu/Kazı No: E7-3

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:105 cm, D:126 cm

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerinden küçük kırıklar dışında korunmuştur. Ön cephede alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Konsol aralarında kaset içlerinde çiçekler rozet olarak kullanılmıştır. Arka ve üst cephelerde yüzey düzeltme işlemi kalın murç ile yapılırken yapı ile birleştiği bölümde ince murç kullanılmıştır. Bu yüzde zıvana deliği gibi teknik detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: BSG 67

Buluntu/Kazı No: E7-13

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:33 cm, G:41 cm, D:11 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Ön profilde yalnızca fascia ve arşitrav tacı (kyme rekta, düz şerit) gibi mimari detayları sağlam kalmıştır.

Katalog No: BSG 68

Buluntu/Kazı No: E7-17

Mimari Öge Adı/İşlevi: Kemer

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: E7 Plankare (Batı Sütunlu Galerî Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galerî Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:43 cm, G:40 cm, D:73 cm.

Benzer Örnekler: Birketein Gerasa tiyatrosu paradosu: Frezouls, Pl. VIII.6. Gerasa kuzey tiyatro aditus ve versurae: Augusta, s. 482, Fig.1. Aphrodisias stadionu kemerli giriş: Welch, s. 552, Fig. 6. Nysa tiyatrosu analemma üzeri cavea çıkışı: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 36. Limyra tiyatrosu tonozlu parados duvarı: Özdilek, Lycian Theaters, p.169, Fig. 44. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 65, Res. 151. Ephesos tiyatrosu giriş ve çıkışlar, Letoon tiyatrosu giriş çıkış, Miletos tiyatrosu giriş çıkış, Sagalassos tiyatrosu giriş çıkış: Sağnak, Lev. 24.2, 33.6, 37.3, 57.1. Ephesos tiyatrosu batı kemerli giriş: Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 146, 187, Abb. 294, 384. Isler, Theaterbauten Tafelband, Taf. 89, 268.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden korunan blok üzerindeki mimari detaylar izlenebilmektedir. Ön cephede yukarıya doğru genişleyen bantlar, en üstte dışa doğru eğimli verilmiştir. Korunan yan cephelerde anathyrosis uygulaması görülmektedir. Bloğun genelinde yüzey işlemi ince murç ile yapılmıştır.

Katalog No: BSG 69

Buluntu/Kazı No: F3-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

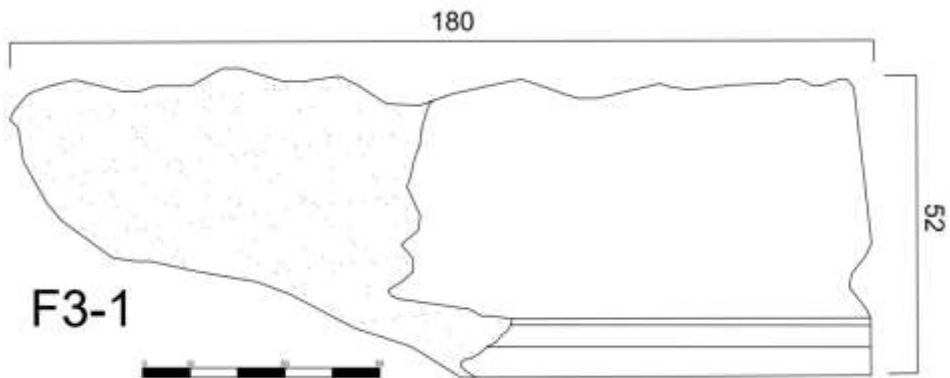
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:52 cm, G:180 cm, D:61 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Sağlam kalan çok küçük bir bölümde görünen fascia ve arşitrav tacı detayından bloğun işlevi saptanabilmektedir.

Katalog No: BSG 70

Buluntu/Kazı No: F3-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:24 cm, G:25 cm, D:22 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılan parça bloğun gövde bölümüne aittir. Korunan küçük bir bölüm ön cepheye aittir ve üzerinde “OT” yazmaktadır.

Katalog No: BSG 71

Buluntu/Kazı No: F3-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:23 cm, G:73 cm, D:22 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Bloğun gövde bölümüne ait olan parça kırılarak iki parçaya ayrılmıştır. Üzerinde herhangi bir mimari detay bulunmamaktadır.

Katalog No: BSG 72

Buluntu/Kazı No: F3-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:72 cm, D:22 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Gövde bölümüne ait olan parçada yazının küçük bir bölümü görülmektedir. Ancak yazıtın olduğu yerden kırılmasından dolayı harfler tanımlanamamaktadır.

Katalog No: BSG 73

Buluntu/Kazı No: F3-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F3 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Kuzeyi)

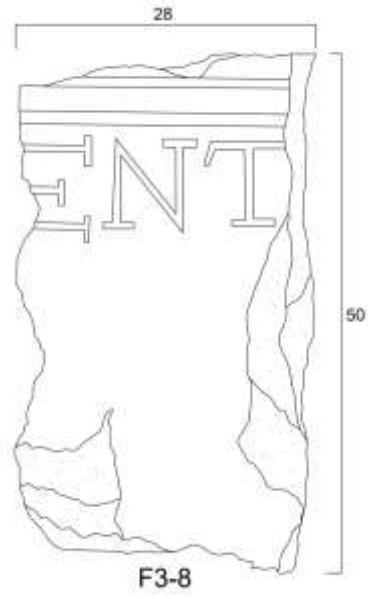
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:28 cm, D:21 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Ön cephede üst profilde mimari detayların küçük bir kısmı korunmuştur ve korunan küçük bölümde alttan üste doğru sırasıyla düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto detayları izlenebilmektedir. Ön cephede düzeltme işlemi ince dişli tarak, arka cephede ise kalın dişli tarak ile yapılmıştır. Ön profilde “ENT” yazmaktadır. Blok iki yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 74

Buluntu/Kazı No: F4-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Profilli Blok

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

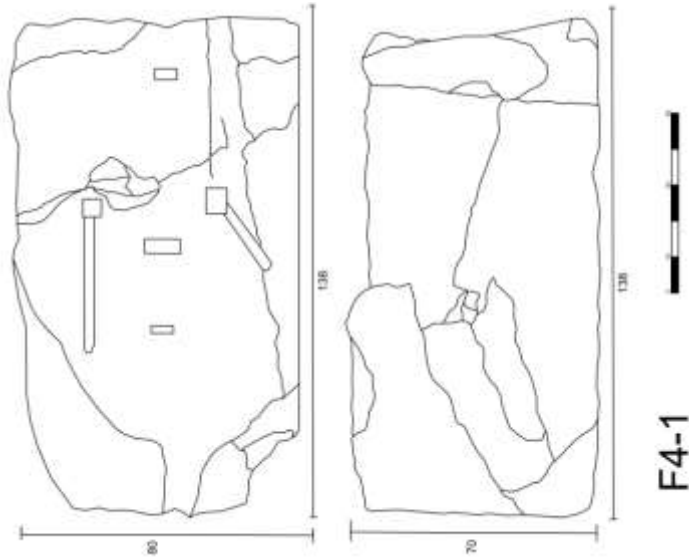
Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:80 cm, G:138 cm, D:70 cm

Benzer Örnekler: -

Tarihleme Önerisi:-

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden kırılan blokta alt ya da üst cephede yapıya yerleştirilmesi için kullanılmış teknik detaylar (kaydırma delikleri, zıvana delikleri, kurtağzı, kurşun akıtma kanalları vb.) izlenebilmektedir. Kabaca işlenen bloğun mimari detayları izlenemediğinden dolayı işlevi tespit edilememiştir.

Katalog No: BSG 75

Buluntu/Kazı No: F4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

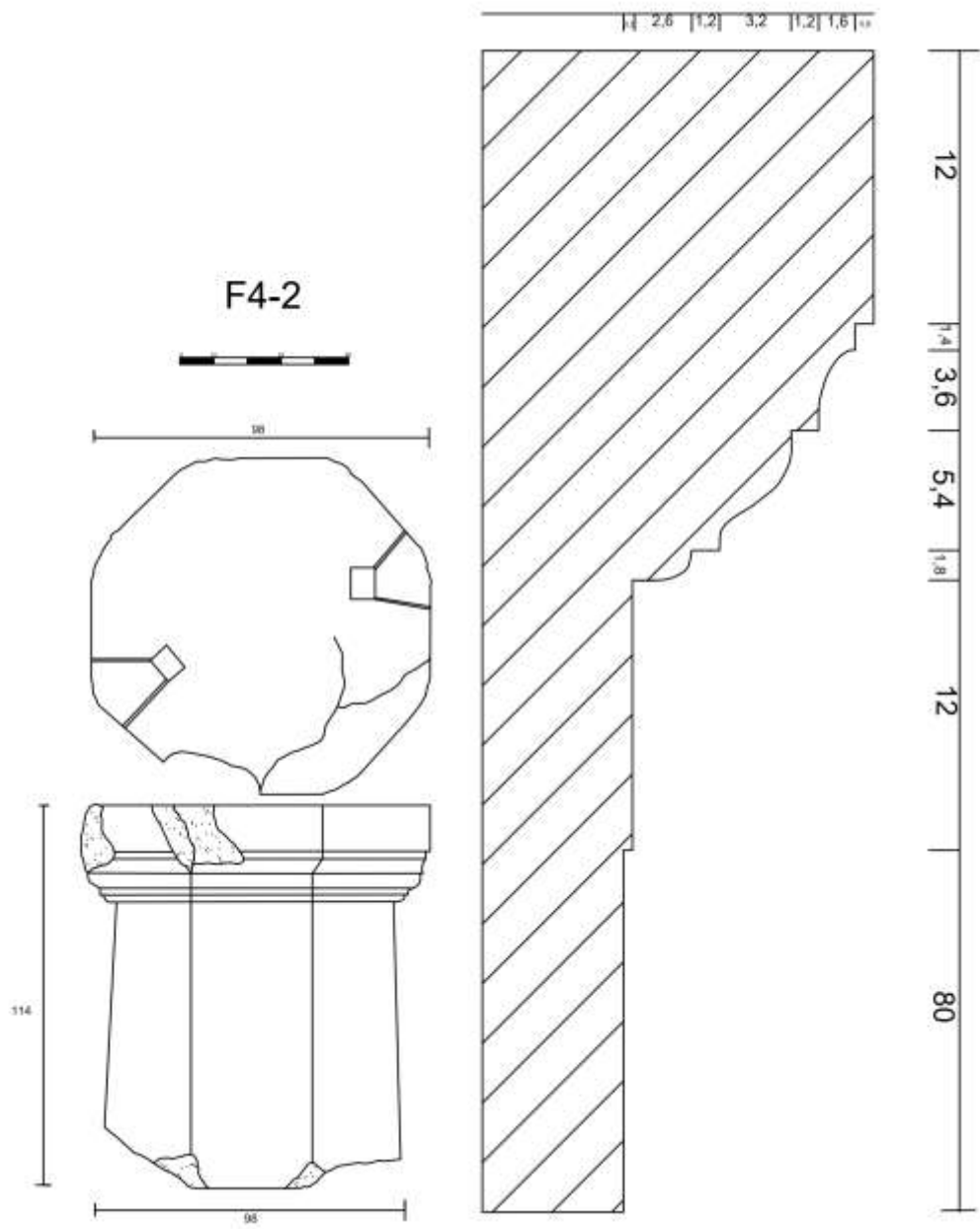
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:114 cm, Üst Kaide G:98 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdebay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun alt cephesinde kaide bölümü tamamen kırılmıştır. Korunan üst cephede alttan üste sırasıyla; düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Üst profilde mimari teknik detaylar (kurşun akıtma kanalları ve zıvana deliği) görülmektedir.

Katalog No: BSG 76

Buluntu/Kazı No: F4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

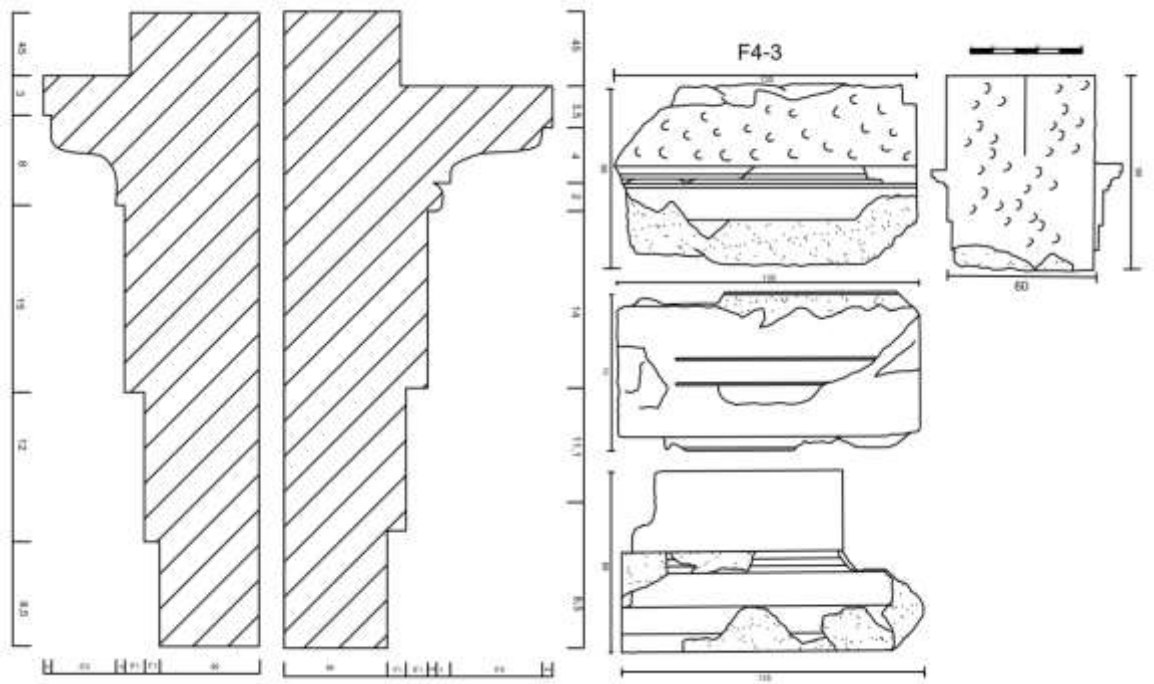
Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:135 cm, D:60 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan ve alt cepheden kırılmıştır ve yüzeyinde çok fazla çatlak ve kırık bulunmaktadır. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede soffit bezeme bölümü düz bırakılmıştır. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede de işlenmemiştir. Düzeltme işlemindeki son aşama yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 77

Buluntu/Kazı No: F4-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

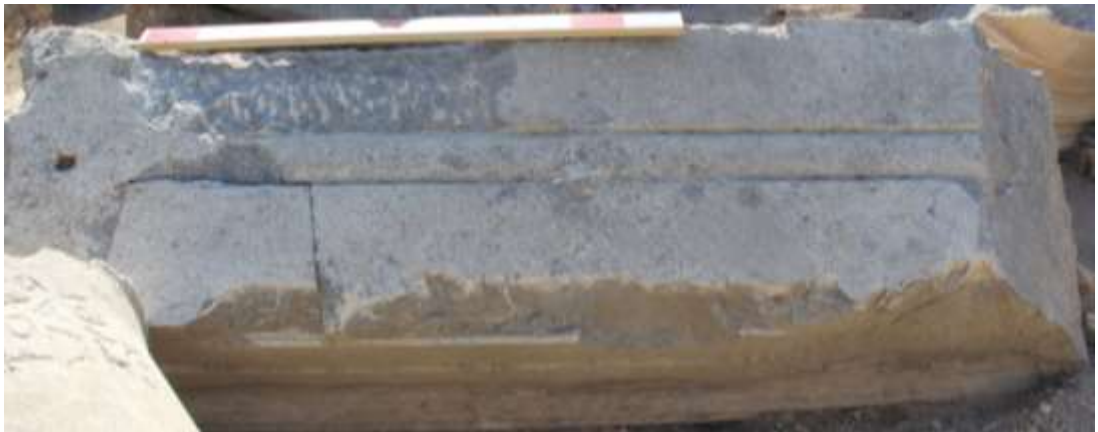
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

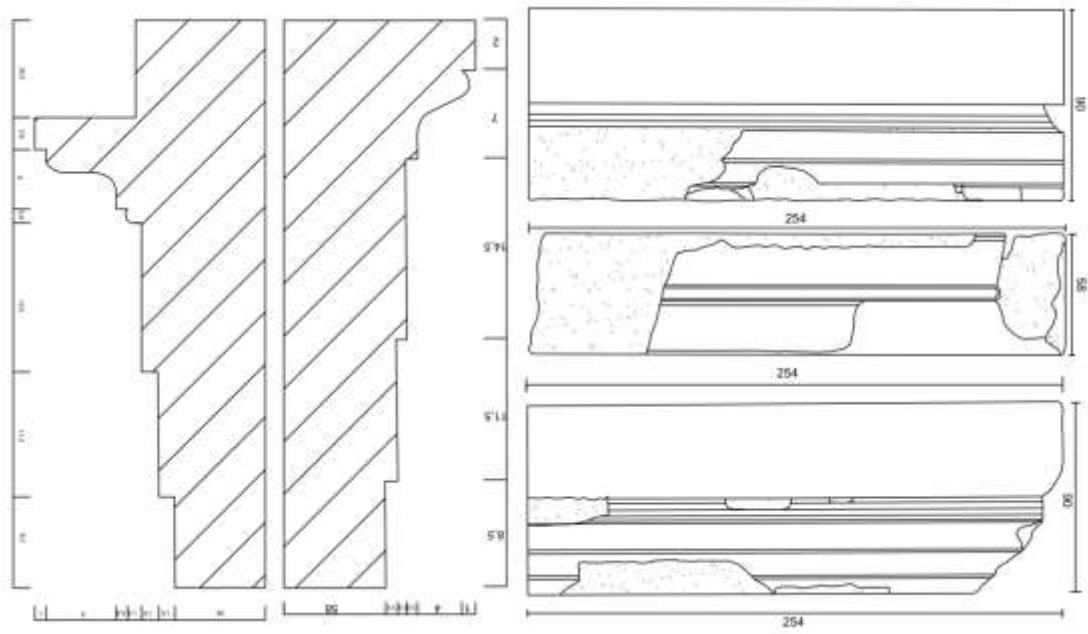
Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:254 cm, D:58 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzing ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden kırılmıştır. Ön, alt ve arka cephelerde küçük kırık ve çatlaklar dışında iyi korunan arşitravda, bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede de işlenmemiştir. Bu bölümde düzeltme işlemindeki son aşama, yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur. Korunan alt bölümde düz soffit bezeme ve teknik detay izleri (zıvana deliği) korunan bir yan yüzde de anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 78

Buluntu/Kazı No: F4-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korinth Başlığı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:51 cm, G:45 cm, D:27 cm

Benzer Örnekler: Talun, Kat. No. 1, 2; Taşkiran, Kat. No. K 30, Res. 30; Yener, s. 132, Fig.4; Strocka, Celsus, s. 899, Lev. 287, Abb.14; İdil, Korinth Başlıkları, ss. 20-21, Lev. 10. 1-3; Wilberg, s.25, 50; Heilmeyer, Lev. 28. 3-4, Taf. 25.3, 29.2; Hoffmann, s. 27, Abb. 8; Fischer, Taf. 9.45.

Tarihleme Önerisi: Hadrianus Dönemi

Özellikleri ve Tanımı: Uzunlamasına yarısından itibaren kırılan Korinth Başlığı ikinci katta kullanıldığı düşünülen tek başlıktır. Kaide bölümü tamamen kırılan başlık iki sıra akanthus yaprak çelengi ile (Birinci sıra: İma Folia, İkinci sıra: Secunda Folia) çevrelenmiştir. İma folia sırası tamamen kırılan başlıkta en altta yaprak dişlerinden iki sıra akanthus yaprak çelengi ile çevrelendiği anlaşılmaktadır. Secunda folia'da bulunan akanthus yaprak çelengi korunmuştur. İki akanthus yaprağı ile temsil edilen bu çelenkte, akanthus yaprakları İma folia'da bulunan yaprakların orta bölümünde bulunan yaprak dilimlerinin hizasından yükselmektedir. Yaprakların üst bölümleri kırılmıştır ve yaprak damarları derin kanallarla temsil edilmektedir. Yaprak dilimleri bir üst yaprak dilimi ile birleşmesinden arada uzayan gözler ışık-gölge kontrastını sağlamıştır. Secunda folia yaprakları arasından yükselen kaulisler prizma şeklinde yapılmış ve kaulis çanaklarına ince bir bant ile bağlanmıştır. Kaulis çanaklarından çıkan heliksler abakus altında dar bir yay çizerek spiral şeklini almıştır. İki kaulis çanağı arasından yukarıya uzanan abakus çiçeği sapı düzdür. Heliksler ve kaulis çanaklarındaki hafif açılmış yapraklar abakus çiçeği sapına temas etmektedir. Abakus çiçeği ve abakus levhası kırılmıştır.

Katalog No: BSG 79

Buluntu/Kazı No: F4-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

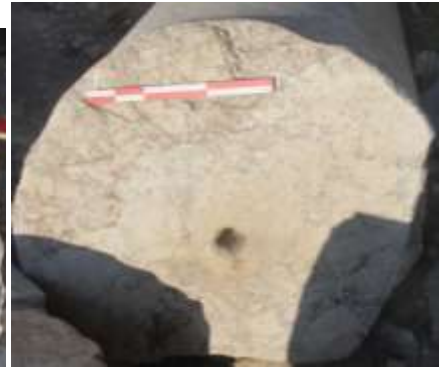
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:124,8 cm, Alt Kaide G:70 cm, Üst G: 69cm

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

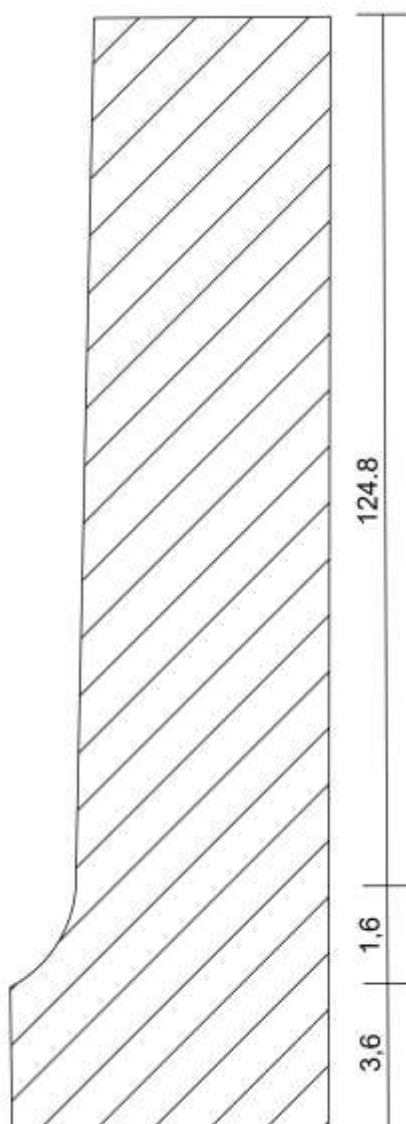
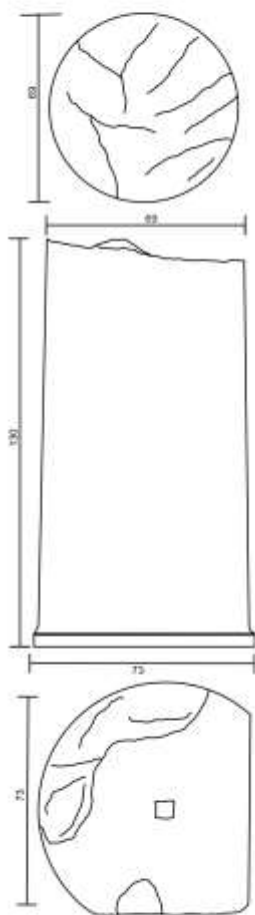
Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt cepheden kısmen üst cepheden tamamen kırılmıştır. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı çap ölçülerine ulaşılabilmektedir. Kaideyle bulunduğu alt cephede düz şerit halindeki kaide detayı izlenebilmektedir. Alt cephesinde kaide ile birleşmesinde kullanılan teknik detay (zıvana deliği) görülmektedir. Kırılan kaide bölümünün hemen üzerinde bir yazıt yer almaktadır. Yazıt zarar gördüğünden dolayı harfler tanımlanamamıştır.

F4-6

Katalog No: BSG 80

Buluntu/Kazı No: F4-7

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galerî İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

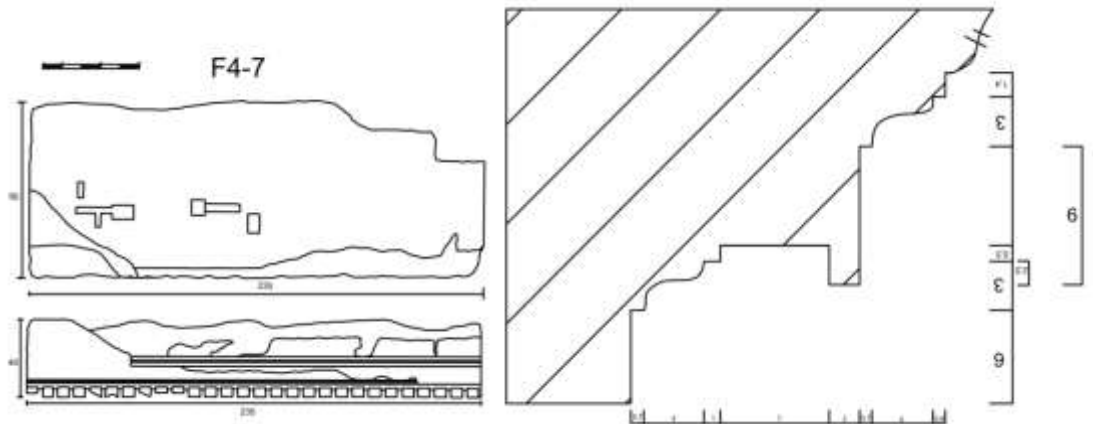
Mevcut Ölçüler: Y:40 cm, G:235 cm, D:90 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden korunmasına rağmen üzerinde çok sayıda yüzey kaybına neden olan kırık ve çatlak bulunmaktadır. Ön cephede alttan üste doğru dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Galerilere ait olan bloklar içerisinde en uzun korniştir. Profillerdeki mimari detaylarda ciddi kayıplar söz konusudur. Alt cephede kurt ağızı, kaydırma ya da kaktırma delikleri, zıvana deliği gibi mimari teknik detaylar görülmektedir. Teknik

detayların yer aldığı alanda taş yüzeyinde dikey murç kullanılarak düzeltme yapılırken, bunun dışında kalan alanlarda yatay murç ile yüzey düzeltme işlemi yapılmıştır.

Katalog No: BSG 81

Buluntu/Kazı No: F4-8

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

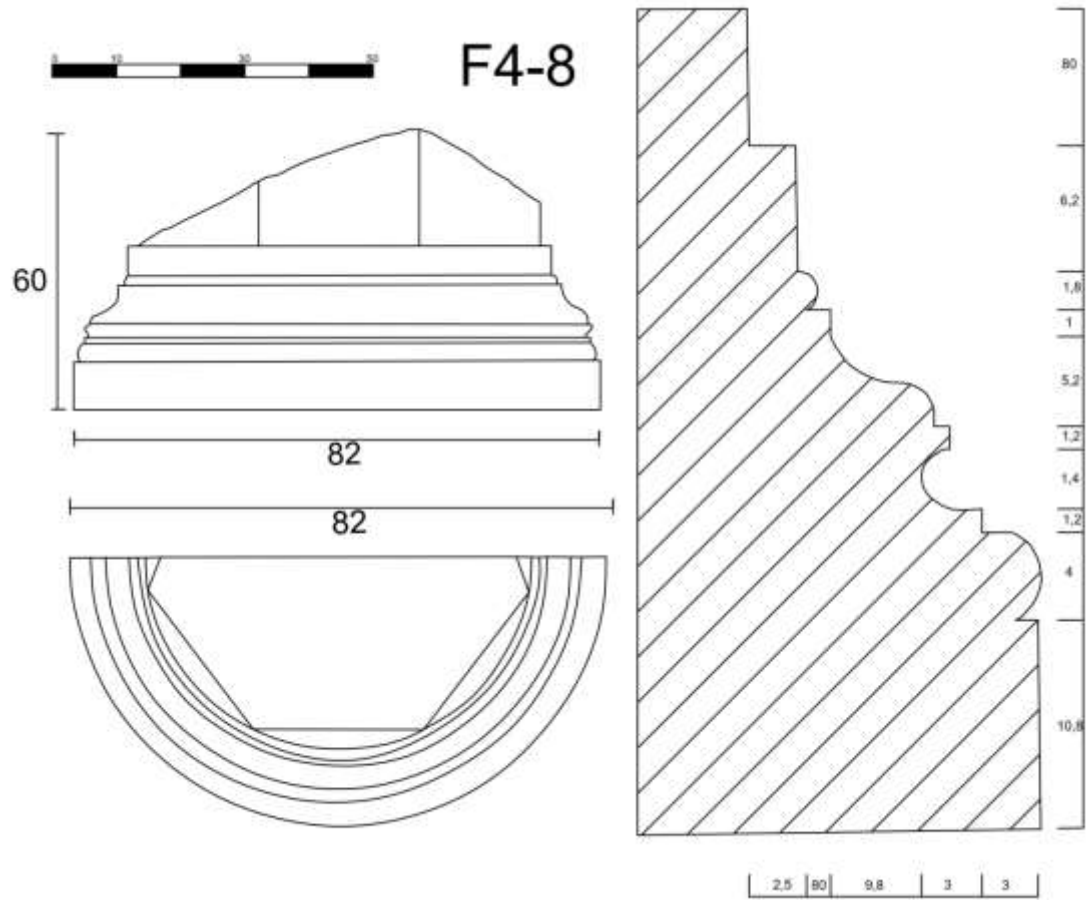
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, Alt Kaide G:82 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdebay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst cephesi tamamen kırılan blokta, gövdedeki sekizgen panellerden birkaçı ve kaidesinin küçük bir bölümü korunmuştur. Korunan kaide cephesinde aşağıdan yukarıya plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Stylobata oturan kaidenin altında skamillus uygulaması vardır.

Katalog No: BSG 82

Buluntu/Kazı No: F4-10

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

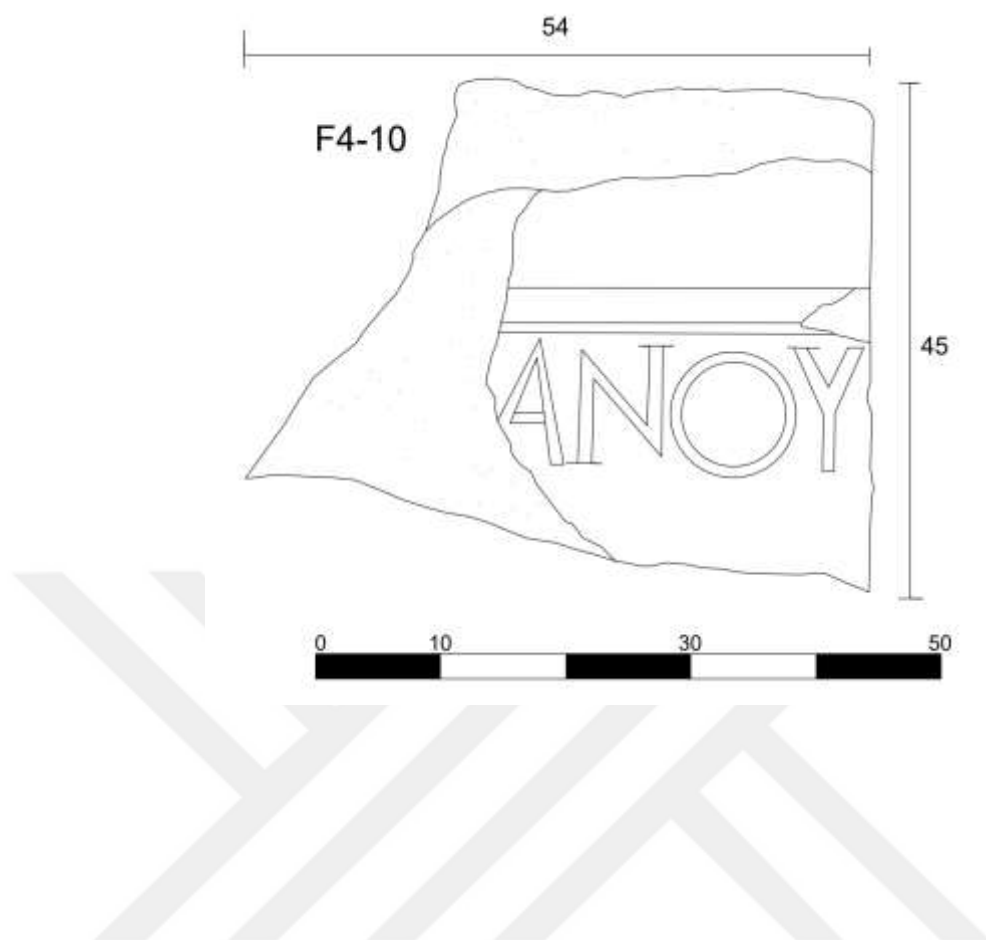
Mevcut Ölçüler: Y:45 cm, G:54cm, D:22 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Alt, üst ve iki yan cephesi kırık olan blokta, ön cephede üst profilde düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Küçük bir bölümü sağlam kalan ön yüzde “ANOY” yazmaktadır. Blok iki yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 83

Bulutu/Kazı No: F4-11

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Bulutu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

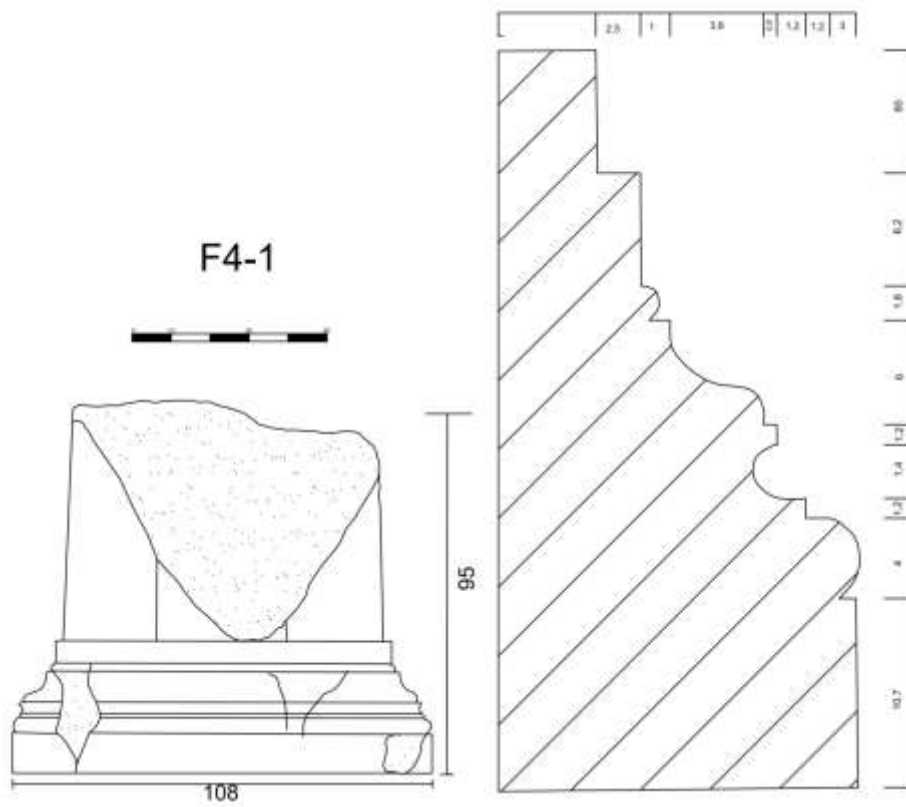
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:95 cm, Alt Kaide G:108 cm

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdebay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun üst profili tamamen kırılmıştır. Küçük kırıklar dışında sağlam kalan kaide bölümünde alttan üste sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit, sekizgen gövde detayları izlenebilmektedir. Gözde sekizgen olacak şekilde tasarlanmıştır ve sekizgeni oluşturan paneller üzerinde çatlaklar mevcuttur.

Katalog No: BSG 84

Buluntu/Kazı No: F4-13

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galerî İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:45 cm, G:90 cm, D:12 cm

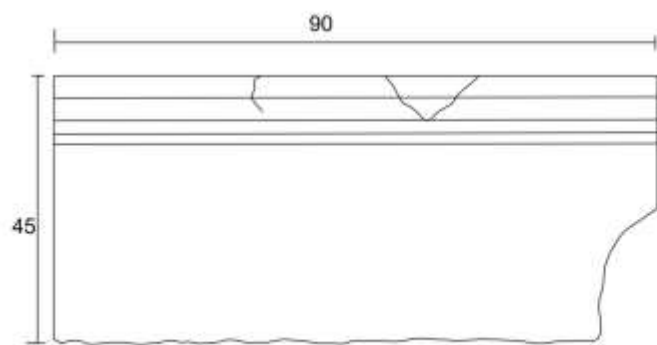
Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır. Alt cephede de küçük kırıklar mevcuttur. Ön cephe üst profilde korunan bölümde alttan üste doğru; friz alanı, düz şerit, astragal, ovolo, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Düz olan gövde bölümü herhangi bir süsleme ya da işlemeye sahip değildir.

F4-13

Katalog No: BSG 85

Buluntu/Kazı No: F4-14

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:21 cm, G:42 cm,

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden kırılan blokta yalnızca gövde bölümüne ait küçük bir parça korunmuştur. Dış bükey yivler arasında ince şeritler bulunmaktadır.

Katalog No: BSG 86

Buluntu/Kazı No: F4-15

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

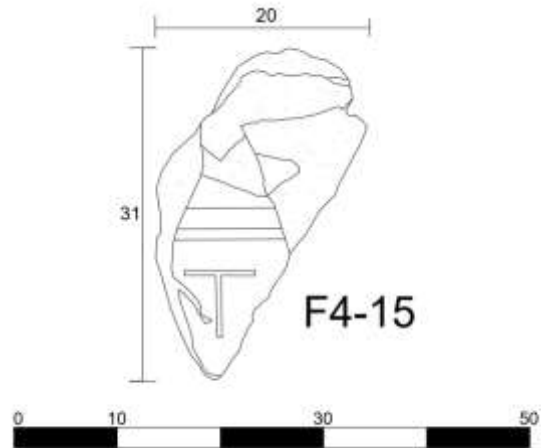
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:31 cm, G:20 cm, D:17 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden zarar gören blokta ön cephede küçük bir bölüm sağlam kalmıştır. Ön cephede üst bölümde yer alan düz şerit ve kavetto mimari detaylarının küçük bir bölümü korunmuştur. Küçük bir bölümü korunan gövde bölümünde “T” harfi yer almaktadır. Blok iki yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 87

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:22 cm, G:29 cm, D:11 cm.

Benzer Örnekler: Ostia Agrippa tiyatrosu scaenae yapısı arşitrav frizi: Cooley, ss. 174-175, Fig. 1-2. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu parascaena kemer üstü arşitravı: Stylow ve Villanueva, s.164, Fig. 20. Ruscino forumunda entablatür parçaları arasında: Pansabene ve diğerleri, s. 114, Fig.3-4.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça frizin gövde bölümüne aittir.

Katalog No: BSG 88

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:56 cm, G:71 cm, D:22 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça bloğun gövde bölümüne aittir. Gövde de yapılan yüzey düzeltme işlemlerinde arka cephede kalın uçlu tarak kullanılırken, ön cephede ince uçlu tarak kullanılmıştır.

Katalog No: BSG 89

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:43 cm, G:95 cm, D:23 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır ve parça bloğun gövde bölümüne aittir. Gövde de yapılan yüzey düzeltme işlemlerinde arka cephede kalın uçlu tarak kullanılırken, ön cephede ince uçlu tarak kullanılmıştır.

Katalog No: BSG 90

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

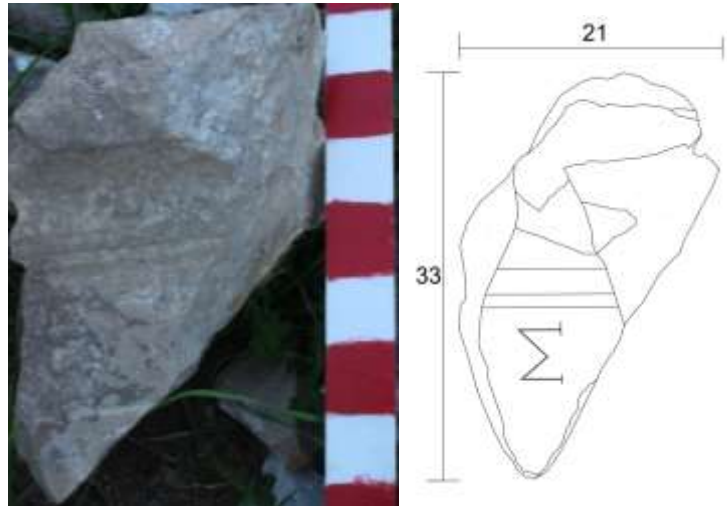
Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:33 cm, G:21 cm, D:25 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden zarar gören blokta ön cephede küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan küçük bölümde düz şerit ve kavetto gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Üzerinde “Σ” harfi yer almaktadır. Blok iki yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 91

Buluntu/Kazı No:-

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:25 cm, G:18 cm, D:18 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinden zarar gören blokta ön cephede küçük bir bölüm korunmuştur. Korunan küçük bölümde düz şerit ve kavetto gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Önde “F” ya da “E” olduğu düşünülen bir harf bulunmaktadır. Blok iki yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır.

Katalog No: BSG 92

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:39 cm, G:76 cm, D:97 cm

Benzer Örnekler: Tarraco tiyatrosu scaena: Mar ve diğerleri, s. 183, Fig. 10.d. Korinth tiyatrosunda portiko ile ilişkili parça: Stillwell, Corinth, s.109, Çiz. No. 53. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss. 145-147, Fig. 14-15,17; Chaisemartin, s. 64, Fig.15.D, 15.C. Ephesos tiyatrosu scaena (proscenae ve scaena frons): Krinzinger ve Ruggendorfer, Taf. 81, 436, 437, Abb. 160, 771, 772. Elaiussa Sebaste antik kentinde devşirme olarak kullanılan kornişler: Giobbe, AP 186, 191, 199. Pergamon Asklepeion kuzey galeri: Hoffmann, Abb. 22-29, Taf. 6.6, 9.1. Lagina batı stoa: Gider-Büyüközer, Kat. No. 38.8, Fig. 329. a, b.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan ve arka cephelerden kırılmıştır. Ön cephesinde de kırıkların mevcut olduğu parçada korunan küçük bölümden alttan üste doğru; kavetto, kaset/konsol (düz şeritler), S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit detayları izlenebilmektedir. Konsol üzerinde yer alan ve yükseklikleri birbirinden farklı olan düz şeritler, konsol aralarında kasetleri oluşturan bölümlerde de devam etmiştir. Kaset içlerinde çiçekler rozet olarak kullanılmıştır. Alt cephede yapıyla buluşmayan ve aşağıdan bakıldığında görülen kısımda yüzey düzeltme işlemi ince tarak ile yapılırken, yapıyla buluşan ve görülmeyen bölüm dikey murç ile düzeltilmiştir. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 93

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Kuzeydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:31 cm, G:35 cm, D:11 cm

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılan blokta görünen küçük bölüm sütunun gövde bölümüne aittir. Dış bükey yivler arasında düz şeritler yer almaktadır.

Katalog No: BSG 94

Buluntu/Kazı No: F5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

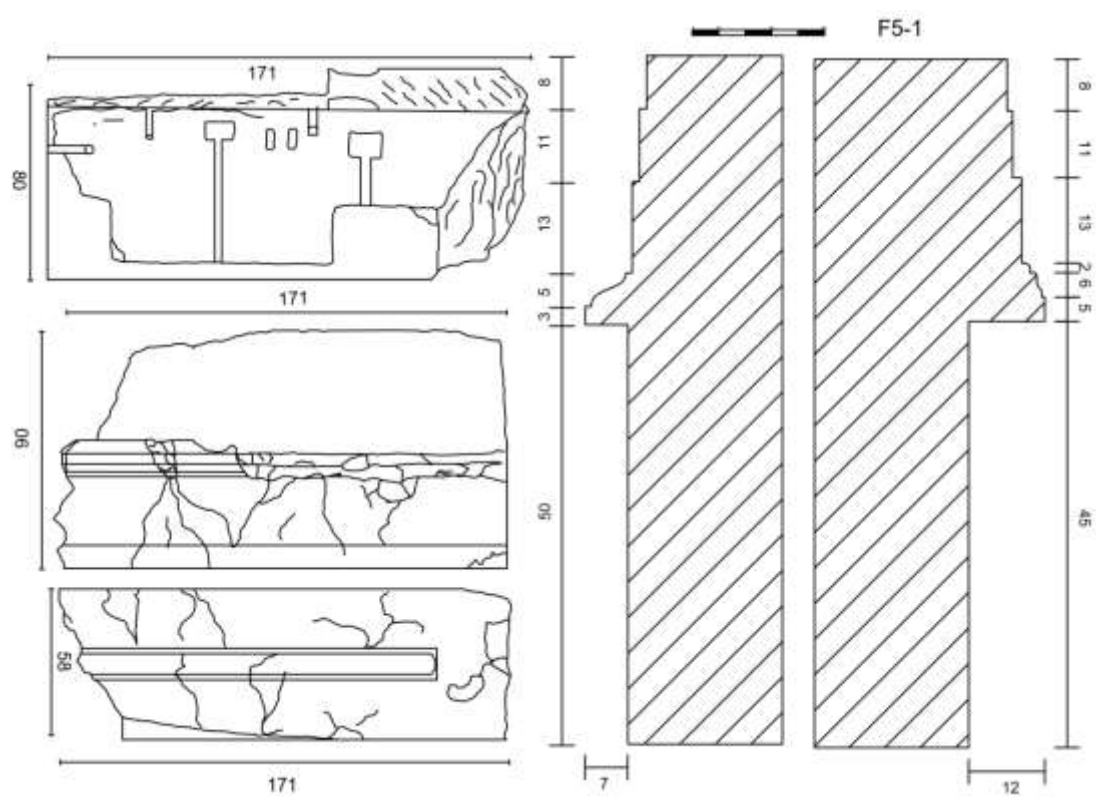
Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:171 cm, D:57 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Hemen hemen bütün cephelerden korunan blokta, friz bölümünde kırıklar ve bütün cephelerde yoğun çatlaklar mevcuttur. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede yer alan soffit bezeme düz bırakılmıştır. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede de işlenmemiştir. Friz bölümünde yapılan son işlem, yatay murçla yapılmış parça koparma işlemi olmuştur. Üst cephede zivana deliği, kenet, kurşun akıtma kanalları gibi teknik detaylar izlenmektedir. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir. İki yan profilde yapıda diğer blokla birleşmesini sağlayan detaylar bulunmaktadır.

Katalog No: BSG 95

Buluntu/Kazı No: F5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

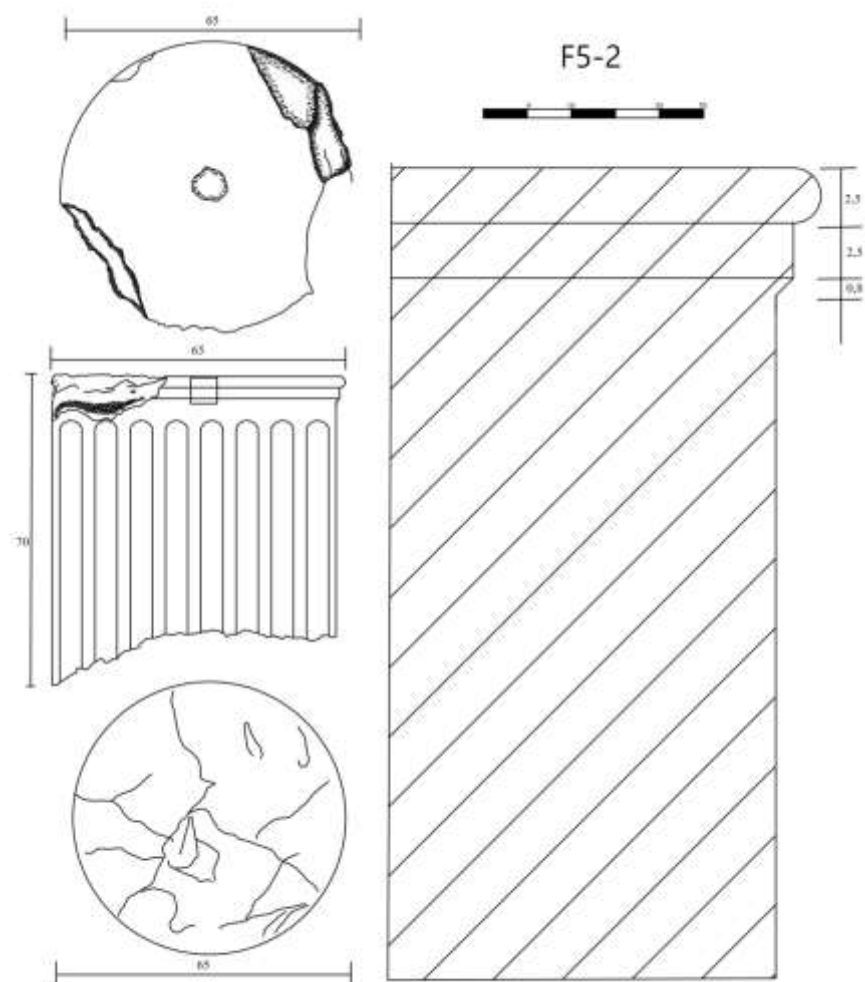
Mevcut Ölçüler: Y:70 cm, Üst Kaide G:65 cmAlt Gövde G:65 cm

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt cephesinin tamamı kırılan sütun parçasında üst cephede küçük kırıklar olmasına rağmen mimari detaylar görülebilmektedir. Sütun başlığı ile birleştiği üst profilde astragal detayının küçük bir bölümü korunmuştur. Dış bükey yivler arasında düz şeritler yer almaktadır. Üst cephede zıvana deliği ve anathyrosis uygulaması gibi teknik detaylar görülmektedir.

Katalog No: BSG 96

Buluntu/Kazı No: F5-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galerî İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

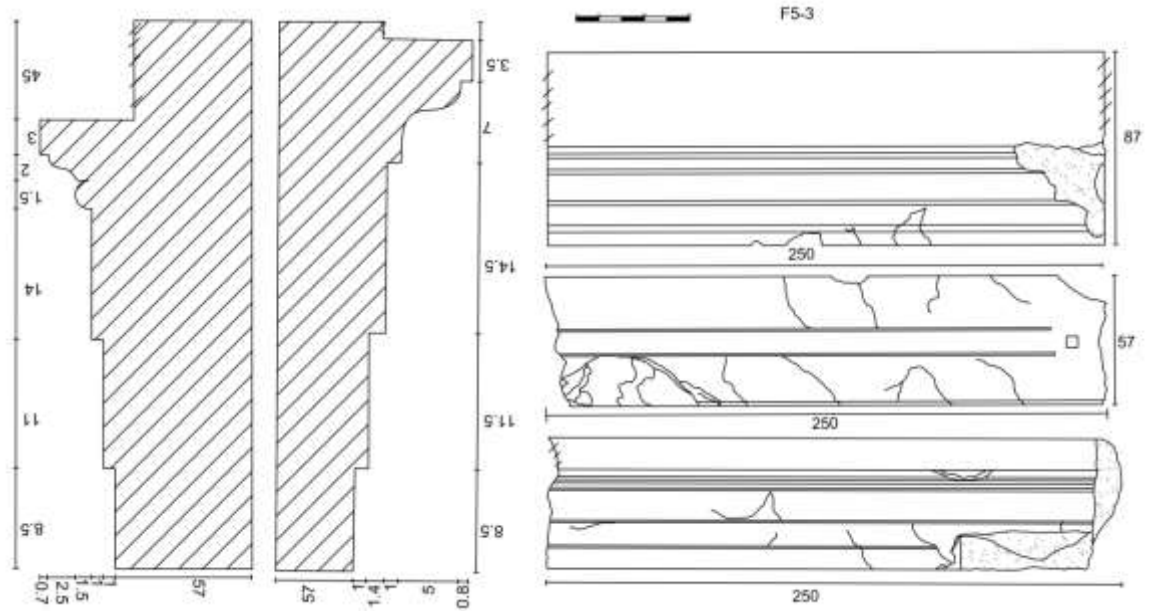
Mevcut Ölçüler: Y:87 cm, G:250 cm, D:57 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Hemen hemen bütün cephelerden korunan blokta, yalnızca bir yan cephesinde kırılma mevcuttur. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede soffit bezeme düz bırakılmıştır. Soffit bezemenin bitişinde iki yanda zıvana deliği gibi teknik detaylar görülmektedir. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede de işlenmemiştir. Düzeltme işlemindeki son aşama, yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur. Korunan tek yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 97

Buluntu/Kazı No: F5-4

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

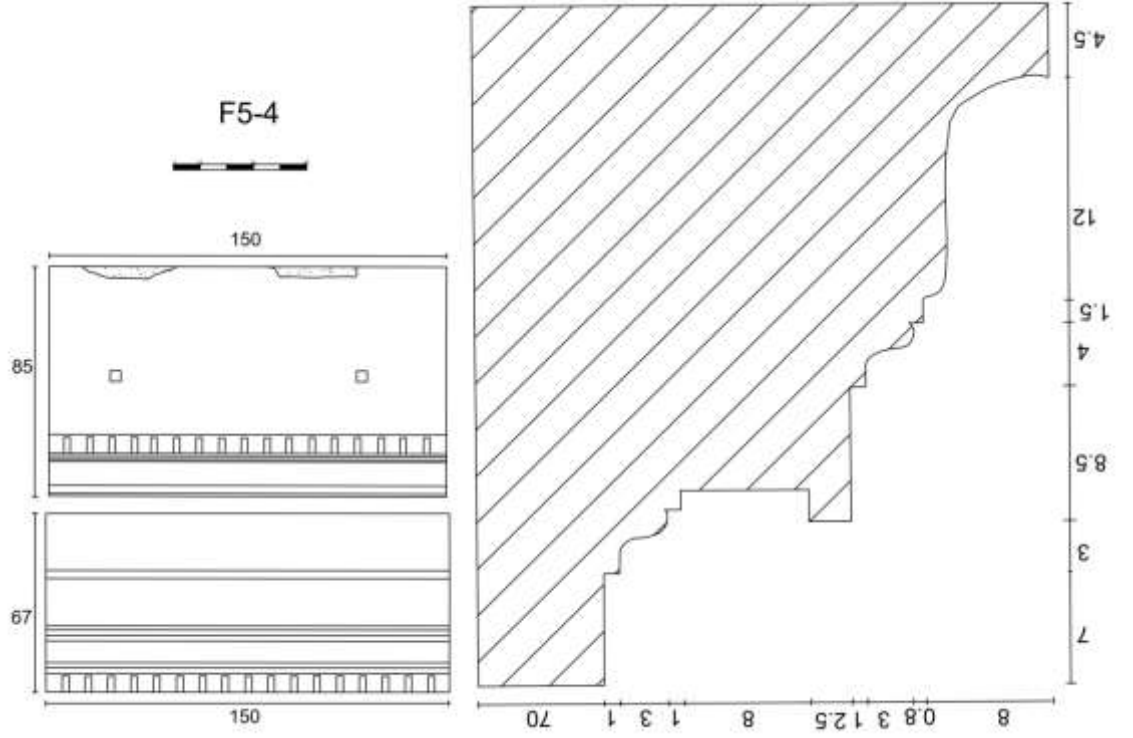
Mevcut Ölçüler: Y:67 cm, G:150 cm, D:85 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden korunan blok yüzeyinde çatlaklar ve küçük kırıklar mevcuttur. Ön profilde sağlam kalan bölümde alttan üste doğru; dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yapıya yerleştiğini gösteren teknik detaylar (zıvana delikleri) vardır. Alt cephede düzeltme işlemi ayrıntılı yapılmamış ve dikey murç yardımı ile kabaca düzeltilmiştir. Arka cephede taşın kesiminde kullanılmış testere

izleri görülmektedir. Yan cepheleri iyi korunan blokta anathyrosis işlemi uygulanmıştır.

Katalog No: BSG 98

Buluntu/Kazı No: F5-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

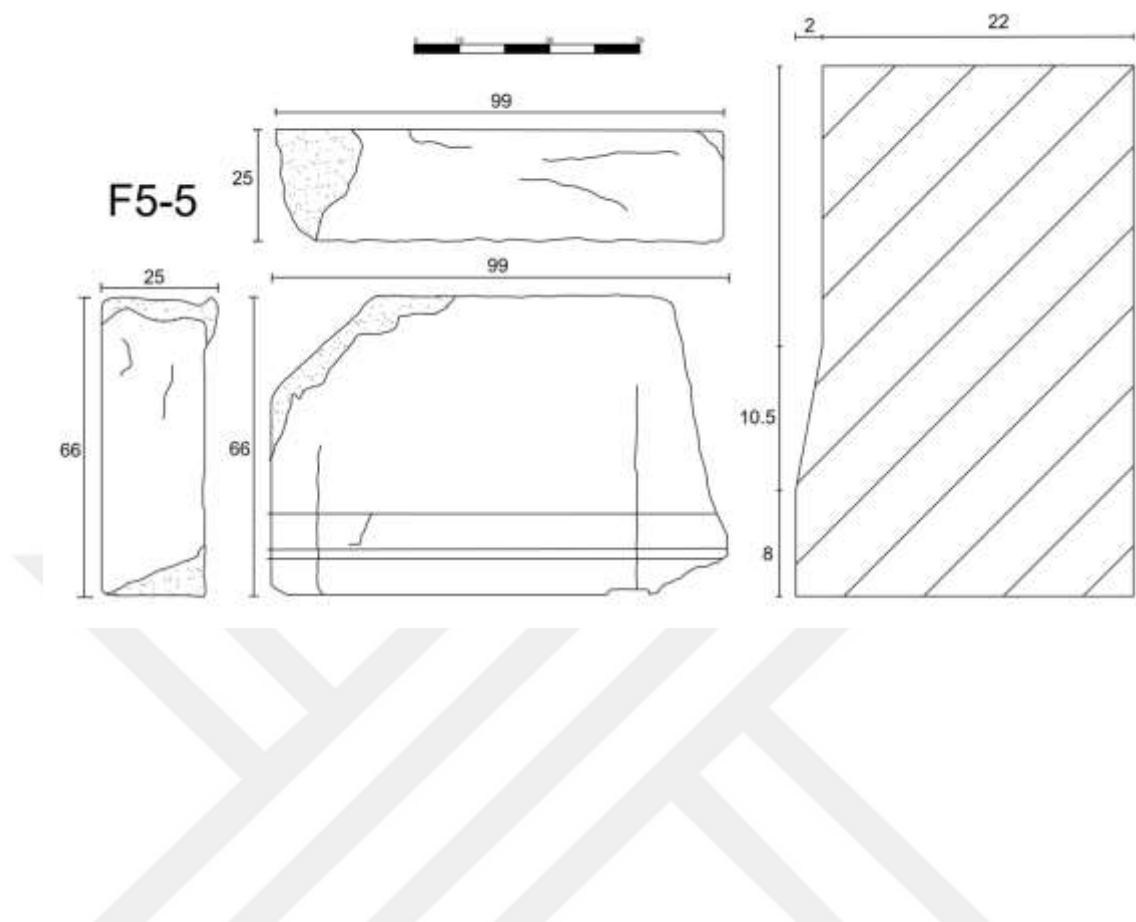
Mevcut Ölçüler: Y:66 cm, G:99 cm, D:25 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve üst cephelerden kırılmıştır. Korunan alt profilde düz şerit ve meyilli/şevli şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Bloğun gövde bölümünü çevreleyen bir kenar konturu bulunmaktadır. Düzeltme işlemi ince dişli tarakla yapılan bu cephede, kenar konturlarının yapılmasında tarak dişleri farklı bir yöne yönlendirilmiş ve gövdeden bu şekilde ayrı tutulmuştur.

Katalog No: BSG 99

Buluntu/Kazı No: F5-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Parapet

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

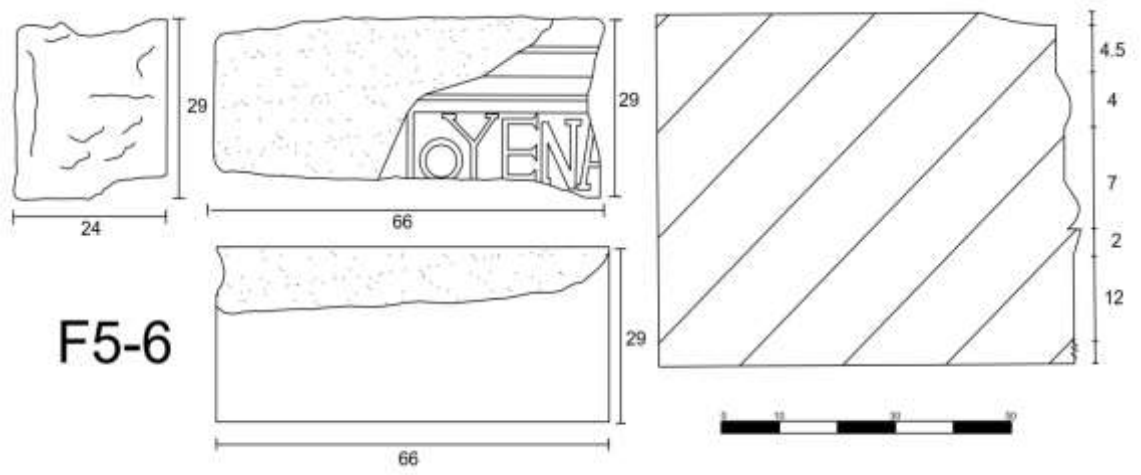
Mevcut Ölçüler: Y:29 cm, G:66 cm, D:24 cm

Benzer Örnekler: Ephesos bazilikası ikinci kat: Stinson, Local and Wider, Pl. 3.5. Hierapolis kuzey agora stoa ikinci kat: Rossignani, ss. 363, 364, 372, 375, Fig. 3, 4, 15, 18. Hierapolis portiko giriş, Pergamon çeşme yapısı caddeye bakan yüzü, Perge dükkân girişi: Williams, Monumental Street, Pl. 92.b, 93.b, 85.b, 14.b. Miletos kuzey market ikinci kat: Gerkan, Löwenbucht, Taf. XV. Ephesos yamaç ev impluvium: Thür ve Rathmayr, Taf. 13, 38, Abb.10. Ephesos yamaç ev peristilli avlu: Krinzinger, Taf. 41, A-A14, A-A 15, A-A 11; 193, B-A 5/8, B-A 19.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst ve yan cephelerden kırılan blokta ön cephede çok küçük bir bölümde köşe dönüşü korunmuştur. Üst cephede ön yüzde korunan küçük bölümde alttan üste doğru sırasıyla düz şerit, meyilli/şevli şerit, kavetto, düz şeritler, meyilli/şevli şerit gibi mimari detayları izlenebilmektedir. Ön profilde “OYENA” yazmaktadır. Blok bir yan cepheden kırıldığı için harflerin tamamı günümüze ulaşmamıştır. Korunan köşe parçasından yazıtın bir kontur ya da çerçeve içerisine alındığı anlaşılmaktadır.

Katalog No: BSG 100

Buluntu/Kazı No: F5-7

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

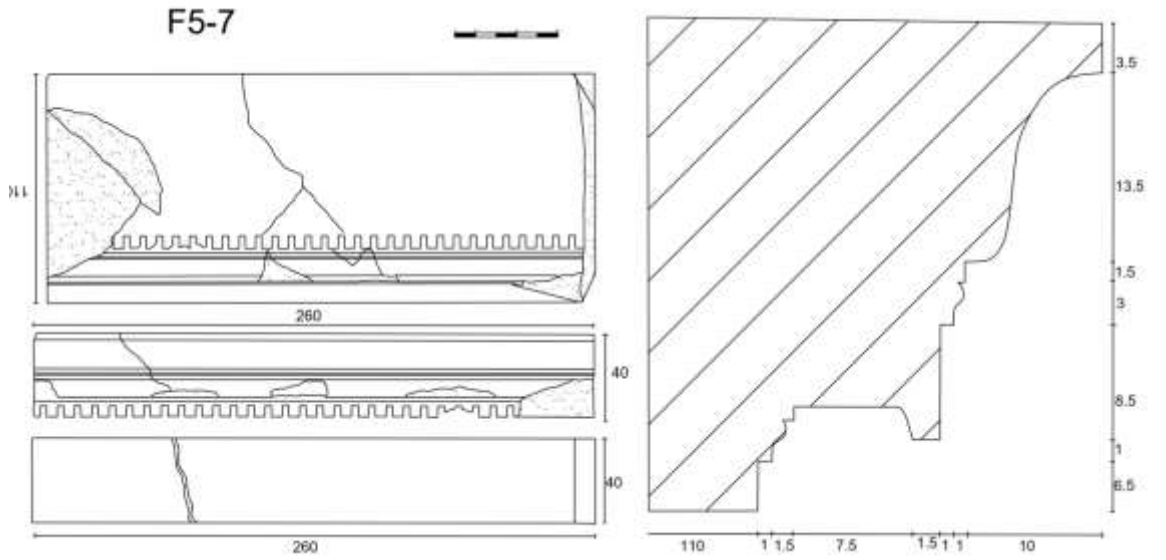
Mevcut Ölçüler: Y:40 cm, G:260 cm, D:110 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir yan cepheden kırık olan blok bütün cephelerde küçük çatlaklar ve kırıklar dışında iyi korunmuştur. Ön cephede alttan üste doğru dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yüzey düzeltme işlemi dikey murç yardımı ile yapılmıştır ve zıvana deliği gibi teknik detaylar bulunmaktadır. Yapının içinde kalan

arka cephede yatay murçla koparma işlemi yapılarak bırakılmıştır. Korunan bir yan cephede anathyrosis işleminin uygulandığı görülmektedir.

Katalog No: BSG 101

Buluntu/Kazı No: F5-8

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

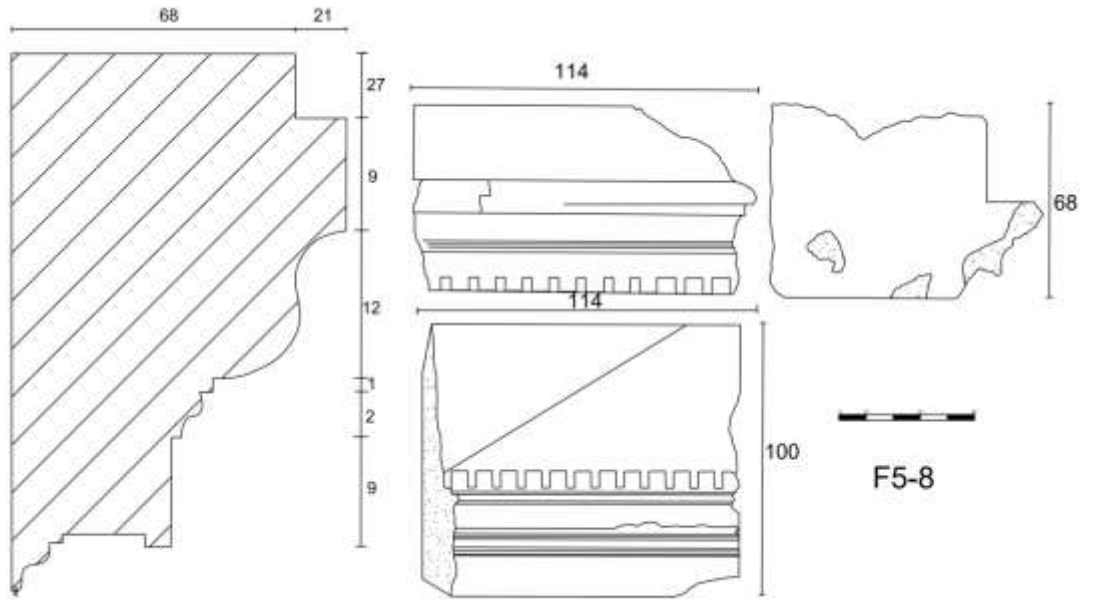
Mevcut Ölçüler: Y:68 cm, G:114 cm, D:100 cm

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bir yan cepheden kırık olan blok bütün cephelerde küçük çatlarlar ve kırıklar dışında korunmuştur. Küçük çatlaklar dışında iyi korunan ön cephede alttan üste doğru dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede yüzey düzeltme işlemi dikey murç yardımı ile yapılmıştır ve zıvana deliği gibi teknik detaylar bulunmaktadır. Yapının

içinde kalan arka cephede yatay murçla koparma işlemi yapılarak bırakılmıştır. Korunan bir yan cephede anathyrosis işleminin uygulandığı görülmektedir.

Katalog No: BSG 102

Buluntu/Kazı No: F5-9

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

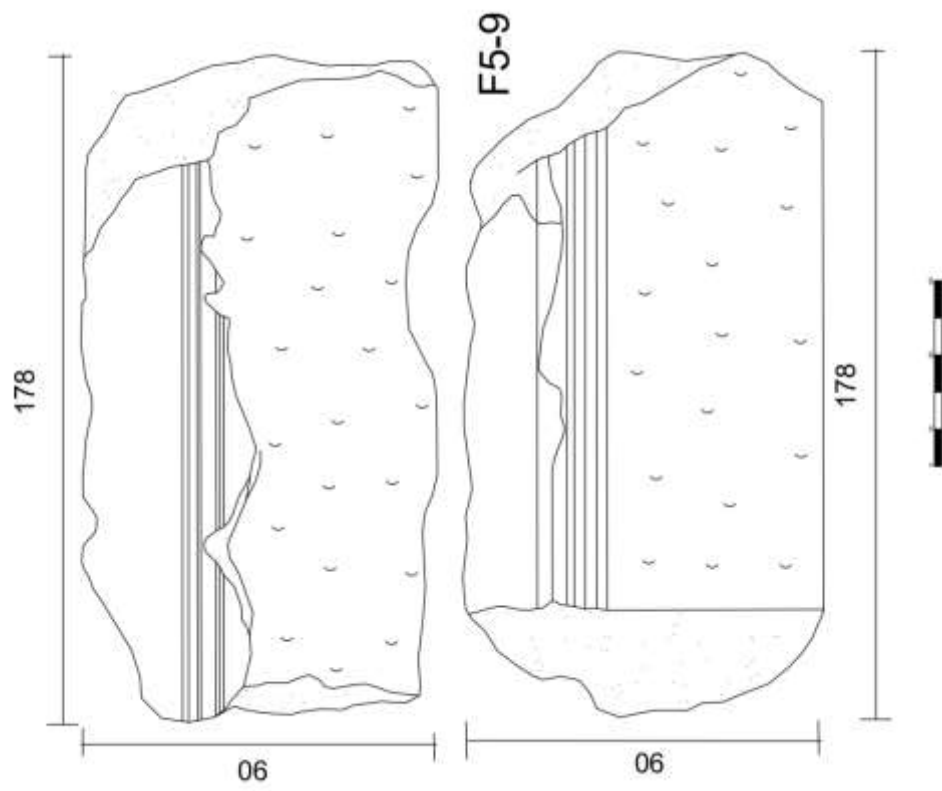
Mevcut Ölçüler: Y:85 cm, G:140 cm, D:117 cm

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan ve alt cepheden kırılmıştır ve yüzeyde çok sayıda çatlak ve kırık mevcuttur. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 1 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 1 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü iki cephede de işlenmemiştir. Friz bölümünde yapılan son işlem, yatay murçla yapılmış parça koparma işlemi olmuştur. Yapının arkasında kalan yüzde diğer blokla birleşmesinde kullanılmış kare bir detay görülmektedir.

Katalog No: BSG 103

Buluntu/Kazı No: İRT'17-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme Başı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri İçi Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:27 cm, G:15,3 cm, D:11,3 cm.

Benzer Örnekler: Frel, s. 61.45; Wegner, Herrscherbild, Taf. 9.d, 12.a; Zanker, Taf. 6.2; Akın, Kat. No. 3, 43; Tselepi, Lev. XXV-XXVII.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Cepheden işlenmiş olan başta yüz sol taraftan kırıktır. Burun ve sol göz de kırılmıştır. Korunan küçük bölümde sağ göz ve kulak ve kulak önündeki favori detayı izlenmektedir. Büyük bir bölümü korunan saç detayında diadem görülmektedir. Dar bir alına sahip olan eserde saçlar bukleler halinde yapılmıştır. Dar alının üzerinde ortada buklelerin ikiye ayrıldığı görülmektedir. Geriye çekik şekilde yapılan gözler iridir ve kaş yay şeklinde işlenmiştir. Pupilis ve iris detaylarının işlenmediği görülmektedir. Alında herhangi bir kırışıklık detayının olmaması yüzün orta yaşlı ya da genç birine ait olduğunu göstermektedir. Salyangoz gibi işlenen saçlar başın tamamını sarmalamıştır.

Katalog No: BSG 104

Buluntu/Kazı No: F6-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F6 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

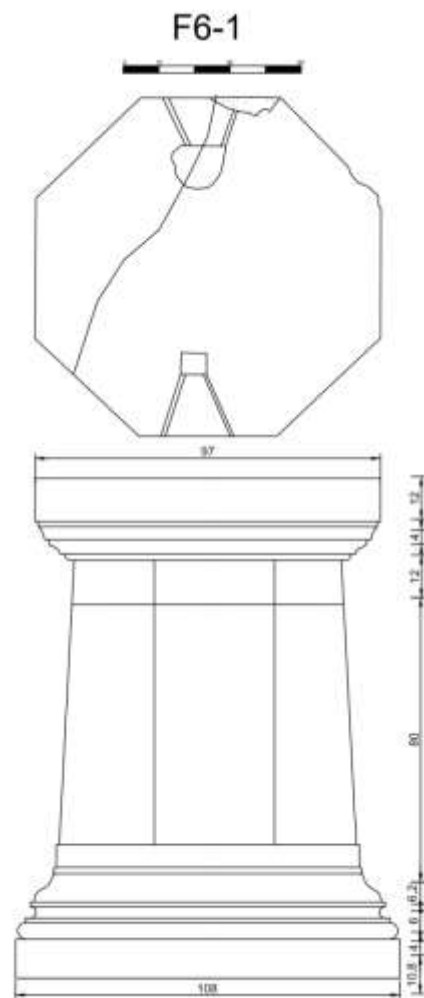
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:135 cm, Alt Kaide G:108 cm, Üst Kaide G:97 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termesos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İyi korunan bloğun yalnızca üst kaidesinde kırık mevcuttur. Küçük kırıklar dışında sağlam kalan blokta alttan üste doğru sırasıyla; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal, düz şerit, sekizgen gövde, düz şerit, astragal, S silme (kyme reversa), kavetto, düz şerit mimari detayları izlenebilmektedir. Gövde bölümü sekizgen olacak şekilde tasarlanmış blokta, bu bölüm küçük çatlaklar dışında iyi korunmuştur. Üst profilde kaideyle bulunduğu bölümde mimari teknik detaylar (kurşun akıtma kanalları ve zıvana deliği) görülmektedir.

Katalog No: BSG 105

Buluntu/Kazı No: -

Mimari Öge Adı/İşlevi: Herme Başı

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F6 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:21 cm, G:12 cm, D:10 cm

Benzer Örnekler: Frel, s. 61.45; Wegner, Herrscherbild, Taf. 9.d, 12.a; Zanker, Taf. 6.2; Akın, Kat. No. 3, 43; Tselepi, Lev. XXV-XXVII.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Cepheden işlenen başın sağ tarafı kırılmıştır. Korunan bölümde sol göz, burun ve ağız detayları izlenebilmektedir. Yüzeyde aşınma ve renk değişimi gözlemlenmektedir. Dar bir alına sahip olan eserde pupilis ve iris detayları işlenmiştir kaşlar düz yay şeklindedir. Dolgun göz kapakları yanında donuk bir bakış ifadesi yer alır. Bukleler halinde salyangoz gibi yapılan saç detayında alnın hemen üstünde bukle detayının sıklaşarak kulaklara doğru ilerlediği görülmektedir. Yuvarlak ve dolgun bir yüz hattı çizen esere yandan bakıldığında kulakları da içine alan ve arkaya doğru devam eden bir topuz izlenimi vardır. Yüzde kırışıklıkların olmamasından dolayı eserin yetişkin bir kadın başı olduğunu düşündürür.

Katalog No: BSG 106

Buluntu/Kazı No: F7-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Attik-Ion Kaide

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:38 cm, Üst G:56 cm,

Benzer Örnekler: Regina tiyatrosu: Barrera, s. 61, Fig.1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, "La Decorazione, s. 39.2. Taormina tiyatrosu scaena frons: Gabellone ve diğerleri, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig. 9. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaenae frons: Frezouls, Pl. VI.2. Bostra tiyatrosu: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 123, Çiz. No. 161. Parion tiyatrosu proscaena: Ergürer, Parion's Theater, s. 28, Fig. 10, 12; Ergürer, Parion Tiyatro, ss. 41-42, Fig. 10, 12. Nysa tiyatrosu scaena: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 45,83, 84, 85. Tlos tiyatrosu: Akdağ, s. 66, Kat. No.1. Elaiussa Sebaste antik kentinde kullanılan kaideler: Giobbe, AP 38, 252, 254. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat: Quatember, Taf. 20.3. Ephesos Vedius gymnasionu: Steskal ve Torre, Taf. 69.4. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 48, Fig. 7.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Ortadan kırılan blokta sağlam kalan yan cephede plinthos, torus, scotia ya da trokhilos gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: BSG 107

Buluntu/Kazı No: F7-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:32 cm, Alt-Üst G:60 cm,

Benzer Örnekler: Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 55, Fig.14; Velez, s.76, Fig. 1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione, s. 39-2; Vita, s. 177, Abb.10. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied, s. 23-24, Pl.2, 4-5. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig.12; Segal, Alten Palastina, s.7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaena frons: Frezouls, Pl. VI.2. Perge sütunlu cadde: Williams, Monumental Street, Pl. 7.a; Bejor, Vie Colonnate, XI.1. Ephesos sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, X.1. Apameia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, II.2. Laodikeia sütunlu cadde: Bejor, Vie Colonnate, VIII.2. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig. 36. Ephesos Celcus kütüphanesi: Thomas, s. 9.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve üst cephelerden kırılmıştır. Parça bloğun gövde bölümüne aittir. Yan cephelerde kırılma olmadığından dolayı, çap ölçülerine ulaşılabilmiştir.

Katalog No: BSG 108

Buluntu/Kazı No: F7-14

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: F7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:58 cm, G:45 cm, D:24 cm.

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Korunan küçük parça üzerindeki yüzeyde dış bükey yiv ve şerit detayları izlenebilmektedir.

Katalog No: BSG 109

Buluntu/Kazı No: F7-40

Mimari Öge Adı/İşlevi: Profilli Blok

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: F7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, G:53 cm, D:76 cm.

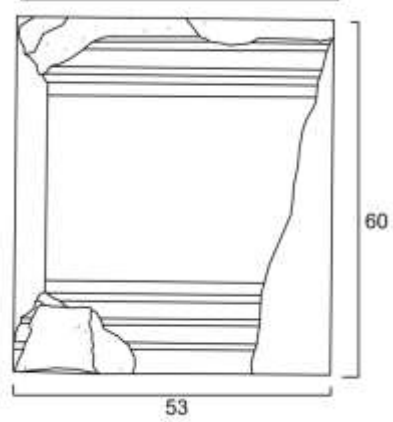
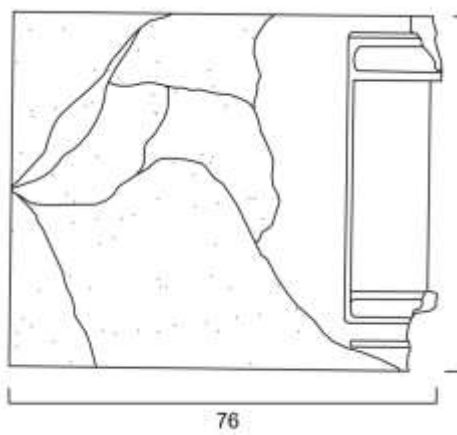
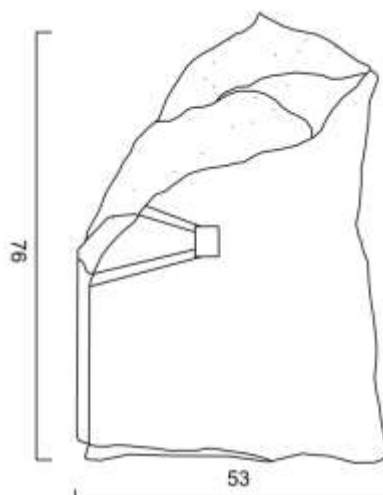
Benzer Örnekler: Carthago Nova tiyatrosu: Asensio ve diğerleri, s. 214, Fig.10. Rhodiapolis tiyatrosu: Özdilek, Lykia, Lev. 38, Res. 58.b. Sardis, Claudia Antonia Sabina Mezarı: Butler, III.190. Sagalassos yukarı agora çeşme: Gates, Fig. 23. Perge çeşme ve agora kuzey salonu: Mansel, Ausgrabungen, Abb. 26,43. Side de bulunan çeşme ve Dionysos tapınağı: Mansel, Side, Res. 132, 158; Erön, Lev. 7.a. Ephesos Traian çeşmesi heykel kaidesi: Quatember, Taf. 105. Ephesos tiyatrosu: Heberdey, s. 41, Fig. 78. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde batı bölümü: Özdibay, Lev. 48, Çiz. 13.

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Blok bazı cephelerden kırılmasına rağmen, korunan küçük bölümlerde mimari detaylar hakkında bilgi alınabilmektedir. Ön cephede düz şeritler, S silme (kyme rekta), kavetto, astragal gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Mimari detaylar bloğun yan cephelerinde yarım işlenmiştir.

F7-40

Katalog No: BSG 110

Buluntu/Kazı No: F7-45

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: F7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneyi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

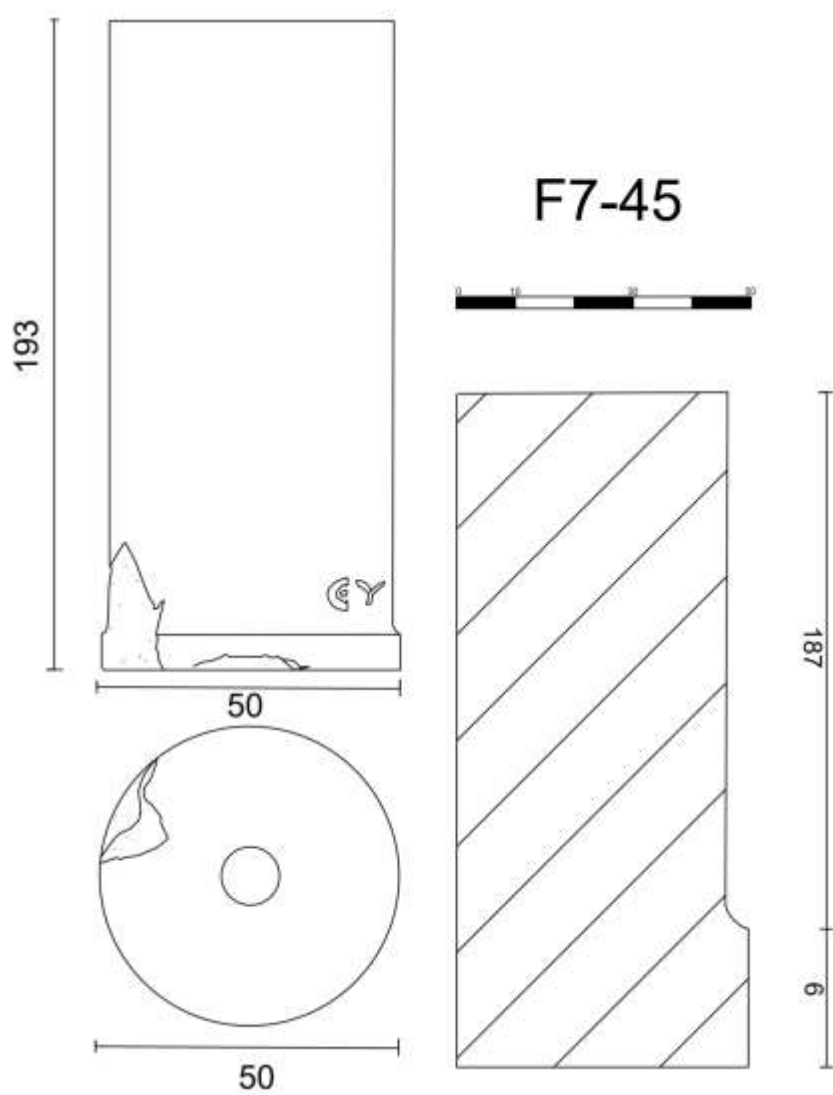
Mevcut Ölçüler: Y:193 cm, Alt Kaide G:50 cm

Benzer Örnekler: Nysa tiyatrosu scaena frons: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 6. Side tiyatrosu ikinci diazoma: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.66-1.67, 3.20. Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Mellink, Anatolia, s. 29, Fig.36. Side tiyatrosu scaena frons: Öztekin, s. 100, Res. 8. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 42, Pl. 21.4, 39.5.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: İyi korunmuş olan blok üst cephede kırılmıştır. Kaideye oturan bölüm ya da alt cephe küçük kırıklar dışında iyi korunmuştur. Bu bölümde zıvana deliği gibi teknik detaylar izlenebilmektedir. Kaideye oturduğu bölümde düz şeritin üst kısmında “εγ” yazmaktadır.

Katalog No: BSG 111

Buluntu/Kazı No: G4-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

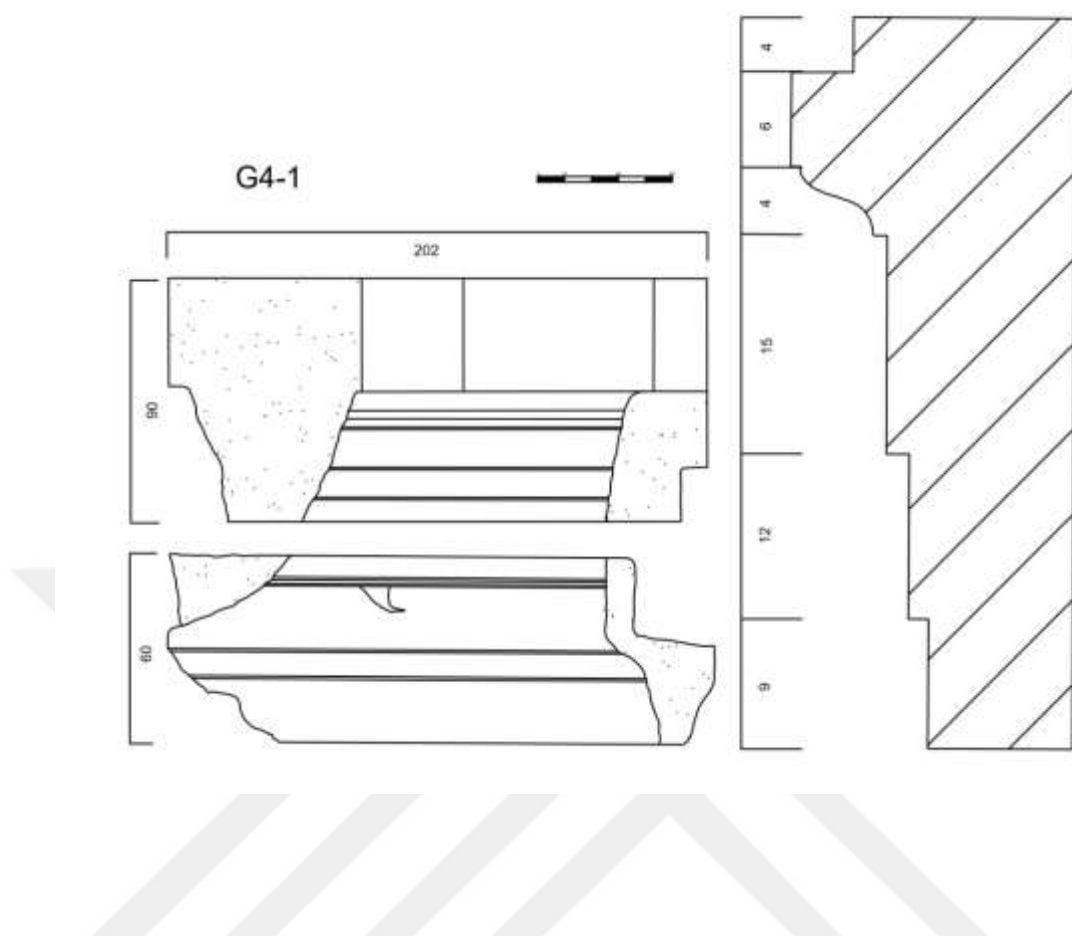
Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:202 cm, D:60 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok iki yan cepheden kırılmıştır ve bütün yüzeylerde yoğun çatlaklar mevcuttur. Korunan ve görünen tek cephede alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü işlenmemiştir. Bu bölümde düzeltme işlemindeki son aşama, yatay murçla yapılan parça koparma işlemi olmuştur. Korunan alt bölümde teknik detay izleri (zıvana deliği) izlenebilmektedir. Friz bölümünde diğer blok ile birleşmesi için yapılmış kare teknik detay görülmektedir.

Katalog No: BSG 112

Buluntu/Kazı No: G4-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

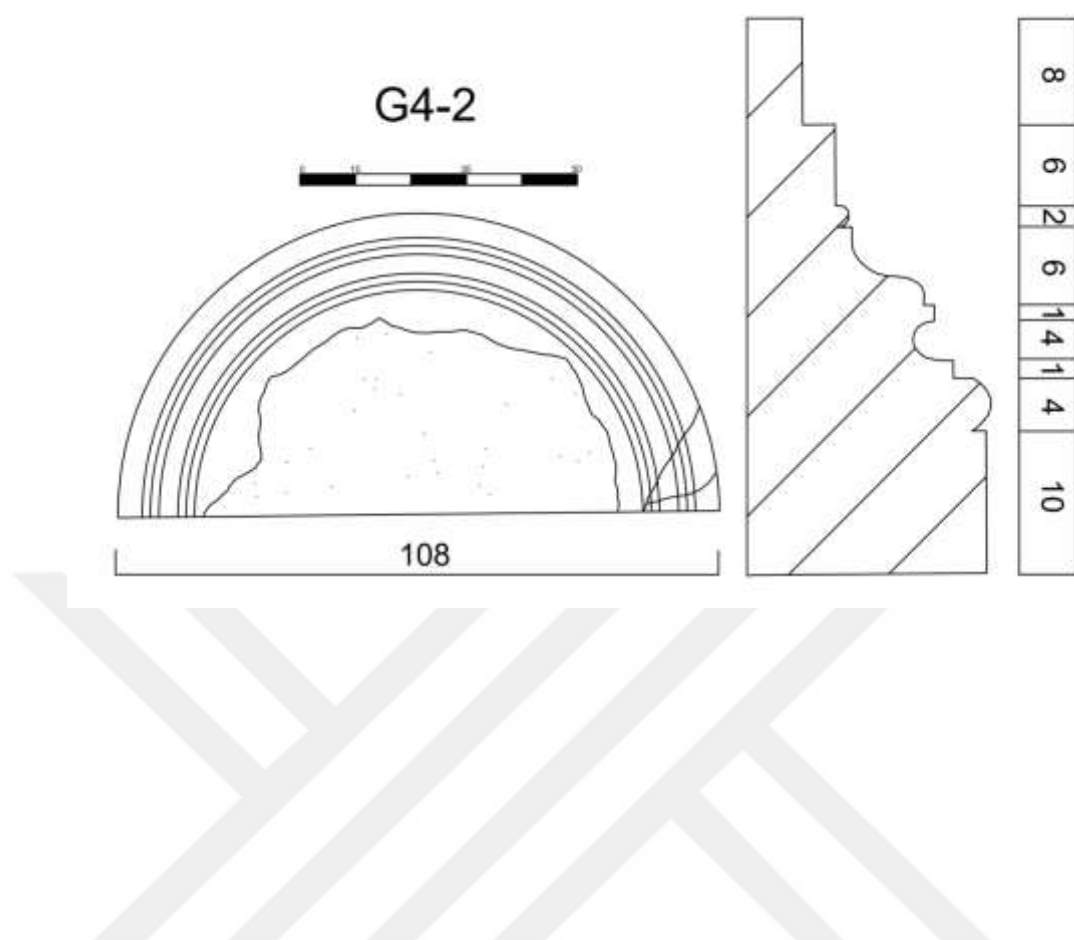
Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, Alt Kaide G:108 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termesos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdebay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Üst cephesi tamamen kırılan blokta kaide bölümünde küçük bir parça korunmuştur. Korunan bölümde alt bölümden üste doğru; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal gibi mimari detaylar izlenebilmektedir.

Katalog No: BSG 113

Buluntu/Kazı No: G4-3

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: G4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:96 cm, Üst Kaide G:61 cm

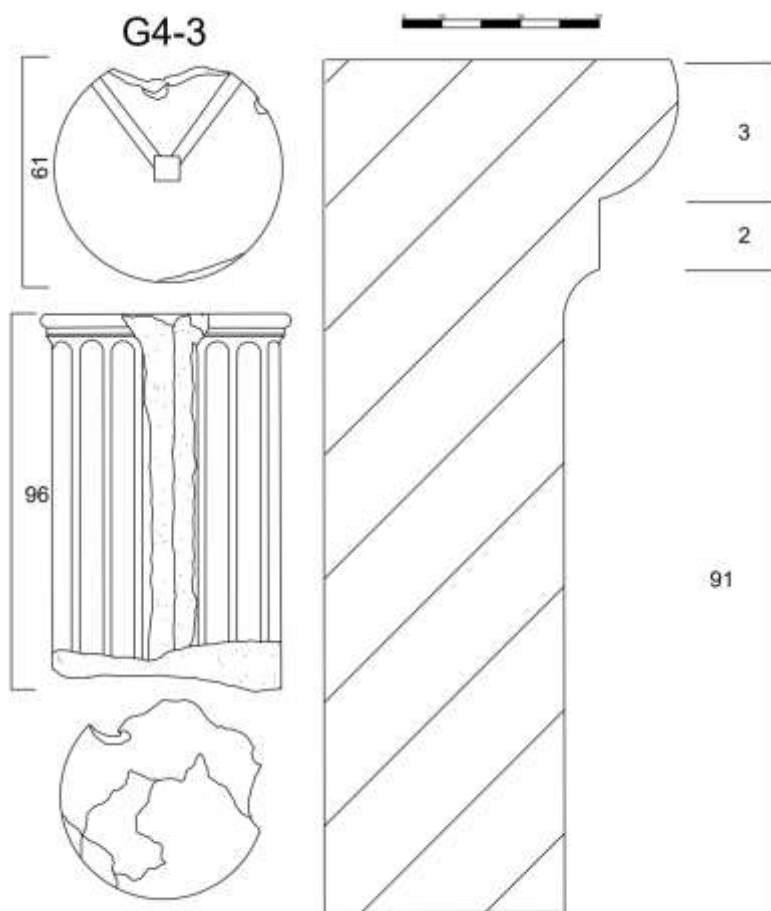
Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt cephesinin tamamı kırılan blok üst cephede korunmuştur. Korunan üst cephede küçük kırıklar dışında astragal detayı izlenebilmektedir. Üst profilde zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalı gibi teknik detaylar görülmektedir. Dış bükey yivler arasında düz şeritler yer almaktadır.

G4-3

Katalog No: BSG 114

Buluntu/Kazı No: G4-4

Mimari Öge Adı/İşlevi: Sütun

Cinsi/Türü/Malzeme: Konglomera

Buluntu Yeri: G4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

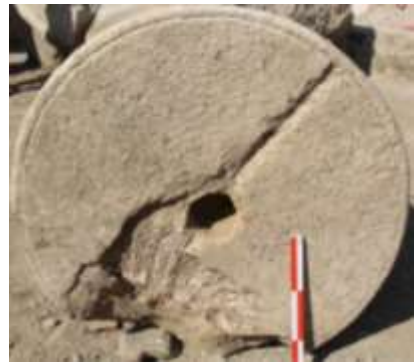
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

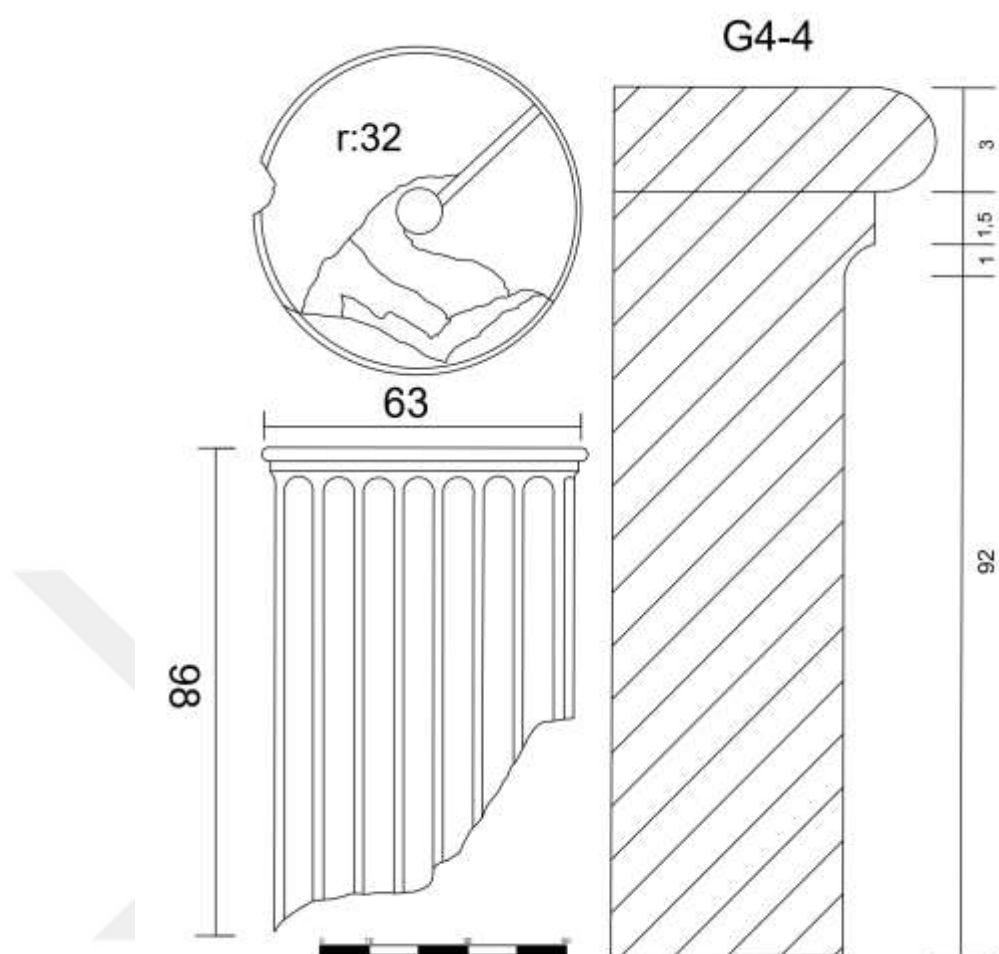
Mevcut Ölçüler: Y:86 cm, Üst Kaide G:63 cm,

Benzer Örnekler: Falerone tiyatrosunda ele geçen sütunlar: Montali, Fig.10,11. Metellinum tiyatrosu: Mateos ve Picado, Taf. 22.a. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, La Decorazione s. 39.2. Arles tiyatrosu scaena frons: Moretti ve diğerleri, s. 143, Fig.6. Sabratha tiyatrosu scaena frons: Lopez, s. 20.3; Kandilzaied ve Rehan, s. 23-24, Pl.2.4-5. Patara tiyatrosu scaena arkasında: Alanyalı, Patara, s. 10, Res. 4. Laodikeia kuzey agora doğu portik sütunlu galeri: Şimşek, s. 36, Fig. 23. İzmit limanı: Mellink, Asia Minor, Fig.40.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Alt cephesinin tamamı kırılan blok üst cephede korunmuştur. Korunan üst cephede küçük kırıklar dışında astragal detayı izlenebilmektedir. Üst profilde zıvana deliği ve kurşun akıtma kanalı gibi teknik detaylar görülmektedir. Teknik detayların olduğu bu üst cephede kırılma mevcuttur. Dış bükey yivler arasında düz şeritler yer almaktadır.

Katalog No: BSG 115

Buluntu/Kazı No: G4-5

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: G4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:50 cm, G:58 cm, D:37 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis scaena: Durmuş, s. 90,93, Kat. No. 9,12, Res. 31,34.

Perge scaena: Durmuş, s. 97-98, Kat. No. 16-17, Res. 38-39.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Arşitrav +Friz parçasına ait olan blokta yalnızca friz bölümü sağlam kalmıştır. Korunan küçük bölümde İon kymationu ve inci makara dizisi bezeme olarak kullanılan arşitrav tacı görülmektedir. Friz bölümünde mask, bezeme olarak kullanılmıştır. Bunun dışında mimari detaylar hakkında bilgi alınamamaktadır.

Katalog No: BSG 116

Buluntu/Kazı No: G4-7

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G4 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

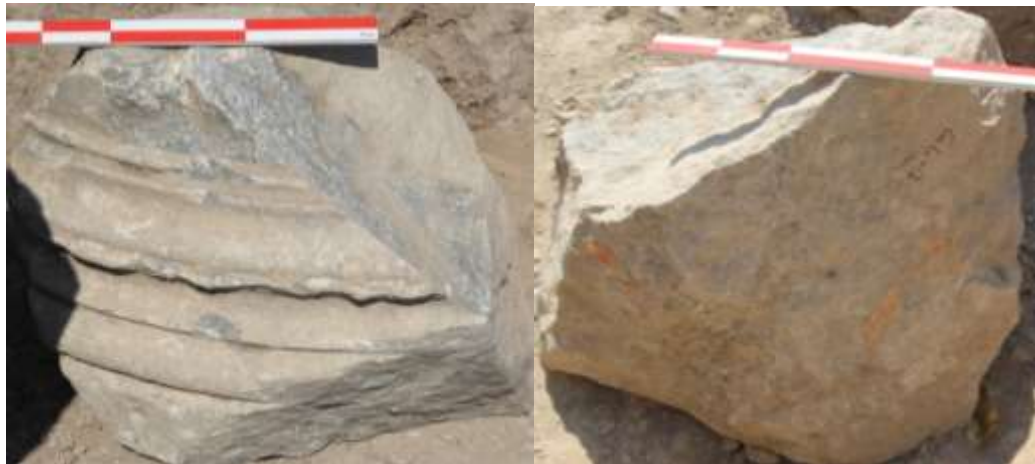
Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:45 cm, G:39 cm, D:29 cm.

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodiasias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termessos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge'de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra'da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdişbay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Tamamı kırılan bloğun kaide bölümünde küçük bir kısmı korunmuştur. Stylobata oturduğu alt bölümden üste doğru; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit detayları izlenebilmektedir.

Katalog No: BSG 117

Buluntu/Kazı No: G5-1

Mimari Öge Adı/İşlevi: Postament

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

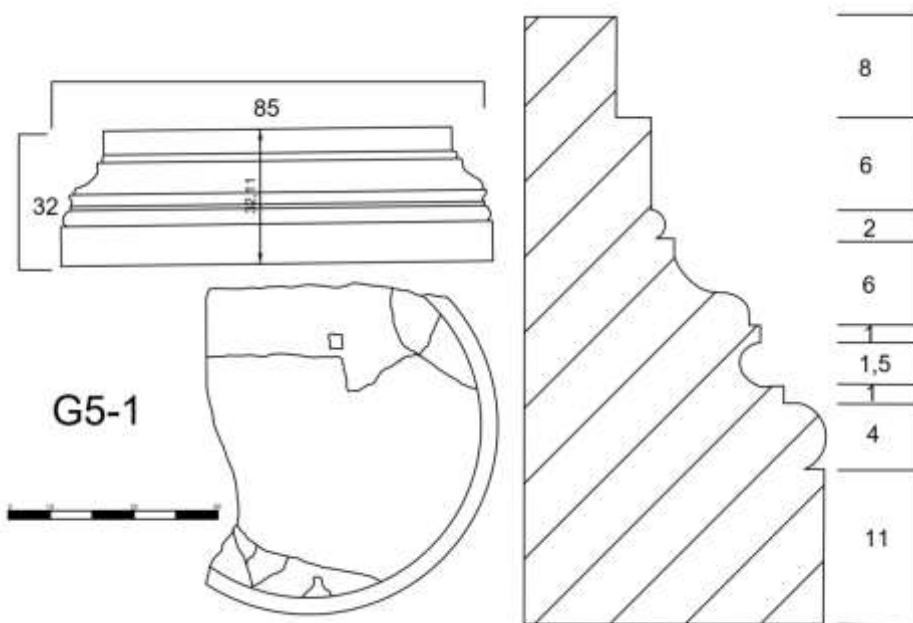
Mevcut Ölçüler: Y:33 cm, Alt Kaide G:85 cm

Benzer Örnekler: Hierapolis tiyatrosu scaena frons: Türkmen, Lev. 48.1-2; Sobra, s.187, Fig. 5, 9, 10. Ephesos Traian çeşmesi ikinci kat: Quatember, Taf. 5.2, 67.1; Köster, Taf. 112.1. Afrodisias güney agoranın güneybatı köşesi: Stinson, Local and Wider, Pl. 4.12. Termesos N1 tapınağı: Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 93; Erön, s. 130, Şek. 2.a; Gülbay, Şek. 155; Robertson, s. 228, Fig. 98. Kremna Antonius Pius tapınağı: Aslan, s. 109, Lev. XVI.b; Alp, Psidia Bölgesi, Lev. 64. Perge’de bulunan çeşme: Williams, Monumental, Pl. 7.b. Miletos Geç Roma stadion girişi güney taraf: Gerkan, Stadion, Taf. V, VII. Bostra’da çeşme yapısının ön yüzü: Segal, Province Arabia, s. 115, Fig. 19; Segal, Urban Landscapes, ss.156, 190. Leptis Magna Severus bazilikası apsisi: R. B. Ulrich, Quenemoen, s. 96, Fig. 5.5; Gros, Romaine, Pl. XII; Vita, s. 180, Abb.18. Perge kuzey güney doğrultulu sütunlu cadde doğu bölüm: Özdibay, Lev. 49. 9-10.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bloğun üst profili tamamen kırılmıştır. Sadece kaidesi sağlam kalan parçada alt bölümden üste doğru; plinthos, torus, scotia ya da trokhilos, S silme (kyme reversa), astragal ve düz şerit mimari detaylar görülmektedir. Stylobata oturan kaidenin altında skamillus uygulaması görülmektedir.

Katalog No: BSG 118

Buluntu/Kazı No: G5-2

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:90 cm, G:116 cm, D:70 cm.

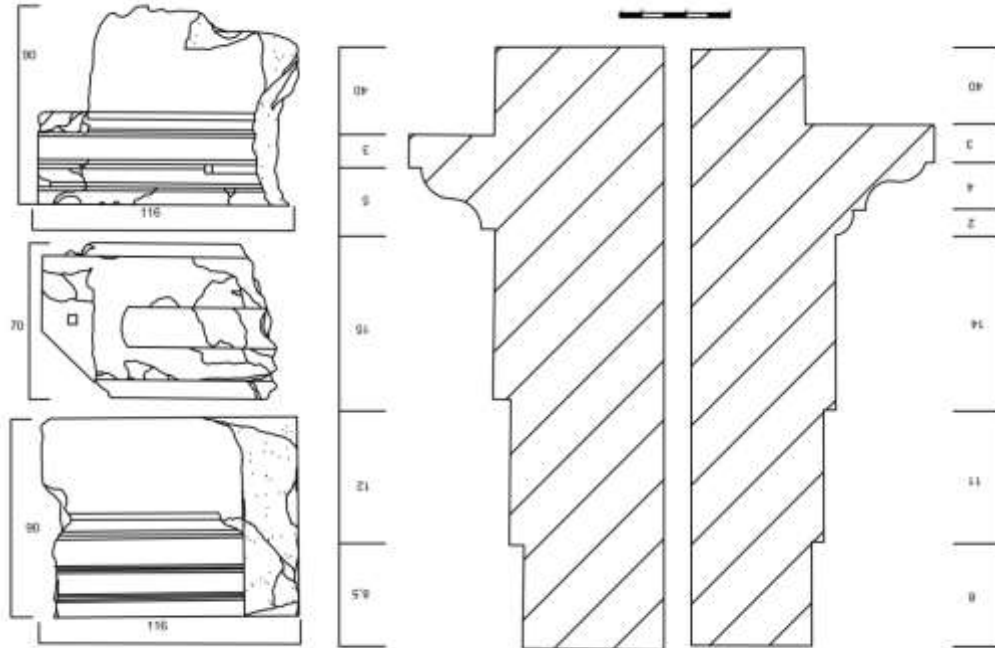
Benzer Örnekler: Ephesos Vedium Gymnasionu palaestra: Steskal ve Torre, Taf. 52.1. Pergamon Asklepeion propylon ve tapınak: Ziegenaus, Taf. 7.b, 51.A1-3. Korinth Tyche Tapınağı: Scranton, Pl. 23.4. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bir yan cepheden kırılmıştır ve bütün cephelerde yoğun çatlak söz konusudur. Korunan bir yüzde alttan üste doğru; 3 fascia, astragal, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş), diğer yüzde 3 fascia, S silme (kyme reversa), düz şerit, friz (işlenmemiş) detayları korunmuştur. Alt cephede yer alan soffit bezeme düz bırakılmıştır ve bu cephede zivana delikleri yer almaktadır. Murç izlerinin görüldüğü friz bölümü, iki cephede de işlenmemiştir. Friz bölümünde yapılan son işlem, yatay murçla yapılmış parça koparma işlemi olmuştur. Fasciaların olduğu alanda kenetler kullanılmıştır.

G5-2

Katalog No: BSG 119

Buluntu/Kazı No: G5-3

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Birinci Kat

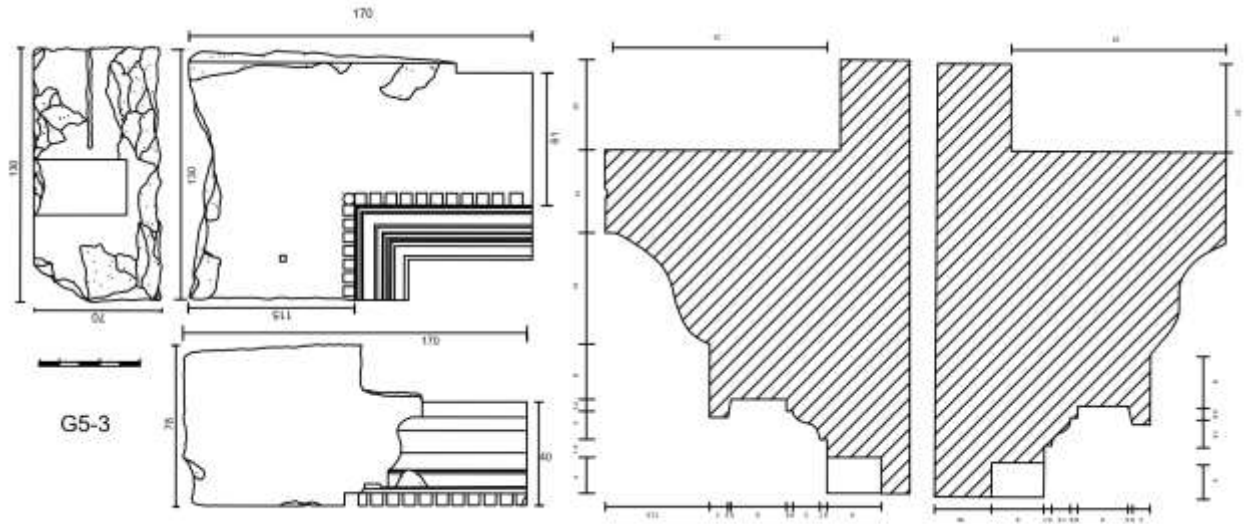
Mevcut Ölçüler: Y:78 cm, G:170 cm, D:130 cm.

Benzer Örnekler: Kouiron tiyatrosu scaena: Stillwell, Kourion, s. 70, 72, Fig. 36.1-2, 38. Ephesos Helenistik Dönem tiyatrosu: Krinzinger ve Ruggendorfer, s. 502, Text Fig. 20. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, ss.107, 113, Çiz. No. 5, 9, 62. Side tiyatrosu diazoma geison: A. Uçar, Diazoma, Ek 1.128-131, 3.4. Afrodiasias tiyatrosu scaena frons geison: Theodorescu, ss.130, 132, Fig. 3, 5.a; Chaisemartin ve Theodorescu, s. 64, Fig.15.C. Ephesos prytaneion sima: Steskal, Taf. 134.1-2. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat geison: Quatember, Taf. 12.3, 18.2, 58, 59.2-3, 65.1. Ephesos Vadius gymnasionu palaestra sima: Steskal ve Torre, Taf. 53.1, 3. Miletos Heroon yapısı ve tiyatro ilk scaena: Köster, Taf. 28.6, 126.4; B. F. Weber, s. 112, Abb. 71, Taf. 40.1. Pergamon Asklepeion propylon, tiyatro scaena ve summa cavea: Ziegenaus, Taf. 5.b, 49.A1-3; Hoffmann, Abb. 156, 171, 236. Miletos antik kenti cadde, Pergamon portiko çatısı: Williams, Monumental, Pl. 89.a, 88.c. Afrodiasias sivil bazilika güney salonu: Stinson, Local and Wider, Pl. 2.71. Nimes kütüphane iç duvar kemer üstü. Anderson, s. 174.110. Korinth Odeum scaena: Broneer, s. 96, Fig.75. Korinth güney bazilika: Weinberg, ss. 92, 93, Fig.14-15. Lagina Dükkân: Gider-Büyüközer, Kat. No. 41.4; Fig. 361.a, b. Kibyra propylon giriş: M. C. Kaya, Lev. 31, Kat. No. 98. Korinth Herakles Tapınağı: Scranton, Pl. 18.2.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: L şeklindeki köşe bloğu hemen hemen bütün cephelerden korunmuştur. Yalnızca bir yan cephesinde bazı kırılmalar mevcuttur. Korunan ön cephede alttan üste doğru dış sırası (dentil), S silme (kyme reversa), düz şerit, konsol tacı/damlalık, S silme (kyme reversa), düz şerit, S silme (kyme rekta), düz şerit gibi mimari detaylar izlenebilmektedir. Alt cephede taş yüzeyi düzeltme işlemi ayrıntılı yapılmamış ve dikey murç yardımı ile kabaca düzeltilmiştir. Arka cephelerinde taş kesiminde kullanılan testere izleri yer almaktadır. Taş ocağında getirilen bloğun bu

cephesine getirildikten sonra hiçbir uygulama yapılmamıştır. Korunan bir yan cephede anathyrosis uygulaması görülmektedir ve bu uygulamanın olduğu alanlarda taş yüzeyi ince tarak kullanılarak düzeltilmiştir.

Katalog No: BSG 120

Buluntu/Kazı No: G5-4

Mimari Öğe Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: G5 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Doğusu)

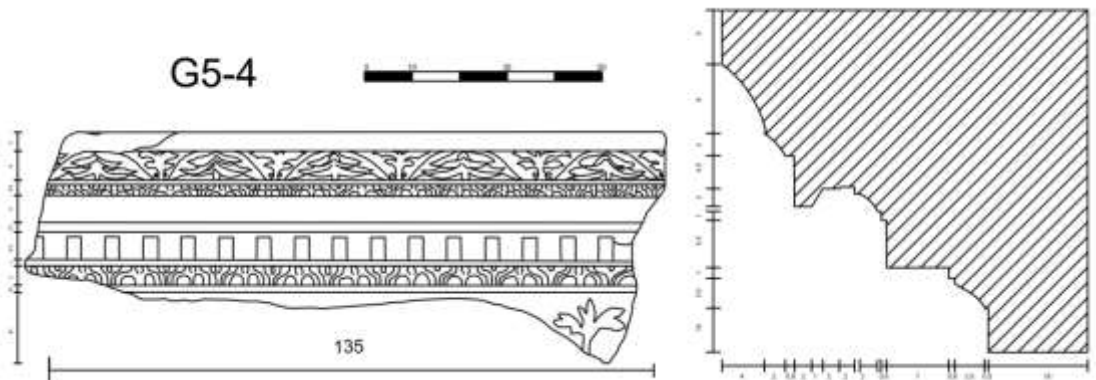
Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:48 cm, G:135 cm, D:35 cm

Benzer Örnekler: Parion tiyatrosu: Başaran, Parion Theater, s. 67, Fig. 6.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok alt ve iki yan cepheden kırılmıştır. Ön yüzde korunan bölümde mimari detaylar izlenmektedir. Altan üste doğru sırasıyla Lesbos kymationu bezemesi, diş (dentil), Lesbos kymationu, Konsol tacı/Damlalık (korona), Lesbos kymationu, açık kapalı palmet bezemesi (Anthemion) görülmektedir.

Katalog No: BSG 121

Buluntu/Kazı No: G6-32

Mimari Öge Adı/İşlevi: Profilli Blok

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G6 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

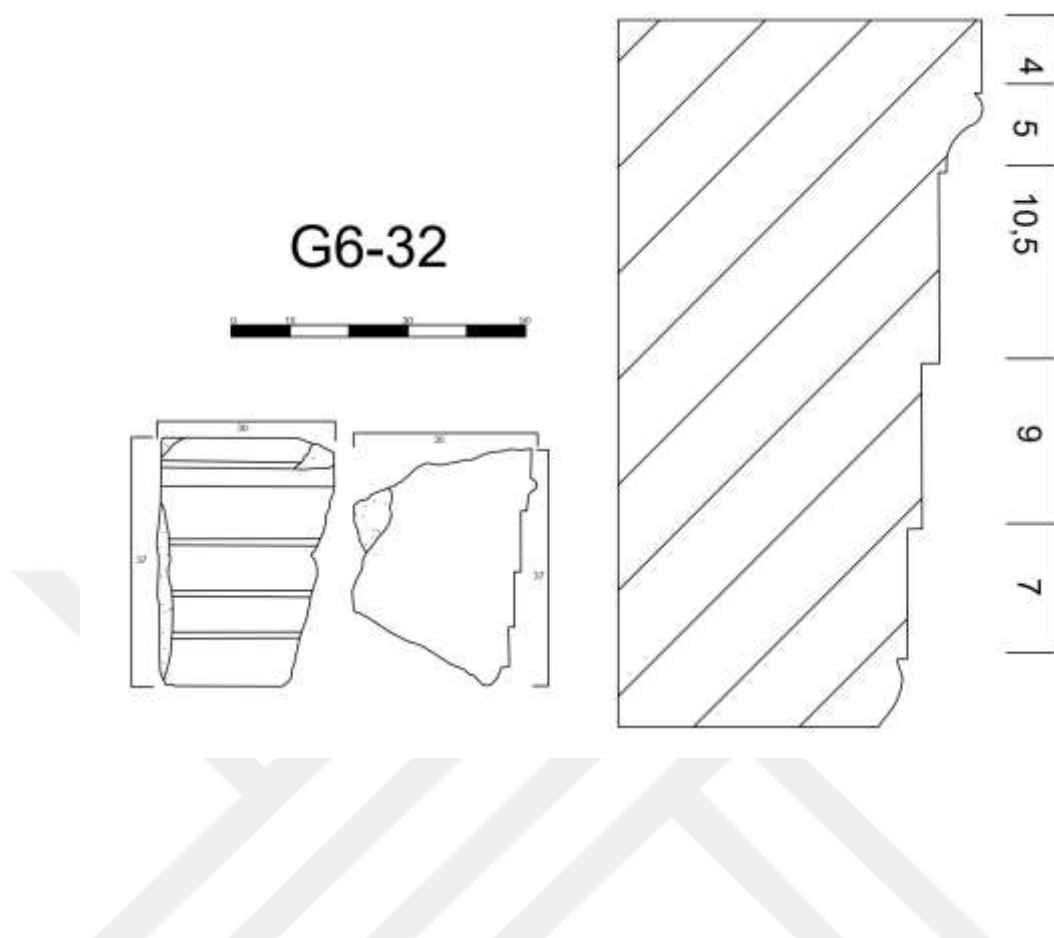
Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:30 cm, D:30 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Prytaneion: Steskal, Taf. 38.1, 40.1-2. Miletos güney pazarı ve çevresinde: Knackfuss, s. 172, Abb. 182.

Tarihleme Önerisi:-

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerinde kırılma olan blokta, korunan küçük bölümde mimari detaylar hakkında bilgi edinilebilmektedir. Korunan bölümde düz şerit ve kyme reversa detayları görülmektedir.

Katalog No: BSG 122

Buluntu/Kazı No: G6-33

Mimari Öge Adı/İşlevi: Attik-Ion Kaide

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: G6 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneydoğu Köşesi)

Yapıdaki Yeri/Konumu: İkinci Kat

Mevcut Ölçüler: Y:23 cm, G:31 cm, D:9 cm.

Benzer Örnekler: Regina tiyatrosu: Barrera, s. 61, Fig.1. Leptis Magna tiyatrosu scaena frons: Bejor, "La Decorazione, s. 39.2. Taormina tiyatrosu scaena frons: Gabellone ve diğerleri, s. 2, Fig.1; Sear, Taormina, s. 53, Fig. 9. Gerasa tiyatrosu scaena frons: Sear, Theater of Pompey, s. 697, Fig. 12; Segal, Alten Palastina, s. 7, Abb. 12-13. Palmyra tiyatrosu scaenae frons: Frezouls, Pl. VI.2. Bostra tiyatrosu: Freyberger, Zur Datierung, Taf. 13.d. Korinth tiyatrosu scaena: Stillwell, Corinth, s. 123, Çiz. No. 161. Parion tiyatrosu proscaena: Ergürer, Parion's Theater, s. 28, Fig. 10, 12; Ergürer, Parion Tiyatro, ss. 41-42, Fig. 10, 12. Nysa tiyatrosu scaena: Kadioğlu, Die Scaenae, Abb. 45,83, 84, 85. Tlos tiyatrosu: Akdağ, s. 66, Kat. No.1. Elaiussa Sebaste antik kentinde kullanılan kaideler: Giobbe, AP 38, 252, 254. Ephesos Traian çeşmesi birinci kat: Quatember, Taf. 20.3. Ephesos Vedium gymnasionu: Steskal ve Torre, Taf. 69.4. Diokaisareia tiyatrosu scaena: Spanu, Fig. 44, Pl. 40.1. Augusta Emerita/Merida tiyatrosu scaena frons: Cruz, s. 48, Fig. 7.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Bütün cephelerden kırılan kaide bölümünde yalnızca torus detayı sağlam kalmıştır.

Katalog No: BSG 123

Buluntu/Kazı No: G7-6

Mimari Öge Adı/İşlevi: Profilli Blok

Cinsi/Türü/Malzeme: Gri Mermer

Buluntu Yeri: G7 Plankare (Batı Sütunlu Galer Dışı Güneydoğusu)

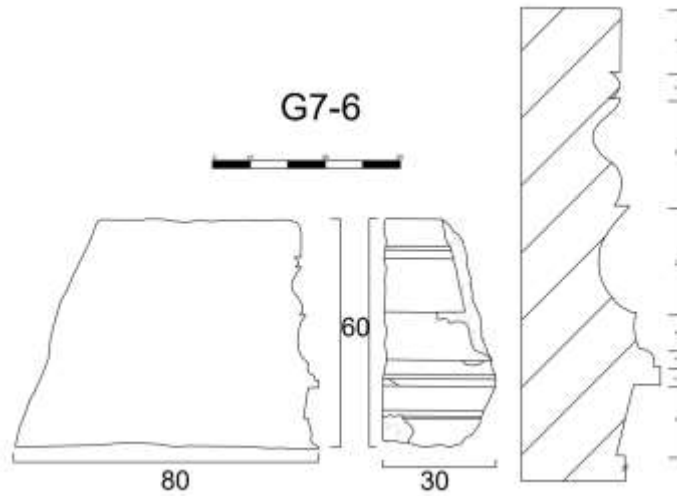
Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galer Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:60 cm, G:30 cm, D:80 cm.

Benzer Örnekler: Ephesos Prytaneion: Steskal, Taf. 38.1, 40.1-2. Miletos güney pazarı ve çevresinde: Knackfuss, s. 172, Abb. 182.

Tarihleme Önerisi: -

Özellikleri ve Tanımı: Blok hemen hemen bütün cephelerinden kırılmıştır. Korunan küçük bölümde mimari detaylar izlenebilmektedir. Korunan cephede düz şerit, astragal, kyme reversa, kavetto, meyilli/şevli şerit gibi detaylar görülmektedir.

Katalog No: BSG 124

Buluntu/Kazı No: G7-11

Mimari Öge Adı/İşlevi: Arşitrav+Friz

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: G7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneydoğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:45 cm, G:89 cm, D:66 cm.

Benzer Örnekler: Perge Hadrian takı: Koçel-Erdem, Lev. 24, 1. Side tiyatrosu scaena frons: Aslan, s. 107, Lev. XIV, b; Vandeput, Sagalassos, s. 348, Pl. 115.3. Hierapolis Triton çeşmesi: Sezgin, Res. 23.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Arşitravin yalnızca friz bölümü korunmuştur. Bu bölümde ranke/kıvrık dal bezemesi görülür. Kıvrık dal içerisinde rozet olarak hayvan betimi kullanılmıştır.

Katalog No: BSG 125

Buluntu/Kazı No: G7-12

Mimari Öge Adı/İşlevi: Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima

Cinsi/Türü/Malzeme: Sarı/ Beyaz Mermer

Buluntu Yeri: G7 Plankare (Batı Sütunlu Galeri Dışı Güneydoğusu)

Yapıdaki Yeri/Konumu: Batı Sütunlu Galeri Çevresi

Mevcut Ölçüler: Y:42 cm, G:101 cm, D:105 cm.

Benzer Örnekler: Parion tiyatrosu: Başaran, Roman Theater, s. 67, Fig. 6.

Tarihleme Önerisi: MS II. yy

Özellikleri ve Tanımı: Blok bütün cephelerden kırılmıştır. Korunan küçük bölümde Lesbos kymationu, diş (dentil) ve açık-kapalı palmet bezemesi (Anthemion) izlenebilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

5.1. ANALOJİK DEĞERLENDİRME

Nicaea tiyatrosu sütunlu galeriler ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında galerileri saran stylobat seviyesinde bazı duvarların varlığı saptanmış ve galerilerin tek başına bir yapı birimi değil, çevresindeki duvarlarla bağlantılı tek bir yapı izlenimi vermiştir. Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde yapılan ve Roma karakteri taşıyan tiyatrolar incelendiğinde, bu duvar kalıntılarının Roma tiyatrolarının özgün mimari geleneği içerisinde bulunan ve “Bazilika” olarak adlandırılan giriş salonuna ait duvar kalıntıları olabileceği düşünülmüştür. Söz konusu olasılığın kesinleştirilmesi, galerilerin bu yapı birimi ile bağlantısını anlayabilmek “Analojik Değerlendirme” başlığının teze eklenmesini zorunlu kılmıştır.

Bazilika teriminin anlamı bilindiği üzere Pagan inancı ve sonrasında gelen Hristiyanlık ile bağdaştırılmaktadır¹⁶⁴⁶. Ancak bazilikalar Hristiyan ya da pagan inancı ile bağlantılı dinsel yapı kimliğini kazanmadan önce Yunan ve Roma dünyasından biliniyordu. “Kral evi” ya da “Kraliyet sarayı” anlamına gelen¹⁶⁴⁷ bazilika ismi, Roma Dönemi’nde Yunanlı yazarlar tarafından kullanılmış¹⁶⁴⁸ Grek kökenli bir kelimedir¹⁶⁴⁹. Yunan dünyasında sıklıkla kullanılan özellikle agoraların önemli bir yapı birimi olan stoalardan gelişmiştir¹⁶⁵⁰ bu yüzden stoalarla oldukça benzer yönleri

¹⁶⁴⁶Glanville Downey, “The Architectural Significance of the Use of the Words Stoa and Basilike in Classical Literature”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 41, Sayı:2, 1937, (Stoa and Basilike), s. 194; John Bryan Ward-Perkins, “Constantine and the Origins of the Christian Basilica”, **Papers of the British School at Rome**, Cilt: 22, 1954, (Christian Basilica), s. 69; John H. Rosser, **Historical Dictionary of Byzantium**, Scarecrow Press, 2001, s. 50; Saltuk, s.39.

¹⁶⁴⁷Ward-Perkins, Christian Basilica, s. 70.

¹⁶⁴⁸ Downey, Stoa and Basilike, s. 194.

¹⁶⁴⁹ Burak Yolaçan, **Smyrna Agora Bazilikası**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2013, s.7; Eric M. Meyers, **The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East**, Cilt: 1, Prepared Under the Auspices of the American School of Oriental Research, Oxford University Press, Newyork, 1997, s. 277.

¹⁶⁵⁰ Downey, Stoa and Basilike, s. 195; Ward-Perkins, Christian Basilica, s. 71; Lauter, s. 116; Richard Ernest Wycherley, “The Stoa Basileios”, **The Journal of Hellenistic Studies**, Cilt: 60, 1940, (Basileios), s. 95.

bulunmaktadır¹⁶⁵¹. Yunan dünyasındaki bir örneği ile geliştirilen bazilikalar, Roma Dönemi'nde bazı yeni eklemelerle kullanılmaya devam etmiştir¹⁶⁵².

Dinle bağlantılı olmayan kamusal amaçlar¹⁶⁵³ için kullanılan bu bazilikalar, Geç Cumhuriyet ve Erken İmparatorluk Dönemi'nden itibaren kullanılmıştır¹⁶⁵⁴. Söz konusu bazilikalar dikdörtgen ya da kare şekilde, koridorlara ayrılmış¹⁶⁵⁵ önde ve içte sütunları olan, bazen kemerlerle desteklenmiş, bir çatıya sahip, dışa açık ya da dışa dönük yapılardır¹⁶⁵⁶. Bazilika olarak adlandırılan bu yapılar¹⁶⁵⁷ Yunanlıların agoralarda kullandığı stoalar gibi, forumlarda sıklıkla kullanılan bir yapı eklentisi¹⁶⁵⁸ olsa da tek bir yapı birimi olarak da karşımıza çıkmaktadır¹⁶⁵⁹ ve içerisinde sütunlu galeri ya da peristil yer alan örneklerle de rastlanır¹⁶⁶⁰. Üzerleri kapalı salonlar olarak da nitelendirilen bazilikalara Romalıların kattığı en belirgin yenilik kemerler ve apsistlerdir¹⁶⁶¹.

Bahsedilen söz konusu özelliklerin büyük bir bölümü Roma tiyatrolarında mimari bir gelenek haline gelen bazilikalarda¹⁶⁶² da görülmektedir. Roma Dönemi'nde kamusal amaçlarla kullanılan bu büyük dışa dönük yapılar, küçültülerek Roma tiyatro mimarisinin içerisinde eritilmiş gibidir. İşlevi çok fazla değişmeyen yapılar, *scaena*'nın iki yanında kemerli girişler, sütunlarla ayrılmış koridorlarla halka açık, giriş salonu işlevini görmektedir¹⁶⁶³.

Scaena 'nın iki yanında yer alan bazilikalar *versurae*¹⁶⁶⁴ ile karıştırılmamalıdır. *Versurae scaena*'ya geçişi sağlayan kapı işlevindeyken, bazilika *versurae* 'nin üzerini kapatan odadır. Tiyatrolardaki bazilika isminin ilk olarak Iguvium¹⁶⁶⁵ tiyatrosunda

¹⁶⁵¹ Bunson, s. 68.

¹⁶⁵² Deborah Marie Pearsall, **Encyclopedia of Archaeology**, Cilt: 2, Academic Press, 2007, s. 1305.

¹⁶⁵³ Rosser, s. 50.

¹⁶⁵⁴ C. V. Walthew, "Roman Basilicas A Progress Report", **Classical Ireland**, Cilt: 2, 1995, s. 133.

¹⁶⁵⁵ Rosser, s. 50.

¹⁶⁵⁶ Downey, *Stoa and Basilike*, s. 194; Wycherley, *Basileios*, s. 95.

¹⁶⁵⁷ Downey, *Stoa and Basilike*, s. 196.

¹⁶⁵⁸ Walthew, s. 133.

¹⁶⁵⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ward-Perkins, *Christian Basilica*, s. 72; Walthew, s. 135, Fig.1.

¹⁶⁶⁰ Ward-Perkins, *Christian Basilica*, s. 72.

¹⁶⁶¹ Meyers, s. 250.

¹⁶⁶² Sear, *Roman Theaters*, s. 135; Bieber, ss. 181, 200.

¹⁶⁶³ Isler, *Theaterbauten Textband*, s. 496.

¹⁶⁶⁴ Vitruvius da *scaena* yanlarındaki geçişler için *versurae procurentes* ismini kullanılmıştır.

¹⁶⁶⁵ Gubbio tiyatrosu olarak da bilinmektedir.

bulunan bir yazıtta geçtiği belirtilmektedir¹⁶⁶⁶. Bu yüzden Frank Sear, bu odalar için en uygun terimin bazilika olabileceği üzerinde durmuştur¹⁶⁶⁷. Bazilikalar bazen *parascaena* olarak da adlandırılmıştır¹⁶⁶⁸. Ancak *parascaena scaena*'nın yan kanatlarında bazen *scaena*'ya girişi sağlayan, bazen de çok katlı *scaena*'da üst kat merdivenlerinin yer aldığı küçük dar odalardır ve işlev ve mimari olarak bazilikalardan farklıdır. Oyunları düzenlemede kullanılan küçük odalar olduğu üzerinde de durulmuştur¹⁶⁶⁹. Yunan tiyatrolarındaki *parascaena* ile Roma tiyatrolarındaki de birbirinden konum ve işlev olarak farklılıklar gösterir. Yunan tiyatrolarında *parascaena scaena* önünde *orkhestra*'ya doğru uzayan kanatlardan oluşuyordu ancak Roma tiyatrolarında *scaena*'nın önünden yan kanatlarına taşınarak *scaena* ile bazilika arasında bir mimari unsur olmuştur. *Parascaena* bazilikaların yan kanatlara eklenmesi ile birlikte yeniden düzenlenmiş olmalıdır.¹⁶⁷⁰ *Scaena*'nın iki yanında yer alan bazilikalar, çoğunlukla *pulpitum* ve *parascaena* ile sınırlandırılmıştır¹⁶⁷¹.

Bazilikaların ortaya çıkmasındaki en büyük etkenlerden biri *cavea*'yı saran *analemma*'nın geri çekilmesi olmalıdır. Romalılar kendi stillerinde inşa ettikleri tiyatrolara bir giriş salonu eklemek istemiş ve *scaena*'ya komşu olan *cavea* kanatlarını geriye çekerek oluşturdukları özgün tiyatro mimarisi içerisinde boş kalan bu alana bazilikayı eklemiştir. İlk tiyatro örneklerinde üzeri açık paradoslar geliştirilen kemer ve tonoz teknolojisi ile birlikte *cavea*'nın altından ya da *cavea* uzantısının bir bölümünden sağlanmış ve *scaena*'nın yan kanatları serbest bırakılmıştır¹⁶⁷². Zamanla *cavea* kanatlarının da geri çekilerek tam 180 dereceye sabitlenmesi ile birlikte, bazilikalar için uygun ortam oluşmuş olmalıdır¹⁶⁷³.

Tiyatrolarda *scaena* yapısının yan kanatlarına iliştirilen ve giriş salonu olarak işlev gördüğü düşünülen bu bazilikalar, kamusal işlevler için kullanılan bazilika örneklerinde olduğu gibi zengin dekorasyona sahip olabiliyor, heykellerle daha da

¹⁶⁶⁶ Sear, Gubbio", s. 221; Pierre Gros, "Basilica Sous Le Haut-Empire Ambiguités Du Mot, Du Type et De La Fonction", **BABESCH, Bulletin Antieke Beschaving**, Annuel Papers on MEditerranean Archaeology, Sayı: 78, 2003, s. 193.

¹⁶⁶⁷ Sear, Roman Theaters, s. 9.

¹⁶⁶⁸ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 46, Albintimilium Album Intimilium; Isler, Theaterbauten Textband, s. 490.

¹⁶⁶⁹ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 494.

¹⁶⁷⁰ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 475.

¹⁶⁷¹ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 441.

¹⁶⁷² Sear, Roman Theaters, s. 25.

¹⁶⁷³ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 482.

zenginleştirilebiliyordu¹⁶⁷⁴. Zengin dekorasyonu düşünüldüğünde muhtemelen oyuncuların çok seyirciler tarafından kullanılan alanlar olmuşlardır¹⁶⁷⁵. Bazilikalardan *scaena*'ya¹⁶⁷⁶, *tribunalia*'ya¹⁶⁷⁷, *additus*'a¹⁶⁷⁸, *porticus post scaena*'ya¹⁶⁷⁹, *parascaena*'ya¹⁶⁸⁰ ve tiyatro dışına geçişler bulunuyordu. Söz konusu geçişler bazilikaların bir karşılama salonu olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Roma imparatorluğunun yayıldığı coğrafyada Yunan kültüründe olduğu gibi Roma kültüründe de önemli olan birçok tiyatro inşa edilmiştir. Söz konusu tiyatroların çoğunda Roma tiyatrolarının en önemli unsurlarından biri olan bazilikalara rastlanmaktadır ve özellikle Augustus Dönemi'nde bazilikaların yaygın olarak yapıldığı bilinmektedir¹⁶⁸¹. Erken Augustus Dönemi'nde *scaena*'nın yan kanatları uzatılmış yani bazilika yapıları eklenmeye başlanmıştır¹⁶⁸². Bazilikanın yer aldığı en erken örnek Iguvium¹⁶⁸³ tiyatrosudur¹⁶⁸⁴. Hatta Iguvium tiyatrosunun Pompei¹⁶⁸⁵ tiyatrosuna bazilika konusunda model oluşturduğu düşünülmektedir¹⁶⁸⁶. Erken Augustus Dönemi'nde Roma tiyatro mimarisinin içerisine eklenen bazilikalar, İmparatorluk sınırları içerisinde hemen hemen bütün tiyatro yapılarına eklenmiştir.

İtalya sınırları içerisinde bazilikaları temsil eden en iyi korunmuş örnekler; Antium¹⁶⁸⁷, Augusta Bagiennorum¹⁶⁸⁸, Augusta Taurinorum¹⁶⁸⁹, Beneventum¹⁶⁹⁰,

¹⁶⁷⁴ Sear, Roman Theaters, s. 15.

¹⁶⁷⁵ Sear, Roman Theaters, s. 104; Isler, Theaterbauten Textband, s. 496.

¹⁶⁷⁶ Sear, Roman Theaters, ss. 83, 33; Isler, Theaterbauten Textband, ss. 279, 494, 504.

¹⁶⁷⁷ Sear, Roman Theaters, s. 7; Isler, Theaterbauten Textband s. 503.

¹⁶⁷⁸ Vitruvius *additus* için *itinera* terimini kullanmıştır.

¹⁶⁷⁹ Isler, Theaterbauten Textband s. 506.

¹⁶⁸⁰ Isler, Theaterbauten Textband s. 494.

¹⁶⁸¹ Isler, Theaterbauten Textband s. 498.

¹⁶⁸² Isler, Theaterbauten Textband s. 480.

¹⁶⁸³ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

¹⁶⁸⁴ Isler, Theaterbauten Textband s. 480.

¹⁶⁸⁵ Hanson, Illust. 19.

¹⁶⁸⁶ Isler, Theaterbauten Textband s. 306.

¹⁶⁸⁷ Sear, Roman Theaters, s. 120, Kat. Plan 3; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 71, Antium.

¹⁶⁸⁸ H. Bendea, F. Chiabrando, F. Giulio Tonolo ve D. Marenchino, "Mapping of Archaeological Areas Using A Low-Cost UAV The Augusta Bagiennorum Test Site", **XXI International CIPA Symposium** 01-06 October 2007, Athens, 2007, Fig. 12; John Bryan Ward-Perkins, "From Republic to Empire on the Early Provincial Architecture of the Roman West", **The Journal of Roman Studies**, Cilt: 60, 1970, (Provincial), s. 6, Fig. 3.

¹⁶⁸⁹ Luisa Brecciaroli Taborelli ve Ada Gabuci "Le Mura E Il Teatro Di Augusta Taurinorum: Sequenze Stratigrafiche E Dati Cronologici", **Forme E Tempi Dell'Urbanizzazione Nella Cisalpina**, Insegna Del Giglio, 2007, s. 245, Fig. 11-13.

¹⁶⁹⁰ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

Bovillae¹⁶⁹¹, Copiae¹⁶⁹², Faleria¹⁶⁹³, Ferentium¹⁶⁹⁴, Grumentum¹⁶⁹⁵, Helvia Ricina¹⁶⁹⁶, Herculaneum¹⁶⁹⁷, Iguvium¹⁶⁹⁸, Libarna¹⁶⁹⁹, Mons Aegrotorum¹⁷⁰⁰, Ostia¹⁷⁰¹, Pola (büyük tiyatro)¹⁷⁰², Suessa¹⁷⁰³, Tergeste¹⁷⁰⁴, Urbs Salvia¹⁷⁰⁵, Volaterrae¹⁷⁰⁶ tiyatrolarıdır¹⁷⁰⁷. Bunun dışında *scaena* planı çok iyi korunmayan ancak günümüze ulaşan kalıntılardan bazilikaların varlığının tespit edildiği Acelum¹⁷⁰⁸, Arretium¹⁷⁰⁹, Brixia¹⁷¹⁰, Civitas Camunorum¹⁷¹¹, Eporedia¹⁷¹², Falerii Novi¹⁷¹³, Firmum¹⁷¹⁴, Neapolis¹⁷¹⁵, Ocrinum¹⁷¹⁶, Marcellus¹⁷¹⁷, Pompei¹⁷¹⁸, Scolacium¹⁷¹⁹, Teanum

¹⁶⁹¹ Sear, *Roman Theaters*, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 174, Bovillae.

¹⁶⁹² Sear, *Roman Theaters*, s. 145, Kat. Plan 38.

¹⁶⁹³ Montali, Fig. 1, 63, Fig. 8-9.

¹⁶⁹⁴ Tuccini, s. 32.

¹⁶⁹⁵ Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 316 Grumentum/Grumento; Sear, *Roman Theaters*, s. 146, Kat. Plan 41.

¹⁶⁹⁶ Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 327 Helvia Ricina; Sear, *Roman Theaters*, s. 157, Kat. Plan 59.

¹⁶⁹⁷ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

¹⁶⁹⁸ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

¹⁶⁹⁹ Gros, *Romaine*, s. 289, Fig. 341.

¹⁷⁰⁰ Gerhard Binder, "Im Land Der Hundert Hügel: Eine Kulturhistorische Fahrt um Die Colli Euganei", **Antike Welt**, Sayı:4, 2013, s. 45, Abb. 3.

¹⁷⁰¹ Small, s. 58, III.5; Hanson, *Illust.* 45; Pansini, s. 180, Fig.1.

¹⁷⁰² Isler, *Danish*, s. 19, Fig.1.

¹⁷⁰³ Monsieur François Chausson, "Une Dedicace Monumentale Provenant du Theatre de Suessa Aurunca Due a Matidie La Jeune, Belle-Soeur De L'Emperur Hadrien", **Journal Des Savants**, 2, Annee 2008, s. 245, Fig. 2.

¹⁷⁰⁴ Malacrino, s. 122, Fig.25.

¹⁷⁰⁵ Alberto Antinori, Antonello Buccella, Sofia Cingolani, Roberto Perna ve Giovanni Villani, "Modellazione e Visualizzazione 3D Interattiva Del Territorio Romano e Della Citta Di Urbs Salvia con Vterrain", **Proceedings of Archeofoss Free Libre and Open Source Software e Open Format Nei Processi Di Ricerca Archeologica**, VIII Edizione, Catania 2013, Oxford, 2016, s. 169, Fig.13.

¹⁷⁰⁶ Pizzigati, Taf. CCXCVI.

¹⁷⁰⁷ Isler, *Theaterbauten Textband* s. 495.

¹⁷⁰⁸ Sear, *Roman Theaters*, s. 175, Kat. Plan 87.

¹⁷⁰⁹ Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 103, Arretium; Sear, *Roman Theaters*, s. 175, Kat. Plan 87.

¹⁷¹⁰ Sear, *Roman Theaters*, s. 176, Kat. Plan 89; Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 176, Brixia.

¹⁷¹¹ Sear, *Roman Theaters*, s. 176, Kat. Plan 90; Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 216, Civitas Camunorum.

¹⁷¹² Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 275, Eporedia; Sear, *Roman Theaters*, s. 184, Kat. Plan 101.

¹⁷¹³ Simon Keay, Martin Millett, Sarah Poppy, Julia Robinson, Jeremy Taylor ve Nicola Terrenato, "Falerii Novi: A New Survey of the Walled Area", **Papers of the British School at Rome**, Cilt: 68, 2000, s. 78, Fig. 55.

¹⁷¹⁴ Sear, *Roman Theaters*, s. 156, Kat. Plan 58; Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 293, Firmum.

¹⁷¹⁵ Segal, *Alten Palastina*, s. 16, Abb. 30.

¹⁷¹⁶ Marco Menichini, "Il Teatro Romano Di Orticoli Un'ipotesi di Ricostruzione Della Scaena Frons", **Archeologia Classica**, Cilt: 67, 2016, s. 598, Fig.3.

¹⁷¹⁷ Fiechter, Abb. 71; Holt N. Parker, "The Observed of All Observers: Spectacle, Applause and Cultural Poetics in the Roman Theater Audience", **The Art of Ancient Spectacle**, (Ed. Bettina Bergmann, Christine Kondoleon), *Studies in the History of Art, Center for Advanced Study in the Visual Arts, Semposium Papers XXXIV*, Yale University Press, s. 165, Fig.4.

¹⁷¹⁸ Small, s. 58, III.6; Hanson, *Illust.* 19.

¹⁷¹⁹ Malacrino, s. 106, Fig. 8.

Sidicinum¹⁷²⁰, Venafrum¹⁷²¹, Verona¹⁷²² gibi tiyatrolar da bulunmaktadır¹⁷²³. İtalya yakınlarında bulunan Sicilya adasındaki tek örnek Tauromenion¹⁷²⁴ tiyatrosudur¹⁷²⁵. Bazilikalardan ayrıntılı şekilde bahsedilmediği¹⁷²⁶ halde planlarda bazilika yapılarının varlığı izlenebilen Albanum¹⁷²⁷, Interamnia Praetuttiorum¹⁷²⁸, Sabaudia¹⁷²⁹, Vicetia¹⁷³⁰, Casinum¹⁷³¹, Lanuvium¹⁷³², Minturnae¹⁷³³, Balbus¹⁷³⁴, Tibur¹⁷³⁵, Gioiosa¹⁷³⁶, Pietrabbondante¹⁷³⁷, Asculum¹⁷³⁸, Carsulae¹⁷³⁹, Spolegium¹⁷⁴⁰, Faesulae¹⁷⁴¹, Albintimilium¹⁷⁴², Julia Concordia¹⁷⁴³, Augusta Praetoria¹⁷⁴⁴ tiyatroları da İtalya örnekleri arasına alınabilir.

¹⁷²⁰ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 764, Teanum Sidicinum; Sear, Roman Theaters, s. 139, Kat. Plan 29.

¹⁷²¹ Malacrino, s. 116, Fig. 17.

¹⁷²² Valluzzi, s. 15, Fig. 1.17.

¹⁷²³ Isler, Theaterbauten Textband s. 495.

¹⁷²⁴ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

¹⁷²⁵ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

¹⁷²⁶ Frank Sear ve Hans Beter İşler oluşturdukları katalog bölümünde tiyatrolardaki bazilikalara değinmemiştir.

¹⁷²⁷ Henner von Hesberg, "Il Potere Dell'Otium: La Villa Di Domiziano a Castel Gandolfo", **Archeologia Classica**, Cilt: 57, 2006, s. 236-237, Fig. 9-10.

¹⁷²⁸ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 363, Interamnia Praetuttiorum; Sear, Roman Theaters, s. 158, Kat. Plan 60.

¹⁷²⁹ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 669, Sabaudia.

¹⁷³⁰ Sear, Roman Theaters, s. 182, Kat. Plan 97.

¹⁷³¹ Small, s. 59, III.7.

¹⁷³² Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 426, Lanuvium; Sear, Roman Theaters, s. 140, Kat. Plan 32.

¹⁷³³ Bellini, s. 420, Fig. 8.

¹⁷³⁴ Guglielmo Gatti, "Il Teatro E La Crypta Di Balbo in Roma", **Melanges De L'ecole Française De Rome**, 91-1, 1979, s. 261, Fig.10.

¹⁷³⁵ Sear, Roman Theaters, s. 140, Kat. Plan 32.

¹⁷³⁶ Malacrino, s. 120, Fig. 22.

¹⁷³⁷ Andriano La Regina, "Pietrabbondante", **Culture Adriatiche Antiche Di Abruzzo e di Molise**, Roma:De Luca, 1978, s. 542, Tav. 273.

¹⁷³⁸ Nicola Masturzo ve Maurizio Landolfi, "Progetti e Lavori nel Teatro Romano di Ascoli Piceno", **Rimarcando**, Bolletino 5, Ministero per i Beni e le Attività Culturali, Direzione Regionale per i Beni Culturali e Paesaggistici delle Marche, 2010, s. 37, Fig.2.

¹⁷³⁹J. C. Golvin, **L'amphitheatre Romain. Essai Sur La Theorisation De Sa Forme et de Ses Fonctions**, Paris: De Boccard, 1988, XXVI, 3.

¹⁷⁴⁰ Sear, Roman Theaters, s. 163, Kat. Plan 67; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 728, Spolegium.

¹⁷⁴¹ Sear, Roman Theaters, s. 165, Kat. Plan 72; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 285, Faesulae.

¹⁷⁴²Astori ve diğerleri, Fig. 2.

¹⁷⁴³ Elena Di Filippo Balestrazzi, "Il Teatro Romano Di Concordia", **Antichita Altoadriatiche** XLI, 1994, s. 196, Fig. 8.

¹⁷⁴⁴ Sear, Roman Theaters, s. 182, Kat. Plan 98; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 141, Augusta Praetoria.

Fransa ve Batı Avrupa'nın bir bölümünü içine alan bölgede altyapı planı iyi korunmuş Arausio¹⁷⁴⁵, Arelate¹⁷⁴⁶, Forum Lulii¹⁷⁴⁷, Lugdunum¹⁷⁴⁸, Vienna¹⁷⁴⁹, tiyatrolarında bazilikanın varlığı bilinmektedir. Ancak kalıntıları günümüze kadar iyi korunmamış Alba Helviorum¹⁷⁵⁰, Apta Julia¹⁷⁵¹, Augustodunum¹⁷⁵² ve Vasio Vocontiorum¹⁷⁵³ örneklerinde de bazilikaların planları okunabilmektedir¹⁷⁵⁴. Bunun dışında Auqae Segetae¹⁷⁵⁵, Lutetia Parisiorum¹⁷⁵⁶, Aventicum¹⁷⁵⁷, Vetus Pictavis¹⁷⁵⁸ tiyatrolarında *scaena* yapısının yanlarında yer alan odaların bazilikalar olabileceği üzerinde durulabilir.

Alt yapı planı iyi korunan ve İspanya sınırları içerisinde yer alan Acinipo¹⁷⁵⁹, Augusta Emerita/Merida¹⁷⁶⁰, Baelo¹⁷⁶¹, Clunia¹⁷⁶², Malaca¹⁷⁶³, Regina¹⁷⁶⁴,

¹⁷⁴⁵ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

¹⁷⁴⁶ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

¹⁷⁴⁷ Sear, Roman Theaters, s. 249, Kat. Plan 211; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 296, Forum Luli; Small, s. 67, III.17; Moretti ve diğerleri, s. 154, Fig.18.

¹⁷⁴⁸ Gros, Romaine, s. 293, Fig. 347.

¹⁷⁴⁹ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

¹⁷⁵⁰ Sear, Roman Theaters, s. 244, Kat. Plan 205; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 43, Alba Helviorum.

¹⁷⁵¹ Patrick De Michele, "Decouvertes Recentes Sur Le Theatre Antique D'Apt (Vaucluse), **Revue Archeologique De Narbonnaise**, 36, 2003, s. 224, Fig. 25.

¹⁷⁵² Sear, Roman Theaters, s. 225, Kat. Plan 171; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 148, Augustodunum.

¹⁷⁵³ Small, s. 67, III.14.

¹⁷⁵⁴ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

¹⁷⁵⁵ Sear, Roman Theaters, s. 222, Kat. Plan 164.

¹⁷⁵⁶ Sear, Roman Theaters, s. 237, Kat. Plan 192; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 460, Lutetia Parisiorum.

¹⁷⁵⁷ Bridel, s. 164, Fig. 8.

¹⁷⁵⁸ Sear, Roman Theaters, s. 206, Kat. Plan 138.

¹⁷⁵⁹ Jaime Munoz Garrido, **El Proyecto Romano Construido En Lusitania**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Universidad Politecnica De Madrid, Escuela Tecnica Superior De Arquitectura, 2002, s. 232.

¹⁷⁶⁰ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

¹⁷⁶¹ Dario Bernal Casasola, Alicia Arevalo Gonzalez, Jose Juan Diaz Rodriguez ve Jose Angel Exposito Alvarez, "Baelo Claudia y sus Actividades Halieuticas Una Nueva Cetaria Una Posible Domus En El Barrio Meridional (2005-2009)", **Consejeria De Cultura**, Junta de Andalucia, 2016, s. 148, Fig.1.

¹⁷⁶² Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

¹⁷⁶³ Pedro Rodriguez Oliva, "Nuevas Investigaciones Sobre El Teatro Romano De Malaga", **Teatros Romanos De Hispania Cuadernos De Arquitectura Romana**, Cilt: 2, 1993, s. 185, Fig.4.

¹⁷⁶⁴ Sear, Roman Theaters, s. 263, Kat. Plan 229; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 645, Regina.

Saguntum¹⁷⁶⁵, Segobriga¹⁷⁶⁶, Bilbilis¹⁷⁶⁷, Metellinum¹⁷⁶⁸, Tarraco¹⁷⁶⁹, Carthago Nova¹⁷⁷⁰, Carteia¹⁷⁷¹ tiyatrolarında bazilika planları izlenebilmektedir¹⁷⁷².

Kuzey Afrika'da ve Levant olarak adlandırılan bölgede de bazilikaya sahip tiyatro örneklerine rastlanmaktadır. Bazilikalarla temsil edilen planı korunmuş en iyi örnekler Assuras¹⁷⁷³, Bulla Regia¹⁷⁷⁴, Cillium¹⁷⁷⁵, Cuicul¹⁷⁷⁶, Leptis Magna¹⁷⁷⁷, Thugga¹⁷⁷⁸, Tipasa¹⁷⁷⁹, Uthina¹⁷⁸⁰, tiyatrolarıdır. Planı çok iyi korunmamış Caesarea (Iol)¹⁷⁸¹, Calama¹⁷⁸², Civitas Pophensis¹⁷⁸³, Hippo Regius¹⁷⁸⁴, Sufetula (?)¹⁷⁸⁵, Thamugadi¹⁷⁸⁶ tiyatrolarında da örneklerine rastlanmaktadır¹⁷⁸⁷. Bu bilinen iyi örnekler dışında Althiburos¹⁷⁸⁸, Madaurus¹⁷⁸⁹, Sabratha¹⁷⁹⁰, Thubursicum

¹⁷⁶⁵ Emilia Hernandez, Montserrat Lopez e Ignacio Pascual ve Carmen Aranegui, "El Teatro Romano De Sagunto", **Teatros Romanos De Hispania Cuadernos De Arquitectura Romana**, Cilt: 2, 1993, s. 29, Lamina 7.

¹⁷⁶⁶ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

¹⁷⁶⁷ Garrido, s. 214.

¹⁷⁶⁸ Mateos ve Picado, s. 394, Fig.4.

¹⁷⁶⁹ Mar ve diğerleri, s. 178, Fig. 7.

¹⁷⁷⁰ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 205, Carthago Nova; Sear, Roman Theaters, s. 267, Kat. Plan 235.

¹⁷⁷¹ Alejandro Jimenez Hernandez, Manuel Jaen Condon, Jose Antonio Pena Ruano, Teresa Teixido Ullod ve Javier Claros Dominguez, "Roman Theater of Carteia (San Roque, Cadiz): Analysis of Design Through Geophysical Survey", **ROMVLA**, 14, 2015, s. 178, Fig.8.

¹⁷⁷² Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

¹⁷⁷³ Frank Sear ve Hans Peter İşler'in tiyatro kataloglarında tiyatro planına yer verilmemiştir. Araştırmalarda tiyatronun planının yer aldığı herhangi bir kaynağa ulaşılamamıştır.

¹⁷⁷⁴ Courtois, s. 100, Fig.4.

¹⁷⁷⁵ Sear, Roman Theaters, s. 279, Kat. Plan 253; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 214, Cillium.

¹⁷⁷⁶ Fiechter, Abb. 79.

¹⁷⁷⁷ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

¹⁷⁷⁸ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Plan 24; Fiechter, Abb. 80a.

¹⁷⁷⁹ Hanson, Illust. 23.

¹⁷⁸⁰ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 826, Uthina.

¹⁷⁸¹ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁷⁸² Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁷⁸³ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 217, Civitas Pophensis.

¹⁷⁸⁴ Sear, Roman Theaters, s. 280, Kat. Plan 254; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 347, Hippo Regius.

¹⁷⁸⁵ Sear, Roman Theaters, s. 285, Kat. Plan 259; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 740, Sufetula.

¹⁷⁸⁶ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁷⁸⁷ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

¹⁷⁸⁸ Nabil Kallala, Gilberto Montali, Mohamed Ben Nejma, Sahrane Cherif, Jamel Hajji ve Mounir Torchani, "Nuove Ricerche Tunisi-Italiane Al Teatro Romano Di Althiburos", **Cartagine Studi e Ricerche**, 2, 2017, s. 6, Fig.5.

¹⁷⁸⁹ Sear, Roman Theaters, s. 283, Kat. Plan 256.

¹⁷⁹⁰ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

Numidarium¹⁷⁹¹, Gortyn¹⁷⁹², Hierapytna¹⁷⁹³, Lyttus¹⁷⁹⁴, Bostra¹⁷⁹⁵, Cyrrhus¹⁷⁹⁶, (Suriye), Elusa¹⁷⁹⁷, Mamas¹⁷⁹⁸ (Israil), Gerasa¹⁷⁹⁹, Philadelphia¹⁸⁰⁰, Gadara¹⁸⁰¹, Tarraco¹⁸⁰² tiyatroları da bazilikaya sahiptir¹⁸⁰³. Özellikle Suriye içerisinde yer alan Roma tiyatrolarında *caveae* 180 dereceyi geçmemiş ve *analemma scaena*'ya paralel uzanmıştır. Bu yüzden de *scaena*'yı kısaltma gereği duymamış ve yan kanatlarda bazilikalar için uygun koşul sağlanmıştır¹⁸⁰⁴. Ancak Levant bölgesinin genel karakteri Roma'dan çok Yunan özellikleri göstermektedir¹⁸⁰⁵.

Balkanlarda Herakleia Lynkestis¹⁸⁰⁶, Issa¹⁸⁰⁷, Salonae¹⁸⁰⁸, Scupi¹⁸⁰⁹ ve Virunum¹⁸¹⁰ tiyatrolarında bazilikaların varlığı bilinmektedir¹⁸¹¹.

¹⁷⁹¹ Fiechter, Abb. 81.

¹⁷⁹² Manzetti, s. 38, Fig. 1,2.

¹⁷⁹³ Scott Gallimore, "The Saddest of Ruins: Travelers Accounts as Evidence for Formation Processes at Hierapytna, Crete", **Journal of Mediterranean Archaeology & Heritage Studies**, Cilt: 3, Sayı:2, 2015, s. 119, Fig.13.

¹⁷⁹⁴ Sear, Roman Theaters, s. 299, Kat. Plan 276; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 462, Lyttus.

¹⁷⁹⁵ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

¹⁷⁹⁶ Sear, Roman Theaters, s. 318, Kat. Plan 305; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 423, Cyrrhus.

¹⁷⁹⁷ Segal, Alten Palastina, s. 6, Abb.10.

¹⁷⁹⁸ Segal, Alten Palastina, s. 19, Abb.37.

¹⁷⁹⁹ Augusta ve Seigne, s. 485, Fig.3.

¹⁸⁰⁰ Segal, Alten Palastina, s. 14, Abb.26.

¹⁸⁰¹ Sear, Roman Theaters, s. 310, Kat. Plan 292; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 301, Gadara.

¹⁸⁰² Mar ve diğerleri, s. 178, Fig. 7.

¹⁸⁰³ Isler kitabında Levant Bölgesi'nden metin içerisinde bahsetmemiştir. Söz konusu tiyatrolar kitabın katalog bölümündeki planlar dahilinde yazılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Isler, Theaterbauten Katalogband, 2017.

¹⁸⁰⁴ Sear, Roman Theaters, s. 109.

¹⁸⁰⁵ Sear, Roman Theaters, s. 25.

¹⁸⁰⁶ Nadin Burkhardt, "Von Dyrachium Bis Acontisme, Der Stadraum Aus Nordgriechischer Perspektive", **Urbanitas-Urbane Qualitäten, Die Antike Stadt Als Kulturelle Selbstverwirklichung**, Band:32, Kolloquium 19-21.12.2012 München, 2017, s. 398, Abb.5.

¹⁸⁰⁷ Sear, Roman Theaters, s. 255, Kat. Plan 219; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 365, Issa.

¹⁸⁰⁸ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Salonae.

¹⁸⁰⁹ Antonio Jakimovski, Lence Jovanova, Marina Oncevska Todorovska, Marjan Jovanov ve Goce Pavlovski, "Roman Theatre - Scupi", **Римски театар Скупи**, 2017, s. 114, Plan 2, 5.

¹⁸¹⁰ Stefan Groh, "Amphitheater in Noricum", **Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien**, 1, 2007, s. 94-10.

¹⁸¹¹ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

Küçük Asya’da Troia¹⁸¹², Smyrna¹⁸¹³ ve Küçük Asya sınırları içerisinde gösterilebilecek Kıbrıs’ta Soli¹⁸¹⁴ ve Salamis¹⁸¹⁵ tiyatrolarında, Yunanistan sınırları içerisinde Korinth¹⁸¹⁶, Buthrotum¹⁸¹⁷, Lemnos¹⁸¹⁸, tiyatrolarında bazilikaların varlığından bahsedilebilir.

Yunanistan ve Anadolu sınırları içerisinde bulunan tiyatrolar farklı bir gelişim gösterdiklerinden dolayı bazilikaya sahip tiyatro örnekleri bu coğrafyada yok denecek kadar azdır. Bilindiği gibi Helenistik Dönem içerisinde yapılan tiyatrolarda *orkhestra* ve *scaena* arasında yer alan geçişler yani *paradoi*’nin üzeri kapatılmamıştır. Bu coğrafyalarda yer alan tiyatrolar Roma Dönemi’nde yapılan eklemelerle yeniden düzenlenmiş ve bu eklemelerle kullanılmaya devam etmiştir. Greko-Roman grubu olarak bilinen bu tiyatrolarda¹⁸¹⁹ yeni eklemeler genellikle *scaena* üzerinde olmuştur. Bu bölgede *analemma*’nın duvarının *scaena*’ye çok yakın olması, diğer bir deyişle *cavea*’nın 180 dereceyi aşması, bazilika yapılarının tiyatrolara eklenmesi için gerekli alanının oluşmasını engellemiştir¹⁸²⁰. Bu durumda *scaena* Roma imparatorluk anlayışına göre yapılmamış, bezeme olarak Roma karakteri gösterse de daha çok

¹⁸¹² Charles Brain Rose, “The Theater of İlion”, **Studia Troica**, Cilt: 1, Fig. 1,3. Ayrıntılı bilgi için bkz. Manfred Korfman, “Troia Çalışmaları 1989-90”, **XIII Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:1, Çanakkale 27-31 Mayıs 1991, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992, ss. 429, 441, Res. 9; Manfred Korfman, “Troia 1992 Kazı Çalışmaları”, **XV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara 24-28 Mayıs 1993, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1994, s. 335, Res. 10b; Carl William Blegen, “Excavation at Troy 1932”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 36, Sayı:4, 1932, ss. 446-448; Carl William Blegen, “Excavation at Troy 1993”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 38, Sayı:2, 1934, ss. 246-247.

¹⁸¹³ Emin Canpolat, **İzmir Kuruluşundan Bugüne Kadar**, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1954, s. 23. Ayrıntılı bilgi almak için bkz. Akın Ersoy, Binnur Gürler ve Hakan Göncü, “Antik Smyrna/İzmir 2017”, **40. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: 1, 07-11 Mayıs 2018 Çanakkale, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, 2019, (İzmir 2017), ss. 63-78; Akın Ersoy ve Sarp Alatepeli, “Antik Smyrna/İzmir 2016”, **39. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:2, 22-26 Mayıs 2017 Bursa, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Bursa, 2018, (İzmir 2016), ss. 423-442; Akın Ersoy, Burak Yolaçan, Hakan Göncü ve Sarp Alatepeli, “Antik Smyrna/İzmir 2014-2015”, **38. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:2, 23-27 Mayıs 2016 Edirne, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, 2017, (İzmir 2014-2015), ss. 295-314.

¹⁸¹⁴ Sear, Roman Theaters, s. 384, Kat. Plan 384; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 720, Soloi.

¹⁸¹⁵ Sear, Roman Theaters, s. 383, Kat. Plan 411; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 678, Salamis.

¹⁸¹⁶ Mary C. Sturgeon, “Sculpture:The Assemblage from the Theater”, **Corinth**, Cilt: 9, Sayı:3, Sculpture The Assemblage from the Theater, The American School of Classical Studies at Athens, 2004, (Assemblage), Plan II a; Small, s. 66, III.13.

¹⁸¹⁷ Sear, Roman Theaters, s. 410, Kat. Plan 432; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 180, Buthrotum.

¹⁸¹⁸ Sear, Roman Theaters, s. 341, Kat. Plan 338; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 329, Lemnos.

¹⁸¹⁹ A. K. Öz, Restitüsyon Önerileri, s.131; D. Irklı ve M. Çalışkan, “Acoustical Properties of Roman Theater in Aspendos”, **In Culture-Space-History: Proceedings 11 th International Conference of the IAPS**, METU Faculty of Architecture, Ankara, 1990, s. 353; Birol Can, **Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1999, s. 110, Çiz. 3.

¹⁸²⁰ Sear, Roman Theaters, ss. 25, 65.

Helenistik özellikler taşımıştır. Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde inşa edilen bazı tiyatro örneklerinde Side¹⁸²¹ örneğinde olduğu gibi, *cavea*'nın 180 dereceyi aştığı bilinmektedir. Helenistik gelenek bazen Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde devam ettirilmiştir. Roma Dönemi'nde Anadolu sınırları içerisinde yapılan diğer önemli tiyatro Aspendos¹⁸²² tiyatrosudur. *Cavea*'nın 180 dereceye sabitlenmesi ile tipik bir Roma tiyatrosu olan Aspendos tiyatrosunda uygun koşullar olmasına rağmen *scaena* yapısına bazilika eklenmemiştir¹⁸²³.

Roma tiyatrolarında *scaena*'nın bir uzantısı olarak kabul edilen bazilikalar, yeterli alanın sağlanamamasından dolayı Yunanistan ve Anadolu sınırları içerisinde örnekleri yok denecek kadar azdır. Yunan ve Anadolu tiyatrolarına ait özgün tiyatro mimarisi bazilika yapısına izin vermemiştir. Bu tiyatrolarda kapalı bazilikalar yerine açık *parodos* ya da *versurae* geçiş yolu için kullanılmıştır. Küçük Asya örneklerinin çoğu Kuzey Afrika ve Levant bölgesine yakın olan Kıbrıs sınırları içerisinde bulunmaktadır. Görünen o ki Kıbrıs, Anadolu içerisinde bulunan örneklerden çok yakın olduğu diğer Akdeniz kentleri ile tiyatro yapımında etkileşime geçmiştir. Levant Bölgesi içerisinde yer alan bazilikaya sahip tiyatro örneklerinin sayısı Anadolu örneklerine göre fazladır.

Anadolu sınırları içerisinde yer alan tiyatrolardan Troia A¹⁸²⁴ ve Smyrna¹⁸²⁵ tiyatrosunda bazilikaların varlığından bahsedilir. Helenistik Dönem'de yapılan ve Roma Dönemi'nde bazı yenilemeler yapılan¹⁸²⁶ Troia A tiyatrosunda *scaena*'nın yanlarında yer alan kanatların bazilikalar olduğu¹⁸²⁷ ve Augustus Dönemi'ne tarihlendiği belirtilir¹⁸²⁸. Ancak tiyatro kalıntıları günümüze kadar net şekilde ulaşmadığı için ayrıntılı bilgiler elde edilememektedir.

Diğer önemli tiyatro olan Smyrna¹⁸²⁹ tiyatrosunun alt yapı planı tam olarak ortaya çıkarılmamıştır. Büyük çoğunluğu modern yerleşim altında kalan tiyatroda ilk

¹⁸²¹ Hüseyin Sabri Alanyalı, "Side Tiyatrosu ve Çevresi 2009 Yılı Çalışmaları", **ANMED**, 8, 2010, s. 95, Res.1.

¹⁸²² Sear, Roman Theaters, s. 112; Mallampati ve Demirer, s. 66, Fig.4.8; Tucker, ss. 265-266, Fig. 79-80; Boz, s. 31, Pic. 4.1.

¹⁸²³ Sear, Roman Theaters, s. 367.

¹⁸²⁴ Rose, Fig. 1.

¹⁸²⁵ Canpolat, s. 23.

¹⁸²⁶ Çalık, s.94.

¹⁸²⁷ Sear, Roman Theaters, s. 112.

¹⁸²⁸ Isler, Theaterbauten Textband s. 623.

¹⁸²⁹ Canpolat, s. 23.

çalışmalar Erken Cumhuriyet, Geç Osmanlı ve Modern yerleşim evlerinin belgelenerek kaldırılması ile başlamıştır¹⁸³⁰. Alt yapı planı iyi korunmayan Smyrna tiyatrosunun yan kanatlarında bazilikaların olduğundan ve bunların Troia A¹⁸³¹ tiyatrosu ile benzer olduğundan bahsedilmiştir¹⁸³². Kazılar başlamadan önce tiyatro *scaena* yakınına inşa edilmiş evlerden izin alarak yapılan çalışmalarda *scaena*'nın yan kanatlarına bazı oda planları çizilmiştir. Söz konusu odalar bazilika olarak adlandırılan odalar olmalıdır¹⁸³³. Tiyatro hakkındaki bilgiler henüz kazı çalışmaları tamamlanmadığından, ayrıntılı ve kesin sonuçlar içermemektedir. İki tiyatroda da *cavea* 180 dereceyi geçmemiş olmalıdır. Nitekim iki tiyatro da Helenistik Dönem'de inşa edilmiş ve Roma Dönemi'nde bazı eklemeler yapılmıştır. Roma Dönemi'nde yapılan yeni eklemeler sırasında bazilikaların eklendiği düşünülebilir.

Roma İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu'da birçok tiyatro inşa edilmesine ve bazı örneklerde uygun alanın sağlanmasına rağmen *scaena*'nın yanlarına bazilikalar eklenmemiştir. Nicaea tiyatrosu Anadolu'da Roma Dönemi'nde inşa edilmiş, Roma tiyatro mimarisinin en karakteristik özelliklerini bünyesinde barındıran bir yapıdır. Anadolu sınırları içerisinde Side tiyatrosundan sonra ikinci örneği oluşturan tiyatronun, galerileri ve çevresindeki çalışmalarda ortaya çıkarılmış duvar kalıntılarının bazilikaya ait olma olasılığı düşünülmelidir.

Hans Peter Isler, kitabında Roma tiyatrolarındaki *scaena*'nın bazı gruplara bölündüğünden bahseder¹⁸³⁴ ve *scaena*'da yer alan bölümlerden farklı kombinasyonları üzerinde durur¹⁸³⁵. Bu kombinasyonlar şu şekilde sıralanmıştır.

- ❖ *Parascaena / Bazilika / Postascaena / Porticus Post Scaena*
- ❖ *Parascaena / Bazilika / Postascaena*
- ❖ *Bazilika / Postascaena / Porticus Post Scaena*
- ❖ *Parascaena / Postascaena / Porticus Post Scaena*
- ❖ *Parascaena / Bazilika / Porticus Post Scaena*

¹⁸³⁰ Ayrıntılı bilgi almak için bkz. Ersoy ve diğerleri, İzmir 2017, ss. 63-78; Ersoy ve Alatepeli, İzmir 2016, ss. 423-442; Ersoy ve diğerleri, İzmir 2014-2015, ss. 295-314.

¹⁸³¹ Rose, Fig. 1.

¹⁸³² Isler, Theaterbauten Textband s. 636.

¹⁸³³ Sarp Alatepeli, **Antik Aynaklar ve Kalıntıları Işığında Coğrafi Bilgi Sistemine Dayalı Smyrna Kenti Arkeolojik Haritasının Hazırlanması**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2009, ss. 19-27, Şek.14, 16, 28.

¹⁸³⁴ *Scaena*'nın iki yanında yer alan bazilikalar tek başına bir yapı olmaktan çok *scaena*'nın parçası olarak değerlendirilmektedir.

¹⁸³⁵ Isler, Theaterbauten Textband s. 484.

- ❖ *Parascaena / Basilika*
- ❖ *Basilika / Postscaena*
- ❖ *Postscaena / Porticus Post Scaena*
- ❖ *Parascaena / Postscaena*
- ❖ *Basilika / Porticus Post Scaena*
- ❖ *Parascaena / Porticus Post Scaena*

Toplamda 11 adet kombinasyon yapılabilmektedir. *parascaena/basilika*, *basilika/porticus post scaena*, *postscaena/porticus post scaena* kombinasyonlarının örnekleri yok denecek kadar azdır. *Basilika/porticus post scaena* kombinasyonu yalnızca izleyiciler, *parascaena/basilika* kombinasyonunun ise daha çok oyunla alakalı olan oyun organizasyonlarının yapıldığı tiyatrolarda kullanılmış olabileceği düşünülmektedir¹⁸³⁶.

Parascaena/basilika/postscaena ve *parascaena/basilika/porticus post scaena* sıklıkla kullanılan kombinasyon gruplarıdır ve MS I. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır¹⁸³⁷. Bu kombinasyon Galya bölgesinde Arausio¹⁸³⁸, Arelate¹⁸³⁹, Forum Lulii¹⁸⁴⁰, Lugdunum¹⁸⁴¹, Vienna¹⁸⁴² tiyatrolarında; İspanya'da Augusta Emerita/Merida¹⁸⁴³, Baelo¹⁸⁴⁴, Saguntum¹⁸⁴⁵ tiyatrolarında; Kuzey Afrika'da, Bulla Regia¹⁸⁴⁶, Cuicul¹⁸⁴⁷, Leptis Magna¹⁸⁴⁸, Sabratha¹⁸⁴⁹, Thubursicum Numidarum¹⁸⁵⁰, Thugga¹⁸⁵¹, Uthina¹⁸⁵² tiyatrolarında; Balkanlar'da, Issa¹⁸⁵³, Salonae¹⁸⁵⁴ tiyatrolarında; İtalya'da Ferentium¹⁸⁵⁵ tiyatrosunda görülmektedir¹⁸⁵⁶.

¹⁸³⁶ Isler, Theaterbauten Textband s. 484.

¹⁸³⁷ Isler, Theaterbauten Textband s. 492.

¹⁸³⁸ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

¹⁸³⁹ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

¹⁸⁴⁰ Small, s. 67, III.17.

¹⁸⁴¹ Gros, Romaine, s. 293, Fig. 347.

¹⁸⁴² Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

¹⁸⁴³ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

¹⁸⁴⁴ Casasola ve diğerleri, s. 148, Fig.1.

¹⁸⁴⁵ E. Hernandez, s. 29, Lamina 7.

¹⁸⁴⁶ Courtois, s. 100, Fig.4.

¹⁸⁴⁷ Fiechter, Abb. 79.

¹⁸⁴⁸ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

¹⁸⁴⁹ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

¹⁸⁵⁰ Small, s. 67, III.15.

¹⁸⁵¹ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

¹⁸⁵² Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 826, Uthina.

¹⁸⁵³ Sear, Roman Theaters, s. 255, Kat. Plan 219; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 365, Issa.

¹⁸⁵⁴ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Salonae.

¹⁸⁵⁵ Tuccini, s. 32.

¹⁸⁵⁶ Isler, Theaterbauten Textband s. 486.

Clunia¹⁸⁵⁷ Cillium¹⁸⁵⁸, Acinipo¹⁸⁵⁹ ve Tipasa¹⁸⁶⁰ tiyatrolarında *porticus post scaena* olmadığından dolayı, *porticus post scaena*'nın bulunduğu kombinasyonlarda yer almamaktadır. Bunun aksine Segobriga¹⁸⁶¹, Herakleia Lynkestis¹⁸⁶² Scupi¹⁸⁶³ ve Virunum¹⁸⁶⁴ tiyatroları *porticus post scaena* kombinasyonu içinde değerlendirilebilirler¹⁸⁶⁵.

Bazilika/porticus post scaena kombinasyonu *parascaena/porticus post scaena* kombinasyonu ile birlikte genellikle İtalya sınırları içerisinde kullanılmıştır. *Parascaena/bazilika/porticus post scaena*, *Parascaena/postascaena/porticus post scaena* bu iki kombinasyon tipik Roma tiyatrolarının çoğunda görülmezken¹⁸⁶⁶ *bazilika/postascaena* kombinasyonuna sıklıkla rastlanmıştır¹⁸⁶⁷.

Nicaea Roma tiyatrosu şu anda tespit edilen mimari kalıntılar ile *Parascaena / Postascaena* grubu içerisinde yer almaktadır. Sütunlu galeriler ve çevresindeki mimari örüntünün bazilikaya ait kalıntılar olduğu kabul edilirse, en yoğun grup olarak kabul edilen *parascaena/bazilika/postascaena* grubu içerisine girmektedir. Bu durumda grup kombinasyonu, Anadolu sınırları içerisinde yalnızca Nicaea tiyatrosu ile temsil edilebilir. Ancak, tiyatro kazıları hala devam etmektedir ve kazılar, özellikle *porticus post scaena* ve *bazilika* kalıntılarının olabileceği alanlarda, çitlerin çevrelediği kısıtlı alan içerisinde sürdürülmektedir. Sit alanı dışı, modern yerleşim ile sınırlandırıldığından burada kazı çalışmaları gerçekleştirilememektedir. Ancak gelecek yıllarda yapılacak bir kamulaştırma sonrasındaki kazı çalışmaları, tiyatro mimarisi konusunda birçok konunun ya da kombinasyonun değişmesine neden olabilir. Özellikle *scaena* kuzeyinde yapılacak kazı çalışmalarında *porticus post scaena* 'ya ait kalıntıların ortaya çıkarılması, kombinasyonun *Parascaena / Bazilika / Postascaena / Porticus Post Scaena* olarak güncellenmesini gerektirecektir.

¹⁸⁵⁷ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

¹⁸⁵⁸ Sear, Roman Theaters, s. 279, Kat. Plan 253; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 214, Cillium.

¹⁸⁵⁹ Garrido, s. 232.

¹⁸⁶⁰ Hanson, Illust. 23.

¹⁸⁶¹ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

¹⁸⁶² Burkhardt, s. 398, Abb.5.

¹⁸⁶³ Jakimovski ve diğerleri, s. 114, Plan 2, 5.

¹⁸⁶⁴ Groh, s. 94-10.

¹⁸⁶⁵ Isler, Theaterbauten Textband s. 492.

¹⁸⁶⁶ Isler, Theaterbauten Textband s. 493.

¹⁸⁶⁷ Isler, Theaterbauten Textband s. 537.

Vitruvius bir Roma tiyatrosunun nasıl dizayn edilmesi konusunda bilgi aktarırken bazilikalara ve *scaena* çatılarına değinmemiştir¹⁸⁶⁸. Bu yüzden *scaena* ile bağlantılı olan bazilikaların çatı sistemi hakkında da ayrıntılı bilgilere Vitruvius'un kitabında ulaşılmaz. Elde edilen bilgiler Geç Cumhuriyet ve sonrasındaki İmparatorluk Dönemi'nde inşa edilmiş ve korunabilmiş tiyatrolardan elde edilmektedir.

Boyut olarak farklılıklar gösteren bazilikalar, farklı derinlik ve genişliklere sahiptirler. Yaklaşık 6-7 m genişlik ve derinliğe sahip olan küçük örnekler dışında 20 m'yi geçen genişlik ve derinliğe sahip çok daha büyük örneklerin varlığı da bilinmektedir¹⁸⁶⁹. Büyük genişlik ve derinlik bazı teknik problemleri de beraberinde getirmiş olmalıdır. Yapının kısa bölümlerinde kirişlerin ya da desteklerin olduğu varsayılırsa bu örneklerin en genişleri Beneventum (14 m)¹⁸⁷⁰, Arausio (15 m)¹⁸⁷¹, Arelate (15 m)¹⁸⁷² Vienna (18 m)¹⁸⁷³ tiyatrolarıdır. Bu uzunluğa sahip olan tiyatrolarda eğer üst katın varlığı söz konusu ise statik problemler yaşanmalıdır. Ancak söz konusu açıklığı kapatacak kerestenin varlığı bu durumu çözmüş olabilir¹⁸⁷⁴. Daha uzun olan Sabratha (19,6 m)¹⁸⁷⁵ örneği daha problemli gibi görünür. Bazilika duvarları oldukça kalın yapılan Clunia¹⁸⁷⁶ örneğinde bu statik problem, kalın duvarlara eklenen küçük oda duvarları ile çözülmüştür¹⁸⁷⁷.

Çok nadir olarak gerçek anlamda kare olarak inşa edilen bu yapılarda bazen genişlikleri derinliğini geçmiştir. Derinliği genişliğini geçen en sıra dışı örnek bugün İtalya sınırları içerisinde yer alan Urbs Salvia¹⁸⁷⁸ örneğidir¹⁸⁷⁹. 13,5 m genişliğinde olan yapının derinliği 24 m'dir ve söz konusu örnekler içerisinde en büyük derinliğe sahip bazilikadır. Augustus Dönemi'ne tarihlendirilen ve Flaviuslar Dönemi'nde restorasyon gördüğü düşünülen tiyatroda, bazilikalar *cavea*'yı saran *analemma* duvarının dışına taşmıştır. *Analemma* duvarı dışına taşan diğer örneklerle; İtalya

¹⁸⁶⁸ Sear, Roman Theaters, s. 33.

¹⁸⁶⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Sear, Roman Theaters, s. 93, Table 8.1.

¹⁸⁷⁰ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

¹⁸⁷¹ Bieber, s. 200, Fig. 675.

¹⁸⁷² Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

¹⁸⁷³ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

¹⁸⁷⁴ Sear, Roman Theaters, s. 93.

¹⁸⁷⁵ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

¹⁸⁷⁶ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

¹⁸⁷⁷ Sear, Roman Theaters, s. 93.

¹⁸⁷⁸ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

¹⁸⁷⁹ Sear, Roman Theaters, ss. 92, 104.

sınırları içerisinde bulunan Pompei¹⁸⁸⁰, Antium¹⁸⁸¹, Mons Aegrotorum¹⁸⁸², Venafrum¹⁸⁸³, Pietrabbondante¹⁸⁸⁴, Julia Concordia¹⁸⁸⁵, Augusta Praetoria¹⁸⁸⁶; Balkanlarda Virunum¹⁸⁸⁷; Kuzey Afrika'da Acinipo¹⁸⁸⁸, Augusta Emerita¹⁸⁸⁹, Hippo Regius¹⁸⁹⁰, Thubursicum Numidarum¹⁸⁹¹, Gortyn¹⁸⁹² (küçük tiyatro); Galya bölgesinde Forum Iulii¹⁸⁹³ ve Vasio Vocontiorum¹⁸⁹⁴ tiyatroları verilebilir.

Analemma sınırını aşmayan ve *analemma*'dan daha kısa yapılan ilginç örneklerle de rastlanmaktadır. Bu özelliğin görüldüğü örnekler; Gioiosa¹⁸⁹⁵, Scolacium¹⁸⁹⁶, Suessa¹⁸⁹⁷, Minturnae¹⁸⁹⁸, Firmum¹⁸⁹⁹, Faesulae¹⁹⁰⁰, Pola (küçük tiyatro)¹⁹⁰¹, Verona¹⁹⁰², Tauromenion¹⁹⁰³, Clunia¹⁹⁰⁴, Saguntum¹⁹⁰⁵, Cuicul¹⁹⁰⁶, Thamugadi¹⁹⁰⁷, Calama¹⁹⁰⁸, Thugga¹⁹⁰⁹ tiyatrolarıdır.

Genellikle *scaena*'nın iki yanında tiyatroyu çevreleyen *analemma*'ya kadar olan alanda kare ya da dikdörtgen olarak yapılan bazilikalarda, *analemma* duvarı dışına taşan ya da taşmayan örneklerin yanında farklı mimari tasarımların olduğu nadir

¹⁸⁸⁰ Hanson, Illust. 19.

¹⁸⁸¹ Sear, Roman Theaters, s. 120, Kat. Plan 3; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 71, Antium.

¹⁸⁸² Binder, s. 45, Abb. 3.

¹⁸⁸³ Malacrino, s. 116, Fig. 17.

¹⁸⁸⁴ Regina, s. 542, Tav.273.

¹⁸⁸⁵ Balestrazzi, s. 196, Fig. 8.

¹⁸⁸⁶ Sear, Roman Theaters, s. 182, Kat. Plan 98; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 141, Augusta Praetoria.

¹⁸⁸⁷ Groh, s. 94-10.

¹⁸⁸⁸ Garrido, s. 232.

¹⁸⁸⁹ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

¹⁸⁹⁰ Sear, Roman Theaters, s. 280, Kat. Plan 254; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 347, Hippo Regius.

¹⁸⁹¹ Small, s. 67, III.15.

¹⁸⁹² Manzetti, s. 38, Fig. 1,2.

¹⁸⁹³ Sear, Roman Theaters, s. 249, Kat. Plan 211; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 296, Forum Iulii; Small, s. 67, III.17; Moretti ve diğerleri, s. 154, Fig.18.

¹⁸⁹⁴ Small, s. 67, III.14.

¹⁸⁹⁵ Malacrino, s. 120, Fig. 22.

¹⁸⁹⁶ Malacrino, s. 106, Fig. 8.

¹⁸⁹⁷ Chausson, s. 245, Fig. 2.

¹⁸⁹⁸ Bellini, s. 420, Fig. 8.

¹⁸⁹⁹ Sear, Roman Theaters, s. 156, Kat. Plan 58; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 293, Firmum.

¹⁹⁰⁰ Sear, Roman Theaters, s. 165, Kat. Plan 72; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 285, Faesulae.

¹⁹⁰¹ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 623, Pola.

¹⁹⁰² Valluzzi, s. 15, Fig. 1.17.

¹⁹⁰³ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

¹⁹⁰⁴ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

¹⁹⁰⁵ E. Hernandez, s. 29, Lamina 7.

¹⁹⁰⁶ Fiechter, Abb. 79.

¹⁹⁰⁷ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁹⁰⁸ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁹⁰⁹ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

örnekler de bulunmaktadır. Bunun en güzel örnekleri apsidal bazilikaya sahip Marcellus¹⁹¹⁰, Asculum¹⁹¹¹ ve Hippo Regius¹⁹¹² tiyatrolarında görülmektedir¹⁹¹³. Apsis şeklinde yapılmış bazilikaların en erken örneği MÖ XIII.-XI.¹⁹¹⁴ yüzyıllarda kullanıma açıldığı düşünülen Marcellus tiyatrosudur. Hippo Regius tiyatrosunda bazilikalar *cavea* sınırını geçmiştir. Sear, *cavea*'nın daha geniş planlandığını ancak tek kat yapılması ile bazilikaların *cavea* sınırını geçtiğini düşünmektedir¹⁹¹⁵. Apsis şeklinde yapılmamış ancak iç mimarisinde apsis şeklinde niş kullanılan Calama¹⁹¹⁶ tiyatrosunda olduğu gibi farklı örneklerle de rastlanmaktadır.

Bazilika yapıları arasındaki en yaygın plan, *scaena* ile aynı derinlikte olan genellikle dikdörtgen ve kare planlı yapılmış bazilikalardır ve bunun en güzel örnekleri Thubursicum Numidarum¹⁹¹⁷, Ocriculum¹⁹¹⁸, Libarna¹⁹¹⁹, Albanum¹⁹²⁰, Pompei¹⁹²¹, Sabaudia¹⁹²², Bovillae¹⁹²³, Herculaneum¹⁹²⁴, Tibur¹⁹²⁵, Beneventum¹⁹²⁶, Helvia Ricina¹⁹²⁷, Urbs Salvia¹⁹²⁸, Carsulae¹⁹²⁹, Iguvium¹⁹³⁰, Ferentium¹⁹³¹, Albintimilium¹⁹³², Metellinum¹⁹³³, Carthago Nova¹⁹³⁴, Baelo¹⁹³⁵, Clunia¹⁹³⁶,

¹⁹¹⁰ Fiechter, Abb. 71; Parker, s. 165, Fig.4.

¹⁹¹¹ Masturzo ve Landolfi, s. 37, Fig.2.

¹⁹¹² Sear, Roman Theaters, s. 280, Kat. Plan 254; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 347, Hippo Regius.

¹⁹¹³ Isler, Theaterbauten Textband ss. 497, 560.

¹⁹¹⁴ Isler, Theaterbauten Textband s. 498.

¹⁹¹⁵ Sear, Roman Theaters, ss. 92, 104.

¹⁹¹⁶ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁹¹⁷ Small, s. 67, III.15.

¹⁹¹⁸ Menichhini, s. 598, Fig.3.

¹⁹¹⁹ Gros, Romaine, s. 289, Fig. 341.

¹⁹²⁰ Hesberg, s. 236-237, Fig. 9-10.

¹⁹²¹ Hanson, Illust. 19.

¹⁹²² Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 669, Sabaudia.

¹⁹²³ Sear, Roman Theaters, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 174, Bovillae.

¹⁹²⁴ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

¹⁹²⁵ Sear, Roman Theaters, s. 140, Kat. Plan 32.

¹⁹²⁶ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

¹⁹²⁷ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Kat. Plan 59.

¹⁹²⁸ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

¹⁹²⁹ Golvin, XXVI, 3.

¹⁹³⁰ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

¹⁹³¹ Tuccini, s. 32.

¹⁹³² Astori ve diğerleri, Fig. 2.

¹⁹³³ Mateos ve Picado, s. 394, Fig.4.

¹⁹³⁴ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 205, Carthago Nova; Sear, Roman Theaters, s. 267, Kat. Plan 235.

¹⁹³⁵ Casasola ve diğerleri, s. 148, Fig.1.

¹⁹³⁶ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

Segobriga¹⁹³⁷, Bostra¹⁹³⁸, Hierapytna¹⁹³⁹, Augusta Bagiennorum¹⁹⁴⁰, Pola (büyük tiyatro)¹⁹⁴¹, Tergeste¹⁹⁴², Augusta Taurinorum¹⁹⁴³, Verona¹⁹⁴⁴, Tauromenion¹⁹⁴⁵, Lugdunum¹⁹⁴⁶, Arausio¹⁹⁴⁷, Arelate¹⁹⁴⁸, Forum Lulii¹⁹⁴⁹, Vienna¹⁹⁵⁰, Issa¹⁹⁵¹, Bulla Regia¹⁹⁵², Cillium¹⁹⁵³, Leptis Magna¹⁹⁵⁴, Madaurus¹⁹⁵⁵, Sabratha¹⁹⁵⁶, Sufetula¹⁹⁵⁷, Saloniae¹⁹⁵⁸, Philadelphia¹⁹⁵⁹ tiyatrolarında görülür. *Scaena* ile aynı derinlikte olan Thubursicum Numidarum, Libarna, Pompei, Urbs Salvia, Casulae, Clunia örnekleri dışındaki bütün tiyatrolarda bulunan bazilikalar *cavea*'yı çevreleyen *analemma* duvarı sınırı dış duvar hattını oluşturmaktadır ve *analemma* ile aynı hizada bırakılmıştır. Genellikle dikdörtgen ya da kare forma sahip olan bu bazilikalar, tiyatro bazilikaları içerisindeki en yoğun plan tipini oluşturmaktadır. *Scaena* ile aynı derinlikte yapılan yaygın örnekler yanında, *scaena* derinliğini geçmiş Thamugadi¹⁹⁶⁰ tiyatrosu¹⁹⁶¹, Suessa¹⁹⁶² tiyatrosu¹⁹⁶³, Saguntum¹⁹⁶⁴, Thugga¹⁹⁶⁵ ve Korinth¹⁹⁶⁶ ve *scaena*

¹⁹³⁷ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

¹⁹³⁸ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

¹⁹³⁹ Gallimore, s. 119, Fig.13.

¹⁹⁴⁰ Bendea ve diğerleri, Fig. 12; Ward-Perkins, Provincial, s. 6, Fig. 3.

¹⁹⁴¹ İşler, Danish, s. 19, Fig.1.

¹⁹⁴² Malacrino, s. 122, Fig.25.

¹⁹⁴³ Taborelli ve Gabuci, s. 245, Fig. 11-13.

¹⁹⁴⁴ Valluzzi, s. 15, Fig. 1.17.

¹⁹⁴⁵ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

¹⁹⁴⁶ Gros, Romaine, s. 293, Fig. 347.

¹⁹⁴⁷ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

¹⁹⁴⁸ Small, s. 62, III.7, Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

¹⁹⁴⁹ Sear, Roman Theaters, s. 249, Kat. Plan 211; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 296, Forum Luli; Small, s. 67, III.17; Moretti ve diğerleri, s. 154, Fig.18.

¹⁹⁵⁰ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

¹⁹⁵¹ Sear, Roman Theaters, s. 255, Kat. Plan 219; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 365, Issa.

¹⁹⁵² Courtois, s. 100, Fig.4.

¹⁹⁵³ Sear, Roman Theaters, s. 279, Kat. Plan 253; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 214, Cillium.

¹⁹⁵⁴ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

¹⁹⁵⁵ Sear, Roman Theaters, s. 283, Kat. Plan 256.

¹⁹⁵⁶ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

¹⁹⁵⁷ Sear, Roman Theaters, s. 285, Kat. Plan 259; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 740, Sufetula.

¹⁹⁵⁸ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Saloniae

¹⁹⁵⁹ Segal, Alten Palastina, s. 14, Abb.26.

¹⁹⁶⁰ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁹⁶¹ Sear, Roman Theaters, s. 92.

¹⁹⁶² Chausson, s. 245, Fig. 2.

¹⁹⁶³ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

¹⁹⁶⁴ E. Hernandez, s. 29, Lamina 7.

¹⁹⁶⁵ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Plan 24; Fiechter, Abb. 80a.

¹⁹⁶⁶ Sturgeon, Assemblage, Plan II a; Small, s. 66, III.13.

derinliğinden daha kısa olan Civitas Camunorum¹⁹⁶⁷, Acinipo¹⁹⁶⁸, Tipasa¹⁹⁶⁹ ve Caesarea¹⁹⁷⁰ (Iol)¹⁹⁷¹, Brixia¹⁹⁷², Regina¹⁹⁷³, Gerasa¹⁹⁷⁴ gibi tiyatro örneklerine de rastlanmaktadır.

Bazilikaların bir çatıya sahip olduğu düşünülür ancak yüksekliklerinin ne kadar olduğu kesin olarak bilinmez. *Scaena* ile aynı yükseklikte olduğu düşünülen bazilikalarda, farklı örneklerin olduğu da düşünülmektedir. Ancak günümüze ulaşmış birkaç örnek üzerinden bazı varsayımlara ulaşılabilmektedir. Bu örneklerden biri bugün Fransa’da Orange şehrinde bulunan Arausio/Orange¹⁹⁷⁵ tiyatrosudur. *Scaena* ile aynı yükseklikte olan bazilika¹⁹⁷⁶ bu konu hakkında bilgi veren önemli bir örneği teşkil eder. *Scaena* ile aynı yükseklikte olması farklı katlara sahip olup olmadığı konusunu akla getirmiştir. Eğer üst katlara sahipse, buraya *cavea*’nın üst seviyelerinden ulaşım olabileceği düşünülmüştür. Çünkü bazilika içinde ya da dışında üst katlara ulaşımı sağlayacak herhangi bir merdiven yapısına ulaşamamıştır¹⁹⁷⁷. Diğer bir örnek Tauromenion¹⁹⁷⁸ tiyatrosudur¹⁹⁷⁹. Tiyatro arenaya çevrilirken bir tonozla desteklenmiş ve izleyicilerin üst katı kullanması sağlanmıştır. Hayvanlar için kullanıldığı düşünülen alt kat ile izleyicinin teması kesilmiştir¹⁹⁸⁰. Pola (büyük tiyatro)¹⁹⁸¹, Iguvium¹⁹⁸², Libarna¹⁹⁸³, Regina¹⁹⁸⁴ tiyatrolarında Flaviuslar Dönemi’ne tarihlendirilen *parascaena* ve bazilikalarda üst kata çıkan merdivenlerin varlığı bilinmektedir¹⁹⁸⁵. *Parascaena*’da bulunan bu merdivenlerin bazilika yapısının üst katları ile bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

¹⁹⁶⁷ Sear, Roman Theaters, s. 176, Kat. Plan 90; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 216, Civitas Camunorum.

¹⁹⁶⁸ Garrido, s. 232.

¹⁹⁶⁹ Hanson, Illust. 23.

¹⁹⁷⁰ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

¹⁹⁷¹ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

¹⁹⁷² Sear, Roman Theaters, s. 176, Kat. Plan 89; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 176, Brixia.

¹⁹⁷³ Sear, Roman Theaters, s. 263, Kat. Plan 229; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 645, Regina.

¹⁹⁷⁴ Agusta ve Seigne, s. 485, Fig.3.

¹⁹⁷⁵ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

¹⁹⁷⁶ Sear, Roman Theaters, s. 93; Isler, Theaterbauten Textband s. 498.

¹⁹⁷⁷ Sear, Roman Theaters, s. 93.

¹⁹⁷⁸ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

¹⁹⁷⁹ Isler, Theaterbauten Textband s. 498.

¹⁹⁸⁰ Sear, Roman Theaters, s. 93.

¹⁹⁸¹ Isler, Danish, s. 19, Fig.1.

¹⁹⁸² Sear, Gubbio”, s. 214, Fig.1.

¹⁹⁸³ Gros, Romaine, s. 289, Fig. 341.

¹⁹⁸⁴ Sear, Roman Theaters, s. 263, Kat. Plan 229; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 645, Regina.

¹⁹⁸⁵ Isler, Theaterbauten Textband s. 491.

Bazilikalarda çatı konusu veri azlığı nedeni ile gizemini korusa da çatısız örneklerin varlığından söz edilmektedir. Bostra¹⁹⁸⁶ tiyatrosunda *scaena* iki yanında yer alan bazilikaların içerisinde kare sütunlu galeri ya da peristil bulunmaktadır. Bu peristilin *scaena* ile aynı yükseklikte olmadığı düşünülmektedir¹⁹⁸⁷. Arausio¹⁹⁸⁸ tiyatrosu ile benzer alt yapı planına sahip olan Bostra¹⁹⁸⁹ tiyatrosunda peristiller hem dışarıya hem de *additus*'a geçiş sağlıyordu¹⁹⁹⁰.

Scaena 'nın önemli bir eklentisi olan *porticus post scaena* bölümü genellikle oyunlar başlamadan önce ya da oyun aralarında kullanılan bir işleve sahipti. Bazilikaların da *porticus post scaena* ile aynı işlevde kullanılmış olabileceği düşünülmektedir. Giriş salonu ya da bekleme salonu diyebileceğimiz bazilikalar aynı zamanda *parascaena* ve *postscaena* arasında bir köprü görevi görüyordu. *Parascaena*'ya sahip olmayan tiyatrolarda bu görevi üstlenecek farklı bir mimari unsur gözetilmiş ve bazilikalar eklenmiş olabilirdi. Söz konusu durum Bovillae¹⁹⁹¹, Grumentum¹⁹⁹², Helvia Ricina¹⁹⁹³, Iguvium¹⁹⁹⁴, Pola (küçük tiyatro)¹⁹⁹⁵, Segobriga¹⁹⁹⁶, Saloniae¹⁹⁹⁷, Virunum¹⁹⁹⁸ tiyatrolarında¹⁹⁹⁹ ve Gioiosa²⁰⁰⁰, Ocrinum²⁰⁰¹, Albanum²⁰⁰², Mons Aegrotorum²⁰⁰³, Pompei²⁰⁰⁴, Bovillae²⁰⁰⁵, Marcellus²⁰⁰⁶, Firmum²⁰⁰⁷, Albintimilium²⁰⁰⁸, Tauromenion²⁰⁰⁹, Clunia²⁰¹⁰,

¹⁹⁸⁶ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

¹⁹⁸⁷ Sear, Roman Theaters, s. 93.

¹⁹⁸⁸ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

¹⁹⁸⁹ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

¹⁹⁹⁰ Isler, Theaterbauten Textband s. 698.

¹⁹⁹¹ Sear, Roman Theaters, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 174, Bovillae.

¹⁹⁹² Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 316 Grumentum/Grumento; Sear, Roman Theaters, s. 146, Kat. Plan 41.

¹⁹⁹³ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Kat. Plan 59.

¹⁹⁹⁴ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

¹⁹⁹⁵ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 623, Pola.

¹⁹⁹⁶ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

¹⁹⁹⁷ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Saloniae.

¹⁹⁹⁸ Groh, s. 94-10.

¹⁹⁹⁹ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

²⁰⁰⁰ Malacrino, s. 120, Fig. 22.

²⁰⁰¹ Menichhini, s. 598, Fig.3.

²⁰⁰² Hesberg, s. 236-237, Fig. 9-10.

²⁰⁰³ Binder, s. 45, Abb. 3.

²⁰⁰⁴ Hanson, Illust. 19.

²⁰⁰⁵ Sear, Roman Theaters, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 174, Bovillae.

²⁰⁰⁶ Fiechter, Abb. 71; Parker, s. 165: Fig.4.

²⁰⁰⁷ Sear, Roman Theaters, s. 156, Kat. Plan 58; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 293, Firmum.

²⁰⁰⁸ Astori ve diğerleri, Fig. 2.

²⁰⁰⁹ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

²⁰¹⁰ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

Saguntum²⁰¹¹ tiyatrolarında görülmektedir. Ancak *parascaena* ve *porticus post scaena* bölümlerinin yer aldığı bazı tiyatrolarda da bazilika yapılarına da rastlamak mümkündür. Bu özellik Antium²⁰¹², Suessa²⁰¹³, Herculaneum²⁰¹⁴, Beneventum²⁰¹⁵, Pola (büyük tiyatro)²⁰¹⁶, Tergeste²⁰¹⁷, Forum Lulii²⁰¹⁸, Vienna²⁰¹⁹, Issa²⁰²⁰, Tipasa²⁰²¹, Thamugadi²⁰²², Leptis Magna²⁰²³, Sabratha²⁰²⁴, Sufetula²⁰²⁵, Thugga²⁰²⁶, Thubursicum Numidarum²⁰²⁷, Korinth²⁰²⁸ tiyatrolarında görülür.

Genellikle kare ya da dikdörtgen odalar şeklinde yapılan kemer ya da sütunlarla dışarıya açılan bazilikaların farklı birimlere ayrıldığı örneklerle de karşılaşmaktadır. Clunia²⁰²⁹, Bilbilis²⁰³⁰, Issa²⁰³¹, Herakleia Lynkestis²⁰³² tiyatrolarında²⁰³³ ve Ocriculum²⁰³⁴, Carsulae²⁰³⁵, Augusta Praetoria²⁰³⁶, Lutetia Parisiorum²⁰³⁷, Kyrene²⁰³⁸, Philadelphia²⁰³⁹, Mamas²⁰⁴⁰ tiyatrolarının alt yapı planlarında farklı birimlerin varlığı izlenebilmektedir. Odaların her biri farklı işlevlere sahip olmalıydı ya da ikinci katı

²⁰¹¹ E. Hernandez, s. 29, Lamina 7.

²⁰¹² Hanson, Illust. 19.

²⁰¹³ Chausson, s. 245, Fig. 2.

²⁰¹⁴ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

²⁰¹⁵ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

²⁰¹⁶ İşler, Danish, s. 19, Fig.1.

²⁰¹⁷ Malacrino, s. 122, Fig.25.

²⁰¹⁸ Sear, Roman Theaters, s. 249, Kat. Plan 211; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 296, Forum Luli; Small, s. 67, III.17; Moretti ve diğerleri, s. 154, Fig.18.

²⁰¹⁹ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

²⁰²⁰ Sear, Roman Theaters, s. 255, Kat. Plan 219; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 365, Issa.

²⁰²¹ Hanson, Illust. 23.

²⁰²² Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

²⁰²³ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

²⁰²⁴ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

²⁰²⁵ Sear, Roman Theaters, s. 285, Kat. Plan 259; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 740, Sufetula.

²⁰²⁶ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

²⁰²⁷ Small, s. 67, III.15.

²⁰²⁸ Sturgeon, Assemblage, Plan II a; Small, s. 66, III.13.

²⁰²⁹ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

²⁰³⁰ Garrido, s. 214.

²⁰³¹ Sear, Roman Theaters, s. 255, Kat. Plan 219; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 365, Issa.

²⁰³² Burkhardt, s. 398, Abb.5.

²⁰³³ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

²⁰³⁴ Menichhini, s. 598, Fig.3.

²⁰³⁵ Golvin, XXVI, 3.

²⁰³⁶ Sear, Roman Theaters, s. 182, Kat. Plan 98; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 141, Augusta Praetoria.

²⁰³⁷ Sear, Roman Theaters, s. 237, Kat. Plan 192; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 460, Lutetia Parisiorum.

²⁰³⁸ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 419, Kyrene.

²⁰³⁹ Segal, Alten Palastina, s. 14, Abb.26.

²⁰⁴⁰ Segal, Alten Palastina, s. 19, Abb.37.

taşıyabilmek adına teknik problemleri çözmek için bu şekilde duvar uzantıları yapılmıştı²⁰⁴¹.

Cavea'yı çevreleyen *analemma* duvarına paralel olarak yapılan bazilikalar *scaena*, *aditus*, *postscaena* ve *porticus post scaena* ile bağlantılı olabiliyordu. Bu birimler arasında bazı giriş çıkışların ya da geçişlerin bulunduğu tiyatrolar bilinmektedir. Örneğin Beneventum²⁰⁴², Arausio (Orange)²⁰⁴³, Arelate²⁰⁴⁴, Sabratha²⁰⁴⁵, Herculaneum²⁰⁴⁶, Tergeste²⁰⁴⁷, Ferentium/Ferento²⁰⁴⁸ ve Iguvium²⁰⁴⁹ tiyatroların bazilika duvarlarında sütunlardan ve kemerlerden oluşan geçişler bulunmaktadır²⁰⁵⁰. Kemer ve tonozlarla tiyatronun diğer birimleri ile bağlantılandırılan bazilika örneklerine sahip diğer tiyatrolar; Albanum²⁰⁵¹, Ostia²⁰⁵², Pompei²⁰⁵³, Sabaudia²⁰⁵⁴, Suessa²⁰⁵⁵, Bovillae²⁰⁵⁶, Helvia Ricina²⁰⁵⁷, Pola (büyük tiyatro)²⁰⁵⁸, Tauromenion²⁰⁵⁹, Aventicum²⁰⁶⁰, Lugdunum²⁰⁶¹, Vasio Vocontiorum²⁰⁶², Vienna²⁰⁶³, Salonae²⁰⁶⁴, Baelo²⁰⁶⁵, Augusta Emerita²⁰⁶⁶, Segobriga²⁰⁶⁷, Leptis Magna²⁰⁶⁸, Bostra²⁰⁶⁹, Korinth²⁰⁷⁰ tiyatrolarıdır. Stylobat seviyesinde kapalı bir mimari gözlenmesine rağmen sütun ve kemerlerle birçok geçiş

²⁰⁴¹ Sear, Roman Theaters, s. 93.

²⁰⁴² Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

²⁰⁴³ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a.

²⁰⁴⁴ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

²⁰⁴⁵ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

²⁰⁴⁶ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. : 38, Abb. 3.

²⁰⁴⁷ Malacrino, s. 122, Fig.25.

²⁰⁴⁸ Tuccini, s. 32.

²⁰⁴⁹ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

²⁰⁵⁰ Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

²⁰⁵¹ Hesberg, s. 236-237, Fig. 9-10.

²⁰⁵² Small, s. 58, III.5; Hanson, Illust. 45; Pansini, s. 180, Fig.1.

²⁰⁵³ Hanson, Illust. 19.

²⁰⁵⁴ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 669, Sabaudia.

²⁰⁵⁵ Chausson, s. 245, Fig. 2.

²⁰⁵⁶ Sear, Roman Theaters, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 174, Bovillae.

²⁰⁵⁷ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Kat. Plan 59.

²⁰⁵⁸ İşler, Danish, s. 19, Fig.1.

²⁰⁵⁹ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

²⁰⁶⁰ Bridel, s. 164, Fig. 8.

²⁰⁶¹ Gros, Romaine, s. 293, Fig. 347.

²⁰⁶² Small, s. 67, III.14.

²⁰⁶³ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

²⁰⁶⁴ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Salonae.

²⁰⁶⁵ Casasola ve diğerleri, s. 148, Fig.1.

²⁰⁶⁶ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²⁰⁶⁷ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

²⁰⁶⁸ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

²⁰⁶⁹ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

²⁰⁷⁰ Sturgeon, Assemblage, Plan II a; Small, s. 66, III.13.

sağlanarak dışa açık ya da dışa dönük bir yapı haline getirilmiştir. Bu da bazilikaların söz konusu bölümlere ulaşmada aracı bir eklenti olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Genellikle dışa dönük bir mimari plan sergileyen bazilikalar dışında Bulla Regia²⁰⁷¹, Thubursicum Numidarum²⁰⁷², Thamugadi²⁰⁷³, Thugga²⁰⁷⁴ örnekleri gibi yüksek duvarlarla çevrelenmiş örneklerin varlığı da bilinmektedir.

Bazı tiyatrolarda *aditus* geçişleri düz bir hat çizerek *scaena* ve *cavea*'yı birbirinden ayırmıştır. Bu *aditus*'un üzeri kemerle kapatılarak çoğunlukla bazilika dışından da ulaşımına açık olan doğrusal çizgi halindedir. Bu tip ya da özelliğin bulunduğu örnekler, özellikle MÖ I. yüzyıl ve MS I. yüzyıl aralığında yoğunluktadır. Bu özelliği gösteren tiyatrolar; Antium²⁰⁷⁵, Ocriculum²⁰⁷⁶, Ostia²⁰⁷⁷, Libarna²⁰⁷⁸, Faleria²⁰⁷⁹, Minturnae²⁰⁸⁰, Helvia Ricina²⁰⁸¹, Iguvium²⁰⁸², Spolegium²⁰⁸³, Ferentium²⁰⁸⁴, Pola (küçük tiyatro)²⁰⁸⁵, Arelate²⁰⁸⁶, Vasio Vocantiorum²⁰⁸⁷, Issa²⁰⁸⁸, Tarraco²⁰⁸⁹, Metellinum²⁰⁹⁰, Regina²⁰⁹¹, Baelo²⁰⁹², Segobriga²⁰⁹³, Tipasa²⁰⁹⁴, Cuicul²⁰⁹⁵, Thamugadi²⁰⁹⁶, Bulla Regia²⁰⁹⁷, Cillium²⁰⁹⁸, Leptis Magna²⁰⁹⁹,

²⁰⁷¹ Courtois, s. 100, Fig.4.

²⁰⁷² Small, s. 67, III.15.

²⁰⁷³ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

²⁰⁷⁴ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

²⁰⁷⁵ Hanson, Illust. 19.

²⁰⁷⁶ Menichhini, s. 598, Fig.3.

²⁰⁷⁷ Small, s. 58, III.5; Hanson, Illust. 45; Pansini, s. 180, Fig.1.

²⁰⁷⁸ Gros, Romaine, s. 289, Fig. 341.

²⁰⁷⁹ Montali, Fig. 1, 63, Fig. 8-9.

²⁰⁸⁰ Bellini, s. 420, Fig. 8.

²⁰⁸¹ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Kat. Plan 59.

²⁰⁸² Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

²⁰⁸³ Sear, Roman Theaters, s. 163, Kat. Plan 67; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 728, Spolegium.

²⁰⁸⁴ Tuccini, s. 32.

²⁰⁸⁵ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 623, Pola.

²⁰⁸⁶ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

²⁰⁸⁷ Small, s. 67, III.14.

²⁰⁸⁸ Sear, Roman Theaters, s. 255, Kat. Plan 219; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 365, Issa.

²⁰⁸⁹ Mar ve diğerleri, s. 178, Fig. 7.

²⁰⁹⁰ Mateos ve Picado, s. 394, Fig.4.

²⁰⁹¹ Sear, Roman Theaters, s. 263, Kat. Plan 229; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 645, Regina.

²⁰⁹² Casasola ve diğerleri, s. 148, Fig.1.

²⁰⁹³ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

²⁰⁹⁴ Hanson, Illust. 23.

²⁰⁹⁵ Fiechter, Abb. 79.

²⁰⁹⁶ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

²⁰⁹⁷ Courtois, s. 100, Fig.4.

²⁰⁹⁸ Sear, Roman Theaters, s. 279, Kat. Plan 253; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 214, Cillium.

²⁰⁹⁹ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

Sabratha²¹⁰⁰, Kyrene²¹⁰¹, Sufetula²¹⁰², Thubursicum Numidarium²¹⁰³, Carsulae'dır²¹⁰⁴. Bu tiyatrolarda *aditus* 'a tek geçiş bazilikalar aracılığı ile değil, aynı zamanda bazilika dışında *analemma* duvarının en dış hattından da geçiş sağlanıyordu. Bu grupta bulunan tiyatrolarda bazilikalar genellikle *ambulacrum* seviyesi ile ya bağlantılı değildir ya da *aditus* vasıtası ile geçiş sağlanmaktadır. Yoğun olan doğrusal *aditus* dışında, farklı karaktere sahip tiyatrolar da mevcuttur. Urbs Salvia²¹⁰⁵ ve Clunia²¹⁰⁶ örneklerinde bu geçişler bazilika vasıtası ile *analemma* duvarı üzerinde açılan bir geçişle tonozlarla kapatılarak verilmiştir²¹⁰⁷.

Tipolojik bir düzen içerisinde gitmeyen bazilikalarda bazı dahili eklemeler görülmektedir. Marcellus tiyatrosu²¹⁰⁸ bunun en güzel örneklerinden biridir. Apsis şeklinde yapılan bazilikaların ortasında iki sıra destek sütunu yer almaktadır. Bunlar bazilika iç duvarlarında yer alan plaster sütunlar/payandalar ile bağlantılandırılarak bir form oluşturulmuştur. Bazilika içerisindeki sütunlar Augusta Emerita/Merida²¹⁰⁹, Clunia²¹¹⁰, Venafrum²¹¹¹ örneklerinde de görülmektedir²¹¹². Venafrum örneğinde yapının *scaena*'nın bir uzantısı olabileceği, ancak sonradan bazilikaya dönüştürüldüğü üzerinde durulmuştur ve sütunlar yalnızca bir bazilikada bulunmaktadır. Ancak plan olarak bu şekilde planlanmış da olabilirdi. Bazilika içerisinde sütun bulunan diğer önemli örnek Bostra²¹¹³ tiyatrosudur. Bostra tiyatrosunda sütunlar diğer örneklerde olduğu gibi bazilikanın bir parçası değildir ve kendi başına bazilika içerisinde bir yapı birimi oluşturmaktadır.

Bazilika içerisinde bulunan sütunlu örnekler dışında sütunlar ya da plasterlerin yer aldığı galeri örneklerine de rastlanmaktadır. Dışa açık bir mimari sergileyen bazilikalarda yapılan mimari stiller birçok farklı tarzın ortaya çıkmasına yardımcı olmuştur. Örneğin; bazen sütun destekleri bazilika duvarları ile buluşturulmuştur.

²¹⁰⁰Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

²¹⁰¹ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 419, Kyrene.

²¹⁰² Sear, Roman Theaters, s. 285, Kat. Plan 259; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 740, Sufetula.

²¹⁰³ Fiechter, Abb. 81.

²¹⁰⁴ Golvin, XXVI, 3.

²¹⁰⁵ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

²¹⁰⁶ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

²¹⁰⁷ Isler, Theaterbauten Textband, s. 383.

²¹⁰⁸ Fiechter, Abb. 71; Parker, s. 165: Fig.4.

²¹⁰⁹ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²¹¹⁰ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

²¹¹¹ Malacrino, s. 116, Fig. 17.

²¹¹² Isler, Theaterbauten Textband, s.497.

²¹¹³ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

Iguvium²¹¹⁴, Urbs Salvia²¹¹⁵, Augusta Emerita/Merida²¹¹⁶ ve Bulla Regia²¹¹⁷ tiyatrolarında²¹¹⁸ ve aynı zamanda Pompei²¹¹⁹, Sabaudia²¹²⁰, Ferentium²¹²¹, Tauromenion²¹²², Aventicum²¹²³, örneklerinde duvarlara eklenen veya duvarlar üzerine yerleştirilen sütunlar ya da sütunsu payandalar görülmektedir. Dışa dönük açık olarak bilinen ve kemer, tonoz ve sütunlarla giriş ve çıkışları ana yapıyla bağlanan bazilikalarda iç dekorasyona da önem verildiği görülmektedir.

Scaena’nın dış duvarına komşu iki yanda yer alan *parascaena* yapıları da bazilikalar ile bağlantıya sahiptir ve bunun en güzel örneği Carthago Nova²¹²⁴ tiyatrosunda görülmektedir²¹²⁵. Bazilika ile bağlantılı olan *parascaena*’ya sahip diğer tiyatrolar; Antium²¹²⁶, Suessa²¹²⁷, Herculaneum²¹²⁸, Beneventum²¹²⁹, Ferentium²¹³⁰, Volaterrae²¹³¹, Pola (büyük tiyatro)²¹³², Tergeste²¹³³, Aventicum²¹³⁴, Lugdunum²¹³⁵, Arausio²¹³⁶, Arelate²¹³⁷, Vienna²¹³⁸, Saloniae²¹³⁹, Metellinum²¹⁴⁰, Baelo²¹⁴¹, Augusta

²¹¹⁴ Sear, Gubbio”, s. 214, Fig.1.

²¹¹⁵ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

²¹¹⁶ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²¹¹⁷ Courtois, s. 100, Fig.4.

²¹¹⁸ Isler, Theaterbauten Textband s. 497.

²¹¹⁹ Hanson, Illust.19.

²¹²⁰ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 669, Sabaudia.

²¹²¹ Tuccini, s. 32.

²¹²² Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

²¹²³ Bridel, s. 164, Fig. 8.

²¹²⁴ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 205, Carthago Nova; Sear, Roman Theaters, s. 267, Kat. Plan 235.

²¹²⁵ Isler, Theaterbauten Textband s. 477.

²¹²⁶ Hanson, Illust. 19.

²¹²⁷ Chausson, s. 245, Fig. 2.

²¹²⁸ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

²¹²⁹ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

²¹³⁰ Tuccini, s. 32.

²¹³¹ Pizzigati, Taf. CCXCVI.

²¹³² Isler, Danish, s. 19, Fig.1.

²¹³³ Malacrino, s. 122, Fig.25.

²¹³⁴ Bridel, s. 164, Fig. 8.

²¹³⁵ Gros, Romaine, s. 293, Fig. 347.

²¹³⁶ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a.

²¹³⁷ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

²¹³⁸ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

²¹³⁹ Sear, Roman Theaters, s. 256, p Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Saloniae.

²¹⁴⁰ Mateos ve Picado, s. 394, Fig.4.

²¹⁴¹ Casasola ve diğerleri, s. 148, Fig.1.

Emerita²¹⁴², Tipasa²¹⁴³, Cuicul²¹⁴⁴, Thamugadi²¹⁴⁵, Leptis Magna²¹⁴⁶, Sabratha²¹⁴⁷, Kyrene²¹⁴⁸, Sufetula²¹⁴⁹, Thubursicum Numidarium²¹⁵⁰, Korinth²¹⁵¹ tiyatrolarıdır. *Parascaena* eklentisi olmayan Roma tiyatrolarında bazilikadan sağlanan geçişler Albanum²¹⁵², Pompei²¹⁵³, Bovillae²¹⁵⁴, Helvia Ricina²¹⁵⁵, Iguvium²¹⁵⁶, Pola (küçük tiyatro)²¹⁵⁷, Tauromenion²¹⁵⁸, Virunum²¹⁵⁹, Segobriga²¹⁶⁰, Bulla Regia²¹⁶¹, Thugga²¹⁶², Pietrabbondante²¹⁶³ tiyatrolarında olduğu gibi çoğunlukla doğrudan *pulpitum*'a olmuştur. *Parascaena* ile *pulpitum* olmasına rağmen bazilika ile bağlantısı olmayan Urbs Salvia²¹⁶⁴ gibi örnekler de bulunmaktadır.

Scaena, *aditus*, *postscaena* ve *porticus post scaena* ile bağlantısı olan bazilika örneklerinin dışında farklı bir yaklaşıma sahip olan örneklerin varlığı da bilinmektedir. Bütün Roma tiyatrolarında olmamakla birlikte bazı örneklerde *quadriporticus* adı verilen *scaena*'nın arkasında uzun bazilikalar ile çevrelenmiş yapılar bulunmaktadır. Bunun en güzel örneği Ostia²¹⁶⁵, Augusta Emerita²¹⁶⁶ ve Pompei²¹⁶⁷ tiyatrosunda görülmektedir. Ostia örneği bazilikaların *quadriporticus* ile birleşmesi ile farklı bir özellik sergilemektedir. *Postscaena* eklentisi bulunmayan Ostia tiyatrosunda bazilikalar *scaena*'dan uzaklaştırılarak *quadriporticus*'un *scaena*'ya yakın olan

²¹⁴² Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²¹⁴³ Hanson, Illust. 23.

²¹⁴⁴ Fiechter, Abb. 79.

²¹⁴⁵ Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

²¹⁴⁶ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

²¹⁴⁷ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

²¹⁴⁸ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 419, Kyrene.

²¹⁴⁹ Sear, Roman Theaters, s. 285, Kat. Plan 259; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 740, Sufetula.

²¹⁵⁰ Fiechter, Abb. 81.

²¹⁵¹ Sturgeon, Assemblage, Plan II a; Small, s. 66, III.13.

²¹⁵² Hesberg, s. 236-237, Fig. 9-10.

²¹⁵³ Hanson, Illust. 19.

²¹⁵⁴ Sear, Roman Theaters, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 174, Bovillae.

²¹⁵⁵ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Plan 59.

²¹⁵⁶ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

²¹⁵⁷ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 623, Pola.

²¹⁵⁸ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

²¹⁵⁹ Groh, s. 94-10.

²¹⁶⁰ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

²¹⁶¹ Courtois, s. 100, Fig.4.

²¹⁶² Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

²¹⁶³ Regina, s. 542, Tav. 273.

²¹⁶⁴ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

²¹⁶⁵ Small, s. 58, III.5; Hanson, Illust. 45; Pansini, s. 180, Fig.1.

²¹⁶⁶ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²¹⁶⁷ Small, s. 58, III.6; Hanson, Illust. 19.

köşelerine yerleştirilmiştir²¹⁶⁸. Pompei örneğinde ise sütunlarla birlikte dış cepheye açılır ve *quadriporticus* 'tan biraz daha geniş tutulmuştur. Ayrıca tiyatrodan *aditus*'a bazilikalardan verilen bir merdivenle de ulaşılmaktadır²¹⁶⁹.

Scaena'nın iki yanında yer alan bazilikalar çoğunlukla birbirlerine benzer ve simetrik şekilde yapılmıştır ancak istisnai örneklerle de rastlamak mümkündür. Antium²¹⁷⁰, Mons Aegrotorum²¹⁷¹, Suessa²¹⁷², Minturnae²¹⁷³, Venafrum²¹⁷⁴, Carsulae²¹⁷⁵, Faesulae²¹⁷⁶, Augusta Praetoria²¹⁷⁷, Virunum²¹⁷⁸, Regina²¹⁷⁹, Augusta Emerita²¹⁸⁰, Clunia²¹⁸¹, Tipasa²¹⁸², Bulla Regia²¹⁸³, Leptis Magna²¹⁸⁴, Thugga²¹⁸⁵, Volaterrae²¹⁸⁶ bu istisnai örnekler arasındadır. Bu örnekler *scaena*'nın iki yanında yer alan bazilikanın her zaman simetrik ve benzer şekilde yapılmadığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Tiyatrolarda Roma'nın özgün stili ya da eklediği yeni bir özellik olarak kabul edilen bazilikalar, bütün tiyatrolar da olmasa bile birçok örnekte görülebilmektedir. *Scaena*'nın iki yanında yer alan ve *scaena*'nın bir parçası ya da uzantısı olarak kabul edilen bazilika mimarisine bakıldığında, belli bir tipolojik düzenin olmadığı, farklı uygulamaların ve tasarımların varlığı görülmektedir. Her mimar, kendisine sunulan topoğrafya, alan, finans vb. durumları göz önünde bulundurarak kendi stilindeki yapıyı ortaya koymuştur. Nicaea tiyatrosunda da *scaena*'nın yan kanatlarında bulunan doğu ve batı sütunlu galerileri saran duvarlar, benzer örnekler değerlendirildiğinde bazilika ile ilişkilendirilmektedir.

²¹⁶⁸ Isler, Theaterbauten Textband ss. 497, 481.

²¹⁶⁹ Isler, Theaterbauten Textband s. 384.

²¹⁷⁰ Hanson, Illust. 19.

²¹⁷¹ Binder, s. 45, Abb. 3.

²¹⁷² Chausson, s. 245, Fig. 2.

²¹⁷³ Bellini, s. 420, Fig. 8.

²¹⁷⁴ Malacrino, s. 116, Fig. 17.

²¹⁷⁵ Golvin, XXVI, 3.

²¹⁷⁶ Sear, Roman Theaters, s. 165, Kat. Plan 72; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 285, Faesulae.

²¹⁷⁷ Sear, Roman Theaters, s. 182, Kat. Plan 98; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 141, Augusta Praetoria.

²¹⁷⁸ Groh, s. 94-10.

²¹⁷⁹ Sear, Roman Theaters, s. 263, Kat. Plan 229; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 645, Regina.

²¹⁸⁰ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²¹⁸¹ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

²¹⁸² Hanson, Illust. 23.

²¹⁸³ Courtois, s. 100, Fig.4.

²¹⁸⁴ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

²¹⁸⁵ Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

²¹⁸⁶ Isler, Theaterbauten Textband s. 478.

Scaena'nın doğusunda ve batısında yer alan galeriler, bazilikalar ile ilişkilendirilen mimari örüntü içerisinde yer almaktadır. Çevrelerinde ele geçen bu duvar kalıntıları, galerilerin bağımsız bir yapı olmasından ziyade, duvarlarla ilişkili bir yapı birimi izlenimi yaratmaktadır. Galeriler, çevresindeki mimari kalıntılar ile bir bütün olarak değerlendirildiğinde, örneği Bostra²¹⁸⁷ tiyatrosunda görülmektedir. Ancak Bostra tiyatrosunda tek katlı dor düzeninde yapılan galeride ya da peristilde entablatur parçaları kullanılmamıştır. Bazilika ile herhangi fiziki bağlantısı bulunmayan yapı, estetik kaygıyla yapılmış olmalıdır. Nicaea tiyatrosunda galeriler estetik kaygıdan çok, mimari örüntü ile ilişkisi olan bağlayıcı yapı niteliğindedir.

5.2. RESTİTÜSYON ÖNERİSİ

Tiyatroda *scaena* 'nın iki yan cephesinde de yer alan sütunlu galeriler ve bunu çevreleyen duvarların sit alanı olarak belirlenen ve çitle çevrelenen alanın dışına çıkması, bazı alanların teknik problemler sebebi ile kazılamaması, geç dönem yapılaşması ve tiyatronun belli bir süre taş ocağı olarak kullanılmasından dolayı ciddi oranda tahrip olması gibi nedenlerle kesin ve net yargılara ulaşılamayan bir yapı kompleksidir. Bütün mimari detayları ele geçmemesine rağmen, benzer örnekler ile karşılaştırıldığında var olan kalıntıların bazilika izlenimi uyandırması nedeni ile bazilikaya sahip tiyatro planları incelenmiştir. Restitüsyon önerisi galeriler çevresindeki mimari örüntü için benzer mimari oluşumlar, elde edilen somut veriler ışığında, olası bir altyapı planının değerlendirilmesi şeklinde olmuştur. Mimari örüntü ile ilişkilendirilen galeriler ve bunlara ait olduğu tespit edilen iyi korunmuş bloklar, restitüsyonunun yapılmasına olanak sağlamıştır. Ancak restitüsyon önerisinde yine de bazı olasılıkların olduğu göz ardı edilmemelidir.

Söz konusu alanda teknik problemler nedeni ile kazısı yapılamayan alanların kazılması ve yapılacak kamulaştırma sonrasında kazı alanının genişletilmesi halinde, yapıların farklı bir işlev ile karşımıza çıkma ihtimali unutulmamalıdır. Farklı işlev kazanmasının yanında, çevresinde ortaya çıkabilecek farklı yapılarla da ilişkilendirilebilir.

²¹⁸⁷ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

Doğu sütunlu galeri duvar genişliği yaklaşık 1,20 m olan stylobata sahiptir. Bu genişlik galerinin bazı yerlerinde 1,25 m ye kadar çıkmaktadır. Yapı içte doğu-batı yönünde yaklaşık 8,50 m, kuzey güney yönünde yaklaşık 9,50 m boyutlarındadır. Bu ölçü dışta doğu-batı yönünde yaklaşık 10,92 m, kuzey-güney yönünde yaklaşık 11,89 m'dir. Yapının kuzeybatı-güneydoğu iç ölçüleri yaklaşık 12,67 m iken, dışta yaklaşık 16,17 m'dir. Kuzeydoğu-güneybatı ölçüleri ise içte yaklaşık 12,73 m iken, dışta yaklaşık 16,07 m'yi bulmaktadır (**Ek 277**).

Kare forma sahip olan sütunlu galerinin *scaena*'nın doğu duvarına (kendisine en yakın duvar) uzaklığı güney sınırda 5,42 m, kuzey sınırda ise 5,19 m'dir.

Analemma duvarına komşu olan güney yönü *cavea*'nın üst katından düşen blokaj dolgu nedeni ile kazı çalışmaları tamamlanamamıştır. Bu yüzden güney yönünün tiyatro ile bağlantısı ya da *analemma*'ya uzaklığı gibi ölçüler alınamamaktadır.

Galerinin doğu yönünde oldukça kısıtlı bir alanda yapılan çalışmalarda galeriye ait birkaç blok ve galeri çevresinde kullanılmış olabileceğini düşünülen bazı mimari blok parçaları ele geçmiştir. Sınırlı bir alanda yapılan kazı çalışmalarında doğu yönü ile bağlantılı olabilecek herhangi bir mimari detaya rastlanmamıştır.

Kuzeyde sütunlu galeriye paralel bir duvar uzanmaktadır²¹⁸⁸. Galerinin bu duvara kuzeydoğu sınırından uzaklığı yaklaşık 5, 20 m, kuzeybatı sınırından uzaklığı 4, 64 m 'dir. Duvar üzerinde sütunlu galerinin kuzey duvarında yer alan postamentler ile aynı doğrultuda yapılmış ölçüleri yaklaşık 1,10x1,19 m olan kare bloklar in-situ olarak ele geçmiştir. Duvarın batıya uzanan bölümü *scaena*'nın doğu duvar sınırında bitmiştir ve *scaena*'ya doğru yani güneye 0,90 m'lik bir çıkıntı söz konusudur (**Ek 278**). Doğuya doğru uzanan yönü restorasyon projesi kapsamında giriş olarak planlandığından, kazı çalışmaları yapılmamıştır. Bu yüzden duvarın doğu yönüne doğru nasıl bir plan izlediği konusunda ayrıntılı bilgi elde edilemez.

Sütunlu galeri kuzey duvarı ile doğu batı uzantılı galeriye paralel uzanan bu duvar arasında yaklaşık 7 m uzunluğunda drenaj kanalının üzerini kapatan büyük sıralı taş bloklar ortaya çıkarılmıştır. Drenajı²¹⁸⁹ kapatan bu blokların üzerindeki izlerden buranın yol ya da geçiş güzergahı olarak kullanıldığı anlaşılmıştır (**Ek 279**).

²¹⁸⁸ Ekin-Meriç, 40. KST, s. 294.

²¹⁸⁹ Ekin-Meriç, 40. KST, s. 294.

Galerinin dışı galeriyi çevreleyen duvarın içinde yapılan çalışmalarda taş parçalı ve harç katkılı zemine ulaşılmıştır. Yer yer zarar gören zeminin kazılarda ele geçen çok sayıdaki mermer parçalar nedeni ile mermer ile kaplandığı, zeminin mermer plakaları tutmak için yapılmış harç olduğu anlaşılmıştır.

Batı sütunlu galeri duvar genişliği yaklaşık 1,20 m olan stylobata sahiptir. Bu genişlik galerinin bazı yerlerinde 1,23 m ye kadar çıkmaktadır. Yapı içte doğu-batı yönünde yaklaşık 8,50 m, kuzey güney yönünde yaklaşık 9,50 m boyutlarındadır. Bu ölçü dışta doğu-batı yönünde yaklaşık 10,92 m, kuzey-güney yönünde yaklaşık 11,90 m'dir. Yapının kuzeybatı-güneydoğu iç ölçüleri yaklaşık 12,72 m iken, dışta yaklaşık 16,08 m'dir. Kuzeydoğu-güneybatı ölçüleri içte yaklaşık 12,78 m iken, dışta yaklaşık 16,20 m.'dir (**Ek 280**).

Doğuda yer alan örnekte olduğu gibi kare formda inşa edilen galeri doğusunda yer alan *scaena* duvarı ile uzaklığı kuzey sınırda yaklaşık 5,22 m, güney sınırda ise yaklaşık 5,25 m'dir.

Doğu örneğinin aksine galeri ve çevresinde kazı çalışmaları güney bölümde yapılabilmiş ve *cavea* ile bağlantısı daha net anlaşılabilmektedir. Güneyde komşu olan *analemma* duvarı ile uzaklığı doğu köşede yaklaşık 5,31 m, batı köşede ise yaklaşık 5,28 m'dir.

Kuzeybatı köşesinde yapılan çalışmalar kısıtlı bir alan içerisinde gerçekleştirilmiştir. Sit alanı içerisine alınan ve çitlerle çevrelenen alanda yapılan kazı çalışmalarında sütunlu galeriye ait mimari bloklar dışında herhangi mimari buluntuya rastlanmamıştır. Söz konusu alanda mimari bir kalıntı varsa bile çalışma alanı dışında kalmıştır.

Batı yönde galerinin batı duvarına paralel uzanan ve üzerinde postamentlerin bulunduğu stylobatın bir bölümü açığa çıkarılmıştır²¹⁹⁰. Galerinin batısında yer alan duvarın galeriye uzaklığı kuzey köşede yaklaşık 5,19 m, güney köşede ise yaklaşık 5,50 m ve genişliği yaklaşık 1,18 m.'dir (**Ek 281**). Batıda galeriye paralel olarak uzanan bu duvar üzerinde bulunan postamentler, sütunlu galerinin batı duvarında bulunan postamentler ile aynı aksta yapılmıştır. Duvarın çok küçük bir bölümü ortaya çıkarıldığından dolayı şu an yalnızca iki postamentin varlığı tespit edilmiştir. Stylobatın kuzeye doğru olan uzantısı çit dışına çıktığından, ayrıntılı bilgi elde

²¹⁹⁰Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, 41. KST, ss.265-284.

edilememektedir. Güney uzantısı üzerinde geç dönem eklemeleri olan fırınlar duvarın bir bölümünü kapatsa da tiyatronun *summa cavea* ya da bunu saran portikoyu taşıdığını düşündüğümüz paye ayakları ile birleştiği, ele geçen kemer bloklarından ve başlangıç payesinde kuzey yönlü kemer ayağından anlaşılmaktadır (**Ek 282**).

Galeri ve çevresinde zeminine dair tek bilgi *scaena* ile sütunlu galerinin doğu duvarı arasında kalan alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda taş parçalı ve harç katkılı zeminin ortaya çıkmasıdır²¹⁹¹. Yer yer zarar gören zeminin kazılarda ele geçen çok sayıdaki mermer parçası nedeniyle mermer ile kaplandığı düşünülmektedir. Aynı zemin ve mermer plaka parçalarına, doğu sütunlu galeri ve çevresindeki çalışmalarda da rastlanmıştır.

Galeriler ve çevresi alt yapı planları incelendiğinde galerilerin tek başına bir yapı birimi olmadığı, çevresinde yapılan çalışmalarda ortaya çıkartılan mimari kalıntılardan (**Ek 283**) ve ele geçen çok sayıdaki taş eser/mimari bloktan anlaşılmıştır (**Ek 284**).

Galeriler ve çevresinde ele geçen toplamda 353 adet blok inceleme altına alınmış ancak batı sütunlu galeri ve çevresinde 52, doğu sütunlu galeri ve çevresinde 59 olmak üzere toplamda 111 adet çok tahrip olduğu için işlevi belirlenememiştir. Profilsiz/Amorf blok olarak değerlendirilen ve işlevi belirlenemeyen bu bloklar yapının restitüsyonunu zorlaştırmıştır.

Batı sütunlu galeriye ait olduğu tespit edilen 113 adet, doğu sütunlu galeriye ait olan 121 adet blok inceleye alınmıştır. İşlevleri kesin ve net olarak belirlenen bu bloklar arasında; postamentler, sütunlar, Korinth başlıkları, arşitrav+frizler, Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima, Attik-Ion kaideleri, parapetler, Hermeler, Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima, alınlıklar yer almaktadır. Özellikle iki farklı tip ve ölçüde Korinth başlığı, arşitrav, Korniş/Geison+Sima bloklarının ele geçmesi, yapının iki katlı olduğu düşüncesini güçlendirmiştir (**Ek 285-286**). Blokların büyük bölümü zarar görmesine rağmen anathyrosis uygulamasının izlendiği bloklarda mevcuttur.

Birinci katın her cephesinde 4 adet sekizgen postament bulunan yapıda postamentler, yarısı düz yarısı yiv işlemesi olan konglomera sütunları taşımaktadır. Ancak sütun ve postament arasında geçişi sağlayacak olan kaide bölümüne dair

²¹⁹¹Ekin-Meriç, 39. KST, s.286.

herhangi bir buluntuya kazılar aşamasında rastlanmamıştır. Farklı dönemlere tarihlenen ve dönem içerisinde yapılan restorasyon aşaması hakkında bize bilgi sunan Korinth başlıkları, yerel gri mermerden yapılmış, friz bölümleri işlenmeden bırakılan arşitrav bloklarını taşıyordu. Arşitravlarda yapının ön yüzünde yer alan friz bölümleri konglomera levhalar ile kapatılmıştır. Üst örtü Korniş/Geison+Sima/Dışlı Geison+Sima ile son bulmuştur (**Ek 287**).

Anadolu ve dışındaki birçok antik yerleşimde örneklerinin²¹⁹² görüldüğü Attik-Ion kaidesi ile başlayan ikinci katta sarı/beyaz mermerden yapılan sütunlar düz bırakılmış ve sütunlar arasına parapetler ve Hermeler yerleştirilmiştir. Anathyrosis uygulaması parapetler üzerinde Herme, sütun ve Attik-Ion kaidesi ile birleştiği alanlarda net olarak görülmektedir. Yine Korinth başlıklarının taşıdığı arşitravlarda yapının ön cephesinde friz bölümleri işlenmiştir ve Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima bloklarını taşımaktadır (**Ek 288**). Konsollar arasında çiçek, meyve ve medusa gibi betimler doldurma motifi olarak kullanılmıştır.

Çalışmalar sırasında her iki galeride alınlık parçaları ele geçmiş ve galerinin üzerinin kapatıldığı anlaşılmıştır. Gri mermerden yapılan alınlıklar tek bir blok olarak değil, parçalı yapılmıştır ve köşelerinde palmet bezemeli akrotere sahiptir. Ele geçen Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima bloklarında ölçü olarak birbirlerinden farklı olması, alınlık üzerinin Konsollu sima ile bitirildiğini göstermiştir (**Ek 289**).

İkinci kat mimari elemanlarının ya da taş eserlerin daha kaliteli bir mermer ve daha özenli bir işçilikle yapıldığı görülmektedir. Hatta sütunlar arasındaki parapetlerin ortasında birer Herme olması, tiyatro binaları için alışılmamış bir durumdur. Ele geçen sütun parçaları arasında tam korunan örnek bulunmamaktadır. Bu yüzden yapının yüksekliğinin ne kadar olduğu konusu netlik kazanmamaktadır. Ancak Vitruvius sütunların alt kaide çapının sekiz katı olduğundan bahseder. Ele geçen mimari buluntular dikkate alınarak yapılan hesaplamada, yaklaşık 9,65 m yüksekliğe sahip alt katın üzerine 5,96 m yüksekliğinde ikinci katı taşıdığı düşünülmektedir²¹⁹³. Ancak Roma Dönemi içerisinde inşa edilen bütün yapıların Vitruvius'un verdiği oranlara göre yapılmadığı gerçeği de unutulmamalıdır. Alınlıkların ve üzerindeki simanın ölçülerine bakıldığında çatı yüksekliği 1,5 m olan yapının, yaklaşık 17 m yüksekliğe

²¹⁹² Vandeput, Sagalassos, Pl. 19-1.

²¹⁹³ A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 7.

kadar çıktığı düşünülebilir (**Ek 290**). Tiyatrolarda *scaena* 'nın iki yanında yer alan benzer bir galeri örneğine rastlanmamıştır.

Galeriler ve çevresinde yapılan çalışmalarda galerileri çevrelediği düşünülen gri mermerden yapılmış duvar kalıntılarına rastlanmış ve galerilerin bu duvarlarla ilişkisi ve eğer varsa nasıl bir yapı birimi olabileceği konusu irdelenmiştir. Roma İmparatorluk sınırları içerisinde yer alan ve Roma karakterini yansıtan bütün tiyatrolar analogik değerlendirme başlığı altında irdelenmiş ve söz konusu duvarların Roma tiyatrolarının özgün mimarisi içerisinde eriyen ve bazilika olarak adlandırılan giriş salonuna ait kalıntılar olabileceği üzerinde durulmuştur.

Sütunlu galerileri çevrelediği düşünülen bu mimari kalıntılar hakkında kapsamlı bilgi elde edebilmek ve bir sonuca ulaşmak oldukça güçtür. Bunun en önemli nedeni, daha önce de bahsedildiği gibi kalıntıların 1. Derece arkeolojik sit alanı olarak belirlenen alanın dışına çıkması ve bazı teknik problemler nedeni ile bağlantı kurulabilecek alanlarda kazı çalışmalarının yapılamamasıdır. Ayrıca MS IV. yüzyıl sonrasında tiyatro içerisinde yapılaşmanın MS XVII. yüzyıla kadar sürmesi, yani kullandığı devamlılık, MS III. yüzyıl ve sonrasında aynı zamanda taş ocağı olarak kullanılması tiyatronun özgün yapısına zarar vermiştir. Bu da ortaya çıkarılan mimari kalıntılarının işlevi konusunda kesin yargılara ulaşmayı zorlaştırmaktadır.

Doğu sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında sütunlu galeriye paralel olarak uzanan doğu batı uzantılı stylobat seviyesinde duvar kalıntısı ortaya çıkarılmıştır (**Ek 291**). Doğu uzantısı restorasyon projesinde giriş olarak planlanan alan ile çit sınırı dışına çıktığından ayrıntılı bilgi elde edilemeyen duvar, kuzeye doğru devam ederek *scaena* 'nın doğu sütunlu galeriye komşu doğu duvarında yer alan duvar çıkıntısı ile birleşmiş olmalıdır. Doğu-batı yönlü uzanan duvarın *scaena* ile buluşturularak kapalı bir alan oluşturulduğu ve kemerle bu alana bir geçişin sağlandığı görülmektedir. Kemer kalıntıları yapılan kazı çalışmaları sırasında nizami bir şekilde üst üste düştüğünden, geçiş için yapılan kemerli kapı girişi hakkında ayrıntılı bilgi elde edilebilmiştir (**Ek 292-293**). *Scaena* ile birleşen duvar ile sütunlu galeriyi içine alan bir oda olduğu düşünülen bu alanda söz konusu giriş ve duvar dışında farklı bir yapı ya da duvar kalıntısına rastlanmamıştır.

Ortaya çıkarılan doğu-batı uzantılı stylobat üzerinde sütunlu galeri postamentleri ile aynı doğrultuda yerleştirilen kare sütun ya da ayaklar bulunmaktadır.

Bazilikaların dışı açık bir mimari sergilediğini kemer ve sütunlar yardımı ile dışarıdan rahatlıkla bir ulaşımına sahip olduğunu belirtmiştik. Sütun ve kemerlerle ayaklandırılmış en güzel örnekler Beneventum²¹⁹⁴, Arausio (Orange)²¹⁹⁵, Arelate²¹⁹⁶, Sabratha²¹⁹⁷, Herculaneum²¹⁹⁸, Tergeste²¹⁹⁹, Ferentium/Ferento²²⁰⁰ ve Iguvium²²⁰¹, Helvia Ricina²²⁰², Pola büyük tiyatro²²⁰³, Vienna²²⁰⁴, Salonae²²⁰⁵, Kyrene²²⁰⁶, Korinth²²⁰⁷ bulunmaktadır ve bunlar Nicaea tiyatrosunda bulunan sütun ve ayak örnekleri ile benzer özellikler göstermektedir. Doğu batı yönlü uzanan ve *scaena* ile birleşen stylobat üzerindeki kemer ayakları olduğu düşünülen kalıntılar, sütunlu galeri üzerinde yer alan postamentler ile aynı aksta yapılmıştır. Birbirlerine karşılıklı yapılan postament ve kemer ayakları hem galerinin bu mimari kalıntı ile bağlantıda olduğunu, hem de iki postament arasındaki açıklığın kemerler arasındaki açıklığa denk gelmesi ile galerilere ulaşım sağladığı düşünülmüştür (**Ek 294**). İçerisinde Nicaea tiyatrosunda olduğu gibi sütunlu bir galeri olmasa da farklı bir yaklaşımla bazilika içerisine eklenen sütunlu ya da kemerli örneklerde de benzer bir kullanım görülebilmektedir. Bu şekildeki mimari anlayış ya da plan çok net olmamakla birlikte Brixia tiyatrosunda²²⁰⁸, Pompei tiyatrosunda²²⁰⁹ *quadriporticus* ile birleşen bazilika duvarında, Sabaudia²²¹⁰ tiyatrosunda bazilikaya girişte, Marcellus tiyatrosunda²²¹¹, Thamugadi tiyatrosunda²²¹² bazilikanın iç ve dış duvarlarında, Leptis Magna²²¹³ tiyatrosunda tek bazilikada *cavea* duvarına paralel uzanan iç duvarda görülmektedir.

²¹⁹⁴ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

²¹⁹⁵ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a.

²¹⁹⁶ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

²¹⁹⁷ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

²¹⁹⁸ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

²¹⁹⁹ Malacrino, s. 122, Fig.25.

²²⁰⁰ Tuccini, s. 32.

²²⁰¹ Sear, Gubbio, s. 214, Fig.1.

²²⁰² Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Kat. Plan 59.

²²⁰³ Isler, Danish, s. 19, Fig.1.

²²⁰⁴ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

²²⁰⁵ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Salonae.

²²⁰⁶ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 419, Kyrene.

²²⁰⁷ Sturgeon, Assemblage, Plan II a; Small, s. 66, III.13.

²²⁰⁸ Sear, Roman Theaters, s. 176, Kat. Plan 89; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 176, Brixia.

²²⁰⁹ Hanson, Illust. 19.

²²¹⁰ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 669, Sabaudia.

²²¹¹ Fiechter, Abb. 71; Parker, s. 165, Fig.4.

²²¹² Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

²²¹³ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

Doğu bazilikada doğu-batı yönlü uzanan duvar üzerinde görülen bu mimari tasarım batı bazilikada sütunlu galerinin batısında kuzey-güney yönlü uzanan stylobat üzerinde de görülmektedir. Yapılan kazılarda ortaya çıkarılan stylobat üzerinde bulunan postamentler sütunlu galerideki postamentler ile aynı aksta yapılmıştır. Ancak bu stylobattaki farklılık düz kesme kare ayaklar yerine bu açıklığın postamentler vasıtası ile yapılmasıdır. Yukarıda örnekleri verilen Brixia²²¹⁴, Pompei²²¹⁵, Sabaudia²²¹⁶, Marcellus²²¹⁷, Thamugadi²²¹⁸, Leptis Magna²²¹⁹ gibi tiyatrolarla bu bölümün de benzer özellikler gösterdiği söylenebilir. Batı sütunlu galerinin batısında galeriye paralel olarak kuzey-güney yönlü uzanan bu stylobat ya da duvarın kuzey yönü çit dışına çıktığından, bu bölüm hakkında ayrıntılı bilgi elde edilememektedir. Yaklaşık 7 m'lik bir bölümü açığa çıkartılan duvarın güneye ilerleyen yönü de geç dönem fırınları tarafından çevrelenmiştir. Ancak fırınların da güneyinde yapılan çalışmalarda duvarın *summa cavea*'yı saran sütunlu portikoyu taşıyan paye ya da fil ayakları ile birleştiği görülmüştür.

Üzerinde sütunlu galerideki postamentlerle aynı aksta yerleştirilmiş postamentlere sahip olan, kuzey-güney doğrultulu bu duvar galeriyi çevreleyen yapının batı dış duvar hattı olmalıydı. Aynı duvar ya da stylobat kalıntısı çalışma yapılan ve çit ile çevrelenen alan dışında kaldığından, tiyatrosun doğusunda gözlemlenememiştir. Ancak söz konusu sütunlu galerilerin benzerliği ve bunun dışında bazı mimari detayların benzer özellikler göstermesi aynı duvar kalıntısının doğuda da olduğunu düşündürmektedir. Aynı durum doğuda yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılan doğu-batı yönlü stylobat kalıntısı için de geçerlidir (**Ek 295-296**). Duvar kalıntıları batıda yapılan çalışmalarda ortaya çıkmamıştır ve olası duvar kalıntılarının çok küçük bir bölümü arazi sınırları içerisine denk gelmekte, büyük çoğunluğu çit dışına çıkmaktadır. Kazı alanı içerisinde bulunan küçük alanda söz konusu duvarın kalıntılara dair herhangi bir iz ele geçmemiştir. Uzun süre taş ocağı olarak kullanılan tiyatroda söz konusu duvarda kullanılan kesme blokların farklı yapılarda devşirme olarak kullanılmış olabileceği ihtimali gözden kaçmamalıdır.

²²¹⁴Sear, Roman Theaters, s. 176, Kat. Plan 89; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 176, Brixia.

²²¹⁵Hanson, Illust. 19.

²²¹⁶Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 669, Sabaudia.

²²¹⁷Fiechter, Abb. 71; Parker, s. 165, Fig.4.

²²¹⁸Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

²²¹⁹Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

Çünkü *scaena* duvarında yer alan bu duvar çıkıntısının batı yönünde de olması burada da bir giriş ve buna bağlı doğu batı yönlü bir duvarın olma olasılığını güçlendirmektedir.

Tiyatronun doğusunda yapılan çalışmalarda doğu-batı yönlü uzanan, üzerinde kemer ayakları olduğu düşünülen duvar (**Ek 297**) ile tiyatrosunun batısında üzerinde postamentlerin yer aldığı kuzey-güney yönlü duvar (**Ek 298**), tiyatronun doğusunda ve batısında bulunan galerilerin mimari örüntü ile çevrelendiğini göstermektedir. Benzer tiyatro örnekleri ile karşılaştırıldığında bunların Roma tiyatrolarında önemli bir mimari gelenek olan bazilika²²²⁰ mimarisinde kullanıldığı anlaşılr. İki duvarının da sütunlar ve kemerler kullanılarak dışa açık şekilde yapılmış bazilika örneklerine Pompei²²²¹, Iguvium²²²², Arausio²²²³, Arelate²²²⁴, Vienna²²²⁵, Salonae²²²⁶ tiyatrolarının mimari planlarında rastlanmaktadır.

Doğuda ve batıda bulunan bu duvar kalıntıları da benzer örneklerle karşılaştırıldığında kapalı iki duvarı üzerinde kemerler ve sütunlarla kaldırılmış açıklıklar sayesinde kolaylıkla ulaşımı olan, içerisinde sütunlu galeriye sahip ve sütunlu galerinin sütun açıklıkları ile dış stylobat üzerindeki kemer ve sütunların karşılıklı yerleştirildiği *scaena* ile bağlantılı bazilika mimarisi fikrini güçlendirmektedir (**Ek 299**).

Bazilikaya sahip tiyatro planları içerisinde sütunların varlığı Marcellus²²²⁷, Augusta Emerita/Merida²²²⁸, Clunia²²²⁹, Venafrum²²³⁰ örneklerinden bilinmektedir. Bu örneklerde sütunlar birbirlerinden bağımsızdır ve bazilika içerisinde farklı bir yapı birimi olmak yerine bazilika ile bağlantıya sahiptirler. Nicaea tiyatrosunda bu örneklerden farklı olarak bazilika içerisinde ayrı bir yapı olarak nitelendirilebilecek olan sütunlu bir galeri bulunmaktadır ve bunun benzer örneği yalnızca Bostra²²³¹

²²²⁰Sear, Roman Theaters, s. 135; Bieber, ss. 181, 200.

²²²¹Hanson, Illust. 19.

²²²²Sear, Gubbio, s. 214, Fig.1.

²²²³Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a.

²²²⁴Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

²²²⁵Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

²²²⁶Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Salonae.

²²²⁷Fiechter, Abb. 71; Parker, s. 165: Fig.4.

²²²⁸Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²²²⁹Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

²²³⁰Malacrino, s. 116, Fig. 17.

²²³¹Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

tiyatrosunda görülür. Tek katlı çatısız ve yalnızca alt katta ulaşımı olan²²³² Bostra örneği aksine, Nicaea tiyatrosu iki katlı alınlıklı ve bir çatıya sahip olan yapı içerisinde ayrı bir yapı izlenimi vermektedir.

Tiyatronun doğusunda ve batısında bulunan ve mimari plan olarak birbirlerinin aynısı olduğu düşünülen galeriler ve çevresindeki kalıntıların diğer tiyatro örnekleri ile karşılaştırıldığında farklılıklar ve benzerlikler ortaya koymaktadır. Batıda bulunan kalıntıların en dış duvar hattı olduğunu düşünülen sytlobat güneye doğru tiyatronun 3. katını taşıyan paye temelleri ile birleşmektedir. Planların *analemma* duvarı ile birleştiği ve aynı sınırdan olduğunu göstermektedir. *Analemma* duvarını sınır tutularak yapılan bazilika örneklerine; Ocriculum²²³³, Albanum²²³⁴, Bovillae²²³⁵, Herculaneum²²³⁶, Tibur²²³⁷, Beneventum²²³⁸, Helvia Ricina²²³⁹, Iguvium²²⁴⁰, Ferentium²²⁴¹, Albintimilium²²⁴², Metellinum²²⁴³, Carthago Nova²²⁴⁴, Baelo²²⁴⁵, Segobriga²²⁴⁶, Bostra²²⁴⁷, Hierapytna²²⁴⁸, Augusta Bagiennorum²²⁴⁹, Pola (büyük tiyatro)²²⁵⁰, Tergeste²²⁵¹, Augusta Taurinorum²²⁵², Verona²²⁵³, Lugdunum²²⁵⁴,

²²³² Sear, Roman Theaters, s. 93; Isler, Theaterbauten Textband s. 698.

²²³³ Menichhini, s. 598, Fig.3.

²²³⁴ Hesberg, s. 236-237, Fig. 9-10.

²²³⁵ Sear, Roman Theaters, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 174, Bovillae.

²²³⁶ Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

²²³⁷ Sear, Roman Theaters, s. 140, Kat. Plan 32.

²²³⁸ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

²²³⁹ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Kat. Plan 59.

²²⁴⁰ Sear, Gubbio, s. 214, Fig.1.

²²⁴¹ Tuccini, s. 32.

²²⁴² Astori ve diğerleri, Fig. 2.

²²⁴³ Mateos ve Picado, s. 394, Fig.4.

²²⁴⁴ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 205, Carthago Nova; Sear, Roman Theaters, s. 267, Kat. Plan 235.

²²⁴⁵ Casasola ve diğerleri, s. 148, Fig.1.

²²⁴⁶ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

²²⁴⁷ Segal, Alten Palastina, s. 11, Abb.20-21; Segal, Province Arabia, s. 116, Fig.23.

²²⁴⁸ Gallimore, s. 119, Fig.13.

²²⁴⁹ Bendea ve diğerleri, Fig. 12; Ward-Perkins, Provincial, s. 6, Fig. 3.

²²⁵⁰ Isler, Danish, s. 19, Fig.1.

²²⁵¹ Malacrino, s. 122, Fig.25.

²²⁵² Taborelli ve Gabuci, s. 245, Fig. 11-13.

²²⁵³ Valluzzi, s. 15, Fig. 1.17.

²²⁵⁴ Gros, Romaine, s. 293, Fig. 347.

Arausio²²⁵⁵, Arelate²²⁵⁶, Forum Lulii²²⁵⁷, Vienna²²⁵⁸, Issa²²⁵⁹, Bulla Regia²²⁶⁰, Cillium²²⁶¹, Leptis Magna²²⁶², Madaurus²²⁶³, Sabratha²²⁶⁴, Sufetula²²⁶⁵, Saloniae²²⁶⁶, Philadelphia²²⁶⁷ tiyatrolarında rastlanmaktadır. Galeri ve çevresindeki kalıntıların *cavea* 'yı çevreleyen en dış hat ile aynı sınırdaki olması ve birleşmesi Nicaea tiyatrosunda da görülmektedir. Burada önemli olan paye temelleri ya da fil ayakları ile buluşan duvarın galeriler ve çevresindeki mimari kalıntılar ile birleşerek *cavea* 'nın en altında *ambulacrum* seviyesinin yapıyla bağlanması ve bir geçiş sirkülasyonu oluşturmalarıdır. *Analemma* sınırını geçmesine rağmen Pompei²²⁶⁸, Urbs Salvia²²⁶⁹ tiyatroları ve Sabaudia²²⁷⁰, Beneventum²²⁷¹, Ferentium²²⁷², Pola büyük tiyatro²²⁷³, Tergeste²²⁷⁴, Arausio²²⁷⁵, Arelate²²⁷⁶, Saloniae²²⁷⁷, Tipasa ve Herculaneum, tiyatrolarının yalnızca bir bazilikası²²⁷⁸, Bulla Regia²²⁷⁹ ve Sabratha²²⁸⁰ tiyatrolarında benzer özellik izlenebilmektedir.

Bazilika planlarında en yaygın plan tipi genellikle *scaena* ile aynı derinlikte yapılan tiyatrolardır. Ancak bu yaygın örnek dışında *scaena* derinliğini aşan

²²⁵⁵ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

²²⁵⁶ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

²²⁵⁷ Sear, Roman Theaters, s. 249, Kat. Plan 211; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 296, Forum Luli; Small, s. 67, III.17; Moretti ve diğerleri, s. 154, Fig.18.

²²⁵⁸ Hanson, Illust. 32; Anderson, s. 162-98.

²²⁵⁹ Sear, Roman Theaters, s. 255, Kat. Plan 219; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 365, Issa.

²²⁶⁰ Courtois, s. 100, Fig.4.

²²⁶¹ Sear, Roman Theaters, s. 279, Kat. Plan 253; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 214, Cillium.

²²⁶² Small, s. 57, III.3; Bomgardner, Theatre-Temple, s. 68, Fig. 5.

²²⁶³ Sear, Roman Theaters, s. 283, Kat. Plan 256.

²²⁶⁴ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

²²⁶⁵ Sear, Roman Theaters, s. 285, Kat. Plan 259; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 740, Sufetula.

²²⁶⁶ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Saloniae.

²²⁶⁷ Segal, Alten Palastina, s. 14, Abb.26.

²²⁶⁸ Hanson, Illust. 19.

²²⁶⁹ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

²²⁷⁰ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 669, Sabaudia.

²²⁷¹ Iannace ve Trematerra, s. 2, Fig. 2.

²²⁷² Tuccini, s. 32.

²²⁷³ Isler, Danish, s. 19, Fig.1.

²²⁷⁴ Malacrino, s. 122, Fig.25.

²²⁷⁵ Antunes ve diğerleri, s. 63, Illust. 26; Fiechter, Abb. 78a; Bieber, s. 200, Fig. 675.

²²⁷⁶ Small, s. 62, III.7; Moretti ve diğerleri, s. 156, Fig.20.

²²⁷⁷ Sear, Roman Theaters, s. 256, Kat. Plan 220; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 679, Saloniae.

²²⁷⁸ Hanson, Illust. 23; Fiechter, Abb. 73; Schlüter, s. 38, Abb. 3.

²²⁷⁹ Courtois, s. 100, Fig.4.

²²⁸⁰ Lopez, s. 18, Plan 1; Kandilzaied ve Rehan, s. 22, Fig. 1, Pl. 1.

Thamugadi²²⁸¹ tiyatrosu²²⁸², Suessa²²⁸³ tiyatrosu²²⁸⁴, Saguntum²²⁸⁵, Thugga²²⁸⁶ ve Korinth²²⁸⁷ tiyatroları gibi istisnai örneklere de rastlanmaktadır. Nicaea tiyatrosunda doğu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında galeriye doğu-batı yönlü uzanan stylobatın *scaena* duvarından dışarı taşan çıkıntı ile birleştiğini ve burada kemerli bir kapı kalıntısının bulunduğunu belirtmiştik. Nicaea tiyatrosunda da *scaena* duvarı ile birleşen kuzey duvarı ile birlikte yaklaşık 6 m kadar *scaena* derinliğini aştığı görülmektedir. Nicaea tiyatrosu da bazilika olma ihtimali olan yapı kalıntılarının yukarıda verilen örnek tiyatrolarda olduğu gibi *scaena* derinliğini aşan nadir örnekler arasında yer almaktadır.

Scaena derinliğini geçen örneklerin çoğunda bazilikalar *porticus post scaena* ile bağlanmış iki yapı arasında bir geçiş oluşturulmuştur. Nicaea tiyatrosunda da galeri ve çevresini saran yapı kalıntılarının *scaena* derinliğini aştığı görülmektedir. Bu da Nicaea tiyatrosunda *porticus post scaena*'nın olabilme ihtimalini güçlendirmektedir. *Porticus post scaena*'nın konumlanması gereken tiyatronun kuzey yönünde MS IV. yüzyıl ve sonrasında kullanım evrelerine bağlı olarak çok sayıda geç dönem duvarı ya da zemini bulunmaktadır. Yapılan kazı çalışmalarında *porticus post scaena*'ya dair herhangi bir yapı kalıntısına ulaşılamamıştır. Ancak varsa bile söz konusu alanların yapım aşamasında yapıyı tahrip etmiş olabileceği unutulmamalıdır. Aynı zamanda tiyatronun uzun zaman boyunca taş ocağı olarak kullanılması da bu tahribi hızlandırmış olabilir. Bunun dışında kuzeyde kazı yapılan alan sit alanı olarak çitle çevrelenen bölüm içerisinde çok dar bir alanı kaplamaktadır. Olası *porticus post scaena* yapısının boyutlarına bağlı olarak kalıntıların çit dışarısında kalmış olması ihtimali de vardır. Ancak *scaena* derinliğini geçen örneklerin çoğunluğunun *porticus post scaena* ile bağlantı halinde olması, Nicaea tiyatrosunda *porticus post scaena*'nın tiyatroya eklenmiş olma ihtimalini artırmaktadır.

Tiyatro içerisinde çevresindeki birçok birime geçiş sağlayan bazilika mimarisi *aditus*, *parascaena*, *versurae*, *cavea*, *pulpitum*, *ambulacrum* gibi tiyatronun birçok

²²⁸¹Nielsen, Theaterbauten, s. 88, Abb.7.

²²⁸²Sear, Roman Theaters, s. 92.

²²⁸³Chausson, s. 245, Fig. 2.

²²⁸⁴Isler, Theaterbauten Textband s. 496.

²²⁸⁵E. Hernandez, s. 29, Lamina 7.

²²⁸⁶Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

²²⁸⁷Sturgeon, Assemblage, Plan II a; Small, s. 66, III.13.

birimi ile ilişkilidir. Roma İmparatorluk Dönemi boyunca inşa edilen tiyatroların çoğunda bazilikalar *aditus* ile bağlantılıdır. Özellikle *scaena* ile *cavea* arasında düz bir hat *aditus* ile bağlantılı bazilika örnekleri yoğunlukta olan grubu oluşturmaktadır. Ancak *Nicaea* tiyatrosunda galeriler ve çevresindeki yapılar bazilika olarak düşünüldüğünde *Urbs Salvia*²²⁸⁸ ve *Clunia*²²⁸⁹ örneklerinde olduğu gibi farklılık göstermektedir. Bu tiyatrolarda *Nicaea* tiyatrosunda olduğu gibi geçişler bazilika vasıtası ile *analemma* duvarı üzerinde açılan bir geçişle tonozlarla kapatılarak verilmiştir²²⁹⁰. Bazilikalarda aynı zamanda *scaena*'nın bazı birimleri ile aralarında bir geçiş sirkülasyonu bulunmaktadır. Bazilikalar genellikle bazilika ile *scaena* arasında bir yapı birimi olan *parascaena* ile de bağlantılıdır. *Nicaea* tiyatrosunda böyle bir geçiş görülmemektedir ve bu özelliği ile *Urbs Salvia*²²⁹¹ örneği ile benzerlik gösterir. *Urbs Salvia* örneğinde *parascaena*'ya giriş *scaena* yapısının arkasından bir girişle yapılırken *Nicaea* tiyatrosunda *scaena* içerisinden yapılmaktadır. *Albanum*²²⁹², *Pompei*²²⁹³, *Bovillae*²²⁹⁴, *Helvia Ricina*²²⁹⁵, *Iguvium*²²⁹⁶, *Pola* (küçük tiyatro)²²⁹⁷, *Tauromenion*²²⁹⁸, *Virunum*²²⁹⁹, *Segobriga*²³⁰⁰, *Bulla Regia*²³⁰¹, *Thugga*²³⁰², *Pietrabbondante*²³⁰³ tiyatrolarında olduğu gibi *Nicaea* bazilikasından *pulpitum*'a doğrudan geçiş bulunmaktadır. Ancak *Nicaea* tiyatrosu bu örneklerden farklı olarak *parascaena* birimine sahip olmasına rağmen bağlantıyı *parascaena* bağlantısı ile değil direk *pulpitum*'a çıkışla yapmıştır. Söz konusu örneklerin hiçbirinde *parascaena* bulunmamaktadır. *Parascaena* birimine sahip olan örnekler, genellikle *pulpitum*'a bağlantı *parascaena* aracılığı ile olmuştur.

²²⁸⁸ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

²²⁸⁹ Gros, Romaine, s. 294, Fig. 349.

²²⁹⁰ Isler, Theaterbauten Textband s. 383.

²²⁹¹ Antinori ve diğerleri, s. 169, Fig.13.

²²⁹² Hesberg, s. 236-237, Fig. 9-10.

²²⁹³ Hanson, Illust. 19.

²²⁹⁴ Sear, Roman Theaters, s. 121, Kat. Plan 5; Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 174, Bovillae.

²²⁹⁵ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 327 Helvia Ricina; Sear, Roman Theaters, s. 157, Kat. Plan 59.

²²⁹⁶ Sear, Gubbio", s. 214, Fig.1.

²²⁹⁷ Isler, Theaterbauten Katalogband, s. 623, Pola.

²²⁹⁸ Sear, Taormina, s. 43, Fig. 2.

²²⁹⁹ Groh, s. 94-10.

²³⁰⁰ Abascal ve diğerleri, s. 330, Fig.3.

²³⁰¹ Courtois, s. 100, Fig.4.

²³⁰² Bejor, La Decorazione, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, Illust. 24; Fiechter, Abb. 80a.

²³⁰³ Regina, s. 542, Tav. 273.

Doğu ve batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen mimari kalıntıların birbirleri ile benzer özelliklere sahip oldukları görülmektedir. Ancak batıda yapılan çalışmalarda kuzeybatı köşede ele geçen mimari elamanların bazılarında farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu da her iki galeri ve bunları çevreleyen kalıntılar arasında bazı farklılıkların olduğunu düşündürmüştür. Antium²³⁰⁴, Mons Aegrotorum²³⁰⁵, Suessa²³⁰⁶, Minturnae²³⁰⁷, Venafrum²³⁰⁸, Carsulae²³⁰⁹, Faesulae²³¹⁰, Augusta Praetoria²³¹¹, Virunum²³¹², Regina²³¹³, Augusta Emerita²³¹⁴, Clunia²³¹⁵, Tipasa²³¹⁶, Bulla Regia²³¹⁷, Leptis Magna²³¹⁸, Thugga²³¹⁹, Volaterrae gibi tiyatro örneklerinde iki bazilikanın da birbirinden farklılık gösterdiği bilinmektedir. Ancak bu alandaki kazılar çok dar bir alanda yapılmıştır ve söz konusu kalıntıların devamı sit alanı olarak belirlenen alan dışında devam ettiği için, bu farklılık konusunda net bilgiler elde edilememektedir.

Nicaea tiyatrosunda yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen veriler, doğuda ve batıda sütunlu galerileri de içine alan bir yapılaşma olduğunu doğrulamıştır. Duvar kalıntıları, kemer ve sütun açıklıkları ile kendisine ve diğer birimlere geçiş sağlayan örnekler ile içerisinde sütun ya da sütunlu galeri bulunan örneklerin bir kombinasyonu izlenimini vermektedir. Analogik örnekler incelendiğinde, Roma tiyatrolarında önemli bir eklenti olan bazilika mimarisine benzetilmiş, bazilika olabileceği ihtimali üzerinde durulmuştur. Burada üzerinde durulması gereken diğer önemli husus, bazilika olduğu düşünülen çevredeki bu yapılaşmanın ikinci katının olup olmadığıdır. Ele geçen mimari bloklar bu soruyu cevaplamaya yardımcı olmamaktadır. Kalıntılar ve örnekler dahilinde bir altyapı planı oluşturulmasına rağmen, ikinci kattaki mimari düzen ya da

²³⁰⁴ Hanson, *Illust.* 19.

²³⁰⁵ Binder, s. 45, Abb. 3.

²³⁰⁶ Chausson, s. 245, Fig. 2.

²³⁰⁷ Bellini, s. 420, Fig. 8.

²³⁰⁸ Malacrino, s. 116, Fig. 17.

²³⁰⁹ Golvin, XXVI, 3.

²³¹⁰ Sear, *Roman Theaters*, s. 165, Kat. Plan 72; Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 285, Faesulae.

²³¹¹ Sear, *Roman Theaters*, s. 182, Kat. Plan 98; Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 141, Augusta Praetoria.

²³¹² Groh, s. 94-10.

²³¹³ Sear, *Roman Theaters*, s. 263, Kat. Plan 229; Isler, *Theaterbauten Katalogband*, s. 645, Regina.

²³¹⁴ Cruz ve Pizzo, s. 17, Fig. 4.

²³¹⁵ Gros, *Romaine*, s. 294, Fig. 349.

²³¹⁶ Hanson, *Illust.* 23.

²³¹⁷ Courtois, s. 100, Fig. 4.

²³¹⁸ Small, s. 57, III.3; Bomgardner, *Theatre-Temple*, s. 68, Fig. 5.

²³¹⁹ Bejor, *La Decorazione*, s. 42-9; Small, s. 67, III.16; Hanson, *Illust.* 24; Fiechter, Abb. 80a.

kombinasyon hakkında fikir sahibi olmak güçtür. Analoji örneklerinde de üst kata dair kalıntıların günümüze ulaşmamış olması, durumu güçleştirmektedir. Nitekim içerisinde iki katlı galerileri olan bir bazilika örneği çağdaşı hiçbir tiyatrodan yoktur.

5.3. TARİHLEME

Tiyatronun inşası hakkındaki bilgileri Roma İmparatoru Traianus'un (MS 98-117), Bithynia'ya vali olarak atadığı ve aynı zamanda tarihçi ve devlet adamı olan Genç Plinius'un, imparatora yazdığı mektuplardan²³²⁰, elde ediyoruz. MS 111 yılında²³²¹ atanan valinin söz konusu mektuplarında Nicaea kentinde bir tiyatro inşasından ve özellikle mektupların yazıldığı tarihte bazı yeni eklemelerin yapıldığından söz edilmektedir²³²².

Mektuplarda bahsedilen eklemelerin portikolar ve çukurun (*cavea*) etrafını saran galeriler olarak belirtilmiştir. Yeni dönem kazılarında *media cavea*'yı saran Sütünlü galeriyi (*summa cavea*) taşıyan paye/fil ayakları ve *scaena*'nın iki yanında bulunan ve portiko olarak bahsedilen galerilere ait mimari kalıntılar ortaya çıkarılmıştır. Bu durum *scaena*'nın iki yanında yer alan galerilerin mektupların yazıldığı MS111/112 tarihinde yapım aşamasında olduğunu göstermektedir²³²³.

Galeriler ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçen mimari plastik eserler de yapının tarihlendirilmesi konusunda bazı bilgileri bize sunmaktadır. Bu taş eserler arasındaki en önemli grup birinci ve ikinci katta kullanılan Korinth başlıkları ve ikinci katta parapet ve sütunlar arasında kullanılan Herme heykelleridir.

Çalışmalarda doğu ve batı galeri çevresinde toplamda 9 adet Korinth başlığı (**Kat. No. BSG 1, 78, DSG 17, 29, 50, 74, 78, 90, 123**) ele geçmiştir. Bunlardan 2 adet batı sütünlü galeri ve çevresinde (**Kat. No. BSG 1, 78**) diğer 7 adet (**Kat. No. DSG 17, 29, 50, 74, 78, 90, 123**) doğu sütünlü galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda bulunmuştur.

Ele geçen başlıklardan birkaçı basit dekorasyon olarak nitelendirilen grup içerisine (**Kat. No. DSG 74, 90**) yerleşmektedir. Söz konusu başlıklarda en belirgin

²³²⁰ Eyice, Eski Eser, s.9; Evans, s. 391; Yalman, 26. KST, s. 347; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s.342; Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, s. 85; Ekin-Meriç, Bursa, s. 9; A. K. Öz, Son Dönem Kazıları, s. 3.

²³²¹ S.Şahin, Inschriften 9, Numara 233a, 234a.

²³²² Plinius, Anadolu Mektupları, Mektup. 39.

²³²³ Özügül, s. 317; Yalman, 3. KST, s. 34; Ekin-Meriç, Simgeleyen Anıt, s. 346.

özellik, heliks ve abakus levhası altında konumlanan volütlerin kaulis çanağı içerisinden değil, ikinci sırayı oluşturan (*secunda folia*) akanthus yapraklarının arasından yükselmesidir. Başlıklarda akanthus yaprakları arasında kalathos yüzeyinin görülmesi ve dekoratif özelliğinden çok tektonik özelliklerinin ön plana çıkarılması²³²⁴ (**Kat. No. DSG 74, 90**) MS II. yüzyıl basit dekorasyon başlıkları olduğunu düşündürmektedir. Akanthus yapraklarının işleniş şekli ve başlığın genel kompozisyonu MS II. yüzyıl basit dekorasyon grubu içerisinde Hadrianus Dönemi özelliklerini yansıtmaktadır. Akanthus yapraklarının işlenişinde kullanılan söz konusu özellikler basit dekorasyon içerisine alınan örnekler dışında Ephesos Celsus Kütüphanesi üst katına ait Korinth başlıkları²³²⁵, Pergamon Asklepeion kuzey salon²³²⁶ örnekleri ile benzemektedir.

Doğu sütunlu galeride ele geçen bu iki başlık Hadrianus Dönemi'nin özelliklerini yansıtmaya rağmen, akanthus yapraklarındaki stilistik farklılıklar başlıklar arasında bir dönem farkını düşündürmektedir. *İma folia*'da kullanılan akanthus yapraklarında en alt diliminde bulunan en alt dişin, komşu akanthus yapraklarının en alt diliminde bulunan dişi ile birleşmesi (**Kat. No. DSG 90**) diğer başlığa göre (**Kat. No. DSG 74**) daha geç döneme işaret etmektedir.

Bu iki başlık dışında MS II. yüzyıla, yani Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen (**Kat. No. BSG 78, DSG 50**) ancak basit dekorasyon örnekleri içerisinde bulunmayan başlıklar da yer almaktadır. Başlıkların büyük bölümü kırılmış olmasına rağmen, akanthus yapraklarının işleniş ve başlığın genel karakteri MS II. yüzyıl başlıklarının genel kompozisyonu ile uyumludur²³²⁷. Söz konusu tarihlleme Plinius mektuplarında bahsedilen MS 111 ve sonrasındaki yapım aşaması tarihi ile uyumludur.

Hadrianus Dönemi içerisindeki bu dönem farklılığı MS 120, 123, 128/9 depremlerindeki²³²⁸ onarımı düşündürmektedir. Yaşanan depremlerde İmparator Hadrianus'un kentte parasal yardımda bulunduğu²³²⁹ ve birçok yapının bu dönemde

²³²⁴Başaran, Kompozit, s. 22; Başaran, Kyzikos, s. 6.

²³²⁵Strocka, Celsus, s. 899, Lev. 287, 14; İdil, Korinth Başlıkları, s. 20, Lev. 10, 1; Wilberg, s. 25, 50.

²³²⁶İdil, Korinth Başlıkları, s. 21, Lev. 10, 2, 3; Hoffmann, s. 27, Abb.8.

²³²⁷Karşılaştırma örnekleri için bkz. Rohmann, Taf. 22. 3-4, 5-6, 23-6; Heilmeyer, Taf. 25, 3-4, Taf. 29, 1-2; Fischer, Taf. 8, 40, Taf. 9, 45; Talun, Kat No. 1-2; Taşkıran, ss. 80, 81; Şek. 14.1-2, 16.1.

²³²⁸Doğancı, Depremsellik, ss. 62-64; Doğancı, Hellespontos, s. 543; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.150.

²³²⁹Hieronymos, 7,1, 1913, 198, 9'dan aktaran S. Şahin, Bithynia Depremleri, s. 2; Doğancı, Depremler, s.121.

yeniden inşa edildiği ya da onarıldığı bilinmesine rağmen, söz konusu yardımlarda tiyatrosunun durumuna dair somut belgelere ulaşılamamıştır. Hadrianus Dönemi'ne tarihlendirilen bu başlıklardaki dönem farklılıkları, söz konusu parasal yardımlarda tiyatronun da onarımının yapıldığını düşündürmesi açısından önem kazanmaktadır.

Doğu ve Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında Hadrianus Dönemi başlıklarından farklı olarak Severuslar Dönemi'ne tarihlendiğini düşünülen 4 adet Korinth başlığı (**Kat. No. DSG 17, 29, 78, 123**) ele geçmiştir. Başlıklardan 3 adet galerinin birinci katına (**Kat. No. DSG 29, 78, 123**) biri ikinci katına (**Kat. No. DSG 17**) aittir.

Bu başlıklardan birinci kata ait olanlar (**Kat. No. DSG 29, 78, 123**), akanthus yapraklarının işlenişi bakımından ikinci kat başlığından (**Kat. No. DSG 17**) ayrılmaktadır. Akanthus yaprakları yaprak uçlarındaki testere dişi görünümü nedeni ile ince dişli yapraklar olarak adlandırılan sınıf içerisinde değerlendirilmiştir. Benzer tipteki akanthus yaprakları Perge²³³⁰, Hierapolis²³³¹, tiyatrolarında aynı zamanda Perge antik kentinde Severuslar Çeşmesi²³³² ve Severuslar Takı'nda²³³³ görülmektedir. Başlıkların geneli MS II. yüzyıl sonu ile MS III. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiştir.

Doğu ve batı sütunlu galerilerde ikinci kata ait olan tek başlık da (**Kat. No. DSG 17**) Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Geneline sıkışık bir kompozisyona sahip olan başlıkta yapraklar kalathos yüzeyine sıkıca sarmıştır ve iki akanthus yaprağının birleşmesinden dolayı arada gözler oluşmuştur. Genel kompozisyon Severuslar Dönemi başlıklarının özelliklerini göstermektedir. Benzer örnekler Perge Severuslar Takı'nda²³³⁴, Bostrada Kalybe²³³⁵ ve Şanamain Tychaion²³³⁶ tapınaklarında görülmektedir²³³⁷. Özellikle MS II. yüzyıl sonu III. yüzyıl başlarına tarihlenen²³³⁸ ve yaprakları Anadolu tipi²³³⁹ olup, Bostra'da bulunan örnekler ile yaprakların karakteri bakımından oldukça benzerdir.

²³³⁰ Türkmen, s. 114, 141, 145; Kat. No. 24, 51, 55.

²³³¹ Sobra, s. 193, Fig.13.

²³³² Türkmen, s. 139-140; Kat. No. 49-50.

²³³³ Türkmen, s. 138, 151; Kat. No. 48, 61.

²³³⁴ Türkmen, s. 113, Kat. No. 23.

²³³⁵ Freyberger, Beobachtungen, Taf. 11.a.

²³³⁶ Freyberger, Zur Datierung, Taf. 10. c, d; Freyberger, Şanamain, Taf. 36. a, c.

²³³⁷ Diğer benzer örnekler için ayrıca bkz. Fischer, Taf. 46, 255, Taf. 45, 252.

²³³⁸ Freyberger, Zur Datierung, s. 19.

²³³⁹ Freyberger, Şanamain, s. 100.

MS II. yüzyıla tarihlendirilen yapıda genel kompozisyon itibari ile Erken Severuslar Dönemi'ne tarihlenen başlıkların ele geçmesi, bu dönemde yapılan bir onarımı düşündürmektedir. Bölgenin deprem geçmişine bakıldığında MS 170²³⁴⁰ ve MS 181²³⁴¹ yıllarında Nicaea ve çevresini etkileyen iki büyük deprem görülmektedir. Söz konusu başlıkların depremlerin gerçekleştiği tarihten hemen sonraya tarihlendirilmesi, depremler sonrasında başlıkların galerilere eklendiğini düşündürmektedir. Bu onarımı güçlendiren diğer bir özellik ise, boyut ve çap olarak ölçüleri aynı olan Hadrianus Dönemi'ne tarihlenen başlıklar ile birlikte Erken Severuslar Dönemi'ne tarihlenen başlıkların aynı anda yapıda kullanılmış olmasıdır.

Greklerin geliştirdikleri Herme heykeller, Roma dünyasında sıklıkla kullanılan bir heykel türü olmuştur. Galerilerde tarihleme konusunda bilgi verebilecek diğer buluntu grubu da Hermelerdir. Galeriler ve çevresinde toplamda 9 adet (**Kat. No. BSG 103, 105, DSG 32, 43, 48, 49, 72, 79, 88**) Herme parçası ele geçmiştir. Bu Hermelerden 2 adedi batı sütunlu galeri ve çevresinde, (**Kat. No. BSG 103, 105**) 7 adedi (**Kat. No. DSG 32, 43, 48, 49, 72, 79, 88**) doğu sütunlu galeri ve çevresinde bulunmuştur.

Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen Hermelerden 4 parça (**Kat. No. 32, 43, 72, 79**) üzerinde baş olmayan sadece gövde bölümleri korunmuş bloklardan oluşmaktadır. Benzer gövde kullanımı Alburnum'da bir villada²³⁴² ele geçmiştir. Ele geçen baş ve kısmen gövdenin korunduğu tek örnek dışında (**Kat. No. DSG 48**) diğer parçalar gövde olmadan yalnızca heykel başından (**Kat. No. DSG 49, 88**) oluşmaktadır. Batı sütunlu galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda Herme gövdesi bulunmamış, ancak doğu sütunlu galeri ve çevresinde olduğu gibi Herme olabilecek 2 adet heykel başı (**Kat. No. BSG 103, 105**) ele geçmiştir.

Gövdeyle birlikte ele geçen baş (**Kat. No. DSG 48**) ve gövde olmadan yalnızca baş (**Kat. No. DSG 49, 88, BSG 103, 105**) bölümleri ele geçen örnekler MS II. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Başların ortak özellikleri uzun saç buklelerinin abartılarak iri dolgun ve döndürülmüş bukleler halinde yapılması²³⁴³, buklelerin salyangoz gibi başın tamamını sarması ve alnın üst bölümünde ve şakaklarda buklelerin daha kabarık²³⁴⁴ ve

²³⁴⁰ Doğanç, Kios (Gemlik), s.39; Doğanç, Hellespontos, s. 544.

²³⁴¹ S. Şahin, Bithynia Depremleri, s.4; Doğanç, Depremler, s.122.

²³⁴² Giacomo, s. 155, Fig. 17.

²³⁴³ Wegner, Herrscherbild, Taf. 9.d, 12.a; Zanker, Taf. 6.2.

²³⁴⁴ Wegner, Herrscherbild, Taf. 24. a, 13. a; Zanker, Taf. 7.1.

sık şekilde yapılması Hadrianus Dönemi portrelerinde görülen ve bu dönemin modasını yansıtan özelliklerdir²³⁴⁵. Benzer saç stilleri Nicaea kenti çevresinde ele geçmiş birçok heykel başında da görülmektedir²³⁴⁶. Saç buklelerinde yoğun bir matkap kullanımı yoktur. Hadrianus Dönemi içerisinde İmparatorun portrelerinde matkap kullanılarak yapılan portrelerin sayısı oldukça azdır. Bu özellik matkapla çalışma ustalığı olmayan Grek portre ustalarına atfedilmiştir²³⁴⁷. Matkap kullanımı Hadrianus Dönemi'nin sonlarında artmış ve Antoninler Dönemi'nde yoğun biçimde kullanılmıştır²³⁴⁸.

Heykel başlarının göz detaylarında bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bazılarında iris ve pupilis detayları boyama ile verilirken, **(Kat. No. DSG 49, 48)** bazılarında hafif kazıma detayı ile **(Kat. No. BSG 103, 105)** bazılarında da iris kazıma pupilis de matkap ile oyularak **(Kat. No. DSG 88)** verilmiştir. Matkap kullanımının etkisi ile öncesinde boyama ile verilen göz detayları, MS 130 yılı ve sonrasında matkap kullanılarak detaylandırılmıştır²³⁴⁹. Ancak bu tarihten itibaren matkap kullanımının göz detaylarının tamamında kullanıldığı düşünülmemelidir. Matkap ile yontunun başlamasından sonra göz içerisindeki detayların boyama ile verildiği örnekler oldukça azalmıştır. Hadrianus Dönemi'nin sonunda gözlerin hafif bir matkap ile belirtilmesi durumu, Antoninler Dönemi'nde daha çok yerleşmiş ve Orta Antoninler Dönemi portrelerinde mutlaka yer alan bir uygulama olmuştur²³⁵⁰. Başlarda dikkati çeken diğer bir özellik, kaşların yay şeklinde yapılması ve kıl detaylarının işlenmemiş olmasıdır²³⁵¹. Hadrianus Dönemi ve sonrası portrelerde kaş kıllarının belirgin olarak işlenmeye başladığı bilinmektedir²³⁵².

Ele geçen başlardaki özellikler Hadrianus ile Antonius Pius Dönemi aralığındaki özellikleri göstermektedir. Hermelerin tarihleri ve üzerindeki detaylar incelendiğinde Plinius mektuplarında bahsedilen yapım tarihi ve MS 120, 123, 128/9 depremlerindeki²³⁵³ onarım ile uyumludur.

²³⁴⁵ Özgan, s.134.

²³⁴⁶ Akin, Kat. No.10, 11, 43, 42, 44.

²³⁴⁷ Özgan, s.135.

²³⁴⁸ Tselepi, s. 30.

²³⁴⁹ Özgan, s.136.

²³⁵⁰ Tselepi, s.33.

²³⁵¹ Frel, s. 61.45; Wegner, Herrscherbild, Taf. 1. a; Zanker, Taf. 6.2.

²³⁵² Tselepi, s.24.

²³⁵³ Doğanç, Depremsellik, ss. 62-64; Doğanç, Hellespontos, s. 543; Adatepe ve Erel, Deprem Verileri, s.150.

Mimari yapıların tarihlendirilmesinde kontekst içerisinde ele geçen buluntuların önemi büyüktür. Mimari plastik eserler dışında kazılar sırasında ele geçen buluntular, yapı tarihlendirilmesinde ya da işlevinin belirlenmesinde önem arz eder. Galeriler ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında elde edilen buluntular, tiyatronun diğer tüm birimlerinde yapılan çalışmalarda ele geçen buluntular gibi Helenistik Dönem ile Osmanlı Dönemi arasında geniş bir tarih yelpazesine sahiptir²³⁵⁴. Buluntularda yoğunluk, galeri içlerinde Roma Dönemi'ne; çevresinde Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmektedir. Geniş tarih yelpazesine sahip buluntuların bir arada bulunması, düzenli bir kültür katmanının olmadığı göstermektedir. 1980 yılından bu yana yapılan kazı çalışmalarında da düzenli statigrafi olmadığından bahsedilmiştir²³⁵⁵. Bu yüzden galeri içi ve çevresinde ele geçen buluntular tarihleme konusunda değil, tiyatrodaki daha sonraki kullanım işlevleri ile alakalı ayrıntılı bilgiler sunmaktadır.

Doğuda ve batıda bulunan galeriler ile alakalı Plinius mektuplarından ve galerilerde kullanılan mimari plastik eserlerden yapının tarihi ve Antik Dönem içerisinde gerçekleştirilmiş olabilecek onarım çalışmaları hakkında bilgiler ya da izlenimler elde edilebilmektedir. Ancak galerileri çevreleyen ve bazilika izlenimi veren mimari örüntü hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılamamıştır. Kontekst buluntular tarihleme konusunda yardımcı değildir ve yapıda tarihlemeye yardımcı olabilecek herhangi mimari plastik taş eser kullanılmamıştır. Ancak mimari örüntünün galeriler ile bağlantılı bir bazilika yapısı olduğu kabul edildiğinde galeriler ile birlikte inşa edilmiş olduğu düşünülmelidir.

²³⁵⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ekin-Meriç, Hellenistic Pottery, ss.85-122; Ekin-Meriç, Late Roman, ss. 69-87; Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, ss. 325-343; Meriç ve Ekin-Meriç, ss. 49-66; Ekin-Meriç ve diğerleri, 39. KST, ss.285-300; Ekin-Meriç ve diğerleri, 40. KST, ss. 293-310; Ekin-Meriç ve diğerleri, 41. KST, ss. 265-284.

²³⁵⁵ Özügül, s.321.

SONUÇ

İznik, antik dönemde ve sonrasında çevresinde gelişen tüm uygarlıklara başkentlik etmiş önemli bir merkezdir. Denizden uzak geniş bir göl kenarında verimli bir ovada kurulması ve iklimi-coğrafi özellikleri ile ön plana çıkan kent, zamanla tanık olduğu dönemlerin sosyal, politik ve ekonomik merkezi haline gelmiştir. İlk çağlardan itibaren yerleşim yeri olarak seçilen bölge, Bithynia Krallığı'ndan itibaren Erken Osmanlı Dönemi'ne kadar merkez olma özelliğini sürdürmüştür.

Roma Dönemi kalıntılarının çoğu modern yerleşim altında kalan ya da zarar gören kentte, bu döneme tanıklık eden ve bugün hala ayakta olan yapı Roma tiyatrosudur. Doğal afetler ve kentin cazibe merkezi olmasının getirdiği savaşlar sebebiyle zarar gören tiyatro, kent içerisinde daha sonraki dönemlerde yapılan yapılar için hammadde kaynağı olarak da kullanılmasıyla birlikte zarar payını katlamıştır. Özellikle yaşanan savaşlar ve akınlar ile ortaya çıkan acil savunma ihtiyacı, tiyatro bloklarının surlar üzerinde devşirme olarak kullanılmasına neden olmuştur. Bu yüzden, başta *scaena* olmak üzere, oturma basamakları, *orkhestra* zemini, dış duvarları, kemer ve tonozları onarılamayacak derecede tahrip olmuştur.

1980 yılından günümüze kadar yapılan kazı çalışmalarında tiyatronun kendi işlevi dışında da kullanıldığını, tiyatro olarak kullanımının bitmesinin ardından farklı kimlik ve işlevler kazanarak kullanımının süreklilik arz ettiği anlaşılmıştır. Özgün kullanım işlevini tamamlayan tiyatro, taş ocağı, dini yapı, çöplük, toplu mezarlık, seramik işliği gibi işlevler kazanmıştır. Bu süreklilik Roma Dönemi'nden Osmanlı Dönemi'ne kadar kesintisiz olarak devam etmiştir.

Flaviuslar Dönemi'nde kentte bayındırlık faaliyetlerinin yoğun olduğu ve hatta bu dönemde sur kapılarından İstanbul ve Lefke kapının inşa edildiği bilinmektedir. Yoğun yapı programı içerisinde Roma tiyatrosunun da inşası planlanmış olmalıdır. Zira Vali Plinius ve İmparator Traianus arasında MS 111-112 yıllarında geçen mektuplaşmalarda tiyatroya yeni eklemelerin yapıldığı belirtilmektedir. Bu durum bize, en azından, tiyatronun ana bölümleri olan *cavea*, *scaena* gibi birçok birimin inşa edildiğini düşündürmektedir.

Yapının ne zaman bittiği ve kullanıma açıldığı konusunda bilgiler çok net değildir. Ancak yapı içerisinde bazı alanlarda bloklar üzerinde düzeltme işlemlerinin sondan bir önceki aşamada bırakıldığı gözlemlenmiştir. Bu tiyatronun bize tam olarak

bitmediğini düşündürse de bazı yapılarda görünmeyen yerlerde son tıraşlama ya da düzeltme işleminin yapılmadığı göz ardı edilmemelidir. Yapı bitmiş olsun ya da olmasın tiyatro işlevini yaklaşık 200 yıl sürdürebilmiştir.

Kent MS 120, 123, 128/9 yıllarında şiddeti büyük depremler yaşamıştır. Bu depremlerde Hadrianus'un kente gelerek yardıma bulunduğu yazıtlardan bilinmektedir. Ancak söz konusu depremlerden tiyatronun nasıl etkilendiği ve Hadrianus'un yardımlarından yararlanıp yararlanmadığı konusunda antik kaynaklardan günümüze ulaşmış herhangi somut belge yoktur. MS 120'li yılında yaşanan depremlerin ardından MS 155, 161, 181, 182 tarihlerinde yine şiddetli depremlerin yaşandığı, Nicaea ve çevresindeki birçok kentin bundan etkilendiği bilinmektedir.

MS 120-180 tarihleri arasında kentteki birçok yapının yıkılmasına neden olan depremlerin tiyatroyu etkilediği aşıkardır. Yeniden yapımına ya da onarımına dair herhangi bir yazılı belge ulaşmasa da söz konusu yıkımın onarımı yapılarak tiyatronun bir süre daha kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Ele geçen Korinth başlıklarının Hadrianus ve Erken Severuslar Dönemi arasında olması söz konusu onarımların tiyatroda yapıldığını göstermektedir.

Depremler sonrasında tarihçilerin Nicaea için hayalet şehir tanımlaması yaptığı diğer önemli olay MS 256/8 yılında yaşanan Got istilasıdır. MS III. yüzyıl başlarında dış tehditlerin artması ile birlikte barış ve huzur çağının da bittiği ve Anadolu sınırları içerisindeki birçok kentin sur yapımına önem verdiği bilinmektedir. Bu dönemde özellikle MS 253-270 yılları arasında Nicaea kentinde ciddi bir sur yapımının olduğu sikkeler üzerindeki sur betiminden ve yazıtlardan görülür. Bugün ayakta olan surların bir bölümü Got istilas ve MS 269 depremi yıkımın sonrasında yapılan surlardır. Tiyatronun depremden ve Got istilasından nasıl etkilendiği ve sonraki durumuyla alakalı ayrıntılı bilgiler yoktur. Ancak yapılar kazı çalışmalarında özellikle MS III. yüzyıl sonları IV. yüzyıl başlarında tiyatro işlevinin bittiği, tiyatro içerisinde kendi özgün mimarisine eklenen geç dönem duvarları ile farklı bir işlev kazandığı görülmektedir. İstila ve hemen ardından yaşanan depremlerle ciddi bir mali krize giren Nicaealılar acil savunma ihtiyacı ile tiyatroyu taş ocağı olarak kullanmaya bu dönemde başlamış olmalıdır. Bu durum, tiyatro işlevinin bu tarihlerde bittiğini göstermektedir.

MS 312/3 yılında Milano Fermanı ile yasal bir nitelik kazanan Hristiyanlık dinene karşı olan hoşgörü politikası uygulanmaya başlamış ve bu durum Hristiyanlığın geniş bir coğrafyaya yayılmasını sağlamıştır. Hristiyanlığın hızla yayılması Pagan inancının bir uzantısı olan tiyatro yapılarını da etkilemiş ve teatral gösterilerin azalmasına ya da bitmesine neden olmuştur. Pagan inancının etkisini günden güne kaybettiği bu dönemde, Hristiyanlık dini ile ilgili konuların konuşulduğu ilk resmi toplantı olan Ekümenik Konsil MS 325 yılında Nicaea kentinde toplanmıştır. Deprem ve istilalar nedeni ile zarar gören tiyatro içerisinde özellikle MS III. yüzyıl sonu IV. yüzyıl başlarında özgün mimariye eklenen duvarlar ile farklı bir işlev kazandığı ve bu işlevi MS VI. yüzyılın sonlarına kadar devam ettirdiği görülmektedir. Geç dönem eklemeleri çevresinde yapılan kazı çalışmalarında ele geçen buluntular ve özellikle sikkeler bu döneme tarihlendirilmektedir. Ayrıca *orkhestra*'ya çıkan birçok girişin kapatılması, *orkhestra*'dan orta tonozu girişte rigol duvarı arkasında yer alan İsa ve Meryem freski ve rigol duvarı üzerinde kırmızı boya ile yapılmış harçların taşıdığı çelenk motifi Hristiyanlıkla alakalı olarak dinsel bir kullanım evresi savını desteklemektedir.

MS IV. yüzyılın ikinci yarısından sonra özellikle MS 350, 355, 358, 362 yıllarında yine yıkıcı depremler olmaya devam etmiştir. Söz konusu depremlerin yaşandığı dönemde tiyatro işlevi tamamen biten yapının durumu hakkında net bilgiler yoktur. Geç dönem eklemeleri ile farklı bir işlev kazanan tiyatroda, bu işlevle alakalı mimari kalıntıların depremden nasıl etkilendiği konusu da tartışmalıdır. Ancak özellikle *orkhestra* ve çevresinde yoğunlaşan dinsel kullanımın bugün hala ayakta olan *ima cavea* ve *orkhestra*'ya bakarak bu sürede de devam ettiği söylenebilir. Kazılarda da ele geçen malzemelerde kullanımda sürekliliğin devam ettiğini göstermektedir.

MS IV. yüzyıl sonuna damga vuran diğer önemli olay, MS 380 yılında imparator Theodosius'un kararı ile Hristiyanlığın resmi din olması ve MS 391 yılında Pagan inancına dair her şeyi yasaklamasıdır. Bu tarihten itibaren Pagan dinine hizmet eden ne varsa yakılıp yıkılmış ya tamamen ortadan kaldırılmış ya da tapınakların kiliseye çevrilmesi gibi Hristiyanlıkla alakalı yeni bir kimlik kazanmıştır. Bu dönemde tiyatronun özgün mimarisine eklenen geç dönem duvarları dışında mimari bloklar üzerinde bulunan mimari bezemelerin de tıraşlandığı görülmektedir. İlk aşamada acil savunma ihtiyacı ile düz kesme blok elde etmek amacıyla tıraşlandığı düşünülen

mimari bezeme parçalarının yalnızca savunma ihtiyacı ile değil, pagan inancına dair kalıntıları yok etme amacı ile de tıraşlanabileceği fikrini doğurmuştur. Hristiyanlık için önemli bir kent olan Nicaea’da tiyatronun bu dinin ritüelleri için kullanılması ve pagan inancına dair somut verilerin bilinçli olarak yok edilmesini düşünmek yanlış olmayacaktır. Bu durum mimari bezemelerin yoğun olarak kullanıldığı *scaena frons*’un ciddi şekilde zarar görmesine neden olmuştur. Tıraşlama sonrasında bloklar surlarda, tiyatro içerisindeki geç dönem eklemelerinde ya da kent içerisine eklenen diğer yapılarda devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Bütünlerden tıraşlanmış bu mimari plastik parçalar, taş eserler, galeriler ve çevresinde yapılan kazı çalışmalarında yoğun olarak ele geçmesi özellikle *scaena frons*’a ait olan malzemelerin galeriler ve çevresinde tıraşlandıktan sonra tiyatro dışına taşındığını göstermektedir.

MS IV. yüzyıl sonrasında, MS 557 tarihine kadar aralıklarla depremlerin devam ettiği görülmektedir. Söz konusu depremlerde kent içerisinde zarar gören yapıların onarımı yapılmıştır. Özellikle MS VI. yüzyılda yaşanan depremde Ayasofya başta olmak üzere birçok yapı onarıma girmiştir. Tiyatro bu dönemde hem Ayasofya hem de kent içerisindeki diğer yapıların onarımında taş ocağı olarak kullanılmaya devam etmiştir.

MS VI. yüzyılda yaşanan deprem sonrasında dinsel işlevini bitirdiği düşünülen tiyatro, taş ocağı kullanımının yanında çöplük olarak kullanılmaya başlanmıştır. MS VII. yüzyıl ve sonrasında İznik içerisindeki birçok yapıda tiyatro malzemesinin kullanılmaya devam ettiği görülmektedir. MS 715 yılında yaşanan büyük depremle zarar payını katlayan tiyatro, MS VIII. yüzyılda yaşanan Arap akınları ile birlikte acil savunma ihtiyacıyla sur yapımının ivme kazanması ile zarar payını daha da katlamıştır.

İznik üzerinde yapılan çalışmalar bu kentin Bizans Dönemi’nde de seramik üretiminin yapıldığı önemli bir merkez olduğunu göstermiştir. Osmanlı Dönemi’nde İznik’in çini üretim merkezi haline gelmesinde Bizans Dönemi’nden gelen düzenli bir üretim olduğu da belirtilmektedir. Nicaea tiyatrosunda ele geçen fırınlar, seramikler ve üretimle ilişkili fırın malzemeleri dikkate alındığında Osmanlı Dönemi’ne tarihlendirilse de Bizans Dönemi içerisinde de faaliyet gösteren bir üretim olduğu ihtimal dahilinde tutulabilir. Bir atölyenin kullanım süreci içerisinde gerekli görüldüğü durumlarda fırınların onarıldığı ve hatta bazen yıkılarak kalan malzemenin üzerine yenisinin inşa edildiği bilinmektedir. Bu yüzden fırınlar Bizans Dönemi içerisinde de

kullanılsa da onarım görmüş ya da Osmanlı Dönemi'nde yeniden yapılmış olmalıdır. Bu da Bizans Dönemi kalıntılarının günümüze kadar ulaşmasını engellemiştir. MS IX. yüzyıldan itibaren seramik işliği görevini üstlenen tiyatro, MS XVII. yüzyılda çini ustalarının İstanbul ve Kütahya'ya göç etmeye başladığı döneme kadar bu işlevini sürdürmüştür. Seramik işliği olarak kullanıldığı dönemde MS 985 ve 1064 yıllarında iki büyük deprem geçirmiş ve taş ocağı olarak kullanılmaya da devam etmiştir.

Kısa süre Anadolu Selçukluları hakimiyeti altında kalan İznik, Bizans İmparatorluğu'na tekrar bağlanmış, I. ve IV. Haçlı seferi sırasında yaşanan savaşta mezarlık alanı olarak kullanılmıştır. Ele geçen çok sayıdaki kolu bacağı ve hatta kafası kopmuş iskeletler, söz konusu savı desteklemektedir. Özellikle seferler sonrasında Laskarisler Dönemi'nde İznik surlarında güvenlik amaçlı yapım onarım çalışmaları görülmektedir. Bu onarım çalışmaları sırasında tiyatroya ait bloklar kullanılmaya devam etmiştir. Ayrıca yükselen toprak tabakası üzerinde MS XIII.-XIV. yüzyıllara tarihlenen ve yalnızca ölü gömme amaçlı kullanılan iki kilise de tiyatro içerisine yapılmıştır.

Tiyatro, daha önceki yüzyıllarda olduğu gibi Osmanlı Dönemi'nde de yoğun yapı programı içerisinde yer almış ve yeni yapılar için hammadde kaynağı olarak kullanılmaya devam etmiştir. Çini üretiminin bittiği XVII. yüzyıl ve sonrasında tiyatronun tamamen terkedilerek metruk kaldığı ve tiyatroya gezginler tarafından ilk ziyaretlerin yapılmaya başlandığı bilinmektedir.

Roma Dönemi'nden Osmanlı Dönemi'ne kadar farklı işlevlerle sürekli kullanımda olan tiyatro, Anadolu sınırları içerisinde düz bir alanda tonozlu galeriler ile oturma sırası elde edilen iki örnekten birini teşkil eder. Genç Plinius tarafından yapım tarihi ve mimari özellikleri hakkında bilgi verilmesi ve *ima cavea*'yı taşıyan trapezoidal tonozların kullanımda olması gibi özellikler ile diğer örneğinden ayrılır. *Ima cavea*, Anadolu'da benzeri bulunmayan ve yurtdışında da ancak önemli tiyatrolarda kullanılan geniş ikizkenar trapezoidal tonozlarla taşınmaktadır. 20 m'lik yüksekliğe sahip olduğu tahmin edilen tiyatronun, 10 bin kişilik kapasitesi olduğu tahmin edilmektedir.

Ima cavea'yı taşıyan trapezoidal tonozların hepsi birbirlerine bağlıdır ve bu tonozların devamında üst üste iki tonozla yükseltilmiş *media cavea*'yı taşıyan 10 beşik tonoz ve dört *vomitorium*'dan oluşmaktadır. Trapezoidal tonozlardan ortada bulunan

tonoz *orkhestra* ile bağlantılıdır. Dört ana *vomitorium* arasına yine *media cavea* 'ya ulaşan daha küçük merdiven kovanlarının da varlığı tespit edilmiştir. Dört sahanlı bu merdiven kovanları sadece bir kişinin geçebileceği genişlikte yapılmıştır ve *summa cavea* 'ya çıktıkları düşünülmektedir. *İma* ve *media cavea* 'yı birbirinden ayıran *praecinctio* üzerinde *ima cavea* 'ya çıkışı sağlayan merdivenlerin bulunduğu yüksek bir duvarla iki *cavea* 'yı birbirinden ayırmıştır ve dört *vomitorium praecinctio* ile kemerler yardımı ile bağlanmıştır. *Praecinctio* ile *ima* ve *media cavea* olarak ayrılan oturma sıraları yedi *cuneus* 'a bölünmüştür. *Analemma* 'ya bitişik konumda *cavea* 'nın doğu ve batı ucundaki *cuneus* 'ların yarısı özel loca yani *tribunalia* olarak ayrılmıştır. *Tribunalia* 'nın bulunduğu bölümde alt tonoz *aditus* geçişleri için ayrılmıştır ve burada birçok Roma tiyatrosundan farklı olarak iki kemerli bir giriş bulunmaktadır.

Roma tiyatroları genellikle *media cavea* ya da *summa cavea* sonrasında bir portiko ile çevrelenirdi. Nicaea tiyatrosunda yapılan kazı çalışmalarında, *summa cavea* 'ya ait olduğu düşünülen tiyatronun en dış hattında birbirlerine belli uzaklıklarda *cavea* 'yı çepeçevre saran fil/paye ayakları ortaya çıkarılmıştır. Kalıntıların, güneybatıda, doğuda ve güneydoğuda kazı alanını çevreleyen çit sınırları dışına çıktığı tespit edilmiştir. Bazı tiyatro örneklerinde portiko içerisine basamak yapılarak *summa cavea* ile bütünleştirilmiştir. Ancak portikoya dair alt yapı planı dışında ayakta kalan bir kalıntının olmaması, kesin bir sonuca ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Yapılan hesaplamalarda 28 adet fil/paye ayağının *cavea* 'yı çevrelediği düşünülmektedir. *Summa cavea* 'yı ya da sütunlu portikoyu taşıdığı düşünülen bu ayakların dışa bakan yüzeylerinde plaster sütunların, plaster Korinth başlıklarını taşıdığı anlaşılmıştır. *Summa cavea* 'nın da Korinth düzeninde yapıldığı tespit edilmiştir.

Cavea 'yı saran *analemma* duvarı hem Anadolu hem de Anadolu dışındaki bütün tiyatrolardan farklılık göstermektedir. *Orkhestra* 'da başlayarak *media cavea* 'ya ulaşımı sağlayan merdivenlere kadar eğimli şekilde ilerleyen *analemma*, giriş sonrasında düz olarak devam etmektedir. Bu da Nicaea tiyatrosunun 180 dereceye sabitlenmediğini göstermektedir. Bu yüzden Nicaea *orkhestra* 'sı diğer Roma tiyatrolarının aksine yarım daireden biraz fazla, yani at nalı planlıdır. Bu durum Anadolu kültürünün Roma Dönemi 'nde, Helenistik veya Yunan kökenlerine bağlı kaldığını göstermektedir. Yarım daireyi aşan *cavea* 'da *ima cavea* yüksek bir *konistra* veya *kolymbethra* şeklinde düzenlenerek *orkhestra* zemininden ayrılmıştır ve yapılan

Çalışmalarda çok sayıda mermer plakanın ele geçmesi, *orkhestra* zeminin mermerle kaplı olduğunu göstermiştir.

Alt yapı planı dışında günümüze ulaşmış bilgiler oldukça kısıtlı olan Nicaea tiyatrosunun *scaena*'sı düz görüntüsü ile Doğu yani Anadolu tipi içerisine yerleştirilmektedir. Doğu/Anadolu tipi içerisine giren tiyatrolarda Batı/Roma İmparatorluk tipi içerisine giren tiyatroların *hyposcaena* bölümlerindeki mimari alt yapı planı Nicaea tiyatrosunun *scaena frons* planı ile birebir benzemektedir. İmparatorluk tipi içerisinde hemen hemen bütün *hyposcaena* planlarının aynı olması ve bunun Nicaea tiyatrosu *scaena frons* planı ile benzer olması ilgi çekicidir.

İki katlı olduğu düşünülen *scaena frons*'a ait çok az mimari eleman ele geçmiştir ve kendisine ait olan malzemenin çoğunluğu devşirilmış, mimari plastik bölümleri tıraşlanmış, geri kalan küçük bölümü de *scaena* nndeki geç dönem duvarı üzerinde kullanılmıştır. Bu durumda *scaena frons* restitsyonunda kullanılabilecek mimari blok sayısı yok denecek kadar azdır. Doğu tipi içerisinde yer alan Nicaea tiyatrosunun özenli işçilikli, zengin süslemeli bir *proscena* 'ya sahip olduğu, özellikle surlar ve kapılardaki tiyatroya ait olduğu belli olan parçalardan, kazılar sırasında ortaya çıkan küçük mimari plastik taş eserlerden ve heykel parçalarından anlaşılmaktadır. Tıraşlanan plastik eserler ve ele geçen az sayıdaki bütüne yakın mimari bloklar *scaena*'nın üç katlı olduğuna dair izlenim vermektedir.

Scaena frons pulpitum'a giriş ve çıkış sirklsyonunu sağlayan beş adet kapıya sahiptir. Cephede dört adet niş ve ara bağlantılarında sütunların yükselmesi için kullanılan bir podyum bulunmaktadır. Podyum, özellikle gladyatörlere ait giysiler, kılıçlar, kalkanlar gibi bezemelerin bulunduğu mermer plakalarla kaplanmıştır. Korinth düzeni kullanılan *scaena frons*'ta küçük taş eserler arasında ele geçen bazı volütler, Kompozit başlıkların da kullanıldığını düşündürmektedir. Geriye kalan büyük çoğunluğu korunabilen büyük bloklardan *scaena frons*'un postamentler, konglomera sütunlar ve üzerinde mitolojik karakterler ve ranke bezemeler bulunan plaster kare sütunlar, ranke ve konsollarla ayrılan masklı frizlere sahip arşitravlar ile ayağa kaldırıldığını göstermektedir. *Scaena frons*'un yapımında tiyatronun diğer birimlerinden farklı olarak beyaz/sarı, yani kaliteli mermer kullanılmıştır.

Tiyatroda oyununun sergilendiği yer olan *pulpitum*'un *scaena* nnde ahşap direklerin giriş yerlerinin ortaya çıkması ile ahşaptan yapıldığını anlaşılmıştır. *Scaena*

ile *pulpitum*'a geçişi sağlayan beş kapı dışında *scaena* ile *cavea* arasında yer alan ve *versurae* olarak adlandırılan girişler ile de geçiş sağlanmıştır. Bizans Dönemi'nde farklı işleve sahip yeni eklentiler yapıldığı için, *pulpitum* ile *scaena* arasında yer alan *postscaena* ile platformun altındaki *hyposcaena* hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

Scaena'nın arka duvarı üzerinde *Hospitalia* ve *Regia* adı ile bilinen üç giriş bulunmaktadır. Arkada koridorlarla birbirinden ayrılmış dört odaya sahip olan *scaena*, en doğu ve en batısında oyunları düzenlemede kullanılan küçük odalar olduğu düşünülen *parascaena*'ya sahiptir. Dekor ve kostüm değişim odaları olarak bilinen ana mekânların çevresinde servis amaçlı kullanılan daha küçük boyutlu sekiz oda daha yer alır. Bugüne kadar yapılan kazılarda *scaena* arkasında *porticus post scaena*'ya ait bir bulguya rastlanmamıştır. *Porticus post scaena*'nın yer aldığı kuzey bölümünde çok dar bir bölüm sit alanı içerisine alınmıştır. Yapının var olup, olmadığı konusundaki tespit ancak *scaena* arkasının yani kuzeyinin kamulaştırılması ve çalışmaların bu alanda yoğunlaşması ile anlaşılabilecektir. Ayrıca *scaena*'nın arka cephesinde az sayıda blok ele geçmiş, blokların sayıca az olması arka cephede modelleme yapmayı zorlaştırmıştır.

Scaena planlarına bakıldığında her tiyatronun kendine has bir planının olduğunu ve birebir benzer planların olmadığı görülmektedir. Yapılan gruplandırmalar ya da tipler, benzer örnekler üzerinden yapılmaktadır. Nicaea tiyatrosunun da diğer bütün tiyatrolarda olduğu gibi çağdaşları ile benzer özelliklerinin olması yanında kendine özgü nitelikleri de bünyesinde barındırmaktadır. Ancak Anadolu tipi içerisinde yer alan birçok tiyatronun *scaena*'sı ile benzer özelliklere sahiptir.

Scaena'nın doğusunda ve batısında *media cavea*'ya çıkan *vomitorium* merdivenlerine paralel şekilde yapılmış sütunlu galeriler yer almaktadır. Galeriler ve çevresinde hem bütünlerden tıraşlanmış mimari plastik eserler hem de çok sayıda bütüne yakın mimari blok ele geçmiştir. Yapılan kazı çalışmalarında da galerilerin tek başına bir yapı olmadığı çevresindeki duvar kalıntılarından anlaşılmıştır. Galeriler hem *scaena* hem de bu yapı kalıntıları ile bağlantılıdır. Ancak çevresindeki yapılaşmanın sit alanını çeviren çitin dışına çıkması ve şahıs arazisinde devam ettiğinden dolayı kazı çalışmaları yapılamamış, bu yüzden galeriler ile bağlantısı netlik

kazanmamıştır. Ancak analogik örnekler ile karşılaştırıldığında bu mimari örüntü için restitüsyon önerisi sunulabilmektedir.

Galeri ve çevresinde yapılan çalışmalarda ele geçen Amorf/Profilsiz bloklar (111 adet), Postamentler (17 adet), Sütunlar (45 adet), Korinth Başlıkları (9 adet), Arşitrav+Friz (49 adet), Korniş/Geison+Sima/Dışli Geison+Sima (25 adet), Attik-Ion Kaideler (7 adet), Parapetler (37 adet), Hermeler (9 adet), Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima (27 adet), Alınlıklar (4 adet), işlevinin ne olduğu anlaşılamayan ve diğer başlığı altında değerlendirilen (18 adet) blok incelenmiştir.

İki katlı olduğu tespit edilen galerilerde postamentler, konglomera yivli yivsiz sütunlar, Korinth başlıkları, gri yerel mermerden yapılmış arşitravlar, konglomera friz, Korniş/Geison+Sima/Dışli Geison+Sima, birinci kata; Attik-Ion kaideler, beyaz mermerden yapılmış sütunlar, Korinth başlıkları, Hermeler, parapetler, beyaz/sarı mermerden yapılmış arşitravlar, Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima ve alınlıklar ikinci katta kullanılmıştır.

Hem doğu hem de batı galeride ele geçen bloklar arasındaki en yoğun grup Amorf/Profilsiz bloklar olarak nitelendirilen gruptur. İşlevlerinin belirlenmesinde gerekli olan bütün detayları kaybeden bu blok grubunda, birinci ve ikinci katta farklı mermer tiplerinin kullanılmasından dolayı galerilerin hangi katına ait olduğu bilgisi elde edilmektedir. Amorf/Profilsiz blok sayısının diğer bloklara oranla oldukça fazla sayıda olması, Roma Dönemi'nden Osmanlı Dönemi'ne kadar tiyatronun farklı işlevlerle kullanılmaya devam etmesidir. Her yeni medeniyet ya da farklı bir olgu ile kazandığı yeni kimlik, tiyatroya ve onun diğer birimlerine oldukça zarar vermiştir. Bu da söz konusu blok grubundaki sayının neden sayıca fazla olduğunu açıklamaktadır.

Genellikle anıtsal cephe mimarisinde kullanılan sekizgen postamentler, Anadolu'da Hierapolis tiyatrosunda ve Nicaea tiyatrosunda kullanılmıştır. Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde farklı yapılarda sıklıkla kullanılan bu postamentler, yayvan basık ve oldukça alçak gövdelidirler. Ancak Nicaea tiyatrosunda kullanılan postamentler daha anıtsal, kaideden bağımsız hem alt hem de üstte profilde yoğun mimari detayların yer aldığı postamentlerdir. Bu postamentler arasında batı sütunlu galeri çevresindeki devam eden duvar üzerinde bulunan konglomeradan yapılmış ama stil olarak diğer postamentlerin birebir aynısı olan birkaç örnek farklılık

göstermektedir. Konglomeradan yapılmış bu örnekler, galeriyi saran mimari örüntü ile ilişkilendirilmiştir.

Postamentler ile sütun arasındaki geçişi sağlayan ve sütun çapları ile birebir uyumlu kaide parçası ele geçmemiştir. Postamentler üzerindeki kaidelerle buluşan konglomera sütunlar yarıya kadar düz, yarıdan sonra dışbükey yivli olarak işlenmiştir. Roma İmparatorluk Dönemi içerisinde hemen hemen bütün antik kentlerde kullanılan bu sütunlar arasında, batı sütunlu galeri kuzey batı köşesinde bulunan birkaç örneğin arkasının düz şekilde bırakılması ve özellikle bu köşede bulunan postament üzerindeki son düzeltme işleminin yapılmaması, bu bölümünün görünmediğini ya da farklı bir yapı ile birleştiğini düşündürmüştür. Kalıntıların arkeolojik sit alanı olarak belirlenen alan dışına doğru devam etmesi, bu bölümünde mimari planın anlaşılmasını zorlaştırmıştır. Attik-Ion kaidesi ile birleşen beyaz mermerden yapılmış düz sütunlar, ikinci kata aittir.

Birinci ve ikinci katta konglomera ve beyaz mermerle yapılmış sütunlarla birleşen Korinth başlıklarına dair buluntular oldukça azdır. Ancak galeriler çevresinde ele geçen başlıkların sütun üst kaideleri ile ölçü olarak uyumlu olması, bu başlıkların galerilere ait olabileceği ihtimalini güçlendirmiştir. Hadrianus ve Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilen başlıklarda söz konusu tarih aralığı galerilerin onarım geçirdiği göstermesi açısından önemlidir. Hem birinci hem de ikinci kat başlıklarında Severuslar Dönemi'ne tarihlendirilen başlıklar, MS 170-180 yıllarında yaşanan depremler sonrasında galerilere eklenmiş olmalıdır.

Gri yerel mermerden yapılan birinci kat arşitravlarında ön ve arka cephede friz bölümü işlenmemiş, ön yüzde konglomera friz plakaları ile kapatılmıştır. Üzerinde herhangi bir bezeme yapılmadan düz bırakılan plakalarda arşitrav tacı ile birleşen bölümde bulunan mimari detaylar, iki galeride birbirinden farklılık göstermektedir. Ayrıca batı sütunlu galeride kullanılan friz plakalarında herhangi bir yazıt yokken, doğu sütunlu galeri ve çevresinde bulunan tek örnek, buradaki friz plakalarının üzerinde yazıt olduğunu düşündürmüştür. Sarı/beyaz mermer kullanılarak birinci kattan daha özenli şekilde yapılan ikinci kat arşitravlarında ön cephede yer alan friz yüzeyleri işlenerek düz şekilde bırakılmıştır.

Arşitravla birleşen Korniş/Geison+Sima/Dişli Geison+Sima parçalarında dikkat çeken en önemli özellik, S silme ile bitmemiş ve ikinci kata zemin olacak ve

farklı bir yapı ile birleşecek şekilde teknik detay işlenmiştir. Nicaea tiyatrosunda doğu sütunlu galeride kuzeyde doğu batı yönlü uzanan duvar ile batı sütunlu galeride batıda kuzey güney yönlü uzanan duvar kalıntıları bulunmuştur. Duvarlar üzerinde yer alan postament ve kare ayaklar, galeri postamentleri ile aynı aksta yer almaktadır. Bu da söz konusu duvarlar ile galerilerin kemerler yardımı ile birbirlerine bağlantılandırıldığını düşündürmektedir. Söz konusu bağlantıda bloklarının üzerinde yer alan bu detay, kemer yastıklarının yerleşmesi için yeterli alanı sunmaktadır.

Anadolu'da Helenistik Dönem'den itibaren sıklıkla kullanılan Attik-Ion kaideler ile başlayan ikinci katta, ele geçen kaide sayısı oldukça azdır. Sütun çapları ile uyumlu olan kaidelerin galerilere ait olduğu anlaşılmıştır. İkinci katta dikkati çeken en önemli özellik sütun-parapet-herme-parapet-sütun şeklinde yapılmış mimari düzendir. Diğer mimari elemanlar ile karşılaştırıldığında sayıca fazla olan parapetlerin sütun ve Hermeler ile birleşmesi için yapılmış olan anathyrosis uygulama detayları açıkça izlenebilmektedir ve aynı detaylar Herme heykellerde de görülür. Parapetlerin üst bölümünde yer alan mimari detaylar ve gövde bölümleri doğu ve batı galeride birbirinden farklılık göstermektedir. Batı galeride parapetler üzerinde yazıt yer alırken, doğuda kullanılan parapetlerin gövdeleri düz şekilde bırakılmıştır. Farklılık Hermeler üzerinde de kendini gösterir. MS II. yüzyıla tarihlenen Hermelerin gövde ve baş bölümlerine ait parçaların tamamı doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçmiştir. Gövde parçası ele geçmeyen batı sütunlu galeride ele geçen iki baş kadına aittir. Kadın başlarının oturduğu gövde bölümlerine dair herhangi bir kalıntı bulunmamasına rağmen, batı galeri ve çevresinde parapetlerin Herme ile birleşen yan yüzlerinin doğu sütunlu galeri ile aynı anathyrosis uygulamasına sahip olması, bu galeride de benzer gövde stilinin kullanıldığını göstermiştir. Bu durum Doğu sütunlu galeride erkek, batı sütunlu galeride kadın heykellerin kullanıldığını düşündürmüştür.

Beyaz/sarı mermerden yapılan arşitravların üzerinde konumlanan Korniş/Geison+Sima/Konsollu Geison+Sima blokları iki galeride de aynı şekilde yapılmıştır. Ancak bu bloklar kaset ve konsol ölçülerinin birbirinden farklı olması ile iki grupta incelenmiştir. Konsol ve kaset ölçüleri büyük olanların ikinci katta, küçük olanların parçalı gri yerel mermerden yapılan bezemesiz alınlık üzerinde çatı bölümünde kullanıldığını düşündürmüştür.

İki galeride bir bütün olarak değerlendirildiğinde mimari düzen olarak birbirlerinin aynısı olmasına rağmen, bazı noktalarda birbirinden farklılaşmakta ve farklı yönleri ile de birbirlerini tamamlamaktadır. Doğu sütunlu galeride birinci katta arşitravların konglomera friz levhalarında yazıt kullanılırken, batı sütunlu galeride yazıt parapetler üzerinde görülmektedir. Doğu sütunlu galeride erkek heykelleri kullanılarak maskülen bir yapı planlaması yapılırken, batı sütunlu galeride kadınlara yer verilerek feminen bir yapı planlaması yapılmıştır. *Scaena*'nın her iki yanında tiyatroyu tamamlayan bu galerilerin benzer kullanım örneklerine Anadolu içi ve dışında hiçbir tiyatrodaki rastlanmamıştır. Bu da tiyatronun diğer bütün Roma karakterini taşıyan tiyatrolar arasında ünik bir örneği teşkil ettiğini göstermektedir. Roma İmparatorluk sınırları içerisinde örneğine rastlanmayan hybrid plana sahip tiyatrodaki, *scaena*'nın zengin mimari süslemelerle bezenmesine rağmen galerilerin yapımındaki sadelik de dikkat çekicidir.

Galeriler ve çevresinde yapılan çalışmalarda galerilere ait olmayan ve diğer grubu altında ele alınan bazı bloklar ele geçmiştir. Söz konusu blokların bazıları *scaena frons*'a, bazıları da galeriler ve çevresindeki mimari örüntüye aittir. Doğu ve batı galerilerde yapılan çalışmalarda doğu galeride galerinin kuzeyinde, batı galeride de galerinin batısında galerilere paralel olan duvar kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Duvar kalıntıları sit alanı olarak belirlenen alanın dışında devam ettiğinden, hakkında ayrıntılı bilgiler elde edilememiştir. İmparatorluk sınırları içerisindeki diğer tiyatrolarla karşılaştırıldığında bu duvarların Roma tiyatro mimarisi içerisine entegre edilen ve giriş salonu olarak kabul edilen bazilikalara ait olabileceği düşünülmüştür.

Roma tiyatrolarında *scaena*'nın iki yanında *versurae* girişinin üzerini kapatan ve giriş salonu olarak kullanılan bazilikalılar, *scaena*'nın ve eğer var ise *porticus post scaena*'yı tiyatronun ana ögesi *cavea* ile birleştiren aracı bir yapı birimi olmuştur. *Additus*'ların *cavea* altından tonozlar yardımı ile verilerek yan kanatların geri çekilmesi *cavea*'nın 180 derecelik açı ile yapılmasını sağlamıştır. Bu durum *scaena*'nın yan kanatlarında ayrı bir yapı birimi için uygun bir ortam oluşturmuş olmalıdır. MS I. yüzyıl ve sonrasında Roma karakterini taşıyan hemen hemen bütün tiyatrolarda bazilikalının varlığı bilinmektedir.

Anadolu ve Yunanistan'da sınırları içerisinde bulunan tiyatrolar farklı bir gelişim gösterdiklerinden, bu coğrafya sınırları içerisinde örnekleri yok denecek kadar

azdır. Yapılan örnekleri genellikle Yunan/Grek kültürünün etkisinde kalarak yapılmış ve genellikle *cavea* 180 dereceyi geçtiğinden, *scaena*'nın yan kanatları *cavea*'nın uzantısı ile kapatılmıştır. Greko-Roman tiyatroları olarak adlandırılan bu tiyatrolar Roma Dönemi'nde yeni eklemelerle Roma karakteri taşıyan tiyatro özelliklerinden bazılarını bünyesine eklemiştir. *Cavea*'nın 180 dereceyi aşarak *scaena*'nın yan kanatlarını kapatması, bazilika yapısı için uygun ortamı sağlamamıştır. Nicaea tiyatrosundan *cavea*'nın 180 dereceyi geçmesine rağmen *ima cavea* ile bağlantılı olan merdiven girişlerine kadar yamuk ve bu girişten sonra düz devam eden *analemma* duvarı ile *scaena*'nın yan kanatları boş kalmış ve bazilika tarzı herhangi bir yapı için uygun ortam sağlanmıştır.

Nicaea tiyatrosunda *scaena*'nın iki yanında bulunan galerilerin çevresindeki duvar uzantılarının üzerinde yer alan postamentler ve kare blokların galerilerin birinci katında bulunan postamentler ile aynı aksta yapılmış olması, galeriler ile ilişkisini göstermesi açısından önemlidir. Bazilikaya sahip tiyatro örneklerine bakıldığında içte sütunlu, dışa kemerlerle açılan farklı tipteki örneklere rastlanmaktadır. Bu durum galeriler ve çevresindeki duvarların Roma tiyatrosu mimari karakteri içerisinde özümşenen bazilika birimini hatırlatmaktadır. Ancak galeriler ve çevresinin sit alanı olarak belirlenen ve çitle çevrelenen alanın dışına çıkması nedeni ile kazı çalışmaları gerçekleştirilemediğinden, yapı bir bütün olarak görülememekte bunun sonucunda da galeriler ve çevresindeki mimari örüntünün kesin olarak bazilikalara ait olabileceğini netleştirememektedir. Yapılacak kamulaştırma sonrasındaki çalışmalarda yapının tamamı ortaya çıkarılır ve bazilika olduğu kanıtlanırsa Anadolu'da Roma tipi bazilikanın eklendiği tek, yine iki katlı galerileri ile de dünyadaki tek Roma Dönemi tiyatrosu örneği olacaktır.

KAYNAKÇA

ABASCAL, Juan Manuel, Martin Almagro-Gorbea, Rosario Cebrian ve Daniel Sanfeliu. “Cronologia y Entorno Urbano Del Teatro Romano De Segobriga”, **Córdoba, Seminario de Arqueología**, Jornadas Sobre Teatros Romanos en Hispania. Actas del Congreso internacional Celebrado en Córdoba los Días 12 al 15 de Noviembre de 2002, 2006, ss. 311-337.

ABBASOĞLU, Haluk ve İnci Delemen. “Remains From Ancient Nicaea”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 189-197.

ADAM, Jean Pierre. **Roman Building: Material&Techniques**, Çev. Mathews Anthony, B.T. Batsford Ltd, London, 1994.

ADATEPE, Fatih ve Levent Erel. “İznik Tarihsel Dönem Deprem Verilerinin İrdelenmesi”, **İstanbul Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Yerbilimleri Dergisi**, Cilt:19, Sayı:2, İstanbul, 2006, (Deprem Verileri), ss. 131-151.

ADATEPE, Fatih ve Levent Erel. “İznik’in Tarihsel Dönem Deprem Verileri ve Paleosismolojisi”, **Deprem Sempozyumu**, 23-25 Mart 2005, 2005, (Paleosismoloji), ss. 102-104.

AGUSTA, Sandrine ve Boularot Et Jacques Seigne. “La Vie Civile De Gerasa De La Decapole, L’apport Des Inscriptions Du Theatre Nord De Jerash (Jordaine)”, **Melanges De L’Ecole Française De Rome Antique**, 116, 2004, ss. 481-569.

AĞLAR, Gülay Karcı. **Smyrna Agorasında Ele Geçen Ticari Amphoralar (1998-2006 Kazıları)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2015.

AÏNSWORTH, William Francis. **Travels and Researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea and Armenia**, II, London, 1842.

AKARCA, Aşkıl. **Şehir ve Savunması**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1998.

AKDAĞ, Bayram. **Tlos Tiyatrosu Sahne Binası Mimarisi ve Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2014.

AKERMAN, John Yonge. “Unpublished Coins of Nicaea in Bitynia”, **The Numismatic Journal**, Cilt:1, London, M. DCCC. XXXVII, 1836-1837, ss. 1-10.

AKIN, Murat. **Nikaia’daki Erkek ve Kadın Heykelleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2019.

AKKURNAZ, Sedat. **Anadolu’daki Dor Tapınakları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2007.

AKOK, Mahmut. “Antalya Şehri İçindeki Hadrian Kapısı’nın Mimari Kuruluşu ve Restorasyonu”, **Türk Arkeoloji Dergisi**, Sayı:19. I, Ankara, 1972, ss. 37-54.

AKTÜRE, Zeynep. “Akdeniz’deki Antik Tiyatrolar Ağı, Fernand Braudel’in Üç Tarihsel Zaman Düzleminden Esinlenen Yapısal Bir Yorum”, **Teorik Arkeoloji Grubu, TAG**, 2, 2015, (Braudel), ss. 153-177.

AKTÜRE, Zeynep. “Typological Studies of Ancient Theatre Architecture: The Tree vs. the Rhizome Model”, **Trac (Theoretical Roman Archaeology Conference)**, 2008, ss. 89-107.

AKTÜRE, Zeynep. “Yunanistan’daki Antik Tiyatrolarda Yapı-Mekân-Zaman İlişkisi Üzerine Deneme”, **Eski Çağ’ın Mekânları, Zamanları, İnsanları**, Homer Kitapevi, İstanbul, 2005, ss. 168-190.

AKURGAL, Ekrem. **Anadolu Kültür Tarihi**, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Ankara 2005.

AKURGAL, Ekrem. **Griechische und Römische Kunst in Der Türkei**, 1987.

AKYÜZ, Eti. “Ege’de Tiyatro”, **Ege Mimarlık**, 4, 1993, ss. 26-32.

ALANYALI, Hüseyin Sabri. “Patara Tiyatrosu 2004 alışmaları”, **Anadolu/Anatolia**, Cilt: 29, 2005, (Patara), ss. 1-12.

ALANYALI, Hüseyin Sabri. “Side Tiyatrosu ve evresi 2009 Yılı alışmaları”, **ANMED**, 8, 2010, ss. 94-103.

ALATEPELİ, Sarp. **Antik Aynaklar ve Kalıntıları Işışında Coğrafi Bilgi Sistemine Dayalı Smyrna Kenti Arkeolojik Haritasının Hazırlanması**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2009.

ALEXANDER, Paul J. “Church Councils and Patristic Authority the Iconoclastic Councils of Hiereia (754) and St. Sophia (815)”, **Harward Studies in Classical Philology**, Cilt:63, 1958, ss. 493-505.

ALP, A. Oguz. “Hellenistik-Roma Dönemi Anadolu Mimarlığında Bezemeli Kaideler”, **Anadolu/Anatolia**, 34, 2008, 21-38.

ALP, Oğuz. **Psidia Bölgesi Roma Dönemi Mimari Elemanları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006, (Psidia Bölgesi).

ALTINTAş, Ferhat. **Grek-Roma Tiyatroları ve Güneybatı Anadolu’da Bu Dönemde İnşa Edilmiş Tiyatrolar**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008.

ALTUN, Neslihan Nuhoglu. “Kuruluşundan Günümüze İznik’in Yerleşim Özellikleri”, **Coğrafya Dergisi**, Sayı:6, İstanbul, 1998, ss. 345-366.

ALZINGER, Wilhelm. **Augusteische Architektur in Ephesos**, Sonderschriften, Herausgegeben vom Österreichischen Archäologischen Institut in Wien, 1974.

AMMIANUS MARCELLINUS, **The Res Gestae, the Roman History**, Çev. J.C. Rolfe, Londra, New York, 1935-9.

AMMIANUS MARCELLINUS. **Rerum Gestarum Libri**, Çev. J. C. Rolfe, The Loeb Classical Library, London, 1935.

ANABOLU, Mükerrerrem Usman. **İstanbul ve Anadolu’daki Roma İmparatorluk Dönemi Mimarlık Yapıtları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2001.

ANABOLU, Mükerrerrem Usman. **Küçük Asya’da Bulunan Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları**, İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası, 1970, (Tapınak).

ANDERSON, James C. **Roman Architecture in Province**, Cambridge University Press, 2013.

ANDERSON-STOJANOVIC, Virginia R. **Stobi The Helenistic and Roman Pottery**, Princeton University Press, 1992.

ANDREASYAN, Hrand D. **Polonyalı Simeon’un Seyahatnamesi: 1608-1619**, Baha Matbaası, İstanbul, 1964.

ANGOLD, Michael. “The City Nicaeaca. 1000 – ca. 1400”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 27-55.

ANHEGGER, Robert. “İznik”, **Türk İslam Ansiklopedisi**, Cilt:2, 1950, ss. 1256-1264.

ANTİNORİ, Alberto, Antonello Buccella, Sofia Cingolani, Roberto Perna ve Giovanni Villani. “Modellazione e Visualizzazione 3D Interattiva Del Territorio Romano e Della Città Di Urbs Salviacon Vterrain”, **Proceedings of Archeofoss Free Libre and Open Source Software e Open Format Nei Processi Di Ricerca Archeologica**, VIII Edizione, Catania 2013, Oxford, 2016, ss. 161-174.

ANTONOPOULOS, J. “Catalogue of Tsunamis in the Eastern Mediterranean from Antiquity to Present Times, **Annals of Geophysics**, Cilt: 32, No. 1, 1979, ss. 113-130.

ANTONOPOULOS, J. “Data from Investigation on Seismic Sea-waves Events in the Eastern Mediterranean from the Birth of Christ to 500 A.D.”, **Annals of Geophysics**, Cilt: 33, No. 1, 1980, ss. 141-161.

ANTUNES, Joao Miguel Quaresma. **A Identidade e a Forma Dos Edifícios Teatrais Nas Tipologias de Arquitetura**, Universidade Lusitana De Lisboa, Faculdade de Arquitetura e Artes Mestrado Integrado em Arquitetura, Lisboa, 2017.

APPIANOS. **Rhomaika, Appian’s Roman History**, Çev. Horace White, Harvard University Press, MICMLXIV, Londra, 1913.

ARAN, Berge. **Anadolu’da Roma Devri Mimarisi: Plan Bakımından Bölgesel Özellikleri Üzerine Bir Araştırma**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1971.

ARCAN, Tevfik. **İznik**, Bursa Halkevi Yayınları, İstanbul, 1943.

ARIKAN, Yılmaz. **A’dan Z’ye Tiyatro Kılavuzu**, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006.

ARNAKİS, Georgiades. “Gregory Palamas Among the Turks and Documents of His Captivity as Historical Sources”, **Speculum**, 26.1, 1951, ss.104-118.

ARNOTT, Peter D. “Animals in The Greek Theater”, **Greece&Rome**, Cilt:6, Sayı:2, 1959, ss. 177-179.

ARNOTT, Peter D. **Public and Performance in the Greek Theatre**, London: Routledge, 2003.

ARRIANUS. **Bithyniaka**, Ed. A. G. Roos, Scripta Minora et Fragmenta, Lipsiae, 1928.

ARSLAN, Murat. **Mithridates VI Eupator: Roma’nın Büyük Düşmanı**, Odin Yayıncılık, İstanbul, 2007.

ARTUK, Cevriye. “Nicaea (İznik) da Herakles”, **İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yıllığı**, Sayı:9, 1960, ss. 40-41.

ASENSİO, Sebastin F. Ramallo, Elena Ruiz Valderas ve Antonio Murcia Munoz, “La Scaenae Frons Del Teatro De Carthago Nova”, **La Scaenae Frons En La Arquitectura Teatral Romana**, Actas Del Symposium Internacional Celebrado En Cartagena Los Dias 12 Al 14 De Marzo De 2009 En El Museo Del Teatro Romano, Universidad De Murcia, FundacionTeatroRomano De Cartagena 2010, ss. 203-214.

ASHBY, Clifford. **Classical Greek Theatre New View an old Subject**, Ed. Thomas Postlewait, University of Iowa Press, Iowa, 1999.

ASLAN, Kübra. **Anadolu’da Antoninler Dönemi Mimarisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2015.

ASLANAPA, Oktay, Şerare Yetkin ve Ara Altun, **İznik Çini Fırınları Kazısı (1981-1988) II. Dönem**, Tarihi Araştırmalar ve Dökümantasyon Merkezleri Kurma ve Geliştirme Vakfı, İstanbul, 1989.

ASTORİ, Bruno, Valentina Bonora ve Gabriele Garnero. “Il Rilievo Laser Scanner Del Teatro Romano Di Ventimiglia: Asperienze e Prospettive”, **VI Conferenza Nazionale ASITA**, 2002.

ATASOY, Nurhan ve Julian Raby. **İznik Seramikleri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1989.

Aurelius Victor, **De Caesaribus**, Ed. F. Pichlmayr, Leipzig, 1911.

AYDIN, Mehmet. “1. ve 2. İznik Konsillerinin Hristiyanlık Tarihi Açısından Önemi”, **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı’nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs 2010 İznik, Bursa, 2011, ss. 23-44.

AYDIN, Mehmet. **Hristiyan Genel Konsilleri ve II. Vatikan Konsili**, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Baskısı, Konya, 1991.

BAEDEKER, Karl. **Konstantinopel und Das Westliche Kleinasien: Handbuch für Reisende**, Leipzig, 1905.

BALDIRAN, Asuman ve Zeliha Gider. “Mimari Bloklar Işığında Isauria Bölgesinin Mimari Uygulamaları”, **Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:20, 2008, ss. 109-134.

BALESTRAZZI, Elena Di Filippo. “Il Teatro Romano Di Concordia”, **Antichita Altoadriatiche**, XLI, 1994, ss. 183-206.

BARRERA, Jose Luis De La. “La Decoration Architectonica Romana De Regina. Problemas De Estilo Y De Cronologia”, **Romula**, 1, ss. 57-74.

BARSANTİ, Claudia. “The İznik Nicaea’s Archaeological Museum: In Search of a Catalogue”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, 2003, ss. 267-301.

BAŞARAN, Cevat ve Mustafa Yıldızlı. “Parion Tiyatrosu Roma Dönemi Mimari Bezemeleri”, **Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları**, Ed. Cevat Başaran ve H. Ertuğ Ergürer, İçdaş, İstanbul, 2016, (Bezeme), ss. 77-104.

BAŞARAN, Cevat ve Mustafa Yıldızlı. “The Architectural Decorations of the Parion Theater Roman Period”, **Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns**, Ed. Cevat Başaran ve H. Ertuğ Ergürer, Parion Studies I, İçdaş, 20018, (Parion Theater), ss. 53-78.

BAŞARAN, Cevat. “2010-2015 Parion Theater Excavations”, **Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns**, Ed. Cevat Başaran ve H. Ertuğ Ergürer, Parion Studies I, İçdaş, 20018, (Excavation), ss. 1-21.

BAŞARAN, Cevat. “2010-2015 Yılı Parion Tiyatrosu Kazıları”, **Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları**, Ed. Cevat Başaran ve H. Ertuğ Ergürer, İçdaş, İstanbul, 2016, (Kazılar), ss. 1-30.

BAŞARAN, Cevat. “Kyzikos Korinth Başlıkları”, **Türk Arkeolojisi Dergisi**, Cilt:1, Sayı:31, 1997, (Kyzikos), ss. 1-52.

BAŞARAN, Cevat. **Anadolu Kompozit Başlıkları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 1999, (Kompozit).

BAŞIBÜYÜK, Funda. **Tiyatroda Göstergebilim**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 2004.

BATIR, İsmet Burak. **Selçuklu Başkenti İznik**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.

BAYLADI, Derman. **Mitoloji Tanrıların Öyküsü**, Say Yayınları, İstanbul, 1999.

BAYNES, Norman H. ve St. L. B. Moss. **Byzantium an Introduction to East Roman Civilization**, At The Clarendon Press, Oxford, 1948.

BAZ, Ferit. “Consideration for the Administration of the Province Pontus et Bithynia During İmperial Period”, **Cedrus The Journal of MCRI**, 2013, ss. 261-284.

BEACHAM, Richard ve Hugh Denard. “The Pompey Project: Dijital Research and Virtual Reconstruction of Rome’s First Theatre”, **Computers and Humanities**, Kluwer Academic Publisher, 37, Netherlands, 2003, ss. 129-139.

BEACHAM, Richard. **The Roman Theatre and Its Audience**, Routledge Publications, London, 1991, (Audience).

BEACHAM, Richard. “Playing Places: The Temprory and the Permanent”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne Mcdonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, (Playing Places), ss. 202-226.

BEACHAM, Richard. “The Development of the Roman Stage: A Missing Link Restored” **Theatre Research International**, Cambridge University Press, Cilt:5, 1979, (Roman Stage), ss. 37-45.

BEACHAM, Richard. “Virtually Theater: Computer-assisted Reconstructions of Ancient Theatrical Spaces”, **New Approaches to Theatre Studies and Performance Analysis**, Paper Presented at the Colston Symposium, Bristol, 21-23 March 1997, Theatron Band III, Max Niemeyer Verlag, Tübingen, 2001, ss. 143-158.

BEAN, George E. **Eskiçağda Güney Kıyılar**, Çev. İnci Delemen ve Sedef Çokay, Arion Yayınevi, İstanbul, 1997.

BEARE, William. “The Roman Stage Curtain”, **Hermathena**, Sayı:58, 1941, ss. 104-115.

BEJOR, Giorgio. “La Decorazione Scultorea Dei Teatri Romani Nelle Province Africane”, **Prospettiva**, Sayı:17, 1979, (La Decorazione), ss. 37-46.

BEJOR, Giorgio. **Vie Colonnate**, Ed. Giorgio Bretschneider, Paesaggi Urbani Del Mondo Antico, Supplementi Alla RdA, 22, 1999, (Colonnate).

BELLİNİ, Giovanna Rita ve Francesca Sposito, “Minturnae Studio Dei Rivestimenti Pavimentali in un Contesto Urbano”, **AISCOM XV**, ss. 411-420.

BENARİO, Herbert W. “Amphitheatres of the Roman World”, **The Classical Journal**, Cilt:76, Sayı:3, 1981, ss. 255-258.

BENDEA, H., F. Chiabrando, F. Giulio Tonolo ve D. Marenchino, “Mapping of Archaeological Areas Using A Low-Cost Uav The Augusta Bagiennorum Test Site”, **XXI International CIPA Symposium** 01-06 October 2007, Athens, 2007, ss. 117-122.

BENEK, Mehmet Sait. “Geç Plinius’un Anadolu Mektupları Işığında Traianus Döneminde Bithynia Eyalet Yönetimi”, **Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt:17, Sayı:36, 2016, ss. 83-96.

BENGİSUN, Onur. **Antik Edebi Kaynaklarda Bithynia (İÖ 333-İS 284)**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2010.

BENJELLOUN, Yacine, Julia de Sigoyer, Helene Dessales, Stephane Garambois ve Mustafa Şahin, “Constraction History of Aquaduct of Nicaea (Iznik NW Turkey) and its on-fault Deformation viewed from Archaeological and Geophysical Investigations”, **Journal of Archaeological Science**, Reports 21, 2018, ss. 389-400.

BETTEN, Françis S. “The Milan Decree of A. D. 313: Translation and Comment”, **The Catholic Historical Review**, Cilt:8, Sayı:2, 1922, ss. 191-197.

BEYKAN, Mren. “Yunan Tiyatrosu”, **Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, 1997.

BIRNBAUM, Jens. **Der Apollon tempel von Didyma Analyse einer Pythagoreisch Platonischen Entwurfskonzeption**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Eische Universitat Berlin Fakultat VI Institut für Architektur theorie und Baugeschichte Fachgebiet Bau und Statdtbaugeschichte, Berlin, 2006.

BİEBER, Margarete. **The History of the Greek and Roman Theater**, Princeton University Press, New Jersey, 1961.

BİNDER, Gerhard. “Im Land Der Hundert Hügel: Eine Kulturhistorische Fahrt um Die Colli Euganei”, **Antike Welt**, Sayı:4, 2013, ss. 43-51.

BİNGÖL, Orhan, Görkem Kkdemir ve Muharrem Oral. “Menderes Magnesiası Stadion Kazıları (2004, 2007, 2008)”, **Anadolu/Anatolia**, 34, 2008, ss. 119-144.

BİNGÖL, Orhan. **Antik Çağ Mimarları ve Kent, Tarihten Günümüze Anadolu’da Konut ve Yerleşme**, Tarih Vakfı Yayınları, 1999.

BİNGÖL, Orhan. “Das Stadion Von Magnesia am Maander”, **Monumentum et Instrumentum Inscriptum**, 2008, ss. 21-30.

BİNGÜL, Neslihan. **XV.-XVII Yüzyıl Hayvan Figürlü İznik Seramikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Eskişehir, 2004.

BLEGEN, Carl William. “Excavation at Troy 1932”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:36, Sayı:4, 1932, ss. 431-451.

BLEGEN, Carl William. “Excavation at Troy 1993”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:38, Sayı:2, 1934, ss. 223-248.

BOARDMAN, John. **Yunan Sanatı**, Çev. Yasemin İlseven, Homer Kitapevi, İstanbul, 2005.

BOATWRIGHT, Marry T. “Theaters in the Roman Empire” **The Biblical Archaeologist**, Cilt:53, Sayı:4, 1990, ss. 184-192.

BOËTHIUS, Axel ve John Bryan Ward-Perkins. **Etruscan and Roman Architecture**. 1970.

BOHN, Richard. **Das Heiligtum Der Athena Polias Nikephoros**, Mit Einem Beitrage Von Hans Droysen, Mit XXXXIX Abbildungen im Textund Mit Einem Atlas von L Tafeln, Altertümer Von Pergamon, Band II Text, Königliche Museen Zu Berlin, VerlagVon W. Spemann, MDCCCLXXXV,1885.

BOMGARDNER, David L. “The Theatre-Temple Complex at Leptis Magna: Multiple Dimensions of Functionality or There’s More Than One Way to Act on the Emperor”, **Theaterbauten als Teil Monumentaler Heiligtümer in den Nortwestlichen Provinzen des Imperium Romanum: Architektur-Organisation-Nutzung**, Internationals Kolloquium in Augusta Raurica, 18-21 September 2013, Forschungen in August 50, 2016, (Theatre-Temple), ss. 63-80.

BOMGARDNER, David L. **The Story of the Roman Amphitheatre**, London, Routhledge, 2000, (The Story).

BORA, Ali. “Kuruluşundan Yıkılışına Kadar Bithynia Krallığı’nın Sınırları ve Gelişimi”, **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu**, III, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli, 2017, ss. 129-148.

BOSCH, Clemens. **İzmit Şehrinin Muhtasar Tarihi**, Çev. Osman Nuri Arıdağ, Devlet Basımevi, İstanbul, 1937, (İzmit).

BOSCH, Clemens. “Bithynia Tetkikleri”, **Belleten**, Cilt:10, Sayı:37, Ankara, 1946, ss. 29-53.

BOSCH, Clemens. “Die Festspiele von Nikaia”, **Jahrbuch für KleinAsiatische Forschung**, I, 1950, ss. 80-99.

BOSCH, Clemens. “Nikaia (İzmit) Bayram Oyunları”, **Belleten**, Cilt: 12, Sayı:46, 1948, (Bayram), ss. 325-349.

BOWMAN, Alan K., Peter Garnsey ve Dominic Rathbone. “The High Empire A.D. 70-192”, **The Cambridge Ancient History**, Cilt: 11, Cambridge University Press, 2008.

BOYANA, Hülya. “Nikaia Kenti ve Dionysos Kültü”, **Uluslararası Karamürsel Alp Sempozyumu**, II, Kocaeli, 2015, (Dionysos), ss. 43-59.

BOYANA, Hülya. “Bithynia Bölgesinin Tarihi ve Kullandıkları Takvim”, **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu**, III, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli, 2017, (Takvim), ss. 153-164.

BOYANA, Hülya. “Nikaia Kenti ve Asklepios Kültü”, **Uluslararası Çoban Mustafa Paşa ve Kocaeli Tarihi Kültürü Sempozyumu IV Bildirileri**, Cilt: 1, Kocaeli, 2018, ss. 117-130.

BOYSAL, Yusuf. “Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens”, **Anatolia (Anadolu)**, Sayı:2, 1957, (Korinthischen Kapitelle), ss. 123-132.

BOYSAL, Yusuf. “Korinth Düzeninin En Eski Dini Yapısı Olan Silifke Civarındaki Olba Zeus Tapınağı Hakkında”, **IV. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Tebliğler**, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara, 10-14 Kasım 1948, 1952, ss. 234-240.

BOZ, Berk. **Structural Analysis of Historic Aspendos Theatre**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Middle East Technical University, Civil Engineering, Ankara, 2006.

BOZKURT, Orhan. **Açık Hava Tiyatroları**, İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1950.

BRİDEL, Philippe. “Gradins, Scenes et Cheminements Dans Les Edifices du Secteur Sacre D’ Aventicum” **Theaterbauten als Teil Monumentaler Heiligtümer in den Northwestlichen Provinzende sImperium Romanum: Architektur-Organisation-Nutzung**, Internationals Kolloquium in Augusta Raurica, 18-21 September 2013, Forschungen in August 50, 2016, ss. 157-171.

BROCKETT, Osgar Gross. **Tiyatro Tarihi**, Çev. İnönü Bayramoğlu, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara, 2000.

BRONEER, Oscar. **The Odeum**, Corinth, Result of Excavation Conducted by The American School of Classical Studies At Athens, Archirecture, Cilt:10, Harvard University Press, Cambridge, 1932.

BRUNEAU, Philippe. **Les lampes**, Fasc. 26, Of Exploration Archéologique De Délos, Paris, 1965.

BRÜMMER, Elfriede. “Der Römische Tempel von Dmeir Vorbericht”, **Damaszener Mitteilungen**, Deutsches Archaologisches Institut Stadion Damaskus, Band II, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz am Rhein, 1985, ss. 55-64.

BRYER, Anthony. “Nicaea, Byzantine City”, **Peoples and Settlement in Anatolia and the Caucasus**, Variarun Reprints, London, 1988, ss.22-31.

BULLE, Heinrich, Karl Lehmann, Hans Möbius ve Walther Wrede. **Untersuchungen an Griechischen Theatern**. München: Verlag der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 1928.

BUNSON, Mathew. **Encyclopedia of the Roman Empire**, Facts on File Library of World History, 2002.

BURFORD, Alison. **Craftsmen in Greek and Roman Society**, Cornel University Press, London, 1972.

BURKHARDT, Nadin. “Von Dyrrachium Bis Acontisme, Der Stadraum Aus Nordgriechischer Perspektive”, **Urbanitas-Urbane Qualitäten, Die Antike Stadt Als Kulturelle Selbstverwirklichung**, Band:32, Kolloquium 19-21.12.2012 München, 2017, ss. 391-432.

BURRELL, Barbara ve ברברה בוראל. “What was the Regia in Roman Theater”, **Eretz-Israel: Archaeological, Historical and Geographical Studies**, Ehud Netzer Volume, 2015, ss. 12-28.

BUSBECQ, Ogier Ghiselin De ve Edward Seymour Forster. **The Turkish Letters of Ogier Ghiselin Busbecq, Imperial Ambassador at Constantinople 1554-1562**, Oxford, 1927.

BUTLER, Howard Crosby. **Sardis**, Publication of the American Society For The Excavation of Sardis, Cilt: 1, The Excavations, Part I, 1910-1914, Leyden 1922.

BÜYÜKÖZER, Aytekin. “Lagina Hekate Kutsal alanı Güney Propylonu”, **CEDRUS The Journal of MCRI**, III, 2015, ss. 67-87.

BÜYÜME, Umut. **Parion’un Bizans Dönemi Sırlı Seramikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2018.

CADWALLADER, Alan H. ve Michael Trainor. **Colossae in Space and Time Linking to an Ancient City**, Vandenhoeck and Ruprecht, 2011.

CAMERON, Averil. **The Byzantines**, Blackwell Publishing, Oxford, 2006.

CAMPBELL, Constance. “The Uncompleted Theaters of Rome”, **Theatre Journal**, Cilt:55, Sayı:1, Ancient Theatre, 2003, ss. 67-79.

CAN, Birol. **Aspendos Tiyatrosu Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Erzurum, 1999.

CANKARDEŞ-ŞENOL, Gonca ve Aygün Ekin Meriç, “Stamps of Hellenistic Imported Amphorae Found in the Excavations of Nicaea (İznik) Theater”, **Adalya**, 24, 2021, ss. 79-99.

CANPOLAT, Emin. **İzmir Kuruluşundan Bugüne Kadar**, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1954.

CAPPS, Edward. “The Side-Entrances to the Greek Theatre”, **The Classical Review**, Cilt:8, Sayı:7, 1894, ss. 318-320.

CARROLL, Lynda. “Toward an Archaeology of Non-elite Consumption in Late Ottoman Anatolia”, **A Historical Archaeology of the Ottoman Empire, Breaking**

New Ground, Ed. Uzi Baram ve Lynda Carroll, Kluwer Academic Publishers, New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow, 2002, ss. 161-177.

CASASOLA, Dario Bernal, Alicia Arevalo Gonzalez, Jose Juan Diaz Rodriguez ve Jose Angel Exposito Alvarez. “Baelo Claudia y sus Actividades Halieuticas Una Nueva Cetaria Una Posible Domus En El Barrio Meridional (2005-2009)”, **Consejeria De Cultura**, Junta de Andalucia, 2016, ss. 147-176.

CASSIUS DİO, **Historia Romana**, Çev. E. Carry, LCL London, 1954.

CEYLAN, İbrahim. **Lagina Hekate Tapınağı'nın Mimari Teknikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2013.

CHAISEMARTİN, Nathalie de ve Dinu Theodorescu. “Recherches Preliminaires sur la Frons Scaenae du Teatre”, **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series Number 2, Aphrodisias Papers 2, 1991, ss. 29-65.

CHANİOTİS, Angelos. “Theatre Rituals”, **The Greek Theatre and Festivals**, Ed. Peter Wilson, Oxford University Press, New York, 2007, ss. 48-66.

CHAUSSEON, Monsieur François. “Une Dedicace Monumentale Provenant du Theatre de Suessa Aurunca Due a Matidie La Jeune, Belle-Soeur De L'Emperur Hadrien”, **Journal Des Savants**, Sayı:2, Annee 2008, ss. 233-259.

CHRONİCON PASCHALE. **Chronicon Paschale (284-628 AD)**, Çev. M. Whitby & M. Whitby, Liverpool University Press, Liverpool, 1990.

CLARİDGE, Amanda. **Rome: An Oxford Archaeological Guide**, Cambridge University Press, New York, 1998.

COHEN, Getzel. **The Hellenistic Settlements in Europe The Island and Asia Minor**, University of California Press, Los Angeles, 1995.

COLEMAN, Kathleen M. “Euergetism in Itsplace: Where Was the Amphitheatre in Augustan Rome?”, **Bread and Circuses: Euergetism and Municipal Patronage in Roman Italy**, Ed. Kathryn Lomasand ve Tim Cornell, 2003, ss. 61-88.

CONZE, Alexander, Carl Humann ve Richard Bohn. **Die Ergebnisse Der Ausgrabungen Zu Pergamon 1880 1881**, Berlin, 1881.

COOK, Arthur Bernard. “On the Thymele in Greek Theaters”, **The Classical Review**, 9, 7, 1985, ss. 370-378.

COOLEY, Alison. “A New Datefor Agrippa’s Theatre at Ostia”, **Papers of British School at Rome**, Cilt:67, 1999, ss. 173-182.

CORMACK, Robin. “The Temple as the Cathedral”, **Journal of Roman Archaeology**, Ed. Charlotte Roueche ve Kenan T. Erim, Aphrodisias Paper, Recent Work on Architecture and Sculpture, Supplementary Series Number 1, ANN ARBOR MI, 1990, ss. 75-84.

CORNELL, Tim ve John Matthews. **Atlash Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi, Roma Dünyası**, Çev. Şadan Karadeniz, İletişim Yayınları, İstanbul, 1998.

CORNİ, F. “Theatre Classification”, **Teatri Greci e Romani. Alle Origini Del Linguaggio Rappresentato**, Cilt: 1, Roma, 1994, ss. 134-135.

COULTON, John James. “Oinoanda: The Agora”, **Anatolian Studies**, Cilt:36, 1986, (Oinoanda), ss. 61-90.

COULTON, John James. **Greek Architects at Work: Problems of Structure and Design**, Elek Archeology and Antropology, London, 1977, (Problems of Structure).

COURTOİS, Catherine. “Le Batiment De Scene Des Theatres Romains Du Sud De La Gaule, Des Provinces D’Espagne Et D’Afrique Du Nord. Etude Comparee”, **Latomus**, 57, 1998, ss. 96-104.

CRAMER, John Antony. **A Geographical and Historical Description Of Asia Minor With A Map**, by J.A. Cramer, D.D. Principal Of New Inn Hall and Public Orator Of The University Of Oxford, In Two Volumes, At the University Press, MDCCCXXXII, Oxford, 1832.

CRUZ, Pedro Mateos ve Antonio Pizzo. “El Teatro Y Anfiteatro De Augusta Emerita. Aspectos Arqueologicos, Cronologicos Y Urbanisticos”, **La Scaenae Frons Del Teatro Romano De Merida**, Ed. Pedro Mateos Cruz, Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, ss. 13-38.

CRUZ, Pedro Mateos. “La Arquitectura Del Edificio Escenio Del Teatro Romano De Merida”, **La Scaenae Frons Del Teatro Romano De Merida**, Ed. Pedro Mateos Cruz, Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, ss. 41-124.

CSAPO, Eric ve William J. Slater. **The Context of Ancient Drama**. Ann Arbor: University of Michigan Press, 1995.

ÇALIK, Mert. **Troas Bölgesindeki Yunan ve Roma Tiyatroları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2010.

ÇALIŞLAR, Aziz. **Gerçekçi Tiyatro Sözlüğü**, May Yayınları, İstanbul, 1980.

ÇELİKBAŞ, Ersin. **2005-2014 Parion Kazısı Metal Buluntuları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2016.

ÇORBACI, Cenk. **Antik Çağ Tiyatrosu ve Günümüze Yansıması**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007.

ÇUBUK, Nizami. **Hieropolis Tiyatro Kabartmaları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2006.

DALLAWAY, James. **Constantinople Ancient and Modern with Excursions to the Shores and Islands of theArchipelago and to theTroad**, London, 1797.

DARCAN, Hasan. “Athanasius ve İznik Konsili”, **Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:15, Sayı:28, 2013, ss. 169-191.

DARKOT, Besim ve Metin Tuncel. **Marmara Bölgesi Coğrafyası**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1981.

DARROUZES, Jean. **Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae**, Institut Français D'études Byzantines, Paris, 1981.

DAVIDSON, Gladys R. **The Minor Objects**, Corinth, Cilt: 12, Princeton, New Jersey, 1952.

DEMİRCİ, İnan. **2004-2005 Yılları Arasında İznik Roma Tiyatrosunda Ortaya Çıkarılan Osmanlı Dönemi Milet İşi Seramikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2006.

DEMİRİŞ, Bedia. “Cumhuriyet Dönemi Roma’sında Tragedya”, **Navisalvia, Dr. Sina Kabağaç’ı Anma Toplantısı: Trajedi**, 29-30 Nisan 2004, İstanbul, 2004, ss.10-22.

DEMİRKENT, Işın. “Bizans Kaynaklarına Göre IV.-XI. Yüzyılda İstanbul ve Çevresinde Depremler”, **Tarih Boyunca Anadolu’da Doğal Afetler ve Deprem**

Semineri, 22-23 Mayıs 2000, Globus Dünya Basımevi, İstanbul, 2001, (Afetler), ss. 51-65.

DEMİRKENT, Işın. “The Siege of Nicaea by the Crusaders (May 6 – June 19. 1097)”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, (Siege), ss.121-130.

DEMİRKENT, Işın. **Türkiye Selçuklu Hükümdarı I. Kılıç Arslan**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1996, (I. Kılıçarslan).

DEMİRSAR-ARLI, Belgin, Şennur Kaya, Hakan Arlı ve Özlem Erol, "2015-2017 Kazı Dönemlerinde İznik Çini Fırınları Kazısı'nda Ele Geçen Baskı ve Kalıp Baskı Tekniğinde Dekorlu Seramikler" **Akdeniz Sanat**, 13, 2019, ss. 182-192.

DENARD, Gugh. “Lost Theatre and Performance Traditions in Greece and Italy”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 139-160.

DERNSCHWAM, Hans ve Franz Babinger. **Tagebuch Einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien (1553/55)**, München-Leipzig, 1923.

DİLKE, O. A. W. “Details and Chronology of Greek Theatre Caveas”, **The Annual of the British School at Athens**, Cilt:45, 1950, (Chronology), ss. 20-62.

DİLKE, O.A.W. “The Greek Theatre Cavea”, **Annual of the British School of Athens**, Cilt:43, 1948, (Annual), ss. 125-192.

DİMİTROV, Zdravko. “Architectural Decoration in the Colony of Ulpia Ratiaria”, **Bulletin of the National Institute of Archaeology**, Proceedings of the 22 International Congress of Roman Frontier Studies, Ruse, Bulgaria, September 2012, XLII, 2015, ss. 563-579.

DİNÇER, Berkay. “Bursa ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 2008-2009 Tarihöncesi Buluntuları”, **Arkeoloji ve Sanat**, 134, 2010, ss. 1-16.

DİNSMOOR, William Bell. “The Temple of Apollo at Bassae”, **Metropolitan Museum Studies**, Cilt:4, Sayı:2, 1933, ss. 204-227.

DİNSMOOR, William Bell. **The Architecture of Ancient Greece; An Account of Its Historic Development**, Reprint Edition, London, 1975, (Development).

DİRLİK, Nil. “Antik Dönemde Kemer ve TonoZ”, **Tarih Okulu Dergisi (TOD)**, 10, XXXII, 2017, ss. 815-846.

DODGE, Hazel. “Amphitheaters in the Roman World”, **A Companion to Sport and Spectacle in Greek and Roman Antiquity**, Ed. Paul Christesen ve Donald G. Kyle, Wiley Blackwell, 2014, (Roman World), ss. 545-560.

DODGE, Hazel. “Circues in the Roman East: A Reappraisal”, **Actes du Colloque Le Cirque Romain et Son Image**, Ed. Jocelyne Clement Nelis ve Jean Michel Roddaz, Bordeaux, 2008, ss. 133-146.

DOĞANCI, Kâmil. “Bithynia Tarihi I (Bithynia Krallığı M.Ö 297-M.Ö. 74)”, **Bursa Defteri**, Sayı:20, 2003, ss. 74- 84.

DOĞANCI, Kâmil. “Geç antik Çağda Hacı Yolu Güzergâhında Bir Merkez: Nicomedia”, **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu**, III, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli, 2017, (Hacı Yolu), ss. 151-165.

DOĞANCI, Kâmil. “Antik Kaynaklar Işığında Eskiçağ’da Nikomedia (İzmit) ve Civarını Etkileyen Depremler”, **Karamürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II**, 4-6 Nisan 2015, 2015, (Depremler), ss. 119-130.

DOĞANCI, Kâmil. “Antik Kaynaklara Göre Bithynia’daki Civitas’lar”, **Uludağ Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:24, 2014, (Civitas), ss. 167-186.

DOĞANCI, Kâmil. “Bursa ve Civarını Etkileyen Depremler (M.S. 4. Yüzyıla Kadar)”, **Bursa Yöresi’nin Depremselliği ve Deprem Tarihi**, Ed. Nurhan Abacı, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, 2001, (Depremsellik), ss. 61-66.

DOĞANCI, Kâmil. “Eskiçağ’da Troas Bölgesi’nin Etkileyen Tsunami Felaketleri (MÖ 1380-MS 600)”, **Tarih Okulu Dergisi**, Yıl:11, Sayı:37, 2018, (Troas), ss. 379-404.

DOĞANCI, Kâmil. “Eskiçağda Kios (Gemlik) Çevresini Etkileyen Depremler”, **Bursa’da Yaşam**, 2018, (Kios (Gemlik)), ss.36-40.

DOĞANCI, Kâmil. “Hellespontos ve Çevresini Etkileyen Depremler (MÖ 3000-MS 6. yy)”, **History Studies**, Cilt:11, Sayı:2, 2019, (Hellespontos), ss. 535-555.

DOĞANCI, Kâmil. “Mehmet Ziya’nın Gözüyle Antik Dönemde Bursa ve Çevresi (Eleştirisel bir Bakış)”, **Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:21, 2012, (Mehmet Ziya), ss. 201-212.

DOĞANCI, Kâmil. “Prusa (Bursa) Kentinden Geçen Antik Yollar”, **Osmangazi ve Bursa Sempozyumu, Payitaht Bursa’nın Kültürel ve Ekonomik İlişkileri**, Ed. Cafer Çiftçi, 04-05 Nisan 2005, Osmangazi Belediyesi Yayınları, 2005, ss. 169-186.

DOĞANCI, Kâmil. “The Oldest Peoples of Bithynia: Tribes of Tracian Origin”, **The Balkans-Languages, History, Cultures**, 13-15 October 2011, Cilt: 3, Veliko-Tırnova, Bulgaris, 2013, (Oldest), ss. 45-51.

DOĞANCI, Kâmil. **Roma Principatus Dönemi (MÖ 27- MS 284) Bithynia Eyaleti Valileri (Prosopografik Bir İnceleme)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, (Principatus).

DOĞANTAN, Tefik. **Bursa Bölgesinde Yapılan Savaşlar**, Askeri Matbaa, Ankara, 1940.

DOMBART, Theodor. **Das Palatinische Septizonium zu Rom**, München: C. H. Beck, 1922.

DOWNEY, Glanville. “Earthquakes at Constantinople and Vicinity, A.D. 342-1454”, **Speculum**, Cilt: 30, No. 4, 1955, (Earthquakes), ss. 596-600.

DOWNEY, Glanville. “The Architectural Significance of the Use of the Words Stoa and Basilike in Classical Literature”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:41, Sayı:2, 1937, (Stoa and Basilike), ss. 194-211.

DÖRPFELD, Wilhelm ve Emil Reisch. **Das Griechische Theater: Beiträge Zur Geschichte Des Dionysos-Theaters in Athen und Anderer Griechischer Theater**, Athen, ScientiaVerlag, Ursprünglich Datum, 1896.

DREW, Andrea D. Van. “The Colosseum as an Enduring Icon of Rome: A Comparison of the Reception of the Colessum and Circus Maximus”, **Western Illionis Historical Review**, Cilt: 1, 2009, ss. 1-40.

DURMUŞ, Çağrı. **Batı Anadolu’daki Tiyatro Maskları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü, Denizli, 2016.

DUYURAN, Rüstem. **The Ancient Cities of Western Anatolia**, Turkish Press, Broadcasting and Tourist, Ankara, 1951.

DVORNİK, Françis. **Konsiller Tarihi İznik'ten II. Vatikan'a**, Çev. Mehmet Aydın, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1990.

EBELİNG, H. Louis. "The Orijin of the Corinthian Capital", **The Art Bulletin**, Cilt:6, Sayı:3, 1924, ss. 75-81.

EICHLER, Fritz ve Josef Keil. **Die Bibliothek**. Forschungen in Ephesos, Band 5, Heft I, Österreichischen Archaologischen Institut, Wien: Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 1953.

EKİN- MERİÇ, Aygün." İznik Roma Tiyatrosu Kazılarında Son Durum", **Bursa'da Zaman**, Sayı:24, Bursa, 2017, (Bursa), ss. 8-11.

EKİN-MERİÇ, Aygün, A. K. Öz, N. Kardoruk, F. H. Kaya ve N. Köşklük Kaya. "İznik Roma Tiyatrosu 2018 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", **41. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2020, (41. KST), ss.265-284.

EKİN-MERİÇ, Aygün, A. K. Öz, N. Köşklük Kaya, F. H. Kaya ve N. Kardoruk. "İznik Roma Tiyatrosu 2016 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", **39. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Bursa, 2018, (39. KST), ss.285-300.

EKİN-MERİÇ, Aygün, A. K. Öz, N. Köşklük Kaya, F. H. Kaya ve N. Kardoruk. "İznik Roma Tiyatrosu 2017 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları", **40. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2019, (40. KST), ss. 293-310.

EKİN-MERİÇ, Aygün. "İznik Tarihini Simgeleyen Bir Anıt: Antik Roma Tiyatrosu", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi**, Cilt:21, Sayı:2, 2019, (Simgeleyen Anıt), ss. 339-355.

EKİN-MERİÇ, Aygün. "Late Roman Pottery From the Theatre of Nicaea in Bithynia", **Anatolia Antiqua (Eski Anadolu)** XXVI, 2018, (Late Roman), ss. 69-87.

EKİN-MERİÇ, Aygün. “Hellenistic Pottery Found in the Roman Theatre of Nicaea”, **Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien**, Band 87, 2018, (Hellenistic Potter), ss. 85-122.

EKİN-MERİÇ, Aygün. “Nicaea (İznik) Roma Tiyatrosu Mermer Seramikleri”, **Propontis ve Çevre Kùltürleri**, Ege Yayınları, 2020, (Mermer Seramikleri), ss. 325-343.

EPPLETT, Christopher. “The Capture of Animals by the Roman Military”, **Greece&Rome**, Cilt:48, Sayı:2, 2001, ss. 210-222.

ER, Yasemin. **Klasik Arkeoloji Sözlüğü**, Phoenix, Ankara 2012.

ERGÜRER, H. Ertuğ ve Derya Güleç Özer. “Parion Tiyatro Mimarisi”, **Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları**, Ed. Cevat Başaran ve H. Ertuğ Ergürer, İçdaş, İstanbul, 2016, (Parion Tiyatro), ss. 33-64.

ERGÜRER, H. Ertuğ ve Derya Güleç Özer. “The Architecture of Parion’s Theater”, **Roman Theater of Parion, Excavations, Architecture and Finds from 2006-2015 Campaigns**, Ed. Cevat Başaran ve H. Ertuğ Ergürer, Parion Studies I, İçdaş, 2018, (Parion’s Theater), ss. 21-42.

ERHAT, Azra. **Mitoloji Sözlüğü**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2007.

ERMİŞ, Ümmühan Melda. “İznik Ayasofyası’nın Son Restorasyon Çalışmasında Açığa Çıkarılan Freskoları”, **Uluslararası Katılımlı XV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu Araştırmaları**, 19-21 Ekim 2011, Edebiyat Fakùltesi Yayınları, Cilt:1, Sayı:32, Eskişehir 2012, ss. 349-358.

ERMİŞ, Ümmühan Melda. “İznik Sarayı Çevresindeki Kiliseler”, **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı’nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs İznik, Bursa, 2011, ss. 70-103.

ERMİŞ, Ümmühan Melda. “Seyyahların Gözüyle İznik Şehri ve Yapıları”, **CIEPO 19**, Osmanlı Öncesi ve Dönemi Tarihi Araştırmaları I, İstanbul, 2014, (CIEPO), ss. 205-232.

ERMİŞ, Ümmühan Melda. **İznik ve Çevresi Bizans Devri Mimari Faaliyetinin Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul, 2009, (Bizans Devri).

EROL, Ayşe F. “Aedikula Mimarisinin Orijini ve Mimari İkonografisi Üzerine Bir Gözlem”, **Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi**, 10, 16, 2009, ss. 55-75.

ERÖN, Aydın. **Anadolu’da Roma Dönemi Tapınaklarında Görülen Bezemeli Frizler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.

ERSKİNE, Andrew. **A Companion to Ancient History**, Blackwell Publishing, 2009.

ERSKİNE, Andrew. **A Companion to the Hellenistic World**, Blackwell Publishing, 2005.

ERSOY, Akın ve Sarp Alatepeli. “Antik Smyrna/İzmir 2016”, **39. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:2, 22-26 Mayıs 2017 Bursa, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Bursa, 2018, (İzmir 2016), ss. 423-442.

ERSOY, Akın, Binnur Gürler ve Hakan Göncü. “Antik Smyrna/İzmir 2017”, **40. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:1, 07-11 Mayıs 2018 Çanakkale, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, 2019, (İzmir 2017), ss. 63-78.

ERSOY, Akın, Burak Yolaçan, Hakan Göncü ve Sarp Alatepeli. “Antik Smyrna/İzmir 2014-2015”, **38. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:2, 23-27 Mayıs 2016 Edirne, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, 2017, (İzmir 2014-2015), ss. 295-314.

ERSOY, Akın. **Antik Dönemden Osmanlı Dönemine Smyrna/İzmir Kemik Objeleri**, Ege Yayınları, 2017, (Kemik Obje).

ERZEN, Afif. **İlkçağ Tarihinde Trakya Başlangıçtan Roma Çağına Kadar**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1994.

EUAGRIUS SCHOLASTICUS, **Ecclesiastical History (AD 431-594)**, Çev. E. Walford, London, 1846.

EVANS, James Allan. **Arts and Humanities Through the Eras: Ancient Greece and Rome, (1200 B.C.E – 476 C.E)**, Thomson/Gale, 2005.

EVLIYA ÇELEBİ. **Evliya Çelebi Seyahatnamesi**, İstanbul, 1896.

EYİCE, Semavi. “Ayasofya Camii”, Diyanet **İslam Ansiklopedisi**, Cilt:4, İstanbul, 1991, ss. 219-220.

EYİCE, Semavi. “I. Türk Dönemine Kadar İznik”, **İlgi**, İstanbul, 1984, ss. 15-19.

EYİCE, Semavi. **Nicaea İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri**, Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi Yayını, İstanbul, 1988, (Eski Eser).

FAULKNER, John Alfred. “The First Great Christian Creed”, **The American Journal of Theology**, Cilt:14, Sayı:1, 1910, ss. 47-61.

FELLOWS, Charles. **A Journal Written During an Excursion in Asia Minor**, London, 1839.

FERRERO, Daria De Bernardi. **Batı Anadolunun Eskiçağ Tiyatroları**, Çev. Erendiz Özbayoğlu, İtalyan Kültür Heyeti Arkeoloji Araştırmaları Bölümü Yayınları, Ankara, 1990, (Batı Anadolu).

FERRERO, Daria De Bernardi. **Teatri in Asia Minore III**, Roma, 1970, (Minore III).

FERRERO, Daria de Bernardi. **Theatre Classics in Asia Minore IV**. Deduzioni e Propeste Roma, 1974, (Asie Minore).

FIRATLI, Nezh. “İznik”, **Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Belleteni**, Sayı:206, 1959, ss. 4-9.

FIECHTER, Ernst Robert. **Die Baugeschichtliche Entwicklung Des Antiken Theaters**, Eine Studie, Mit 132 Abbildungen, University of Toronto, München, 1914.

FISCHER, Moshe L. **Das Korintische Kapitell im Alten Israel in der Hellenistischen und Römischen Periode: Studien zur Geschichte der Baudekoration im Nahen Osten**, Philipp von Zabern, Mainz am Rhein, 1990.

FISCHER-LICHTE, Erika. **Theatre, Sacrifice, Ritual**, Routledge, London and, New York, 2005.

FOSS, Clive ve David Winfield. **Byzantine Fortifications: An Introduction**. University of South Africa Press, Pretoria, 1986, (Fortifications).

FOSS, Clive. “The Walls of İznik 260-1330”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 249-262.

FOSS, Clive. **Nicaea: A Byzantine Capital and Its Praises**, Hellenic College Press, 1996, (Byzantine Capital).

FOSSUM, Andrew. “Harmony in Theatre at Epidauros”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:30, Sayı:1, 1926, ss. 70-75.

FRASER, A D. "The Age of the Extant Columns of the Olympieum at Athens", **The Art Bulletin**, Cilt:4, Sayı:1, 1921, ss. 5-18.

FREDERİKSEN, Rune. "Theater in Temple", **Petra Great Temple**, Cilt:III, 2017, ss. 149-186.

FREDERİKSEN, Rune. "Typology of the Greek Theatre Building in Late Classical and Hellenistic Times", **Proceeding of the Danish Institute at Athens III**, Ed. Signe Isager ve Inge Nielsen, Aarhus University Press, 2000, (Typology), ss. 135-175.

FREEMAN, Charles. **Mısır, Yunan ve Roma: Antik Akdeniz Uygarlıkları**, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 1996.

FREL, Jiri. **Roman Potraits**, Philbrook Art Center, 1981.

FRENCH, David. "Prehistoric Sites in Northwest Anatolia I: The Iznik Area", **Anatolian Studies**, Cilt:17, 1967, ss. 49-100.

FRENCH, David. **Roman Roads and Milestones of AsiaMinor I, The Pilgrims's Road**, Bar International Series 105, Oxford, 1981.

FREYBERGER, Klaus S. "Das Tychaion von aş-Şanamain. Ein Vorbericht", **Damaszener Mitteilungen**, Band 4, Deutsches Archäologisches Institut Stadion Damaskus, Verlag Philipp Von Zebern, Mainz am Rhein, 1989, (Şanamain), ss. 87-108.

FREYBERGER, Klaus S. "Einige Beobachtungen Zur Stadtebaulichen Entwicklung Des Römischen Bostra", **Damaszener Mitteilungen**, Band 4, Deutsches Archäologisches Institut Stadion Damaskus, Verlag Philipp Von Zebern, Mainz am Rhein, 1989, (Beobachtungen), ss. 45- 60.

FREYBERGER, Klaus S. “Zur Datierung des Theaters in Bosra”, **Damaszener Mitteilungen**, Band III, Deutsches Archäologisches Institut Stadion Damaskus, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz am Rhein, 1988, (Zur Datierung), ss. 17-26.

FREYBERGER, Klaus S. **Stadtrömische Kapitelle aus der Zeit von Domitian bis Alexander Severus: zur Arbeitsweise und Organisation stadtrömischer Werkstätten der Kaiserzeit**, Mainz am Rhein: P. Von Zabern, 1990, (Kaiserzeit).

FREZOULS, Edmond. “Recherches Les Theatres De L’Orient Syrien”, **Syria**, XXXVIII, Fasc. 1/2, 1961, ss. 54-86.

FUAT, Memet. **Başlangıcından Bugüne Türk ve Dünya Tiyatro Tarihi**, Varlık Yayınları, İstanbul, 1970.

FURLEY, J. S. “The Stage in the Greek Theatre”, **The Classical Review**, Cilt:3, Sayı:1, 1889, ss. 85-56.

GABELLONE, Francesco, Ivan Ferrari ve Francesco Giuri. “The Greek-Roman Theater of Taormina: Towards a Reconstruction Proposal”, **Proceedings of the 22nd International Conference on Cultural Heritage and New Technologies 2017**, 2019, ss. 1-9.

GAGLIARDO, Maria C. ve James E. Packer. “A New Look at Pompey’s Theater: History, Documentation and Recent Excavation”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:110, Sayı:1, 2006, ss. 93-122.

GAIUS PLINIUS CAECILIUS SECUNDUS. **Genç Plinius’un Anadolu Mektupları**, Çev. Çiğdem Dürüşken, Erendiz Özbayoğlu, Yapıkredi Yayınları, İstanbul, 2001, (Anadolu Mektupları).

GALLİMORE, Scott. “The Saddest of Ruins: Travelers Accounts as Evidence for Formation Processes at Hierapytna, Crete”, **Journal of Mediterranean Archaeology&Heritage Studies**, Cilt:3, Sayı:2, 2015, ss. 105-126.

GARDNER, Alice. **The Lascarids of Nicaea. The Story of an Empire in Exile**, Amsterdam: Adolf M. Hakkert, 1964.

GARRİDO, Jaime Munoz. **El Proyecto Romano Construido En Lusitania**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Universidad Politecnica De Madrid, EscuelaTecnica Superior De Arquitectura, 2002.

GATES, Marie Henriette. “Archaeology in Turkey”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:101, Sayı:2, ss. 241-305.

GATTİ, Guglielmo. “Il Teatro E La Crypta Di Balbo in Roma”, **Melanges De L’ecole Française De Rome**, 91-1, 1979, ss. 237-313.

GEANAKOPOLOS, Deno John. “Greco-Latin on the Eve of the Byzantine Restoration: The Battle of Pelagonia 1259”, **Dumbarton Oaks Paper**, Cilt:7, 1953, ss. 99-141.

GEBHARD, Elizabeth. “Discovery of the First Theater at Stobi”, **Folia Archaeologica Balkanica II**, 2011, (Stobi), ss. 325-346.

GEBHARD, Elizabeth. “The Form of the Orchestra in the Early Greek Theater”, **The Journal of the American School of Classical Studies at Athens**, Cilt:43, Sayı:4, 1974, (Orchestra), ss. 428-440.

GENÇ, Özlem. “Vali Plinius’un Mektupları Işığında Bithynia Bölgesi ve İzmit”, **Karamürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II**, 4-6 Nisan 2015, 2016, ss. 83-100.

GERKAN, Armin Von ve Wolfgang Müller-Wiener. **Das Theater von Epidauros**, Stuttgart, W. Kohlhammer, 1961.

GERKAN, Armin von, Fritz Krischen, Friedrich Drexel, Karl Anton Neugebauer, Albert Rehm ve Theodor Wiegand. **Thermen und Palaestren**. Berlin: H. Schoetz und Co., g. m. b. H, 1928.

GERKAN, Armin Von. **Das Stadion**, Milet, Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Band II, Heft I, Vereinigung Wissenschaftlicher Verleger Walter De Gruyter, Berlin und Leipzig, 1921, (Stadion).

GERKAN, Armin Von. **Der Nordmarkt und Der Hafen an Der Löwenbucht**, Milet, Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Staatliche Museen Zu Berlin, Vereinigung Wissenschaftlicher Verleger Walter De Gruyter, Berlin und Leipzig, 1922, (Löwenbucht).

GERLACH, Stephan. **Tage Buch**, Frankfurt, 1674.

GIACOMO, Giovanna Di. “L’Albanum Imperiale: Una Realta Non Solo Domiziana”, **Colonie E Municipi Nell’era Digitale. Documentazione Epigrafica Per La Conoscenza Delle Citta Antiche**, ATTI Del ConvegnodiStudi (Macerata 10-12 Dicembre 2015), Edizioni Tored, 2017, ss. 127-162.

GİDER-BÜYÜKÖZER, Zeliha. **Karia Bölgesi Dor Mimarisi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2013.

GIÖBBE, Chiara. “La Decorazione Architettonica”, **Elaiussa Sebaste III: L’Agor**, Ed. E.E. Schneider, Ege Yayınları, İstanbul, 2010, ss. 313-366.

GIÖVANNİ, V. Di. “Aspects of Fine Ware Consumption in Aeolic Kyme (1st–6th century A.D.)”, **Travaux de l’Institut des Cultures Méditerranéennes et Orientales de l’Académie Polonaise des Sciences**, Tome 1, Varsovie, 2014, ss. 71-80.

GOGOS, Savos. “Zur Typologie vor Hellenistischer Theater Architektur”, **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts**, Cilt:59, Wien, 1986, ss. 13-58.

GOLDBERG, Sander M. “Comedy and Society from Meanderto Terence”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 124-138.

GOLDMAN, Hetty. “The Origin of the Greek Herm”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:46, Sayı:1, 1942, ss. 58-68.

GOLTZ, Colmar Freiherr von der. **Anatolische Ausflüge**, Berlin, 1896.

GOLVIN, J. C. **L’amphitheatre Romain. Essai Sur La Theorisation De Sa Forme et de Ses Fonctions**, Paris: De Boccard, 1988.

GOOGDY, Jack. “Theatre, Rites and Representations of the Other”, **Sociologus**, Neue Folge, New Series, Cilt:48, Sayı:2, 1998, ss. 136-150.

GÖKDEMİR, Görkem. “Menderes Magnesiası-Propylon: Mimari Bezemeler”, **Anadolu/Anatolia**, 37, 2011, ss. 93-141.

GRAF, Fritz. “Religion and Drama”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 55-71.

GRANT, Robert M. “Religion and Politics at the Council of Nicaea”, **The Journal of Religion**, Cilt:55, Sayı:1, 1975, ss. 1-12.

GREGORY, Heinrich Gelzer ve Leo. **Georgii Cyprii Descriptio Orbis Romani**, Lipsiae: B.G. Teubneri, 1890.

GRELOÏS, Jean Piere ve Cyril Mango. **Dr. John Covell Voyages en Turquie 1675-1677**, Paris, 1988.

GRELOT, Josephus. **Relation Nouvelle d'un Voyage de Constantinople**, Enrichie de Plans Levez par L'auteur et Desfigures, Paris, 1680.

GRİFFİTH, Mark. "Telling the Tale: A Performing Tradition from Homer to Pantomime", **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 13-35.

GRİMES, Ronald L. "The Life History of a Mask", **The Drama Review**, Cilt:36, Sayı:3, 1992, ss. 61-77.

GROH, Stefan. "Amphitheater in Noricum", **Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien**, 1, 2007, ss. 85- 102.

GROS, Pierre. "Basilica Sous Le Haut-Empire Ambigüites Du Mot, Du Type et De La Fonction", **BABESCH, Bulletin Antieke Beschaving**, Annuel Papars on Mediterranean Archaeology, Sayı:78, 2003, ss. 191-204.

GROS, Pierre. **L'Architecture Romaine**, Du Debut du III Siecle av. J.-C. A La Fin Du Haut-Empire, I, Les Monuments Publics, Les Munuels D'Art Et D'Archeologie Antiques, Collection Dirigee Par Gerard Nicolini, Paris, 1980, (Romaine).

GRUBEN, Gottfried. **Die Tempel der Griechen**, Hirmer Verlag, München, 1966.

GUTIÉRREZ, Diego ve Bernard Frischer Francisco Seron. "The Flavian Amphitheater (Colosseum) in Rome: An Excellent People-Mover?", **Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology**. Proceedings of the 33rd Conference, Tomar, Portugal, 2007, ss. 55-60.

GÜÇLÜ, Deniz. **Antik Bithynia Bölgesinin Tarihsel İçerikli Yazıtlar Kataloğu ve Tarihçesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kùltürleri Anabilim Dalı, Antalya, 2007.

GÜLBAY, Onur. **Anadolu'da İmparator Hadrianus Dönemi İmar Faaliyetleri**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2009.

GÜLŞEN, Fatih Fikret. **Patara Markia Anıt Mezarı Mimarisi ve Restitüsyonu**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2010.

GÜLTEKİN, Arzu. **Pisidia Antiokheia Antik Kenti Metal Buluntuları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2012.

GÜNAY, Reha. "Side Antik Tiyatrosu Sahne Binası 1992-2006 Yılları Çalışmaları Sonucu Ön Rapor". **Prof. Dr. Haluk Abbasoğlu'na 65. Yaş Armağanı – Eurgetes**, Cilt: 1, İstanbul, 2008, ss. 541-555.

GÜNAYDIN, Nurşen ve Raif Kaplanoğlu, **Seyahatnamelerde Bursa**, Altan Matbaacılık, Bursa, 2000.

GÜNEY, Hale. "Antik Çağ'da Nikomedia (İzmit) Kenti'nin Jeopolitik Önemi", **ICANAS**, 38, 10-16 Eylül 2007, Ankara, 2013, ss. 1467-1492.

GÜNEY, Hale. "Hellenistik Dönem Öncesi Bithynia'da Hellen Kolonileri ve Bithynialılar Arasındaki İlişkiler", **Belleten**, 282, 78/282, 2014, (Belleten), ss. 407-435.

GÜNGÖR-ALPER, Eda. “İznik Roma Tiyatrosu Kazılarında Ele Geçen Bir Grup Kandil Kulpu”, **Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:10, Sayı:19, 2020, ss. 61-74.

GÜZEL, Bahar. **Antik Yunan Mitolojisinde Theseus**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2017.

HADDAD, Naif, Monder Jamhavi ve Talal Akesh. “Relations between Ancient Theatres, Landscape and Society”, **Actas**, Second International Conference on Science&Technology in Archaeology&Conservation, 7-12 December 2003, Fundación El Legado Andalusi, Jordan, 2003, ss. 243-256.

HAIGH, Arthur Elam. “Dörpfeld’s Theory of the Greek Stage”, **The Classical Review**, Cilt:12, Sayı:1, 1898, ss. 1-11.

HAIGH, Arthur Elam. “Dr. Dörpfeld’s Theory about the Logeion in Greek Theatres,”, **The Classical Review**, Cilt:4, Sayı:6, 1980, ss. 277-282.

HAMILTON, Stephanie Laine. “Making Roman Theatrical Masks: An Aspect of Ancient Performance Culture”, **Acta Iassyensia Computationis**, 9, 2011, ss. 114-123.

HAMMER, Joseph von. **Umblick auf Einer Reise von Constantinopel nach Brussa und dem Olympos und von da Zurücküber Nicaa und Nicomedien**, Pesth, 1818.

HANFMANN, George M. A. ve Nancy H. Ramage. **Sculpture from Sardis: The Finds Through 1975**, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, 1978.

HANSON, John Arthur. **Roman Theater-Temples**, Princeton University Press, New Jersey, 1959.

HARRIS, Bruce Fairgay. "Bithynia: Roman Sovereignty and Survival of Hellenism", **Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt**, II-7/2, New York: Walter de Gruyter, 1980, ss. 857–901.

HARRISON, Evelyn B. **Portrait Sculpture**, The Athenian Agora, Results of Excavations Conducted by The American School of Classical Studies at Athens, Princeton, New Jersey, 1953.

HARRISON, Jane E. "Dr. Dörpfeld on the Greek Theatre", **The Classical Review**, Cilt:4, Sayı:6, 1980, ss. 274-277.

HASLUCK, Frederik William. **Cyzicus**, Being Some Account Of The History and Antiquities Of That City and Of The District Adjacent to It By F.W. Hasluck, Cambridge University Press, Cambridge, 1910.

HAYES, John W. **Late Roman Pottery**, The British School at Home, 1972.

HAYES, John W. **Roman Pottery Fine-Ware Imports**, The Athenian Agora, Results of Excavations Conducted by the American School of Classical Studies at Athens, Cilt: 32, The American School of Classical Studies at Athens, Princeton, New Jersey, 2008, (Fine Ware Imports).

HEBERDEY, Rudolf, George Niemann ve Wilhelm Wilberg. **Das Theater in Ephesos**, Forschungen in Ephesos, Österreichischen Archaeologischen Institute, II, Wien, 1912.

HEILMEYER, Wolf-Dieter. **Korinthische Normal kapitelle, Studien zur Geschichte der Römischen Architektur Dekoration**, F.H. Kerle Verlag-Heidelberg, 1970.

HELL, Xavier Hommaire De. **Voyage en Turquie et en Perse**, I, Paris, 1855, (Voyage I.)

HELL, Xavier Hommaire De. **Voyage en Turquie et en Perse**, IV, Paris, 1860, (Voyage IV).

HERNANDEZ, Alejandro Jimenez, Manuel Jaen Condon, Jose Antonio Pena Ruano, Teresa Teixido Ullod ve Javier Claros Dominguez. “Roman Theater of Carteia (San Roque, Cadiz): Analysis of Design Through Geophysical Survey”, **ROMVLA**, 14, 2015, ss. 161-185.

HERNANDEZ, Emilia, Montserrat Lopez e Ignacio Pascual ve Carmen Aranegui. “El Teatro Romano De Sagunto”, **Teatros Romanos De Hispania Cuadernos De Arquitectura Romana**, Cilt:2, 1993, ss. 25-42.

HESBERG, Henner von. “Il Potere Dell’Otium: La Villa Di Domiziano a Castel Gandolfo”, **Archeologia Classica**, Cilt:57, 2006, ss. 221-244.

HESK, John. “The Socio-politikal Dimension of Ancient Tragedy”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne Mcdonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 72-91.

HIERONYMOS. **Chronicon**, Ed. R. Helm, Eusebius Werke, Die Chronicon des Hieronymos, 7,1, Leipzig, 1913.

HILL, Dorothy Kent. “The Temple above Pompey’s Theater”, **The Classical Journal**, Cilt:39, Sayı:6, 1944, ss. 360-365.

HİSTORIA AUGUSTA, Çev. Magie London, 1991.

HOFF, Michael, Rhys Townsend ve Ece Erdoğan. “Rough Cilicia Archaeological Proje: 2005 Season”, **24. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, Cilt:1, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Çanakkale, 29 Mayıs-2 Haziran, Ankara, 2007, ss. 236-237.

HOFFMANN, Adolf. **Das Asklepieion**, Teil 5, Die Platzhallen und Die Zugehörigen Annexbauten in Römischer Zeit, Unter Verwendung Der Vorarbeiten Von Harald Hanson und Willy Zschietzschmann, Mit Einem Beitrag Von Gioia De Luca zu Den Sculpturen Aus Dem Thrater, Altümer Von Pergamon, Band XI, Deutsches Archaologisches Institut, De Gruyter, 2011.

HOJTE, Jakob Munk. "The Death and Burial of Mithridates VI", **Mithridates VI and The Pontic Kingdom**, Black Sea Studies, 9, Aarhus University Press, Lancaster, 2009, ss. 121-130.

HOLLERAN, C. "Public Entertainment Venues in Roma and Italy", **Bread and Circues: Euergetism and Municipal Patronage in Roman Italy**, Ed. Kathryn Lomas ve Tim Cornell, Routledge, London, 2003, ss. 46-60.

HOMEROS. İlyada, Çev. Azra Erhat, A. Kadir, Can Yayınları, 2008.

HONOUR, Hugh ve John Fleming. **A World History of Art**, Laurence King Publishing, Great Britain, 1995.

HORTNOLL, Phyllis. **The Theatre a Concise History**, Thames and Hudson, London, 2003.

HÖRMANN, Hans. **Die Römische Bühnenfront zu Ephesos**, Jahrbuch des Deutschen Archaologischen Insituts, 38-39, 1923-24.

HUART, Clement İmbault. **Konia, La Ville Des Derviches Tourneurs, Souvenirs D'unVoyage en Asie Mineure**, Paris, 1897.

HÜBNER, Gerhild. **Die Apliken Keramik Von Pergamon**, Deutsches Archaologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, Newyork, 1993.

IANNACE, Gino ve Amelia Trematerra. “The Rediscovery of Benevento Roman Theatre Acoustics”, **Journal of Cultural Heritage**, 2013, ss. 1-6.

IBN HURDAZBİH. **Yollar ve Ülkeler**, Çev. Murat Ağarı, Kitapevi Yayınları, İstanbul, 2008.

IRKLI, D. ve M. Çalışkan. Acoustical Properties of Roman Theater in Aspendos”, **In Culture-Space-History: Proceedings 11 th International Conference of the IAPS**, METU Faculty of Architecture, Ankara, 1990, ss. 352-361.

ISLER, Hans Peter. “Studies on Greek Theatres: History and Prospect”, **The Architecture of the Ancient Theatre**, Ed. Rune Federiksen, Elizabeth R. Gebhard ve Alexander Sokolicek, Acts of an International Conference at the Danish Institute at Athens 27-30 January 2012, Monograph of the Danish Institute at Athens, Cilt:17, 2015, (Danish), ss.15-38.

ISLER, Hans Peter. Ancient Architecture, **Teatri Greci e Romani**, Alle Origini Del Linguaggio Rappresentato, Cilt: 1, Roma, 1994, (Greci), ss. 86-124.

ISLER, Hans Peter. **Antike Theaterbauten Ein Handbuch**, Katalogband, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschrifte, 490 Band, Archaologische Forschungen, Band 27, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017, (Theaterbauten Katalogband).

ISLER, Hans Peter. **Antike Theaterbauten Ein Handbuch**, Tafelband und Indices, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschrifte, 490 Band, Archaologische Forschungen, Band 27, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017, (Theaterbauten Tafelband).

ISLER, Hans Peter. **Antike Theaterbauten Ein Handbuch**, Textband, Österreichische Akademie Der Wissenschaften, Philosophisch-Historische Klasse Denkschrifte, 490

Band, Archaologische Forschungen, Band 27, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017, (Theaterbauten Textband).

IZENOUR, George. “The Ancient Roman Roofed Theater”, **Perspecta**, Theater, Theatricality and Architecture, Cilt:26 1990, ss. 69-82.

İBN BATTUTA. **İbn Battûta Seyahatnamesi**, Çev. A. Sait Aykut, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004.

İDİL, Vedat. “Anadolu’da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları”, **Anadolu/Anatolia**, 20, 1984, (Korinth Başlıkları), ss. 1-49.

İDİL, Vedat. “Stratonikeia’da (Eskihisar) Kentin Kuzey Kapısının İç Kesimindeki Korinth Başlığı”, **Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler**, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara, 11-15 Ekim 1976, 1979, (Stratonikeia), ss. 477-486.

İNANCIK, Halil. “Osman Gazi’nin ilk Kuşatması ve Bafeus Muharrebesi”, **Osmanlı Beyliği (1300-1389)**, Ed. Elizabeth A. Zachariadou, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1997, ss. 78-106.

İNANCIK, Halil. “Osman Gazi’s Siege of Nicaea and the Battle of Bapheus”, **The Ottoman Emirate (1300-1389)**, Ed. Elizabeth Zachariadou, Crete University Press, 1993, ss. 77-100.

İNANCIK, Halil. “The Struggle Between Osman Gazi and the Byzantines for Nicaea”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 59-85.

İNDİRKAŞ, Zühre. “Dionysos, Tanrının Maskesi ya da Meskenin Tanrısı”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü**, Sayı:5, İstanbul, 2004, ss. 53-60.

İNDİRKAŞ, Zühre. “Antik Yunan’da Tiyatro Maskları”, **Tiyatro Tiyatro**,1997, ss. 42-66.

İPLİKÇİOĞLU, Bülent. **Eski Çağ Tarihinin Ana Hatları**, Bilim Teknik Yayınevi, 1994.

İVEDİ, Burçe. **Bursa İli Gemlik İlçesi Umurbey Beldesi Çırganlar Evi için Restorasyon Önerisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002.

JACOBY, Felix. **Die Fragmente der Griechischen Historiker**, Leiden 1962.

JAKİMOVSKI, Antonio, Lence Jovanova, Marina Oncevska Todorovska, Marjan Jovanov ve Goce Pavlovski. “Roman Theatre- Scupi”, **РимскитеатарСкупи**, 2017, ss. 31-118.

JAMES, Liz. **A Companion to Byzantium**, Wiley Blackwell, USA, 2010.

JEROME, **Chronicon**, Çev. M. D. Donalsan, Mellen University Press, Lewiston, 1996.

JOANNE, Adolphe ve Emile Isambert. **Itinereire Descriptif Historique et Archeologique de L’oient**, Paris, 1861.

JONES, Arnold Hugh Martin. **The Decline of The Ancient World**, Longman, London ve Newyork 1966.

JONES, Mark Wilson. “Designing Amphitheatres”, **Römische Mitteilungen**, 100, 1993, (Amphitheatres), ss. 391-441.

JONES, Mark Wilson. “Designing the Roman Corinthian Order”, **Papers of the British School at Rome**, Cilt:59, 1991, ss. 89-150.

JORY, E. J. “Gladiators in the Theatre”, **The Classical Quarterly**, Cilt:36, Sayı:2, 1986, ss. 537-539.

KAÇAR, Turhan. “Eskiçağ Kaynaklarında İzmit Depremi (M.S 358)”, **Toplumsal Tarih Dergisi**, Cilt:19, Sayı:109, 2003, (Toplumsal), ss. 24-25.

KAÇAR, Turhan. “Hristiyanlığın İlk Genel Konsili’nin İznik’te Toplanma Sebebi”, **Uluslararası İznik Sempozyumu (5-7 Eylül 2005)**, İstanbul, 2005, ss. 69-80.

KAÇAR, Turhan. “Roma İmparatorluğu’nda Kilise Konsillerinin Siyasallaşması: İznik Örneği”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 2, Sayı:1, 2003, ss. 1-18.

KADIOĞLU, Musa ve Kutalmış Gökay. “Yeni Arkeolojik Araştırmalar Işığında ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣΤΗΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ: Ankyra”, **Anadolu/Anatolia**, Sayı:32, 2007, ss. 21-153.

KADIOĞLU, Musa, Kutalmış Gökay ve Stephen Mitchell. **Roma Dönemi’nde Ankyra**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2011.

KADIOĞLU, Musa. “Ankyra Tiyatrosu: Ön Rapor, Vorbericht über das Theater von Ankyra”, **Anadolu / Anatolia Ek Dizi**, Ed. Z. Çizmeli Öğün, T. Sipahi ve L. Keskin, I.- II. Ulusal Arkeolojik Araştırmalar Sempozyumu, 1, 2004, (Ankyra Tiyatrosu), ss. 123-140, (1-13).

KADIOĞLU, Musa. **Die Scaenae Frons Des Theaters von Nysa am Maander**, Inaugural Dissertation zur Erlangung Der Doktorwürde der Philosophischen Fakultäten der Albert-Ludwigs-Universität, 2002, (Die Scaenae).

KAHLER, Heinz. **Die Römischen Kapitelle des Rheingebietes** De Gruyter, Berlin, 1939.

KAHVECİ, Yusuf. **İznik Roma Tiyatrosu Metal Eserleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2021.

KALLALA, Nabil, Gilberto Montali, Mohamed Ben Nejma, Sahrane Cherif, Jamel Hajji ve Mounir Torchanı. “Nuove Ricerche Tunisi-Italiane Al Teatro Romano Di Althiburos”, **Cartagine Studi e Ricerche**, 2, 2017, ss. 1-24.

KANDİLZAİED, Mustafa Mohamed ve Dooa Abd Elmoniem Abd Elrahman Rehan. “The Significance of Number Seven in the Theater of Sabratha”, **International Journal of History and Cultural Studies (IJHCS)**, Cilt:5, Sayı:4, 2019, ss. 21-35.

KANSU, Şevket Aziz. “Bitinya’da Prehistorya Araştırmaları”, **Atatürk Konferansları**, II, Ankara, 1970, ss. 111-118.

KAPLAN, Deniz. “Korykos Antik Kentinin ve Kilikia Bölgesinin Korinth Sütun Başlıkları”, **Olba**, XIV, 2006, (Korykos), ss. 89-111.

KAPLAN, Deniz. **Kilikia Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Mimari Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 201 (Kilikia).

KAPLANOĞLU, Raif. **Orhangazi (Dün-Bugün-Yarın)**, Aslımlar Ofset-Tipo Matbaacılık, 1988.

KAPTAN, Özgür. “Pişmiş Toprak Maskeler”, **I. Uluslararası Eskişehir Pişmiş Toprak Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Eskişehir, 2001, ss. 56-61.

KARDORUK, Nihal. “İznik Roma Tiyatrosu Taş Eserleri Üzerine Bazı Gözlemler”, **Propontis ve Çevre Kùltürleri**, Parion Studies III, Ege Yayınları, 2020, ss. 435-450.

KARGI, Haluk. **Antik Çağ Tiyatroları ve Pamphylia'daki Örnekleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1991.

KARGINER, Şefik ve Kemal Keresteci. **İznik – Nicaea**, Özyurt Basımevi, İstanbul, 1963.

KAWERAU, George ve Albert Rehm. **Das Delphinion in Milet**, Milet Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Heft III, Druckund Verlag von Georg Reimer, 1914.

KAYA, Fatih Hakan. “Roma Döneminde Anadolu Kökenli Korinth Başlıklarının Yayılım Alanı: Sanat ve Sanatçının Devinimi”, **Meltem**, İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi, Sayı:4, 2018, (Meltem), ss. 6-32.

KAYA, Fatih Hakan. “Soli-Pompeipolis Sütunlu Caddesi Korinth Başlıkları”, **Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdeniz Sempozyumu** 04-07 Kasım 2015 Antalya, 2018, ss. 427-444.

KAYA, Fatih Hakan. **Soli/Pompeipolis Korinth Başlıkları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2016, (Soli/Pompeipolis).

KAYA, Mehmet Ali. “Anadolu’da Roma Egemenliği ve Pompeius’un Siyasal Düzenlemeleri”, **Tarih İncelemeleri Dergisi**, XIII, İzmir, 1998, ss. 163-173.

KAYA, Mehmet Ali. “Anadolu’da Roma Eyaletleri; Sınırlar ve Roma Yönetimi”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt:24, Sayı:38, 2005, ss. 11-30.

KAYA, Mehmet Ali. “Roma İmparatoru Septimius Severus Döneminde Anadolu”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi**, Sayı:39, Cilt:25, 2005, ss.27-48.

KAYA, Mehmet Ali. **Anadolu’daki Galatlar ve Galatya Tarihi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 2000, (Galatlar).

KAYA, Mesut Can. **Kibyra Kenti Mimari Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2011.

KEAY, Simon, Martin Millett, Sarah Poppy, Julia Robinson, Jeremy Taylor ve Nocola Terrenato. “Falerii Novi: A New Survey of the Walled Area”, **Papers of the British School at Rome**, Cilt:68, 2000, ss. 1-93.

KELLY, John Norman Davidson. **Early Christian Creeds**, Great Britain: Continuum, 2008.

KERNODLE, George R. “The Fifth-Century Skene: A New Model”, **Educational Theatre Journal**, Cilt:20, Sayı:4, 1968, ss. 502-505.

KİNNEİR, John Macdonald. **Journey Through Asia Minor, Armenia and Koordistan in the Year 1813 and 1814**, London, 1818.

KLEİNER, Gerhard. **Das Römische Milet**, Band 8, Frankfurt, 1969.

KLEİNER, Gerhard. **Die Ruinen von Milet**. Berlin: De Gruyter, 1968.

KNACKFUSS, Hubert. **Der Südmarkt und Die Benachbarten Bauanlagen**, Milet Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Band I, Heft 7, Verlag Von Schoetzynd Parrhysius, Berlin, 1924.

KNELL, Heiner. **Bauprogramme Römischer Kaiser**, Mainz Am Rhein: Philipp Von Zabern, 2004.

KOÇEL-ERDEM, Zeynep. **Anadolu Hadrian Dönemi Mimari Bezemeleri (MS 117-138)**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995.

KOÇHAN, Nurettin. “Kyzikos, Hellespontus’da Bir Eyalet Merkezi”, **Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, Sayı:31, 2013, ss. 69-91.

KOLLER, Hermann. **Dithyrambos und Tragödie**, Erscheinungsort nicht Ermittellbar: Verlag Nicht Ermittellbar, 1962.

KORFMAN, Manfred. “Troia 1992 Kazı Çalışmaları”, **XV. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara 24-28 Mayıs 1993, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1994, ss.325-360.

KORFMAN, Manfred. “Troia Çalışmaları 1989-90”, **XIII Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt: 1, Çanakkale 27-31 Mayıs 1991, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1992, ss. 423-446.

KORKMAZ, Nurettin. “Antik Çağ’da Tiyatro”, **Türkiye Mühendislik Haberleri**, 455, 2009, ss. 64-67.

KOZAN, Mert. “Helwing Wolfram, History of Goths, İng. Tercüme Thomas J. Dunlop”, **Tad**, Cilt:34, Sayı:57, 2015, ss. 357-360.

KOZAN, Mert. “Tarihi Kaynaklar Işığında III. Yüzyılda Gotların Akdeniz’de Gerçekleştirdiği Korsanlık ve Yağma Faaliyetleri”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt:8, Sayı:36, 2015, ss. 357-363.

KÖMÜRCÜ, Melisa. **İznik Roma Tiyatrosu Kazısı 2018 Yılı Ticari Amphoraları**, (Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İzmir, 2020.

KÖRPE, Reyhan. “Antik Kaynaklar Işığında Troia’da Tsunami”, **Bilim ve Ütopya**, Yıl: 12, Sayı: 140, 2006, ss. 69-72.

KÖRTE, Alfred. **Klein Asiatische Studien V**, AM XXIV, 1899.

KÖSTER, Reinhard. **Die Bauornamentik von Milet**, Die Bauornamentik Der Frühen und Mittleren Kaiserzeit, Teil I, Deutsches Archaologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, New York, 2004.

KRAMER, Joachim. **Korinthische Plaster kapitelle in Kleinasien und Konstantinopel: Antike und Spatantike Werkstattgruppen**, Tübingen: Wasmuth, 1994.

KRAUSS, Friedrich. **Das Theater Von Milet**, Das Hellenistische Theater, Der Römische Zuschauerbau, Milet, Ergebnisse Der Ausgrabungen und Untersuchungen Seit Dem Jahre 1899, Teil I, Band IV, Deutsches Archaologisches Institut, Walter De Gruyter&Co., Berlin, 1973.

KRETZCHMER, Fritz. **Antik Roma’da Mimarlık ve Mühendislik**, Çev. Zühre İlkelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2000.

KRINZINGER, Friedrich ve Peter Ruggendorfer. **Das Theater von Ephesos**, Archaologischer Befund, Funde und Chronologie, Tafelband, Forschungen in Ephesos Band II/1, Österreichischen Archaologischen Institut, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2017.

KRINZINGER, Friedrich. **Hanghaus 2 in Ephesos Die Wohneinheiten 1 und 2, Baubefund, Ausstattung, Funde**, Tafelband, Foeschungen in Ephesos Band VIII/8, Tafelband, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2010.

KSENOPHON. **Anabasis (Onbinlerin Dönüşü)**, Çev. Hayrullah Örs, İnkilap ve Aka, İstanbul, 1975.

KULUNYAR, Avni. **İznik'teki Bizans Dönemi Yapılarında Tarihlendirme Sorunları ve Malzeme-Teknik**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990.

KURUYAZICI, Hasan. **Oyun- Mekân İlişkisi Açısından Başlangıçtan Günümüze Tiyatro Yapılarının Gelişmesi**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2003.

LABORDE, Leon de. **Voyage de L'asie Mineure**, Paris, 1838.

LADSTÄTTER, Sabine ve C. Lang-Auinger. "Zur Datierung und kunst Historischen Einordnung Einer Apollon-Kitharodos Statuette", **Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos**, Ed. F. Krinzinger, Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, 2001.

LADSTATTER, Sabine. **Ephesos Yamaç Ev 2**, Arkeolojik Bir Rehber, Ege Yayınları, 2012.

LANG-AUİNGER, Claudia. **Hanghaus 1 in Ephesos Der Baubefund**, Österreichischen Archäologischen Institut, Forschungen in Ephesos, Band VII/3, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften Wien, 1996.

LATTARA, M. **Lattara Edition de L'Association Pour la Recherche Archeologique en Languedoc Oriental**, France, 1993.

LAUNAY, Louis De. **La Turquie Que L'on Voit**, Paris, 1913.

LAUTER, Hans. **Die Architektur des Hellenismus**, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1986.

LAWRENCE, Arnold Walter. "A Skeletal History of Byzantine Fortification", **The Annual of the British School at Athens**, Cilt:78, 1983, ss. 171-277.

LEAKE, William Martin. **Journal of a Tour in Asia Minor**: with Comparative Remarks on the Ancient and Modern Geography of the Country, London, 1824.

LECHEVALIER, Jean Babtiste. **Voyage de la Propontide et du Pont-Euxin**, Paris, 1800.

LELAND, M. Roth ve Ergun Akça. **Mimarlığın Öyküsü**, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002.

LEON, Christoph F. **Die Bauornamentik des Trajans forums und ihre Stellung in der früh- und mittel kaiserzeitlichen Architektur Dekoration Roms**, Hermann Böhlau Nache, Wien-Köln, 1971.

LEVICK, Barbara. Pliny in Bithynia and What Followed, **Greece&Rome**, Cilt:26, Sayı:2, 1979, ss. 119-131.

LILJENSTOLPE, Peter. "Superimposed Orders the Use of the Architectural Orders in Multi-Storeyed Structures of the Roman Imperial Era" **Opuscula Romana**, Annual of the Swedish Institute in Rome, 24, 1999, ss. 117-154.

LINDSTROM, Torill Christine. "The Animals of the Arena: How and Why Could Their Destruction and Death be Endured and Enjoyed", **World Archaeology**, Cilt:42, Sayı:2, 2010, ss. 310-323.

LITTLE, Alan M. G. "A Roman Sourcebook for the Stage". **American Journal of Archaeology**, Cilt:60, Sayı:1, 1956, (Sourcebook), ss. 27-33.

LITTLE, Alan M. G. "Scaenographia", **The Art Bulletin**, Cilt:18, Sayı:3, 1936, (Scaenographia), ss. 407-418.

LOPEZ, Maria Isabel Rodriguez. “The Relief Decorations of the Ancient Roman Theater: The Case of Sabratha”, **Music in Art**, XLII/1-2, 2017, ss. 17-31.

LOWRY, Heath W. “Öttoman İznik (Nicaea): Through the Eyes of Travelers as Recorded in Administrative Documents, 1331-1923”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 135-174.

LUBENAU, Reinhold ve Wilhelm August Ludwig Sahm. **Beschreibung Der Reisen Des Reinhold Lubenau**, II, Königsberg, 1930.

MAGİE, David. **Roman Rule in Asia Minor to the end of the Third Century After Christ**, Cilt: 1 Text, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1950.

MALACRİNO, Carmelo G. “Il Teatro Romano Di Scolacium. Contributo Per Una Rilettura Architettonica E Topografica”, **Rivista Di Archeologia**, Ed. Gustavo Traversari, Anno XXIX, 2005, ss. 97-141.

MALALAS. **The Chronicle of John Malalas**, Çev. E. Jeffreys ve diğerleri, Melbourne, 1986.

MALAY, Hasan ve H. Sılay. **Antik Devirde Gladyatörler**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1991.

MALAY, Hasan. “Batı Anadolu’nun Antik Çağ’daki Ekonomik Durumu”, **Arkeoloji ve Sanat Tarihi Dergisi**, Cilt: 2, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1983, ss.50-61.

MALLAMPATİ, Hima B. ve Ünal Demirer. “Architecture, Entertainment and Civic Lifer: The Thrater at Psidian Antioch”, **Building a New Rome: The Imperial Colony of Psidian Antioch (25 BC-AD 700)**, Ed. Elaine K. Gazda, Diana Y. Ng ve Ünal Demirer, Kelsey Museum of Archaeolog, 2011, ss. 62-84.

MANGO, Cyril A. “Iznik”, **Archaeology**, Cilt:4, Sayı:2, 1951, ss.106-109.

MANN, Douglas L. “Deus Ex Machina Why Mechanism Matters in Translational Research”, **Basic to Translational Science, JACC**, Cilt:2, Sayı:2, 2017, ss. 227-228.

MANSEL, Arif Müfid. “1968 Perge Kazısına Dair Ön Rapor” **Türk Arkeoloji Dergisi**, Sayı:17-1, 1968, (TAD 17), ss. 93-104.

MANSEL, Arif Müfid. “Bericht Über Ausgrabungen und Untersuchungen in Pamphylien in Den Jahren 1957-1972”, **Archäologischer Anzeiger**, Ausgrabungen in Pamphylien 1957-1972, Heft I, 1975, (Ausgrabungen), ss. 49-96.

MANSEL, Arif Müfid. “Die Nymphaeen von Perge”, **Istanbul Mitteilungen**, Sayı:25, Tübingen, 1975, ss. 367-372.

MANSEL, Arif Müfid. “Side Tiyatrosu”, **Belleten**, 26, 1962, (Belleten), ss. 45-56.

MANSEL, Arif Müfid. “Side’nin Doğu Şehir kapısında Bulunan Silah Kabartmaları”, **Belleten**, Cilt:30, Sayı:119, 1966, ss. 351-378.

MANSEL, Arif Müfid. **Die Ruinen Von Side**, Berlin, 1963, (Ruinen).

MANSEL, Arif Müfid. **Side, 1947-1966 Yılları Kazıları ve Araştırmalarının Sonuçları**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1978, (Side).

MANZETTİ, Maria Cristina. “3D Visibility Analysis As a Tool to Validate Ancient Theatre Reconstructions: The Case of the Large Roman Theatre of Gortyn”, **Virtual Archaeology Review**, 7, 15, 2016, ss. 36-43.

MAR, Ricardo, Joaquin Ruiz De Arbulo, David Vivo, Javier Domingo ve Marc Lamua. “La Scaenae Frons Del Teatro De Tarraco Una Propuesta De Restitucion”, **La Scaenae Frons En La Arquitectura Romana**, Murcia 2010, ss. 173-201.

MAREK, Christian. **Stadt, Ara und Territorium in Pontus-Bithynia und Nord-Galatia**, İstanbuler Forschungen, Band 39, Ernst Wasmuth Verlag, Tübingen, 1993.

MAREK, Christian. **Pontus et Bithynia. Die Römischen Provinzen im Norden Kleinasiens**. Mainz am Rhein, 2003.

MARTÍN, Richard P. “Ancient Theatre and Performance Culture”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 36-54.

MASTURZO, Nicola ve Maurizio Landolfi. “Progetti e Lavori nel Teatro Romano di Ascoli Piceno”, **Rimarcando**, Bolletino 5, Ministero per i Beni e le Attività Culturali, Direzione Regionale per i Beni Culturali e Paesaggistici delle Marche, 2010, ss. 36-45.

MATEOS, Pedro ve Yolanda Picado. “El Teatro Romano De Metellinum”, **Madrid Mitteilungen**, 52, 2011 ss. 374-410.

MAYOR, Andrienne. **The Amazons: Lives Legend of Warrior Women Across the Ancient World**, United States, 2014.

MCCART, Gregory. “Masks in Greek and Roman Theatre”, **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 242-267.

MEHMED ZİYA BEY. **Bursa’dan Konya’ya Seyahat**, Haz. Mehmet Fatih Birgül, Levent Ali Çanaklı, Bursa, İl Özel İdaresi, 2008.

MEIJER, Fik. **Gladyatörler-Tarihin En Ölümcül Sporu**, Çev. Doğa Güneç, Homer Kitapevi, 2008.

MELLAART, James. “Some Prehistoric Sites in North-Western Anatolia”, **İstanbuler Mitteilungen**, 6, 1955, ss. 55-88.

MELLINK, Machteld J. “Archaeology in Anatolia”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:91, Sayı:1, 1987, (Anatolia), ss. 1-30.

MELLINK, Machteld J. “Archaeology in Asia Minor”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:80, Sayı:3, 1976, (Asia Minor), ss. 261-289.

MENICCHINI, Marco. “Il Teatro Romano Di Orticoli Un’ipotesi Ricostruzione Della Scaenae Frons”, **Archeologia Classica**, Cilt:67, 2016, ss. 593-612.

MERCKLIN, Eugen. **Antike Figural Kapitelle**, Deutsches Archaeologisches Institut, Walter de Gruyter & Co, Berlin,1962.

MERİÇ, Zeynep Adile ve Aygün Ekin-Meriç, “2012-2019 Yılları Arasında İznik Roma Tiyatrosu’nda Bulunan Bizans Sırlı Seramiklerinin Değerlendirilmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:54, 2021, ss. 49-66.

MERİÇ, Recep. **Späthellenistisch-Römische Keramik und Kleinfunde aus Einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos**, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2002.

MERKELBACH, Reinhold. “Nikaiadie Rankenreiche” **Epigraphica Anatolica**, Heft V, 1985, (Epigraphica).

MERKELBACH, Reinhold. **Nikaia in der Römischen Kaizerzeit**, Westdeutscher Verlag, 1987, (Kaizerzeit).

MERT, İbrahim Hakan. “Miletopolis Antik Kentinde Bulunan Mimari Bezemeli Yapı Unsurları”, **Uluslararası III. Mustafa Kemalpaşa Sempozyumu**, 1, 2016, ss.75-86.

MERT, İbrahim Hakan. “Nikaia (İznik) Kent Planı Tipolojisi”, **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı’nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs İznik, Bursa, 2011, ss. 171-182.

MEŞELİ, Aydoğan. “İznik Gölü Havzasındaki Çevre Sorunları”, **Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:14, 2010, ss. 138-148.

MEYER, Eduard. “Bithynia”, **Real Encyclopedia**, III, I, Stuttgart 1897.

MEYER, Ernst. **Die Grenzen der Hellenistischen Staaten in Kleinasien**, Leipzig, 1925.

MEYERS, Eric M. **The Oxford Encyclopedia of Archaeology in the Near East**, Cilt: 1, Prepared Under the Auspices of the American School of Oriental Research, Oxford University Press, Newyork, 1997.

MICHELE, Patrick De. “Decouvertes Recentes Sur Le Theatre Antique D’Apt (Vaucluse)”, **Revue Archeologique De Narbonnaise**, 36, 2003, ss. 199-229.

MILLAR, Fergus. **Rome, the Greek World, and the East, The Roman Republic and Augustan Revolution**, Cilt: 1, The University of North Carolina Press, 2002, (Augustan).

MILLAR, Fergus. **The Greek World, The Jews&The East, Rome, The Greek World, and the East** Cilt III, The University of North Carolina Press, 2006.

MILLER, Stephen G. “The Temple of Nemean Zeus, A California Landmark”, **Chronicle of the University of California**, Sayı:4, 2000, ss. 127-132.

MINNERATH, Roland. **Histoire des Conciles**, Paris, 1996.

MITCHELL, Samuel Augustus. **Ancient Geography**, Philadelphia: E.H. Butler&Co, 1860.

MİTCHELL, Stephen, Sarah Cormack, Robin Fursdon, Eddie Owens ve Jean Öztürk. **Cremna in Pisidia An Ancient City in Peace and in War**, Classical Press of Wales, London: Duckworth, 1995.

MİTCHELL, Stephen. "Archaeology in Asia Minor 1990-98", **Archaeological Reports**, Sayı:45, 1998-1999, ss. 125-192.

MİTCHELL, Stephen. "Imperial Building in the Eastern Roman Provinces", **Harvard Studies in Classical Philology**, Cilt:91, 1987, ss. 333-365.

MİTSOPOULOS-LEON, Veronika. **Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos Kleinfunde**, 1. Teil Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit, Fosschungen in Ephesos Band IX 2/2, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Schindler-Wien, 1991.

MOLTKE, Feldmareşal Helmuth Von. **Briefe Über Zustände und Begebenheiten in Der Türkei Aus Den Jahren 1835 bis 1839**, Berlin, 1841.

MONTALÌ, Gilberto. "I Fratelli De Minicis E La Riscoperta Del Teatro Di Falerone: Spigolature Architettoniche", **I Fratelli De Minicis Storici, Archeologi e Collezionisti Del Fermano**, Atti Del Convegno Di Studi Fermo, Sala Del Consiglio Comunale 26 Settembre 2014, Ancona-Fermo, Deputazione Di Storia Patria Per Le Marche Studie E Testi 35, 2015, ss. 51-80.

MORDTMANN, Andreas David. **Anatolian Skizzen und Reisebriefe aus Kleinasien (1850-1859)**, Hannover, 1925.

MORETTÌ, Jean Charles, Alain Badie ve Dominique Tardy, "Les Fronsts De Scene En Narbonnaise", **La Scaenae Frons En La Architectura Teatral Romana**, Ed. Sebastian F. Ramallo Asensio ve Nicole Röring, Universidad De Murcia Fundacion Teatro Romano De Cartagene 2009, 2010, ss.137-161.

MUSSCHE, H. F. "Recent Excavations In Thorikos", **Acta Classica**, Cilt:13, 1970, ss. 125-136.

MUSSCHE, H.F. "Das Theater Von Thorikos. Einige Betrachtungen" **Sacris Erudiri**, Cilt:31, 1989, ss. 309-314.

NAPOLÌ, Valentina Di. "Architecture and Romanization: The Transition to Roman Form in Greek Theatres of the Augustan Age," **The Architecture of the Greek Theatre**, Ed. Rune Federiksen, Elizabeth R. Gebhard ve Alexander Sokolicek, Acts of an International Conference at the Danish Institute at Athens 27-30 January 2012, Monographs of the Danish Institute at Athens, Cilt:17, 2015, ss. 365-380.

NASSAR, Mohammad. "Composite Capitals on Hadrian's Gates During Roman Period: A Preliminary Study", **Mediterranean Archaeology and Archaeometry**, Cilt:8, Sayı:2, 2008, ss. 3-20.

NAUMANN, Edmund. **Von Goldnen Horn zu den Quellen des Euphrat**, München-Leipzig, 1893.

NEIL, Bronwen. "The Western Reaction to the Council of Nicaea II", **The Journal of Theological Studies**, New Series, Cilt:51, Sayı:2, 2000, ss. 533-552.

NİCOL, Donald M. **Bizans'ın Son Yılları (1261-1453)**, Çev. Bilge Umar, İstanbul, Türk Tarih Vakfı Yayınları, 1999.

NIELSEN, Inge. "Cultic Theaters and Ritual Drama in Ancient Rome", **Res Bene Gestae**. Recherche Di Storia Urbana Su Roma Antica in Onore Di Eva Margareta Steinby, Roma, 2008, (Cultic), ss. 239-255.

NIELSEN, Inge. "Kultische Theater in Italien und in den Westlichen Provinzen: Ein Vergleich", **Theaterbauten als Teil Monumentaler Heiligtümer in den Nordwestlichen Provinzen Imperium Romanum: Architektur-Organisation-**

Nutzunf, Internationales Kolloquium in Augusta Raurica, 18-21 Semptember 2013, Forschungen in August, 50, 2016, (Theaterbauten), ss. 81-94.

NIELSEN, İnge. “Das Kultische Theater: Ein Beispiel Architektonischer Innovation im Orient”, **Austausch und Inspiration**, Verlag Philipp Von Zabern. Mainz am Rhein, 2008, ss. 152-159.

NIELSEN, İnge. “Theater und Kult im Antiken Italien”, **Ikonographie und Ikonologie**, Interdisziplinäres Kolloquim Münster 2001, Ugarit-Verlag Münster, 2004, (Kult), ss. 65-91.

NOACK, Ferdinand. **Die Baukunst des Altertums**, Verlag Fischer&Franke, Berlin, 1910.

NORBERG-SCHULZ, Christian. **Meaning in Western Architecture**, New York, 1978.

NORENA, Carlos F. “The Social Economy of Pliny’s Correspondence with Trajan”, **The American Journal of Philology**, Cilt:128, Sayı:2, 2007, ss. 239-277.

NORMAN, Naomi J. “The Temple of Athena Alea at Tegea”, **American Journal of Archaeology**, Cilt: 88, Sayı:2, 1984, ss. 169-194.

NUTKU, Özdemir. **Dünya Tiyatrosu Tarihi**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1985.

OCAK, Ahmet Yaşar. “Toplum, Kültür ve Entelektüel Hayat (1071-1453)”, **Türkiye Tarihi 1071-1453, Bizans’tan Türkiye’ye**, Çev. Ali Özdamar, Cilt:1, Kitap Yayınevi, 2012, ss. 421-487.

OKTAN, Mehmet. “Roma Cumhuriyet Döneminde Pontus’ta Yapılan Düzenlemeler”. **Anatolia**, 34, 2008, ss. 47-75.

OKTAY, Ahmet. **Üç Büyükler İznik: Roma, Bizans, Selçuk, Osmanlı, Tarihi ve Eserleri**, Oğuz Matbaası, İzmir, 1969.

OLIVA, Pedro Rodriguez. “Nuevas Investigaciones Sobre El Teatro Romano De Malaga”, **Teatros Romanos De Hispania Cuadernos De Arquitectura Romana**, Cilt:2, 1993, ss. 183-194.

OLIVITO, Riccardo, Emanuele Taccola ve Niccola Albertini. “Hand-Free Interaction in the Virtual Simulation of the Agora of Segesta”, **CAA2015**, Proceedings of the 43rd Annual Conference on Computer Applications and Quantitative Methods in Archaeology, Cilt:1, Archaeopress Archaeology, 2016, ss. 321-328.

OLMSTEAD, Albert Ten. “The Mid-Third Century of the Christian Era II”, **Classical Philology**, Cilt:37, No.4, October, 1942, ss. 398-420.

OSBORNE, Robin. “The Erection and Mutilation of the Hermai”, **Proceedings of the Cambridge Philological Society**, New Series, Sayı:31, 1985, ss. 47-73.

OSTEN, Prokesch von. **Denkwürdigkeiten und Erinnerungen aus dem Orient**, III, Stuttgart, 1837.

OSTROGORSKY, George. **Bizans Devleti Tarihi**, Çev. Fikret Işıltan, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1995.

OTTO, Walfer F. **Dionysus Myth and Cult**, Çev. Robert B. Palmer, Indiana University Press, Bloomington-London, 1993.

ÖZ, Ali Kazım ve Aygün Ekin-Meriç. **İznik Roma Tiyatrosu**, Homer Kitapevi, 2021, (Homer).

ÖZ, Ali Kazım. “Son Dönem Kazıları Bağlamında İznik Roma Tiyatrosu’nun Mimari Özellikleri”, **Arkeoloji ve Sanat**, Sayı:161, 2019, (Son Dönem Kazıları), ss.1-10.

ÖZ, Ali Kazım. **Batı Anadolu Helenistik Dönem Tiyatroları Restitüsyon Önerileri ve Koruma Sorunları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2000, (Restitüsyon Önerileri).

ÖZ, Cüneyt. “Antikçağ Tiyatrolarında Akustik Üzerine Bir Değerlendirme”, **Phaselis**, Cilt: 3, 2017, ss. 119-132.

ÖZARSLAN, Seyhan Akgül. **Pisidia Antiokheia’sı Augustus Kutsal Alanı’ndaki Mimari Bezemeler**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2012.

ÖZBEK, Metin. “İznik Geç Bizans Çağı İskeletlerinde Hastalık ve Yaralanma İzleri”, **Belleten**, 54, 209, 1990, ss. 39-46.

ÖZBEK, Metin. “Roma Açık Hava Tiyatrosundan (İznik) Çıkarılan Bizans İskeletleri”, **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, 2, 1, 1984, (Bizans İskeletleri), ss. 81-89.

ÖZCAN, Burcu Şahin. **İznikname**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.

ÖZDİBAY, Aşkın. **Perge’nin MS 1-2 Yüzyıllardaki Gelişimi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.

ÖZDİLEK, Banu. “Lykia Tiyatrolarına Genel Bakış/An Overview of Lycian Theaters”, **Cedrus the Journal of MCRI**, IV, 2016, (Lycian Theaters), ss. 139-185.

ÖZDİLEK, Banu. **Lykia’da Gün Yüzüne Çıkartılan Rhodiapolis Tiyatrosu**, D. Boyut Tanıtım Tasarım Matbaacılık Ltd. Sti. 2012, (Lykia).

ÖZDİLEK, Banu. **Rhodiapolis Tiyatrosu ve Lykia Tiyatroları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2011, (Rhodiapolis).

ÖZDİZBAY, Aliye Erol. **Roma İmparatorluk Dönemi'nde Pontus-Bithynia Eyaleti'nde Agonlar ve Agonistik Sikkeler**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.

ÖZER, Elif ve Hatice Korkmaz. “Tarihsel Süreçte Aizanoi Kentindeki Dört Yapıda Tahrip ve Koruma”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 18, 2014, ss. 11-20.

ÖZER, Yasemen Say ve Nevzat Oğuz Özer. “Formal Analysis and Principal Architectural Character of Caunus Theater”, **Megaron**, 12(2), 2017, ss. 173-183.

ÖZGAN, Ramazan. **Roma Portre Sanatı II**, Ege Yayınları, 2013.

ÖZGENEL, Lale. **Eskiçağ'ın Mekanları, Zamanları, İnsanları**, ODTÜ Mimarlık Tarihi Yüksek Lisans ve Doktora Araştırmaları Sempozyumu III 2-3 Haziran 2003-ODTÜ, Homer Kitapevi, İstanbul, 2005.

ÖZKUL-FINDIK, Nurşen. **İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) Arasındaki Osmanlı Seramikleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, (Osmanlı).

ÖZKUL-FINDIK, Nurşen. **İznik Roma Tiyatrosu Kazısı Seramik Buluntuları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2000, (Doktora).

ÖZLEM-AYTAÇLAR, Pınar. “Küçük Asya'nın Romanizasyonu”, **Doğu Batı (Romalılar I)**, Sayı:49, 2009, ss. 286-296.

ÖZTEKİN, Volkan. **Side Agora-Tiyatro Kompleksi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2017.

ÖZTÜRK, Arzu. **Architektur Der Scaenae Frons Des Theaters von Perge**, Von der Fakultät für Architektur, Bauingenieurwesen und Stadtplanung der Brandenburgischen Technischen Universität Cottbus zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktor-Ingenieurs (Dr.-Ing.) Genehmigte Dissertation, 1999.

ÖZÜGÜL, Ayşin. “İznik Tiyatrosu 2015”, **38. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Cilt:3, Ankara, 2017, ss. 317-332.

ÖZYILDIRIM, İlter. **15. yy. İznik Çinileri ve 16. yy. Mavi-Beyaz İznik Çinilerinin Türk Seramik Sanatı Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2019.

PANSİNİ, Antonella. “The Domus of Apuleius at Ostia Antica: A Private Space in a Central Point of Public Life”, **Theoretical Roman Archaeology Conference (TRAC)**, 2017, ss. 179-193.

PARKER, Holt N. “The Observed of All Observers: Spectacle, Applause and Cultural Poetics in the Roman Theater Audience”, **The Art of Ancient Spectacle**, Ed. Bettina Bergmann ve Christine Kondoleon, Studies in the History of Art, Center for Advanced Study in the Visual Arts, Sempodium Papers XXXIV, Yale University Press, ss. 163-179.

PARLAK, Serkan. **Antik Dönem Anadolu Kültür ve Kült Merkezleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2012.

PEACOCK, D.P.S. ve D.F. Williams. **Amphorae and the Roman Economy: An Introductory Guide**, London: Longman, 1986.

PEARSALL, Deborah Marie. **Encyclopedia of Archaeology**, Cilt: 2, Academic Press, 2007.

PENSABENE, Patrizio, Isabelle Rebe ve Isabel Roda de Llanza. “The Marmora From the Forum of Ruscino (Chateau-Roussillon, France)”, **Interdisciplinary Studies in Ancient Stone**, Ed. Anna Gutierrez Garcia, Pilar Lapuente Mercadal ve Isabel Roda de Llanza, Proceedings of the IX ASMOSIA Conference Tarragona 2009, Institut Catal a D’Arqueologia Classica, Documenta 23, 2012, ss. 113-116.

PENSABENE, Patrizio. “Marmi D’Importazione, Pietre Locali e Committenza Nella Decorazione Architettonica di  ta Severiana in Alcuni Centri Delle Province Syria et Palestina e Arabia”, **Archeologia Classica**, Cilt: 49, 1997, ss. 275-422.

PERROT, Georges. **Souvenirs D’un Voyage en Asie Mineure**, Paris, 1864.

PESCHLOW, Urs. “Neue Beobachtungen zur Architektur und Ausstattung der Koinesisikirche in Iznik”, **Istanbuler Mitteilungen**, 22, 1972, ss.145-187.

PESCHLOW, Urs. “The Churches of Nicaea/ znik”, ** znik Throughout History**, Ed. I ıl Akbaygil,  nci Delemen ve Oktay Aslanapa,    Bankası K lt r Yayınları,  stanbul, 2003, (Churches), ss. 201-218.

PEYSSONEL, Charles De. **1745 yılında  zmit ve  znik’e Yapılmış Bir Gezinin  yk s ** (Relation d’un Voyage fait a Nicom die et a Nicee en 1745)”,  ev. F. Yavuz Ulu  n, Kocaeli Y ksek   renim Derne i K lt r Yayınları, 3, 2005.

PICKARD-CAMBRIDGE, Arthur Wallace. **Dithyramb Tragedy and Comedy**, Clarendon Press, Oxford, 1962.

P  NARRE, Robert. **Tiyatro Tarihi**,  ev. Pınar K r,  leti im Yayınları, 1991.

PİOTROWSKI, Andrzej. "Heresy, Hybrid Buildings and a Geography of Architectural Traditions", **Traditional Dwellings and Settlements Review**, Cilt:27, Sayı:1, 2015, ss. 7-19.

PİZZİGATİ, Alberto. "Il Teatro Romano Di Volterra: Maestranze Urbane E Locali", **Annali Della Scuola Normale Superiore di Pisa. Classe di Lettere e Filosofia**, Serie III, Cilt:25, Sayı:4, 1995, ss. 1413-1435.

PLATTNER, Georg A. "Ein Stad Römisches Kapitell aus Ephesos", **Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts in Wien**, Band 71, 2003, ss. 237-249.

PLİNY CAECİLİ SECVNDİ. **Epistvlarvm Libri Decem**, Lipsiae in Aedibvs B. G. Tevbnari MCMXXII, 1922, (Epistvlarvm Libri Decem).

PLİNY. **Pliny Letters**, Çev. William Melmoth, Cilt: 2, Harward University Press, William Heineman LTD, MCM XLVII, London, 1915, (Pliny).

PLİNY. **Pliny's Natural History**, A Translation on the Basis on thay by Dr. Philemon Holland, Cilt: 1, George Barclat, Castle Street, Leicestee Square, 1847-48, (Natural).

PLUTARKHOS. **Plutarch's Lives**, With an English Translation by Bernadotte Perrin, In Eleven Cilt: 1, Theseus and Romulus/Lycurgus and Numa/Solon and Publicola, Harward University Press, MCMLIX, London, 1914.

POCOCKE, Richard. **A Description of the East and Some Other Countries**, Cilt: 2, Part 2, Observations on the Island of the Archipelago, Asia Minor, Thrace, Greece and Some Other Parts of Europe, London, 1745.

POUJOULAT, M. Baptistin. **Voyage a Constantinople dans L'Asie Mineure, en Mesopotamie a Palmyre en Syrie en Palestine et en Egypte**, I, Paris, 1840.

POZZİ, Jean. **Nicee**, Paris, 1933.

PRASCHNIKER, Camillo ve Max Theuer. **Das Mausoleum von Belevi**, Forschungen in Ephesos VI, Österreichisches Archäologisches Institut, Vienna, Austria, 1979.

PSEUDO-SKYLAKS, Periplus. **Geographi Graeci Minores**, Çev. C. W. L. Müller, Hildesheim, 1990.

PÜLZ, Stephan. “Zur Bauornamentik des Zeus Temples von Euromos”, **Istanbuler Mitteilungen**, Sayı:39, 1989, ss. 451-453.

QUATEMBER, Ursula. **Das Nymphaeum Traiani in Ephesos**, Forschungen in Ephesos Band XI/2, Österreichischen Archäologischen Institut, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften in Wien, 2011.

QUINN, Josephine Crawley. “Hermes, Kouroi and the Political Anatomy of Athens”, **Greece&Rome Second Series**, Cilt:54, Sayı:1, 2007, ss. 82-105.

RAAFLAUB, Kurt A. ve Hansvan Wees. **A Companion to Archaic Greece**, Wiley-Blackwell, A John Wiley Sons, Ltd. Publication, 2009.

RABY, Julian. “A Seventeenth Century Description of Iznik-Nicaea”, **Istanbuler Mitteilungen**, 26, 1976, ss. 149-188.

RADICE, Betty. “A Fresh Approach to Pliny’s Letters”, **Greece&Rome**, Cilt:9, Sayı:2, 1962, ss. 160-168.

RADT, Wolfgang. **Pergamon. Geschichte und Bauten Funde und Erforschung einer Antiken Metropole**, Du Mont, Köln, 1988.

RAMSAY, William Mitchell. **The Historical Geography of Asia Minor**. London: John Murray, 1890.

REGINA, Andriano La. "Pietrabbondante", **Culture Adriatiche Antiche Di Abruzzo e di Molise**, Roma: De Luca, 1978, ss. 449-499.

REHM, Rush. "Festivals and Audiences in Athens and Rome". **The Cambridge Companion to Greek and Roman Theatre**, Ed. Marianne McDonald ve J. Michael Walton, Cambridge University Press, 2007, ss. 184-201.

REISCH, Emil, Wilhelm Wilberg, Josef Keil, George Niemann, Rudolf Heberdey ve Philipp Forchheimer, **Forschungen in Ephesos**. Band III, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, MCMXXIII, 1923.

REJFER, Jane. **Roman Portraits in Context**, Ed. François Lissarrague, Rolf Michael Schneider ve R. R. R. Smith, Cilt II, Walter de Gruyter, Berlin Newyork, 2008.

RETZLEFF, Alexandra "Near Eastern Theatres in Late Antiquity", **Phoenix**, Cilt:57, Sayı:1-2, 2003, ss. 115-138.

RIDLEY, Ronald T. **History of Rome (A Documented Analysis)**, Roma, 1987.

RIGSBY, Kent J. **Asyilia: Territorial Inviolability in the Hellenistic World**, University of California Press, California, 1996.

ROBERT, Louis. "La Titulature de Nicee et de Nicomedie: La Gloire et la haine", **Harward Studies in Classical Philology**, Cilt:81, 1977, ss. 1-39.

ROBERTSON, D. S. **Greek and Roman Architecture**, Cambridge University Press, 1959.

ROHMANN, Jens. **Die Kapitell produktion Der Römischen Kaiserzeit in Pergamon**, Pergamenische Forschungen, Band 10, Deutsche sArchäologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, Newyork, 1998.

ROMANELLİ, Pietro. **Lo scavo al Tempio della Magna Mater sul Palatino e nelle sue Adiacenze**, Monumente Antichi 46, 1963.

ROMEO, E. ve G. Tucci. “Integrated Survey Techniques the Study and the Restoration of the Archeological Heritage”, **CIPA 2005 XX International Symposium**, 26 September-01 October, Italy, 2005.

ROODENBERG, Jacob. “İlıpınar Höyük Kazıları, 1987, 1988 yılları Kazı Çalışmaları Özeti”, **11. Kazı Sonuçları Toplantısı**, 18-23 Mayıs 1989, Cilt: 1, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara, 1990, ss. 99-102.

ROSE, Charles Brain. “The Theater of İlion”, **Studia Troica**, Cilt:1,1991, ss. 69-77.

ROSS, Ayşe Çalık, Füsün Tülek ve Ali Bora. “Nikomedia (İzmit) Depremleri ve Arkeoloji”, **Deprem Sempozyumu (The Earthquake Symposium)**, Kocaeli, 2005, ss. 763-767.

ROSSER, John H. **Historical Dictionary of Byzantium**, Scarecrow Press, 2001.

ROSSIGNANİ, Maria Pia ve Furio Sacchi. “La Stoa-Basilica Dell’ Agora Settentrionale (Regio I)”, **Hierapolis Di Frigia I**, Le Attivita Delle Campagne Di Scavo E Restauro 2000-2003, Francesco D’Andria, M. Piera Caggia, Missione Archeologica Italiana a Hierapolis Di Frigia, 2007, ss. 359-412.

ROTROFF, Susan I. **Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material**, Agora 29, The American School Of Classical Studies at Athens, Princeton, NJ, 1997.

ROTROFF, Susan I. ve A. Oliver. **The Hellenistic Pottery from Sardis: The Finds Through 1994**, Sardis 12, Cambridge, 2003.

ROUSSEAU, Philip. **A Companion to Late Antiquity**, Blackwell Publishing, 2009.

RÖDER, J. “Bericht über Arbeiten in der Antiken Steinbrüchen von İschehisar (Dokimeion)” **Türk Arkeoloji Dergisi**, XVIII,1, 1969-1970, ss. 109-116.

RUBİO, Rocio Cuadra. “From Custodians of Boundaries to Custodians of Gardens “, **The Many Faces of Mimesis**, Selected Essays from the 2017 Symposium on the Hellenic Heritage of Western Greece, Parnassos Press-Fonte Aretusa, 2018, ss. 313-323.

RUGGİERİ, Vincenzo. “The Political Reasons of the Council of Nicaea (787)”, **Uluslararası İznik I. Konsil Senato Sarayı’nın Lokalizasyonu Çalıştayı Bildirileri**, 22-23 Mayıs İznik, Bursa, 2011, ss. 129-138.

RUMPH, Andreas. **Yunan ve Roma Sanatı**, Çev. Jale İnan, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1949.

RUMSCHEİD, Frank. **Untersuchungen Zur Kleinasiatichen Bauornamentik des Hellenismus**, Verlag Philipp von Zabern, Mainz, 1994.

RUNCİMAN, Steven. **Haçlı Seferleri Tarihi**, Çev. Fikret Işıltan, Cilt: 1, Ankara, 1998.

SACKETT, L. H. **Knossos from Greek City to Roman Colony**, Excavations at the Unexplored Mansion II, Plates, The British School of Archaeology at Athens, Thames and Hudson, 1992.

SAĞNAK, Erkan Recep. **Anadolu Tiyatrolarında Tonoz**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017.

SALOMONSON, J. W. **Etude sur La Ceramique Romaine d’Afrique Sigillee Claire et Ceramique Commune de Henchir el Ouiba (Raqqada), en Tunisie Centrale**, in BVAB, XLIII, 1968.

SALTUK, Secda. **Arkeoloji Sözlüğü**, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 1993.

SALZMAN, Michele. "The Christianization of Sacred Time and Sacred Space", **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series, Cilt:33, 1999, ss. 123-134.

SANCAKLI, Nusret. **Marmara Bölgesi Depremleri (M.Ö. 427- M.S. 1912) Marmara Denizindeki Tsunami'ler**, Kastaş Yayınları, İstanbul, 2004.

SATIR, Seçil. "Türk Kültüründe İznik Çinilerinin Önemi ve Güncel Değerlendirilmesi." **8. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) Bildiri Kitabı**, Atatürk Kültür, Dil, Tarih ve Yüksek Kurumu, Ankara, 2018, ss.1129-1143.

SAVAŞ, Erdoğan. **İznik Nicaea**, Divan Matbaacılık ve Ticaret, Bursa, 1973.

SCHAZMANN, Paul. **Das Gymnasion**, Der Tempelbezirk Der Hera Basileia, Altertümer von Pergamon, Des Preussischen Ministers Für Wissenschaft Kunst und Volksbildung, Berlin und Leipzig, Verlag Von Walter De Gruyter, 1923.

SCHEDE, Martin. **Die Ruinen von Priene**, Berlin: De Gruyter, 1964.

SCHEFOLD, Karl. **Art of the World, A Series of Regional Histories of the Visual Arts, Classical Greece**, Çev. J.R. Foster, Methuen & CO. LTD., London, 1967.

SCHERRER, Peter ve Elisabeth Trinkl. **Die Tetragonos Agora in Ephesos**, Grabungsergebnisse von Archaischer bis in Byzantinische Zeit-ein Überblick Befunde und Funde Klassischer Zeit, Forschungen in Ephesos XIII/2, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften, 2006.

SCHERRER, Peter. “Das Sogenannte Serapeion in Ephessos: ein Mouseion?”, **Ägyptische Kulte und Ihre Heiligtümer Im Osten Des Römischen Reiches**, Ed. Adolf Hoffmann, Ege Yayınları, İstanbul, 2003, ss. 109-138

SCHLÜTER, Andreas. “Vergangenheit, Sprich Das Antike Theater von Herculaneum bei Napel”, **Antike Welt**, Cilt:34, Sayı:1, 2003, ss. 37-42.

SCHNEIDER, Alfons Maria ve Walter Karnapp. **Die Stadtmauer von Iznik (Nicaea)**, Istanbul Forschungen 9, Berlin, 1938.

SCHNEIDER, Alfons Maria. **Die Römischen und Byzantinischen Denkmaler von İznik (Nicea)**, İstanbul Forschungen, 16, Berlin, 1943.

SCHNELLER, Ludwig. **Nicaa und Byzanz**, Leipzig, 1907.

SCRANTON, Robert L. **Monuments in the Lower Agora and North of the Archaic Temple**, Corinth, Result of Excavation Conducted by The American School of Classical Studies At Athens, Architecture, Cilt I, Part III, Princeton, New Jersey, 1951.

SCULLARD, Howard Hayes. **Festivals and Ceremonies of the Roman Republic**, Cornell University Press, 1981.

SEAR, Frank B. “Vitruvius and Roman Theater Design”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:94, Sayı:2, 1990, (Vitruvius), ss. 249-258.

SEAR, Frank B. “The Roman Theatre at Gubbio”, **Mediterranean Archaeology**, Cilt:17, Festschrift in Honour of J. Richard Green, 2004, (Gubbio), ss. 213-222.

SEAR, Frank B. “The Scaenae Frons of the Theater of Pompey”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:97, Sayı:4, 1993, (Theater of Pompey), ss. 687-701.

SEAR, Frank. **Roman Architecture**, Cornell University Press, 1982, (Roman Architecture).

SEAR, Frank. **Roman Theaters an Architectural Study**, Oxford University Press, London, 2006, (Roman Theaters).

SEAR, Frank. "The Theatre at Taormina-A New Chronology", **Papers of the British School at Rome**, Cilt:64, 1996, (Taormina), ss. 41-79.

SEGAL, Arthur. "Die Theaterbauten im Alten Palastina in Römisch-Byzantinischer Zeit: Eine Historisch-Archaeologische Untersuchung", **Antike Welt**, Cilt:18, Sayı:1, 1987, (Alten Palastina), ss. 2-21.

SEGAL, Arthur. "Roman Cities in the Province of Arabia", **Journal of the Society of Architectural Historians**, Cilt:40, Sayı:2, 1981, (Province Arabia), ss.108-121.

SEGAL, Arthur. **From Function to Monument: Urban Landscape of Roman Palestine, Syria and Provincia Arabia**, Oxford: Oxbow Books, 1997, (Urban Landscape).

SENSENEY, John R. **The Art of Building in the Classical World: Vision, Craftsmanship and Linear Perspective in Greek and Roman Architectur**, Cambridge University Press, New York, 2011.

SESTİNİ, Dominique. **Voyage Dans La Grece Asiatique A La Peninsule De Cyzique, A Brusse Et A Nicee**, Avec Des Details sur L'Histoire Naturelle Ces Contrees, M.DDC.LXXXIX, Paris, 1789.

SEVENGİL, Refik Ahmet. **Türk Tiyatrosu Tarihi I**, Maarif Basımevi, İstanbul, 1959.

SEVİN, Veli. **Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2001.

SEYHAN, Barış “Antik Çağda Küçük Asya’da Festivaller ve Panayırılar”, **I. Disiplinlerarası Turizm Kongresi**, 27-30 Mayıs 2010, Nevşehir, 2010, ss. 90-104.

SEZER, Lütfi İhsan. “Marmara Bölgesi’nde Deprem Aktivitesi ve Riski”, **Ege Coğrafya Dergisi**, 12, 2003, ss. 29-38.

SEZGİN, Tunç. **Hierapolis Roma Dönemi Mimari Bezemeleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2004.

SİNANOĞLU, Mustafa. “Hristiyan ve İslâm Kaynaklarında Tartışmalı Bir Dini Toplantı: İznik Konsili”, **İslâm Araştırmaları Dergisi**, Sayı:6, 2001, ss. 1-16.

SİNANOĞLU, Mustafa. “İznik Konsili”, **DİA**, C. XXIII, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2001, ss. 549-552.

SLANE, Kathleen Warner. “Tetrarchic Recovery in Corinth; Pottery, Lamps and other Finds from the Periblos of Apollo”, **Hesperia**, Cilt:63, Sayı:2, 1994, ss. 127-168.

SMALL, David B. “Studies in Roman Theater Design”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:87, Sayı:1, 1983, ss. 55-68.

SMİTH, Robert R.R. “Myth and Allegory in the Sebasteion”, **Journal of Roman Archaeology**, Ed. Charlotte Roueche ve Kenan T. Erim, Aphrodisias Paper, Recent Work on Architecture and Sculpture, Supplementary Series Number 1, ANN ARBOR MI, 1990, ss. 89-100.

SMİTH, Tyler Jo ve Dimitris Plantzos. **A Companion to Greek Art**, Wiley-Blackwell, A John Wiley Sons, Ltd. Publication, Cilt: 1, 2012.

SOBRA, Giorgio. “The Analysis of the Fragments from the Scaenae Frons of the Theatre in Hierapolis”, **Restoration and Management of Ancient Theaters in Turkey: Methods, Research, Results**, Ed. Flippo Masino, Paolo Mighetto ve Giorgio Sobra, Proceedings of the Hierapolis International Symposium Karahayıt-Pamukkale (Denizli), Lycus River Hotel 7th-8th of September 2007, Universite Der Salento Scuola Di Specializzazione in Beni Archeologici, Dinu Adamesteanu, Archeologia Storia II, 2012, ss. 183-204.

SOYSAL, Hüseyin, Selçuk Sipahioğlu, Demir Kolçak ve Yıldız Altınok. **Türkiye ve Çevresinin Tarihsel Deprem Kataloğu M.Ö 2100-M.S. 1900**, İstanbul, 1981.

SÖĞÜT, Bilal. “Hierapolis Arkeoloji Müzesi’ndeki M.Ö. 1. – M.S. 1. Yüzyıla Ait Bezemeli Mimari Elemanlar”, **Ramazan Özgan’a Armağan**, 2005, ss. 349-371.

SPANU, Marcello. **The Theatre of Diokaisareia**, Diokaisareia in Kilikien, Ergebnisse Des Surveys 2001-2006, Band II, De Gruyter, 2012.

STANLEY, Audrey Eunice. **Early Theatre Structures in Ancient Greece. A Survey of Archaeological and Literary Records from the Minoan Period to 388 B.C.**, Ann Arbor: University Microfilms International, California, 1970.

STEPHANI BYZANTII, **Ethnica**, Margarethe Billerbeck, Stephanı Byzantıı Ethnica, Cilt: 3: K-O, Corpus Fontium Historiae Byzantinae De Gruyter Berolini Et Bostoniae, NM XIV, 2014.

STESKAL, Martin ve Martino La Torre, **Das Vedius Gymnasium in Ephesos**, Archalogieund Baubefund, Tafelband, Forschungen in Ephesos Band XIV/1, Österreichischen Archäologischen Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften in Wien, 2008.

STESKAL, Martin. **Das Prytaneion in Ephesos**, Forschungen in Ephesos, Band IX/4, Österreichischen Archäologischen Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie Der Wissenschaften in Wien, 2010.

STILLER, Herman. **Das Traianeum**, Mit Einem Beitrage von Otto Raschdorff, Altertümer Von Pergamon, Band V2 Text, Königliche Museen Zu Berlin, Verlag Von W. Spemann, 1895.

STILLWELL, Richard ve H. Ess Askew. "The Peribolos of Apollo", **Corinth**, Result of Excavation Conducted by The American School of Classical Studies At Athens, Archirecture, Cilt I, Part II, Harvard University Press, Cambridge, 1941, ss. 1-55.

STILLWELL, Richard. "Kourion: The Theater", **Proceedings of the American Philosophical Society**, Cilt:105, Sayı:1, 1961, (Kourion), ss. 37-78.

STILLWELL, Richard. **The Theatre**, Corinth Results of Excavations Conducted by The American School of Classical Studies at Athens, Cilt: 2, Princeton, New jersey, 1952, (Corinth).

STINSON, Philip T. "Imitation and Adaptation in Architectural Design: Two Roman Basilicas at Ephesus and Aphrodisias", **Neue Zeiten, Neue Sitten: Zu Rezeption Und Integration Römischen Und Italischen Kulturguts in Kleinasien**, Ed. Marion Meyer, Wien: Phoibos, 2007, ss. 91-100.

STINSON, Philip T. "The Civil Basilica: Urban Context, Design and Significance", **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series Number, 70, Aphrodisias Paper 4, New Research on the City and Its Monuments, 2008, (Civil Basilica), ss.79-106.

STINSON, Philip T. **The Civil Basilica of Aphrodisias in its Local and Wider Settings**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), New York University, Institute of Fine Arts, 2007, (Local and Wider).

STOREY, Ian C ve Arlene Allan. **A Guide to Ancient Greek Drama**, Plackwell Publishing, 2005.

STOREY, S. Jonathon. **Bithynia: History and Administration to the Time of Pliny the Younger**, Edmonton, 1998.

STRABON. **Antik Anadolu Coğrafyası: XII-XIII-XIV**, Çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2000.

STRICKER, B. H. “The Origin of the Greek Theatre”, **The Journal of Egyptian Archaeology**, Cilt:41, 1955, ss. 34-47.

STROCKA, Volker Michael. “Zur Datierung der Celsus Bibliothek” **The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 23-30.09.1973, Ankara, 1978, (Celsus), ss. 893-900.

STROCKA, Volker Michael. **Das Markttor von Milet**, De Gruyter, Berlin, 1981.

STRONG, D. E. “Some Observation on Early Roman Corinthian”, **The Journal of Roman Studies**, Cilt:53, 1963, ss. 73-84.

STURGEON, Mary C. “Dedications of Roman Theaters”, **Hesperia Supplements**, Cilt 33, XAPIΣ: Essays in Honor of Sara A. Immerwahr, 2004, ss. 411-429.

STURGEON, Mary C. “Sculpture: The Assemblage from the Theater”, **Corinth**, Sculpture The Assemblage from the Theater, The American School of Classical Studies at Athens, Cilt:9, Sayı:3, 2004, (Assemblage).

STYLOW, Armin U ve Angel Ventura Villanueva, “Inscripciones Asociadas A La Scaena Del Teatro”, **La Scaenae Frons Del Teatro Romano De Merida**, Ed. Pedro Mateos Cruz, Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, ss. 155-192.

SVIATOSLAV, Dmitriev. “The Last Mariage and the Death of the Lysimachus”, **Greek, Roman and Byzantine Studies**, 47, 2007, ss. 135-149.

SWADDİNG, Judith. **Antik Olimpiyat Oyunları**, Çev. Burçak Gürün, Homer Kitabevi, İstanbul 2000.

ŞAHİN, Mustafa ve Ahmet Bilir. “Underwater Survey in Lake İznik-2015”, **North Meets East 3 Aktuelle Forschungen zu Antiken Hafen**, Ein Workshop Veranstaltet von Julia Daumund Martina Seifert an Der Universitat Hamburg vom 15 bis 17. Marz 2016, 2016, ss. 75-84.

ŞAHİN, Mustafa, Doğan Yavaş, Recep Okçu ve Derya Şahin. “İznik Yüzey Araştırması 2006”, **25. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Dösim Basımevi, Çanakkale, 2008, ss. 11-26.

ŞAHİN, Mustafa. “Nikaia’nın Kayıp Apollon Tapınağı”, **Bursa’da Zaman**, Sayı:23, 2017, ss. 52-53.

ŞAHİN, Sencer ve Reinhold Merkelbach. **Katalog Der Antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia)**, (İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu), Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Testimonia, 10.3, Bonn: R. Habelt, 1987.

ŞAHİN, Sencer. “Antik Kaynaklar Işığında Tarihte Bithynia Depremleri”, **Eskiçağ Yazıları** 5, Ed. Eda Akyürek Şahin, Burak Takmer ve Fatih Onur, Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi Yayını, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2013, (Bithynia Depremleri), ss. 1-16.

ŞAHİN, Sencer. “Iznik (Nicaea) in the Hellenistic and Roman Periods”, **İznik Throughout History**, Ed. Işıl Akbaygil, İnci Delemen ve Oktay Aslanapa, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2003, (ITH), ss. 1-23.

ŞAHİN, Sencer. “Yazıtların Diliyle İznik’te (Nikaia) Tarih”, **5. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, 6-10 Nisan 1987, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Cilt: 1, Ankara, 1987, (5. AST), ss. 369-374.

ŞAHİN, Sencer. **Katalog Der Antiken Inschriften des Museums von İznik (Nikaia)**, (İznik Müzesi Antik Yazıtlar Kataloğu), Stadt Gebiet und Die Nächste Umgebung der Stadt, (Şehir ve Yakın Çevresi), Inschriften Griechischer Städte aus Kleinasien, Band 9, Teil: I, Bonn: Rudolf Hebelt Verlag, 1979, (Inschriften 9).

ŞENER, Sevdâ. **Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi**, Dost Kitapevi Yayınları, Ankara 2003.

ŞENOL, Ahmet Kaan. **Marmaris Müzesi Ticari Amphoraları**, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2003.

ŞİMŞEK, Celal. “Laodikeia Antik Kenti’nde Yapılan Çalışmalar”, **Colloquium/Anatolicum**, Anadolu Sohbetleri, Institutum Turcicum Scientiae Antiquitatis/Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, XII, 2013, ss. 15-36.

TABORELLİ, Luisa Brecciaroli ve Ada Gabuci. “Le Mura E Il Teatro Di Augusta Taurinorum: Sequenze Stratigrafiche E Dati Cronologici”, **Forme E Tempi Dell’Urbanizzazione Nella Cisalpina**, Insegna Del Giglio, 2007, ss. 240-256.

TALUN, Dijvar. **Smyrna Agorasında Bulunan Bir Grup Korinth Başlığı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2016.

TANCOİGNE, M. **A Narrative of a Journey into Persia and Residence Theran: Containing a Descriptive Itinerary from Constantinople to Persian Capital**, London, 1820.

TANDOĞAN, Evren ve Elmas Erdoğan, “Aizonai Arkeolojik Sit Alanının Arkeolojik Peyzajlar Kapsamında Değerlendirilmesi”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:22, Sayı:1, 2020, ss. 289-311.

TANGSTRÖM, Emin. “Thater und Politik im Kaiserlichen Rom”, **Eranos**, Sayı:75, 1977, ss. 43–61.

TAŞKIRAN, Murat. **Stratonikeia Korinth Başlıkları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2011.

TAŞPINAR, İsmail. “I. İznik Konsili (325) ve İslam Kaynaklarındaki Yeri”, **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:26, 2004, ss. 23-44.

TEKİN, Oğuz. **Hellen ve Roma Tarihi**, Anadolu Üniversitesi Yayını, 2011.

TEMEL, Süreyya. “Tiyatro Mimarisinin Tiyatro Anlayışıyla Birlikte Gelişimi” **Akademik Bakış Dergisi**, Sayı:55, 2016, ss. 532-559.

TERAMAN, Özel. **Roma Dönemi Tiyatro-Tapınak Kompleksleri ve Anadolu’daki İzdüşümleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007.

Texier, Charles. **Asie Mineure: Description Géographique, Historique Et Archéologique Des Provinces Et Des Villes De La Chersonnèse D'asie**, Paris, M DCCC LXII, 1862, (Asie).

TEXIER, Charles. **Description de L’Asie Mineure**, I, Paris, 1839, (L’Asie).

TEXIER, Charles. **Küçük Asya (Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi)**, Çev. Ali Suat, Cilt I, Enformasyon ve Dökümantasyon Hizmetleri Vakfı, Ankara, 2002, (Küçük Asya).

THEODORESCU, Dinu. “La Frons Scaenae du Theatre: Innovations et Particularites a L’epoque de Zoilos”, **Journal of Roman Archaeology**, Supplementary Series Number 20, Aphrodisias Papers 3, 1996, ss. 127-148.

THEOPHANES. **The Chronicle of Theophanes Confessor: Byzantine and Near Eastern History, AD 284-813**, Ed. Cyril A. Mango, Roger Scott ve Geoffrey Greatrex, New York, Clarendon Press, 1997.

THOMAS, Edmund. **Monumentality and the Roman Empire**, Architecture the Antonine Age, Oxford University Press, 2007.

THOMSON, George. **Tragedyanın Kökenleri- Aiskhylos ve Atina**, Çev. Mehmet H. Doğan, Payel Yayınları İstanbul, 1990.

THORPE, Martin. **Roma Mimarlığı**, Homer Kitapevi, İstanbul, 2002.

THÜR, Hilke ve Elisabeth Rathmayr. **Hanghaus 2 in Ephesos, Die Wohneinheit 6, Baubefund, Ausstattung, Funde**, Forschungen in Ephesos, Band VIII/9, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag Der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2014.

THÜR, Hilke. **Hanghaus 2 in Ephesos, Die Wohneinheit 4 Baubefund, Ausstattung Funde**, Forschungen in Ephesos, Band VIII/6, Österreichisches Archäologisches Institut in Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 2005.

TOD, Marcus N. “Bithynica”, **The American Journal of Philology**, Cilt:62, Sayı:2, 1941, ss. 191-198.

TOKER, Tunca ve Zafer Kendik. **Nikaia/İznik**, Çev. Haluk, Uzel, Nurettin Turan, Bursa Rotary Klübü Yayınları, Cemturan Ofset, Bursa, 2006.

TOMLINSON, Richard Allan. **Yunan Mimarlığı**, Çev. Rıfat Akbulut, Homer Kitabevi, İstanbul, 2003.

TSAFRİR, Yoram ve Gideon Foerster, “Urbanism at Scythopolis- Bet Shean in the Fourth to Seventh Centuries”, **Dumbarton Oaks Papers**, Cilt:51, 1997, ss. 85-146.

TSELEPİ, Aise. **İsmail Akçura Koleksiyonundaki Heykeltraşlık Eserleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2014.

TUCCİNİ, Valerio. “Il Sito Di Ferento”, **Il Teatro Romano Di Ferento**, Ed. Luigi Manfra, Un Progetto Di Gestione Per La Valorizzazione Di Un Sito Del Lazio, Gangemi Editore, 2012, ss. 32-60.

TUCKER, Thomas George. **Life in The Roman World of Nero and St. Paul**, The Macmillan Company, 1910.

TUNCEL, Bedrettin. **Tiyatro Tarihi**, İstanbul Devlet Basımevi, İstanbul, 1938.

TURNBULL, Stephen. **The Ottoman Empire 1326-1699**, Routledge, New York and London, 2003.

TÜREDİ, Dilek. **Tiyatronun Gelişimi; Seyirci Oyuncu İlişkileri Bağlamında Mimari Mekâna Etkisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1998.

TÜRKMEN, Müjde. **Pamphylia ve Kilikia’da Severuslar Dönemi Mimarisi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.

UÇAR, Aydın. “A Study of the 2nd Diazoma of the Side Theater”. **Historical Constructions**, 2001, ss. 217-226.

UÇAR, Aydın. **Side Tiyatrosu İkinci Diazomanın Araştırılması**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2000, (Diazoma).

UÇAR, Şahin. “Müslümanların İstanbul’u Fethetmek İçin Yaptıkları İlk Üç Muhasara”, **Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi**, Sayı:1, 1986, ss. 65-83.

ULRICH, Jörg. “Nicaea and the West”, **Vigiliae Christianae**, Cilt:51, Sayı:1, 1997, ss. 10-24.

ULRICH, Roger B. ve Caroline K. Quenemoen. **A Companion to Roman Architecture**, Wiley Blackwell, 2014.

ULUGÜN, F. Yavuz ve Taner Aksoy, Muhittin Bakan. **Kocaeli ve Çevresi Tarihi I – Tarih Öncesi ve Helenistik Dönem Bithynia**, Kocaeli Yükseköğretim Derneği Tarih Yayını, 2004.

ULUGÜN, F. Yavuz, Muhittin Bakan ve Taner Aksoy. **Kocaeli ve Çevresi Tarihi II – Roma Dönemi Bithynia**, KYÖD/İzmit Rotary Klübü, 2007.

UMAR, Bilge. **İlkçağda Türkiye Halkı**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 1999.

USTA, Kağan Mehmet. **İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından İznik’in Değerlendirilmesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2005.

UZUNASLAN, Abdurrahman. “Antik Roma’da Gladyatör Oyunları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 12, 2005, ss. 15-58.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı. **Osmanlı Tarihi I**, Anadolu Selçukluları ve Anadolu Beylikleri Hakkında bir Mukaddime ile Osmanlı Devleti'nin Kuruluşundan İstanbul'un Fethine Kadar, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1994.

ÜNSAL, Behçet. **Mimari Tarihi I**, Teknik Okul Yayınları, İstanbul, 1967.

VALLUZZI, Maria Rosa. **Identificacazione Strutturale Del Teatro Romano Di Verona Mediante Monitoraggio Statico Dinamica**, Dipartimento Di Ingegneria Civile Edile Ambientale Corso Di Laurea Magistrale in Ingegneria Edile-Architettura, Universite Degli Studi Di Padova, Anno-Academico, 2014-2015.

VANDEPUT, Lutgarde. “The Theatre-Façade at Sagalassus”, **Anatolian Studies**, Cilt:42, 1992, (Theatre-Façade), ss. 99-118.

VANDEPUT, Lutgarde. **The Architectural Decoration in Roman Asia Minor, Sagalassos: A Case Study**, Leuven, 1997, (Sagalassos).

VELEZ, Rocio Ayerbe. “Las Ultimas ExcavacionesArqueologicas En La Escena”, **La Scaenae Frons Del Teatro Romano De Merida**, Ed. Pedro Mateos Cruz, Anejos De Archivo Espanol De Arqueologia, LXXXVI, Consejo Superior De Investigaciones Cientificas, Merida, 2018, ss. 75-100.

VERMEULE, Cornelius. “Greek, Etruscan and Roman Sculptures in the Museum of Fine Arts, Boston”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:68, Sayı: 4, 1964, ss. 323-341.

VİTA di, Antonino. “Leptis Magna: Die Heimatstadt Des Septimius Severus in Nordafrika”, **AntikeWelt**, Cilt:27, Sayı:3, 1996, ss. 173-190.

VİTRUVİUS. **Mimarlık Üzerine 10 Kitap**, Çev. Suna Güven, Şevki Vanlı, Mimarlık Vakfı Yayınları, İstanbul, 1990.

VOVOLİS, Thanos. “Acoustical Mask and Sound Aspects of Ancient Greek Theatre”. **Classica-Revista Brasileira de Estudos Clássicos**, Cilt:25, Sayı:1/2, 2012, ss. 149-173.

WAELEKENS, March. “Hellenistic and Roman Influence in the Imperial Architecture of Asia Minor”, **Bulletin Supplemet**, The Greek Renaissance in Roman Empire: Papers From the Tenth British Museum Classical Colloquium, Sayı:5, 1986, ss. 77-88.

WALTHER, C. V. “Roman Basilicas A Progress Report”, **Classical Ireland**, Cilt:2, 1995, ss. 133-149.

WARD-PERKINS, John Bryan. “Constantine and the Origins of the Christian Basilica”, **Papers of the British School at Rome**, Cilt:22, 1954, (Christian Basilica), ss. 69-90.

WARD-PERKINS, John Bryan. “From Republic to Empire on the Early Provincial Architecture of the Roman West”, **The Journal of Roman Studies**, Cilt:60, 1970, (Provincial), ss. 1-19.

WARD-PERKINS, John Bryan. “Nicomedia and Marble Trade”, **Paper of British School at Rome**, Cilt:48, 1980, (Marble Trade), ss.23-69.

WEBER, Berthold F. **Bauwerke in Milet**, Die Romischen Heroavon Milet, Teil 10, Deutsches Archaologisches Institut, Walter De Gruyter, Berlin, New York, 2004.

WEBER, Wilhelm. **Untersuchungen zur Geschichte des Kaiser Hadrianus**, Leipzig, 1907.

WEGNER, Max. “Bauschmuck von Side”, **Jale İnan Armağanı**, Ed. N. Başgelen ve M. Lugal, Arkeoloji ve Sanat Yayınları İstanbul, 1989, ss. 161-167.

WEGNER, Max. **Das Römische Herrscherbild**, Hadrian, Plotina, Marciana, Matidia, Sabina, Deutsches Archäologisches Institut, Verlag Gebr. Mann Berlin, 1956, (Herrscherbild).

WEİGEL, Richard D. “An Augean Stables Coin Type From Nicaea, Museum Notes”, **American Numismatic Society**, Cilt:31, 1986, ss. 167-169.

WEİNERG, Saul S. **The Southeast Building, The Twin Basilicas, The Mosaic House**, Corinth, Result of Excavation Conducted by the American School of Classical Studies At Athens, Architecture, Cilt: 1, Part V. Harvard University Press, Cambridge, 1960.

WEİSER, Wolfram. **Katalog Der Bithynischen Münzen Der Sammlung Des Instituts Für Altertumskunde Der Universitätzu Köln**; Band I, Nikaia, Köln, 1983.

WEİSSOVA, Barbora, Robin Bring ve Silvia Polla. “The Hinterland of Nikaia/Nicaea/Iznik. Analyzing the Hellenistic, Roman and Late Antique Bithynian Landscape through Remote Sensingand GIS Techniques”, **Journal for Ancient Studies**, Cilt:8, 2019, ss. 21-49.

WELCH, Katherine. “The Stadium at Aphrodisias”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:102, Sayı:3, 1998, ss. 547-569.

WHEELER, Mortimer. **Roma Sanatı ve Mimarlığı**, Çev. Zeynep Koçel Erdem, Homer Kitabevi, 2004.

WİLBERG, Wilhelm. “Das Gebäude”, **Die Bibliothek**, Forschungen in Ephesos, Band V, Heft 1, Österreichischen Archäologischen Institut Wien, 1953, ss. 1-42.

WILLİAMS, Caroline. “The Corinthian Temple of Zeus Olbios at Uzunburcaturç: A Reconsideration the Date”, **American Journal of Archaeology**, Cilt:78, Sayı:4, 1974, ss. 405-414.

WILLIAMS, Caroline. **The Development of Monumental Street Architecture With Special Emphasis on Roman Asia Minor**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), University of London Institute of Archaeology Library, 1979, (Monumental Street).

WINTER, F. E. "Greek Theatre Production: A Review Article", **Phoenix**, Cilt:19, Sayı:2, 1965, ss. 99-110.

WYCHERLEY, Richard Ernest. "The Stoa Basileios", **The Journal of Hellenistic Studies**, Cilt:60, 1940, (Basileios), ss. 95-96.

WYCHERLEY, Richard Ernest. Antik Çağda Kentler Nasıl Kuruldu? Çev. Nur Nirven-Nezih Başgelen, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1986, (Kentler).

YALDUZ, Alpaslan. "Konsillerin Hristiyanlık Tarihindeki Yeri ve İznik Konsili", **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, Sayı:2, Bursa, 2003, ss. 257-296.

YALMAN, Bedri. "İznik Tiyatro Kazısı 1992", **15. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1995, (15. KST), ss. 425-454.

YALMAN, Bedri. "İznik ve Çevresinde Eski Eser Tahribatları ve Öneri Koruma Tedbirleri", **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt:36, Sayı:1-2, 1993, ss. 461-485.

YALMAN, Bedri. "1994 İznik Roma Tiyatrosu Kazısı", **17. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1996, (17. KST), ss. 337-360.

YALMAN, Bedri. "2001, İznik Tiyatro Kazısı", **24. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2003, (24. KST), ss. 127-138.

YALMAN, Bedri. "2002 Yılı İznik Tiyatro Kazısı", **25. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 2004, (25. KST), ss. 391-402.

YALMAN, Bedri. “2003 Yılı İznik Tiyatro Kazısı”, **26. Kazı Sonuçları Toplantısı**, I, Ankara, 2005, (26. KST), ss. 347-356.

YALMAN, Bedri. “2005 Yılı Tiyatro Kazısı”, **28. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 2007, (28. KST), ss. 387-404.

YALMAN, Bedri. “2006 Yılı İznik Tiyatro Kazısı”, **29. Kazı Sonuçları Toplantısı**, III, Ankara, 2008, (29. KST), ss. 37-54.

YALMAN, Bedri. “İznik Roma Tiyatro Kazısı 1987”, **10. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1989, (10. KST), ss. 339-382.

YALMAN, Bedri. “İznik Roma Tiyatrosu Kazısı’nda Bulunan Seramik Fırını”, **Sanat Tarihi Yıllığı**, 13, 1988, ss. 153-197.

YALMAN, Bedri. “İznik Roma Tiyatrosu”, **7. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1986, 7. KST), ss. 579-596.

YALMAN, Bedri. “İznik Surlarında Tiyatroya Ait Mimari Parçalar”, **İlgi**, 57, 1989, (Mimari Parçalar), ss. 24-27.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1980”, **3. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1981, (3. KST), ss. 31-34.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1981”, **4. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1983, (4. KST), ss. 229-236.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1983”, **6. Kazı Sonuçları Toplantısı**, İzmir, 1985, (6. KST), ss. 459-468.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1985”, **8. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1987, (8. KST), ss. 233-258.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1986”, **9. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1988, (9. KST), ss. 299-328.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1988”, **11. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1990, (11. KST), ss. 301-324.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1989”, **12. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1991, (12. KST), ss. 379-404.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1990”, **13. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Ankara, 1992, (13. KST), ss. 377-402.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı 1991”, **14. Kazı Sonuçları Toplantısı**, II, Ankara, 1993, (14. KST), ss. 181-204.

YALMAN, Bedri. “İznik Tiyatro Kazısı”, **5. Kazı Sonuçları Toplantısı**, İstanbul, 1984, (5. KST), ss. 215-220.

YALMAN, Bedri. “İznik'te Kilise Altyapı Kazısı”, **VIII. Türk Tarih Kongresi**, Ankara, 1979, (Kilise), ss. 457-466.

YALMAN, Bedri. **İznik (NICAEA)**, Bursa, 1999, (Nicaea).

YALMAN, Bedri. **İznik/Nikaia**, Bursa Rotary, İstanbul, 2006.

YALTIRAK, Cenk, Korhan Erturaç, Okan Tüysüz ve Kezban Saki Yaltırak. “Marmara Denizinde Tarihsel Depremler: Yerleri, Büyüklükleri, Etki Alanları ve Güncel Kırılma Olasılıkları”, **Türkiye Kuvaterneri Çalıştayı IV**, İTÜ Avrasya Yerbilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2003, ss. 174-180.

YALTIRAK, Cenk. “Marmara Denizi ve Çevresinde Tarihsel Depremlerin Yerleri ve Anlamı”, **İTÜ Vakıf Dergisi**, 2015, ss.56-62.

YAŞAROĞLU, Kerime. **Açık Hava Tiyatrolarının Akustik Açısından Değerlendirilmesi: İstanbul Cemil Topuzlu Açık Hava Tiyatrosu Örneği**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006.

YENER, Barış. “The Corinthian Capitals of Laodikeia”, **Scienze dell'Antichità: Storia, Archeologia, Antropologia**, 20 (2), 2014, ss. 125-141.

YILDIRIM, Mehmet Salih. **Experiencing The Ancient Theatre: A Perspective On Interpreting The Ancient Greek and Roman Theatre Through Reflections From The Space Of The Performer**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Middle East Technical University, The Department of History of Architecture, 2013.

YILDIRIM, Nazlı. “Herakles Hermelerinin Anlamı ve Kullanımı”, **Mediterranean Journal of Humanities, MJH**, II/1, 2012, ss. 229-237.

YILMAZYAŞAR, Hasan. “Orhangazi Döneminde (1326-1362) İznik Kenti”, **Osmanlı Dünyasında Kültürel Yaklaşımlar ve Sanatsal Yansımaları: Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu’na Armağan**, 2017, (Kültürel), ss. 263-275.

YILMAZYAŞAR, Hasan. **Orhangazi Döneminde İznik Kenti Mimarisi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, (Orhangazi).

YOLAÇAN, Burak. **Smyrna Agora Bazilikası**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2013.

YÜCEL, Çağatay. “Dionysos Bayramları ve Şenlikleri”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:4, 2015, ss. 151-164.

YÜKSEL, Ayşegül. “Antik Yunan Tiyatrosunda Komedyanın Evreleri”, **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi**, Cilt:33, Sayı:1-2: 1990, ss. 557-569.

ZANKER, Paul. **Provinzielle Kaiserportrats Zur Rezeption der Selbstdarstellung des Princeps**, Bayerische Akademie Der Wissenschaften Philosophisch-Historische Klasse, Abhandlungen, Neue Folge, Heft 90, Verlag Der Bayerischen Akademie Der Wissenschaften, München 1983.

ZIEGENAUS, Oskar. **Das Asklepieion**, 3 Teil Die Kultbauten Aus Römischer Zeit an Der Ostseite Des Heiligen Bezirks, Deutsches Archaologisches Institut, Walter De Gruyter&Co. /Berlin, 1981.

ZIMMERMANN, Bernhard. **Dithyrambos, Geschichte Einer Gattung**, Verlag Antike, Berlin, 2008.

Ek 1: Türkiye haritası üzerinde İznik ve İznik Gölü'nün konumu.

Kaynak: Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, Şek. 1.

Ek 2: Bithynia Bölgesi sınırları ve Nicaea kentinin konumu.

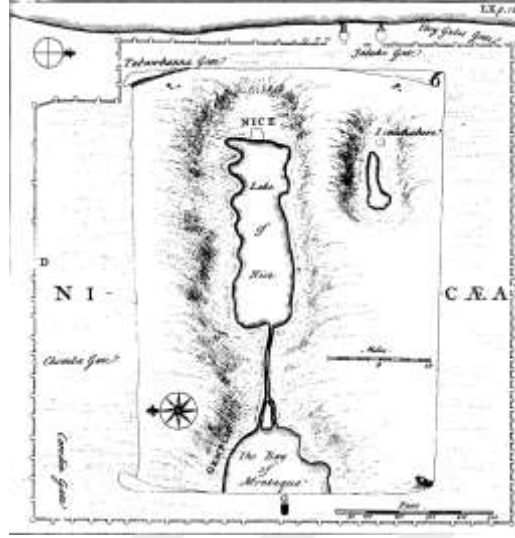
Kaynak: Ekin-Meriç, Mermer Seramikleri, Şek.2.

Ek 3: Nicaea kent planı.

Kaynak: Schneider ve Karnapp, SCHN.

Ek 4: Richard Pococke'nin İznik gölü ve Nicaea kenti çizimi.

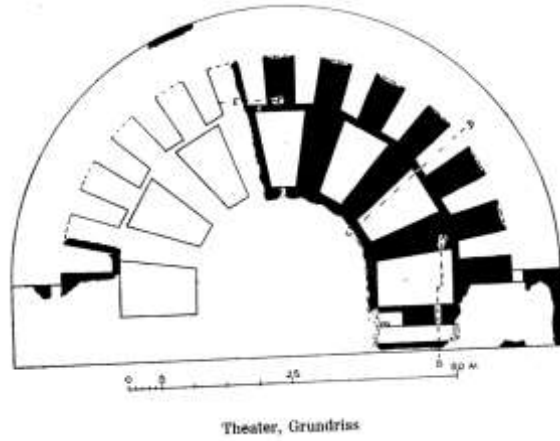
Kaynak: Pococke, p. 122, LX.

Ek 5: Charles Texier'in Nicaea kent planı ve tiyatronun konumu.

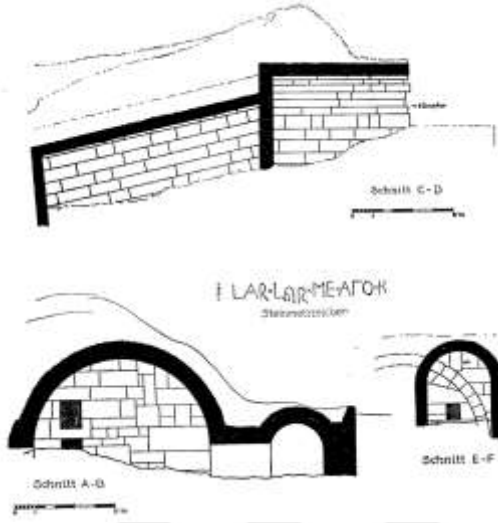
Kaynak: Texier, L'Asie Mineure, Pl. 5-6.

Ek 6: Alfons Maria Schneider'in tiyatro altyapı çizimi.

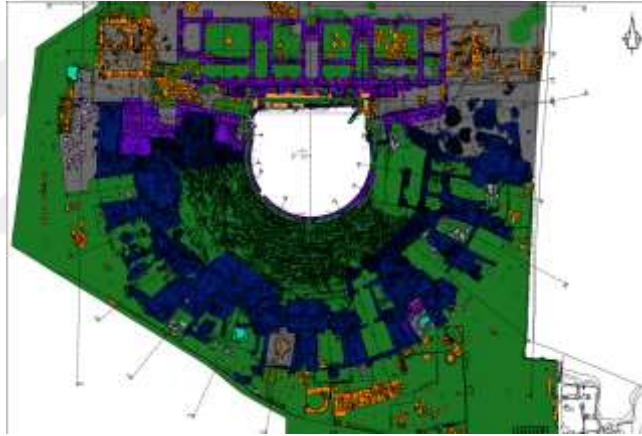
Kaynak: Schneider, Textabbildung 2.

Ek 7: Alfons Maria Schneider'in tiyatro kesit çizimleri.

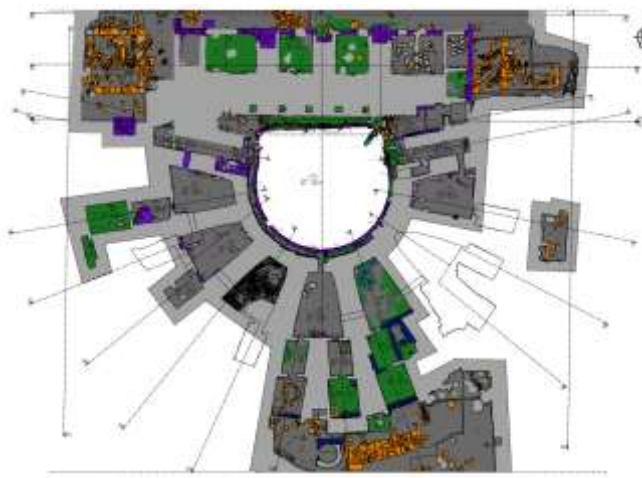
Kaynak: Schneider, Textabbildung 3.

Ek 8: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu rölöve.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 9: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu tonozları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 10: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu havadan görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 11: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu kuzeyden görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 12: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu ve Askania (İznik) Gölü.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 13: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu planı ve bölümleri.

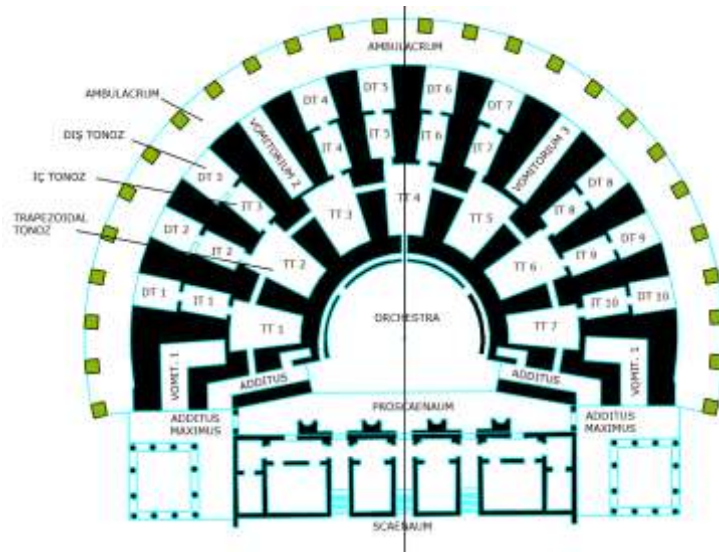
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 14: Tiyatroda ele geçmiş birkaç *prohedria*'dan biri.

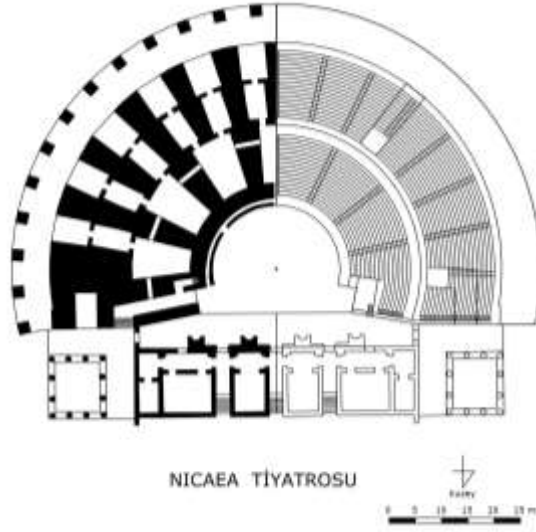
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 15: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu altyapı planı.

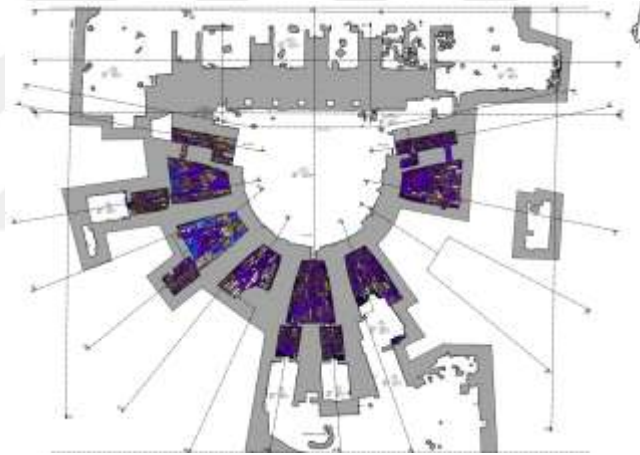
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 16: İznik (Nicaea) Roma Tiyatrosu altyapı planı ve *cavea*.

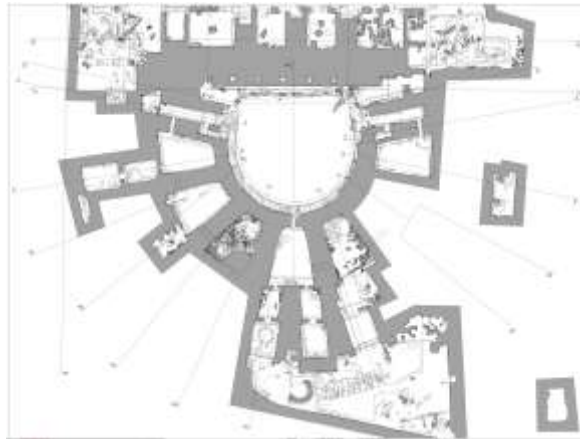
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 17: Trapezoidal Tonozlar ve *aditus*.

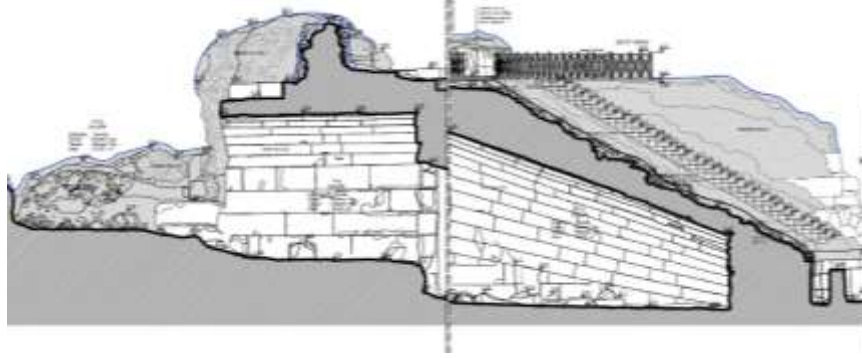
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 18: Trapezoidal Tonozlar ve bunlara bağlanan Beşik Tonozlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 19: Trapezoidal ve Beşik Tonozlardan örnek kesit çizimi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 20: Trapezoidal Tonoz 2 ve *orkhestra* önündeki rüstik dolgu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 21: Trapezoidal Tonozlar arasındaki geçiş koridorlarından biri.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 22: *Orchestra*'dan Trapezoidal Tonoz 4'e geçiş koridoru.

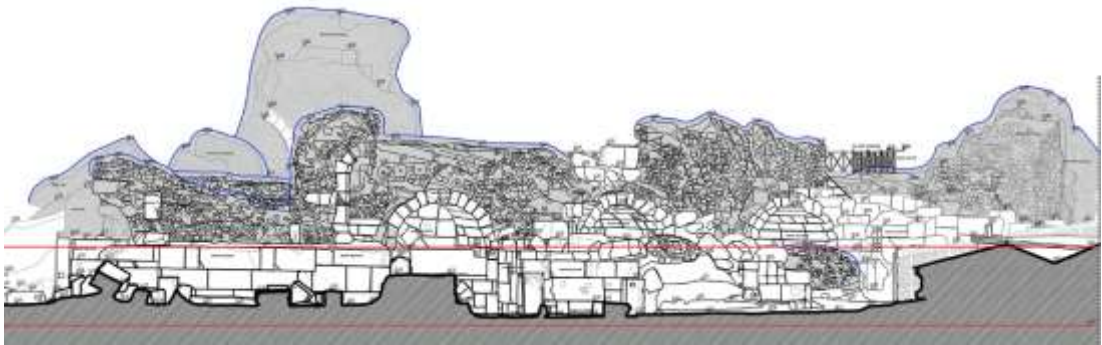
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 23: Trapezoidal Tonozlara bağlanan Beşik Tonozlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 24: Beşik Tonozların vaziyet planı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 25: Trapezoidal Tonozdaki İç Tonoza geçişi sağlayan kapılar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 26: İç Tonozdan Trapezoidal Tonoza geçişi sağlayan kapılar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 27: Batı *analemma* üzerinde *media cavea*'ya çıkan vomitorium.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 28: Batı *analemma* üzerinde *media cavea* 'ya çıkan vomitorium.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 29: Batı *analemma* üzerinde *media cavea* 'ya çıkan vomitorium.

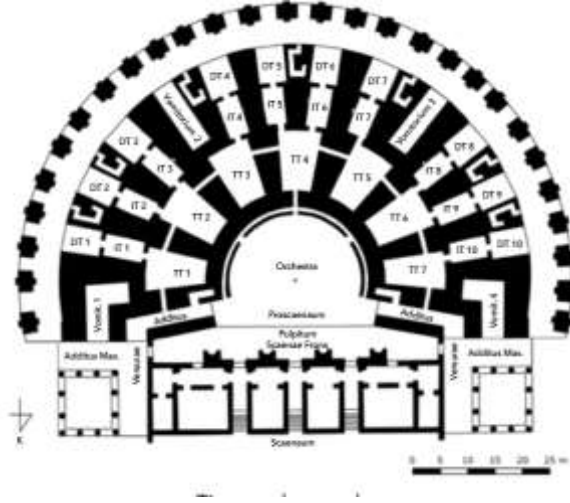
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 30: Güneyde yer alan merdiven kovanlarından biri.

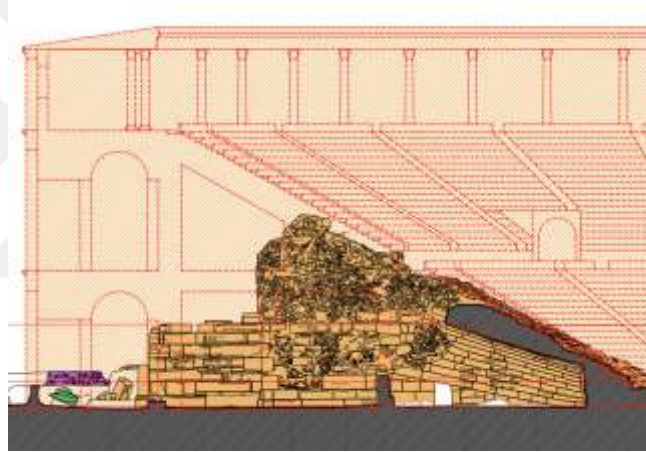
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 31: *Summa cavea*'ya çıkan dört sahanlıklı merdiven kovanları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 32: *Vomitorium*'dan *praecinctio*'ya çıkış ve *media cavea*.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 33: Batıda bulunan *tribunalia* havadan görünüm.

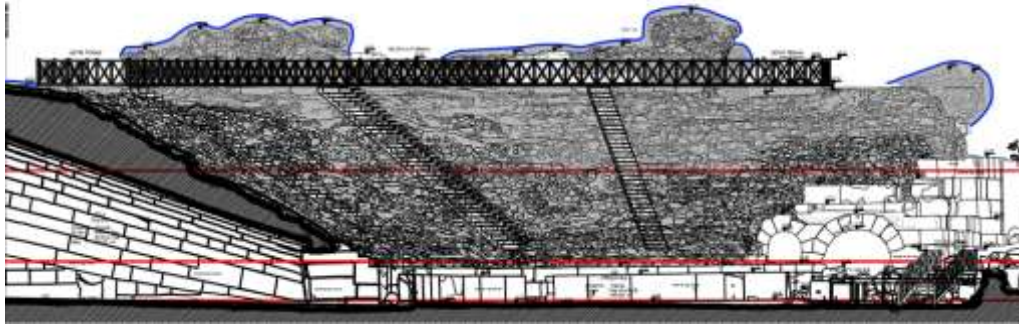
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 34: Batıda bulunan *tribunalia* rölöve.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 35: *Tribunalia* altında bulunan ikili tonoz cepheden çizim.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 36: *Tribunalia* altında bulunan ikili tonoz ön cephe.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 37: *Tribunalia* altında bulunan merdiven basamakları.

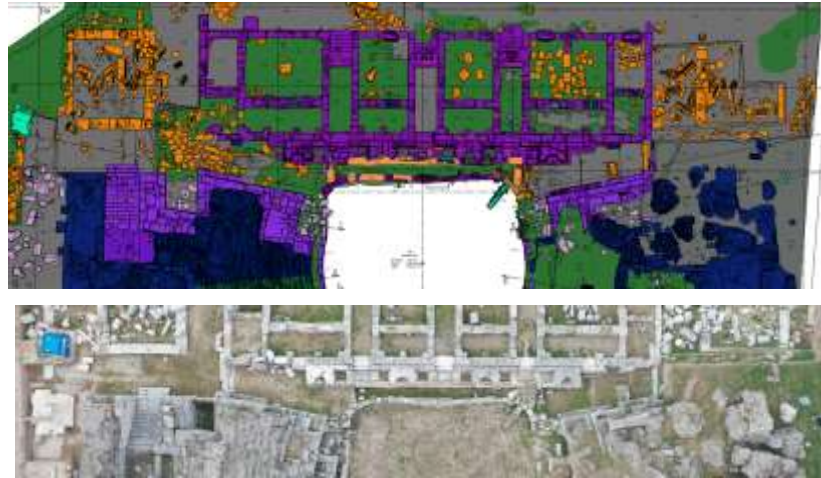
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 38: *İma Cavea, tribunalia*, altında bulunan ikili tonoz canlandırma.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 39: *Vomitorium*'a kadar eğimli giden *analemma* duvarı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 40: Batıda bulunan paye/fil ayakları havadan görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 41: Paye/fil ayakları eksik ayakların tamamlanması.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 42: Batıda bulunan paye/fil ayakları rölöve.

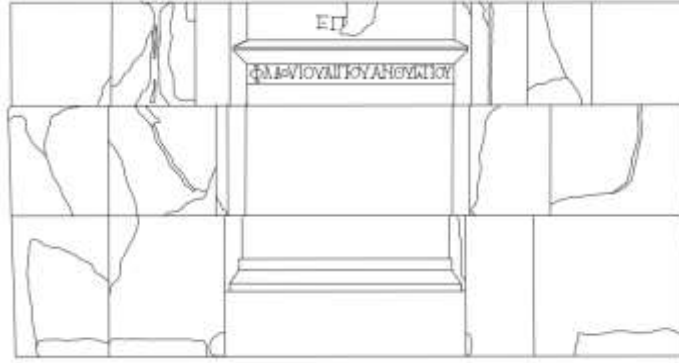
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 43: Batıda bulunan paye/fil ayaklarından biri 3D canlandırma.

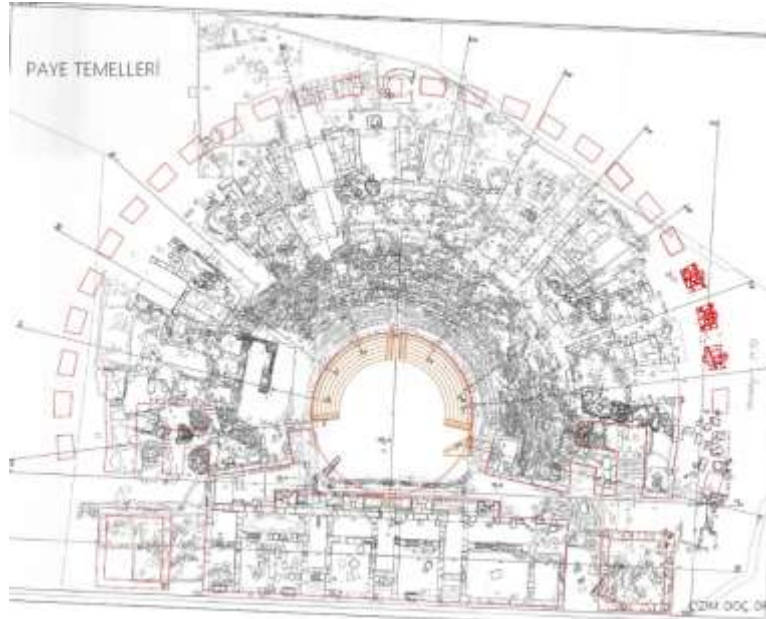
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 44: Batıda bulunan paye/fil ayaklarından biri ön cephe çizim.

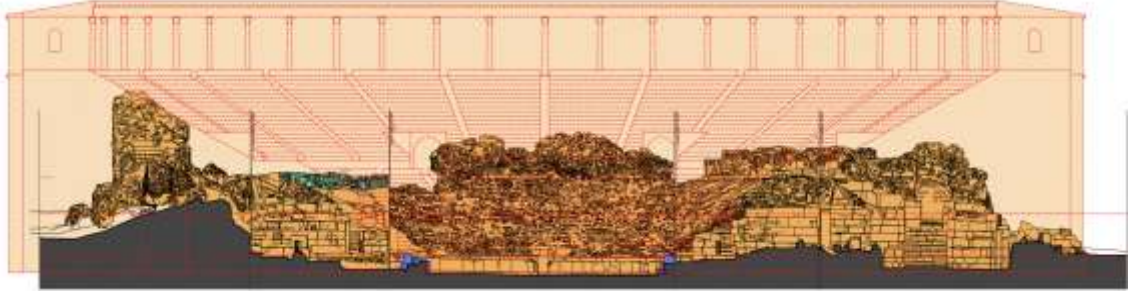
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 45: Tiyatroyu çevreleyen 28 adet paye/fil ayağı çizim.

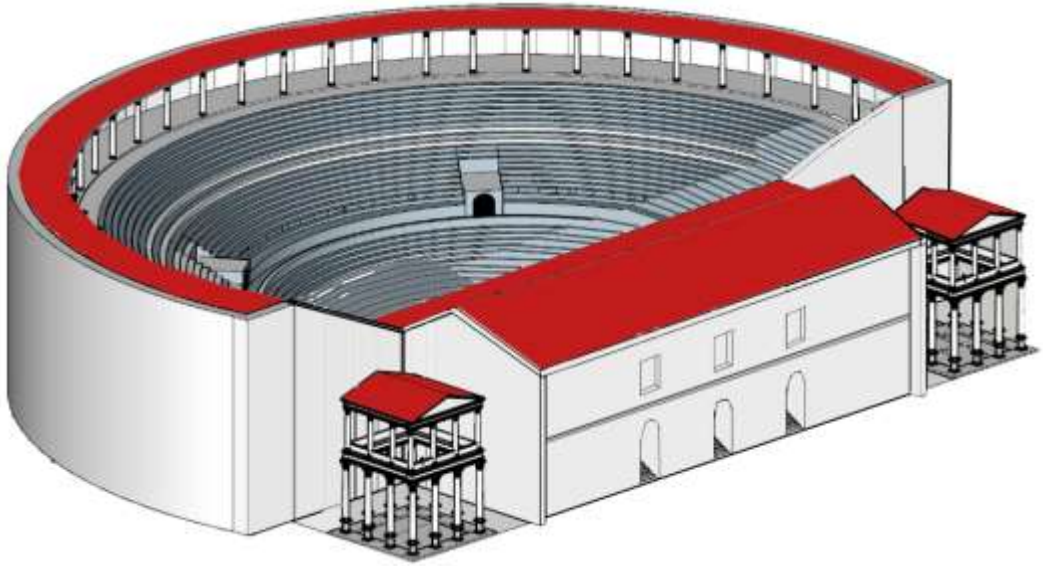
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 46: *Summa cavea*/Sütunlu Portiko restitüsyon kuzeyden görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 47: *Summa cavea* ya da Sütunlu Portiko 3D canlandırma.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 48: *Summa cavea*'ya ait olduğu düşünülen mimari bloklar.

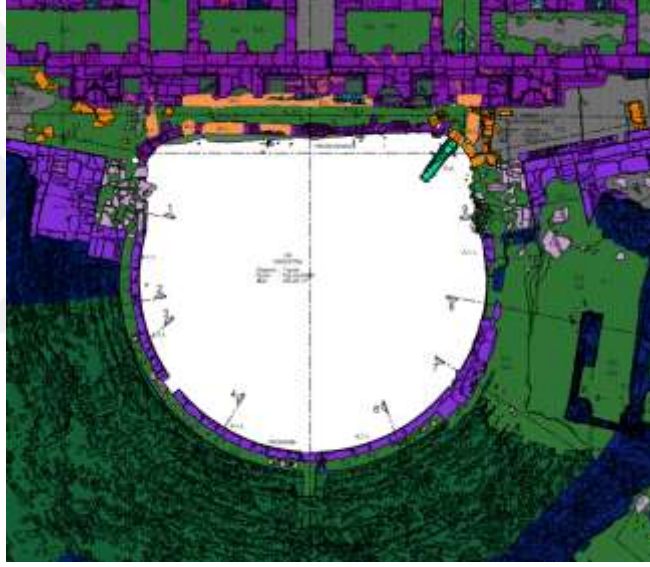
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 49: *Orchestra* havadan görünüm.

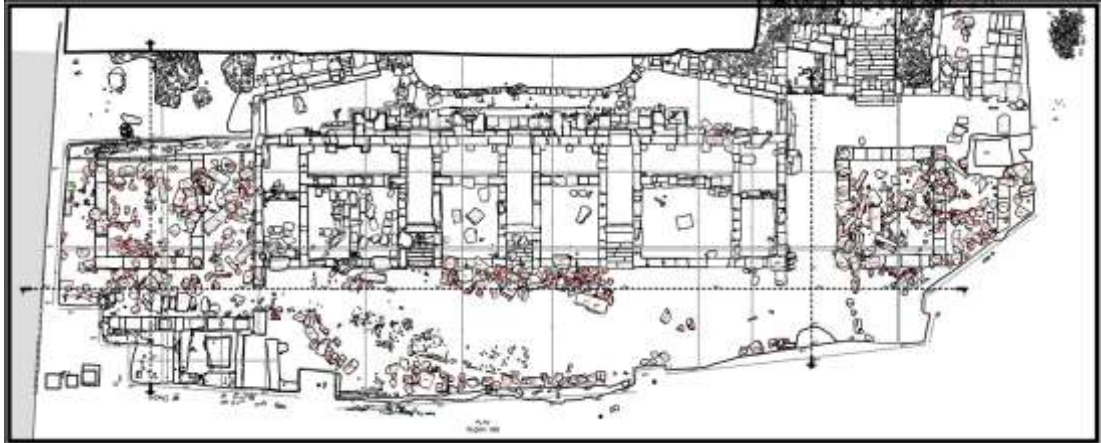
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 50: *Orchestra* rölöve.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 51: *Scaena* rölöve.

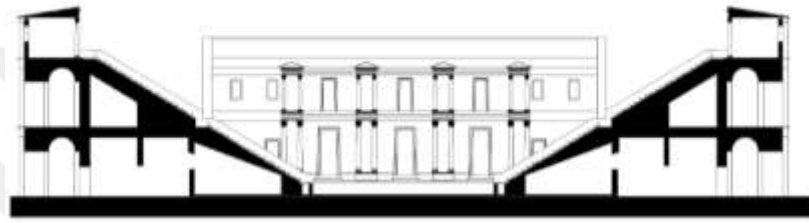
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 52. *Scaena* havadan görünüm.

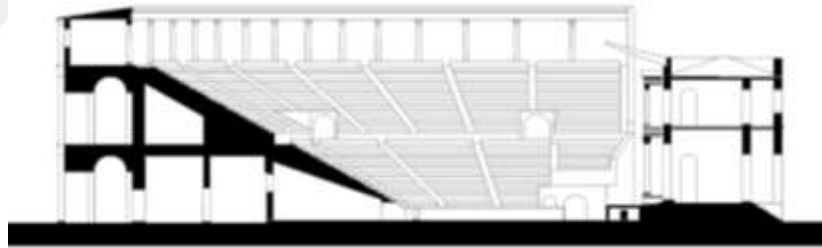
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 53: *Scaena Frons* restitüsyonu.

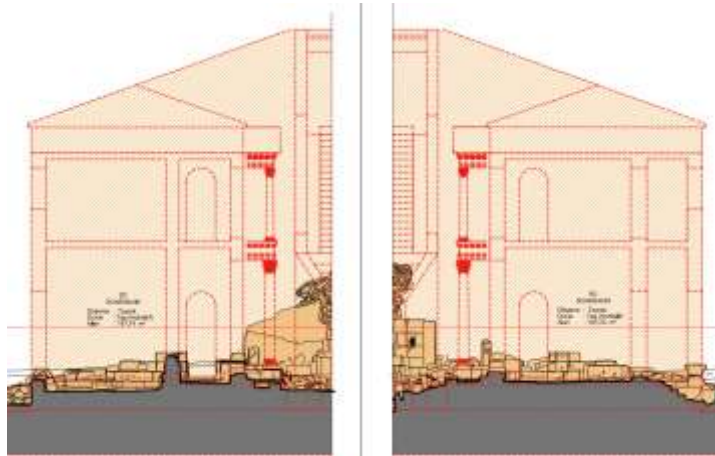
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 54: *Scaena* ve *cavea* kesit.

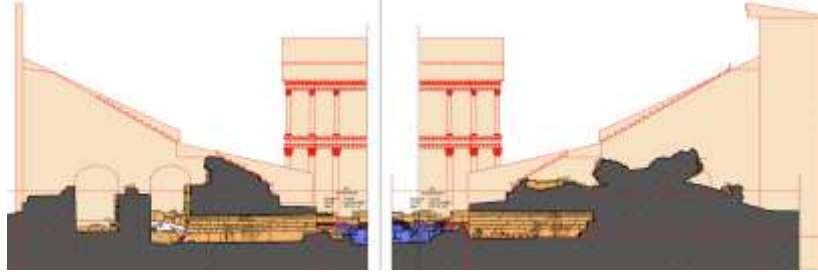
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 55: *Scaena* ve *scaena frons* restitüsyonu doğu batı yan kesit.

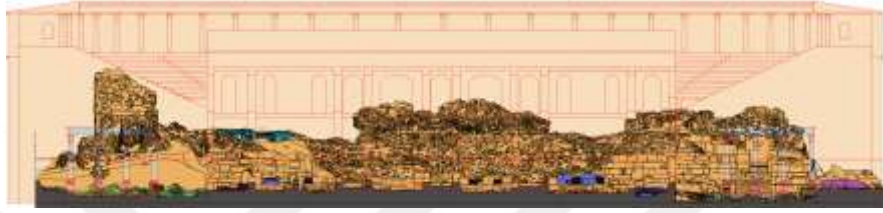
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 56: *Scaena Frons* ve *cavea* restitüsyonu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 57: *Scaena* arka cephe restitüsyonu.

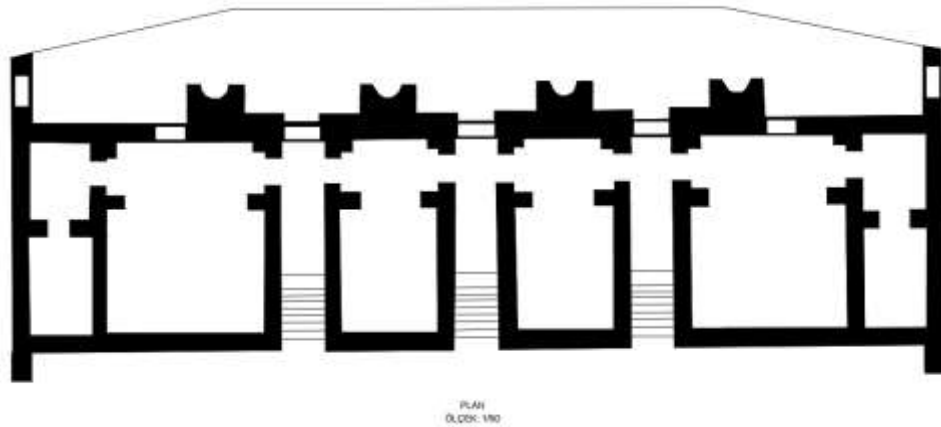
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 58: *Scaena Frons* nişler havadan görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 59: *Scaena* altyapı planı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 60: *Scaena Frons* podyumu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 61: *Scaena Frons* silmelerde kullanılan bezemeler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 62: Podyum üzerinde kullanılan bezemeli levhalar.

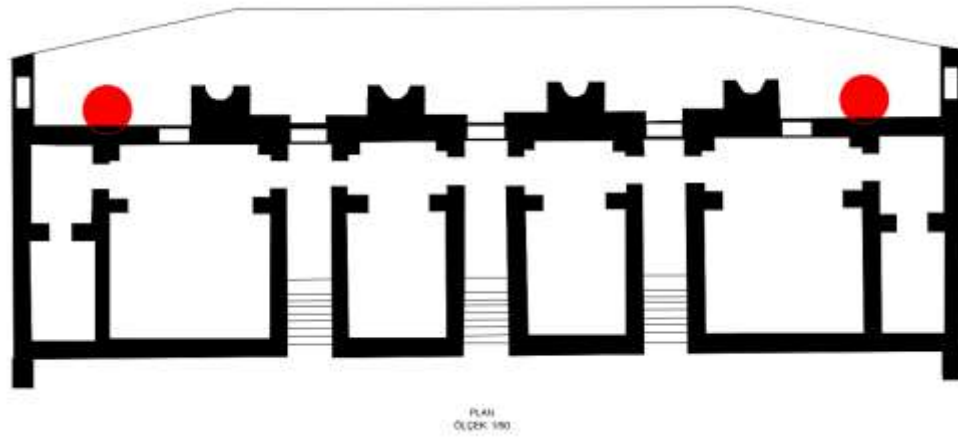
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 63: *Scaena Frons* kare postament.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 64: *Scaena Frons* kare postamentlerin *scaena*'daki konumu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 65: *Scaena Frons* sekizgen gövdeli bezemeli postament.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 66: *Scaena Frons* bezemeli kaideler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 67: *Scaena Frons* plaster bezemeli sütunlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 68: *Scaena Frons* plaster bezemeli sütun.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 69: *Scaena Frons* Korinth başlıkları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 70: *Scaena Frons* arşitravlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 71: *Scaena Frons* entablatür bloklardan bazıları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 72: *Pulpitum*'da ahşap direklerin yerleştiği yuvalar.

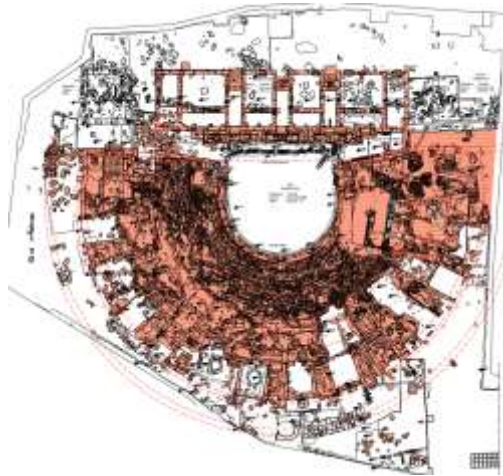
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 73: Nicaea tiyatrosu kullanım evreleri ve işlevleri.

İZNİK (NİCAEA) ROMA TİYATROSU KULLANIM EVRELERİ							
İŞLEVLER	Özgün Kullanım	Taş Ocakı	Dini Kullanım	Çöplük	Seramik İşliği	Toplu Mezarlık	Bilimsel Araştırmalar
OLAYLAR							
Flaviuslar Dönemi MS 69-98							
Plinius ve Traian Meclisleri MS 111-112							
MS 120-181 Arası Depremler							
MS 258 Got İstilası							
MS 313 Milano Fermanı							
MS 325 I. Ekümenik Konsil							
MS 250-368 Arası Depremler							
MS 379 Hristiyanlığın Resmi Din İlan Edilmesi							
MS 391 Pagan İnançının Yasaklanması							
MS 408-550 Arası Depremler							
MS 8. Yüzyıl Arap Akınları ve Depremler							
MS 787 II. Ekümenik Konsil							
MS 983, 1064 Yıllarında Depremler							
MS 1081-1097 Anadolu Selçuklu Hakimiyeti							
I. IV. Haçlı Seferleri							
MS 1206-1261 İznik İmparatorluğu ve Taskarisler Dönemi							
MS 1331 Osmanlı Hakimiyeti							
MS 17-18 Yüzyıl							

Kaynak: Nihal Kardoruk.

Ek 74: MS I-II. yüzyıllarda tiyatro mimarisi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 75: MS II-III. yüzyılda tiyatro mimarisi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 76: MS IV. ve MS VII. yüzyıl başlarında tiyatro mimarisi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 77: Rigole arkasında bulunan Meryem ve İsa freski.

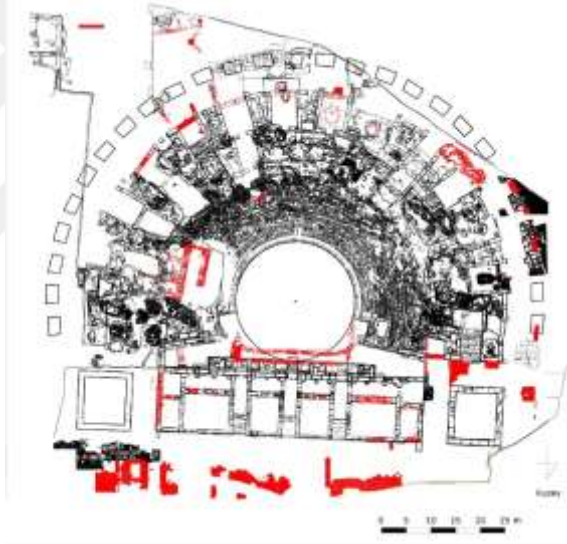
Kaynak: Yalman, 28. KST, s. 392.

Ek 78: Rigole'nin *orkhestra*'ya bakan yüzünde Haç ve Çelenk motifi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 79: Tiyatroda özgün mimariye eklenen geç dönem duvarları.

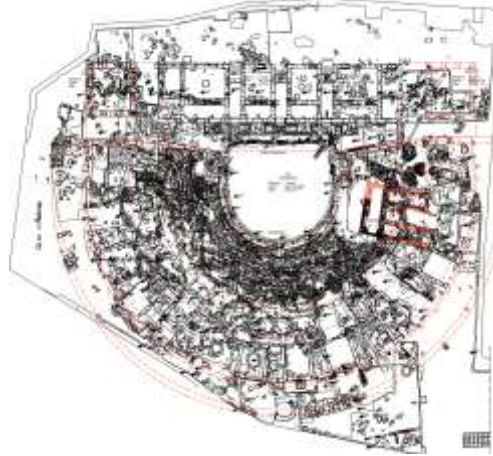
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 80: Ortaya çıkarılan mezarlardan bazıları.

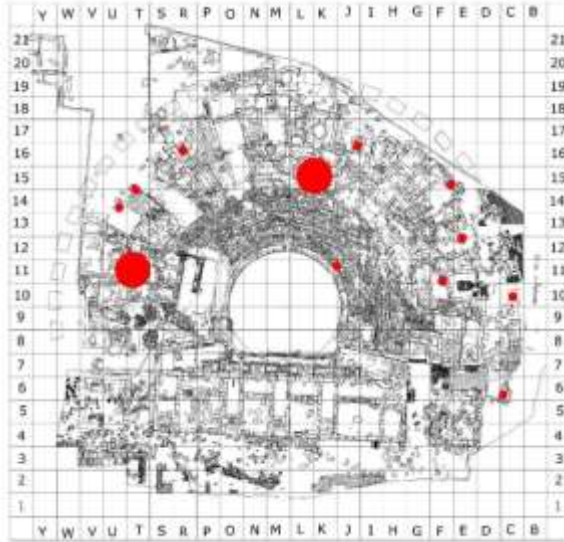
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 81: Tiyatro planı içerisinde kiliselerin yeri.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 82: Tiyatro üzerinde fırın ve atölyelerin konumları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 83: Tiyatroda ele geçen kare formlu fırın ateşhanesi.

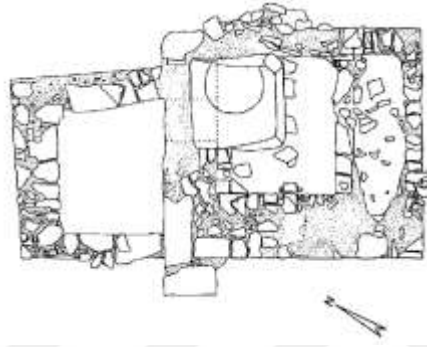
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 84: Tiyatroda ele geçen yuvarlak formlu fırın ateşhanesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 85: Tiyatroda ele geçen yuvarlak formlu fırın ateşhanesi.

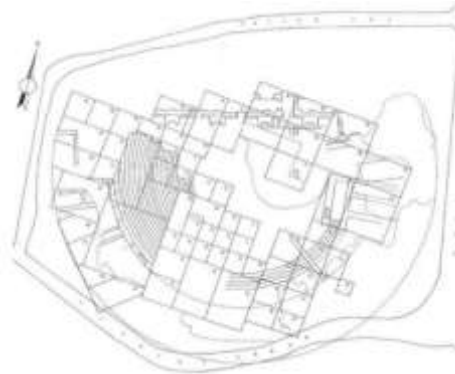
Kaynak: Yalman, 14. KST, s.194, Çiz. 3.

Ek 86: Seramik Atölyesi.

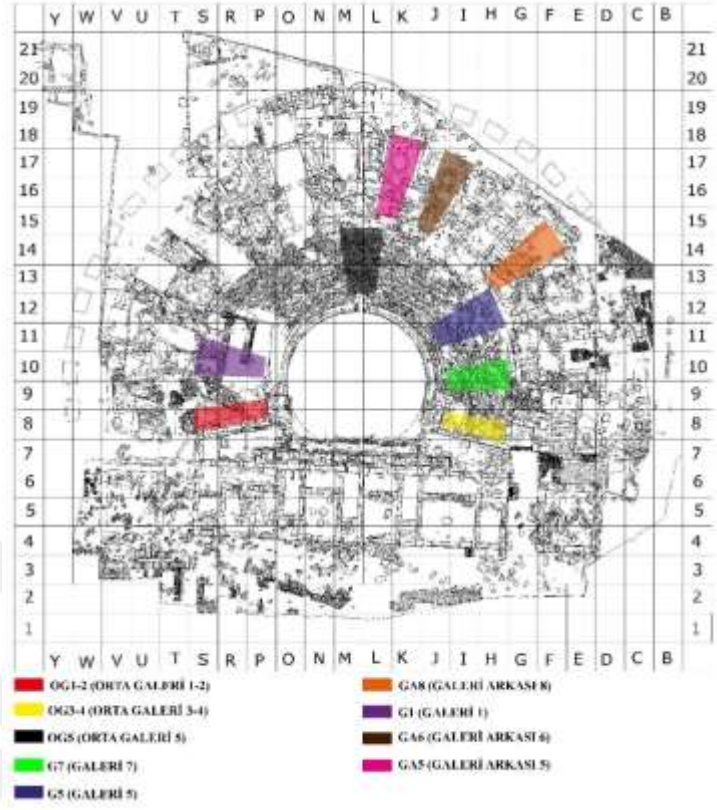
Kaynak: Özkul-Fındık, Doktora, Plan 9.

Ek 87: Bedri Yalman dönemi kazılarını gösteren plan.

Kaynak: Bedri Yalman, **İznik/Nikaia**, Bursa Rotary, İstanbul, 2006, s. 82.

Ek 88: 2011 yılında kazı çalışmaları yapılan alanlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 89: OG5 (Trapezoidal Tonoz 4) giriş kazı öncesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 90: OG5 (Trapezoidal Tonoz 4) içi kazı çalışmaları sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 91: Galeri 1 (Trapezoidal Tonoz 1) kazıdan önce.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 92: Galeri 1 (Trapezoidal Tonoz 1) kazı çalışmaları sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 93: Galeri 1 (Trapezoidal Tonoz 1) kazı çalışmaları sonrası ön giriş.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 94: Galeri 7 (Trapezoidal Tonoz 7) kazıdan önce.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 95: Galeri 7 (Trapezoidal Tonoz 7) kazıdan sonra.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 96: OG3-4 (Batı Aditus) girişleri.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 97: GA5 (İç ve Dış Tonoz 6) kazıdan önce.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 98: GA5 (İç ve Dış Tonoz 6) kazıdan sonra.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 99: G5 (Trapezoidal Tonoz 6) güneyden görünüm kazıdan önce.

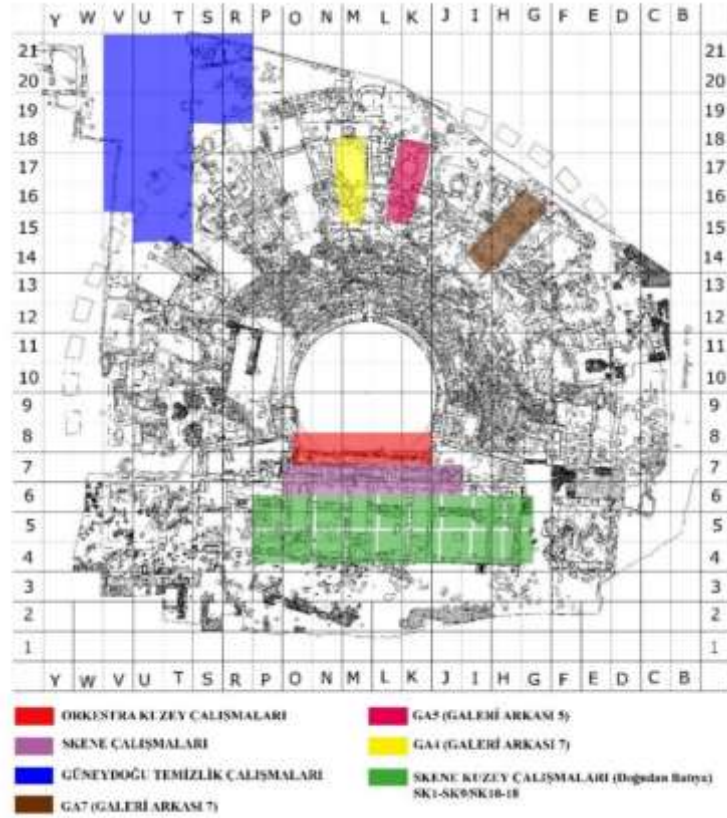
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 100: GA8 (İç ve Dış Tonoz 8) kazı sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 101: 2012 yılında kazısı yapılan alanlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 102: GA4 (İç ve Dış Tonoz 5) su kuyusu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 103: GA4 (İç ve Dış Tonoz 5) kireç söndürme ocağı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 104: GA5 (İç ve Dış Tonoz 6) güneyden görünüm ve fırın kalıntısı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 105: GA5 (İç ve Dış Tonoz 6) güneyden kireç havuzu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 106: GA7 (Vomitorium 3) kazı öncesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 107: GA7 (Vomitorium 3) Geç dönem kapatma duvarı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 108: Orkestra Kuzey çalışmaları kazı öncesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 109: Orkestra kuzey çalışmaları kazı sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 110: Skene kazı öncesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 111: Skene Kuzey açılan 18 açma.

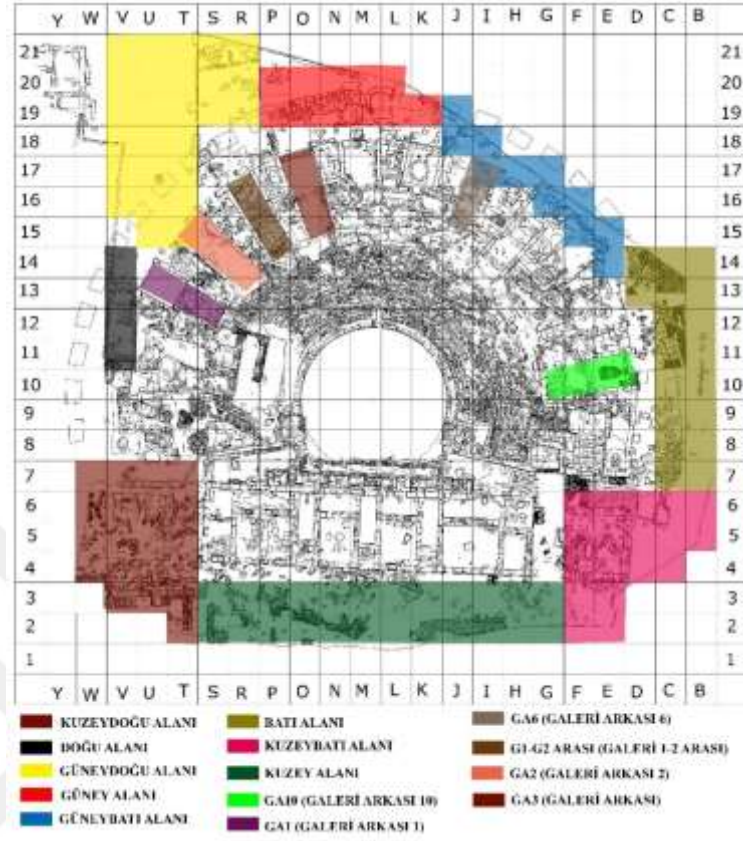
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 112: Güneydoğu Alanı modern yol kalıntısı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 113: 2013 yılında kazısı yapılan alanlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 114: Güney Alanı modern yol moloz dolgu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 115: Güney Alanı seramik fırını kalıntıları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 116: Güneybatı Alanı kazıdan önce.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 117: Güneybatı Alanı kazıdan sonra.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 118: Güneybatı Alanı paye temeli.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 119: Güneydoğu Alanı kazı sonrası genel görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 120: Kuzey Alanı kazı öncesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 121: Kuzey Alanı kazı sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 122: Kuzeybatı Alanı kazı sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 123: Kuzeydoğu Alanı kazı öncesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 124: Kuzeydoğu Alanı kazı sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 125: Kuzeydoğu Alanı geç dönem duvarları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 126: Batı Alanı kazı sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 127: Doğu Alanı kazı sonrası.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 128: GA10 (İç ve dış tonoz 10) ve seramik fırını.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 129: GA6 (İç ve dış tonoz 7) seramik fırını.

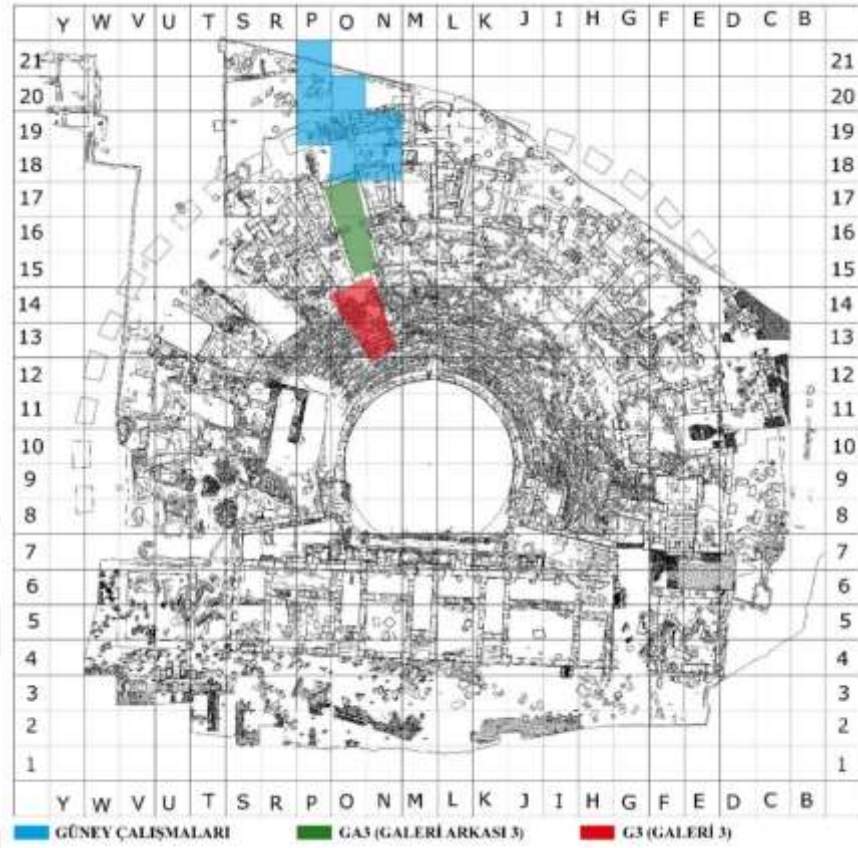
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 130: G2-G3 Ara Geçiş (*Vomitorium* 2) ve seramik fırını kalıntısı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 131: 2014 yılı kazısı yapılan alanlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 132: Güney Alanı paye temelleri ve *ambulacrum*.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 133: G3 (Trapezoidal Tono 3) kazı öncesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 134: G3 (Trapezoidal Tonoz 3) geç dönem duvar hattı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 135: GA3 (İç ve dış tonoz 4) ve geç dönem duvarı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 136: 2011-2012 yılında ele geçen seramik gruplarından örnekler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 137: 2012-2013 yılında ele geçen seramik gruplarından örnekler.

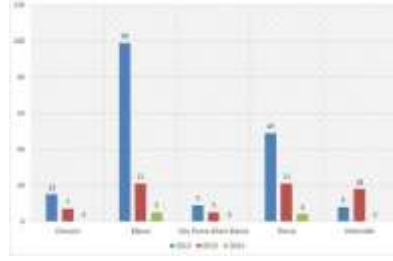
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 138: 2014 yılında ele geçen seramik gruplarından örnekler.

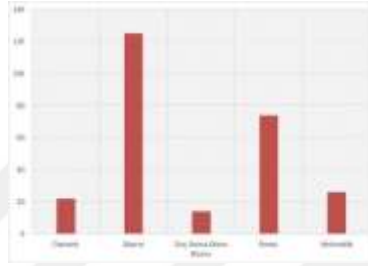
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 139: 2012-2014 yılları seramik gruplarının dağılımı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 140: 2012-2014 yılları seramik gruplarının yoğunlukları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 141: 2012 yılında ele geçen mimari plastik parçalar.

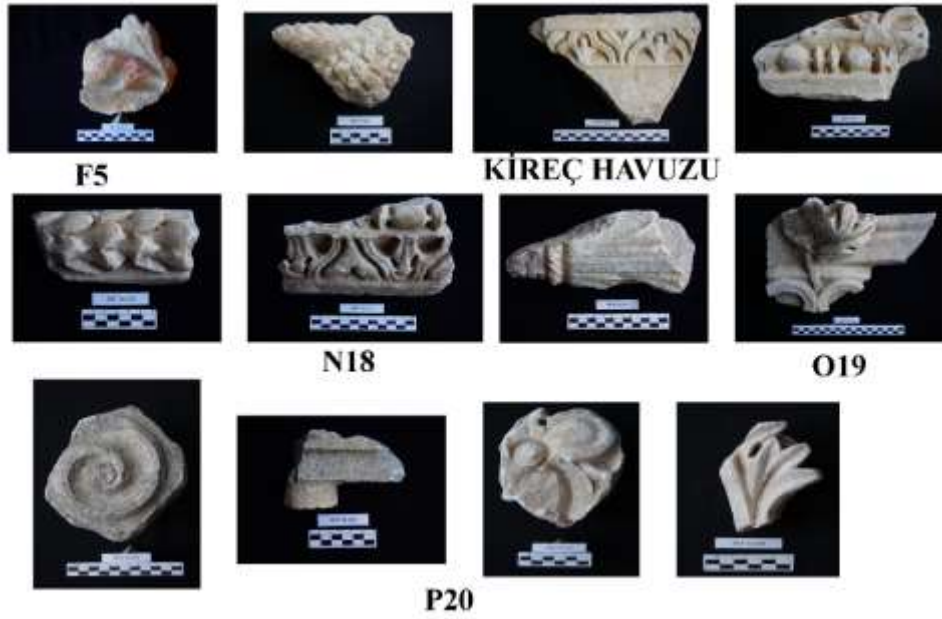
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 142: 2013 yılında ele geçen mimari plastik parçalar.

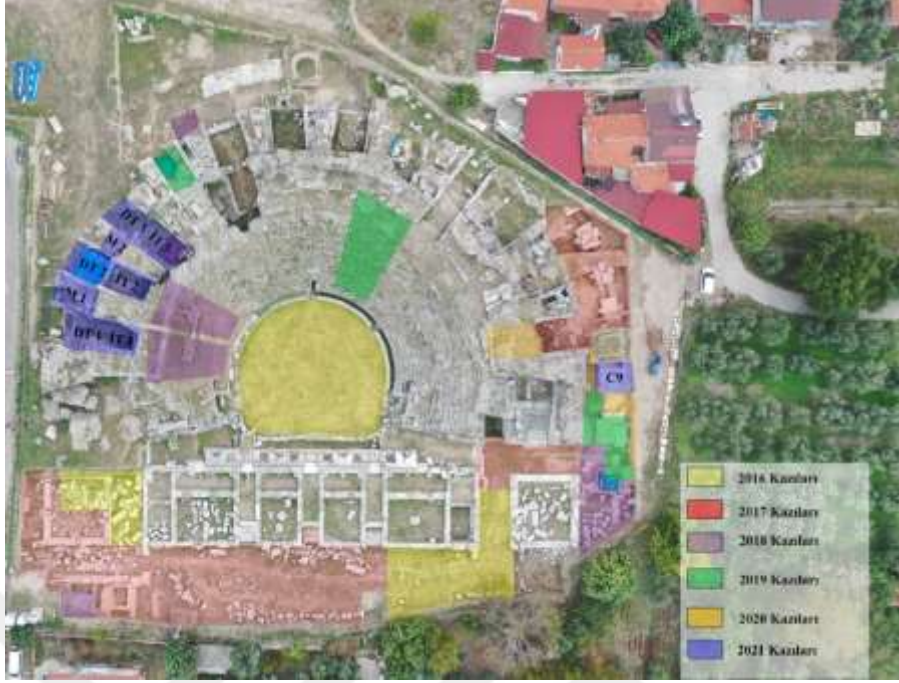
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 143: 2014 yılında ele geçen mimari plastik parçalar.

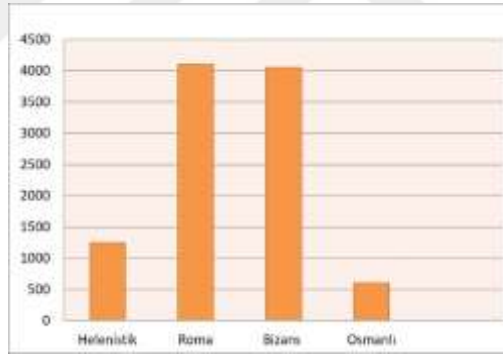
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 144: 2016-2021 yılları arasında kazı çalışmaları yapılan alanlar.

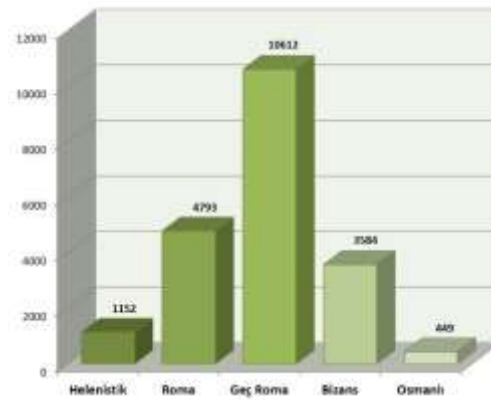
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 145: 2016 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları.

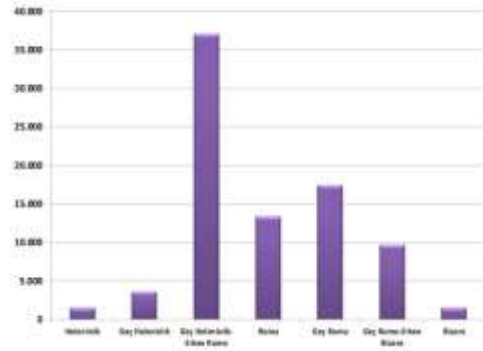
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Ekin-Meriç, 39. KST, ss. 289-292)

Ek 146: 2017 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları.

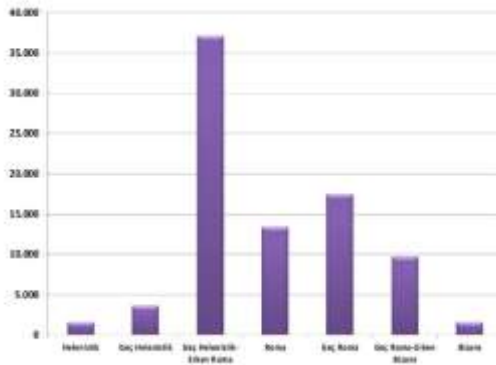
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Ekin-Meriç, 40. KST, ss. 297-299)

Ek 147: 2018 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları.

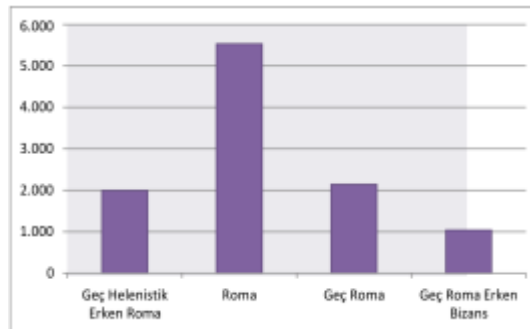
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Ekin-Meriç, 41. KST, ss.271-273)

Ek 148: 2019 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları.

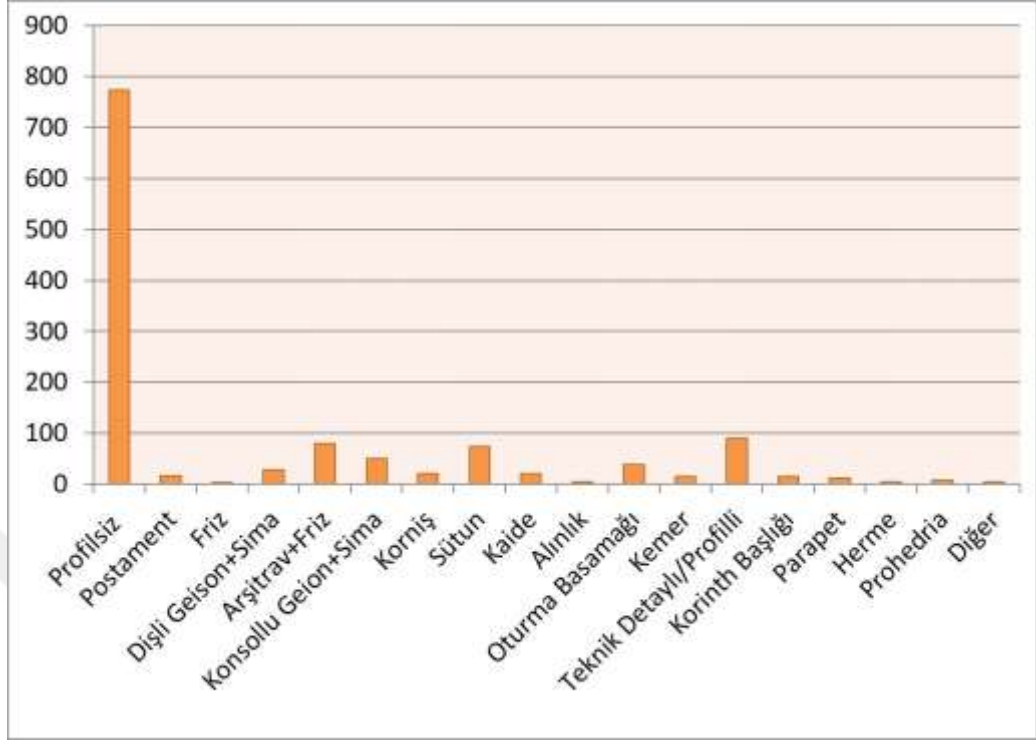
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Ekin-Meriç, 42. KST, yayın aşamasında)

Ek 149: 2020 yılında ele geçen seramik gruplarının yoğunlukları.

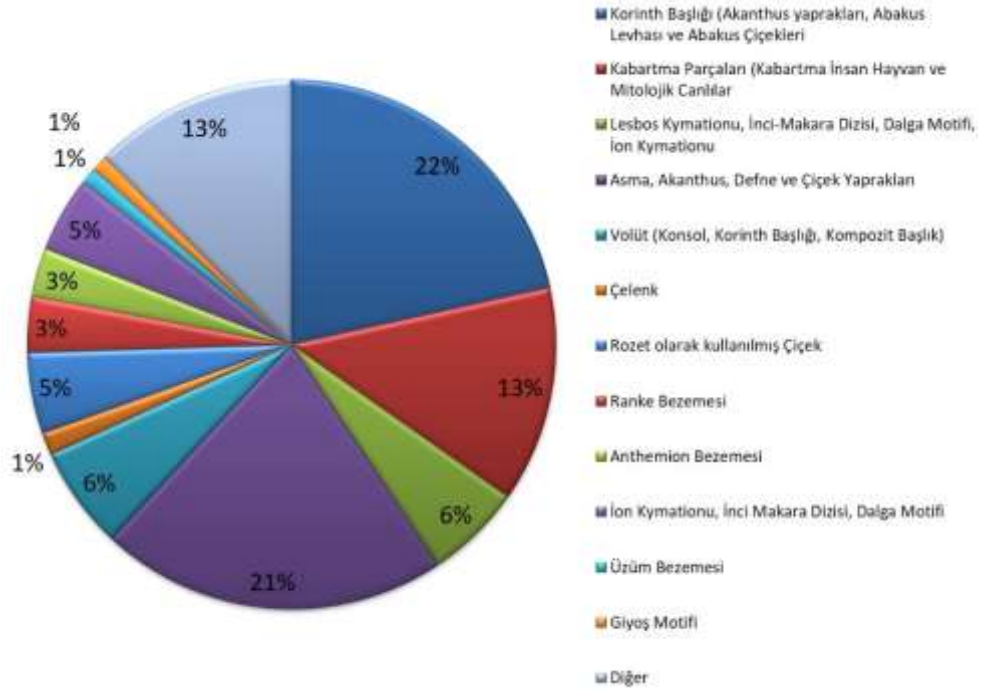
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Ekin-Meriç, 42. KST, yayın aşamasında)

Ek 150: 2016-2021 yılları arazide numaralandırılan bloklar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 151: 2016-2021 yılı küçük mimari plastik eser yoğunlukları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 154: Korinth başlıklarına ait abakus çiçekleri.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 155: Korinth başlıklarına ait akanthus yaprakları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 156: Attik ion kaidelerine ait bezemeli parçalar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 157: Kare sütunlar ve frizlerde kullanılan ranke bezemesi.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 158: Plaster sütunlar ve arşitrav, friz tacına ait S silmeler.

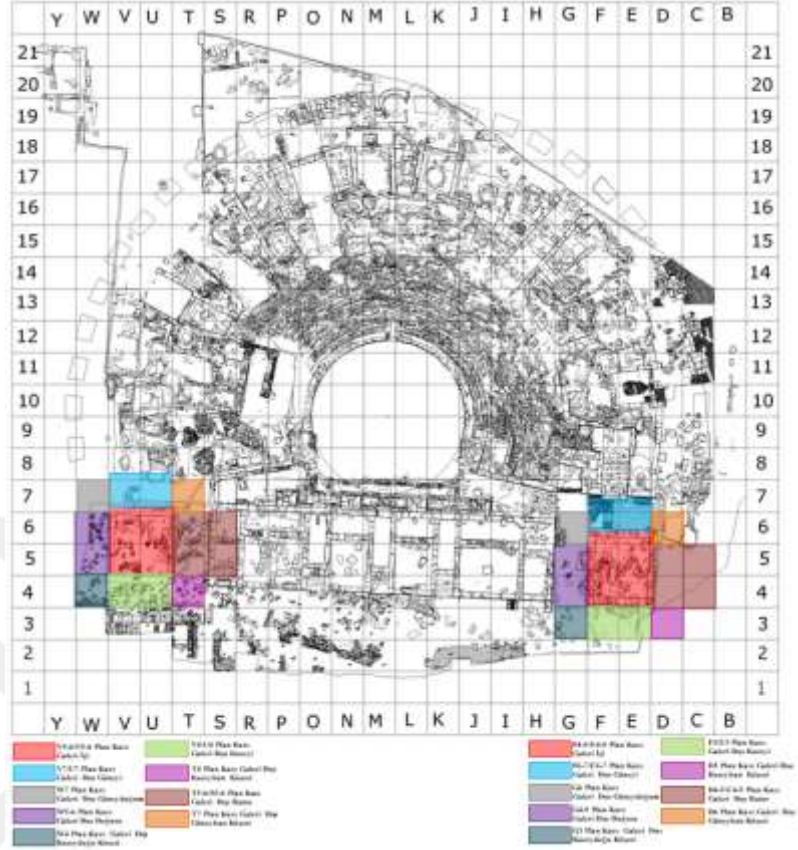
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 159: *Scaena Frons*'ta kullanılan masklar ve kanat bezemeleri.

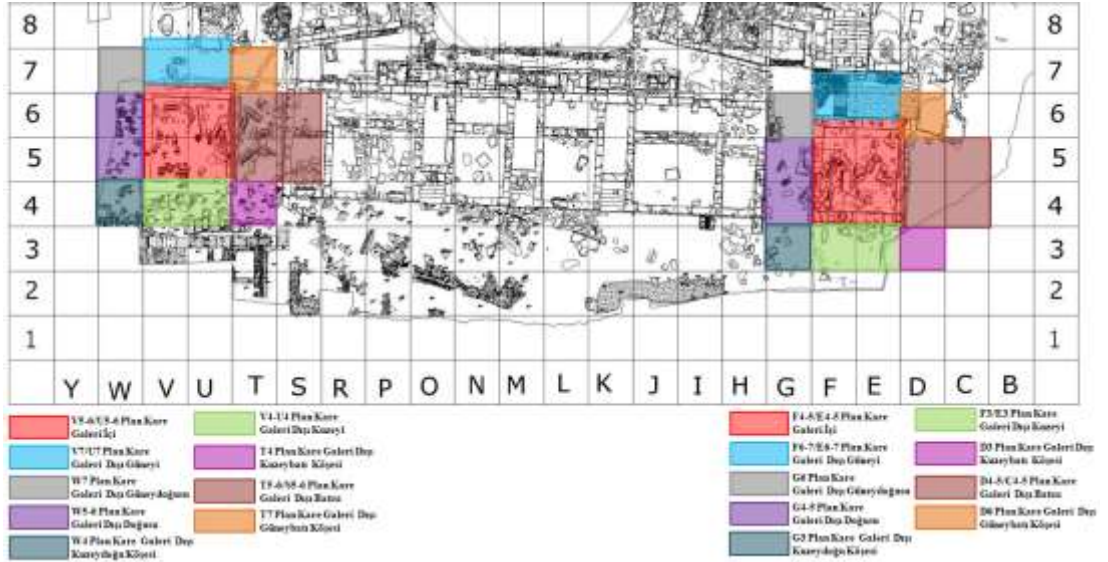
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 160: Tiyatro planı üzerinde doğu ve batı sütunlu galeriler.

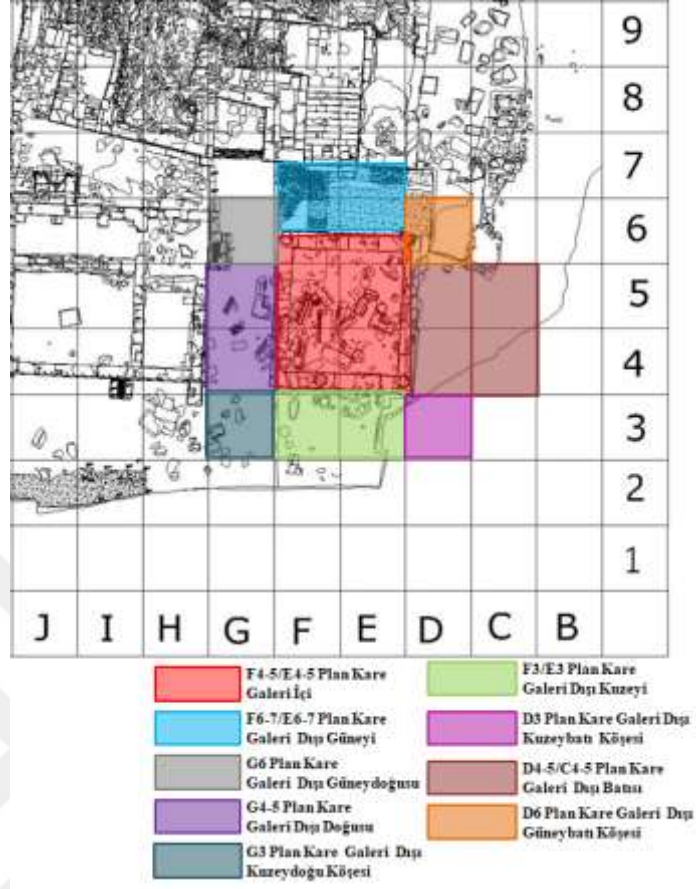
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 161: Doğu ve batı sütunlu galerinin bulunduğu plankareler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 162: Batı sütunlu galeri ve çevresi kazı çalışması yapılan alanlar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 163: Batı sütunlu galeri batı sondaj.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 164: Batı sondajda ele geçen fildişi parça.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 165: Batı sütunlu galeri E4 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 166: E4 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 167: E4 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 168: Batı sütunlu galeri E5 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 169: E5 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 170: E5 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 171: Batı sütunlu galeri F4 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 172: Batı sütunlu galeri F5 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 173: F4 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 174: F4 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 175: F5 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 176: Batı sütunlu galeri bloklar arasında görünen zemin dolgusu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 177: Batı Sütunlu Galerî F5-6 Sondaj.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 178: F5-6 sondajda ele geçen seramikler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 179: F5-6 sondaj çalışmasında ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 180: F5-6 sondaj çalışmasında ele geçen sikkeler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 181: Batı sütunlu galeri D5 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 182: Batı sütunlu galeri D4 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 183: D5 plankarede ele geçen pişmiş toprak eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 184: D5 plankarede ele geçen sikkeler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 185: D5 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 186: D4 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 187: D4 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 188: Batı sütunlu galeri C4-5 plankareler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 189: C4-5 plankarelerde ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 190: C4-5 plankarelerde ele geçen sikkeler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 191: C4-5 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 192: Batı sütunlu galeri G4-5 plankareler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 193: G4 plankarede ele geçen seramikler.

Kaynak: Ki İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 194: G5 plankarede ele geçen seramikler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 195: G5-4 plankarelerde ele geçen sikkeler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 196: G4 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 197: G5 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 198: Batı sütunlu galeri E3 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 199: Batı sütunlu galeri F3 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 200: E3/F3 plankarelerinde ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 201: E3 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 202: F3 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 203: Batı sütunlu galeri F6-E6 (Batı Parados) plankareler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 204: F6-E6 (Batı Parados) plankarelerde seramik grupları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 205: F6-E6 (Batı Parados) plankarelerde ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 206: E6 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 207: F6 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 208: Batı sütunlu galeri D6-7 plankareler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 209: D6-7 plankarelerde ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 210: D6-7 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 211: Batı sütunlu galeri G6 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 212: Batı sütunlu galeri G3 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 213: G6 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 214: G6 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 215: G3 plankarede ele geçen harç.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 216: G3 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 217: Doğu sütunlu galeri ve çevresinde çalışma yapılan plankareler.

Kaynak: İzmit Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 218: Doğu sütunlu galeri U5 plankare.

Kaynak: İzmit Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 219: Doğu sütunlu galeri U6 plankare.

Kaynak: İzmit Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 220: U5-6 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 221: U5 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 222: U6 plankarede ele geçen metal buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 223: U6 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 224: Doğu sütunlu galeri V6 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 225: Doğu sütunlu galeri V5 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 226: V5 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 227: V5 plankarede ele geçen sikkeler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 228: V5 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 229: V6 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 230: V6 plankarede ele geçen sikke.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 231: V6 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 232: Doğu sütunlu galeri T5-S6 plankareler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 233: T5-S6 plankarelerde ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 234: T5-S6 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 235: Doğu sütunlu galeri S6-T6 plankareler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 236: S6-T6 plankarelerde bulunan zemin dolgusu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 237: S6-T6 plankarelerde ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 238: S6-T6 plankarelerde ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 239: Doğu sütunlu galeri W6 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 240: W6 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 241: Doğu sütunlu galeri W5 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 242: W5 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 243: W5 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 244: Doğu sütunlu galeri doğu sınırı (V7- U7- T7- W7 plankareler).

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 245: Doğu sütunlu galeri U3 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 246: U3 plankare drenaj kanalı ve kemerli giriş.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 247: U3 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 248: Doğu sütunlu galeri V3 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 249: V3 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 250: Doğu sütunlu galeri V4 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 251: Doğu sütunlu galeri U4 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 252: U4 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 253: V4 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 254: V3-4/U3-4 plankarelerinde ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 255: Doğu sütunlu galeri W4 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 256: W4 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 257: W4 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 258: Doğu sütunlu galeri T4 plankare.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 259: T4 plankarede ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 260: T4 plankarede ele geçen küçük taş eserler.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

The diagram illustrates a building layout with various rooms and their associated data. Red arrows point from a central 3D model to specific rooms, each with a table of information.

V5

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	
01-08-00-11	Room	
01-08-00-20	Room	
01-08-00-30	Room	
01-08-00-40	Room	
01-08-00-50	Room	
01-08-00-60	Room	
01-08-00-70	Room	

V6

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	

U5

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	

U6

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	

W5

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	
01-08-00-11	Room	
01-08-00-20	Room	
01-08-00-30	Room	
01-08-00-40	Room	
01-08-00-50	Room	
01-08-00-60	Room	
01-08-00-70	Room	

W6

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	
01-08-00-11	Room	
01-08-00-20	Room	
01-08-00-30	Room	
01-08-00-40	Room	
01-08-00-50	Room	
01-08-00-60	Room	
01-08-00-70	Room	

W4

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	
01-08-00-11	Room	
01-08-00-20	Room	
01-08-00-30	Room	
01-08-00-40	Room	
01-08-00-50	Room	
01-08-00-60	Room	
01-08-00-70	Room	

V4

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	
01-08-00-11	Room	
01-08-00-20	Room	
01-08-00-30	Room	
01-08-00-40	Room	
01-08-00-50	Room	
01-08-00-60	Room	
01-08-00-70	Room	

U4

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	
01-08-00-11	Room	
01-08-00-20	Room	
01-08-00-30	Room	
01-08-00-40	Room	
01-08-00-50	Room	
01-08-00-60	Room	
01-08-00-70	Room	

T6/S6

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	

T6/S5

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	

T4

Service	Service	Service
01-08-00-00	Room	
01-08-00-11	Room	
01-08-00-20	Room	
01-08-00-30	Room	
01-08-00-40	Room	
01-08-00-50	Room	
01-08-00-60	Room	
01-08-00-70	Room	

Ek 262: Batı sütunlu galeri ve çevresi seramik yoğunlukları.

Figure 1 shows an aerial map of the study area with 16 study plots (G1-G16) marked by red arrows. Each plot is associated with a table showing its coordinates, date, and the number of individuals of each species (G1-G16).

Plot G1:

Species	Date	Number
G1	01/01/01	1
G2	01/01/01	1
G3	01/01/01	1
G4	01/01/01	1
G5	01/01/01	1
G6	01/01/01	1
G7	01/01/01	1
G8	01/01/01	1
G9	01/01/01	1
G10	01/01/01	1
G11	01/01/01	1
G12	01/01/01	1
G13	01/01/01	1
G14	01/01/01	1
G15	01/01/01	1
G16	01/01/01	1

Plot G2:

Species	Date	Number
G1	01/01/01	1
G2	01/01/01	1
G3	01/01/01	1
G4	01/01/01	1
G5	01/01/01	1
G6	01/01/01	1
G7	01/01/01	1
G8	01/01/01	1
G9	01/01/01	1
G10	01/01/01	1
G11	01/01/01	1
G12	01/01/01	1
G13	01/01/01	1
G14	01/01/01	1
G15	01/01/01	1
G16	01/01/01	1

Plot G3:

Species	Date	Number
G1	01/01/01	1
G2	01/01/01	1
G3	01/01/01	1
G4	01/01/01	1
G5	01/01/01	1
G6	01/01/01	1
G7	01/01/01	1
G8	01/01/01	1
G9	01/01/01	1
G10	01/01/01	1
G11	01/01/01	1
G12	01/01/01	1
G13	01/01/01	1
G14	01/01/01	1
G15	01/01/01	1
G16	01/01/01	1

Plot G4:

Species	Date	Number
G1	01/01/01	1
G2	01/01/01	1
G3	01/01/01	1
G4	01/01/01	1
G5	01/01/01	1
G6	01/01/01	1
G7	01/01/01	1
G8	01/01/01	1
G9	01/01/01	1
G10	01/01/01	1
G11	01/01/01	1
G12	01/01/01	1
G13	01/01/01	1
G14	01/01/01	1
G15	01/01/01	1
G16	01/01/01	1

Plot G5:

Species	Date	Number
G1	01/01/01	1
G2	01/01/01	1
G3	01/01/01	1
G4	01/01/01	1
G5	01/01/01	1
G6	01/01/01	1
G7	01/01/01	1
G8	01/01/01	1
G9	01/01/01	1
G10	01/01/01	1
G11	01/01/01	1
G12	01/01/01	1
G13	01/01/01	1
G14	01/01/01	1
G15	01/01/01	1
G16	01/01/01	1

Plot G6:

Species	Date	Number
G1	01/01/01	1
G2	01/01/01	1
G3	01/01/01	1
G4	01/01/01	1
G5	01/01/01	1
G6	01/01/01	1
G7	01/01/01	1
G8	01/01/01	1
G9	01/01/01	1
G10	01/01/01	1
G11	01/01/01	1
G12	01/01/01	1
G13	01/01/01	1
G14	01/01/01	1
G15	01/01/01	1
G16	01/01/01	1

Plot G7:

Species	Date	Number
G1	01/01/01	1
G2	01/01/01	1
G3	01/01/01	1
G4	01/01/01	

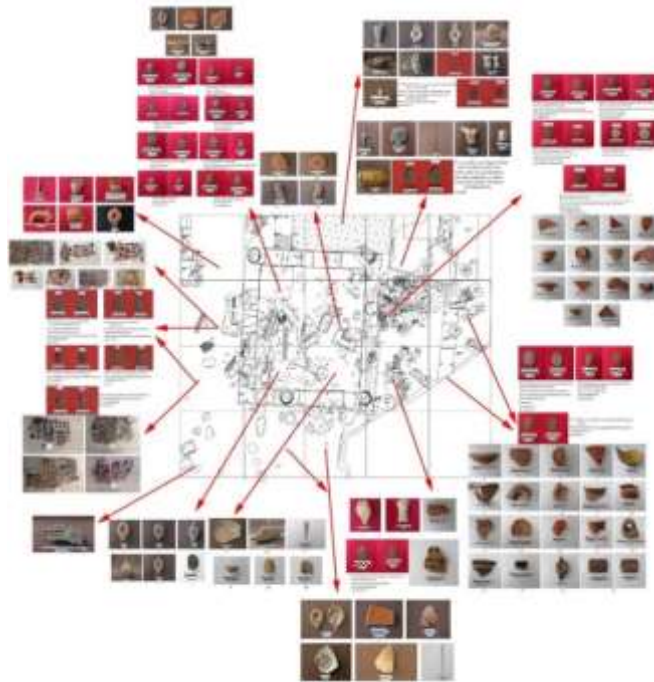
Ek s. 79

Ek 263: Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen buluntular.

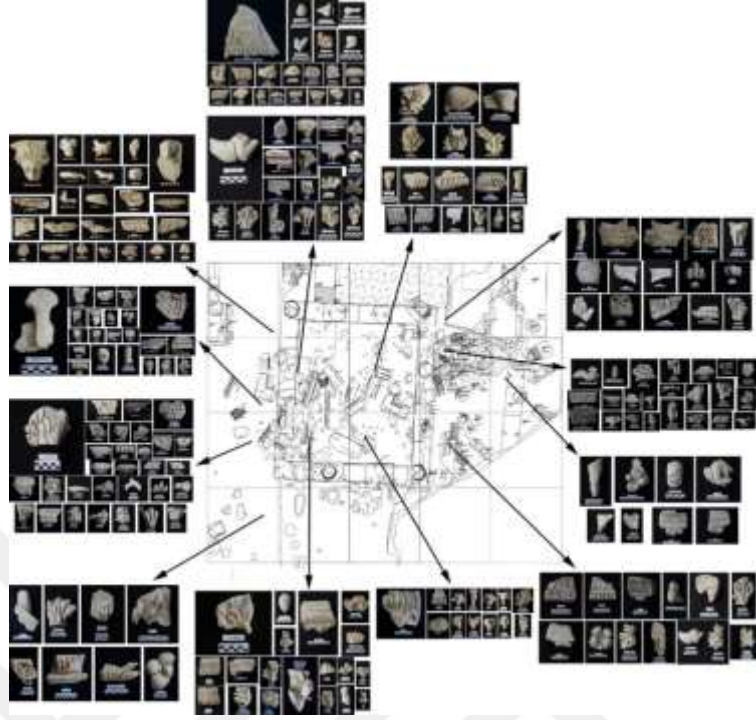
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 264: Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen buluntular.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 265: Batı sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen küçük taş eserler.

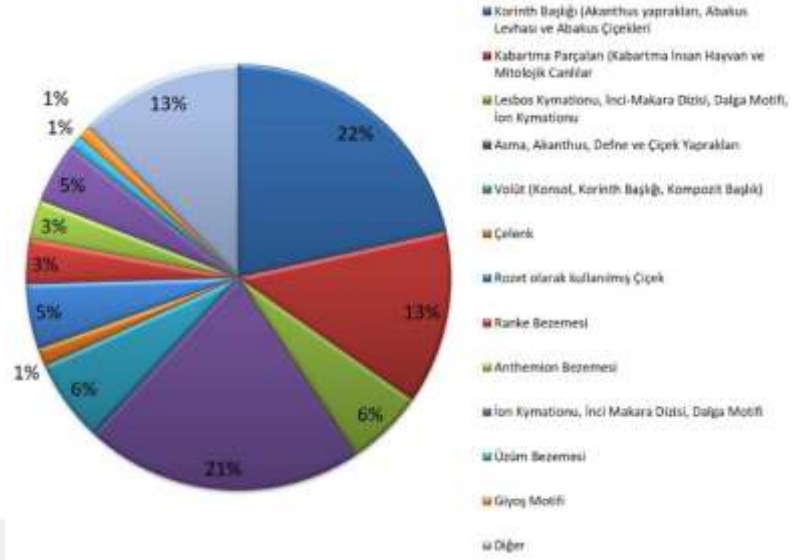
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 266: Doğu sütunlu galeri ve çevresinde ele geçen küçük taş eserler.

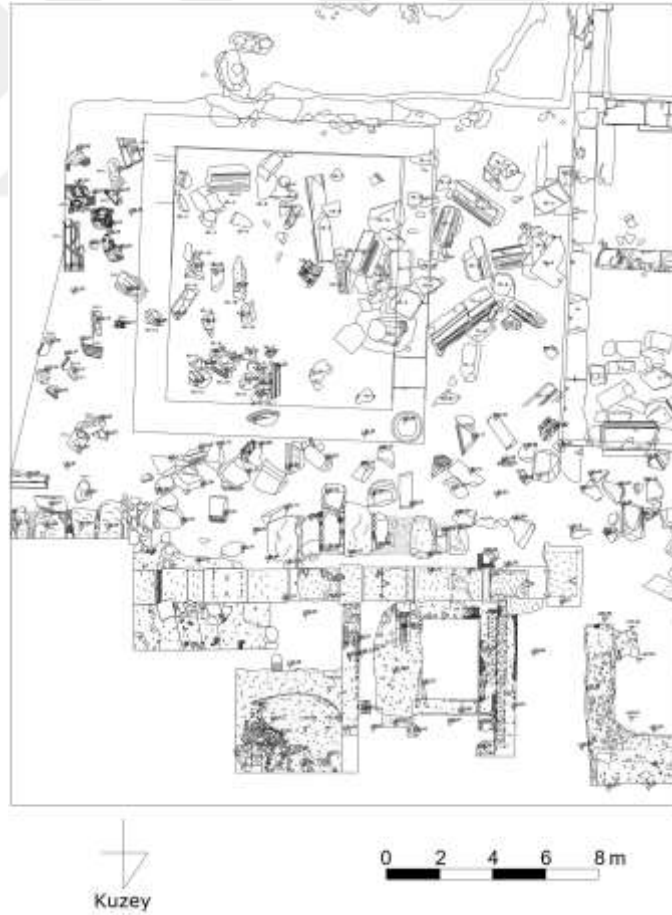
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 267: Galeriler ve çevresinde ele geçen küçük taş eserlerin oranları.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 268: Doğu sütunlu galeri ve çevresi plan rölöve.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 269: Doğu sütunlu galeri havadan görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 270: Batı sütunlu galeri havadan görünüm.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 271: Batı sütunlu galeri ve çevresi plan rölöve.

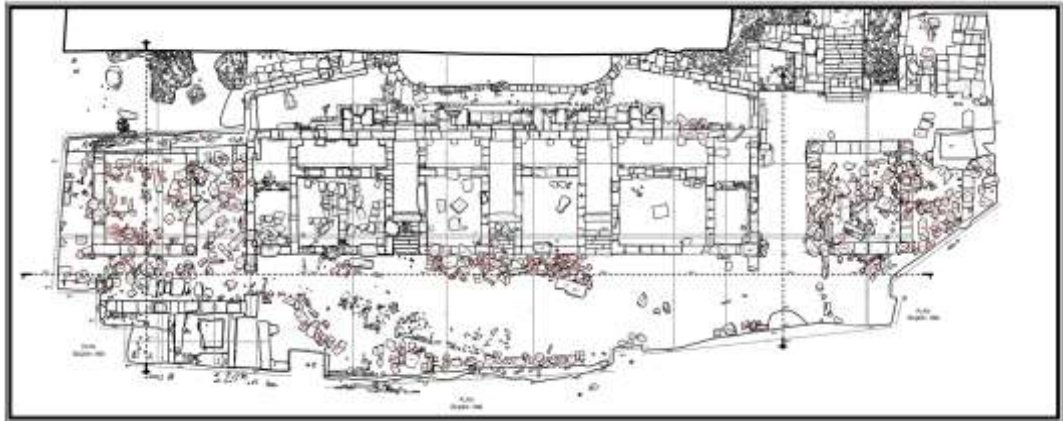

Kuzey

0 2 4 6 8 m

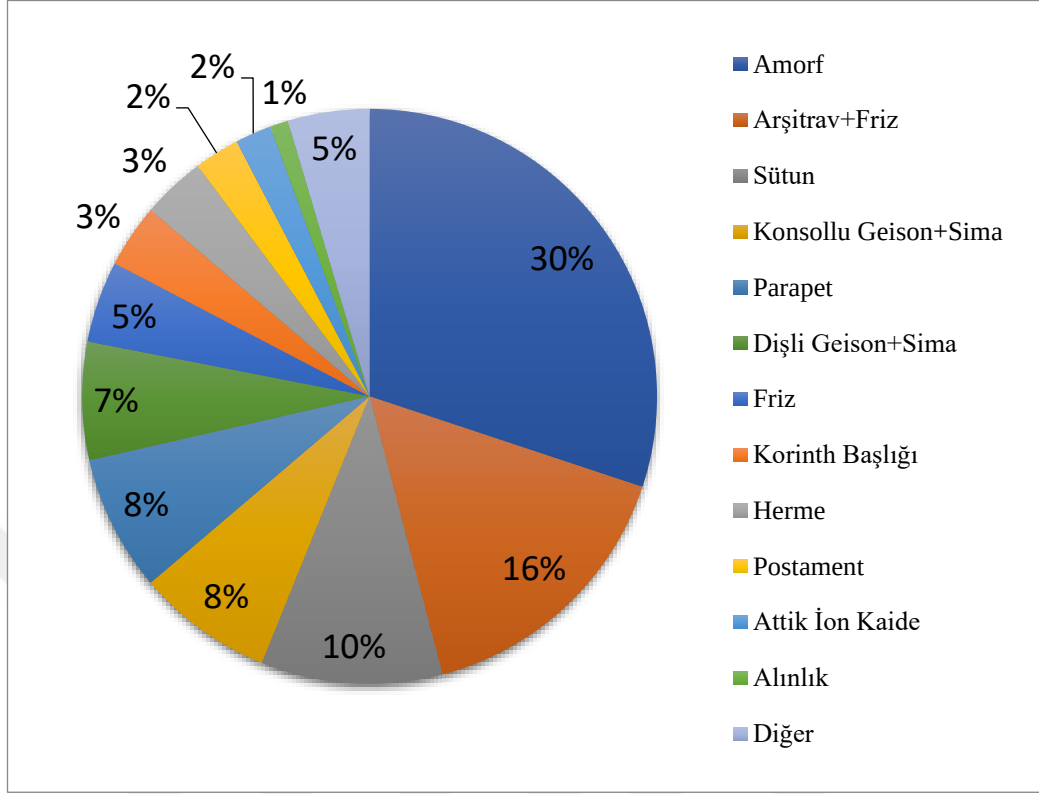
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 272: Galeriler ve çevresinde numaralandırılan bloklar.

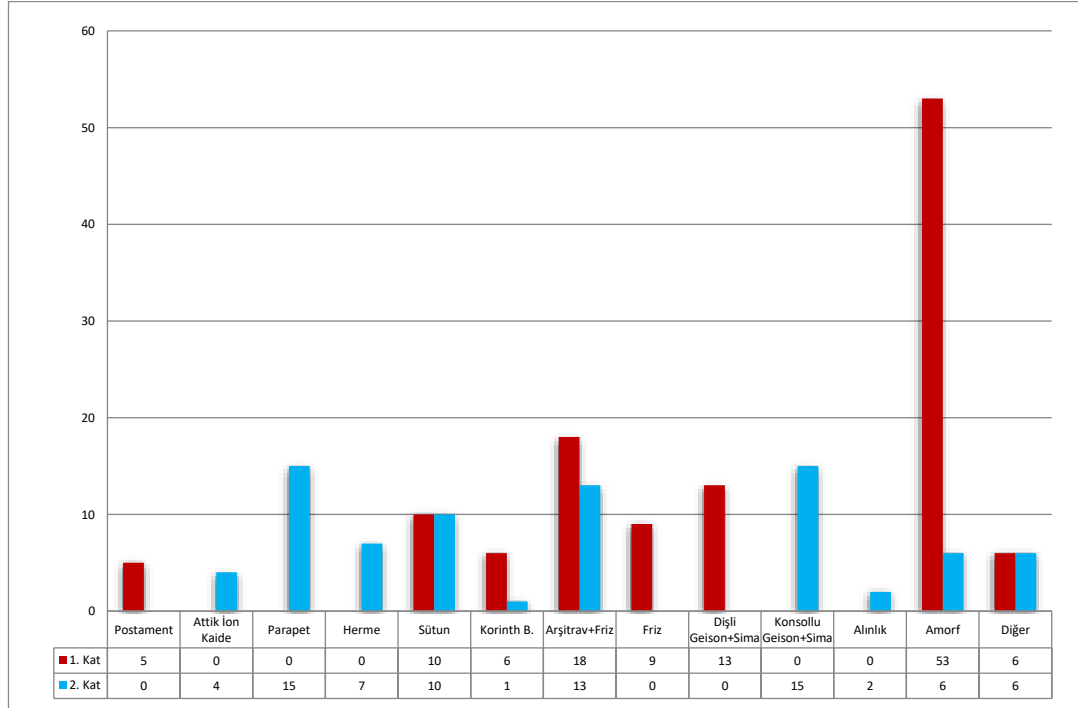
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 273: Doğu sütunlu galeri ve çevresi blokların işlev yüzdeleri.

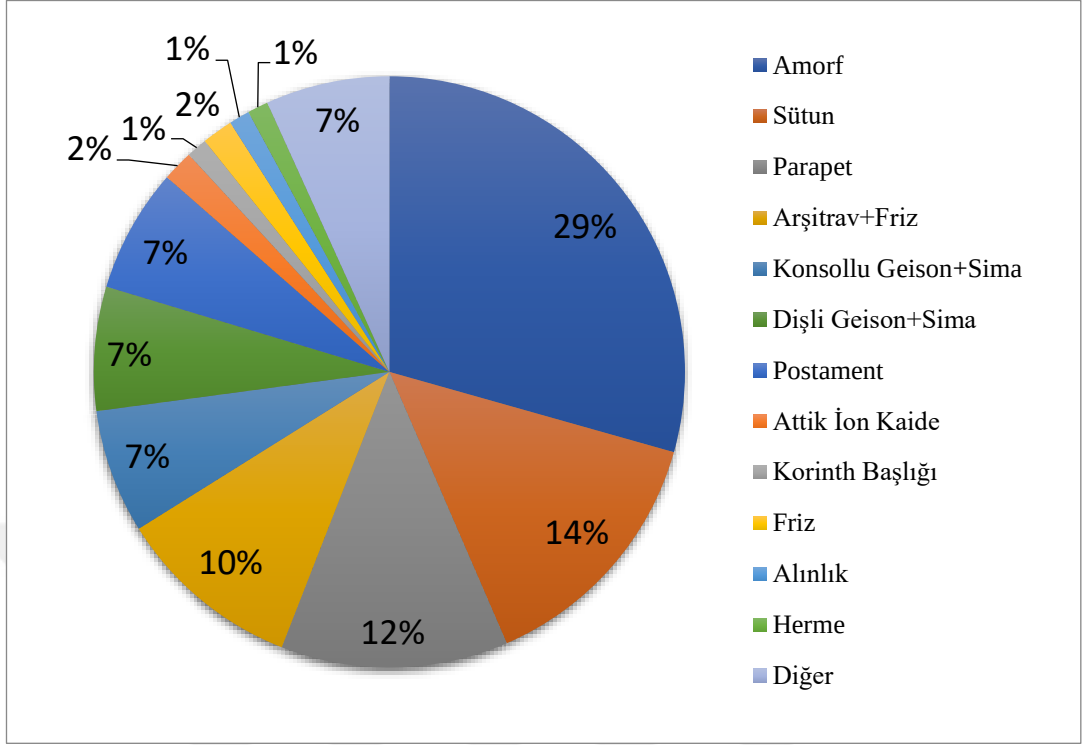
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 274: Doğu sütunlu galeride blokların katlara göre dağılımı.

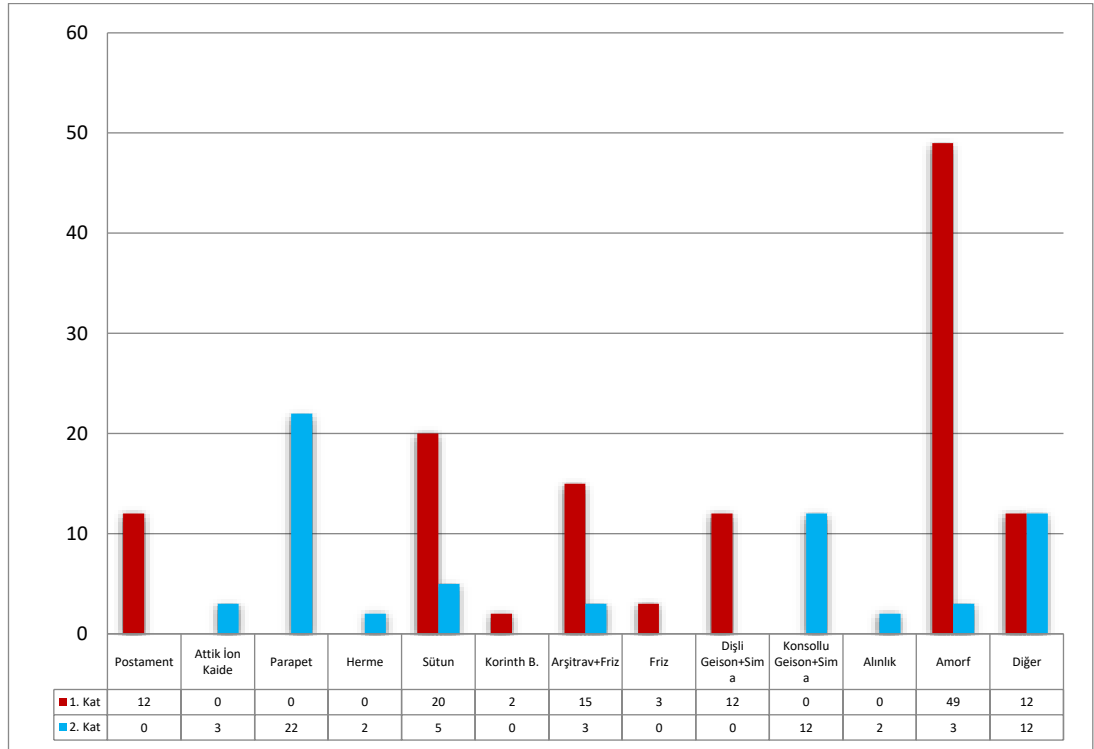
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 275: Batı sütunlu galeri ve çevresi blokların işlev yüzdeleri.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 276: Batı sütunlu galeride blokların katlara göre dağılımı.

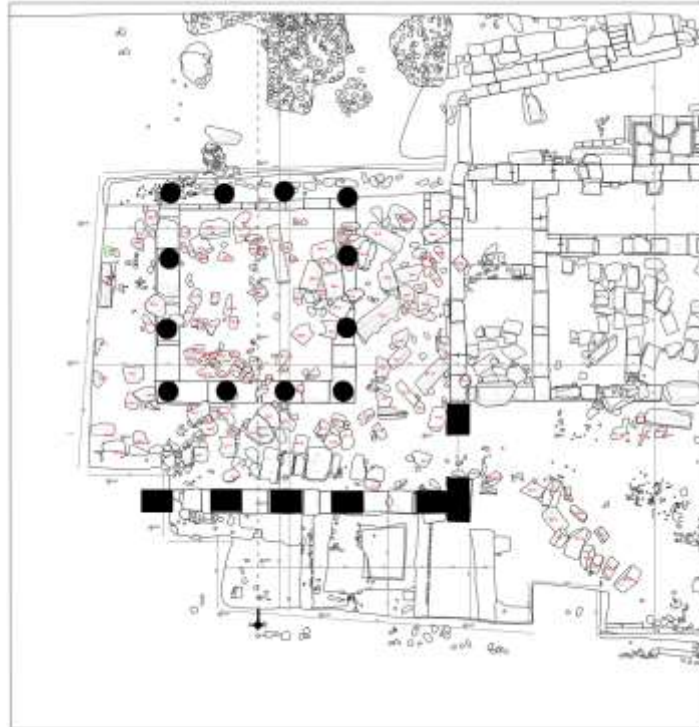
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 277: Doğu sütunlu galeri ve çevresi çizim.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 278: Doğu sütunlu galeri ve çevresi mimari örüntü.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 279: Drenaj kanalı.

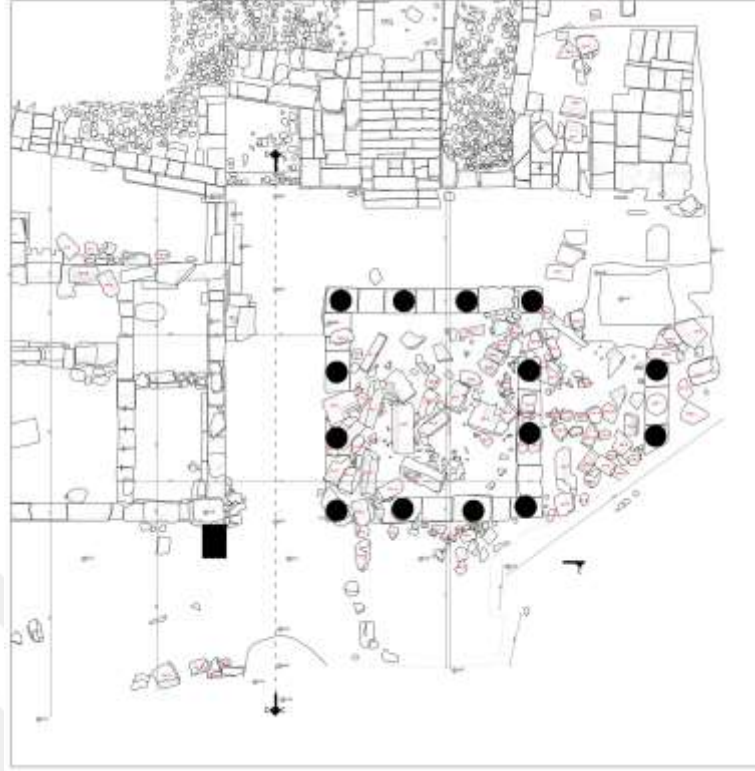
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 280: Batı sütunlu galeri ve çevresi çizim.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 281: Batı sütunlu galeri ve çevresi mimari örüntü.

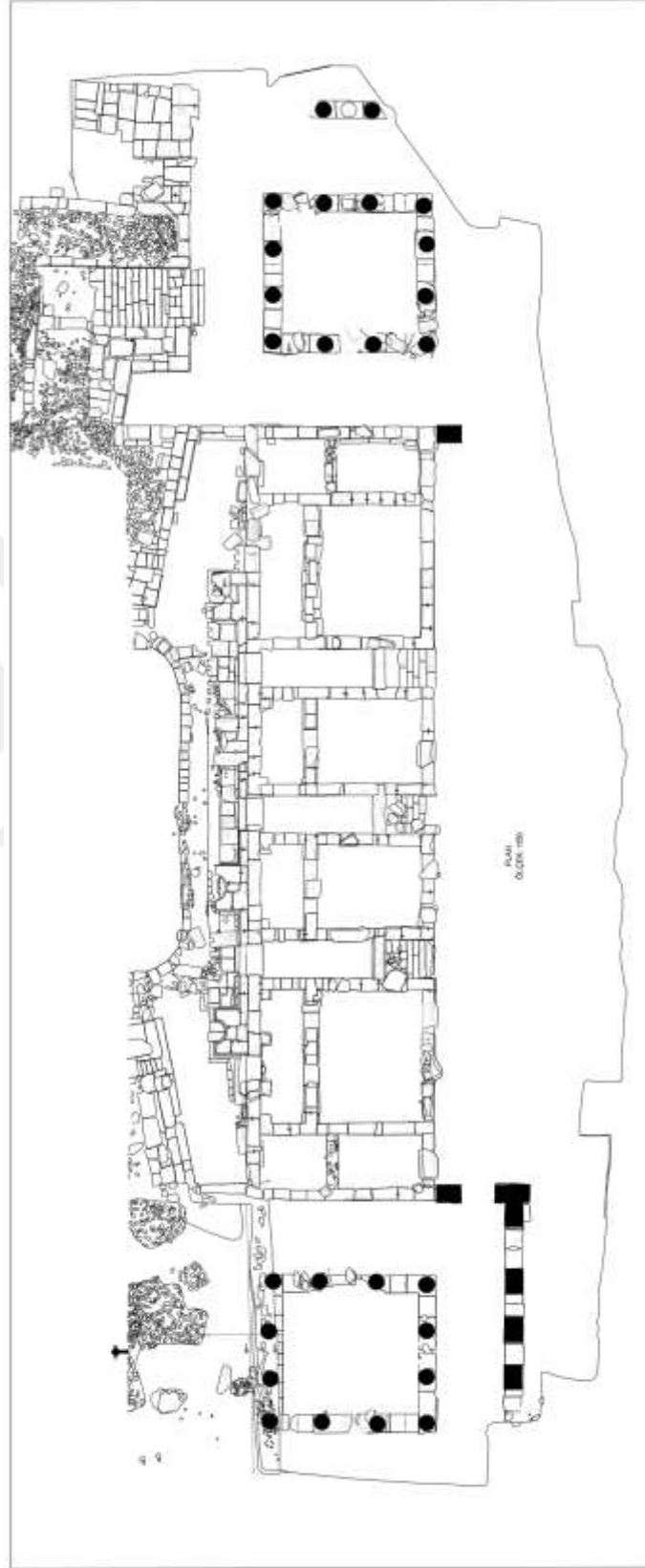
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 282: Paye temelleri ile batı galeri çevresindeki duvar.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 283: Doğu ve batı sütunlu galeri çevresi mimari örüntü.

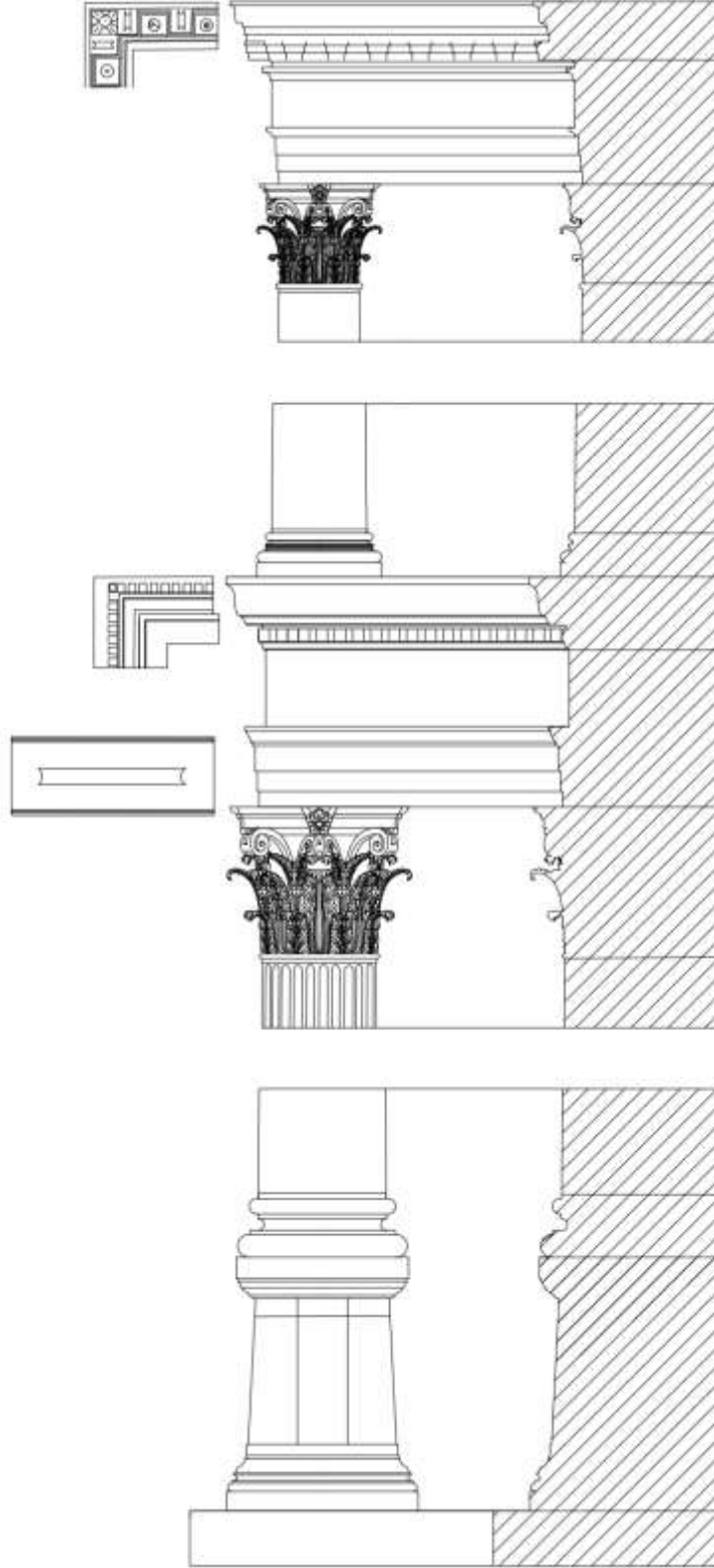
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 284: Galeriler ve çevresi bloklar ve mimari örüntü.

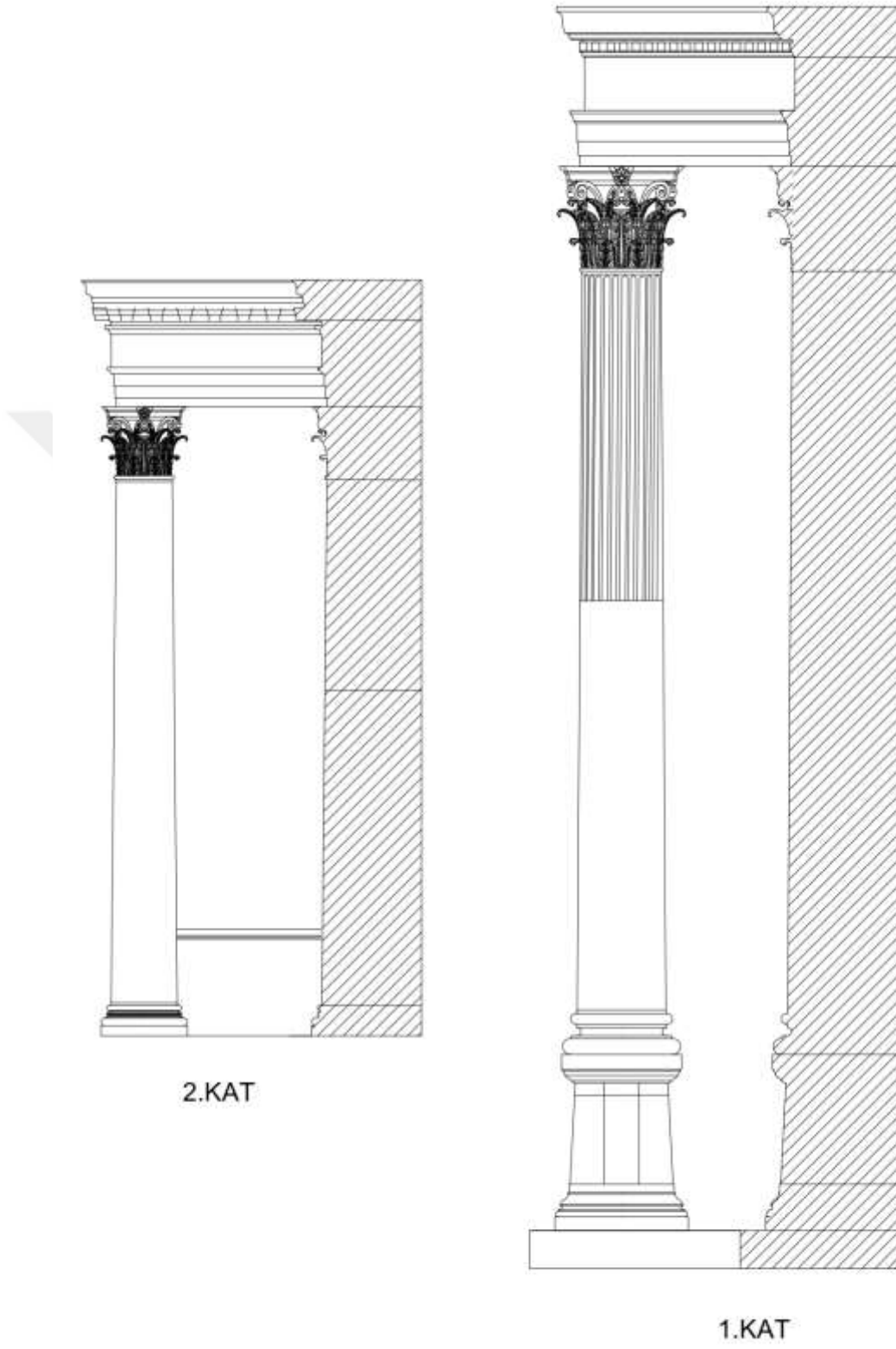
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 285: Sütunlu galeriler 1 ve 2. kat çizimi.

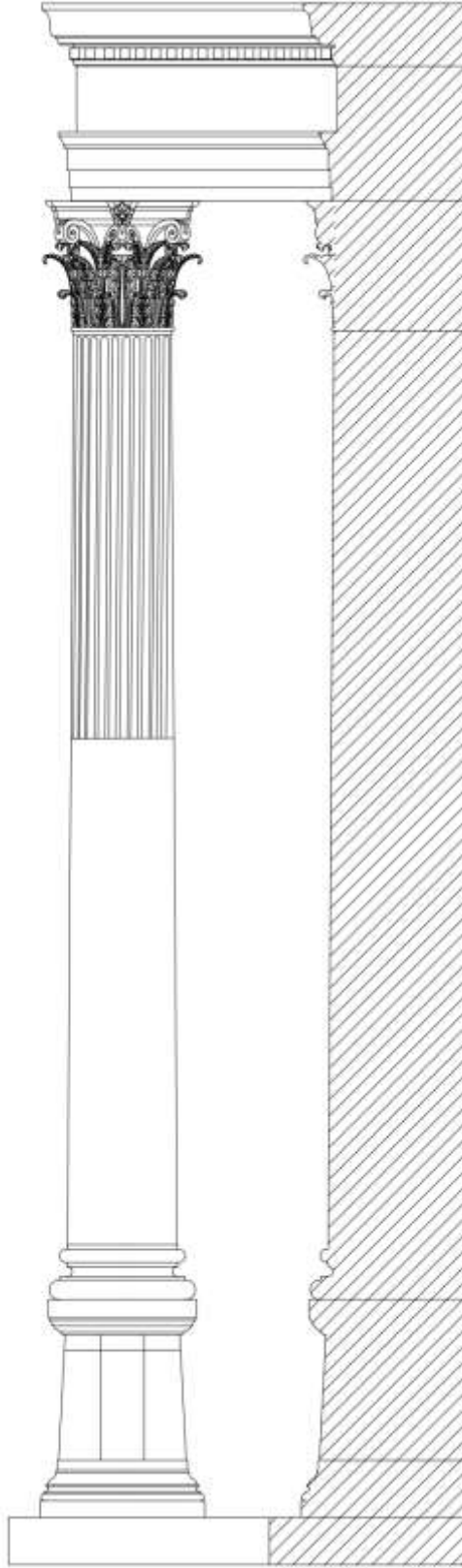
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 286: Sütunlu galeriler 1 ve 2. katların ayrı çizimleri.

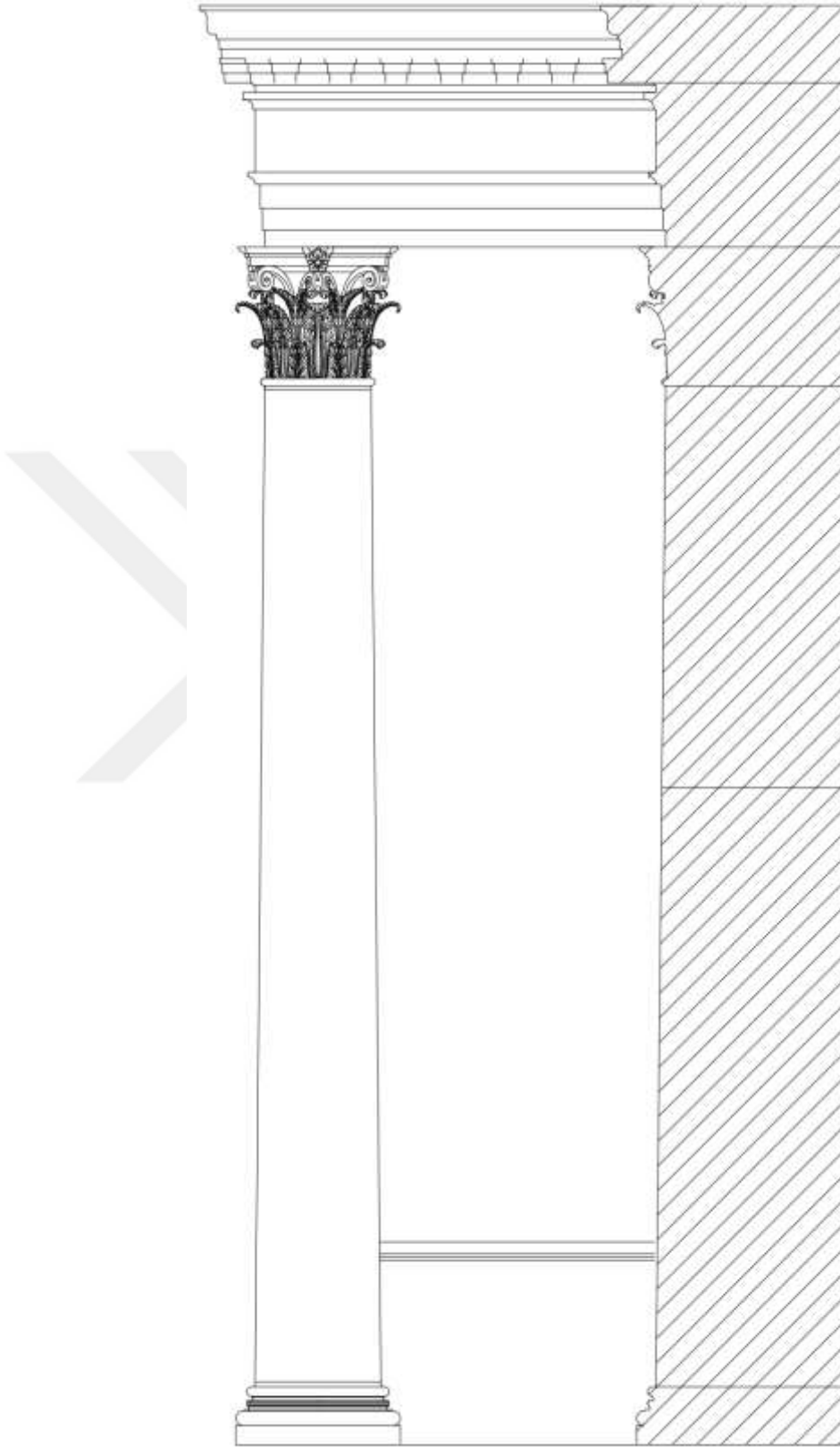
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 287: Sütunlu galeriler 1. kat çizim.

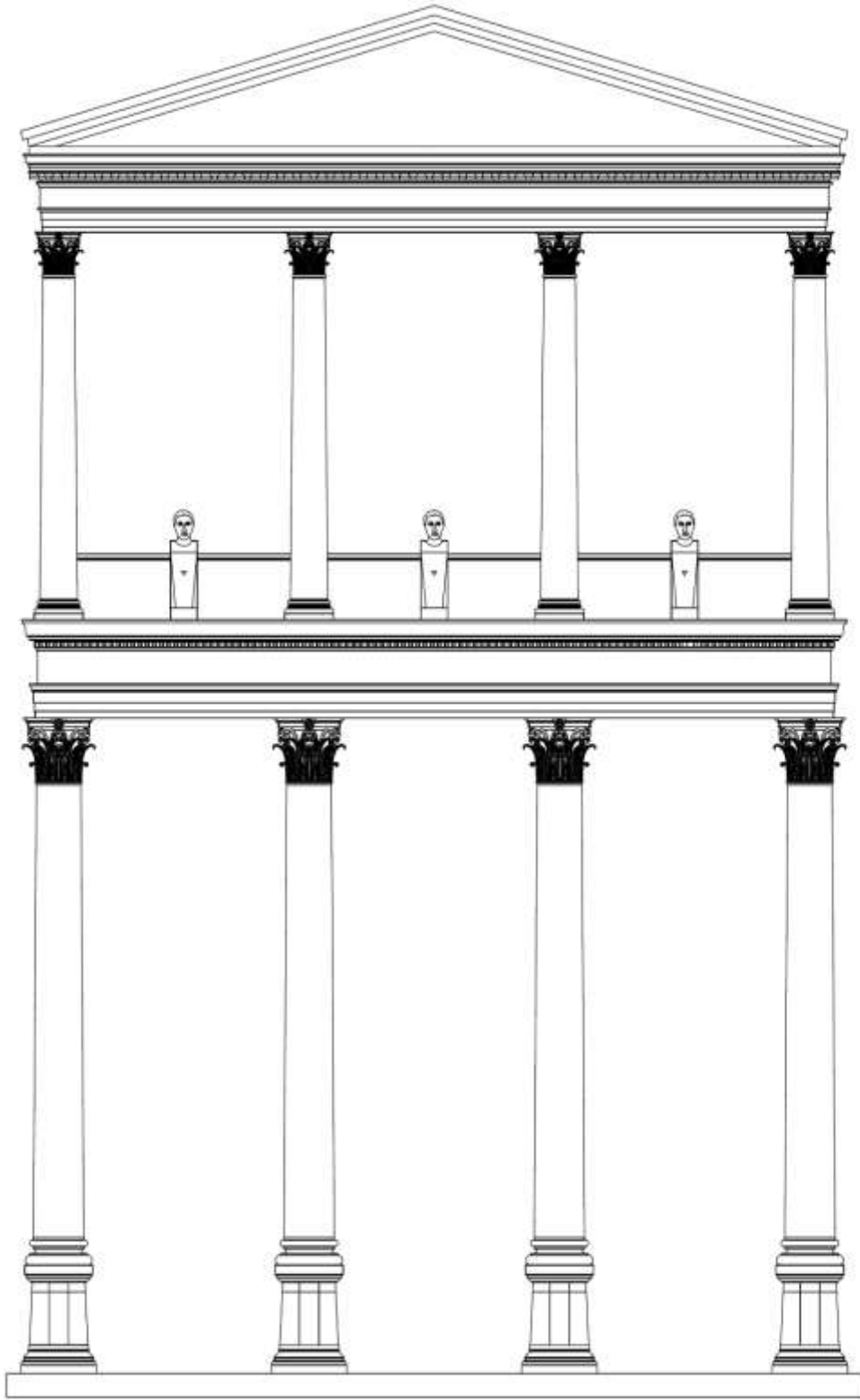
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 288: Sütunlu galeriler 2. kat çizim.

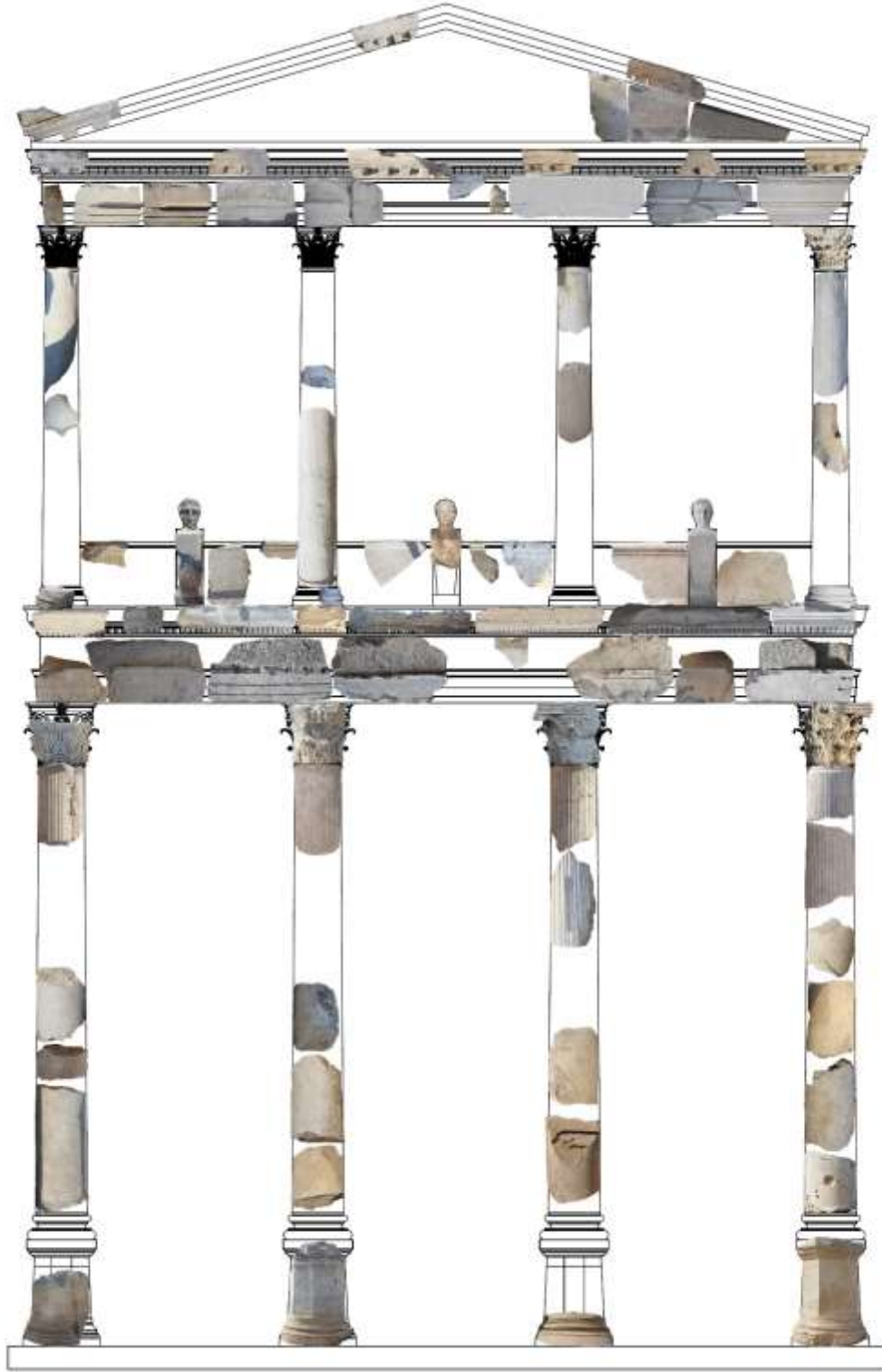
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 289: Doğu ve batı sütunlu galeri restitüsyonu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Doç. Dr. Ali Kazım Öz)

Ek 290: Galeri restitüsyonu korunan bloklarla birlikte.

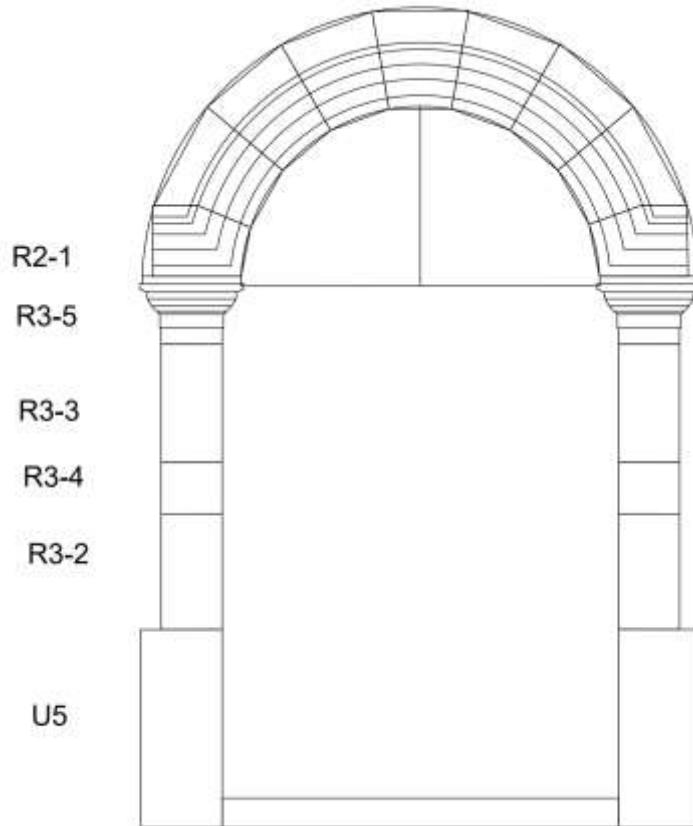
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 291: Doğu sütunlu galeri yıkılmış kemer kalıntıları.

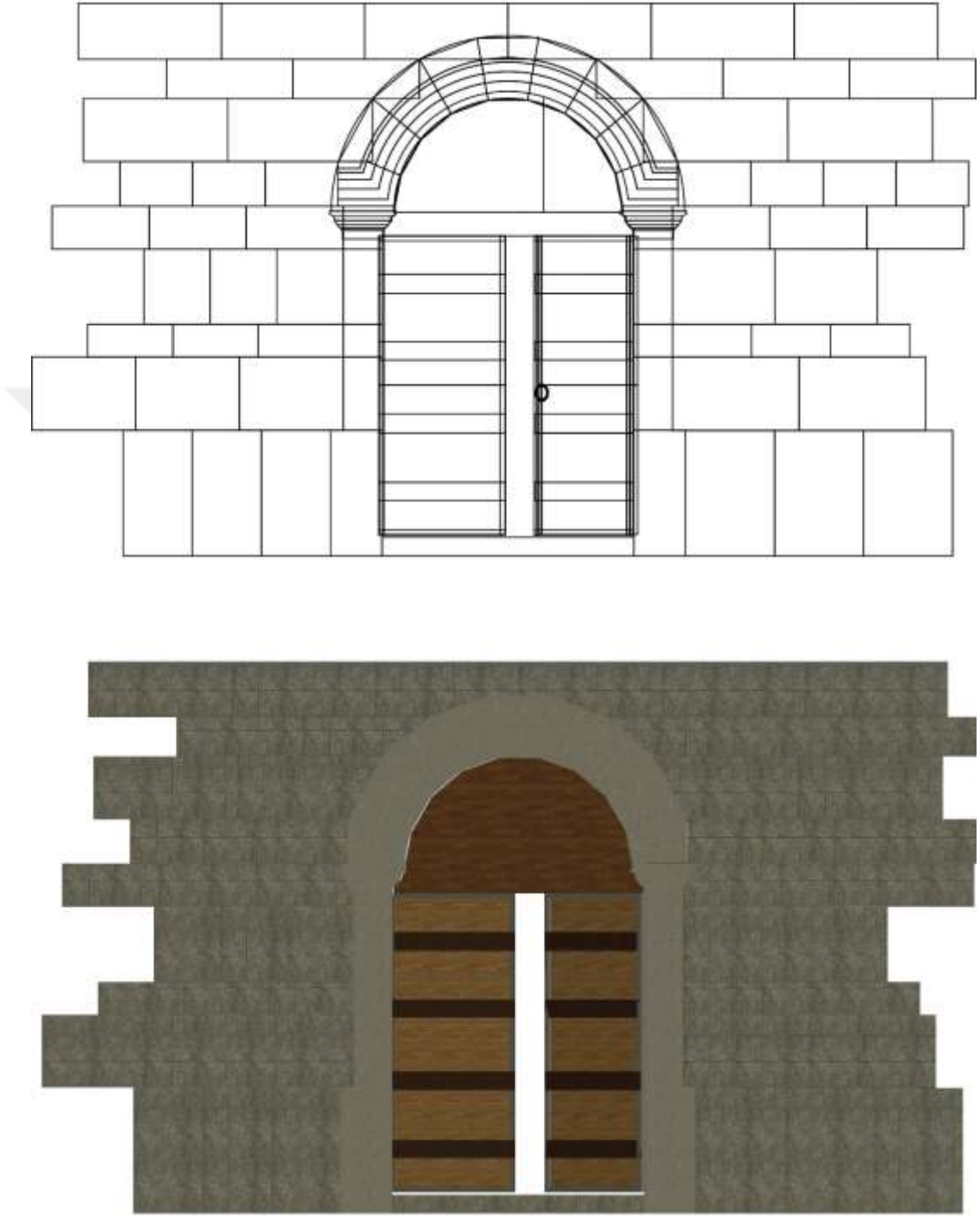
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 292: Kemerli giriş restitüsyonu.

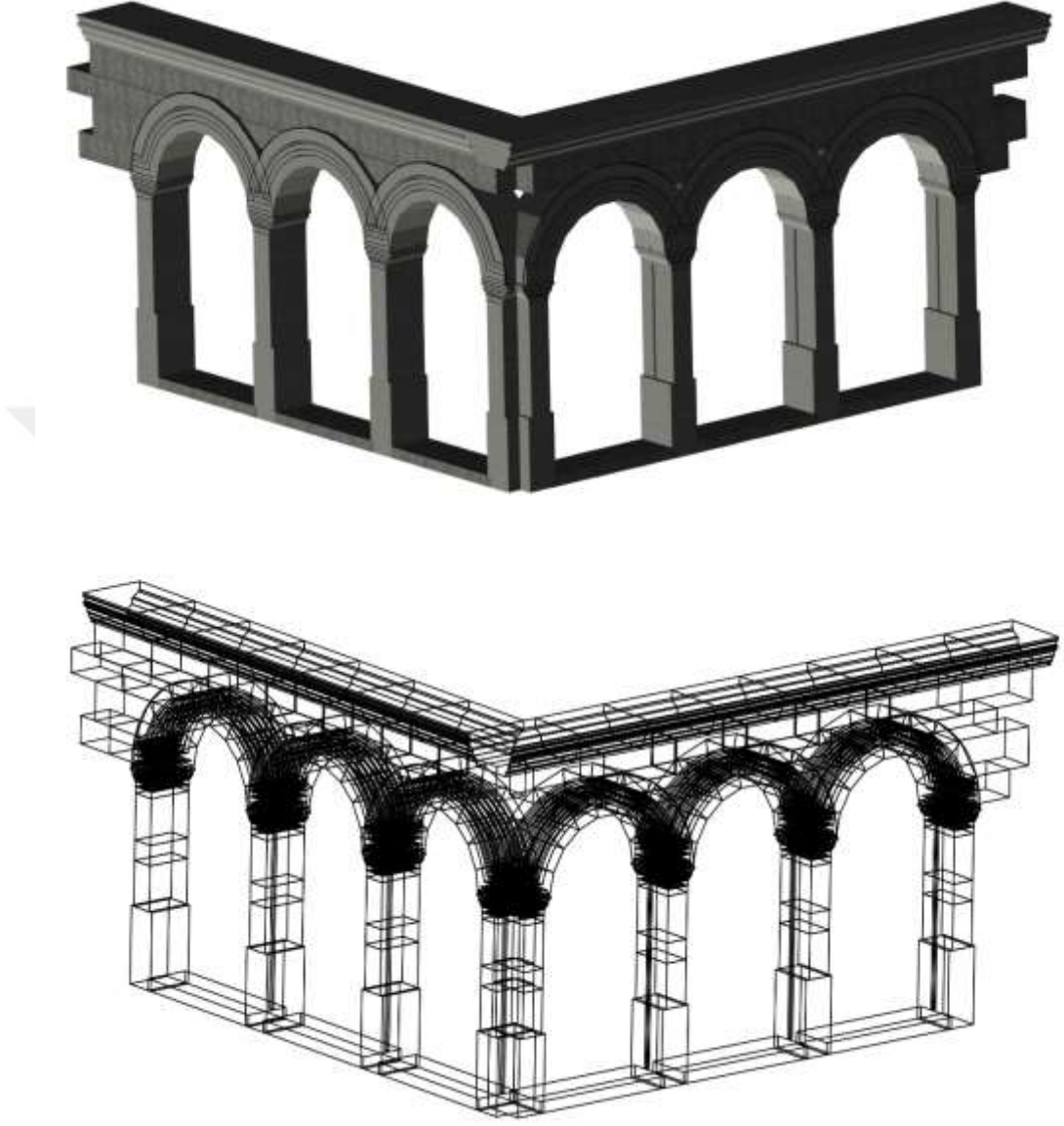
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi.

Ek 293: Kemerli giriş kapı restitüsyonu.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 294: Galeriler ve çevresi kemerli mimari örüntü restitüsyonu.

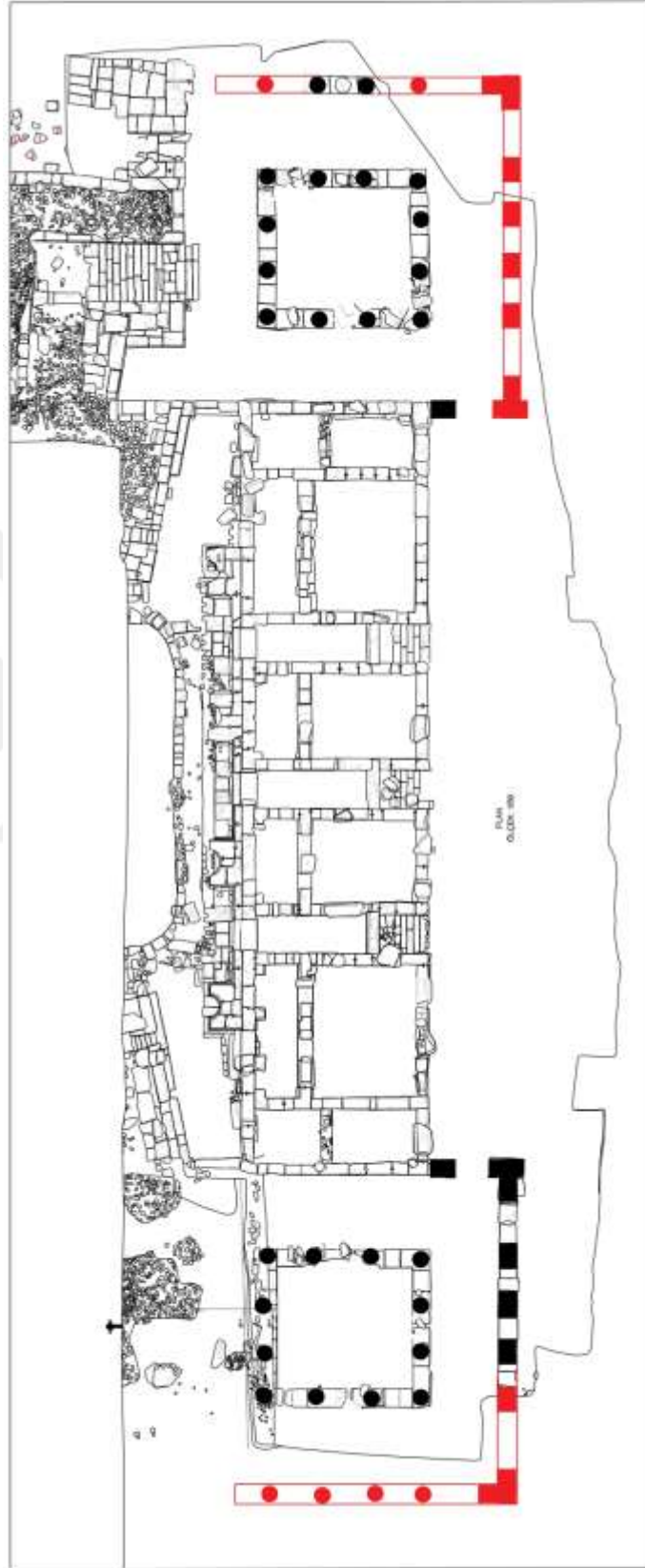
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 295: Doğu ve batı sütunlu galeri ve çevresi olası altyapı planı.

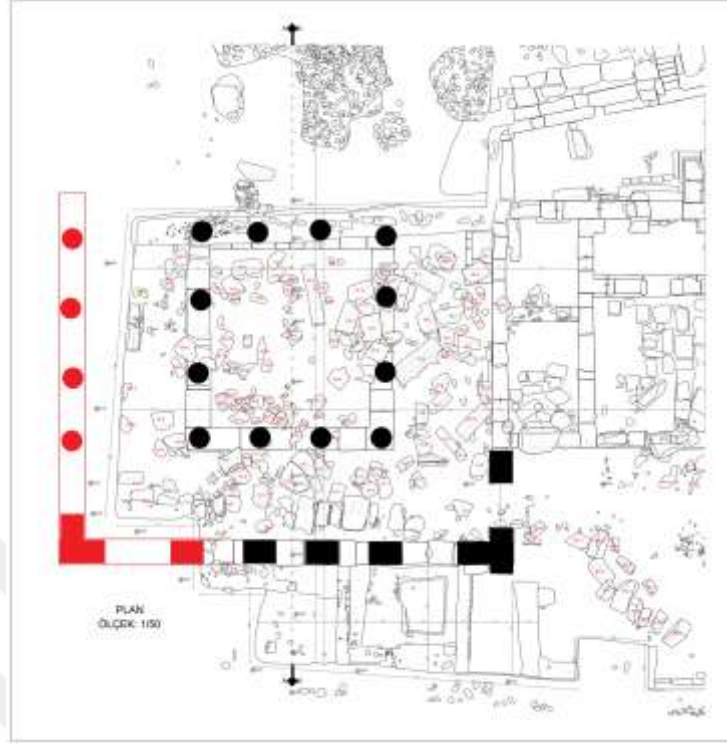
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 296: Sütunlu galeriler ve çevresi olası altyapı planı bloksuz.

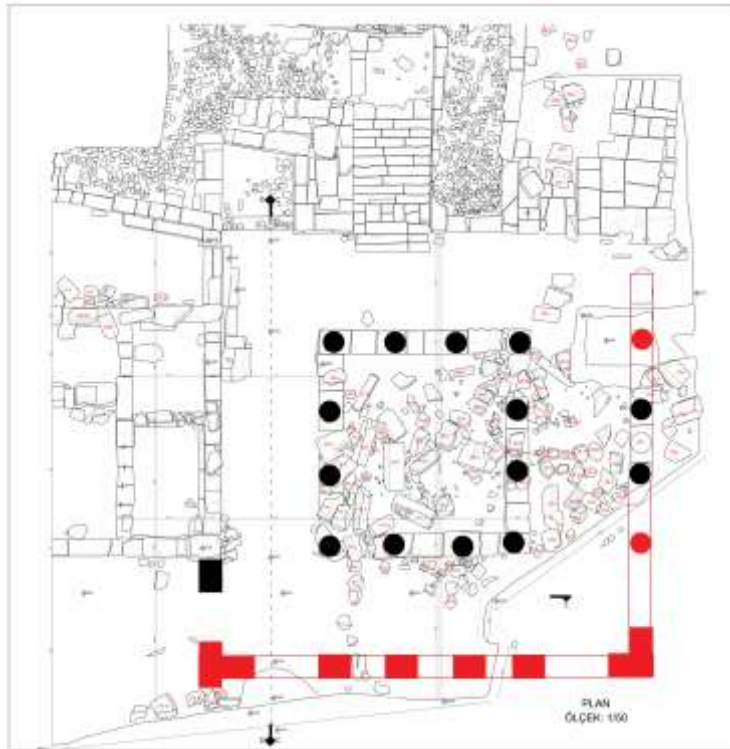
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 297: Doğu sütunlu galeri ve çevresi altyapı planı.

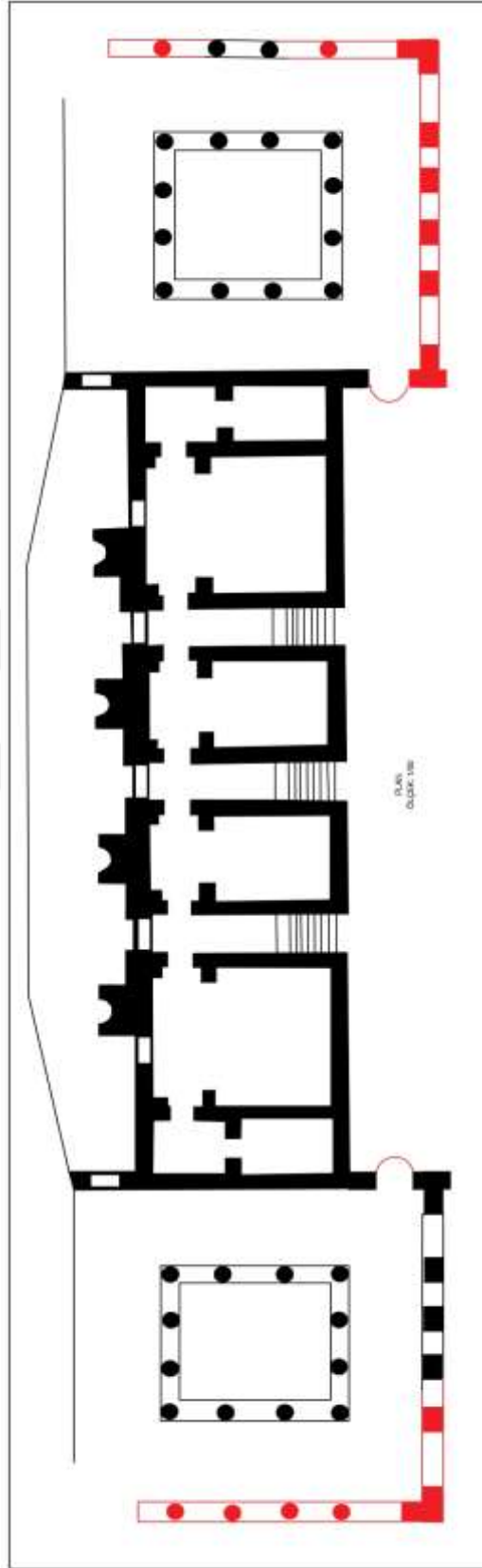
Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 298: Batı sütunlu galeri ve çevresi altyapı planı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)

Ek 299: Sütunlu galeriler ve *scaena* alt yapı planı.

Kaynak: İznik Roma Tiyatrosu Kazı Arşivi. (Nihal Kardoruk)